

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

ab Netthesheym,

DE OCCULTA PHILO-

sophia LIB. III.

Collectorem ITEM, *et cetera*

Spurius Liber de Cæremoniis Magicis,
qui Quartus Agrippæ habetur.

catalogo Quibus accesserunt, *a Constant*

Heptameron Petri de Abano.

Ratio compendiaria Magiæ naturalis, ex Plinio
desumpta.

Disputatio de Fascinationibus.

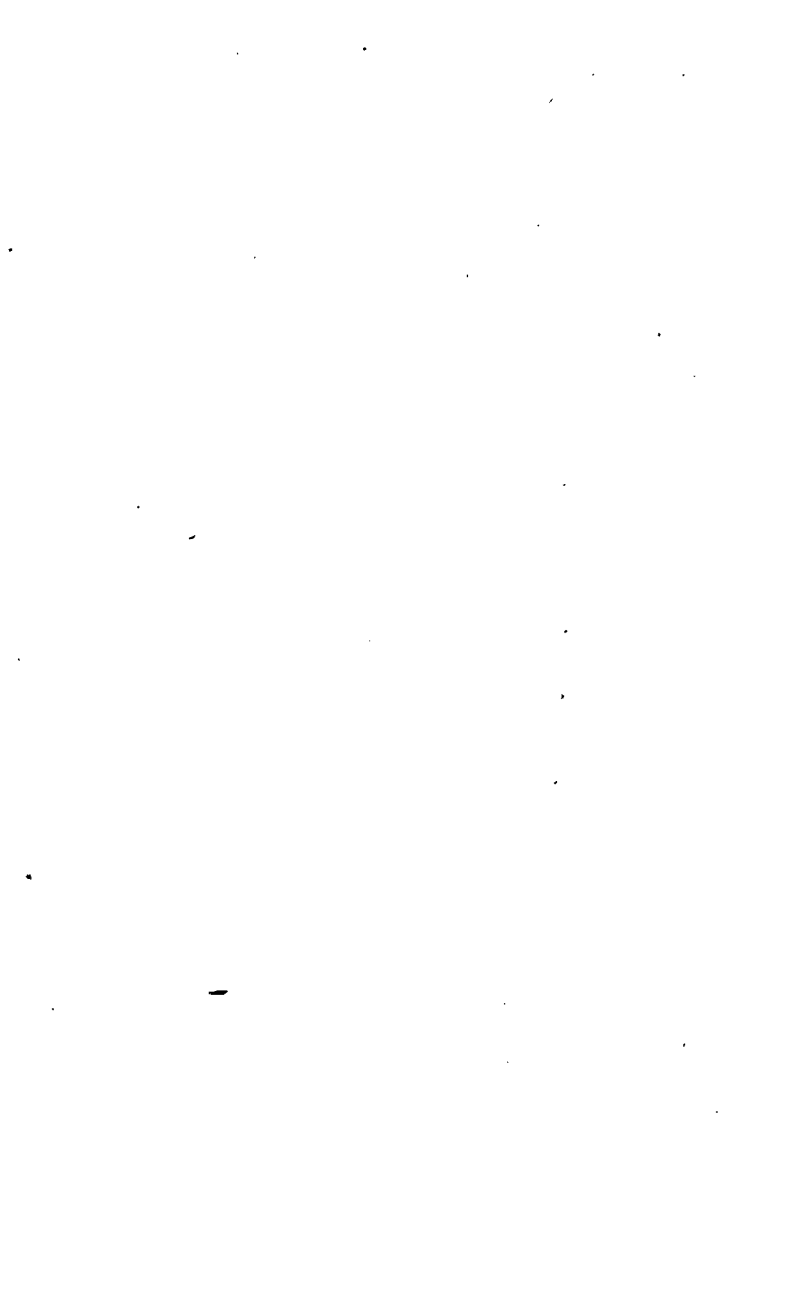
Epistola de Incantatione & Adiuratione, collig
suspensione.

Iohannis Tritemij opuscula quædam huius argu-
menti.

Diuerfa diuinationum genera à quodam Anti-
quitatis studioso collecta,

LUGDUNI, PER BÈ

ringos fratres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA AB NETtesheym, omnibus Lectoribus Salutem.

Non dubito, quin titulus libri nostri de Occulta Philosophia, siue de Magia, raritate sua quamplurimos alliciat ad legendum: inter quos nonnulli obliquæ opinionis mente languidi, multi etiam maligni & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia, Magia nomen in deteriorem partem accipientes, vix conspecto titulo clamabunt, Nos vetitas artes docere, hæresum semina iacere: piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scandalo esse: maleficum esse, superstitiosum esse, demoniacum esse, Magus qui sim. Quibus si respondeam, Magum apud literatos viros, non maleficum, non superstitiosum, non demoniacum sonare: sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tam apertissime prophetasse: iam verò & Magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christum cognovisse natum, omniumq;

primos venisse ad illum adorandum, ipsumque
 Magiæ nomen acceptum Philosophis, laudatū
 à Theologis, etiam ipsi Euangelio non ingrati.
 Credo ego istos tam pertinacis supercilij censors
 Sibyllis & sanctis Magis, & vel ipso Euangelio
 prius sibi interdicturos, quàm ipsum magiæ no-
 men recepturi sint in gratiam: ad eò conscientia
 suæ consulentes, ut nec Apollo, nec Musa omnes,
 neque angelus de cælo me ab illorum execratio-
 ne vindicare queant. Quibus & ego nunc consu-
 lo, ne nostra scripta legant, nec intelligant, nec me-
 minerint: nã noxia sunt, venenosa sunt: Ache-
 rontis ostium est in hoc libro, lapides loquitur, ca-
 ueant ne cerebrum illis excutiat. Vos autem qui æ-
 qua mente ad legendū venitis, si tantā pruden-
 tiæ discretionem adhibueritis, quantū in melle
 legendo apes, iam securi legite. puto nanq; vos &
 utilitatis haud parum, & voluptatis plurimum
 accepturos. Quod si qua repereritis, quæ vobis
 non placeant, mittite illa nec utimini: nam &
 ego vobis illa non probo, sed narro. Cætera tamen
 propterea non respuite. nam & medicorum vo-
 lumina inspicientibus contingit, cū antidotis &
 pharmacis simul etiam venena legere. Fateor
 præ-

præterea magiam ipsam multa superuacua, & ad ostentationem curiosa docere prodigia: simul hæc ut vana relinquire, causas tamē illorum ne ignorete. Quæ vero ad hominum vtilitatem, ad avertendos malos eventus, ad destruendum maleficia, ad curandos morbos, ad exterminanda phantasmata, ad conseruandam vitæ, honoris, fortune dexteritatem, sine Dei offensa, sine religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tam vtilia censeat, quàm etiã necessaria? Sed quia admonui vos, multa me narrâdo potius quàm affirmando scripsisse: sic enim opus esse visum fuerat, quo pauciora præteriremus: multa in super Platoniorum cæterorumq; gentilium Philosophorū placita secuti sumus, vbi instituto nostro scribendi suggerebāt argumentū: ideo si alicubi erratū sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui: vt possim me excusare ac dicere. Dum erā paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebā vt paruulus: factus autem vir, euacuauit quæ erāt paruuli. ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine scientiarum, hunc librum magna ex parte retractauit. Sed hic me iterum fortè

redarguetis, inquietes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor, iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondam Spanhemensi, viro arcanarum rerū admodum industrio, primū illos obtuli corrigendos. Contigit autem postea, ut interceptum opus, priusquam illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus truncum & impolitū circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus volitaret: iamq; nonnulli impatientius nescio an impudentius, ipsum informe opus sub pralum exponere volebant, quo vno percussus malo, ipse edere constitui: cogitans, minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta invulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis mea specimen perire non sinerem. Addidimus autē nonnulla Capitula, inseruimus etiam pleraque quæ prætermittere incuriosum videbatur, quòd curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile

cile deprehendere poterit: nolimus enim opus ipsum totum innouare, & (vt aiunt) totã telam retexere, sed paululum castigare, atque aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quaeso te candide Lector, ne de presenti tempore editionus ista libes: sed veniam des curiosa inuentuti, si quid fortè secus quàm placeat, in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI

TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI

in suburbio Herbipolis, Henricus Cor-

nelius Agrippa ab Nettesheym

S. D.

Vm nuper tecum (reuerende pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquãdiu cõversatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabalisticis, cæterisque quæ adhuc in occulto delitescunt arcanis sciētis atq; artib. vnà cõtulisset: magna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cū olim primū sublimitatis fastigiū vno omnium, veterum philosophorū iudicio teneret, & à priscis illis sapientib. & sacerdotibus summa semper in veneratione habita fuerit: deinde sanctis patrib. à principio nascentis ecclesiæ catholicæ odiosa semper & suspecta, tandem

explosa à Theologis, damnata à sacris cano-
 nibus, porro omniū legum placitis fuerit pro-
 scripta: eius causam speculatus, meo iudicio
 non alia est, nisi quòd fatali quadam tempo-
 rū hominumq; deprauatione subintroierunt
 multi pseudophilosophi ac mentito nomine
 Magi, qui per varias errorum sectas, & falsa-
 rum religionum factiones, multas admodū
 execrandas superstitiones atque ferales ri-
 tus, multa etiam ex orthodoxa religione sce-
 lerata sacrilegia, in naturæ persecutionem ho-
 minumq; perniciem ac Dei iniuriam conge-
 rentes, multos admodum, quales hodie cir-
 cunferri videmus, reprobate lectionis libros
 ediderunt, quibus Magiæ honestissimum no-
 men atque titulum furto & rapina præfixe-
 runt. Hi itaque cum sacrosancto hoc magiæ
 titulo suis execrandis nugis fidem sese conci-
 liaturos sperarēt, id egerunt, quòd laudatissi-
 mum olim Magiæ nomen, hodie bonis &
 probis omnibus odiosissimum redditum sit:
 ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina
 operibusve magum sese audeat profiteri: nisi
 forte demens aliqua vetula rus habitans, cre-
 di velit admodum perita & diuinipotens, vt
 (sicvt ait Apuleius) possit cœlum deponere,
 terram suspendere, fontes durare, montes di-
 luere, manes sublimare, deos infimare, sidera
 extinguere, tartarum ipsum illuminare: siue
 vt canit Virgilius,

EPISTOLA.

*Quæ se carminibus promittat soluere mentes
 Quos velit, ast aliis duras immittere curas,
 Sistere aquam fluviiis, & vertere sidera retrò,
 Nocturnosq; ciet manes, mugire videbis
 Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos,*

Tum quæ referunt, Lucanus de maga illa
 Theffala, & Homerus de Circes omnipoten-
 tia: quorum plurima, fateor, tam fallacis opi-
 nionis, tam superstitiosæ diligentia pernicio-
 siq; labores existunt, vt cum sub artem non
 nefandam cadere nequeant, tamen magiæ ve-
 nerabili titulo sese vestiri posse præsumunt.
 Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar ad-
 modum, neq; minus etiam indignabar, nemi-
 nem hæc hactenus extitisse, qui tam sublimem sa-
 cramque disciplinam ab impietatis crimine
 vindicasset, aut illam nobis purè syncerèque
 tradidisset. siquidem quos ex recentioribus
 ego vidi, Rogerium Bachonem, Robertum
 Anglicum, Petrum Apponum, Albertum
 Teutonicum, Arnoldum de Villa noua, An-
 selmum Parmensem, Picatricem Hispanum,
 Cicchum Asculum Florentinum, & plerosq;
 alios, sed obscuri nominis scriptores, cum se
 magiam tradere pollicentur, non nisi aut de-
 liramenta quædam nulla ratione subnixæ, aut
 superstitiones probis omnibus indignas præ-
 stiterunt. Hinc concitus est in me spiritus
 meus, atq; propter ipsam cum admiratione,
 tum indignationem, volui & ego philoso-

phari, non illaudabile opus me facturum existimās, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator: si Magiam ipsam, vetustam, sapientumq; omnium disciplinam, ab impietatis erroribus redimitam, purgatamque, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium vindicarem: quod ut iam diu ipse mecum deliberavi, nunquam tamen in hanc arenam descendere hæctenus ausus fui: verum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem, tua præcellens peritia & doctrina, tuâq; ardens adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaque electis è Philosophorum exploratæ fidei sententiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarum reprobatis libris, velut ab ipsis adytis mirandorū operationes requirendas docebāt, discussis tenebris, tres libros de Magia compendio brevitatis complexos, recētibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi: quos nunc tuo examini, qui harum rerum plenissimam peritiam tenes, castigandos, censendos, iudicandosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptū sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionisve iniuriā vergere queat, condemnes errorem:

EPISTOLA.

errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, veritatis traditionē tuae re: sicq; cum his libris nostris, atque cum ipsa magia agere velis, ne occulte aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit nō nisi nocere: quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando felicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parcito cœptis.

IOANNES TRITE-

MIVS ABBAS DIVI IACOBI HER-

bipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico Cor-

nelio Agrippæ ab Nettesheym Salutem

& charitatem.

Pus tuū, ornatissime Agrippa, de Occultiore philosophia prænotatum, quod nobis examinandū per latorem præsentīū obtulisti, quāta cum voluptate susceperimus, nec lingua mortalis vnquam potest exprimere, nec scribentis calamus referare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non vulgari, qui & iuuenis tam secreta penetrans, & arcana, multis etiam viris doctissimis abscondita, non solum pulchrè ac verè, sed etiam propriè & ornatè proferre in lucem potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos benevolentia gratias agimus; & si poterimus vnquā, pro viri-

bus indubitāter referemus gratias. Tuum o-
 pus, quod nemo doctīssimorum etiam viro-
 rum satis laudare sufficiet, probamus: deinde
 vt studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec si-
 nas tam excellētes ingenij tui vires ocio te-
 pescere, te qua possumus instātia monemus,
 petimus & rogamus. quatenus & tuo te labo-
 re ad meliora semper exercites, & lumen ve-
 ræ sapientiæ, quo maximè & diuinitus illu-
 straris, etiam ignorantibus demonstres. Nec
 te retrahat à proposito quorumcunq; consi-
 deratio nebulonum, de quibus verè dictum
 est, Bos lassus fortiter figit pedē: cum nemo,
 sapientum iudicio, veraciter doctus esse que-
 at, qui in vnius duntaxat facultatis rudimēta
 iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit
 & amplo, & sublimi: non ergo boues imite-
 ris, sed volucres: nec circa particularia arbi-
 treris tibi esse morandum, sed vniuersalibus
 confidenter intendito animum. tanto enim
 quisque doctior esse putatur, quanto ignorat
 pauciora. Ingenium verò tuum ad omnia ple-
 niter aptum, non paucis, nec infimis, sed mul-
 tis & sublimioribus est rationabiliter occu-
 pandum. Vnum hoc tamen te monemus cu-
 stodire præceptum, vt vulgaria vulgaribus,
 altiora verò & arcana altioribus atq; secretis
 tantū communices amicis. Da scœnum boui,
 faccarum psittaco tantum: intellige mētem,
 ne boum calcibus, vt plerisq; cōtigat, subiicia
 ris.

EPISTOLA.

ris. Vale felix amice: & si quid penes nos est, quod tibi conducere queat, iube, & factum sine mora intelliges: & vires vt nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarū aliquid lucubrationum mittito, instanter oramus. Iterum vale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPi illustrissimo, Hermanno è Comitibus Vuydæ, Dei gratia sanctæ Colonienſis eccleſiæ Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, &c. Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippæ ab Nettesheym, S. D.

A est illustris famæ tuæ celebritas, reuerendiſſime & illuſtriſſime Princeps, ea virtutum tuarū magnitudo, & doctrinæ ſplendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cum ſolidâ prudentiâ grauis oratio, & elegans dicendi promptitudo, multarum rerum cognitio, conſtans religio, ac mores laudatiſſimi, quibus ſupra communem aliorum cōſuetudinem præditus es: taceo priſcas eminētis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cū antiquarum, tum nouarū theſauros, amplitudinē dominij, ſacrarūmq;

dignitatum mitras, quorum etiam præstātia antestas cum corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tamen his omnibus lōgè maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis virtutibus: quibus sanè effecisti, vt quanto quisque doctior est, ac virtutum amantior, tanto magis benevolentia tuæ sese cupiat insinuari. vnde & ipse etiam illud decus tuū petendum mihi constitui: sed Parthorum more hoc inquam est, non sine munere. Quem equidem salutandī Principis morem à priscorum vsq; seculis in hæc nostra tæmpora deriuatum, & ad vsq; huc obseruatum videmus. Cūmq; viderem alios, quosq; viros egregiè doctos, doctrinarum suarum pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne solus ego velut cultus & venerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinem vacuis manibus applicare ausim: cogitabundus ac circumspectus in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita offerentem sese subitò libri de Occulta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis admodum scribere aggressus, & iā multis annis velut oblitus intermiseram: mox tuæ amplitudinis veneratione ad illos consummandos, velut ad vota reddenda properavi. Sanè quod persuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quam antiquissimæ abstrusissimæq; doctrinae

EPISTOLA.

næ nouum opus: opus inquã curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, auisim dicere, à nullis hactenus restituere tentatam. Attamen non in hoc tibi adscribuntur hæc nostra, quòd te digna sint: sed vt patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi vota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspiciò in noticiã ueniant: ac fugata inuidia, perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ conscientie, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint, cum utilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis nostræ: multa siquidem iuuenilis operis errata castigauit, multa compluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facilè deprehendi possunt, atque sic cognosces me per omnem ætatem meam tuis obsequiis fore devotum. Vale,

felicis Coloniae felicissimus Princeps,

Ex Mecblinia, Anno M. D.

XXXI. Mense Ianuario.

CAPITVLORVM

OMNIVM QVAE IN HOC

Opere continentur, Elenchus.

Numerus anterior caput, posterior pa-
ginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

1		Quomodo à triplici mundo magi vir- tutes colligant, tribus his libris monstrabitur. Fol. 1.
2		Quid sit Magia, quae eius partes, & qualem oporteat esse Magiae professorem. 2
3		De quatuor elementis, & eorundem qualitati- bus, & in se inuicem permixtionibus. 5
4		De triplici elementorum ratione consideranda pag. 6
5		De mirabilibus ignis ac terrae naturis. 7
6		De admirandis aquae & aeris atq; ventorum na- turis. 10
7		De generibus compositorum, quomodo se ha- beant ad elementa: atq; quid elementis ipsis con- ueniat cum anima, & sensibus, & moribus. pag. 16
8		Quomodo elementa sint in coelis, in stellis, in dae- monibus, in angelis, in ipso deniq; Deo. 18
9		De virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus. 19
10		De virtutibus rerum occultis. 21
- Quomodo

INDEX.

- 11 *Quomodo virtutes occultæ infunduntur verū speciebus ab ideis per rationes animæ mundi, stellarūmq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant.* 23
- 12 *Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei diuersæ virtutes influuntur.* 24
- 13 *Vnde proueniant virtutes rerum occultæ.* 25
- 14 *De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum.* 26
- 15 *Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine.* pag. 30
- 16 *Qualiter diuersarum virtutum operationes transfundantur ab vnare in aliam, & sibi mutuò cōmunicantur.* 32
- 17 *Qualiter per litem & amicitiam, virtutes rerum inuestigandæ & experiundæ sunt.* 33
- 18 *De inimicitiarum inclinationibus.* 35
- 19 *Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnata.* 38
- 20 *Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris.* 39
- 21 *De virtutibus rerū quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum.* 41
- 22 *Quomodo res inferiores subsunt corporibus cæle-*

CAPITVM

- stibus, & quomodo humanum corpus, ipsaque
hominum exercitia: & mores, stellis atque si-
gnis distribuuntur. 43
- 23 Quomodo cognoscendum, quibus stellis res natu-
rales subsunt, atque quæ res sunt solares. 45
- 24 Quæ res subsint Lunæ. 48
- 25 Quæ subsunt Saturno. 50
- 26 Quæ sunt Iouialia. 51
- 27 Quæ referunt Martem. 52
- 28 Quæ sint Venerea. 53
- 29 Quæ sequuntur Mercurium. 54
- 30 Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt,
planetis distribuitur. ibid.
- 31 Qualiter provincie, & regna planetis distribuun-
tur. 55
- 32 Quæ subsunt signis ac stellis fixis, earumq; imagini-
bus. 56
- 33 De signaculis & characteribus rerum naturalium.
pag. 59
- 34 Quomodo per res naturales earumq; virtutes, pos-
sumus allicere & attrahere influxus atque vir-
tutes corporum cœlestium. 62
- 35 De commixtionibus rerum naturalium ad inui-
cem, earumq; vtilitate. 63
- 36 De vnione rerum commixtarum, atq; introductio-
ne nobilioris formæ vitæq; sensibilis. 64
- 37 Quomodo certis quibusdam præparamentis natu-
ralibus & artificialibus, cœlestia quædam & vi-
talia dona de super trahimus. 66

INDEX.

- 38 Quomodo dona, non solum cœlestia & vitalia, verum etiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus. 68
- 39 Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum numinum ministros demones allicere possumus. 69
- 40 De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri. 70
- 41 De veneficiis, earundemq; potentia. 71
- 42 De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus. 73
- 43 De suffitibus, & earum ratione & potentia. 76
- 44 Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. 79
- 45 De collyriis, vnctionibus, phyltris, eorumq; virtutibus. 80
- 46 De alligationibus, & suspensionibus physicis. pag. 83
- 47 De annulis & eorum compositionibus. 84
- 48 De locorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondent. 85
- 49 De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuuntur. 87
- 50 De fascinatione, atq; eius artificio. 90
- 51 De certis obseruationibus, admirandas virtutes producentibus. 92
- 52 De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeant, vnde

CAPITVM

- physiognomoniam, & metoposcopia & chiromantia diuinationum artificia sua fundamenta habeant. 95
- 53 De diuinatione auspicioꝝ, & augurioꝝ. 97
- 54 De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quam in auguriis significationem habeant. pag. 99
- 55 Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus nature, ac de eius experiundæ aliquot regulis. pag. 106
- 56 De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint. pag. 111
- 57 De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus 113
- 58 De mortuorum reuiuiscencia, de longa uia dormitione atque inedia. 115
- 59 De diuinatione, quæ per somnia fit. 119
- 60 De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam demones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. 120
- 61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. 123
- 62 De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. 127
- 63 Quomodo passionibus animi mutant corpus proprium permu-

INDEX.

permutando accidentia, & mouendo spiritum.

pag. 128

64 Quomodo passiones animi, immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. 130

65 Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. 133

66 Quòd passiones animi plurimum iuuatur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. 135

67 Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atque simul cum illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. 136

68 Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. 137

69 De sermone, atque virtutibus verborum. 139

70 De virtute propriorum nominum. 140

71 De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumque virtutibus & astrictionibus. pag. 141

72 De incantamentorum mirabili potentia. 144

73 De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. 145

74 De proportione, correspondentiâ, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. 146

CAPITVM
CAPITVM LIBRI II.

Elenchus.

1	D E necessitate mathematicarum disciplinarum, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur.	153
2	De numeris eorundemq; potentia & virtute.	156
3	Quantas virtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus, tum transnaturalibus.	157
4	De vnitae & eius scala.	159
5	De dualitate & eius scala.	161
6	De triade & eius scala.	163
7	De quaternario & eius scala.	166
8	De quinario & eius scala.	173
9	De senario & eius scala.	176
10	De septenario & eius scala.	177
11	De octonario & eius scala.	188
12	De nouenario & eius scala.	190
13	De decade & eius scala.	192
14	De vndenario & duodenario cum duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica.	196
15	De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & virtutibus.	201
16	De numerorum notis in certis gesticationibus constitutis.	205
17	De variis numerorum notis apud Romanos obseruatis.	207
18	De notis Græcorum.	208
19	De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibusdam	dam

INDEX.

- dam aliis Magorum notis. 209
- 20 Qui numeri literis attribuantur, atque de diuinatione per eosdem. 212
- 21 Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. 214
- 22 De planetarum mensuris earumque virtutibus, & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. 215
- 23 De Geometricis figuris atque corporibus qua virtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atque cælo. 226
- 24 De Musicali harmonia eiusque viribus ac potentia. pag. 228
- 25 De sono atque concentu, & vnde illis mirabilitas in operando. 230
- 26 De conuenientia eorum cum cælestibus: & qui concentus, quique soni singulis stellis respondent. 232
- 27 De hamani corporis proportione & mensura harmoniaque. 235
- 28 De animæ humanæ cõpositione & harmonia. 248
- 29 De obseruatione cælestium, in omni opere magico necessaria. 250
- 30 Quando planeta potentioris influentiæ. 251
- 31 De obseruatione stellarum fixarum, earumque naturis. 252
- 32 De Sole & Luna, earumque magicis rationibus. pag. 254
- 33 De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemque viribus. 256

CAPITVM

- 34 De vero cœlestium motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratione horarum planetariarum.
pag. 260
- 35 Quomodo res quæq; artificiales, vt imagines & sigilla similiaq; virtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. 261
- 36 De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant virtutes. 262
- 37 De imaginibus facierum earumq; virtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus.
pag. 263
- 38 De imaginibus Saturni. 268
- 39 De imaginibus Iouis. 269
- 40 De imaginibus Martis. 270
- 41 De imaginibus Solis. ibid.
- 42 De imaginibus Veneris. 271
- 43 De imaginibus Mercurij. ibid.
- 44 De imaginibus Lunæ. 272
- 45 De imaginibus capitis & caudæ Draconis Lunæ. ibid.
- 46 De imaginibus mansionum Lunæ. 273
- 47 De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.
pag. 276
- 48 De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. 278
- 49 De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operantis.
pag. 280

De obser-

INDEX.

- 50 De observationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. 281
- 51 De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq₃ fabricati sunt, & quomodo ex geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula. 284
- 52 De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. 287
- 53 Quòd nulla diuination sine astrologia sit perfecta. pag. 289
- 54 De sorte, & quando, ac vnde illi diuinationis virtus contingat. 291
- 55 De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum. 293
- 56 Idem confirmatur ratione. 294
- 57 Quòd anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantem diuinam. 295
- 58 De nominibus animarum cœlestium, eorundemq₃ dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem. 296
- 59 De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq₃ variis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. 299
- 60 Quòd humanae imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores: & quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq₃ similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. pag. 302

CAPITVM

CAPITVM LIBRI III.

Elenchus.

- 1 **D** E neceſſitate, virtute, & vtilitate religio-
nis. 310
- 2 De ſilentio & occultatione eorum qua ſecreta in
religione ſunt. 311
- 3 Quae dignificatio requiratur, vt quis euadat in Ve-
rum magum, & mirandorum operatorem.
pag. 314
- 4 De duobus caeremonialis Magiae adminiculis, reli-
gione & ſuperſtitione. 315
- 5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad Veritatis
ſemitam perducunt. 319
- 6 Quomodo his ducibus anima humana ſcandit in
naturam diuinam, efficiturq; miraculorum eſſe
Etrix. 321
- 7 Neceſſariam eſſe Mago veri Dei cognitionem, &
quid de Deo veteres ſenſerunt Magi atque phi-
loſophi. 322
- 8 Quid de diuina trinitate veteres ſenſerint philoſo-
phi. 325
- 9 Quae ſit vera de Deo & ſanctiſſima Trinitate or-
thodoxa fides. 328
- 10 De emanationibus diuinis, quas Hebraei numera-
tiones, alij attributa, Gentiles Deos & numina
nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem
ſacraſſimis Dei nominibus illis praefidentibus,
eorundemq; interpretatione. 329
- 11 De diuinis nominibus, eorundemq; potentia &
virtu-

INDEX.

- 334
- virtute.*
- 12 *De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora.* 342
- 13 *De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu.* 345
- 14 *De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt.* 347
- 15 *Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi.* 352
- 16 *De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis variis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus.* 353
- 17 *De eisdem iuxta Theologorum sententias.*
pag. 357
- 18 *De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis variis.* 360
- 19 *De corporibus dæmonum.* 364
- 20 *De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum.* 367
- 21 *De obsequendo proprio genio, eiûsq; natura indaganda.* 370
- 22 *Triplicem vniuscuiusque hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant.* 371
- 23 *De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum collacutionibus.* 374
- 24 *De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.* 376

C A P I T V M

- 25 *Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atque de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.* 379
- 26 *De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium,* 381
- 27 *De arte Calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum.* 383
- 28 *Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur.* 386
- 29 *De characteribus & sigillis spirituum.* 388
- 30 *Alius characterizandi modus, à Cabalisticis traditus.* 390
- 31 *Adhuc alius characterum modus, atque de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt.* 394
- 32 *Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.* pag. 396
- 33 *De vinculis spirituum, eorùmque adiurationibus & exterminis.* 399
- 34 *De ordine animastico, atque heroibus.* 401
- 35 *De diis mortalibus atque terrenis.* 403
- 36 *De homine quomodo creatus ad imaginem Dei.* pag. 405
- 37 *De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.* 413
- 38 *Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum*

INDEX.

- rum & intelligentiarum ordinibus accipiat.*
		pag.	
			414
39	<i>Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauentur, & malorum cause efficiantur.</i>		416
40	<i>Quod unicuique homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia.</i>		419
41	<i>Quid de homine post mortem, opiniones variae.</i>		
		pag.	421
42	<i>Quibus rationibus Magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant.</i>		436
43	<i>De humana anime potestate, in mente, ratione & idolo.</i>		439
44	<i>De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate.</i>		443
45	<i>De Vaticinio & furore.</i>		446
46	<i>De prima specie furoris à Musis.</i>		ibid.
47	<i>De secunda specie à Dionysio.</i>		449
48	<i>De tertia specie furoris ab Apolline.</i>		450
49	<i>De quarta specie furoris à Venere.</i>		453
50	<i>De raptu & extasi, & Vaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncope corripuntur, & quæ agonizantibus contingunt.</i>		454
51	<i>De somnio prophetico.</i>		457
52	<i>De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus.</i>		461
53	<i>Quomodo se disponere debeat Volens suscipere oracula.</i>		463

CAPITVM

- 54 De munditia, & quomodo obseruanda. 468
 55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudi-
 ne, & animi tranquillitate atque assensu. 467
 56 De poenitentia & eleemosyna. 471
 57 De his quæ extrinsecus administrata ad expiatione-
 nem conducunt. 473
 58 De adorationibus & votis. 474
 59 De sacrificijs & oblationibus, eorûmque generi-
 bus & modis. 477
 60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere so-
 lebant sacrificijs & oblationibus. 482
 61 Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora nu-
 mina exhibenda sunt. 483
 62 De consecrationibus, & earum ratione. 484
 63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata, & quomodo
 hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris
 temporibus. 487
 64 De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremo-
 nijs, & ritibus suffituum, vntionum, & simi-
 lium. 492
 65 Operis totius conclusio. 498

Finis capitum trium librorum de occul-
 ta philosophia.

CAPITA CENSURAE, SIVE RE-
 tractationis de Magia cum reliquis.

- De Magia in genere. 505
 De Magia naturali. ibid.
 De Magia mathematica. 307
 De

INDEX.

<i>De Magia Venefica.</i>	508
<i>De Goetia & Necromantia.</i>	510
<i>De Theurgia.</i>	513
<i>De Cabala.</i>	514
<i>De Præstigiis.</i>	518
<i>De Cæremoniis magicis.</i>	521
<i>De elementis magicis.</i>	566
<i>De origine magicæ artis, quando & à quibus cœperit, & celebrata fuerit.</i>	590
<i>De speciebus magicæ, Neronisq; & magorum detesta- tio.</i>	593
<i>De magia naturali compendium.</i>	595. 620
<i>De fascinatione disputatio.</i>	631
<i>De Incantatione epistola.</i>	637
<i>De steganographia epistola.</i>	642
<i>De quæstionibus magicis lib.</i>	645
<i>Diversa diuinationum genera.</i>	669

FINIS.

HENRICI COR.

AGRIPPÆ, EQVITIS AVRATI,
ET VTRIVSQUE IVRIS DOCTO-
ris, sacræ Cæsareæ Maiestatis à confi-
lio & archiuis indicarij, de Oc-
cultâ Philosophia,

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi virtutes colligant,
in tribus his libris monstrabitur.

C A P. I.

M triplex sit mundus, elementalis,
cœlestis & intellectualis, & quisq; in-
ferior à superiori regatur, ac suarū vi-
rium suscipiat influxum, ita vt ipse ar-
chetypus & summus opifex, per ange-
los, cœlos, stellas, elementa, animalia,
plantas, metalla, lapides, suæ omnipotentiae virtutes exinde in-
nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condi-
dit atque creauit: non irrationabile putant Magi, nos per
eosdem gradus, per singulos mūdōs, ad eundem ipsum arche-
typum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua
sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non-
solum his viribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt frui
posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc
elementalis mundi vires, variis rerum naturalium mixtionibus
à medicina, & naturali philosophia venantur: deinde cœ-
lestis, mundi radiis & influxibus, iuxta astrologorum regulas,
& mathematicorum disciplinas, cœlestes virtutes illis conne-
ctunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuersarum pote-
statibus per religionū sacras ceremonias corroborant atq; cō-
firmant. Horū omniū ordinem & processum, tribus his libris
nūc tradere conabor: quorū primus cōtineat Magiā natura-

lem, alter cœlestem, tertius cæremonialem. Sed nescio an planè
 venia dignum sit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris,
 tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa
 mea adolescentia tam liberè aggressum esse: quamobrem quæ-
 cunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quen-
 quam plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus
 ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem
 oporteat esse Magiæ professio-

rem. CAP. II.

Magica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis
 plena mysterijs, profundissimam rerum secretissi-
 marum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem,
 substantiam, & virtutem, totiusq; naturæ cognitionem com-
 plectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo cõ-
 ueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens,
 vniendo virtutes rerum per applicationem earum ad inuicẽ,
 & ad sua passa congruentia inferiora, superiorum dotibus ac
 virtutibus passim copulans atq; maritans. Hæc perfectissima
 summâq; scientia, hæc altior sanctiõrque philosophia, hæc de-
 niq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio.
 Nam cum omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicã,
 mathematicam & theologiam: physica docet naturam eo-
 rû quæ sunt in mundo, illorûmq; causas, effectus, tẽpora, loca,
 modos, euẽtus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa vocantur,

Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,

Quid generent, vnde & magni primordia cœli,

Vnde maris fluxus, varijsve coloribus Iris.

Reddere quid faciat elamosa tonitrua nubes:

Vnde vel ætherea fulmen iaculetur ab aula:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Concūtiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,

Totâq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Hec omnia naturarum Speculatrix physica complectitur, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,

Vnde tremor terris, qua vi maria alta tumescant

Ob:icibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.

Herbarum vires, animos, irasq; ferarum,

Omne genus fruticum, lapidum quoq; reptiliumq;.

Mathematica verò docet nos planā, et in tres porrectā dimē-

siones naturā cognoscere, motūq; ac cœlestiū progressus susci-

Aurea quo celeri rapiantur sidera motū, (peres

Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,

Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem

Per duodena regat mundi sol aureus astra:

Ostendit cœliq; vias, & sidera monstrat,

Defectus solis varios, lunæq; labores,

Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones.

Quid tantum oceano properent se tingere soles

Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cælo

Possumus, hinc mensisq; diem, tempusq; ferendi,

Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes.

Aut tempestinam in syluis euertere pinum.

Theologia autē quid Deus, ipsa docet quid mēs, quid intelli-

gentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid reli-

gio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraq;

mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de virtute ver-

borum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs

signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atq; ius religionū. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, vnit atq; actuat: meritò ergo ab antiquis summa sanctissimaq; sciētia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipuè Zamolxis & Zoroaster effulserunt adeò, vt inventores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum vestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, vt Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus; Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregiè scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentariis illustrauit. Præterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum discendam nauigauerunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemq; ob eam discendam compertum habemus, Memphiticis vates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, & Chædorū scholas peragrassè, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicumq; igitur nunc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis: & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus & figuris stellarū, ex quibus cuiuslibet rei sublimis virtus & proprietates dependet: & si non fuerit doctus in theologia, vbi manifestatur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectū extat, nec est aliquod opus verè magicum, quod has tres facultates non complectatur:

De qua-

De quatuor elementis, & eorundem qualitibus,
& in se inuicem permixtionibus.

CAP. III.

QVATVOR sunt elementa & primaria fundamēta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coaceruationis, sed secundum transmutationem & vnionem: rursusq; cum corrumpuntur, in elementa resoluuntur. Nullum autem sensibilem elementorum purum est, sed secundum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodum terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorem autem euaporata transit in aerem, & ille supercalescēs in ignem, & hic extinctus reuertitur in aerem, in frigidatus autem ex superadustione fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino transmutabilem esse, cætera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaque terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrans. Vnumquodq; autem elementorum duas specificas qualitates habet, quarum priorem sibi propriam retinet, in altera tanquam media convenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atq; hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeri. Adhuc secundum alium modum elementa sibi opponuntur. Nam quædam grauiasunt, ut terra & aqua: & alia leuia, ut aer & ignis: quamobrem priora passiuas, posteriora verò actiuas Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato secundum alium modum distinguens, tres unicuiq; assignat qualitates: igni videlicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatem, densitatem & quietem. Et secundum has qualitates cõtra-

ria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuant, ita vt aer duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atq; vnā terræ, videlicet obscuritatem. Contra aqua duas quidem terræ, obscuritatem & densitatem: & vnā ignis, videlicet motum. Sed ignis acre duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quæ admodum itaque se habet ignis ad aerem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram: rursusq; sicut terra ad aquam, sic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, virtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. CAP. IIII.

Quatuor itaq; quæ diximus sunt elementa, sine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, vt sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam vnitatem, vnde omnis virtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum virtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & varia, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, virtus est super omnia complementum dans, omnium operationum
occulta-

occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, varia, multa & plura, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: id vobis vocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligunt. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus, in quacumque re naturali, cœlesti & supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari possunt in Magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum demonum exterminatio, & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemque cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientijs quicquam posse operari. Quicumque autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemque naturam, virtutem, potestatem in numero, gradibus et ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (vt ait Dionysius) in omnibus & per omnia clarè venit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusque: ipse quando per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatius, naturæ custodia, illuminatius, circum-

velatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, res-
 liens, sursum ferens, acutè means, excelsus, non receptus con-
 tumelia minorationis, semper motus mouens, alterum com-
 prendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter
 crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet
 magnitudinem, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisi-
 biliter, neglectus esse non patitur: ad certa autem sicut quæ-
 dam vindicta generaliter & propriè subito reducens in ratio-
 nem, incomprehensibilis, impalpabilis, non minutus, in omni-
 bus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba re-
 rû naturæ portio ignis est (vt ait Plinius) & in quo dubiū sit,
 plura absumat, an pariat. Ignis ipse vnus est, & per omnia pe-
 netrās, vt aiunt Pythagorici: sed in cœlo dilatatus, collustrās,
 in inferno verò coarctatus, tenebrosus, & crucians, in medi-
 tullio de vtroq; participans. Ignis itaq; in se vnus, in recipien-
 te multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, vt apud
 Ciceronem testatur Cleanthes, Est itaq; ignis hic adinuenti-
 tius, quo vtimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur:
 est in terra, quæ ex refossione fumat, est in aquis, qui fontes &
 puteos calcefacit: est in profundo mari, quod ventis agitatu
 tepescit: est in aere, quem sæpe seruescere videmus: & anima-
 lia quæq; & viuientia omnia, & vegetantia calore nutriun-
 tur: & omne quod viuit, propter inclusum ignem viuit. Su-
 perni ignis propria sunt calor omnia foecundans, & lux om-
 nibus vitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia
 consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat
 itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos demones: fugat &
 hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & ve-
 hiculū lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum
 lux mundi, qui verus ignis est, pater luminum, à quo omne da-
 tum optimum venit: splendorem ignis sui emittens & cōmu-
 nicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc
 tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem no-
 strum

strum influens. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari & cælesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes et psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne loquare de Deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes: nec illa amoueri, quovsq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipsèque omnipotens in veteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; vt in altari semper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorū basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cælestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalisque virtutes: ideo ipsa dicitur animalis, vegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cælis fœcundata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & veluti prima parens etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtilata: si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox coelestibus viribus fœcundata & prægnans, ex seipsa producet plantas, producet vermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suam congrua lotionem reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restorationis ac conseruationis nostræ verissima medicina.

Non minoris potentie sunt reliqua duo elementa, aqua videlicet & aer: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, citra aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum virtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarum semina licet terra sint, tabesceri tamen aqua necesse est, si fecunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore vel pluuia, vel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam viuentem. Sed aquæ duplicem productionem tribuit, nantium videlicet in aquis, & volantium in aere supra terram. Terrenarum etiam productionum ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testatur, inquam, quod post creationem virgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione vis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & vsus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generandi, alendi, augmentandi vim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammæ necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu coelum sibi vendicant: eadem cadentes omnium terra nascentium causa sunt. Innumera sunt aquarū miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarū mirabili virtute etiā meminit Ouidius in his versibus:

Medio

— Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calefcit.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum

Narratur, minimos cum luna receffit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum faxeâ reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Crathis & hinc Sybaris vestris conterminus oris,

Electro similes faciunt, auroq; capillos.

Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,

Verum animos etiam valcant mutare liquores.

Cui non audita est obscœnæ Salmacis vnda?

Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,

Aut firit, aut patitur mirum gravitate soporem,

Clitorio quicumq; sitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius vndis.

Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:

Quem quicumq; parum moderato gutture traxit,

Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.

Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores,

Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timetor:

Noctē nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam
& Raphaneam Syriæ vrbes admirabilem naturam: qui cum
pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox ceu ob-
turatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei
sui præbet transitū: rursusq; septimo die ignotis naturæ cau-
sis ad priorem redit aquarum abundantiam: quamobrem in-
colæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis se-
ptimum diem. Testaturq; nobis Euangelium de piseina Pro-
batia, in quam post commotam ab angelo aquã qui prior in
illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem
vis atq; potestas, fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum,
qui in Eliorum agro apud Heracleã pagum iuxta Cytheron

fluuium extabat : in quem qui ægroto corpore descendisset, abacto omni corporis vitio sanus & integer inde exiret. Narrauit Pausanias, esse in Lyceo Arcadiæ monte fontē, qui Agriæ vocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros veneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demittebat : tunc commotis aquis vapor exinde in aera sursum latus in nubes conflagatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur nubibus : quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnem regionem salubriter irrigabant. Verùm de aquarum miraculis præter ceteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullum alium, quod sciam, autorem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est vitalis, cuncta permeans entia, omnibus vitam & consistentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elementa numerant, sed velut medium & glutinum, diuersa in simul coniungens, & tanquam spiritum mundani instrumenti roborantem habent. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisque cum elementis tum mixtis singulis communicat, non minus etiam rerum omnium cum naturalium, tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, velut dei-ficum quoddam speculum in se suscipit & retinet : illasq; secum ferens corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in vigilia illis imprimens, variorum mirabilium somniorum, præfagiorum & auspicio- rum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, vel cadauer recens absconditum, timore atque pauore concitatur : quia aer ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dum vnà inspiratur, similibus speciebus afficit atque perturbat : vnde contingit sequi pauorem. Omne nanq;

ne nanq; subitò imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerem causam esse somniorũ, plurimq; aliarũ animæ impressiõnũ, per dilationẽ idolorũ, seu similitudinũ, seu specierum, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quosq; perueniant ad sensus, & tandem ad phantasiã, & animam recipientis, videlicet quæ soluta curis, nec impedita, species huiusmodi obviam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animaliũ, possunt tamen à cælo, dum sunt in aere, acquirere aliquam impressiõnem, ex qua vnà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferantur ad sensum vnius, quàm alterius. Atque hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq; longissimam etiam vel incognitam distantiam & mansiõnem, breuissimo tempore posse nunciare mentis suæ conceptum: etsi tempus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra viginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitque quondam abbas Trithemius. Quomodo etiam idola quædam, non modò spiritualia, sed etiam naturalia à rebus effluant, vtputa per influxum quendam corporum à corporibus: atque in ipso aere conualescant, tum per lumen, tum per motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoque agant, probat docetque Plotinus. Et nos videmus, quomodo austro flante aer densatur in tenues nubes, in quibus veluti in speculo reflectuntur imagines valde distantes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decedentibus nubibus mox evanescent. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus: Effigies corporum, inquit, naturæ vi in aere humecto facile effingi possunt

eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex visus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius visivus ad ipsum reciperetur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suū aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorū quorundam artificio, quas volumus imagines in aere, etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines videntes, dæmonum aut animarum umbras se videre putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibiipsis cognata, ac vitæ omnis expertia. Et notum est si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimum foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, videri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis vbi piētis certo artificio imaginibus, scriptisue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarum simulacris in aere multiplicatis, sursumq; raptis, & vna cum lunæ radijs reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam videt, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obseſis villis, & ciuitatibus vtilissimum artificio est, olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum. Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad visum, ita nonnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora artificio, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, vel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam venti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aer, & cōcitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cæli cardinibus flantes, videlicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue

Eurus : quos Pontantus his duobus versiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.

Occasum insedit Zephyrus, venit Eurus ab ortu.

Notus ventus meridionalis est nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem: Hieronymus vocat pincernam pluviarum. Ovidius sic describit:

— Madidis Notus euolat alis,

Terribilem picea tectus caligine vultum,

Barba grauis nimbis, canis fluit vnda capillis,

Fronte sedent nebulae, rorant, pennaeq; sinusq;

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis ventus est, violentus & sonorus, qui nubes discutiens aerem serenum reddit, aquã gelu constringit: hunc Ovidius de se sic inducit loquentem,

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello;

Et freta concutio, nodosaq; robora verto,

Induro nubes, & terras grandine pulso:

Idem ego, quum fratres caelo sum nactus aperto,

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,

Vt medius nostris concussibus insonet aether,

Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.

Idem ego, cum subij conuexa foramina terrae,

Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,

Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem

Concutio. —

Zephyrus verò, qui & Fauonius, ventus leuissimus ab occidente flans, & placidè spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, ventus aquosus & nubificus, & rapidè voracitatis, de istis ita canit Ovidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna recessit,
 Persidaq; & radius iuga subdita matutinis.
 Vesper, & occiduo quæ litora sole tepescunt,
 Proxima sunt Zephyro: Scythiam septemq; triones,
 Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
 Nubibus assiduis, pluuióq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant
 ad elementa, atq; quid elementis ipsis conve-
 niat cum anima, & sensibus, & mo-
 ribus. CAP. VII.

Post quatuor simplicia elementa, proximè sequuntur ex
 illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt
 lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum
 generationem omnia elementa in compositionem conveniât,
 singula tamen vnum præcipuum elementum sequuntur, imi-
 tanturq;. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem gra-
 ves sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, vt liquifieri
 nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod
 confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa,
 siue ex aqueo argento viuo generata sunt. Plantæ sic cum aë-
 re conveniunt, vt nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant.
 Sic animalibus omnibus

Ignis est ollis vigor & cælestis origo.

Adeóq; cognatus illis ignis est, vt eo extincto mox tota vita de-
 ficiant. Rursus vnumquodque illorum generum in se distun-
 ctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præci-
 pue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquici au-
 tem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, vt
 crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei
 qui aquæ supernatant: & spongiosi sunt, vt lapis, spongiæ, &
 pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahi-
 tur, & in ipsum aliquando resoluitur: aut ex ipso geniti sunt,
 sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. similiter
 inter

inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum viuum: aerea, cuprum, & stannum: ignea verò, aurum atq; ferrum. In plantis quoq; terram imitantur radi propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: iocres aerem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ viscera inhabitant, vt vermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, vt pisces: alia aerea, quæ extra aerem viuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, vt salamandræ, & quædam cicadæ, piraustas vocant: & quæ igneo quodam calore feruent, vt columbæ, struthiones, leones, & quas vocat Sapiens bestias vaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus vitalis ignem, aquam verò humores. Et hi etiam elemētis partiti sunt. nam rubra cholera cedit igni, sanguis aeri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignē intellectus, aerem ratio, aquam imaginatio, terram verò sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartuntur. nam visus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est. nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amiables mores, aer: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia vires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso denique Deo.

CAP. VIII.

Est Platonicorū omnium vnanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mūdo, omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet suscipientium: sic & elementa non solum nō sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immense materiae, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & vires: modo videlicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non vrens, sed lucens, omniaq; suo calore viuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aerei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando videlicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam inter signa quædam ignea, quædã terrea, quædam aerea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principiū, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentum Leo, finē Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aqueæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cū elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam verò etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: vt alij dicantur ignei, alij terrestres, alij aeri: alij aquei. Hinc illi apud inferos qua-

tuor fluij, igneus Phlegethon, acereus Cocitus, Styx aqueus, rerreus Acheron. Quin & in Euangelijs legimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos Dominus aere corrupto. & apud Iob, Ad nimum calorem transfiliant ab aquis niuium. & apud eundem legimus, terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram miseræ tenebrarum. Proinde etiam in supra mundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea vis, qua sunt firma Dei sedilia: est & clementia pietasq; aquea virtus mundans. Hinc à Psalmista vocatur aqua, vbi de cælo ait, Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiam in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc vocantur à sacris literis, pennæ vëtorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem vrentem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt Seraphin, & virtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: acerei dominationes & principatus. De ipso etiã archetypo omnium rerum opifice nōne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorẽ? nonne de eodẽ dicitur, fons aquæ viuæ mundificans & regenerans? nonne idem spiritus spirans spiraculum vitæ: idemq; etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur vbiq; & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primũ in istis inferioribus, sed sæculenta & crassa, in cælestibus autem puriora & nitida: in supra cælestibus verò viuentia, & ex omni parte beatã. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentijs distributæ potestates, in cælis virtutes, in inferioribus crassiores formæ.

Elementa
omnib. in-
sunt reb.

De virtutibus rerum naturalium ab elementis
proxime dependentibus. CAP. IX.

Virtutes rerum naturales quædam sunt elementales, vt calefacere, frigefacere, humefacere, exiccare: & vocã-

Virtutes
naturales
rerũ var æ.

tur operationes seu qualitates primæ, & secundum actum: hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam verò insunt rebus ab elementis componētibus: tales etiam ultra qualitates primas, vt sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubricatiuæ, et aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum virtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiosè tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoque agunt in membrum determinatum, vt prouocantes vrinam, vel lac, vel, menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas, & tertijs qualitates, multæ ægrotudines & curantur & inducuntur.

Artificiose
multa ad-
miranda.

Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines valde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quæ vocant ignem Græcum: cuius plures compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiã ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, vel vento, vel sole accenditur: & fit ignis qui vocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil cõsumit præter seipsum: & sũt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec vento, nec aqua, nec vlllo modo extingui possunt: quod penitus incredibile videtur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui
semel

semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiam præparatur lignum, vel aliud quoddam combustibile, vt ab igne ledi non possit, & fiunt cōfectiones quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; vlllo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum vocat, Græci ἀσβεστον dicunt, quòd ignibus non absumentur, de quo Anaxilaus ait, circumdatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur icibus cædi.

De virtutibus rerum occultis. CAP. X.

Insunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare venenum, pellere anthraces, attrahere ferrũ, vel quid aliud: & hæc virtus est sequela speciei, & formæ rei huius, vel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agēdo effectum: quod non est elementalī qualitati concessum. Nam hæc virtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimum possunt: elementalī autem virtus, quia materialis est, vt multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocantur autē proprietates occultæ, quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas vsquequaque inuestigare: quare philosophi maximam earum partem longa experiētia plus quàm rationis indagine adepti sunt. nam vt in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus, sic transformatur per virtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem, quàm in stomacho trāsformaretur. Sic sunt rebus vltra elemētales qualitates, quas cognoscimus innatæ quædam aliæ virtutes, & ita à natura cōcreate, quas admiramur, ac sepe stupefcimus nobis ignotas, vel rarò vel nusquam conspectas: vt de phœnice aue vnica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa refeminat ales,

Assyrij phœnica vocant.

Et alibi: .

b 3

Proprietates occultæ
eius dicuntur.

Conuenit Aegyptus tanti ad miracula visus,
Et raram volucrem turba salutat ouans.

Matresq; fe-
ra.

Admiratiōnem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet voraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matrea fera. Quis non miretur fossiles ex terra piscis, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canebibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum virtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atque durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiã ferro ignito non lædi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat ventorum impetus, & domat æquoris rabiem, vt quantumcunque etiam inaperent & seuiant procellæ, infinitis etiam velis per ventum tensis, tamen vsque adeo solo tactu compefcit & cogit stare nauigia, vt moueri nullo modo possint: sic salamadræ & pyraustæ bestiolæ viuunt in igne: licet quandoque ardere videantur, tamen non læduntur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cū quo etiã & portæ Cassiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiã bitumine legitur arcam Noe conglutinatam fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa vix credibilia, quæ tamē experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum vnum quempiã beato Antonio eremitæ quondam locutum. & gentilem errorem in se animalibus colendis damnasse, cōmunemq; Deum pro se precandum orasse. ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; viuentem vnum olim in publicū productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomo-

Quomodo virtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant. C A P. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, vnam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atque eandem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum, solum esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine vlla varietate sit vnicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriæ, atque insuper absolutis formis inuicem differentes, ita vt ideæ in Deo quidem omnes vna forma sint: in anima mundi verò multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisque distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa: ponunt in materia denique vt umbras. Accedit ad hæc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum virtutes & proprietates dependent, ita vt qualibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem per rationes animæ mundi seminales propriâ ab idea sua suscipit dotem. Sût enim ideæ nõ modò causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusque virtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd virtutibus certis, scilicet certam & sta-

bilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mouentur virtutes in natura rerum existentes, quæ quidem virtutes sunt idearū operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate videlicet, & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdem speciei magis ac minus potentes, secundum puritatem vel confusionem materiæ. omnes enim influxus cœlestes impedi possunt per confusionem & inhabilitatem materiæ. Unde Platonicis ipsis in proverbio fuit, secundum merita materiæ infundi virtutes cœlestes. de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Ignis est ollis vigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, virtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis mobilis virtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ virtutes influant.

C A P. XII.

Indiuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium, situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabilem quandam virtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cum per influxū cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis est qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quamcunq; formam concipimus

cipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, vel horrendo, vel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa cōcipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam virtutes diuersas, non modò res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc inaximè si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Aui-cenna: Quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus variis effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia variè disposita, vt pleriq; opinantur, sed ab influxu vario & forma diuersa: non quidè diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus variè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manès distribuit singulis vt vult: cui tamè cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis cōmissa disponentes. Infunduntur itaq; virtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamè virtute imaginum & intelligentiarum præfidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant virtutes rerum occultæ.

C A P. XIII.

OMnibus notum est, virtutè quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia virtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius confricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut vix extinguitur: carbūculus in tenebris lucet: aëtites foetus mulierum & plantarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem comprimit: ecbineis nauem sistit: rebarbarum choleram depellit. Chamæleontis iecur summis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis visū perstringit, & gestantè inuisibile reddit: hyncurius lapis prestigia ab oculis aufert: lipparis suffi-

tus omnes bestias euocat. Synochitides umbras inferorū educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Acthiopica, qua ferūt sicari stagna, & clausa omnia aperiri: & Laticem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, vt quocunq; venissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata vel saltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctum multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuā vitam sibi contribuere possunt: sed fas nō esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cum paruum tempus viuentes, malis auidē studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neq; dijs ipsis parsuros. Verū vnde nam sint hæ virtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerū proprietatibus ingētia volumina ediderūt, non Hermes, non Bochus, non Aron, non Orpheus, non Theophrastus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, nō Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi falsi sunt, quod Zacharias ad Mithridatem scribit, magnam vim, & humana fata lapidum herbarumq; virtutibus inesse. Vnde igitur hæc veniant, altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitibus non discedens, hæc ab elemētis earūdemq; qualitibus provenire: quod fortē verū putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cū suo Platone ideis rerum formatricibus hæc virtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari videantur, nullus tamen eorum, si rectē intelligatur, à veritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eūdem effectum in pluribus con-

bus conueniant. Deus enim in primis omnium virtutum finis & origo, sigillum idearum ministris suis præstat intelligētis: qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali virtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumēta, materiā, interim disponētibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, vt ait Plato in Timæo, per astra deducenda resident: easq; dator formarum distribuit per ministeriū intelligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, vt omnis virtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligētis præsidētibus. Prouenit itaque forma & virtus primò ab ideis: deinde ab intelligentijs præsidētibus & regentibus, postea à cœlorū aspectibus disponētibus, porrò ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per virtutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & virtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in vnaquaq; herba & lapide, sed maior in stella, vltra quam etiam ab intelligentijs præsidētibus vnaquæque res multa sibi comparat: potissimè autem à suprema causa, cui omnia mutua & cōsummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, veluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite Dominū vniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes volucres cœli, bestie & pecora simul cum filijs hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connectio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, vnaquæq; res determinatum habet in

archetypo particularē locum, vnde viuit & originem trahit: omnisq; virtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, verborum & orationū & omniū quæ sunt à Deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamē omīssis his medijs, aut suspensio eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit Deus, quæ opera tunc miracula vocantur. nam cum primæ causæ imperio et ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij vocāt, necessariò agant, & effectus suos necessariò producant: nonnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, vt ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combustit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo vnus diei spacio retrocessit: sic ad Ezechie petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcūque occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. C A P. XIII.

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium vires inferorumq; naturas diligentissimè perscrutati, omnia plena diis esse dixerūt: nec abs re: siquidem nulla res est tam præstantibus viribus, quæ viduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem vocabant virtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij vitas, alij etiam animas nominabant: & ab his virtutes rerum depēdere dicebāt: quia solius animæ sit, ab vna materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, videlicet vnus entis animam egressi,

gredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cum verò anima primum mobile sit, & vt dicunt, sponte & per se mobile: corpus verò vel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: ideo ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo videlicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessarìo requiritur tanquam medium, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, et mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster. sicut enim animæ nostræ vires per spiritum adhibentur membris, sic virtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ virtutis scintilla careat, magis tamen ac maximè infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimum hausserint: hauritur autem per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaque spiritum omnis occulta proprietates propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animantia, per solè, per lunam, per planetas, perque stellas planetis sublimiores. Potest autè hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum se gregare: aut saltem his rebus plurimum vt, quæ hoc spiritum plurimum abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusque agunt, tum etiam promptius generant sibi simile. est enim omnis generatiua & seminaria virtus in eo: quare Alchimistæ nituntur eum spiritum ex auro argentoque secernere: quem rite segregatum & extractum, si postea illum cuius eiusdem generis materiæ, hoc est, cuius metallorum

adhibuerint, aurum statim argentumue conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquando vidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intesa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus investigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas non ab elementalī natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi vix denique notas: quæ quidem à vita spirituumq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ô cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd vnaquæque res mouet & cõuertit ad suũ simile, & inclinatur ad seipsum, secundũ totum posse suũ, tã in proprietate, scilicet in virtute occulta, quàm in qualitate, scilicet virtute elementalī. Quandoque etiã in ipsa substantia, sicut in sale videmus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodãmodo quoad fieri potest, ad sui partem & consentaneũ: quod etiam manifestè videmus in animãtibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbã, vel plantã, nutritiua virtus trãsmutat, sed in carnem conuertit sensibile. Quibus igitur in rebus intest alicuius qualitatis, vel proprietatis excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracũdia, amor, odium, vel quæuis alia passio, aut virtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam per artem vel casum, vt audacia in meretrice: hæ res ad talẽ qualitatem, passionẽ, virtutem, maximè mouent & provocãt. Sic ignis mouet ad ignẽ, & aqua mouet ad aquã, & audax mouet ad audaciam. Et est

notum

notū apud medicos, quòd cerebrū iuuat ad cerebrū, & pulmo iuuat ad pulmonē: sic ferūt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensū è collo natiui coloris panno, lippitudines sanāt: simile etiam de cācri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, vt pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro laeuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal strile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maximè testiculi, & matrix vel vrina. Sic ferunt mulierem non concipere, quæ accipit omni mense de vrina mulæ, vel aliquid infusum in ea. Si igitur volumus operari ad aliquā proprietatem vel virtutem, quæramus animantia, vel alias res, quibus talis proprietas excellētius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas, vel virtus maximè viget: vt si quando velimus promouere amorem, quæramus aliquod animal, quod maximè diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirūdo, motacilla: & ex his assumamus mēbra, vel partes, in quibus maximè viget Venereus appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atque id fiat eo tempore, quādo hæc animalia tali affectu maximè capiuntur, & intendunt: tunc enim valde prouocant amorem, & inserunt. Simili modo ad augendā audaciam, quæramus leonem, vel gallum, & ex his capiamus cor, vel oculos, vel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonius, quòd canes, & corui, & galli, conferunt ad vigiliam: etiam philomela, & vespertilio, & noctua, atque ex his maximè caput, cor, & oculi. Ideo dicunt si quis cor corui, vel vespertilionis super se portauerit, non dormitabit donec deponatur. Idē facit caput vespertilionis aridū alligatum in dextro brachio vigilātis. nā si ponatur super dormientem, fertur nō excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem, & ex his maximè lingua & cor, sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositum mammae mulieris dormientis sinistrae, fer-

tur efficere, vt omnia secreta pronuntiet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sebum leporis positū supra pectus dormiētis. Eodem modo omnia animalia longæua ad vitam conferunt longæuam: & quæcunque habentia in se virtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderūt: sicut manifestum est de vipera & serpentibus. Et notum est, quòd serui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodē modo phoenix renouatur per rogam, quem sibi cōstruit, & similis virtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres mēses regeneratur ex eo pellicanus. Iccircò medici quidam quibusdam confectionibus ex vipera & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus confectis, prōmittunt restituere iuuentutem, & restituūt quādoquē, nonnūquam etiā talem, qualem Medea Peliæ seni promissam restituit. Creditum quoque est, vrsi sanguinem applicato ore è recenti vulnere haustum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Qualiter diuersarum virtutum operationes transfundantur ab vna re in aliam, & sibi mutuò communicantur. CAP. XVI:

Scire debes, tantam esse rerum naturalium potentiam, quòd non modò cunctas res sibi propinquantes sua virtute efficiant: verumetiam præter hoc, infundunt ipsis cōsimilem potentiam, per quam hac eadem virtute ipsæ etiam cætera afficiant, quemadmodū in magnete videmus: qui quidem lapis nō solum annulos ferreos trahit, sed vim etiam annulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere possunt, qualem vidisse referunt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua est audacia & impudentia exterminata, hac ipsa proprietate cūcta sibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eā alijs. Ideo dicūt, quòd si quis induat vestem

vel *camisiam meretricis*, vel *secum habuerit speculum* in quò ipsa se quotidie *speculauerit*, reddetur *audax, intimidus, impudēs & luxuriosus*: simili modo dicunt *pannū, qui fuerit in funere*, concipere ex hoc proprietatem aliquam *tristitiæ & iaturnalē*: & *laqueum suspensioſi* similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat *Plinius*, si quis terram *substernat lacertæ viridi excæcatæ*, & vna in vitreo vase annulos includat *ferro solido vel auro*, cū recepisse visum *lacertam* apparuerit, per vitrum emissa annulos cōtra lippitudinem valere. Idem quoque in *mustela & annulis* valere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam visum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido *passerum siue hirundinum*, quibus postea ad amorem vel beneuolentiam vtimur.

Qualiter per litem & amicitiam, virtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt.

CAP: XVII.

Restat nunc videre, quòd omnes res habent inter se *amicitiam & inimicitiam*: & omnis res habet aliquod *timendum & horribile, inimicum & destructiuum*: contra, aliquod *exultans, letificans & confortans*. sic in elementis, *ignis aduersatur aquæ, & aer terræ*: cæterum inter se conueniunt. Rursus in *coelestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna*: inimici eius *Mars & Venus*: *Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem*: sic & *Martem omnes oratio habet, præter Venerem*: *Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna*: *Venerem diligunt omnes præter Saturnum*: *Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus*: *inimici, Sol, Luna, Mars*: *Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus*: *inimici, Mars & Mercurius*. Est alia *stellarum inimicitia, quando videlicet habent domus opfitas*: sicut *Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercuriū, Mars ad Venerem*. Et fortior *inimicitia est eorum, quorum exalta-*

tiones oppositæ sunt: vt Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: vt Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitia & inimicitia superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitia et inimicitia, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quædam rerum in se invicem, appetendo talem vel talem rem, si absit: et moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrarium, & horredo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaque sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litæ, & amicitiam. Inclinationes verò amicitia in vegetabilibus, et mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuâ in ferrû: et smaragdus in diuitias, & gratiâ: iaspis in partû: achates in fecundiam. Simili modo naphtha trahit igne, profilitq; in eam vndecunq; visam: similiter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, vt naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & foeminam: quarum cum ramum vnus ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert foemina absq; masculo: et amygdala solitaria minus foecunda est. Amant vites vlmum, & opium: & oliua myrtum mutuò diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus verò amicitia est inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et variis albæ iunguntur sæpe columbæ,

Et niger à viridi turtur amatur aue.

Animalium
cū aliis reb.
amicitia.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum aliis rebus, ut cū metallis,

tallis, & lapidibus, & cū vegetabilibus: sic feles siue catus gau-
det nepta herba, ad cuius affricationem concipere traditur, et
defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui
venti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu concipiūt: sic
ranae, buffones, serpentes, & quæcunq; venenosa reptilia, gau-
dent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferūt medici, si
quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando ve-
natur à serpente, comedit origanum, et confortatur per illud:
& ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: et
mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: vnde co-
gnoscimus origanū & rutam virtutem possidere cōtra vene-
na. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars
innata medicinalis. nam buffo quādo alicno morsu et veneno
vulneratur, solet adire rutam, vel saluiam, & locum vulneris
affricare, & sic se à periculo veneni liberare. Sic homines à
brutis multa admodum morborum remedia, & rerum virtu-
tes edocti sunt: sic chelidonium visui salubrem herbam hiron-
dines monstrauēre, quæ cum ea pullorum suorum oculis me-
dentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit,
& ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, meru-
le laurifoliis annuū sibi sibi purgāt, quo etiā corui chamæleō-
tis venenum extinguunt: & leo si febricitat, vorata simia con-
ualescit: v. pupa vua pasta lesa, adianto sibi medetur: sic dictā-
num herbam ad extrahendas sagittas vtilem cerui docuerunt:
siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eijciunt: idem fa-
ciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulò ante partum, pur-
gant se quadam herba, quæ felesis dicitur: similiter phalangio
tacti, cancos edendo sibi salutem quærent. Sues etiam à ser-
pentibus lesæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum vene-
natos se sentiunt toxico Gallico, quercum, vel, vt alij dicunt,
coruatiuam quærent pro medela. Elephantes chamæleonte
deuorato, sibi succurrunt oleastro. Vrsi à mādtagora lesi de-
voratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæte-

Homines à
brutis quæ-
nam didi-
cerint.

raeq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbæ, turtures, gallina, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercorebus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eius nodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, vt res fugiat suum contrarium, vt propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in choleram, theriaca in venenum, saphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægrotudines oculorū: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phantasmata, smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in venena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atræ bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, vt sunt auariciæ, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Smilis est inclinatio fornicarum ad origanum herbam, & ad alam vespertilionis, & ad cor vppuæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, vt alter natim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, vt in hamum sese curuent, ne attingant: & dicitur quod fel corui fugat & deterret homines à loco vbi absconditū fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, vt iuxta positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepaticibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, vt nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiuunt mures & mustelæ: vnde caseos, si cerebrū mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrupti præterea vetustate: sic scorpionibus contrarius est stello in-

Animalium
anthipatia
atque dissi-
dium.

lio intantū, vt visu quoq; pauorē eis afferat, & torporē frigidis sudoris: itaq; in oleo putrefaciūt: & interficiūt cū eo ictus inungentes scorpionū. Est etiā inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiā mus suppositus pūcturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabores, aspidēs, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æquē aduersari quàm cancos, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cācro torqueri serpentes, etiam scorpius & crocodilus se mutuò perimunt. & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat viso equo, & ceruus fugit viso ariete, fugit etiam visa vipera: elephas audito grunntu suis, & leones viso gallo timent: & pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuè si allium fuerit ei incoctū. Est etiam inimicitia inter vulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & cōgrus. Itē polypum intantum locusta pauet, vt si iuxtà videat, omnino moriatur, Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pātheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, vt ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles vtriusque contrariæ suspendantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyæne pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo leditur, & intrepidè præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, vel pellis, vel caput lupi supra præsepe, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalō parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à vulpibus, inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; vellit: quod vbi viderint corui, contrā au-

xiliantur, vel vt aduersus comunē hostem. Acanthis auicula in spinis viuēs, iccirco asinos odit flores spinæ deuorātes. Egitus verò auis minima intantum cum asino dissentire fertur, vt sanguinem eorum constet nō coire, quo etiam rudente egithi oua & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem plātata fuerit, vel infructuosa perpetuò manere, vel omnino arefcere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; vlla alia re atq; his domari creditur: & lupo neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu vulnere factò gignuntur lupo vermes. Reformidat camelum equus, adeò vt nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens viso ariete mitescit. coluber nudum hominem timet, quem vestibus persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit impetus eius. Elcctrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia disfidet,

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. CAP. XIX.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Insuper considerare debes, virtutes rerū inesse quibusdam secundum speciem: vt audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu voracitas in lupo, insidiositas & fraudulentia in vulpe, adulatio in cane, auaricia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, et sic de similibus. Maxima enim pars naturalium virtutum species comitatur. Quædam verò insunt rebus secundum indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui vehementer abhorrent aspectū cati, ita vt sine horrore grauißimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem

speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicēna, tempestate sua vixisse hominem, quem fugerent venenata omnia, morientibus omnibus, quæ fortè mordicus illum apprehendissent ipso omnino illaeso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia vidisse puellā, quæ araneas in escam venabatur, eoque sibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ virtutes, à corporibus cœlestibus infusæ, quod superius monstrauimus.

Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris,

C A P. X X.

Rursus considerare debes, virtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, vel eius omnes partes: sicut pisciculus ille eche-neis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam. Sic hyæna habet secundum suam totam substantiam, quòd vmbre eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert visui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quàm foliis & semine: & sic de similibus. Quædam autem virtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, vel oculis, vel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est virtus violentissima occidendi homines, vbi ipsos viderit: similis virtus est in oculis hyæne, quæ quodcunque animal lustrauerit, euestigiò hæret, stupefcit, & mouere se non potest. Similis virtus est in oculis luporum

quorundam, qui si quem prius viderint, stupefcit, & raucescit adeo, vt si clamare voluerit, non habeat vocis ministerium. de hoc Vergilius meminit, vbi canit:

—Vox quoq; Mœrim

Iam fugit ipsa, lupi Mœrim videre priores.

Cur oculis
et non alijs
partibus po-
tissimū y.ā
tur fascina-
res.

Sic & foeminae quaedam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Itcirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyrijs vtuntur ad similes passionnes per fascinatores operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde v̄pupæ, non ex capite, pede vel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non cauda, vel caput: & fel caprarum vase aeneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fugiunt canes: & vulpes gallinaceos non attingunt, qui vulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas virtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilem diuersitatem coelitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi vitam, oculi verò visum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem vincitur, sed semper conseruatur illesum: ex quo (vt dicunt) velut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæc virtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De vir-

De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. CAPVT XXI.

Scire præterea oportebit, quasdam proprietates inesse rebus tatummodo in vita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catalepa interimunt visu, quando viuunt: post mortem verò nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate viua apposita ventri transire morbum, anatémq; emori: simile est quod dicit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractum ex animali, & adhuc calens, atq; viuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor vppæ, vel hirundinis, vel mustelæ, vel talpæ, eo adhuc viuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscenciam intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, vt pili, stercus, vngulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc viuentibus, auferri debent: atque etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc viuus remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam viuam remittas in aquam: si colligas dentem vel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, Si quis extrahat ranæ marinæ viuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunque interrogauerit, vera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita vt cæcas demittat in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare vigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus vmbilico, fertur faciles partus facere, si viuenti ablatum sit, ipsaq; denuò in mare demissa. Sic ferunt serpen-

tis oculus dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens viuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci verò oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui viuentem non dimiserit. Item dentes omnium serpentum, quando viuus exempti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare dicuntur: similiter dente talpæ viuæ exëpto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleonis, si viuenti erepta sit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutare esse parturientibus circa domum: cauendum autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum.

Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat. Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc viget & operatur ipsa virtus ab idea quondam infusa. Inde est, quòd sicut aquila in vita sua omnes aues superat & vincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destrunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: et pellis hyænæ destruit pelles pàtheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia vocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanū de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Quæ post mortem vires suas retineant.

Tympanon ex diuersis pellibus, diuersi effectus.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaque hominum exercitia & mores, stellis, atq; signis distribuuntur.

CAP. XXII.

Manifestum est quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (vt inquit Proclus) sibi invicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modòque cœlesti: & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum: sic dicimus esse hic entia quaedam solaria, quaedam lunaria, in quibus Sol & Luna causant aliquid suæ virtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferunt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionem: hinc quibus vino inebriatis sensus titubant, & caput dolet, misis in aquam frigidam testibus, acetove dilutis, presentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atque signis. Scias itaque iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui vite: linguæ verò & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tam interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & virtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, vesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiue virtuti: Saturnum hepati & carnosiori parti stomachi: ventri quoque, & umbilico Iouem: unde in Iouis Ammonij templo effigiem umbilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiam costas, pecten, intestina, sanguinem, brachia & dextram manum, ac sinistram

Vmbilici effigiescur in templo Iouis Ammonij.

aurem, ac virtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & venis, & renibus, & chysti fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & vi irascibili, præficient Martem. Iterum renibus & testiculis, vuluæ, & matrici, & genitali semini, & vi concupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, ventri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venero inferuiunt, vt osi sacro, & spinæ dorsti, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna verò etsi totum corpus, & singula membra pro varietate signorum sibi vendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsti, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi vigore. Ipse verò Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa: videlicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmone, stomacho & lacertis: Leo præest cordi & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & vuluam, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorum triplicitates sibi correspondent, & conveniunt in coelestibus, sic etiam conveniunt in membris, quòd ea experientia satis constat: quoniam ex frigore pedum dolet venter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela vni apposita, alteri prodest: vt calefactis pedibus cessat dolor ventris. Huius itaq; ordinis memor, scias quòd res quæ alicui planetarum subsunt, singularè quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetae,

Humani
corporis
partes qui-
bus plane-
tis atq; zo-
diaci signis
subsint.

planeta, & suis præcipuè domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, vt triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynamomum, crocus, lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad læticiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & victoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad vulgarem vitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt. Nam Saturnus regit senes & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter verò habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licitè acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistoros, milites, qui passim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominum
mores et ex
ercitia pla-
netis subia-
cent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subfunt, atque quæ res sunt solares. C A P. XXIII.

QUæ verò res cui stellæ vel signo subsint, cognoscere difficile est valde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum, vel motus vel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaris sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus vitæ: inter sapes, qui est acutus

dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem habetque à sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides verò qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis ætites aureis guttis solem imitans, virtutem habet contra morbum caducum, & contra venena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupille oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert visui: sic carbunculus nocte lucens, virtutem habet contra omne venenum aereis & vaporosum: sic chrysolithus lapis habens in colore tenuem & lucidam viriditatem, in qua quando soli opponitur, stella aurea emicat, confortat spiritalia, confert asthmaticis: & quando perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stulticiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui vt frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radiis solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proiiciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis viridis ad modum iaspidis, vel smaragdi, guttis rubeis stellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad vitæ longitudinem: & est virtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem convertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi sol pateretur eclipsim, quando videlicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in vas plenum aquæ ponitur: & est alia virtus eius mirabilior in oculos hominum, quorum aciem ita præstringit, atq; ita obæcat visum hominū, vt videri non permittat gestantem se: quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium vocatur, hoc est solsequium. Has virtutes & Albertus Magnus, & Gulielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet virtutem à sole cōtra venena, & pestiferos vapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,

Chrysolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi virtutes.

in ore,

In ore, vehementer animum exhilarat. Item pyrophilos lapis Pyrophilus.
 rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius
 in vna epistolarum suarū ad Octauium Augustum, quòd ali-
 quod venenum est tantæ frigiditatis, quod cor hominis inter-
 empti conseruat ab vstione, ita quòd si aliquandiu ponatur in
 igne, convertitur in lapidem: & hic est ille, qui vocatur pyro-
 philos, ab igne. Habet mirabilē virtutem cōtra venena, & red-
 dit gestatē gloriosum, & formidolosum aduersariis. Præ om-
 nibus autem solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollo-
 nius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemad-
 modum magnes ferrum, contra omnia venena efficacissimus,
 ab aliis pantherus dictus, quia pãtheræ animali maculoso ad-
 similatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores
 continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea
 sunt, topazius, chryso passus, rubinus, balagius. Item solaria
 sunt auripigmentum, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex
 plantis verò & arboribus, sunt solares, quæ vertuntur ad so-
 lem, vt heliotropium, & quæ implicāt in se folia recedente so-
 le, oriente verò, explicant paulatim: vt lotos, quam quidam ar-
 busculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testa-
 tur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zimziber, gentiana, di-
 ctamnus, verbena quoque præstans vaticinium & expiatio-
 nem, fugānsque cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer,
 ac cedrus, palma, & fraxinus, & hederæ, & vitis: & quæcun-
 que venena, & fulgura repellunt, & perpetuò virentes hye-
 mis algores non verentur. Item solaria sunt menta, mastix, ze-
 doarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum
 aloes, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, pi-
 per, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus vocat so-
 lis thymiana. Inter animalia verò solaria sunt magnani-
 ma, animosa, studiosa victoriæ & gloriæ: vt leo ferarum rex,
 crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab
 Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem

Cynoc-
phalū in hy-
drologijs
Aegyptij
cur pinxe-
rint.

nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus: qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoclij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, vnde illum in hydrologijs sculpebant Aegyptij. Item solares sunt inter aues, phoenix avis vnica, & aquila auium regina: item vultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi advocant, vt gallus & coruus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, vt vermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem selem vocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas voluit, ac desuper incubat, aliosque Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum variari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maximè solaris est vitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, Strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes, exiccatiq; in lapidem aurei coloris durefcunt.

Quæ res subfint lunæ. CAP. XXIII.

Lunaria verò sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maximè albi, vt albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metalla verò argentum: inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & viridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescen-

crescentis, minuentisve numero. Item margaritæ, quæ ex aquæ stillicidiis in conchis generantur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quæ vertitur ad lunã, quemadmodum heliotropion ad solem, et palma arbor ad singulũ lunæ ortũ, singulũ ramum emittens: hyssopus etiã species rorismarini minima arbor & maior plantarum, de vtrisque participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chmostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & virtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi vires contrarias habent: quemadmodum inter volatilia origis Saturnia avis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ vario naturæ amore & odio pariter excellunt, vt canis omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro varietate coloris obiecti similem semper induit, quemadmodum luna pro varietate signi, in quo reperitur, naturam variat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunque, quæ lunarem motum obseruant & imitantur: vt cynocephalus & panthera. fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbem, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ vices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt; vt sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutans, variisque obnoxia veneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, vt quæ terram simul cum aqua incolunt, vt castores & lutres, & quæ venantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquivocè generantur, vt mures ex coitu & ex terræ cõputrescentia. Inter aves lunares sunt anseres, anates,

Arbores &
plantæ luna-
res.

Animalia
lunaria.

Aves luna-
res.

merguli: & omnes aquatiles & piscium venatrices, vt ardeæ: & quæ æquivocè producuntur, vt vespæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione vaccarum, muscilioes ex vino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime verò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem vocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & viginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem & vigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, vnde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad vices lunæ variantur: & quicumque lunæ motum obseruant, vt torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchyliæ & ranæ.

Pisces lunares.

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

Saturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atrabilis humectans, tam natiua, quam aduenticia præter adustam. Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus aurum, aureæque marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cuminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ neque feruntur vnquam, neque fructus ferunt, & quæ nigrae baccas, nigrosve fructus producunt: vt ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore violenta, vmbra nigra, pice acerima, fructu superuacua, duratione incorrupta, funesta & Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumulorū thecas, antequam in illis mortuorū imponerent corpora, sternere consueuerunt: quamobrem in conuiuiorū coronamentis ex omnibus passim herbis & floribus ferta neçtere fas erat præterquam ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati nõ cõueniat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contempla-

Cupressus feralis arbor.

Apium coronamentis olim interdictum.

templatiua, vel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi victus, & quæ foetus suos devorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, vrsus, sus, simia, draco, basiliscus, buso: serpentina omnia & reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, vt mures vermesq; multiplices. Inter aues verò Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ vocis, vt grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Itē bubo, noctua, vespertilio, vpupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus verò anguilla, seorsum ab aliis piscibus degens, muscipula, & canicula foetus suos deglutiētes. Item testudines, ostrea, conchyliæ, & spongiæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. CAP. XXVI.

Iouialia sunt inter elementa aer: inter humores sanguis, & spiritus vitæ, cuncta quoq; ad vitæ augmentum nutrimentumque & vegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis viridis, & perpetuò virides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastiche, inula, viola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, vt quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, vitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentum, hordeum, triticum, passule, liquiricia, Zacharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, vt sunt nuces, amygdalæ, pinæ, auelanæ, pistacæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarum, & manna. Orpheus quoq; illi attribuit styracē. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatē & sapientiā: & quæ sunt mitia et bonæ disciplinæ, ac bonorū morū, vt ceruus,

Aquila Imperatorum
insigne, et
iusticię sym-
bolum.

taurus, elephas: & mansueti quæq; animantia, vt ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ, vt gallinæ & vitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorū insigne, ac iusticiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. CAP. XXVII.

Martialia sunt inter elementa, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapo- res autem amari, acres, & linguam perverentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia venenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt, vel contactu suo cutem vrunt, pungunt vel ampullant, vt cardo, vrtica, flammula: & quæ comesta lacrymas excutiunt, vt cepæ, ascolonia, porrum, sinapium, castoreum: & arbores omnes spinosæ, atque cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, vt equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones veneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, vt pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, vt aquila, falco, accipiter, vultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, vlulæ, tinnunculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiant, & quasi vocem strangulantis emittunt, vt corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam,

cam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui voracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. CAP. XXVIII.

Venerea sunt inter elementa, ær atque aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapes habet dulcem; unctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides conveniunt illiberillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis viridis, corneola, lapis ætites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulcri, varij, albi vel viridis coloris. Inter plantas & arbores, verbena, viola, capillus Veneris, herba lucia, siue valeriana, quæ Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanũ, ambrã, muscus, sandalum, corianderum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaves, vt pyra dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primò sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperii etiam myrtus: Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, vt catuli, cuniculi, foetose oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generans, quem etiam post septimum diem abortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & vitulus propter lasciuiam, etiam Veneris sunt. Ex auibus verò cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum resistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem vocant, quòd sit in Venerem prona. terdecies enim in die oppressa, si mas vocet, denuò accurrit. Ex piscibus verò Veneris sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merula ob foetus amorem & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Hirci salacitas.

Mercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistinctè omnia moueat: similiter & humores, præcipuè tamen permixtos: sed & spiritum animale, regulat, saporesq; varios & peregrinos permixtosque: ex metallis illius sunt, argentum viuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides: smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figura variè à natura insitæ, aut qui ab arte factitij sunt, vt vitrum, & quæ croceum cum viridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in folijs sunt, mixtisq; naturis & vario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, versatilis ingenij, velocis cursus, & facilem consuetudinem cum hominibus habentia, vt canes, simiæ, vulpes, mustela, ceruus, & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ virumq; sexum vicissim mutant, vt lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & versatiles, vt cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, callandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus, unicornis. Inter pisces verò trochus qui seipsum inuit, quocirca masculo fœminam vocant. Item polypus fraudulentus, & colore versatilis, & pastinaca ob solertiam; similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur.

CAP. XXX.

Preterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, virtutemq; sortitur: sic in igne viuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies varia Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, molès autem tota

tota Saturno. At in medijs elementis, vbi regit, humor æreus subiacet Ioui, aqueus verò Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agētes sequuntur Solem, materia verò Lunā: fœcunditas causarū agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio velox ad effectū Martem & Mercuriū illum propter vehementiā, hūc propter dexteritatē multiformemq; virtutē: cunctorū autem continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in vegetabilium numero omne fructū ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio: omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt, & nō florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ verò florescunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Veneris sunt, atq; Mercurij: quæ autem sine semine sponte producuntur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & vnusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, vita à Sole, gratia et pulchritudo à Venere, occulta virtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter provinciæ, & regna planetis distribuuntur. CAP. XXXI.

IPse etiam terrarum orbis per sua regna & provincias, planetis atq; signis distributus est. Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, et hæc regiones pro maiori parte ad Asiam interiorē pertinet. Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica.

Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniam, Parthianam, concaua Syriae, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenij siue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima parvæ Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediã & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Cassis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine verò, Græciam, Achaïam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elan, vnde Elamitæ in Scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchædonia. Hæc ita ex Ptolemæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorū scripta alia multa addi possent. Verum qui has provinciarum partitiones supra sideralem hanc distributionem cum regentiū intelligentiarum ministeriis, ac Israëliticorū tribuū benedictionibus, Apostolorū sortitionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super vnāquamq; regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. CAP. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti volunt subiici arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atque bouem terrestrem: sic Cancro, cancos, Leoni leones, Virgini virgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet vrsis: Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse verò Apuleius

leius signis atq; planetis, præcipuas veluti proprias quasdam herbas distribuit, videlicet Arieti eleliphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristeriona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum, Virgini calamynthum, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario dracontheã, Piscibus aristolochiam: Planetis verò, Saturno semperviuum, Ioui eupatoriũ, Marti peudanum, Soli heliotropiũ, Veneri panacẽ, siue callitrichũ, Mercurio phlomũ, Lunæ agloophotim. Verum Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelum, Ioui hyoscyamũ, Marti arnoglossam, Soli polygoniã, Veneri verbenam, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experiẽtia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabõ, quarũ prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisie. Sequuntur Pleiades, præidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & sceniculo: præterea subesse sibi volunt ex metallis argentum viuam. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus carbunculum & rubinum: ex plantis tithymallum, & matrysyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus sapphirum, ex plantis marrubiũ siue prasiũ, mentam, arthemisiam & mandragoram. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum, ex plantis sauinam, arthemisiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelimodiam cum arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores voluun-

Asparagorũ
fatio mira.
Scorpionũ
productio.

tur ad septentrionem, & Arthemisiã cum flore pervincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus verò, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiã, trifolium, pervincã seu promarullam, arthemisiam & mandragorã. Undecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis præest rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta, vultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plãtis satireia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, arthemisiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, et radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud vno solo sidere regi: sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Albayoth: Tuthia Ioui & luminariibus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & Elpheiæ: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex vegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atque Soli: sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol, Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum

viandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam vitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunæ, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum naturalium. CAP. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiam in istis inferioribus producant, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde vnaquæque res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem virtutem, ab aliis differentem, vel genere, vel specie, vel numero præiacentis materiæ. Habet itaque quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, virtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producant, & stellarum suarum influxus provocant adiuvantq; siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties videlicet in debita materia, suo tempore debitissq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad investigandas occultas rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis & ramusculorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropium, plantæ solares

Res quælibet suum habet characterem.

in suis radicibus ac nodis præcis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: vnde spatularia diuinationis species processit: atque in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines coelestium non raro inventæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt: iccirco relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæterisque rebus, & multorum animalium membris investigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit totius vniuersi completissima imago, in se ipsa omnem coelestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, coelestiumque influxuum signacula characteresque abundè reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab coelesti natura minus sunt remota. Verùm sicut stellarum numerus soli Deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde valde pauca innotuerunt, quæ veteres Philosophi & Chiromantici partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos veteres Chiromantici in hominum manibus cognouerunt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas vocat, quum iuxta verbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntque vbilibet nationum & linguarum semper eadem atque sibi consimiles permanentesque: quibus adinvenierunt post ea multas alias, cum veteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse velit, eorum volumina requirat. Satis hic est ostendisse vndenam characteres naturæ suam ducant originem, atque in quibus rebus sunt perquirendi.

Spatularia
vnde pro-
cesserit.

In humana
natura coe-
lestium influ-
xuum signa-
cula abundè
reperiuntur.

SEQVNTVR FIGVRÆ
literarum diuinarum.

Litera seu characteres Saturni.

II F Λ M I X E W

Litera seu characteres Iouis.

Λ Δ II I N J X
 7 6 Q M

Litera seu characteres Martis.

W F 7 0 S A

Litera siue characteres Solis.

0 II N V E W H M

Litera siue characteres Veneris.

8 T 7 8 B

Litera siue characteres Mercurij.

X V 3 3 7 III V P

Litera siue characteres Luna.

X 0 7 7 7 7

Quomodo per res naturales earumq; virtutes, possumus
 allucere & attrahere influxus atque virtutes cor-
 porum cœlestium. C A P.

XXXIII.

Nunc si optas ex aliqua mundi parte stellæ virtutem
 accipere adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius
 proprium subis influxum, velut lignum per sulphur, picem et
 oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus
 quando cuidam rerum speciei vel individuo ritè adhibes mul-
 ta, quæ sparsa sunt eiusdem inter se idæ ac stellæ conformia,
 mox per materiam hanc ita opportunè paratâ singulare mu-
 nus ab idæ infunditur per rationem animæ mundi. Dico au-
 tem opportunè paratam, scilicet sub harmonia simili harmo-
 niæ, quæ quandam virtutem infuderat materiæ. Nam licet res
 virtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ virtutes
 ita delitescunt, quòd rarò opus aliquod ab illis tali vir-
 tute perfectum extat: sed sicut in grão sinapis contuso laten-
 tem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas suc-
 co cepæ vel lacte, producit in aspectum prius delitescentes. &
 literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quan-
 do submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ emi-
 nentes extant: atq; sicut tactus scopo vel arbuti rabiem susci-
 tat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in matè-
 ria virtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam effi-
 cit: atque, vt ita loquar, de potentia producit in actum, quan-
 do res illi sub cœlesti opportunitate ritè exponuntur. Exem-
 pli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt
 solaria: inter vegetabilia, plantas, metalla, lapides, & ani-
 mantia, hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: potissimè verò quæ
 in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis conferunt:
 sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis
 simul opportunè susceptos, perq; spi-
 ritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem,
earumq; vtilitate. CAP. XXXV.

Compertum habemus, in natura inferiori non inueniri in vno quodam comprehensas cunctas superiorum corporum dotes: sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen vnaquæque non cunctas Solis complectitur virtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, vt si centum, vel mille Solis virtutes per tot plantas, animalia & similia sparse fuerint, possumus has simul conflare, & in vnã redigere formam, in qua dictas virtutes iam omnes vnitas videbimus contineri. Est autem in commixtione virtus duplex: vna videlicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportionum commixtionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc virtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes virtutes antecedentibus gradatim correspondent, vbi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, vaporum & similibus compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus siderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum, & in vnã formam redactum, omnium continet virtutem diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle facticio, quod gigantum in Libya gens quædam ex floribus conficere nouit optimum, adeò vt ab apum melle minimum distare videatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, vt v-

Duplex in
commixtio
ne virtus.

num fiat, vndique sibi constet, neque facile dissipetur: sicut videmus aliquando lapides & corpora diuersa, vi quadam naturali sic conglutinari & vniri, vt penitus vnum videantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostrea cum lapidibus vi quadam naturæ occulta: visaq; sunt animalia in lapides versa, atque sic cum lapidis substantia vnita, vt iam vnum corpus, & illud homogeneous efficere viderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaque aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tunc varietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc verò potentiarum naturalium congregata, facit quædam mirabilia, per vnguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia videlicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorum plurimum.

De vnione rerum commixtarum, atque introductione nobilioris formæ, vitæque sensibus. CAP.

XXXVI.

Sciendum verò, quò alicuius rei nobilior forma est, eò res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendum, eò etiam potentior ad agendum. Redduntur itaq; incomprehensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; temporibus præparatis, ad viuificandum ponuntur, vitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formã conciliãdo. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc vitã adipisci videmus, quando qualitatum perfecta commixtio priorẽ iam cõtrarietate fregisse videtur: perfectiorem verò adeptæ sunt vitã, quatenus cõplexio à cõtrarietate est remotior. Cælũ verò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestionem perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cū vita simul largitur, quatenus in ipsa vita animaq; sensibili est comprehensio

fitio ad nobiliores virtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus præterea cœlestis alibi quidē sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in viuentibus autē corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum, tum vapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreantur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturæ producuntur. Nos enim scimus, quod ex vermibus generantur culices, ex equo vespæ, ex vitulo & boue apes, ex cæcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta, & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, vitam concipit, & transit in vermem perniciosum. Et est artificium, quo in ovo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego vidi, & componere noui, quam magi mirandis virtutibus efficacem perhibent, & hanc veram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiæ, siue natura, siue arte inchoatæ, vel perfectæ, siue ex plurib. aggregatæ, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, vt ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertem fore suæ virtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, vt impossibile sit præparata materia non influi vitam aut nobiliorem quandam formam.

Varia variorum animarum procreatio.

Materiæ ad animam mundi colligantia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus.

CAP. XXXVII.

Dicunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie vnum quodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem vim hanc cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam vocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, viuentemq; vigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo denique per hæc intermedia pro gradu suo originalem vim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad eorundem intelligentias, & inde ad archetypum vnaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam vocauerunt, hoc est, vim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & convenientium per convenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam convenientiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci *συμπάθειαν* vocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aere humore, aer cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cū terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam

Magia vn-
emanct.

animam

inam. Sic videmus, cum natura foetus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab vniuerso deducit: spiritus hic fomies est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic inbibitum esca est ad ignem, ignis ipse luminis est vehiculum. His exemplis videmus quomodo certis quibusdam præparamenti naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæc cum animalibus: hæc verò cum cœlis, & hi cum intelligentiis, et istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso Deo, ad cuius similitudinem & imaginem omnia creata sunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zootyphum: illius verò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; representant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cum bruto vegetatione, brutum cum homine sensu: hic cum demone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuïtas, vt omnis virtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dissipando vsq; ad vltima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perveniant. Sic enim inferiora ad superiora inuicem connexa sunt, vt influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, vsque ad infima procedat: cuius si vnum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi vsq; ad alterum extremum resonet, ac moto vno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mī
ra colligantia.

Quomodo dona, non solum cœlestia & vitalia, verum etiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus.

CAP. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superioribus conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atque sic quoque per hæc cœlestia cœlestes demones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem vim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, vndique opportunè conflatas, dona non solum cœlestia aut vitalia, verum etiam intellectualia quædam dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atque Synesius, cum tota Platoniorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit, ex propriis certisque rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, consessim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate Dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, vt etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia vna virtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem virtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta vt attrahat: puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atque diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere: sic anchitide dicunt evocari imagines decorum, synochitide vmbra infero-

Magus per manifesta occulta attrahit.

inferorum evocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides vocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum velint deos evocare, esseq; herbam theangelidam nomine, quæ pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui revocentur ad vitam, unde Xanthus historicus narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catulum, vitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem revocatum ad vitam. Verum an possint talia re vera fieri vi herbarum, vel cuiusvis alterius rei, naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reviviscunt: & apes submersæ similiter vitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine vulturis, post paucos dies omnes recuperant vitam. Echeneim si quis in frusta discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes convenire & reviviscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos revocare ad vitam proprio sanguine.

Tillo per herbâ vitæ restitutus.

Animalia ad vitâ revocari possunt, homo non ita.

Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum numinum ministris dæmones allicere possumus. CAP. XXXIX.

Nemo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodum narrat Psellus Gnosticos magos consuevisse, quos penè execrandæ & abominabiles turpitudines exquebantur, quales olim in sacris Priapi & in seruitio idoli quod vocabatur Panor, cui pudendis discopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modò veritas

Dæmones mali, malis allicuntur artibus.

Angeli boni bonis conciliantur operibus.

Et non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda heresi, et similia horum de maleficis mulieribus constant, quæ quidem anilis dementia sæpe in eiusmodi flagitiis errare deprehenditur. His igitur et horum similibus mali demones alliciuntur, atque conspirant: quemadmodum malignus demon de Cynope mago ad Ioannem: Omnis inquit, potestas satanæ illic inhabitat, et coniurationem inicit cum vniuersis principibus, et pariter nos ipsi cum eo: et obedit nobis Cynops, et nos vicissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat e converso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, et similibus, supercælestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdam mundi materiis mundana numina quoque allici posse, vel saltem demones horum numinum ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, demones aereos, non supercælestes, necdum sublimiores. Sic legimus veteres sacerdotes fecisse statuas et imagines futura prænunciantes, spiritusque stellarum ipsis infudisse, non tam materiis certis cohibitos, quam eiusdem gaudentes: quatenus videlicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas dignoscantes, semper libenterque habitant in eisdem, perque illas loquuntur efficiuntque mirabilia, non secus atque soleant demones humana corpora occupantes.

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. CAP. XL.

Ligatio multiplex.

Dictum est de virtutibus et mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc videre rem magnæ mirabilitatis, et ipsa est ligatio hominum in amorem vel in odium, in ægrotudines et sanitates, et eiusmodi. Item ligatio furum et latronum, ut in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere vel vendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, ut nulla vi ventorum, etiam infinitis velis per ventum tensis portum egredi minimè valeant. Item ligatio molen-

molendini, vt nullo impetu volui possit: ligatio cisternæ vel fontis, vt aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, vt fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, vt in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, vt in aliquo loco accendi non possit: & quòd aliquod combustibile appposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, vt nocere non possint. Item ligatio canum, vt latrare non possint: ligatio auium & ferarum, vt volare, vel fugere nequeant: & horum similia vix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per veneficia, per collyria, vnguenta, potiones siue philtrea, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinoes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per verba & nomina, invocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perque varias superstitiones & obseruationes, horumque similia.

Ligationes
per quæ fi-
ant.

De veneficiis, earumdemque potentia. CAP. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, vt credantur omnia inferiora subvertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena

Ipse dedit Mæris. nascuntur plurima Ponto.

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,

Mærim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atque satas aliò vidi traducere messes.

Item alibi de sociis Vlyxis:

Quos hominum ex facie dea seu potentibus herbis

Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniux,

Aurea percussum virga, versumque venenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.
Sunt autem huiusmodi veneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de venefica illa Thessala, manes evocante, in-
quiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pampbila illa venefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis vtribus detonsos, pro Bœotij adolescentis capillis, attulit Pampbila, inquiens: iam vecors animi, tectum scandulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus pervium maxime his artibus suis commodatum secretò colit, priusq; apparatus solito instruxit feralcm officinam, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infeliciùm nauium durantibus clavis defletorum, sepulcorum etiam cadaucrum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosì clavi pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat vario latice, nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat vivis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum violentia, illa corpora quorum sumabant stridentes capilli, spiritum mutantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulat, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum veniunt, & pro illo iuvene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam

dam veneficas, artibus adeò imbutas, vt dato caseo statim homines converterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subito in iumeta versi.

De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus, CAP. XLII.

Nunc verò narrabo quedam veneficia, & horum exemplo sit parata via ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in veneficio vires habeat, videamus. Nam vt dicunt, accescunt eius superventu musta nouella, vitis eius tactu in perpetuum leditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exvuntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisque nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æ etiam contactum, graue virus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili veneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; alueariis fugiunt, linæq; cum coquuntur, nigrescunt: equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. A sinæ non capiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comederint: cinisque pannorum menstruosorum si quis eum aspergat lauandis vestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasque febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisque efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoque efficacius ab ipsa muliere etiam ignorantibus & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem convenit, si aqua potiusve formidetur à morsu canis, supposita tantum calici lacinia menstruo tineta, statim metum eius discutit. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiat, erucas ac vermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum verò, ne id oriente sole faciant. sementem

Sanguinis menstrui vires,

Hydrophobi remedium.

enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. illud scias, maius venenum esse, si decrescente luna accidat: sed vim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si verò in defectu lune solisve evenit, irremediabile fieri: maximè verò ac potentissimi vigoris esse, quando purgatio illa primis annis evenit, atq; in virginitate prima sit, id quoq; convenit tunc ei. nã tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferunt, quòd fila vestis contactæ, ne igne quidem vincuntur, atq; si in incendium proiiciantur, nõ dilatari amplius. Dicitur quoque, quòd si radix pæoniæ cū castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitalem. Præterea si stomachum cerui cremaveris vel affaueris, adiungasq; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad venationem: capillis etiã mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si crementur, fugari eorum odore serpentes, tanta vis eius veneficij est, ut etiã venenosus sit venenum. Est & Hippomanes caruncula, inter veneficia haud parum famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quã nisi statim mater voraverit, animum à filio penitus aversum habet, & foetum non alit: ob hoc maximã vim eius ad amorem concitandum ferunt, quãdo in pulverem versa cū amatis sanguine propinatur in poculis. Est et aliud veneficium quod eodem nomine hippomanes dicunt, virus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tempore feruntur in amoris furorẽ. cuius meminit Vergilius, ubi canit;

Hippomanes.

Hinc demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine virus.

Hippomanes quam sæpe malæ legere noueræ,
Miscentes herbas, & non innoxia verba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq; loquor, coctumq; venenum
Priuigno datum. —

Narrat

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & cruore in terram stillante, dum iecur Promethei vultur in Caucaſo laceraret ac depaſceretur: Cuius flos, inquit, aſimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti menſura prominens, radix ſub terra velut caro recenter incifa ſuccum nigricantem tanquam phagi emittit: quo ſi quis, Proſerpinae prius re diuina peracta, corpus illinat, illum nec ferro nec igne oblædi poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frontoni cuidam veſtem fuiſſe, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis veneficiis inficitur. nam vt refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiſſimum inſeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cum ſanguine muſtele perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulã inteſtini cõtra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium eventus polleere, ſi omnino aliquantulum quõs ſecum habeat: eiufdem quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatorium eſſe tam præſens, vt ilico ſequatur: frontis verò corium faſcinationibus reſiſtre. Baſiliſci quoq; ſanguinem, quẽ & Saturni ſanguinem vocant, tantas in veneficio vires habere ferunt, vt gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à diis præcum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoque ricinum, ſi evellatur ex aure læua canis, cui non inſit alius, quàm niger color, in augurio vitæ vim magnam obtinere. nam ſi æger reſpondeat ei, qui intulerit à pedibus ſtanti interroganteq; de morbo, certã eſſe ſpem vitæ: moriturum verò, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioſo morſum, habere vim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamẽto ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cū herba eiufdem nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idẽ fieri membranã ex ſecunda

Hyæne veneficia,

Baſiliſci, & illius ſanguinis veneficia,

dis canis habentem : fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in vepribus tantum degunt, plenas veneficiorum, miranda de his fieri. nam osciculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione : libidinem adligatum stimulare : contra osciculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliâsq; febres, atque amorem libidinemq; inhiberi. Lien verò atq; cor ex his ranis contra veneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter veneficia vim habere. nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum vel ferocissimum facilimè regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum velocissimum fieri, nec vlllo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines, vino immergat, quicumq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum ex vrsino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, vrsinam rabiem induere, ita vt homo ille qui biberit, se in vrsam transfiguratum putet, omniâque visa sub vrsorum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quovsque poculi vis fuerit resoluta, nullo alio malo in completionem suam inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia.

C A P. XLIII.

Svffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aerem spiritumque vehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportunè sub stellarum radiis capessendas. spiritus enim noster ab huiusmodi vaporibus plurimum transmutatur, si quidem vterque sit vapor
quidam

quidam alterius similis. Aer etiam per dictos vapores inferiorum & coelestium qualitatibus faciliè affectus, in præcordia assiduè & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare vaticinatio adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accommodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllij, & radicibus violæ & apij, facit videre res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum verò suffumigationes in aerem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam vaporibus à propriis suffumigationibus exhalantibus, aereos demones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis vstum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbrium & tonitruum concussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes demonum idola in aere vel alibi protinus apparere. Sic inquirunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, demones statim congregari: hinc illas herbas spirituum vocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, & tassi, barbaßi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere demones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat demones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigiis, quædam animalia congregari vel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias evocari: sic è summo gutture cerui vstis ossibus congregari serpentes, cornu verò ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pavonum suffitæ. Similiter

Suffitus ad prophetiã conducens.

Spirituum herbæ.

accenso pulmone asini, venenata omnia fugere: vngula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex vngula mule. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepiæ, confecto cum thimiamate, & rosis, & ligno aloes, si tunc proiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, videbitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proiciatur ibi terra arata, videtur terra tremere. Vapores autem eiusmodi corpus aliquod efficere, & virtutem huic infundere, atq; diuissimi ne per, euerare, non secus arbitrandum est, atque contagiosus aliquis aut venenosus pestilentie vapor etiã ultra biennium in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia vel lepra latens in veste calamitas, diu postea inficit utentem. Idcirco imaginibus & annulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parum conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum vel argentum vel aliquod preciosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigaucrit locum cum coriandro, & croco, & hyosciamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus contusis & cum succo cicutis distemperatis, nunquam inueniri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperq; demones custodient illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim, & dicit Hermes, quod sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos demones: quare si ex eo & ligno aloes, costo, musco, croco, thymiamate, cum sanguine vpupæ distemperatis fiat suffitus, valde citò congregat spiritus aereos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorum, congregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cum lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendum, quod sicut contrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiam in suffumigiis

ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignū aloes & sulphur, thus, & argentum viuum: & spiritus indueli per suffitum ligni aloes, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitū apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse: quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. C A P. XLIIII.

Sic conficimus pro Sole suffumigationem ex croco, am-
bra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea videlicet quæ suauiore reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, vel sanguine galli albi, in modum pilularum vel trochiscorum.

Lunarem verò suffumigationem conficimus ex capite ræ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, vel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati vel sanguine vespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloes, storax, gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, vel hirundinis, vel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum, radices vtriusque ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, ligno aloes, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur cum cerebellis passerum, & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastiche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporatur omnia cum cerebro vulpis vel mustele, & cum sanguine picæ. Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, vt costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quique fructus, vt nux muscata, vt gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, mastiche, benzæ, storax, ladanum, atque ambræ & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, violæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum, vt cinnamomum, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæque etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu vegetabilium omnium folia, vt folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quod in omni opere bono, vt sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & preciosum: in malo autem opere, vt sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse foetidum & vile. Habent etiam duodecim signa Zodaici suos suffitus, vt Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastichen: Cancer, camphorâ: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanax: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiana. Potentissimum autem suffituum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum vires conflatum. recipit namque à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastichem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, vnctionibus, philtis, eorumque virtutibus. CAP. XLV.

Collyria etiam & unguenta naturalium celestiumque vires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, aliâs aliter: iam verò & transpositionem inducere potentiarum

tiarum illarum, quæ sibi insunt, vt iam nõ solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios visuales, per fascinoes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autem noster, quia vapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aereus, atq; vnctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus vaporibus cõficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes virtutes vnguenta quædam & aliæ confectioes possident: hinc per contactus quandoq; egritudines, veneficia, vel amores inducuntur quibusdam rebus manibus vel vestibus inunctis, similiter per oscula quibusdam rebus in ore tentis amores inducuntur, vt apud Vergilium legimus Venere Cupidinem precatam esse:

—Vt te gremio accipiet lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; veneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas insigens, maximè ac plus aliis conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somniis, vbi sæpius nobis visa sese offerunt, quàm audita, vel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando visuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit: quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem visus, quo casus causatur in eo talium specierum ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se videre imagines terribiles, dæmones et similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aere vel alibi protinus aspicerere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdam aliis rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine vpupæ, vespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur specu-

Visus purior est quàm auditus.

Maniacorū
& melācho-
licorum af-
fectiones
vnde.

lum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo videre invocatos spiritus. Sic fiunt etiam quedam suffumigationes vel inunctiones, quæ faciunt dormientes loqui, ambulare & exercere opera vigilantium, atq; etiam quandoq; quæ vigilantes vix possint vel ausint. Quedam nos faciunt audire sonos horrendos, vel delectabiles nusquam præsentis & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea videre vel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsicè imaginatio phantasticatur, hinc timent non timenda, & in suspiciones mirabiles ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsentis, timent ubi non est timor, cuiusmodi passiones etiam magice confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per veneficia, per lampades et lumina, per specula, per imagines, incantamenta et carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium nervis, certa harmonia constantibus, etiam per varios ritus, observationes, ceremonias, religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificii eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atque homines revera permutantur, & in varias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erifichthonis filia narrant poetæ: sic Circe socios mutavit Ulyssis: et quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos vertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœcimas, dato viatoribus veneficio in caseo, eos in iumenta vertisse: rursusq; cū portassent, quæ voluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantij nomine tunc accidisse: & ipsæ Sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse virgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quedam.

De alligationibus, & suspensionibus phy-
sicis. CAP. XLVI.

Anima mundi quando per suam virtutem omnia vel naturaliter generata; vel artificialiter facta fecundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicatæ per suffumigationes, vel collyria, vel unguenta, vel potiones, vel aliquo eiusmodi modorum: verum etiam quando convenienter involutæ alligantur, vel è collo suspenduntur, vel alio quovis modo supponuntur, vel lenissimo contactu appropinquantur, suam nobis imprimunt virtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones; involutiones, suppositiones contactusque, corporis & animæ accidentia mutantur, in egritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristitiam, in leticiam, & similia: reddunt gestantes gratiosos vel terribiles, acceptos vel reprobatos, honoratos & dilectos, vel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supraddicta infundi non secus arbitrantur, quàm in insitionibus arborum manifestum est, ubi virtus vitalis transfunditur à trunco in surculum illi insitum cum alia ligatura, qua contactus sibi invicem non hæreat: sic in palma fœminina quando appropinquat ad masculinam, rami eius declinant ad masculinum & incurvantur: quod videntes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tanquam iam adeptæ sit per continuationem funis masculi virtutem. Simili modo videmus, quod torpedo marina etiã per longissimam virgam procul tacta subito manum stupefacit tangentis. Quod si quis etiã leporum marinum attingat aut manum aut baculo, dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quod stella marina vulpino sanguine & clavo æreo ianue affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quod si mulier accipiat acum, inficiatq; fimo, deinde involuat luto in quo cadaver humanum defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in fimo

Palma fœmininæ ad masculinam inclinatio
Torpedo stuporem inducit

nere, non poterit vir quispiam cum ea coire quam diu secum habuerit. Iam his exemplis videmus quo modo certis quarundam rerum alligationibus vel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius filii continuationem, quasdam virtutes inde suscipere possumus. Oportet nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa constellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes & suspensiones cum filis metallicis vel sericeis, vel ex capillis, vel nervis, vel pilis vel setis certorum animalium factis: inuolutiones verò fiant in folijs herbarum, vel pelliculis animalium, vel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: ut si solarem alicuius rei virtutem tibi conciliaturus fueris, hanc involutam lauri folio, vel pelle leonis, filo aureo, vel sericio crocei coloris collo suspendas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris virtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius virtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, vel panniculo sinerali, præsertim si ad tristitiam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis, & eorum compositionibus.

C A P. XLVII.

Annuli etiam quos semper magni fecit antiquitas, quando opportunè fabricantur, simili modo suam in nobis promunt virtutem quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt letum vel tristem, mansuetum vel terribilem, audacem vel timidum, amabilem vel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægrotudines, venena, hostes, cacodæmones, & contra quævis alia noxia, vel non obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando videlicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta vel sibi cõiuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellæ conformi fabricare,

Alligationes & inuolutiones quomodo fieri debent.

Annulorum compositio.

care, & in eo lapillum infigere, herba vel radice subiecta: denique inscriptiones imaginum, nominum characterum, præterea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, vbi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratū Iarchā, sapientū Indorum principem, septē annulos hac lege confectos et septē planetarum virtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū nomina distinguens, quorū beneficio ipse supra annū centesimum ac tricesimum vixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris et obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atque honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inuisitæ virtutis, cuius sigillum cum ille in palmam convertisset, à nullo videbatur, ipse omnia videns: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunq; sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his eum facinoribus nullus videre poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De colorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondeant. CAP. XLVIII.

SVNT & locorum mirandæ virtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus, stellarū: illa comitantes, aut alio quouis modo aduenticiæ. Nam vt refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id effodiatur, non gigni pulices vbiunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è vestigio anguiū collectum,

si cum eo respergantur apes, in alueare reverti: similiter puluerē in quo se mula volutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter volutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinum lapillus collectus recreare confestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuò tueri, potissimè si sanguini vel cordi hirundinū fuerit involutus: & fertur, si quis incisa vena, & ieiunus transierit super locū ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum transire morbū. & narrat Plinius, quòd clauū ferreū defixerit in quo loco primū caput defixerit corruens morbo comitiali, absolutoriū eius mali fore. Sic herbam in capite statuae natam collectamq; alicuius, in vestis panno adalligatam lino rufo, capitis dolorem confestim sedare tradunt: & herbam quamcunque è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, vt nemo colligentem videat, tertianam lauo brachio, ita vt æger quid sit illud, ignoret. Ex locis verò quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quævis foetida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, vt cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & vetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quævis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, variis suauius odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages cadesq; factæ sunt, & carnificinas & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aer serenus, palatia regum, & principum aula, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæque. Venus autem incolit fontes amœnos, viridantia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (vt Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearum palæstras, & mulie-

Loca plane
tis respon-
dentia,

muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorũ foros, & cõsimilia. Luna habitat deserta, sylvas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; varios lucos inerrans, possidetq; vias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certũ tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco foetido, efficiuntur foetidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromatica & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturni, Iem vel Martialẽ, vel Iouã, iubent ad orientem spectare, vel ad meridiẽ. Primũ, quia gaudent esse orientales à Sole: alterũ, quia principalia eorum domicilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos verò rem Veneream, Mercurialem vel Lunarem, spectare iubent versus occidentẽ, quia gaudent esse occidentales: vel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in opere solari spectandum est contra orientem, vel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen:

Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuuntur,

CAP. XLIX.

Lumen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago, primò à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminum, est prima vera lux: deinde in Filio illius illustrans splendor & exuberans: in Spiritu sancto ardens fulgor superans omnẽ intelligentiam etiam, vt inquit Dionysius, seraphinorum. In

angelis itaque diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturam suscepta: descendit deinceps in coelestia, vbi fit copia vitæ & efficax propagatio, etiam visibilis splendor: in igne verò naturalis quidam vigor à coelestibus insitus. In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaque rationalis: sed et hæc multiplex, aut dispositione corporis, vt volunt Peripatetici, aut quod verius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout vult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maximè verò oculorum: in eo fit visibilis claritas, porrigiturque alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulcritudo renitens: in opacis autem virtus quædam benefica & generans, penetratq; vsq; ad centrū, vbi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans, adedò omnia lucis vigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se viuifico calore connectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates virtutesq; conducit per omnia. Iccirco vetant magi vmbra cuiusq; infirmi aspergi, vel infirmi alicuius vrinā cōtra solem lunamve nudari: quia radij luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiciunt in aduersum, atque illud eiusmodi qualitate malè afficiunt. Hæc ratio est, cur fascinoes obseruant, vt vmbra sua fascino contendant: sic hyæna vmbre suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiã artificialiter lumina quædã per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdã rebus & liquoribus, ad stellarū normam opportunè electis, & ad eorundem congruitatem inter se compositis: quæ quando accenduntur, atq; sole lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodū ex Anaxilao narrat Plinius, equarū virus à coitu in lychnis accensum,

censum, equinorum capitum visum, monstrificè representare: simile fieri etiam ex afinis: & muscilioes cum cera distemperate & accensæ, faciunt videre muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt, quando vuae sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita, donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lampade, facit videre vuas. Idem valere etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cū melle & sanguine v̄pupæ, & ponatur in lucerna, circumstantes apparebunt solito maiores: et si per noctem illuminetur in sereno, videtur quòd stellæ discurrant adinuicem. Piscis sepie atramento etiam ea vis est, vt in lucernam addito, Aethiopes videre faciat. Fertur quoq; quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extingatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circumstantibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodam tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cælestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarum lumina: secundū quos etiam fixarum stellarum naturæ deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammæ huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumque colores, variis planetis distribuuntur, referemus. Sunt enim colores

Planetarū
 colores.

crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atque
 Domorum Lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & septima,
 cœli colo- res. habent colorem album: secunda & duodecima, viridem: ter-
 tia & vndecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quin-
 Humorum ta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiam
 colores. elementa suos colores, per quos physici de complexione &
 proprietate naturæ iudicant. terrenus enim color, ex frigido
 siccoque conductus, fuscus & niger est, & atram bilem Sa-
 turniâque naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem ten-
 dens, denotat pituitam. nam frigus albescit, humidum sic-
 cūque denigrat: subrubeus color sanguinem, indicat: sed
 igneus, siue flammeus excandescens, choleram: quæ cum
 propter subtilitatem suam omnibus facile est commixtibilis,
 varios deinceps causat colores. nam si sanguini miscetur, illo
 dominante rubore viget: si dominetur cholera, subruffum
 efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sangui-
 ne est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum san-
 guine dominante, aut subrubicundum, prævalente cholera:
 quod si cum humore melancholico misceatur, nigredine tin-
 git, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, fa-
 cit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melan-
 cholia vincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate miscea-
 tur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius,
 pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores omnes magis
 potentes, quando sunt sericei vel metallei, vel in substantiis
 perspicuis, vel lapidibus preciosis, & in his quæ cœlestem
 similitudinem propinquius imitantur, maximè autem in vi-
 uentibus.

De fascinatione, atque eius artificio.

CAP. L.

Fascinatio
quid.Fascinatio-
nis instru-
mentū, spi-
ritus.

Fascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinantis per ocu-
 los fascinati ad cor ipsius ingressa pervenit. Fascinatio-
 nis autem instrumentū spiritus est, scilicet vapor quidam purus,
 lucidus,

lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emissi vaporem spiritalem secum ferunt: vapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius vsq; ad obuios spectantis oculos emissus, vaporem vnà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radij, vehicula spiri-
 diorum aculeis, qui spiritus vehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percipientis corde incitatur, percussi præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor vulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incēdium. Scias Fascinatio
 itaque homines tum maxime fascinari, quando frequentissimo quomodo
 intuitu aciem visus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciproce fiat.
 inhiant, radij radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radiis accenduntur etiam vel repentino quodam intuitu, veluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: vnde tunc spiritus & sanguis amatorius sic vulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus vindictæ alicuius cæsi prolabantur in cadentem. vnde Lucretius de his amatoris fascinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens vnde est faucia amore,

Nanq; omnes plerunq; cadunt in vulnus, & illam

Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:

Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui vapores oculorum subseruiunt. Iccirco vtuntur fascinatæ collyriis, vnctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali

vel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis vtuntur Veneris, ex hippomane, sanguine columbarum vel passerum, & ex similibus: Ad inducendum timorem, collyriis vtuntur Martialibus, vt ex oculis luporum, hyenæ & similibus. Ad calamitatem vel ægritudinem, vtuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas virtutes
producentibus. CAP. LI.

Resegminū
vnguū ef-
fectus.

Actus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium vim possidere tradunt, vt credant morbos quosdam sic vel sic auferri posse aliquando, vel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina vnguium ægri ligentur ad collum anguillæ viuæ in linteolo, ipsa sic in aquam remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina vnguium è pedibus manibúsq; cera permixta, ita vt dicatur, quartanæ, tertianæ vel quotidianæ feбри remedium fieri, atque sic ante solis ortum alienæ ianue affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina vnguium, si ad cauernas fornicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atque ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbati ferunt: & in quartanis fragmentum clauis è cruce involutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatòque condunt cauernam, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui, cum quis lectum in quo sit grauida, transmisserit, lapide vel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerunt, scilicet, hominem, aprum, vrsam. Idem quoque efficere hastam militarem, evulsam à corpore hominis, si terram non attigerit: sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse, dicunt

cunt etiam, comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quò homo interfectus sit: negantur oculorum vitia fieri, nec lippire eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licitum telæ detractum, nouenis septenisve nodis adalligantes, ad singulos nodos viduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, testòve includi & obsignari annulo, ter noniesque carmen dici: liberat eodem vitio lacertæ viridis vrina, in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quòd æger egrediens revertensque attingat manu. Item in vrina vituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit, cohiberi dicunt: qui verò in vrinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; vrinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoque est, sed experimento facile, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat ictus eminus cominusve illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, leuatus ilico percussus à pœna, hoc delumbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauant ictus ante conatum. Simili modo saliuam manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est cum quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoque comitiales morbos, contagia, repercutiundo: veniam etiam à diis spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terrena despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti vnus pedibus infractis, cultròque adactò paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atque ipse fodiam

Sputi vel saliuæ effusio.

Lupi quomodo à finibus arcedi.

tur in eo loco, à quo cœperit primò trahi. Methanenses Tre-
zeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas
vites præsentaneum remedium certissimo semper experimen-
to compertum habuerunt, si flante adhuc vento, gallum galli-
naceum album duo viridi diuersum trahentes discerperet me-
dium, & vterque suam partem retinens vineta perlustrarent,
quovsque circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco am-
bo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacci frustra defodis-
sent. Tradunt etiam si quis viperam in vaporem baculo susti-
neat, eum futura præcinere, baculum quoque quo angui rana
excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat.
Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis
antè gladio circumscribere, postea effodere, cauere præterea cõ-
trarium ventum. Item dicitur, quòd si quis mensurauerit ho-
minem mortuum cum fune, primò à cubito ad maiorem digi-
tum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capi-
te vsque ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si al-
lius quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur,
ferunt illum improspere, & infortunari, ac cadere in cala-
mitatem & tristitiam. Et narrat Albertus ex Chyranide,
quòd si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum, acci-
pe camisiam suam & per caputium, & per manicam eius dex-
tram minge foras, & dissoluetur maleficium. Et narrat Pli-
nius, quòd ad sidere grauidis, vel cum remedium alicui adhibe-
tur, digitis pectinatim inter sese complexis, veneficiũ esse, idq;
compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si
circa vnum amboue genua id fiat. Similiter poplites alternis
genibus imporere, veneficium est: ideòq; hæc in consiliis ducũ
potestatumq; fieri vetitum, velut omnes actus impediendia: &
dicitur, si quis ante ostium stans nomine vocet cum muliere iac-
centem, atque ille respõdeat, si tunc aut cultrum, aut acum in-
figat ostio, frangátq; acie demissa, nõ poterit iacens coire cum
illa, quam diu hæc vbi fuerint.

De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, vnde physiognomoniam, & metoposcopia, & chiro-mantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant.

CAP. LII.

Vultus verò ac gestus, corporisque motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosque superis exponunt, certos in nobis effectus producant, non secus atque in elleboro: quam quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, vt humores sursum trahat, vel deorsum. Quantum etiam vultus atque gestus visum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coeuntes ad prolem, plerunque vultus quos ipsi tunc vel agunt, vel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic clemens ac letus in vrbe principis vultus letificat populum: ferox vel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facile amorem excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinae spiritum, atque passionnes interiores animam. Nam quemadmodum medicinae & passionnes animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiã gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, vt sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, vt genuflexio, aspectu deorsum fixo, veluti deprecantis: pectoris ictus vultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis qualem describit Satyricus:

Vultus atq;
gestus quã-
tum imagi-
nationẽ af-
ficiant.

Qui gestus,
quõsnã re-
ferant pla-
netas.

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur verba labello.

Iouem verò referunt, vultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tãquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, vultusque consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, vultusque consimiles: itẽ deambulationes & genuflexio, vnico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, vt choreæ, amplexus, risus, vultus amabiles ac leti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, vultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, venefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodũ de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt. Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus venis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confriçantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter verò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, narès breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum. Sol hominem significat colore suffum, inter croceum & nigrum, cum rubore supersusum, staturæ breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatũ, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulcris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie ob-

longa,

Figuræ quibus planetis respondent.

longa, fronte eleuata, pulcris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, versipellem, & variis fortunis subiectum. Luna verò significat hominem colore album, mixto rubore, pulcra statura, facie rotunda, & sæpe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; superciliis, beneuolum, facilem & sociabilem. Habent etiam signa, et facies signorum suas figuras, quas qui scire velit, in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiã chiromantia, prædicentes futuros eventus, non vt causæ, sed vt signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæc diuinationum species per inferiora & debiliora signa vaticinari videantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quando nõ ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondentia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, vultu, animi affectibus temporisq; opportunitate cœlestia melius imitatur, is tãquam superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspicioꝝ & augurioꝝ.

C A P. L I I I.

SVnt quædam alia diuinationum genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat in variis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, vnusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de Tẽporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, vt nihil eorum quæ ad publica vel priuata negocia pertinerent, inauspicatè perfererint: populum verò Hetruscum hoc artificio maximè præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiosè declarat. Sunt verò auspicioꝝ plures species: nã quædam dicun-

Romani nihil inauspicatè fecerunt.

Auspicioꝝ species.

tur pedestria, quæ videlicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædã caduca, vt cum in templo vel ali-
 bi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, vt cum hostia profugisset ab ara, vel percussa mugitum dedisset, vel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando videlicet è manu augurantis virga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex videlicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feructus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, viaram, herrenam, scassarnoua, scassaruetus. deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & cundo vides hominem, vel auem: cundo vel volando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi aliquid, & cundo prius inuenis vel vides auem, vel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo, vel auis suo itinere vel volatu ante te transiit, veniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem vel auem, euntem vel volantem, & pauset ante te à dextris, te vidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando prius inuenis vel vides hominem vel auem, reclinantem à dextris tuis vidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua auguriū est, quando homo vel auis post terga consequitur te, & transiit te, sed antequā perveniat ad te, vel
 tu ad

Auguriorū
 genera duo
 decim.

tu ad eã, alicubi pauset te vidente à dextris tuis : est tibi signũ bonum. Scimasaruetus est augurium, quando vides post te hominem vel auem à dextro latere pausantem : est tibi signum malum. Scassarnoua est, si videris post te hominem vel auem, sed antequam perveniat ad te, vel tu ad eam, pauset in loco te vidente : signum est bonum. Scassaruetus est, si videris hominem vel auem prætercuntem, & in loco pausantem à sinistro latere : signum est tibi malum. Emponentem, quando homo vel avis veniens à sinistris, & transiens ad dextram, euanescit à cõspectu tuo absq; quòd videas repausantem : signum est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo vel avis à dextris veniens, post terga tua transiens in sinistram, viderisq; eam alicubi pausantem : hoc signum est malum. Hæc Scotus hæctenus. Augurabantur etiam veteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssæa libro decimo septimo : quia putabant illa procedere ex loco sacro, videlicet capite, in quo viget & operatur intellectus : vnde & sermo quicumq; mane surgenti inopinato in buccã mentemve venerit, præfagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus,
quam in auguriis significationem ha-
beant. CAP. LIIII.

PRima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipiẽda sunt : vt si vestem tuam in initio operis à foricibus corrosam senseris, desine ab inceptis : si egrediens offenderis in limine, aut in via impegeris pedem, contine iter : si quid mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata : ne vel tota intetio frustretur, aut inutiliter cõpleatur : sed expecta donec omine meliore faustam agendis arripias horam. Videmus animalia permulta ex vi quadam ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nõnne gallus cantu horas solertissimè indicat, & alis apertis leonem fugat? aues cõplures cãtu & garritu, muscæ acri punctura pluuiam præ-

nunciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tempe-
 states præcurrunt. Longū esset retexere omnia præfagia que
 ex auibus, & animalibus didicere Phrygij, Cilices, Arabes,
 Umbri, Tusci, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: que
 per illos multis experimētis & exēplis cōprobata sunt. In om-
 nibus nanq; sunt abscondita futurorū oracula: maxima autem
 quæq; tibi aues ominales pronuntiabunt. Hæ sunt quas ex ho-
 minibus in aues conversas esse referunt poetæ. Itaq; quid cor-
 nix loquatur, diligenter ausculta, sitūmq; eius sedentis, aut
 volantis à dextris an à sinistris loquax an clamosa an silens,
 præcedat an sequatur, transeuntisve expectet adventum, an
 fugiat, quove discedat, omnia diligenter attende. Dicit Orus
 Apollo in hieroglyphicis: Geminae cornices nuptias signifi-
 cant, quoniam hoc animal duo ova parit, ex quibus marē &
 foeminam generari oportet: si autem, quod rarissimè evenit,
 duo mares gērentur, aut duæ foeminae, iugatae mares cum
 foeminis alteri cornici non admiscuntur: itidem neq; foeminae
 alteri mari, sed dissociatae, solæ degunt. Ideo unicae cornici
 occurrentes, augurantur futurum, vt viduali vita sibi viuen-
 dum sit. Idem etiam portendit columba nigra: hæc enim post
 maris interitum, semper sola degit. Coruos autem non minore
 diligentia obseruabis. hos nanq; rebus maioribus præferri, &
 cornici præiudicare dicunt: & sensit Epictetus Stoicus philo-
 sophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocicaret,
 vel corpori vel fortunæ, vel honori, vel vxori, aut natis ad-
 uersa portendere. Deinde cygnos, qui aquarū secreta præno-
 scunt considerabis. eorū nanq; hilaritas non modò nautis, sed
 quibusq; præterea peregrinātibus felices præfagiūt eventus,
 nisi fortioris superentur superventu, vtputa aquilæ, quæ po-
 tentissima imperij sui maiestate, omniū auium fidem, si contrā
 loquatur, evacuat: cunctis siquidem auibus altius volat, pro-
 fundiúsq; perspicit, & ab ipsius Iouis arcano nunquā excludi-
 tur: altitudinem & victoriā, sed per sanguinē portendit: quia
 non

Ominales
 aues quæ
 sint.

non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonenses dimicantibus, aquila superuolans contulit victoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improviseo residens in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domũ sedentes, omen duplicis imperij Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadẽ Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionẽ domo profugo, et in Hetruriã profecto, Romamq; petenti, pileũ auferens, ac altè volans, rursum capiti reponens, Romanorũ regnũ illi portendit. Iam verò & vultures significant difficultatẽ, duritiem, & rapacitatem, quod in origine vrbs condendæ experientia verificatum est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam imhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem versũ respicerent vultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua visa noua Roma, melioribus auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitie suæ pietate subiturum discrimen. Picta avis Picta uorum vrbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & voce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordie auis concordiam facit. Grues à gruere antiquo verbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atque inimicorũ insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: cõtrà Hippopotamus parricida, ingrati tudinem meritorum & iniusticiã nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiã significat. Iamq; etiam ex minoribus auibus, pica loquax, hospites nunciat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrariũ indicat. Strix auis semper infausta est, et etiã noctua: quæ quia noctu ex im-

Auguria à maioribus auibus sumenda.

A minoribus quæ sumantur auguria.

provisio aggreditur pullos, quemadmodum mors de improviso supervenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & vigilantiam significat, quòd residens in Hieronis hasta comprobavit. Bubonem verò Dido, dum miseretur Aeneæ, infansum sensit. inde cecinit Poeta:

Solâq; culminibus ferali carmine bubo

Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces. & alibi:

Ignavus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in Capitolio cecinit, quòd res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; quòd Fregellæ ob factam in Romanos coniurationem sunt dirutæ. Inquit Almadel: Bubones & nyctico-races cum ad insolitas regiones mansionesq; divertunt, iudicio esse earundem regionum & ædium homines morituros, propterea quòd aves illæ delectantur cadaucris, eaq; præsentunt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis.

Lælius Põpeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput volitans, sibi prænunciasse dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiusdem speciei aves inter se pugnant, regni mutationem significant: si verò specie diverse contra se invicem bellum gerant, & quæ amplius non visæ conveniant, novam regionis illius fortunam portendunt. Minutula etiam aves, adventu vel recessu suo familiam augeri vel minui portendunt: earum verò volatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum volatu Græcorum stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundæ pulis latebras parant, patrimonium amplum vel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, evasionem significat. nam ipsa licet pennas non habeat, tamè evolat. Passer autem fugienti malum omne est. Ipse enim accipitrem fugiens ad noctuam per-

percurrit, apud quam æquè periclitatur: tamen in amoribus boni auspicij est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nam populū obsequentē mōstrant: muscæ verò importunitatē & impudentiam significant, quia sæpius abactæ, continuò nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorū non sunt expertes: nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nascituro prægnans Liuia mater ouum gallinæ subductū, eoque sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est: vnde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero, apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotiis, aduersus Lacedæmones præfagisse victoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniam auis illa victa filet, canit autem si vicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestiis, eventuum omina capiuntur: nam occursum mustelæ ominosus est. Leporis occursum, itineranti timendus est, nisi captum ceperit. Mulus quoque infensus est, quia sterilis est. Porcus verò perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugnæ rationem habet. Vnde apud Vergilium visis equis albis exclamat Anchises:

Domestica
rū auguria.

Ab animalibus
omina
quæ sumantur.

—Bellum ô terra hospita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta mimantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordia iugo trahunt, pacem significat sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario: qui cum hostis patriæ pronuntiatus, vidit asinum oblatum pabulum spernentem, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis viam ratus, auxiliarem amicorum turbam orauit, hoc vnum auxilij genus exhiberēt, & se ad mare conducerent: quo impetrato, parue superimpositus carinæ, Sillæ victoris minas evasit: vtcunq; tamē asellus in augurio occurrat, semper laborē, patientiā, impedimēta significat. Lupus verò obuius, bonus nuncius est, cuius

efficacia visa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmavit: tamen eius quem antè viderit vocem præludit. P. Africano & C. Fulvio Cos. Minturnis lupus vigilem laniam, quãdo Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, et male fidei homines: quod notum est in Romuli progenie. nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi invicem ab initio seruauerunt, velut lege quadam naturæ, manavit ad posteros. Leoni occurrere, cū sit hoc animal inter cætera fortissimum, omnibus terrorē incutiens, bonū est: sed leenā mulieri occurrere, malū est, quia conceptum impedit. nã leena non parit secundo. Ouibus & capris occurere bonum est. Legitur quoque in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti.

Murice, iam croceo mutabit vellera luto.

Bonum etiam est occurrere bobus tritulantibus, sed melius arantibus: qui etsi viam rumpentes iter tardat, moram tamen hanc auspicii gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quòd Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnū enutritus est: quem & angelus, Tobie socius, non est aspernatus comitem. Castor quia venatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibi ipsi damnū illaturum portendit. Iamq; etiã ex minutis animalibus mures damnū significant: quæ quum in Capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, vota præpedit, & mali ominis est: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant eventum. Aranea à superioribus filū ducens, spē venturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norūt sibi providere, & tutas

parare

Minutorū
omina ani-
malium.

parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisque exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuefactū draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, vt caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nā hoc animal nullo alio membro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperti sunt: dictum illi ab aruspice, si marem aut foemellam emitteret, aut sibi aut vxori breui moriendum: ille vxoris vitā suæ præferēs, occiso mare foemellam emisit, paucisq; pòst diebus vita excessit. Sic vipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum. hæc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autem auspicia & omnia, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod evidentius veritatem exponat: eius igitur occursanti conditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitum, nomen, verba sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires. nam cum cæteris animalibus tā multa insunt præfagiorum lumina, non dubium est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa. quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspiciū inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ vrbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præfagiuit, & monti capitoliij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, vt aduersæ rei augurium ilico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiêre. Ipse etiam monachorum occursum vulgò ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario veloti vultures ex morticinis victitat.

Efficacissimum ab homine auspiciū.

Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. CAP. LV.

Auspicia & auguria, quæ ex animantibus & auiibus futura prædocent. Orpheum illum theologum primò monstrasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magna habita sunt. Verificatur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descendant sua per quadrupedia, volatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de eventibus humanis præfagire. quod etiam sentire videtur Vergilius, ubi canit :

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis'

Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Sensus naturæ sublimitas.

Eiusmodi autem sensus naturæ, vt inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ vicinissimus vehementerq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifestè apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inveniunt, investigant, comprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili sensu vultures futuras prævident strages ex præliis, & congregantur in locis ubi futura sunt, tanquam prævideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam viderunt: & relinquunt perdicem, quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrificæ, vnde terror & horror invadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentientes vel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur vel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus: quia eiusmodi splendor non omnibus

omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historius, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ virum, immundas mulieres non oculis tantum, sed voce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectū. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, virum quem adamabat, quando adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse venientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quandam adulterio convictam per olfactum masculi, congregata à masculino multitudine ciconiarum, ac detegente ipso crimē scemellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatam, deplumatam ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cum ignorans cum matre sua concubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus genitalia abscidisse, tanquam vindicantem in se incestum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cum ad mensam cuiusdam veniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab vno filius hospitis interemptus est: illa reversa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec postea in tectum id reversam fuisse. Iam his exemplis videmus quomodo super animantia quædam præsagiorum lumina descendere possunt, velut signa rerum in eorū gestu, motu, voce, volatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platonicorum doctrinam, est rebus inferioribus vis quædam insita, per quam magna ex parte cum superioribus conveniunt, vnde etiam animalium taciti consensus cum diuinis corporibus consentire videntur, atq; his viribus eorum corpora & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secun-

dum eorum proprietates elicere præfagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: vt noctuæ, vlulæ, & cæteræ quas supra recitauimus: bubo quoque, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdâq; sic volucris venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis deliciofa, Venerea, atq; etiam Phæbo sacra, feliciffimi dicitur esse præfagij, præsertim in auspiciis nautarum, quia aqua non mergitur. vnde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper letiffimus ales.

Oscinæ aues.

Sunt præterea oscinæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: vt sunt coruus, picus, cornix. vnde Vergilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auium volatu quid considerandum.

Aues verò quæ futura volatu portendunt, sunt, sicut buteones, sanquale, aquilæ, vultures, grues, cygni, & similes. in volatu nanque considerantur, vtrum tardè an festinanter volent: si quando ad dextram, vel ad sinistram volitent, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinanter volant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant, & ferales sunt, malum portendere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris investigabis, rationem de numeris huc transferrendo: præterea similitudinem obseruare in his cõiecturis magistrale est, quemadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bis senos letantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare videntur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantuq; dedere:

Haud

Haud aliter puppésq; tuæ pubésq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorum, qui audiūt
& intelligunt sermones animalium, sicuti apud veteres Me-
lampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse A-
pollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de
quo narrat Philostratus & Porphyrius, quòd cum olim Apol-
lonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passerés in
arbore confidentes, venisse vnum aliunde passerulum garru-
tu & voce obstrepentem, cunctósq; illum sequutos evolasse, di-
xit ad socios: Passer ille reliquis nunciauit asinū prope urbem
in angiportu onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffu-
sum. his verbis affatim permulti commoti iuère spectatum, &
ita factum esse vt Apollonius dixerat, mirabundi invenerunt:
Porphyrius autem Platonius libro tertio de sacrificiis hiru-
dinem fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis vox cuiuscun-
que animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, vel
affectus læti, vel tristis, vel iracundi, quas voces ab hominibus
circa has exercitatis intelligi posse non est adeò mirandum.
Verùm Democritus ipse hãc artem tradidit, vt ait Plinius, no-
minando aues, quarū confuso sanguine serpens gignatur: quē
quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Her-
mes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad
venandum, primam auem quam ceperit, coxerit cum corde
vulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorūmq; anima-
lium voces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos bru-
torum callere sensa, qui cor aut epar draconum comedissent.
ipseq; Proclus Platonius credidit tradiditque, cor talpæ ad
præsagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ
ab extis & fibris sacrificiorum capiebantur, quarum inven-
tor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis

Fixerit illa Tages. —

Animalium
voces pas-
sonum ani-
mæ signifi-
cativæ sunt.

Iecur exto-
rum caput.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebāt, duobus in eo cōstitutis capitibus: quorum vnum ciui, alterum hosti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronuntiabant victorian, quemadmodum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæsareanorum victorian exta significasse legimus in his versibus:

Quòdq; nefas nullis impunè apparuit extis,
Ecce vidit capiti fibrarum increfcere molem,
Alterius capititis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri venas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis viscerib. cor perquirebant. Quòd si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocimore defuisset, pestifera hæc erant auspicia, & piacularia dicebātur. Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitū dedisset, aut in aliam quàm oporteret corporis partem cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die veste purpurea proccffit, & in sella aurea sedit sacrificanti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Uticæ immolanti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius et L. Petellius Coss. cum immolassent victimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurum armis interiit, extis ita prædicentibus: quod profectò aut deorum virtute, aut demonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud veteres momēti habitum est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum Sylla apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi victoriæ cum regno portendere interpretatus est, admonuitq; iccirco, vt solus Sylla extis illis vesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color vatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso variabat sanguine liuor.

Tanta

Tanta olim veneratio fuit harum artium, vt potentissimi & sapientissimi quique viri illas sectarentur, imò senatus atque reges nihil in auspicate agerent. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

Cæterum autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostentorumque, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci vates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cæli regiones, & cuique sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaque parte significant. Portenta verò & prodigia, ostentaque quotiescunque contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretationem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo versantur principum, provinciarumque negotia. Solorum siquidem principum, & populorum provinciarumque, ea celestium cura est, vt præ cæteris per astra, per sidera, per portenta, perque prodigia præfigurentur, admoneanturque. Quòd si etiã præteritis seculis idem aliquod, vel consimile quid apparuerit, id ipsum quoque & quid inde secutum sit, considerare oportebit, & iuxta hæc, vel eadem, vel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiãque similibus. Sic multos excellentes viros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: vt de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quòd omen fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedisent, orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridem parituræ, visum fuit parere ardentem facem,

Prodigiorum interpretationem esse oportere.

quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis visum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inuondaret. Genitrici Dionysij visum fuit parere satyris, quæ prodigiosa somnia, ipse eventus secutus est & comprobauit. Tarquiniij Prisci vxor videns flammã lambere Seruij Tullij caput, regnum illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma verticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens lesionem, quod cum Ascanio regnũ portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluuisse, quòd sequenti anno pestem validam Roman invasuram prænuñciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum ferè simile anno, antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cælo auditus est. & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquã sanguini permixtam de cælo descendisse in modũ pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis valuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inventa sunt. Similes eventus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cælestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in postrioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales eventus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia nomen adeptæ sunt, de quibus apud Lucanum venefica illa sese iactare visa est, quando inquit:

At verum, tellus, aerq;, ætherq;, chaósq; ,

Aequoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, voragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arbs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta vi quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequentibus. Hydromantia autem vaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarūq; fluxus & refluxus, excrescētias & depressiones, tempestates & colores, et similia: cui iunguntur etiam visiones quæ in aquis fiunt. Genus diuinationis à Persis repperit, qualem refert Varro, puerum vidisse in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta versibus omnem Mithridatici belli eventum prænucciavit. Legimus etiam Numam Pompiliū hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiā Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno precio hydromantia species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plenæ cui imponebantur aureæ & argenteæ laminae, & lapides preciosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erant

Lecanomantia
Hydromantia species.

etiã olim fontes fatidici, sicut hodie patras fons Achaiæ, et quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quib. plura in sequẽtib. ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiã referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excavatus, in quem cõsulturus de futuris assatas carnes demittens, subito locus ille aquis replebatur, magnãq; pisciũ multitudo ac admirabiliũ figurarũ hominib. ignotorum apparebat, è quorũ formis vates quod futurũ esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Atheneus. Simili modo Aeromãtia prognostica præbet, per impressiones cereas, per ventorũ flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes, perq; imaginationes in nubibus, et visiones in aere. Ita etiã Pyromãtia diuinatur per impressiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; visiones et imaginationes in igne. Sic Cicronis vxor illũ sequenti anno consulem futurũ prædixit, eo quod cũ quædã post peractum sacrificiũ in cinerib. cõspicere vellet, flãma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurãtesq; tempestatũ nuncij sentiuntur: pluuie etiam si in lucernis fungi: fluxuose volitet flamma ventũ portendi: & lumina cũ per se flammã elidũt, aut vix accendũtur: itẽ cũ in eo pẽdẽtes coaceruãtur scintillæ, vel cũ tollẽtib. ollas carbo adhærescit, aut cũ cõtẽtus ignis è se fauillã discutit, scintillã ve emittit, vel cũ cinis in foco cõcrescit, et cũ carbo vehemẽter perlucet. His adiũgitur Capnomãtia, à fumo sic dicta, quæ flãmã & fumũ scrutatur, eorũq; colores, sonos et motus: quando in rectũ protenditur, vel in obliquũ fertur, siue in orbẽ voluitur, quemadmodum de his legitur apud Statiũ his versibus:

Vincatur pietas, ponecia altaria virgo,
 Quæramus superos. facit illa acieq; sagaci
 Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
 Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis

Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem

Ancipiti gyro volui, frangiq; rubore.

Iam verò etiã in Aetnæis crateribus atq; in Nymphæis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, leta quidem, si quæ iniecta fuissent corripere: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuifcentia, de longæua dormitione atq; inedia. CAP. LIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra vires corporis, & supra vires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere vigorem. Cum itaque animæ hominum omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ vires alias inferiores animas iam quodammodo separatas morbundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & voce parentis revocatur in vitam: atque leones inanem partum inhalando viuificat: & quoniã, vt aiunt, omnia similia similib. applicata similiũ naturarũ efficiuntur, et omne patiens & actũ alicuius agentis in se recipiens etiã agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc viuificationẽ haud parũ cõferre, etiã herbas quasdam & magicas confectiões, quales excinere Phœnicis, & serpentũ exvuiis confici tradũt, quòd tamẽ plerisq; fabulosum et multis etiã impossibile videri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatũ. Nã plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, et rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies revixisse legimus, quemadmodũ de Auiola viro cõsulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorem, Tindorcum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thaliæ filios

mortuos iterum revixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in vitā revocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditū est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispian mortuus, quem præter omnium expectationē accurrentibus medicis: herba, quam draconem vocant, vitæ restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco revixisse aiunt, vnde ortum est adagium: Glaucus potō melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi revocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obversus, vel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, venerabili scena facies ad studia præsentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris vena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si vera esse debeant, oportet moribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere vehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sicut vita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quod homo verè nondum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tãquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus multos videlicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur, in sepulcris revixisse: multoties etiã mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio, quæ duravit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, vel clamore magno, vel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis,

Suffocatio
nis & exta-
sis mira ex-
empla.

horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit puluis viriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum viuam, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti viui licet similes mortuis sint, & certò moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiã, aut alias curationes, & hæc sunt ex his quæ valde rarò contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marforum & Psillorũ gentem vitæ restituebantur. Posse autè huiusmodi extases lōgo tempore durare, absq; hoc quòd homo verè mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirãt, vt vix igne reuocari queant: & ego sæpe vidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra vitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec evigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quẽ æstu & itinere fessum in specu septẽ & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiã Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natũ adagiũ: Ultra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub fœnitumulo per totum autũnum, sequentẽq; hyemem continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depaisto experrectus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inventus est. Confirmant hanc opinionem Ecclesiastica historia de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, vbi vt Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt,

Somni diu-
turni exem-
pla.

septem viri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine vlla corruptione, & saepe populos ad ipsos ledendum ingresfos continuo fuisse contractos: denique accolae pœna presententi cautos ab ipsorum læsione destitisse aiunt. Ipse autem inter philosophos nō infimi nominis Xenocrates, longæuam hanc indormitationem, quandam naturalem pœnam, certis quibusdam animarum demeritis ab æterno deputatã putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus possibilem et omnino naturalem probat, nec absurdũ putat, quòd cum cæteris animantibus quibusdã cõcessum est, vt sine cibo et potu, sine excretionem, sine tabefactionem & corruptionem pluribus mensibus dormire possint, id etiam homini, siue hic accidat illi potentia aliqua venefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem vel remissionem viriũ, & passionum animæ suæ posse contingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minimã portiunculã ederit, diurnam deinde posse perferre inediã, ceu quondã Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore virum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; vlllo cibo ageret ieiunium. Quòdque magis mirũ est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil vnquam cibi sumpisset: quod quidem nobis incredibile videri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & viginti annis, quousq; vita excessit, sine omni cibo vixisse constat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus fuisse Philinum quendã, qui nullo sit vsus potu vel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues auctores qui herbam quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, vel in ore retenta, tradunt.

Mira ieiuniorum exempla.

De diui-

De diuinatione, quæ per somnia fit, CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, non quod phantasma, vel insomnium: hæc enim vana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex vigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur. quoties nanque oppressi corporis vel fortunæ commodis vel incommodis, tunc qualis animus vigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: vel aliquando contrarius in somnio decepti. *Somnium.* igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos invenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimodè vsuveniunt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile visum sæpius incidit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, eventum denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria verè eiusdem rei sæpius obtenta nascitur per via, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, vnumquemque somnia sua & suos inde obseruare eventus, scilicet, quæ visa in quales eventus inciderunt, ac huiusmodi regulas, scilicet visa & accidentia, cum somniis, tum vigiliis memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare: ex qua quidem accumula-

tione, ars quedam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum pulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud prævertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis vel revolutionis illius anni, vel in nono signo à signo profectiois. Verissima autem atque certissima diuinatione neque natura neque humanis artibus, sed purgatis mentibus provenit, inspiratione diuina. Quod verò hic ad vaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam demones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. CAP. LX.

Furor diuinationis species.

Contingit etiam, non modò dormientes, sed & vigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem vocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de Diuinatione inquiens: Melancholici propter vehementiam longè bene coniectant, & citò habitum imaginantur, facillimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atque poëtas. Causa itaque furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille qui atra bilis vocatur, qui adeò praua horribilisq; res est, vt impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos demones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis vocatur. Hæc enim quando accenditur, atque ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præci-

præcipuè Saturni: qui cum ipse frigidus sit atque siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanae contemplationis auctor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cum ab externis officiis ad intima semper revocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiâsque ac futurorum præfagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. *Problematum*: Ex melancholia, inquit, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poetæ. Ait præterea omnes viros in quavis scientia præstantes, vt plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestantur, asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, vt diuini potius quàm humani videantur. Sic melancholicos per plures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcimensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripì, ac in poetas evadere, & miranda quædam diuinâq; canere, etiam quæ ipsimet vix intelligant. Vnde diuus Plato in *Ione*: Pleriq; inquit, vates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen rectè de singulis artibus in furore tractauerint, quòd singuli harum artifices legendo diiudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, vt suo impetu etiam coelestes demones in humana corpora nonnunquã rapiantur, quorũ præsentia & instinctu, homines debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehensionem, videlicet imaginatiuã, rationalem & mentalem contingere putant. Dicunt itaq; quãdo anima melancholico humore impulsã, nullo cohibente, habenas corporis membrorumq; vincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subitò efficitur inferiorum demonum habitaculũ, à quibus manualium artium sæpe miras accipit rationes. Sic

Melancho-
lici ingenio
pollent.

Melancho-
lici humo-
ris imperiũ.

videmus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, vel alterius cuiusq; artis evadere magistrum. Quando vero eiusmodi demones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumq; vicissitudines attinent, vt futuram pluuiam, tempestatem, inundationem, terræmotum, mortalitatem, famem, stragem & eiusmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Cornelium sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Patauij furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugne prænarasse. Quando vero anima tota in rationem convertitur, mediolorum demonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumque nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic videmus hominem aliquem subito in philosophum, vel medicum, vel oratorem egregium evadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cùm vero anima tota in mentem assurrexerit, tunc sublimium demonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorum, puta Dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris vero prævidet, quæ diuinæ providentiæ adiacent, vt futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, vel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante adventum eius longo tempore vaticinate sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumana Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Ultima Cumæi iam venit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:
Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri
Irritæ, perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:

Ille Deum vitam accipiet, diuisq; videbit
 Permixtos heroes, & ipse videbitur illis,
 Pacatumq; reget patriis virtutibus orbem.

Subditque inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni
 scientiæ boni & mali venenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba veneni.

Mansuram tamẽ originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt prisca vestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem accla-
 mando Dei sobolem, adorat his verbis:

Chara Deum soboles magnum Iouis incrementum,

Aspice convexo nutantem pondere mundum,

Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum:

Aspice venturo latentur vt omnia seculo,

O mihi tam longæ maneat pars vltima vitæ,

Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis
 & transnaturalis diuinationis media sunt, vt in his qui morti
 proximi, & senectæ debilitati, nonnunquam futura prævidet:
 quia, vt inquit Plato in *Repub.* qui sensibus minus præpediti
 sunt, eo acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi
 viciniore sunt, & quasi iam paululum relaxatis vinculis, cum
 omnino corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lu-
 mina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & in-
 timis, ac mente: de triplici animæ appeti-
 tu, ac passionibus voluntatis.

C A P. L X I.

Est Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum ho-
 minis primæui corpus non immediatè creasse, sed cœli-
 tum adiutorio ex elementis composuisse atq; formasse. cui opi-
 nioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putã-
 sum Deum mundi totius deorumq; & demonum crea-

torem esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatū summi Dei procreasse. nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dij itaq; ex terra & igne aereq; et aqua, portiones quasdam mutantésq; inuicem, corpus vnum ex omnibus confecerunt, quòd animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini vterum, nobiliores autem sensus in caput, veluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos, & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinque organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, vt quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiore quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim supremo loco collocati, purissimi sunt, ignis lucisque naturæ sunt cognati: deinde aures secundū & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aeri: tertium possident nares, mediam inter aerem aquamq; continentes: deinceps verò gustandi organum crassius & aqueæ naturæ similitudinem: postremo gradu tactus per totum diffusus, terre crassitudini deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquant sensibilibus à longinquo percipiunt, vt visus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aerem non appropinquantia percipit: gustus autem non nisi propinqua sentit. Tactus vtroque modo se habet. nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum visus per medium aerem cernit, ita etiam tactus per mediam virgam vel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus è sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet. hoc nanque & gustu reliqua animalia præcellit: sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus evincitur, sicut à cane qui homine acutius videt, audit, at-

Sensus exte-
riores qui-
bus elemen-
tis respon-
deant.

Gustu & ta-
ctu homo
reliqua præ-
cellit ani-
malia.

que

que olfacit, similiter acutius multis cæteris animantibus & homines vident, lynces & aquilæ. Sensus verò interiores, vt vult Auerrois, in quatuor partiti sunt: quorum primus communis appellatur, eo quòd omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines, primus colligit atque perficit. Secundus, vis imaginatiua, cuius officium est cum ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atq; cogitandi vis est, offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atq; iudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potentia, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere virtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atq; concitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, virtutes, disciplinæ ratio, consiliū, electio. Hæc aut est, quæ per somnia nobis futura monstrat: vnde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus. est enim vltimū vestigiū intelligentiæ, quæ, vt ait Iamblichus, omnibus animi viribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierū, & operationes, visq; seu impressiones virium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micant, in opinionem excitat: quæ verò ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atque per suam proprietatem, secundum assimilationem propriè designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accommodat intimis, etiam corpori impressiones imprimit. Habent autem sensus isti sua organa in capite. nam sensus communis cum imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licet Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitativa autem virtus, supremum, & medium capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porro organa vocis atq; sermonis, multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horum maxime,

Sensuum organa in capite.

quod est cartilaginofum, fecundum recurrentes nervos, & plectrum linguæ, & omnes hæ particule & muscoli, qui exofflationis organa sunt. Sermonis verò organum propriū os est. in quo plasmantur, formātur, & figurātur verba & loquela, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinentibus vicem, et palato sonum faciente, dentium & oris apertione, veluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonam aut malam cōferente. Supra sensibilem animā, quæ per corporis organa vires suas explicat, supremum locū occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens. Vnam rerum earū quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressūque perquirentem, & in veritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum vocant. Alteram mentis natura siue vis, quæ agenda, quæq; fugienda sūt consultando discernens, tota in consultatione & actione versatur, quem iccirco actiuum intellectū vocant. Hunc itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, vt per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores vltra hoc similitudines corporum, & vltterius per mentem siue intellectum abstracta, quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui est inclinatio quædam naturæ in suum finem, vt lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis, qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur voluntas, in hoc differens à sensitiuo, qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas verò etsi sit per se omnium possibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse impossibilium, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualem Deo: itaque voluptate & dolore continuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo

Mentis gemina natura.

passiones,

passiones, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quarum prima vocatur oblectatio, quæ est mentis siue voluntatis quædam mollities atque assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentissimè consentit, paret, atque obsequitur: quam iccirco definiunt esse inclinationem animi ad emollientem voluptatem. Secunda verò dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio virtutis, quando videlicet ultra oblectationem tota mentis vis atque intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & vltima est malevolentia, voluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob vtilitatem suam ex malo alterius gaudet, hoc erit potius ex benevolentia in seipsum, quam ex malevolentia in alios. Atque his quatuor passionibus ex deprauato voluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorem, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. CAP. LXII.

PASSIONES animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes provenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni vel mali, convenientis vel disconuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, videlicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones. nam quandoque sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum, aut malum temporale, sub ratione commodi vel incòmodi, delectabi-

lis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoque sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione virtutis & vitij, laudis & vituperij, vtilis & inuutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu voluntariae: quandoque sequuntur apprehensionem mentalem, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa vis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & vtraque respicit bonum & malum, sed diuersimode. Vis enim concupiscibilis quandoque respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & econtrario odium: vel respicit bonum, vt absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malum, vt absens, sed vt imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: vel respicit bonum & malum, vt præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, leticia, voluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendum, fugiendum vel depellendum: & hoc quandoque cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde vero audacia: quandoque cum diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoque vis ipsa irascibilis surgit in vindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu lésionis, & causatur ira. Et sic reperimus vndecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, letitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum. CAP. LXIII.

Passionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habet phantasia, seu virtus

virtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primò diuersimodè alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum vel deorsum, ad extra vel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris. Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in verecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira vel timore, sed subito. Rursus ira vel cupiditas vindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, vocis defectum, atque pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam, quæ tristitia quædam est, sæpe miserantis corpus malè afficit, vt alterius corpus videatur affectum. Palàm quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, vt quod patitur vnus eorum, patiatur et alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, hoscunt medici, eo iudicio nõ men amata in passione heroica deprehendentes. Sic Nãustratus cognouit Antiochum amore Stratonicæ captum. Manifestum præterea est, passionem eiusmodi quando vehementissimæ sunt, posse mortem inferre: et hoc apud vulgus palàm est, nimia leticia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, vtrunq; accepto tragicæ victoriæ huncio, subito mortuos. Sic mater viso filio è Cannensi prælio redeunte repente obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus nõ tum est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quando que sensus amit-

Animi passionem mortem nõnunquam inferunt.

tunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quãdoq; sequuntur, quandoq; verò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proveniunt, vt in Cræsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus vehemens auiditasq; vocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sæpè vita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sæpe statim revertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ vehemens ira faciãt, ipse ostendit Magnus Alexander, qui in india prælio circumventus, lumen & ignem ex se profunderè vius est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, vt scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent. Atque horum similia nonnunquã in belluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat.

CAP. LXIII.

Passiones suprãdictæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter virtutem quam habet similitudo rei ad transmütandum, quam vehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex visu vel auditu aliquo, vel quia videmus vel imaginamur alium comedere res acres: sic videns alium oscitare etiam oscitat, & alii qui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & provocat nauisem: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum affèri vident, sentiunt in ore saliuam amarã. Et narrat Gulielmus Parisiensis se vidisse hominem, qui solo aspectu medicinæ mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cum tamè nec substantia medicinæ,

nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum pervenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratione somniantes se ardere, vel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si vere ardeant, cum tamen veritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per imaginationem apprehensa. Nonnunquam etiam ipsa humana corpora transformantur transfuranturq; & transportantur, sæpe quidem in somniis, nonnunquam etiam in vigilia. Sic Cippus qui postea electus est rex Italiae, dum taurorum pugnam victoriamq; vehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem manè corniger repertus est, non alivnde quàm virtute vegetatiuâ vehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producente. Vehemens enim cogitatio, dum species vehementer mouet, in illis rei cogitatae figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt: ille nutritis à se imprimit membris, cum propriis, tum aliquando etiã alicnis: sicut imaginatio prægnantis in foetum imprimit rei desideratae notam: & imaginatio morfi à cane rabido, in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subito canescunt: alius è puero, vnius noctis somnio, in virum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre volunt, dum ille correptionem vehementer timet, alter Christi vulnera vehementius contemplantur. Sic multi etiam transportantur de loco ad locum transeuntes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando videlicet vehementis alicuius concupiscentiæ, aut timoris, vel audaciæ species spiritibus impressæ, vaporibus permixtæ mouent organum tactus in sua origine, vnâ cum phantasia, quæ motus localis principium est. Vnde concitantur membra & organa motus ad motum, mouenturq; sine errore ad locum imaginatum, non quidem ex visu, sed ex phantasia interiore. Tanta est vis animæ in corpus, vt quorsum ipsa imaginatur & somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraque exempla,

Mira imagi
natiōis vis.

Francisci
stigmata.

quibus vis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quæ
 le illud scribit Avicēna de quodam, qui cū vellet, corpus suum
 paralyſi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc acci-
 dit vni, vt in insaniam non casu incideret, sed iudicio perve-
 niret. nam dum insanos imitatur, dum ingenij lenocinium fu-
 rorem putat, quam adſimulabat insaniam, ad veram rededit.
 Et Augustinus refert, quosdam qui aures pro arbitrio moue-
 rent, & qui immoto capite verticē totam depōnerent ad fron-
 tem, revocarentq; cum vellet: & alium quendam solitum su-
 dare, vbi vellet. Notum quoque est, aliquos flere cum volunt,
 & vbertim lacrymas profundere: quosdā etiam repertos, qui
 eorum quæ deglutissent, varia paulatim tanquam de sacculo,
 quod placuisset, proferrent. Et hodie adhuc videmus plures,
 qui auium, pecorum, canum, hominumq; quorumq; voces sic
 imitantur exprimuntq;, vt discerni omnino non possint. Iam
 verò & foeminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis nar-
 rat Plinius: similia & suo tempore accidisse testatur Ponta-
 nus, de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aem-
 ilia: quæ, cum vtraque nupta, post plures annos in viros
 mutatae sunt. Quantum autem ipsa imaginatio possit in
 animam, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ vicinior
 quàm sensus, quare etiam plus agit in animam quàm sen-
 sus: sic mulier per introductas certis magicis artificijs for-
 tes imaginationes, somnia, suggestiones, sepiſſime ligantur
 in amorem alicuius arctissimum. Sic perhibent Medeam
 ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima non-
 nunquam per vehementem imaginationem, vel specula-
 tionem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodum Cel-
 sus narrat de quodam presbytero, qui quoties collibuisset,
 auferebat se à sensibus, & iacebat similis mortuo, vt cum
 pungeretur & vreretur, non sentiret vllum dolorem, ia-
 cebatq; immotus & sine anhelitu: hominum tamen voces,
 si altius inclamassent, tanquam ex longinquo se audisse postea
 referebat.

referebat. Verùm de his abstractionibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se
in corpus alienum. CAP. LXV.

Passiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando vehementissimæ sunt, nõ solum possunt immutare corpus proprium, verum etiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum: ita, quòd admirabiles quædam impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, vel inferre. Nã passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata, & vehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, vel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in vrina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienũ agit, quando inficit foetum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstris prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boemiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & villosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progeneravit. Atque id non solum in hominibus, sed etiam brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, virgis in aquam proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pavonum aliarumque volucrum cubantium

Pauones albi quomodo producantur.

circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasia affectus, ubi vehementius se intenderint, non modò corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis obtutibus quàm perniciosissime homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à vapore alterius corporis morbidi facillimè infici, quod in peste & lepra palàm videmus. Rursus, in vaporibus oculorum tanta vis est, quòd possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & femine quedam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem irate aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atque animam vnus, ab animo alterius posse similiter affici, cura sit animus longè potentior, fortior, feruentior, motuque valentior, quàm vapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atque habitu agere in alterum: idèq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infelicium hominum procul sugiendum, horum siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac felicium consortia præcipiunt appetenda, quoniam sua propinquitate multū nobis profunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, vel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid profilit in proximum, ac diu quandoq; perscuerat infusum. Nunc verò si passiones supradictæ tantam vim habent in phantasia, certè maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos desigitur, sepe corpus tam proprium quàm alienū, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, &

Ratio excellentior
phantasia.

etiam

etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, vbi de religione differemus.

Quòd passiones animi plurimum iuuantur ab
opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit
in omni opere, ipsa animi constantia.

CAP. LXVI.

Passiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; evadunt, quatenus cum cœlo cõsentiunt, vel naturali quodam pacto, vel voluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, vt inquit Ptolemæus: Qui elegit id quod melius est, nihil differre videtur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maximè in quovis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, cõtemplationibus, et similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam vehementer agitant, ac subitò nos nostraq; superis exponunt eiusmodi passiones significantibus: tum etiam ob dignitatē & propinquitatē suam cum superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiūt, quàm res quævis materiales. Potest enim animus noster per imaginationē, vel rationem quadam imitatione, ita alicui stellæ conformari, vt subitò eiusdem stellæ muneribus impleatur, tanquam sui influxus proprium receptaculum. Mens verò contemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura, deliberatione se vocat, & ad separata se revocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhesio, fixa intentio, & vehemens applicatio operantis aut susipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem vim ad opus, quòd facere intendimus, adeò, vt fiat quodammodo in nobis idolum virtutis suscipiendæ, & rei in nobis vel à nobis faciendæ. Debemus igitur in quovis opere & rerum applicatione vehementer affectare,

imaginari, sperare, firmissimèq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et verificatū est apud medicos, firmam credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & medicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquando vel plus quàm medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinæ virtus & efficax vis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti, maxime quando ille medico adhibēs fidem eo ipso sese disponit ad medentis & medicinæ virtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsitatio virtutem animi operātis, quæ inter vtrunq; extremum medium est, dissipat atq; frangit. vnde contingit optatum à superioribus influxum frustrari atq; deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida virtute rebus & operibus nostris coniungi atque vniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. CAP. LXVII.

Dicunt philosophi, maxime Arabes, animū humanum quando per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, coniungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentiis: et ita quoq; coniunctum causam esse, vt mirabilis quædam virtus operibus ac rebus nostris infundatur, cum quia est in eo rerum omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc verificatur artificū characterū, imaginū, incantationū & sermonū quorundam

Res omnis
naturalem
habet ad a-
nimū hu-
manū obe-
dientiam.

fundam, & plurimorum aliorum experimentorum mirabilium ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dicitur animus vehementer amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dicitur animus fortissime odietis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in ceteris quae affectat animus forti desiderio. Omnia enim quae tunc agit & dicitur ex characteribus, figuris, verbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuvantia appetitum animae & acquirunt mirabiles quasdam virtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu caelesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquem magnam excessum alicuius passionis vel virtutis, arripit seipsum ex seipso horam vel opportunitatem fortiolem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro contra Gentes fatetur. Sic mirandae multae virtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grades affectiones in rebus illis quas dicitur tunc animam in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, vel saltem parum nisi auctori earum conferre, atque illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset auctor illarum: & hic est modus per quem invenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quencumque volentem operari in Magia, scire & cognoscere suae ipsius animae proprietatem, virtutem, mensuram, ordinem & gradum in potentia ipsius vniuersi.

Regula generalis.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat.

C A P. LXVIII.

INest etiam hominum animis virtus quaedam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi quando fertur

in magnum excessum alicuius passionis, vel virtutis, intatum, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se convertit: & inferius eadem ratione ad superius convertitur, vel aliter afficitur aut agitur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, vel attrahunt, vel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conveniunt vel disconveniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris virtutis convenit gallo magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœlestis vrsæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus dotibus opportunè expositus, si in virtute solari fortior evaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad servitutem vel infirmitatem: in Saturnali ad quietem vel tristitiam: in Iouio ad venerationem exhibendam: in Martio ad timorem vel discordiam: in Venereo ad amorem vel læticiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequium, & similia. Radix verò huiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ vehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autem vel impeditioes huiusmodi ligationis fiunt per contrarium effectum, & illum excellentiorem & fortiorem. nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam solvit & impedit. Denique ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martem, Venerem oppone vel Iouem, hos enim inimicos & maximè contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes. nam in cœlo quidem, ubi nihil deficit, ubi amore cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse minimè potest.

Ligationis
radix.

De sermone atque virtutibus verborum.

CAP. LXIX.

Ostenso itaque nunc in animi affectibus magnam re-
 sidere virtutem, sciendum insuper est, non mino-
 rem inesse verbis rerumque nominibus, maximam præterea
 in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissi-
 mum à brutis differimus, & rationales dicti sumus, non à ra-
 tione, quæ secundum animam accipitur, quam capacem af-
 fectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta anima-
 lia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia mi-
 nus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta vocem in ver-
 bis & sermone intelligitur, quæ vocatur ratio enunciatiua,
 qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam
 ὡς ἂν Græcis & rationem & sermonem & verbum sonat.
 Est autem verbum duplex, internum videlicet & prolatum:
 internum verbum est conceptus mentis & motus animæ,
 qui in cogitativa præsentis sine voce fit. quemadmodum
 dum in somniis nobis loqui & disputare videmur, & in vi-
 gilia etiam silentes sepe totam aliquam percurrimus oratio-
 nem. Verbum autem prolatum quendam in voce & locu-
 tionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, o-
 ris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parens na-
 tura corpoream vocem & sermonem, menti & intellectui
 copulauit, enunciatiuam & conceptuum intellectus nostri
 interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic di-
 cendum est. Sunt itaque verba aptissimum medium inter
 loquentem & audientem deferentia secum non tantum con-
 ceptum, sed & virtutem loquentis energia quadam trans-
 fundentes in audientes & suscipientes, tanta sepe poten-
 tia, vt non immutent solummodo audientes, sed etiam alia
 quædam corpora & res inanimatas. Illa autem verba præ
 cæteris maioris efficacis sunt, quæ res maiores, puta intel-
 lectuales, cælestes, & transnaturales, cum expressius, tum

Quæ verba
 maioris,
 sint effica-
 ciæ.

mysteriosius representant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt. hæc enim veluti signa quædam & representationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium vim obtinent, cum ex virtute rerum explicatarum, quarum vehicula sunt, tum ex vi insita illis à virtute instituentis & proferentis.

De virtute propriarum nominum. CAP. LXX.

Propriarum rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes. Nam quum vis rerum naturalis procedit primò ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac denique ad mentem, in qua concipitur quidem primò, deinde per voces & verba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa voce, siue verbo, siue nomine, iam suis articulis formato, ipsam vim rei sub significationis forma, quasi vitam aliquam latere: primò ab ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porrò per voces siue verba quasi partum editam, postremò etiam scriptis seruatam. Hinc dicunt Magi, propria rerum nomina esse quosdam rerum radios ubique semper præsentés, rerumq; vim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in ipsis dominatur & discernitur, atque res per illa tanquam per proprias & viuas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex cœlorum influxibus & elementis cum virtutibus planetarum summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secundum eorundem influxuum & influentium proprietates propria rebus nomina resultant & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinẽ stellarũ omnibus eis nomina vocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: Nomina vestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestium influxus rerumq; singularum proprietates cognoscens protoplastes, nomina rebus secundum earũ quidditates imposuit, sicut scriptum est in Genesi, Quia adduxit Deus cuncta quæ creauerat coram Adam, vt nominaret illa: & sicut ipse vocauit rem, hoc est nomẽ illius, quæ quidem nomina

Propria nomina rerũ radij quidam sunt.

numina profectò admirandas in se rerum significatarum continent vires. Omnis itaque vox significatiua primo significat per influxum harmoniæ cœlestis, secundario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atque per illam: quando autem in aliqua voce siue nomine concurrunt utræq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata virtute, naturali videlicet & voluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacissimum, quoties debitis locis & temporibus & sollemnitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta virginè nomen eius accuratè inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronunciaffe, quo puella revixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritu obseruatio, vt cum urbem aliquam obsiderent, eius proprium nomen, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset vrbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quodam tunc eius vrbs tutelares deos evocarent: urbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus diuis devincerèt, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, adytis arisq; relictis,

Dij quibus imperium hoc steterat. —

Carmen verò, quo evocabantur numina hostesque deuuebantur, cum oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse velit, apud Liuium & Macrobiū requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumque virtutibus, & astrictionibus. CAP. LXXI.

VLtra verborum atque nominum virtutes, alia quoque maior virtus reperitur in orationibus complexis à

veritate in eis contenta, quæ maximam vim imprimendi, im-
 mutandi, ligandi & stabilicndi habet, adeò vt exagitata ma-
 gis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ
 veritatis virtus non est in verbis simplicibus, sed in enuncia-
 tionis, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmo-
 di sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecatio-
 nes, orationes, invocationes, obtestationes, adiurationes,
 exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carmi-
 nibus & orationibus pro attrahenda stellæ aut numinis ali-
 cuius virtute, oportet diligenter considerare quas in se quæ-
 libet stella continet virtutes, effectus & operationes, atque
 hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando,
 exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere:
 deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedi-
 re: supplicando & obtestando, pro eo quod cupimus adi-
 pisci: accusando & detestando, id quod volumus destrui &
 impediri, atque ea ratione orationem carminis componere
 ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus nu-
 meris, & proportionibus debitè distinctam. Iubent præte-
 rea magi invocandum & precandum, per nomina eiusdem
 stelle siue nominis, quibus tale carmen attinet, & per sua mi-
 rabilia, siue miracula, per cursus suos & vias suas in sphæ-
 ra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gra-
 tiam & claritatem, quæ in eo est, per fortes, & mirabiles vir-
 tutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apu-
 leium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquit, per fru-
 giferam tuam dexteram constanter deprecor, per letiferas
 mesium ccremonias, per tacita, secreta cistarum, per famu-
 lorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Sicu-
 le sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & il-
 luminatarum Proserpinæ nuptiarum demeacula, & lumi-
 nosarum filie inventionum remeacula, & cætera quæ silen-
 tio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium. Præterea cum multiingis
 stellarum

Stellarum nominibus, iubent nos etiam invocare per nomina
 intelligentiarum ipsis stellis præſidentium, de quibus ſuo loco
 dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit,
 hymnos Orphei ſcrutetur, quibus nihil in magia naturali eſt
 efficacius, ſi illis debita harmonia cum omni attentione cæte-
 ræq; circumſtantiæ, quas norunt ſapientes, adhibitiæ fuerint.
 Sed ad propositum noſtrum revertamur. Eiuſmodi itaque car-
 mina aptè atque ritè ad ſtellarum normam composita intel-
 lectu ſenſuque pleniffima, vehementi affectu oportune pro-
 nunciata, tum ſecundum eorum articulorum numerum &
 proportionem, atque ſecundum formam ex articulis reſultan-
 tem unâ, atque per imaginationis impetum vim maximam cõ-
 ſpirant in incantante, atque ſubinde traiciunt in rem incan-
 tatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorſum affe-
 ctus ſermonesque incantantis intenduntur. Inſtrumentum ve-
 rò ipſum incantantium eſt ſpiritus quidam puriſſimus harmo-
 nicus, calens, ſpirans, viuens, motum, affectum, ſignificatum
 ſecum ſerens, ſuis articulis compositus, præditus ſenſu, ratio-
 ne denique conceptus: per huius itaque ſpiritus qualitatem,
 per cœleſtem eius ſimilitudinem, præter ea quæ dicta ſunt, e-
 tiam ex opportunitate temporis excellentiſſimas cœlitus con-
 cipiunt carmina virtutes, multo quidem ſubliliores, & effi-
 caciores quàm ſpiritus, & vapores ex vita vegetabili, ex her-
 bis, radicibus, gummis, aromatibus, ſuffitibus, & his ſimili-
 bus exhalantes. Atque ideo ſolent Magi incantantes res ſimul
 afflare, & verba carminis inhalare, ceu virtutem ipſo ſpiri-
 tu inſpirare, ut ſic tota animæ virtus dirigatur in rem incan-
 tatam ad ſuſcipiendam dictam virtutem diſpoſitam. Atque
 hic eſt notandum, quòd omnis oratio, & ſcriptura, & ver-
 ba, ſi verba, ſicut per conſuetos ſuos numeros & proportio-
 nes atque formam conſuetos inducunt motus: ita etiam præter
 ſolitum ordinem, & retrogradè prolata, aut ſcripta ad inſo-
 litos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia.

CAP. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potentiam, ut penè omnem naturam posse subvertere credatur, quemadmodum inquit Apuleius, Magico susurramine animas agiles reverti, mare pigrū colligari, v̄etos v̄nanimēs expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas evelli, diem tolli, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauère vices rerum, dilatáq; longá
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torpuít; & præceps audito carmine mundus.

& paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta veneni
Excantata perit. —

Item Vergilius in Damone:

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlysis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &
Atq; satas aliò vidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carimine lesa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt lesi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantatáq; vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Que si vera non essent, non tam arctè statuta pœna legibus
sancitum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manésq; sepulchris
Elicit, & tepido devocat ossa rogo.

Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:

- Cum libet, æstiuo convocat orbe niues.

De quibus omnibus venefica illa se multum iactare videtur apud Ouidium, cum ait:

Cum volui ripis ipsis mirantibus annes
In fontes redire suos, concussaq; sisto:
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, ventos abigóq; vocóq;
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Viuáq; saxa sua convulsaq; robora terra,
Et sylvas moueo, iubeóq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulcris,
Te quoq; luna traho.—

Omnes præterea poëtæ canunt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici, vt pelli segetes, cogi fulmina, vel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica contra bestiarum morbos quibusdam vtebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomone quoq; eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet triginta sex demones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atque tuentur, quorum nomina patria voce appellat, quibus invocatis incantamentis suis vitiatas corporis partes sanitati restitunt.

De virtute scripturæ, & de imprecationibus
& inscriptionibus faciendis.

CAP. LXXIII.

Officium verborum atque sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, voluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa vltima mentis expressio est, sermonis vocisq; numerus, collectio, status, finis, cōtinentia et iteratio faciens habitum,

qui vnius vocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in voce, in verbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, voce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiam scribitur. Atque idcirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, vt si herbam colligat, vel lapillum proferat, ad quem vsus id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat, siue quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiquis in vsu fuisse, quod vel ipse testatur Vergilius, vbi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diversa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. — & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.

& ibidem:

Limus vt hic durefcit, & hæc vt cera liquefcit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante.

C A P. LXXIIII.

Dedit Deus homini mentem atque sermonem, quæ (vt ait Mercurius Trismegistus) eiusdem virtutis, potentie, atque immortalitatis præmium censetur. Sermonem vero hominum ipse omnipotens Deus sua providentia in diversas linguas diuisit, quæ quidem linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diversos, ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constan-

tes,

tes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atque ipsis diuinis corporibus virtutibusq; consentiant. Præ omnibus verò linguarum notis Hebræorum scriptura omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis vocalium & apicibus accentuum, veluti in materia, forma & spiritu consistens: in sede Dei, quod cœlū est, siderū positione primū exarata, ad quorum figuram, vt testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorum cœlestium plenissimæ, cum per eorum figuram, & formam, & significata, tum per numeros in illis significatos, tum per earūdem variam colligantia harmoniā. Vnde secretiores Hebræorū Mecubales ex literarū illarum figura, & characterū formis, earūdemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarum, & punctorum, & apicum, ac supputatione numerorū per literas significatorum omnia explicare promittūt, quomodo à primā causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, videlicet in duodecim simplices, septem duplices, & tres matres, quas tanquam characteres rerum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, videlicet ignem, aquam, terram: nam aerem non elementum, sed velut elementorum glutinum & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaque ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & veritate omnia producta sunt & producuntur: ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium nomina, veluti sacramenta quædam & vehicula rerum explicatarum, illarum essentiā & vires vbiq; secum ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, nu-

Hebræorū
scriptura
sanctissima.

meris, situ, ordine & revolutione inherēt, vt Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam vim minimè retinere, quia non retineant suam naturalem significationem: sola enim nomina primaria, quæ sunt rectè imposita, quia significant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ significāt ad placitum, quæ actiuitatem non habent, vt significatiua, sed vt in se res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima, et causalis, cuius verba habent naturalem significationem, hanc cōstat esse Hebræicam, cuius ordinem qui profundè & radicaliter tenuerit, atque illius literas proportionabiliter revolueret nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfectè inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; vigintidue literæ fundamentum mundi, & omnium creaturarū quæ sunt, & nominantur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum revolutionibus nomen, & esse, & virtutem sortiuntur. Oportet autem illarum investigatorem per singulas literarū combinationes tam diu discurrere, quousq; pateat vox Dei, et apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim voces, & verba in magicis operibus efficaciam habent, quia illud in quo primum magicam exercet natura, vox est Dei. Sed hæc altioris speculationis existunt, quàm vt in hoc libro tractanda veniant: Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres sunt: videlicet, אבא. Septem duplices, videlicet, בגכפדקט. Reliquæ duodecim videlicet, חטלמנפסצקש simples sunt. Par ratio apud Chaldaeos est. Ad harum imitationem etiā cæterarū linguarū literæ signis & planetis atq; elementis suo quodā ordine distribuuntur. Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω septem planetis respondent, Β Γ Δ Ζ Κ Λ Μ Ν Π Ρ Σ Τ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæteræ quinq; Θ Ξ Φ Χ Υ quatuor elementa & mundi spiritū representāt. Apud Latinos verò hæc eadē, sed alio ordine significantur. Nā vocales quinq;, Α Ε Ι Ο V, atq; I & V consonantes se-

tes septem planetis adscribuntur. Consonantes verò BCD
 EGLMNP RST præfunt duodecim signis : cæteri, scilicet
 K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi
 spiritum repræsentat. Y, quia Græcus & non Latinus charac-
 ter est, & Græcis verbis solum inseruiens, sui idiomatis se-
 quitur naturam. Verùm illud non est ignorandum, Hebræas li-
 teras compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas,
 quia habent similitudinem maximam cum cœlestibus & mun-
 do. Cæterarū verò linguarū literas tantā efficaciam non habe-
 re, quia ab illis remotius distāt. Harum verò dispositiones se-
 quēs tabella explicabit. Habēt etiā literæ quæq; sui ordinis nu-
 meros duplices, extensos videlicet, qui quotas literarū secun-
 dum suum ordinem simpliciter exprimunt, atq; collectos, qui
 præcedentiū omnium literarum numeros secum recolligunt:
 deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus
 iuxta varios numerandi modos resultant. Quorum numero-
 rum vires qui cognouerit, poterit in vnaquaq; lingua per suas
 literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & præterito-
 rum & futurorum temporum colligere vaticinia. Sunt insu-
 per & alia literarū cum numeris mysteriosa coniugia, sed de
 his omnibus in sequentibus libris abundè disse-
 rentes, huic priori libro hîc finem

imponemus.

♁	Α	♁	B	B
♂	Β	♂	Γ	C
♃	Γ	♃	Δ	D
♄	Δ	♄	Ζ	F
♅	Ε	♅	Κ	G
♆	Ζ	♆	Λ	L
♇	Η	♇	Μ	M
♈	Θ	♈	Ν	N
♉	Α	♉	Π	P
♊	Β	♊	Ρ	R
♋	Γ	♋	Σ	S
♌	Δ		Τ	T
♍	Ε	♍	Α	A
♎	Ζ	♎	Ε	E
♏	Η	♏	Η	I
♐	Θ	♐	Ι	O
♑	Α	♑	Ο	V
♒	Β		Υ	I confo.
♓	Γ	♓	Ω	V confo.
Terre	Ζ	♁	⊙	K
Aqua	Η	♃	☿	Q
Aër			♄	X
Ignis	Β	♅	♁	Z

AMPISSIMO DOMI-
NO, PRINCIPI ILLUSTRISSIMO,
 Hermanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ &
 Angariæ Duci, Domino & Archipræfuli Colonienfi &
 Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Hen-
 ricus Cornelius Agrippa ab Nettefz-
 heim, S. D,

N nunc (Princeps illustrissime ampliſſi-
 méque præſul) reliquos occultioris philo-
 ſophiæ ſiue magiæ libellos, quos nuper me
 editurum fuiſſe, quando priorem illorum
 in lucem dedi, tuæ magni decentiæ promiſeram: ſed re-
 pentina fermè & inopinata Diuæ Margarethæ Au-
 ſtriacæ principis meæ obitus ſuperueniens, ab illo eden-
 di ſtudio tunc me retardauit. Deinde quo minus ede-
 rentur, obſtuit nonnullorum roſtratorum ſycophan-
 tarum, atque ſcholaſticorum aliquod ſophiſtarum im-
 probitas, ob editam de Vanitate ſcientiarum & excel-
 lentia Verbi Dei declamationē, ſine intermiſſione con-
 tra me ſæuientium & acerba odij, inuidiæ, liuoris &
 calumniarum cōtinuatione contra me certantiū, quo-
 rum alij elato ſupercilio, plenis buccis, declaratoria vo-
 ce in templis apud promiſcuum populum me impieta-
 tis traducebant: alij angularibus ſuſurramentis per ſin-
 gulas domos vicatim imperitorum aures mea infamia
 complebant: alij per publica & priuata conciliabula,
 Pontifices & principes ipſūmq; Cæſarem cōtra me in-
 ſtigabāt. Hinchæſitare cœpi, eſſemne reſiduos hos libel-
 los editurus, quum ſubdubitarē hoc ipſo me maioribus

obiicere calumniis, et veluti ex fumo in flammâ conii-
 cere, timorque quidam rusticus inuasit, ne illos eden-
 do tibi molestus plus quàm officiosus viderer, ac etiam
 tuæ sublimitati zoilorum illorum cõflarem inuidiam,
 pariterque detrahentium linguis te obijcerem. Quæ o-
 mnia cum me varia desperatione perturbarèt, hæsit-
 ationem meã tuæ intelligentiæ perspicacitas, exacta dis-
 cretio, candor iudicij, sine superstitione religio, cæteraq;
 in te notissimæ virtutes, & maior omni exceptione au-
 toritas atq; integritas, quæ obtreçantium linguas facile
 continere, atq; etiam refrenare possent, excusso timore
 erexerunt impuleruntq; id rursus audentius aggredi,
 quod iam propè ex desperatione deseruerã. Accipe igitur
 nunc (princeps illustrissime) bono animo hunc se-
 cundum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis
 magiæ mysteria intimamus, patefactis omnibus atque
 monstratis quæ de iis perita rerum prodit antiquitas,
 quæq; ad noticiã nostram per venerunt, quo studiosis
 & horum arcanorũ curiosis post naturalium virium
 ostensionem, etiam cœlestis magiæ arcana (hactenus
 neglecta, & parum iusta noticiã à posteris apprehen-
 sa) nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus
 quotusquisque posthac profecerit, aut aliquid fructus
 excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius
 editionis occasio fuisti: quodq; foribus patefa-
 ctis hæc è vinculis emitterentur, fa-
 cultatem præstitisti.

HENRICI COR.

AGRIPPÆ DE OCCVLTIO-

re Philosophia, siue de
Magia,

LIBER II.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum,
atq; de mirandis multis operibus, quæ so-
lis mathematicis artibus perpe-
trantur. CAP. I.

*M*athematicæ disciplinæ ad Magiam tam sunt necessariae atq; cognatæ, vt qui hanc absq; illis profiteatur, is tota aberret via, frustra que laboret, minimè que desideratum adsequatur effectum. quæcunque enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus virtutibus, omnia hæc numero, pondere, mēsurā, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas videmus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absque naturalibus virtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, vt inquit Plato, res non quidem veritatis & diuinitatis particeps, sed simulacra quædam sibiipsis cognata, vt corpora euntia, vel loquentia, quæ tamen carent virtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dædali simulacra, & ἀντιμῶνα appellata sunt, & quorum Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes seipsum mouentes, quos sponte sua in certamen prodiiisse narrat Homerus: & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsum motasse, aureasq; statuas pincernarum, & structorum operâ conuiuio præstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurij quæ loquebantur, & colūba Architæ quæ lignea volabat: & quæ narrat Cassiodorus Boethij miracula, Diomedē in ære

Speculorū
mira artifi-
cia.

buccinantem, enēū anguem infibilantem, simulatas aues can-
tilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæ-
cunque ex Geometria, & Optica prodeunt simulacrorum mi-
racula, de quibus in prioribus, vbi de elemento aeris locuti fui-
mus, fecimus mentionem. Sic fiunt specula, alia cōcaua, alia co-
lumnaria, facientia rerum simulacra in aere, remotis extra se
spaciis velut vmbra videri, cuiusmodi Apollonius, et Vitellius
in suis libris de Perspectiua & speculis docuēre. & legimus
Magnum Pompeiū speculum quoddam inter spolia ex orien-
te Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exer-
citus. Et fiunt specula quædam translucida, quæ certis quibusdā
berbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum
circumvicinum aerem mirabilibus implent phantasmatibus.
Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucen-
te sole omnia quæcunq; illius radiis illustrātur, per remota plu-
rium miliariū spacia evidentissimè cernuntur. Hinc magus ex-
pertus philosophiæ naturalis, & matheseos, cognitisq; medijs
scientiis ex his vtrisque existentibus, Arithmetica, Musica, Geo-
metria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mēsuris, pro-
portionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitisq; e-
tiam mechanicis, artibus ex illis resultantibus, quid mirum si
supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia
multa operetur, quæ etiam prudentissimi quique & scientissi-
mi valde admirentur. Nonne in hunc diem vestigia extant an-
tiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columna, por-
tæ Caspiæ ex ære cōflata, & ferreis trabibus obseratæ, vt nul-
lo ingenio, nec arte elidi possint? & Iulij Cesaris Romæ iuxta
Vaticanū erecta pyramis, & in medio mari extructi arte mon-
tes & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia vi-
di vix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos histori-
cos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas valles, &
actos in planum montes, persossa saxa, ad aperta mari promō-
toria, excauata terræ viscera, diducta flumina, iuncta maribus
maria.

maria, coercita æquora, scrutatâq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas novas insulas, rursusq; alias restitutas continenti. Quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare videantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum vestigia eiusmodi vulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atque scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod videntes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Ut si quis ignoret virtutem magnetis, videatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aera suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Truerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante versiculo:

Ferreus in mediis volitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si verò cognouerit virtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic vos scire convenit, quòd sicut per res naturales virtutes colligimus naturales: ita per res abstractas mathematicas & cælestes, virtutes suscipimus cælestes, puta motum, vitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem: etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Pariensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis vocibus loqui perhibent. Qui verò eligere nouerit materiam dispositam, & patiendi paratissimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Phy-

ficis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus virtutem & efficientiam tam ad bonum quam ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuant theologi.

De numeris, eorundemque potentia & virtute. CAP. II.

INquit Severinus Boethius: Omnia quæcunque à primæ rerum natura constructa sunt, numerorum videntur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorū multitudo mutuata est, hinc temporum vices, hinc motus astrorum, & cœli conversio, omniumque status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaque numeri magnarum sublimiumque virtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ virtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores occultiores, mirabiliores atque efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, denique maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas vires sortiuntur: quamobrem etiam ad dæmoniaca & diuina munera consequenda plurimum valent, plusque possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transfutando ad aliquod elementale multum valent atque possunt.

Omnia certis constant numeris.

Rursus omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris subsistunt. virtutemque sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisque motus & actio, & omnia quæcunque temporis & motui subiecta sunt: concentus etiam atque voces per numeros, eorumque proportionem vim habent atque constant, proportionemque ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existente

exiſtente inter vtroſq; appropriato per declinationem ad extrema, vt in vſu literarum. Deniq; omnes ſpecies naturalium & eorum que ſupra naturam ſunt, certis numeris aſtringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum eſſe inquit, quo cuncta conſtant, diſtribuitque ſingulis ſingulas virtutes. & Proclus ait, Numerus ſemper exiſtit: alius tamen in voce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themiftius verò & Boethius & Auerrois Babylonius cum Platone, ſic numeros extollunt, vt neminem abſque illis poſſe rectè philoſophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, ſenſibili ſiue vocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Auguſtinus noſter nihil curant: ſed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationem vocant, ex quo magna ſacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atque cœleſtibus. Per illum habetur via ad omnia ſcibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus acceſſus ad prophetiam naturalem atque ipſe abbas Ioachim in prophetiis ſuis alia via quàm per numeros formales non proceſſit.

Quantas virtutes numeri poſſideant in rebus
cùm naturalibus tum tranſnaturalibus.
C A P. III.

IN numeris itaq; mirandam latère efficaciam & virtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modò ſplendidiffimi philoſophi vnanimiter docent, ſed etiam doctores catholici: præ cæteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundum numerorum efficaciam pſalmos in ordinem redeſſe. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorū virtutibus ſingularem librum composuit. Cæterum nunc in natura

Pentaphyl-
li herbę vir-
tutes.

quantas virtutes possident numeri, patet in herba quę pentaphyllon, hoc est, quinquefolium dicitur. hæc enim virtute quinarij resistit venenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atque eius folium bis quotidie vnum vino sumptum, curat (pneumam: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter feminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria verò, tertianis prodesse dicuntur. Simili modo verbenaca febribus in vino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percussatur, interit: si secundo, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud varios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certè habent, quę est ipsa varia variorum numerorum

Septenarij
mirum ex-
perimentum.

ad se inuicem proportio. Mirum quoque de septenario experimentum, quod masculus omnis septimus absque scænella intermedia natus, vim habet curandi scrophulas solo tactu vel verbo. Similiter filia quęque septima nata, miro modo partum adiuvare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio, quę est in numero. Illudque quod supra diximus, sem-

In numeris
hic quid cõ-
siderandum.

per mente teneatur, non in vocalibus & mercatoriis numeris has vires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc Dei & natura sacramenta distincta atque contenta. Quicumque autem nouerit numeros vocales & naturales cum diuinis coniungere, & eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profectò nisi magnum aliquod latèret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos

Numerorum
significatio.

& Caballistas celeberrimus est, sicut infra ostendemus. Sed illud sciendum est, quod numeri simplices significat res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quę futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum Arithmeti-

ticam

ticam mediocritatem, propter identitatem seu excessuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus verò, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatē compositum sit: animal verò ipsum, ex vtroq; , anima scilicet & corpore, secundum eam quæ harmoniæ convenit, mediocritatem constat: hinc est quòd numeri plurimum operatur in animā, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De vnitae, & eius schala. CAP. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia verò numerus nihil aliud est quàm vnitatis re-
 petitio, primò ipsam vnitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissimè penetrat, omniumq; numerorū communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se vnicè coniunctum cōtinet, multitudinis omnis in fons, semper eadem & immutabilis: vnde etiam in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indivisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in vnitates: nulla tamen harum vnitatum maior, vel minor est tota vnitae, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaque non in partes, sed in seipsam: ideò que hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, vt non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quòd vnum solum ipsa sit, & se queri semper velit, & vltra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium est & finis, neque ipsum principium aut finem habens: nihil vno prius est, nihil vno posterius. Vnum omnium rerum principium est, & vsque ad vnum omnia sunt, & vltra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, vnum ipsum desiderant: quia omnia ab vno processerant, & vt sint eadem omnia, ab illo vno participare necesse est: & sicut omnia ab

Vnitatis no-
mina.Vnitatis ex-
cellentia.

vno in multa processerunt, sic cūcta quæ ad illud vnum à quo
 processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudi-
 nem. Vnum igitur ad summum refertur Deum, qui cum ipse
 sit vnus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat, &
 intra se continet. Vnus itaque est Deus, vnus Dei vnus mun-
 dus, vnus mundi vnus sol, vnus quoque in mūdo phœnix, rex
 vnus in apibus, dux vnus in gregibus: in armentis rector vnus,
 & grues vnā sequuntur; & multa alia animantia vnitatem
 venerantur. Inter membra corporis, vnum est principium, à
 quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (vt alij volunt) cor.
 Vnum est elementum vincens, & omnia penetrans, ignis. Vna
 res est à Deo creata, subiectū omnis mirabilitatis, quæ in terris
 & in cœlis est, ipsa est actu animalis, vegetalis & mineralis,
 vbique reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio no-
 mine expressa: sed innumeris figuris & ænigmatibus velata,
 sine qua neque alchymia, neque naturalis magia, suum com-
 pletum possunt attingere finem. Ab vno homine Adamo, om-
 nes producti sunt: ab vno illo omnes mortui sunt. ab vno
 I E S V C H R I S T O rursus regenerati sunt: & quod
 ait Paulus, Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Vnus
 Deus & pater omnium, vnus mediator Dei & hominum. v-
 nus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in o-
 mnibus nobis. vnus enim pater Deus, à qua omnia, & nos in
 illo: vnus Deus I E S V S Christus, qui per omnia,
 & nos per ipsum: vnus Deus spiritus san-
 ctus, in quem omnia, & nos
 in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Arche typo.	Iod	Vna diuina essentia, fons omnis virtutis & potestatis, eiusq; nomen vnica simplicissima litera expressum.
In mundo intel- lectuali.	Anima mū- di.	Vna suprema intelligentia, prima crea- tura, fons vitarum.
In mundo caele- sti.	Sol.	Vnus rex stellarum, fons lucis.
In mundo elemē- tali.	Lapis phi- lofopho- rum.	Vnum subiectum & instrumentum o- mnium virtutum naturalium & trās naturalium.
In minore mun- do.	Cor.	Vnum primum viuens, & vltimum moriens.
In mundo infer- nali.	Lucifer.	Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.

De dualitate, & eius scala.

C A P. V.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola vni-
tate omnium numerorum mensura communi: non est compo-
situs ex numeris, sed ex sola vnitatis vna & vna coordinatus:
nec dicitur numerus incompotitus, sed magis proprie, nō com-
positus: ternarius autem primus numerus incompotitus dicitur:
binarius autem primum vnitatis germen & prima pro-
creatio: hinc Genesis dicitur, & luno, & opinabilis corpora-
tio, motusque primi probamentum, primaque forma paritatis.
Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & intervalli, i-
deoque iusticiæ peculiaris, eiusque proprius actus, eo quod duob.
gaudeat pariter ponderatis: diciturque numerus scientiæ, &
memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor
mundus dicitur: diciturque numerus charitatis & mutui amō-
ris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à Domino: Erunt

Binarij ap-
pellatio-
nes.

duo in carne vnus & Ecclesiasticus ait : Melius duos esse simul quam vnum: habent enim emolumentum suæ societatis: si vnus ceciderit, ab altero fulciatur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quomodo calefiet? & si quispiam præualeat contra vnum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus. duo enim sunt sexus, masculinus & foemineus: & columbæ bina ova pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo foeminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malâque participans, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiâ numerus discordiæ & confusiois, infortunij & immundiciæ. vnde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit, quòd ideo in secundo die creationis mundi nõ fuit dictum, Et vidit Deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit Deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi: quia binarius (vt dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspiciis infelicissimus, præsertim si res illa à quibus auspicium capitur, Saturniæ sint vel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occurfacula vmbraarum, terriculamenta laruarum, nocua mala spiritalium his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (vt Eusebius refert) vnitatem Deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem verò demonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum, sed confusionem quãdam vnitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos vnitatem Apollinem nuncupare: diada litem & audaciam: triada iusticiam, quæ est summa perfectio, neque tamen vacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubim respicientes in propitiatorium apud Mosén, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas Dei apparitiones, videlicet facies & postriora, vidit Mosés:

item

item duo testamenta, duo praecepta charitatis, duae primae dignitates, duo primi populi, duo genera demonum, boni & mali, duae creaturae intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo aequinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam viuentem, terra & aqua.

SCALÀ BINARIJ.

In Archetypo.	𐤍 𐤀 𐤋 𐤀 𐤀 𐤋 𐤀 𐤋 𐤀 𐤀 𐤋 𐤀 𐤋 𐤀		Nomina Dei duarum literarum.
In mundo intellectuali.	Angelus	Animã	Duae substantiae intelligibiles.
In mundo caelesti.	Sol	Luna	Duo luminaria magna.
In mundo elementali.	Terra	Aqua	Duo elementa producentia animam viuentem.
In minore mundo.	Cor	Cerebrum	Duae principales sedes animae.
In mundo infernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor dentium.	Duo duces demoniorum. Duo quae comminatur Christus damnatis.

De Triade & eius scala. CAP. VI.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personae in Deo; tres sunt virtutes theologales in religione. Hinc est quod ad caeremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

— Numero Deus impare gaudet:

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus. vnde apud Vergilium;

Idem ter socios pura circumluit vnda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus. hinc illud Vergilij:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circumdo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco. — Et paulo post:

Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, vincula necto.

Et de Medea legimus:

Verbâq; ter dixit placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, vnde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cælo, illum quasi legem vocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (vt Trismegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, necessitate, & ordine: hoc est, conventionem causarum adinuicem, quam pleriq; factum dicunt, & executionem ad factum, ac facturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, videlicet, præterito, præsentem, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine: Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diateffaron. Tria quoq; sunt animarum genera, vegetatiua, sensitua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distribuit tritatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à Deo disponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori Deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt,

In rebus
tria quæ
sunt.

Ternarius
idealibus
formis de-
putatus.

Oromat

Oromasim, Mitrim, Araminim : hoc est, Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, videlicet supercoelestium, in nouem intelligentiarum ordines : coelestium, in nouem orbes : inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, videlicet viginti septem, omnes musicae proportionibus includuntur, vt Plato & Proclus longa serie disserunt: habetque ternarius in harmonia diapente, gratiam vocis quintae. Iamq; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiae. Tres sunt intellectualium creaturarum potentiae, memoria, mens & voluntas. Tres sunt ordines beatorum, videlicet martyrum, confessorum, innocentium. Tres sunt coelestium signorum quaterniones, videlicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, videlicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresque cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunae: tres inter diuas, gratiae: tres apud inferos, parcae: tres iudices, tresque furiae, triicepsq; cerberus. Legimus etiam, Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianae. Tres personae in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturae, legis & gratiae. Tres theologicae virtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in ventre piscis: totidem Christus in sepulchro.

In Archetypo	Pater	אָדַי Sadai Filius	Spiritus sanctus	Nomen dei triliterum Tres personae in diuinis.
In mundo intellectuali	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Confissores	Tres hierarchiam glororum Tres gradus beatorum
In mundo celesti	Mobilis Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Communia Cadentes Pariticeps	Tres quaterniones signorum Tres quaterniones domorum Tres domini triplicitatum
In mundo elementalibus	Simplex	Composita	Decomposita	Tres gradus elementorum
In minore mundo	Caput, in quo viget intellectus respondens mūdo intellectuali	Peccas, ubi cor, sedes virtutis, respondens mūdo celesti.	Venter, ubi gutturalia virtutum membra; genitalia respondens mūdo elementalibus.	Tres partes respondentes triplici mūdo
In mundo infernali	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apostata	Tisiphone Radamanthus Infideles	Tres furiae infernales Tres indices infernales Tres gradus damnatorum.

De Quaternario, & eius scala. C A P. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellat, ipsūmq; omnibus numerorū virtutibus praeferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, vnde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quam in naturalibus & diuinis quadrata sunt, vt infra ostendemus: significatque soliditatem, quae per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum

rum prior est vnus ad duo: posterior, duorum ad quatuor: na sciturq; gemina processione & proportione, videlicet vnus ad vnum & duorum ad duo, ab vnitae incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportionēs in eo differūt, quòd iuxta arithmeticā sunt sibi inæquales: iuxta geometricam verò æquales. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium cõplectitur. nam ipsius simpla proportione, prima scilicet vnus ad vnum, vnitas paternæ substantiæ significatur, ex qua vnus procedit filius, illi æqualis: altera autem processione, etiã simpla, videlicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex vtroq; spiritus sanctus, vt sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis vtriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc superexcelsum Deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: vbi aspiratio He, spiritus ab vtroq; processionem denotat. ipsa enim He duplicata, vtranq; syllabam totumq; nomē terminat: pronunciat autem Ioua, vt aliqui volunt, vnde gentium ille Iouis, quem & veteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli, & inum cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aer, vndaq;, tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Itē annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt ver, æstas, autumnus & hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrū, Austrum & Boream diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnē implet scientiã: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor im-

plet terminis, videlicet vno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam vocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus invenit, omnemq; musicæ harmoniam continet. nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitercia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisque consonantia inter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt naturæ virtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, virtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor virtutibus, scilicet prudentia, iusticia, fortitudine & temperantia. Habet etiam vim iusticiæ. hinc quadruplex lex, scilicet providentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cælo: prudentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentie in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoque & maximam in mysteriis vim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusurandum, quod in his versibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,

Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per vniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt:

ita,

ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, diis, esar, Deus. Hinc Lacedæmonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à misis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluum Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor venti. Item in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis antè & retrò, stabant in circuitu sedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

SCALA QUATERNARI AD QUATUOR elementorum correspondentiam.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				In mūdo archetypo vnde lex p̄o uidentia.
Quatuor triplicitates sine hierarchia intelligibiles.	Seraphim Cherubim Throni	Dominaciones Potestates Virtutes	Principatus Archangelī Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mūdo intellectuali, vnde lex fatalis.
Quatuor angeli presidentes cardinibus celi.	מִכָּאֵל Michael	רַפָּאֵל Raphael	גַּבְרִיאֵל Gabriel	אֲרִיאֵל Uriel	
Quatuor perfecti elementorum.	שֵׁרֵת Seraph	כֶּרֶב Cherub	תְּרַשִׁישׁ Tharsis	אֲרִיאֵל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Asser Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor triplicitates apostolice.	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Bartholomaeus Matthaeus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor euangeliste.	Marcus	Ioannes	Matthaeus	Lucas	In mūdo celesti a quo lex natura.
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	

Stella & plani- neta ad ele- mēta relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercu- rius	Stella fixa & Luna	
Quatuor qualitates aëstium ele- mentorū.	Lumen	Diaphanu	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor ele- menta.	אש Ignis	אֵר Aer	מַיִם Aqua	עפר Terra	In mūdo elementa libi lex genera- tionis & corru- ptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tē- pora	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor car- dines orbis.	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mi- xtorū genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadrupli- cia animalia	Progredi- ua	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respon- dent elemētis in plantis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in me- tallis.	Aurum & ferrum	Cuprum et stannum	Argentum vium	Plumbum & argen- tum	
Quæ in lapi- dibus.	Lucentes & ardētes	Leues & trāsparētes	Clari & cō- gelati	Graves & opaci	
Quatuor ho- minis elemē- ta.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In mino- re mūdo scilicet homine, a quo lex pre- dentia

Quatuor potentie anime.	Intellectus	Ratio	Phantasia	Sensus	
Quatuor iudicarie potestates.	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor virtutes morales.	Iusticia	Temperantia	Prudentia	Fortitudo	
Sensus respondentes elementis.	Visus	Auditus	Gustus et olfactus	Tactus	
Quatuor humori corporis elementa.	Spiritus	Caro	Humores	Offa	
Quadruplex spiritus.	Animaus	Vitalis	Gignitivus	Naturalis	
Quatuor humores.	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
Quatuor complexionum mores.	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes demoniorum nocentes in elementis.	סמאל Samael	אזאזל Azazel	אזאל Azael	מחזאל Mahaxael.	In mundo infernalis ubi lex ira & punitionis.
Quatuor flumina inferna.	Phlegeton	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes demoniorum super quatuor angulos orbis.	Oriens	Paymon	Egyon	Amaymon.	

De quinario, & eius scala.

CAP. VIII.

Quinarius numerus haud parue est potentie: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex foemina & masculo. impar enim numerus mas est, par vero foemina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc vero matrem vocant. Igitur haud parue perfectionis atque virtutis est quinarium, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; praeterea vniuersi numeri, videlicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde uero vnum: vel, hinc octo, inde vero duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, vnaquaeq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarium, & eius aequedistans: & iccirco numerus connubij appellatur à Pythagoricis: dicitur & iusticia, quia denarium ex aequilibrio secat. Sensus in homine quinque sunt, visus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, vegetatiua, sensitiua, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinque sunt in manib. digiti, quinque sunt in caelestib. errantes planetae, secundum quos quintuplices in quouis signo termini. In elemētis quoq; quinque genera mixtorum, videlicet lapides, metalla, plātæ, zoophyta, animalia: totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, nautantia, volantia. Sunt & quinque genera quibus à Deo componuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterum, sensus, motus. Hirundo nō nisi quinque pullos parit, quos magna pascit aequitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in caeteris ortus rationem habēs. Habet quoque hic numerus vim magnam in expiationibus. nam in sacris, pellit malos daemones: in naturalibus, pellit venena. Dicitur quoque numerus felicitatis & gratiae, & est sigillum Spiritus sancti, & nexus omnia ligans, atque numerus crucis, etiam Christi vulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo ser-
uare

Quinarij
nomen cla-
turæ.

uare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantòq; vim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam coram Domino, & præseruatus fuit in diluuiò aquarum. In huius numeri virtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; femina, supra quàm à natura concessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinque literis invocatur, nomen diuinæ omnipotentiae. Nam in tempore naturæ, invocabatur nomen Dei trigrammaton שדי, sadi: in tempore legis, nomen Dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt אדנאי adonai: in tempore gratiæ, nomen Dei pentagrammatò effabile יהוהשדי ihesu, quod non minore mysterio etiam trilaterum invocatur ישר.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagram nata. Nomen Christi pentagramaton.		אליון אלהים יהושב	Elion Elohim Ihesub			In mūdo Archetypo.
Quinq; substantia intellectibiles.	Spiritus primæ hierarchia, vocatus, siue filij dei.	Spiritus secundæ hierarchia, dicitur et intellectus gentia.	Spiritus tertie hierarchia, vocati angeli qui mittuntur.	Anima corporum celestium	Heroes siue anime beata	In mūdo intellectuali.
Quinq; stellæ ratica, domini territorum.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mūdo celesti.
Quinq; genera corruptibilia.	Aqua	Aer	Ignis	Terra	Mixtum	In mūdo elementali.
Quinq; species mixtura.	Animal	Planta	Metallū	Lapis	Zoophytum	
Quinq; sensus.	Gustus	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	In minore mūdo.
Quinq; tormenta corporalia.	Amaritudo mortificans	Vulnatus horrifoni	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis	Fætor penetrans	In mūdo infernali.

De senario, & eius scala.

CAP. IX.

Senarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu: ab unitate usque ad denarium: solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superflua. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quae sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarij corpus perfecte implent: qua quidem perfectione caeteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptijsque prorsus accommodatus asseritur, mundi que signaculum appellatur. Senario enim numero constitutus mundus, neque immoderata abundantia superflua, neque frustratus egensque necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à Deo mundus: sexto enim die vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona. Igitur perfecti sunt caeli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis. nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege praeceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quod seruus Hebraeus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria Domini inclinavit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alae sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt erroneae planetae, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraque eclipticam discurrentes: Sex sunt in elementis substantificae qualitates, videlicet acuitas, raritas, motus: & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiae positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest;

potest, videlicet magnitudo, color, figura, intervallum, status, motus. Solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, videlicet quinque toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum vnum qui est sextus.

SCALA SENARII.

In archetypo. אל גבור אלותים Nomina sex literarum.							
In mūdo intelligibili	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virgines	Sex ordines angelorum qui ad inferiora non mittuntur
In mūdo cælesti	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planeta per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes
In mūdo elementali	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum
In minore mūdo	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis
In mūdo infernali	Aëleus	Megalæsus	Ormeus	Lycus	Nicon	Mimon	Sex demones calamitatum omnium autores

De septenario, & eius scala.

CAP. X.

Septenarius numerus variæ & multiplicis potentiæ est. Constat enim ex vno & sex, vel ex duobus & quinque, vel ex tribus & quatuor, habetq; vnitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: vnde si singula eius membra, eorumque compages consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quam seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagorici humanæ vitæ vehiculum, quod nõ tam ex partibus suis mutuatur, quam totalitatis suæ proprio iure perficit: complectitur enim corpus & animam. nam corpus constat ex quatuor

elementis, & quatuor qualitibus afficitur: ternarius quoque
 ad animam spectat propter triplicem vim eius, scilicet rationa-
 lem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaque, quia ex
 tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit: ad geni-
 turam quoque hominum vis huius numeri pertinet: hominemque
 concipi, formari, edi, nutriri, vivere, omninoque constare facit.
 Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per
 horas septem absque effusione permanserit, hæsisse in vitam cer-
 tum est: tum primis septem diebus coagulatur, fitque ad recipien-
 dum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes pro-
 ducit, qui septimestres vocantur, hoc est qui septimo mense na-
 ti. Post partum deinde an victurus sit infans, septima hora discer-
 nit: ultra hunc enim numerum, qui aeris halitum sustinuerit,
 intelligitur natus ad vitam. Post dies septem, iactat reliquias
 umbilici: post bis septem, incipit ad lumen visus eius moveri:
 in tertio septenario, iam liberè oculos totamque faciem vertit:
 post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensum
 septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium,
 sonus eius in verba prorumpit: post quartum septenarium, stat
 firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensum, in-
 cipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi
 dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores, absolui-
 turque integritas loquendi: post secundum annorum septena-
 rium, pueri pubescunt, fitque generationis initium: ad tertium
 annorum septenarium, crescit homo in longum, ostenditque flo-
 res, & lanugines, fitque genitura pollens atque robusta. Usque ad
 quartum septenarium, crescit homo in latum, & consumman-
 tur incrementa stature. In quinto, omne virium, & roboris
 completur augmentum. Sextus verò annorum septenarius, vi-
 res seruat collectionis: septimo septenario consummatur pru-
 dentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum verò ad de-
 cadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum com-
 pletum conducitur, tunc metam communem viuendi habet,
 dicente

dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modulus, est septem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiem, scilicet medulla, os, nervus, vena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quae à Græcis nigra membra vocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesque & pudendum. De spiritu quoque, & cibo constat, quòd sine haustu spiritus ultra horas septem vita non durat: tum quibus media mori constitutum est, post septimum diem non viuunt. Venae quoque & arteriae (vt tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoque in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudicarios vocant. Ex septenis quoque portionibus creat Deus animam, vt testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimum vsque gradum omnis vocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum vocum modulamina, ditonus; semiditonus, diatessaron, diapente cum tonò, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in caelestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor caeli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, cruceque constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem: Simili ratione & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuale, quae omnia septenis signis fiunt. Septem praeterea in caelo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliae, quas Pleiades vocant: septem quoque planetae, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdo-

madam. Luna quoq; planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nã in viginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab vno videlicet vsque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierũ, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; discurrit: similibusq; dierum septenariis lumen suum sempiterna lege variando dispensat. Primo enim septenario vsq; ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secũdo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum verò septenarium vltima luminis sui diminutione renouatur, eisdemq; septenariis maris incrementa decrementaq; disponit. nam primo ac initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, qui effecit mortales, tranquillam vitam degentes. Septenariũ præterea Pythagorici numerum virginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur, neq; generat. neque enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; vt gignatur ex aliquo numero repetito, nec vllum ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coarctetur, quem primũ limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potētissima suæ venerationis indicia, & vocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septẽ obtestari. Sic Abraham quando pepigit foedus cum Abimelech, statuit septem agnas

in testimonium . Dicitur quoque numerus beatitudinis & requiei. vnde illud.

— O terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrē hęc dies apud Mosen sabbathū appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, vt superius demonstratū est, & cum Christo magnā communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies et felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq; ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine: & Helixæus propheta, vt scriptum habetur Regum lib. 4. ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paulo post: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus poenitentiae & remissionis. Hinc statuta septennis poenitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: Et super peccatorem septuplum. Septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratū septenariū dabatur plena remissio, vt in Leuitico legitur. Septē petitionibus consummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatē sibi vendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudē dixi tibi, super iudicia iusticiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplū ultio dabitur de Cain. et Psalmista ait: Red de vicinis nostris septuplū in sinu eorū. Hinc septem nequitiae apud Salomonē, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in Euangelio. Significat etiā presentis circuli tēpus, quod septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quē septuplū iuxta eius dona propheta Esaias describit, videlicet

spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris Domini, quos apud Zachariam legimus septē oculos Dei. Septē quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem Dei, vt legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum Dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni Dei, & septem angeli adstabant in conspectu Dei, & datæ sunt illis septem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & vidit librum ob signatum septem sigillis, & cum apertum fuisset septimū sigillum, factum est silentium in coelo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter cæteros numeros meritò dici omnis efficaciam plenissimū. Habet præterea septenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri coelestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruantia, magnaq; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis Domini septimum ab Adam Enoch, virum sanctum & pium, & dulum etiam ab Adam septimum virum nequam, & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain, sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain. & septem vindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noe, similiter & de volatilibus; deinde post septē dies pluuisse

pluisse Dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inondasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israel luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem strilitatis legimus ibidem. In Exodo verò, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta Domino: quia septimo die ab opere quieuit Dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas Domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ovis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis; septimus dies erit sanctum sabbathum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, vocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur ferie Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis viuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine vituli: septies percutiam vos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terrâ promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucernæ candelaborum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israel, & quod septē diebus vescebantur azymis, & quòd septem agnis, & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies venerabilis & sanctus, & septimus mēsis scenopie, & septem vitulos offerebat die septimo, & septē aras ere-

xit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septē diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam foederis ante Hiericho, & septem diebus circuibāt ciuitates, & septem buccinae portabātur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septē annis Abessa regnauit in Israel: septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit vxori problema, septem funibus neruicis ligatus est, & septem crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filij Israel per regem Madian. Et in libris Regum septem vicibus, & septima vice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israel dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Heliseum, & septem viri crucifixi sunt simul in diebus messis primae: septem lotionibus mundatur Naaman per Heliseum, septimo mense occisus est Goliath. Et in Paralipomenis legitur, quod septimo mēse completus est acruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem viri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Daniele septē vicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die venit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septē hebdomadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mēse clanges buccina: septimus mensis scenopogiae sub Esdra erat, dum filij Israel erāt in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplū reddit vicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem viros loquentes
senten-

sententias, septē quæ odit & detestatur Dominus : septem nequitia in corde inimici , septem circumspectores, septem oculi insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritus sancti, & septem mulieres virum vnum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ : & septem filios peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta moerens permanfit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in vniuersam terram, & septem oculi super vnum lapidem, & septimi diei ieiunium vertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam verò & in Euangelis leguntur septem beatitudines, septem virtutes, quibus septem vitia opponuntur, septem petitiones orationis Dominicæ, septem verba Christi in cruce, septē verba beatæ Mariæ virginis, septē panes per Dominum distributi, septem sportæ fragmentorū, septem fratres vxorem vnā habentes, septē discipuli Domini piscātes, septem hydriæ in Cana Galilææ, septem iræ, quas Dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus virtutum. Et in Actibus numerantur septē diaconi, & septem discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria : ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus Dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebant diademata : item septem plagæ, & septem phyalæ, quas habet vnus de septem angelis, septem capita bestię coc-

cinea, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt voces suas. Multas præterea vires habet hic numerus, cum in naturalibus, tum in sacris, & cere moniis, tum etiam in aliis: itaq; huc referuntur septem dies, septem Planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales, totidemq; mechanica, & totidem prohibita, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorū, septem montes in vrbe Roma, septem reges Romani, septē bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & septē sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone: per septē reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores Imperij, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamento, septem sunt pœnæ ciuiles, & septem canonica, & septem horæ canonica. septies salutat sacerdos in missa, septem sacramenta, & septem ordines clericorū, & septem annorū puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficiū sine cura. Septē sunt Psalmi poenitentiales, & septē mandata secundæ tabulæ, & septē horis Adam & Eua fuerunt in paradiso, & septem sunt viri per angelū prænunciati antequā nasceretur, videlicet Ismael, Isaac, Sampson, Ieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater Domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus. De hoc Linus vetustissimus poeta cecinit:

*Septima cum venit lux, cuncta absoluere coepit
 Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.
 Est etiam rerum cunctarum septima origo,
 Septima prima eadem perfecta, & septima septem.
 Vnde etiam coelum stellis errantibus altum
 Voluitur, & circlis totidem circum vndiq; fertur.*

SCALA SEPTENARI.

In Archetypo	ארצותא	ארצותא	במאל	רפאל	Affer Ebete	אשר אחיה	Nomina dei septem literarū.
In mundo intelligibilis	זפקיאל Zaphkeel	זדקיאל Zadkeel	במאל Camael	רפאל Raphael	החניאל Hanief	מייכאל Michael	Septē angeli, quos adiānt ante faciem Dei
In mundo cœlesti	שבתיא Saturno	צדס Iupiter	מארס Mars	שמש Sol	ונס Venus	כרכ Mercurius	Septem Planetae
In mundo elementalibus	Vpupa	Aquila	Vultur	Olor	Columba	ציוניא Ciconia	Septem aves planetae
	Sepia	Delphinus	Lucius	Vitulus marinus	Thymallus	אילורוס Aelurus	Septem pisces planetae
	Talpa	Cervus	Lepus	Leo	Filixus	פילס Felles	Septē animalia planetae
	Plumbum	Stannum	Ferrum	Aurum	Cuprum	ארגנטום Argentum	Septem metalla planetae
	Onychus	Sapphirus	Adamas	Carbunculus	Smaragdus	קריסטלוס CrySTALLus	Septem lapides planetae
In minore mundo	Pes dexter	Caput	Manus dextra	Cor	Pudendum	Pes sinister	Septem membra integralia planetis distributa
	Auris dextra	Auris sinistra	Naris dextra	Oculus dexter	Naris sinistra	Oculus sinister	Septem foramina capitis planetis distributa
In mundo fernali	Gehenna	Porta mortis	Vmbra mortis	Puteus interitus	Lotus fecis	פונא	Septem habitacula inferorum, quae describit Rabbi Joseph Castilianensis Cabbalista in Horto nucis
	יהנום	רצל מרת	ירעס	באר שחת	טיטחיה	אכדון	שארל
			הים		ך		

De octonario, & eius scala.

CAP. XI.

Octonarium verò vocāt Pythagorici numerū iusticiæ & plenitudinis: primū, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, videlicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contextitur: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iusticiæ sibi nomen inoleuit. Alterum verò, videlicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contextum, primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, scybi diuinam iusticiam obtestari vellet, quorum nomina hæc: Ignis, Aqua, Terra, Cælum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cælorum visibiles sphæræ, corporalisq; nature proprietates per illū nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circumcisionis, quæ Iudeis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in vetere lege ornamenta sacerdotis, videlicet fœmmalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumeralis, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem, & mundi consummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis. tot namq; anime in arca Noe saluæ factæ sunt à diluuiio aquarum. Iam quoque & octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, foetusq; vitales edant, cum vbique ferè gentium omnes sic geniti intercant, & etiam matres manifesto versentur in periculo.

SCALA

SCALA OCTONARI.

Nomina des octo literarum	Eloha Vedaath אלהיה תורת Tetragrammaton Vedaath תורת אלהיה								In archetypo
Octo beatorum premia	Hereditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo caeli visibiles	Caelum stellatum	Caelum Saturni	Caelum Iovis	Caelum Martis	Caelum Solis	Caelum Venere	Caelum Mercurij	Caelum Lune	In mundo caelesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terre	Frigiditas aquae	Humiditas aeris	Caliditas ignis	Caliditas aeris	Humiditas aquae	Siccitas ignis	Frigiditas terrae	In mundo elementali
Octo beatorum genera	Pacifici	Esurientes & sitientes	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Miserordes	Pauperes spiritus	Lugentes	In minore mundo
Octo damnatorum premia	Carcer	Mors	Indicium	Ira dei	Tenebrae	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali

De nouenario, & eius scala.

CAP. XII.

Nouenarius numerus Musis sacer, cœlestium spherarum diuinorumq; spirituum ordini adiumento: hinc noue sunt spheræ mobiles, & secundum illas nonem sunt Muse, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Cliò, Melpomene, Eratò, Euterpe, Thalia: quæ quidem Musæ nouem spheris nouem sunt accommodatæ, ita vt prima referat supremam spheram, quam vocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, vsq; ad vltimam, quæ referat spherã Lunæ, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomène, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, saphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoæ in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est, vt quando leges condehæ, aut responsa danda, aut seuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secus, atque septenarios, quos climactericos vocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarij non pertingat perfectionem, sed vnitate minor, citra illū deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec vacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typhus est diaboli.

SCALA

SCALA NOVENARI.

Nomina des nouem literarum	Tetragrammaton Sabaoth. Tetragrammaton Zadkenu.				Elohim Gibor.	In Archetypo
	יהוה צבאوت				אלהים גבור	
	Cherubim	Throni	Dominationes	Virtutes	Principales	Angeli
Novem choros angelorum	Seraphim	Throni	Dominationes	Virtutes	Principales	Angeli
Novem angelis praesidentes caelis	Metatron	Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Haniel	Gabriel
Novem sphaera mobiles	Primum mobile	Sphaera Saturni	Sphaera Iovis	Sphaera Martis	Sphaera Venus	Sphaera Lunae
Novem lapides representates novem choros angelicos	Sappirus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Iaspis	Sardius
Novem sensus cum extremis tum intimis	Memoria	Imaginatio	Sensus communis	Auditus	Odoratus	Tactus
Novem ordines codemonum	Pendentes	Vasae iniquitatis	Vitiores	Prisistiores	Evires potestates	Tentatores sine inficiatores

De decade, & eius scala.

CAP. XII.

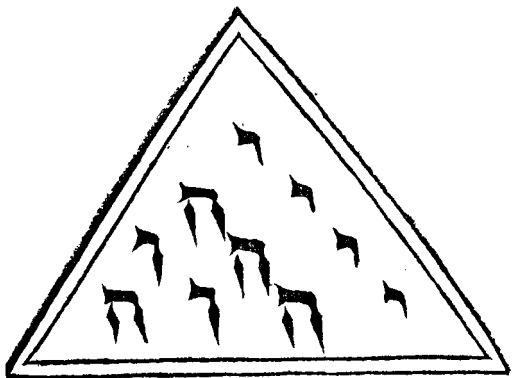
DEnarius, hic dicitur omnis numerus, siue vniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum vitæ: ab eo enim vltra non numeratur, nisi per replicationem: vniuersosq; numeros vel intra se implicat, vel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentia, animisq; purgandis accommodatur. Hinc veteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem cōtinuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isidis initiari vellet, decem dierum ieiuniū indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquit: illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam voluptatem coercerem, & neq; vllum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinci hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epas, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in Psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebantur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Hallel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores Psalmorū, videlicet Adami, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, et tres filij Chore. Decē quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascensionem

sionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, vicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & vocatum est nomen eius Israel. In hoc numero Iosue vicit triginta vnum reges, & Dauid vicit Goliath, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut vnitas etiam circularis est, quia coaceruatus in vnitatem redit, à qua exordium habuit: et ipse numerorum omnium finis est, & complementū, & principium decadum. Sicut denarius refluit in vnitatem ex qua processit, sic omne fluens revertitur ad id, à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum est revertitur: tempus vedit in æternitatem, à qua fluxit, mens à Deo facta, ad eundem revertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec nisi diuino verbo sustentatur, in quo cōdita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrū efficiunt, vt inquit Proclus, à Deo incipienti, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima monas, priusquā sese inferioribus comunicet, primo se in primum numerorum, ternarium videlicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa vocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa vltior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuini quoddam in se habent, & in lege tanquam à Deo propria exiguntur, simul cum primitiis, vt rerum primordia, vel vt principium numerorum, & decima quæque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

In Ar- chetypo	יהוהיה ייחיה Nomen quadrilaterum col- lectum decem literarum.			יוד האורא הא Nomen quadrilaterū exten- sum decem literarum.		
	אחיה Eheie	יהוה Iod tetra- gramma- ton	אלהים יהוה Tetragr. Elohim	אל El	גיבור אלהים Elohim Gibor	אלוה Eloha
	כתר Kether	חכמה Hochma	בינה Binah	חסד Hafed	גבורה Geburah	תפארת Tiphere- th
In mun- do intel- ligibili	Sera- phim Haoth haka- dos Metat- ron	Cheru- bim Opha- nim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Domina- tiones Hafma- lim Zadkiel	Potesta- tes Sera- phim Camael	Virtutes Mala- chim Raphael
In mun- do caele- sti	Recht hagal- laim Pri- mū mo- bile	Masloth Sphera zodiaci	Sabba- thai Sphera Saturni	Zedek Sphera Iouis	Madim Sphera Martis	Schemes Sphera Solis
In mun- do ele- mēali	Colum- ba	Pardus	Draco	Aquila	Equus	Leo
In mi- nore mundo	Spiri- tus	Cerebru	Splen	Hepar	Fel	Cor
In mun- do infer- nali	Pseudo- thei	Spiritus menda- cij	Vasa ini- quitatis	Vltiores scelerum	Prestigia tores	Aerea po- testates

אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem li- terarum
צבאות יהוה Tetra- gramma ton Sa- baoth	צבאות אלהים Elohim Sabaoth	שדי Sadai	אדני Adonai melech	Decem nomina Dei
צפה Nexah	חרד Hod	יסוד Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Principa- tus Elohim	Archangeli Bne Elo- him	Angeli Cherubim	Anima bea- ta Ipsim	Decem ordines beato- rum secundum Diony- sium Decem beatorum ordi- nes iuxta traditiones Hebr.
Haniel	Michael	Gabriel	Anima Mefsia	Decem angeli prae- sidentes
Noga	Cochab	Lewanah	Holon reso- dot	
Sphaera Veneris	Sphaera Mer- curij	Sphaera Lu- nae	Sphaera ele- mentorum	Decem sphaera mundi
Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia san- ctitatis ad superos re- lata
Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinse- ci hominis
Furia se- minatri- tes malo- rum	Criminato- res siue ex- ploratores.	Tentatores siue insidia- tores	Anima pra- ua & da- mnata	Decem damnatorum ordines

De vndenario & duodenario, cum duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica.

C A P. XIII.

VNdenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & poenitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri vndecim saga cilicina, qui est habitus poenitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neque cum cœlestibus communionem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec vllum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, sicut ille qui ad vndecimam horam vocatus fuit in vineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autem numerus est diuinus, & quo cœlestia metiuntur: est enim signorum cœlestium, spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præ sunt duodecim angeli præcipui, suffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis iupiter cursum suum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. duodecim in humano corpore præcipue sunt iuncturæ, scilicet in manibus cubitis,

cubitis, spatulis, femore, genibus, & vertebri pedum. Magna insuper in diuinis mysteriis duodenarij vis est. Elegit Deus duodenam familiam Israel, illisq; præfecit duodecim principes, totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terram promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti. duodecim millia numerantur populi signati & electi: duodecim stellis cœli regina coronata, & in Euangelio, excrescentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præstident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fecundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq; & camela totidem mensibus foetum gerit: & pauo duodecim oua ponit.

Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mudo caelestis
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	November	December	Ianuaris	Februarius	In mudo elementali.
Duodecim plures	Elephas	Perseon thios	Perseon hyptios	Symphitus	Cyclops	Calaminthus	Scorpius	Artemisia	Anagallis	Lelechus	Dracontea	Ariflochia	In mudo infernali
Duodecim lapides	Sardinus	Sardius	Topaxius	Chalcedon	Iaspis	Smaragdus	Beryllus	Amythus	Hyacinthus	Chrysolitus	Chrysolitus	Sapphyrus	In mudo
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anthe	Genua	Cruera	Pedes	In mudo
Duodecim genera damnatorum & demoniorum	Pseudothei	Spiritus mendacii	Vasa iniquitatis	Vitiores scelerum	Prestigatores	Aeropotetes	Furie seminales	Criminales	Tentatores	Malefici	Apostatae	Infidelites	In mudo infernali

SCALA DVODENARI ORPHICA.

Duodecim nūmina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Jupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mūdo intelligibilis
Duodecim signa zodiac	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mūdo celestis
Duodecim mēses.	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	Septem-ber	Octo-ber	Novem-ber	Decem-ber	Iannarius	Februarius	
Duodecim sa-cra aves	Noctua	Colum-ba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer	Anser	Picis	Cornix	Ardea	Pavo	Cygnus	
Duodecim sa-cra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca	Asinus	Lupus	Cerva	Leo	Ovis	Equus	In mūdo elemē-tali.
Duodecim sa-cra arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Cory-lus	Aescu-lus	Potus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhansi-nus	Vimus	
Duodecim ho-minis mēbra signis distribu-ta.	Caput	Collum	Bra-chia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genita-lia	Anche	Genua	Cru-ra	Pedes	In mīno-re mūdo

De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq;
potentia & virtutibus. CAP. XV.

Reliqui etiam vltra duodenarium numeri multis & va-
riis effectibus decorati sunt, quorum virtutes ex origi-
ne partibusq; eorum deprehendere oportet, quatenus
ex simplicium aggregatione varia, aut multiplicationis ductu
constituuntur: nonnunquam etiam ex diminutione aut super-
gressione alterius præcedentis præcipuè perfectioris, significa-
ta eorum resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorum quorun- **XIII.**
dam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum nume-
rus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo
tertio nanque post eius natalem diem, stella duce Magis facta
est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima **XIIII.**
quarta Luna primi mensis pro nobis inmolatus, quo die & fi-
lij Israel Phase Domino, hoc est, transitū celebrare iussi sunt.
Hunc numerum tam sollicitè obseruat Matthæus, vt quo pos-
set illum in generationibus Christi vbique retinere, nonnullas
generationes prætermiserit. **XV.** numerus spiritualium ascen- **XV.**
sionum symbolum est, ideoq; canticum graduum in quindecim
Psalmis illi adaptatum est: cui etiam **XV.** anni additi regi
Ezechie deputant: & decimus quintus dies septimi mensis e-
rat venerabilis & sanctus. **XVI.** numerum ex quadrato æ- **XVI.**
quilatere, & parète denarij compositum, idcirco Pythagorici
numerum felicitatis appellant: ipse etiam veteris Testamenti
prophetas omnes, tum noui Testamenti apostolos & Euange-
listas complectitur. Numerum **XVIII.** & **XX.** vtrunq; in- **XVIII.**
faustum interpretatur Theologi. nam in priore seruiuit Israel **XX.**
Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & venditus est Io-
seph. Deniq; inter polypoda nullum est, quod vicensū pedum
numerum excedat. Numerus autem **XXII.** plenitudinem sa- **XXII.**
pientie significat, totidem siquidem sunt Hebraicarum litera-
rum characteres, totidemq; libris totum vetus Testamentum
continetur. Numero autem viceesimo octauo Lunæ fauor de-
-

- XXVIII.** gnatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderum, quasi solitarius vicesimo octauo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci vnde processit. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ, singulari virtute & influentia pollentes, in coelestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo Dominus noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoque tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Ioannes Baptista, tricesimum annum agebat, cum inceperet predicare in deserto, & preparare vias Domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incepit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatum. Tricesimum secundum numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ. Pythagorici verò hunc numerum iusticiæ appellant, quia semper divisibilis in
- XXXII.** partes æquales vsque ad vnitatem. Quadragenarium numerum veteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & trāsformari in vtero, quo vsque corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quo vsque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiam diebus infantes risum continere, morbosos esse, magnoq; discrimine viuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: si quidem quadraginta dies & noctes diluuii tempore pluit Dominus super terram: quadraginta annis filij Israel habitauerunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Ninivæ. Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est, si quidem per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadraginta
- septima.

septimanis Christus in utero virginis portatus est: quadragin-
 ta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem, ante-
 quam offerretur in templo: quadraginta mensibus publicè
 predicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro:
 quadragesimo die post resurrectionem in caelos ascendit, quæ
 omnia non sine huius numeri occulta proprietate & myste-
 rio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagenarius nu- L. 1
 merus est remissionis peccatorum, & seruitutis, libertatisq; si-
 gnificatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno re-
 mittebantur debita, & reuertebatur vnusquisq; in possessio-
 nem suam. Hinc per Iubilei annum, atq; per pœnitentiæ Psal-
 mum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentum ostndit. Lex
 quoq; & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquæ-
 gesimo die post exitum Israel de Aegypto, lex data est Mosi in
 monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descen-
 dit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: vnde dicitur
 & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & LX.
 sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nam crocodilo pro-
 prius, vt qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq;
 diebus foueat, tot annos præterea dicatur viuere, & dentes eo-
 dem numero habere: deniq; totidem diebus in secessu quiesce-
 re quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua LXX.
 mysteria. nam totidem annis ignis sacrificij in Babylonica ca-
 ptiuitate sub aqua latens vixerat: totidem annos prædixerat
 Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit capti-
 uitas Babylonica: totidem annis complebatur desolatio Ierusa-
 lem. Item septuaginta palmæ erant in loco vbi castrametati
 sunt filij Israel: septuaginta animabus descenderunt patres in
 Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuum & pedum
 summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech: se-
 ptuaginta filij egressi sunt de femore Ioas: septuaginta viri o-
 mnes filij Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur A-
 bimelech: totidem viros occidit Abimelech super vno lapide.

LXXII.

Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia virorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta Psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagoge senioribus, totidem veteris Testamenti interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duodenario magnam communionem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarij, quibus præsentantur totidem angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinaris vni præstet idiomati, tanta efficacia, vt inde Astrologi & Physiognomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum & pedum habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in

C. duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionem.

M. Complementum verò omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, videlicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus vicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cum ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc,

tunc, sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris par-
ticulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis, in certis gesticationibus
constitutis. CAP. XVI.

LEgi sæpius in magicis libris, eorundemq; operibus et
experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi vide-
bantur, ridiculas gesticationes, & putabã illa esse oc-
cultæ quædam dæmonum pacta, propter quod respuebam, &
proieci ea: sed postquam rem profundius examinaui, tunc pri-
mum intellexi, in illis magicis gesticationibus, non dæmonũ
fœdera, sed numerorum delitescere rationem, qua veteres per
manuum & digitorum varios inflexus & reflexus numeros
representabant: quorum gesticatione magi, ineffabiliũ vir-
tutum vocabula, sono ignota, numeris varia, iugatis alterna-
tisq; digitis tacitè inclamant, veneranturq; sacro silentio mun-
di præsules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arith-
metica, inquit: Digni verò virginis recursantes, & quadam
incomprehensæ mobilitatis scaturigine vermiculati, quæ mox
ingressa, septingentos decem & septem numeros complicatis
digitis, Iouem salutabunda surrexit. Tum Philosophia, vt Tri-
tonidem propter adstabat, quid numero tali Arithmetica intus
lisset, exquirat. Cui Pallas: Proprio inquit, Iouem nomine salu-
tauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex tradi-
tione Bedæ hic subiungere. inquit itaque: Cùm dicis vnum, mi-
nimum in leua digitum inflectens, in medium palmæ locum
figes: cùm dicis duo, secundum à minimo inflexum ibidem im-
pones: cùm dicis tria, tertium similiter inflectes: cùm dicis qua-
tuor, itidem minimum leuabis: cùm dicis quinque, secundum à
minimo similiter eriges: cùm dicis sex, tertium nihilominus le-
uabis, eo solo qui medicus appellatur, in medium palmæ fixo:
cùm dicis septem, minimum solum supra palmæ radicem, cæ-
teris interim leuatis, impones: iuxta quem cùm dicis octo, me-
dicum: cùm dicis nouem, medium è regione compones: cùm

dicis decem, unguem indicis in medio figes articulo pollicis: cum dicis viginti, summitatem medij digiti inter nodos pollicis & indicis arcte figes: cum dicis triginta, ungues indicis & pollicis blando coniunges amplexu: cum dicis quadraginta, interiora pollicis lateri vel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis: cum dicis quinquaginta, pollicem exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma, curuatim ad palmam inclinabis: cum dicis sexaginta, pollicem ut supra curuatim indice circumflexo diligenter à fronte præcinges: cum dicis septuaginta, indicem ut supra circumflexum, pollice in longum tenso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium indicis articulum: cum dicis octoginta, indicem ut supra circumflexum, pollice in longum extenso implebis, ungue videlicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguem radici pollicis erecti configes: Hactenus in læua. Centum verò in dextra, quomodo in læua decent facies: ducenta in dextra, quomodo viginti in læua, sinistraque manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in læua, &c. vsque ad nouem milia. Porro decem milia cum dicis, leuam in medio pectoris supinam appones, digitis tantum in cœlum erectis: viginti milia cum dicis, eandem pectori expansam latè superpones: triginta milia cum dicis, eadem prona, sed erecta, pollicem cartilagini medij pectoris immittes: quadraginta milia cum dicis, eandem in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cum dicis, eiusdem pronæ, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur læuū desuper comprehendes: septuaginta milia cum dicis, eandem supinam femori superimpones: octoginta milia cum dicis, eandem pronam femori superpones: nonaginta milia cum dicis, eadē lumbos comprehendes, pollice ad ima verso. At verò centum milia, ducenta milia, & cætera vsque ad nongenta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem centena milia cum dicis, ambabus sibi mani-

bus confertis, inuicem digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hæctenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

Lucas de S.
Sepulchro.

De variis numerorum notis apud Romanos obseruatis.

CAP. XVII.

Numerorum notæ apud varias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in vsu sunt, sic videlicet:

Vnum.	Quinque.	Decem.	Quinquaginta.
I.	V.	X.	L.
Centum.	Ducenta.	Quingenta.	
C.	CC.	D.	
Mille.		Quinque milia.	
M.S.	I. CXD.	DD.	ICC. V.
	Decem milia.		
CCIDD.	CMD.	DMC.	IMI. X.
	Quinquaginta milia.		
	DDDD.	DDD.	L.
	Centum milia.		
ECCIDD.	△	∩	CM. C.
Ducenta milia.			Quingenta milia.
CC.			DM. CD. D.
	Mille milia.		
CMD.	CD.	M.S.	

Sunt aliæ numerorū notæ, hodiè apud Arithmeticos & calculatores vsitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata hac scilicet figura, ⊖. quæ licet numerum nullum significet, aliòs tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per virgu-

lam, quæ lineam transversim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineam contingat, non autem secet: vnitatem verò per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo videre licet: † significat decem: F, significat decem & quinque: FH, significat sexdecim: H I, decem & septem. orbiculus verò denotat centum, sic scilicet, o, seorsum positus: coniunctus verò, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, vt sic, oo, vel sic, IIO, ducenta: sic ooo, vel sic, IIIo, trecenta: Hⁱ, quingenta: †², decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conficiuntur.

De notis Græcorum. CAP. XVIII.

Notis numerorum vtuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundum alphabeti seriem loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum representat, vt hic videre licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	B	Γ	Δ	E	H	Z	Θ	I	K	Λ	M	N
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
Ξ	O	Π	P	Σ	T	Υ	Φ	X	Ψ	Ω		

Et hic est primus ordo numerorum apud Græcos. Secundario diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha, vnitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est centenariorum: et hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitationem institutus est. Quia verò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras ad fingere, & literis intercalare, quibus videlicet sextum, nonagesimum, & noningentesimum numeros explicarent, vt in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	Γ	Δ	E	Ϛ	Z	H	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
I	K	Λ	M	N	Ξ	O	Π	Ϛ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
P	Σ	T	Υ	Φ	X	Υ	Ω	Ϛ

Quòd si alicui harum literarum subfignetur virgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, vt in his exemplis:

1000.   10000.   100000.

Α   Ι   Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci vtuntur, videlicet Ι, pro vnitare: Π, pro quinario, quia caput est dictionis πέντε, hoc est, quinque: Δ, pro denario, à δέκα: Η, pro centenariò, ab εκατόν: Χ, pro millenariò, à voce χίλια: Μ, pro decem milibus, à δέκα. Ex quibus sex literis suo modo vsq; ad quatuor numero iūctis, vel aliis adiūctis, ceteros números formant, præter Π, quæ nõ multiplicatur, nec sibi iūgitur, sed semper aliorū quinariorum significat, vt in sequentib. exēplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ
50	60	100	200	500				
Ϛ	ϚΔ	Η	ΗΗ	Ϛ				
1000.	5000.	10000.	50000.					
X	Ϛ	Μ	Ϛ					

De notis Hebræorum, & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis. CAP. XIX.

Hebreorum etiã literæ numerorum notas habent, sed lōgè excellentius, quàm vlla aliarum linguarum, cum maxima lateant in Hebræicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notariacon vocant. Sunt autem Hebræorum literæ numero viginti duæ principales;

quarum quinque alias quasdam diuersas figuras in fine dictio-
nis sortiuntur, quas idcirco quinq; finales vocant: quæ supe-
rioribus additæ, viginti septem constituunt: quæ deinde in tres
gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, vnitates referunt:
quæ in secundo, denarios: quæ verò in tertio gradu sunt, cen-
tenarios significant: quælibet autem illarum, si grandi depin-
gatur caractere, totidem significat millenarios, vt hîc:

3000

2000

1000

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ט	י	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ף	ק	ך	ם	נ	ס	ש	ר	ק

Sunt tamē qui finalib. literis nō vtūtur, sed pro illis sic scribūt:

1000	900	800	700	600	500
קתת	קת	שת	רת	קת	

Et ex istis simplicibus figuris earū combinatione & composi-
tione reliquos omnes compositos numeros describūt, vt vnde-
cim, duodecim, centū & decē, centū & vndecim, addēdo dena-
rio quæ vnitatū sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamē de-
cimū quintū numerū, nō per decē & quinq;, sed per nouem et
sex scribunt, sic scilicet: טו, idq; ob reuerentiā diuini nominis
יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana
aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptij, & Aethio-
pes, & Chaldaei, & Arabes suas numerorū notas, quæ & ipse
sepius inter magicos caracteres occurrunt: has igitur qui
nosse velit, apud harū literarū peritos requirat. Chaldaei nan-
que

que alphabeti sui literis numeros, Hebraeorū more signant: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inveni praeterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autem in utroque volumine tales:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10	20	30	40	50	60	70	80	90
Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г

Rursusque notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita videlicet:

100	200	300	400	500	600	700	800	900
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1000	2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000
------	------	------	------	------	------	------	------	------

Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г	Г
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Atque ex harum notarum compositione & mixtione, caeteri quoque mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest:

1510.	1511.	1471.	1486	3421.
-------	-------	-------	------	-------

Г	Г	Г	Г	Г
---	---	---	---	---

Ad quorum exemplū & in reliquis compositis procedendum

est: atq; hæc de notis numerorum hæctenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atque ad diuinatione
per eosdem. CAP. XX.

TRadunt Pythagorici, adfentiunt Aristoteles & Ptole-
mæus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diui-
nosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum
nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisq; eli-
ciamus sententiam. Vnde hæc diuinationis speciem Arithman-
tiam vocant, quia videlicet per numeros fit, sicut de illa memi-
nit Terentiānus in his versibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoque subibunt dubie pericla pugnae:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præfagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hæctorea manu perisse,
Sic Hæctora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum
nominum imparium vocalium numerum, clauditates oculo-
rumve orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatae par-
tibus: parem verò numerum leuis: docuitq; Alchandrinus phi-
losophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum ho-
rosopia, dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; in-
ter virum & uxorem prior moriturus sit, aut supervicturus,
cæterorumq; operum nostrorum prosperos, infelicisve even-
tus, eiusq; traditiones hic subiungere libuit, etiam à Ptolemæo
astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis de-
putentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso
alphabeto in tres classes, quarum prima est vnitatum, secunda
denariorum, tertia centenariorum: cumq; in Romano alpha-
beto ad complementum viginti septem characterum desint
quatuor, illorum locum suppleant i & u consonantes simpli-
ces, ut in Iohānes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu
sonan-

sonantes aspiratæ, vt in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici vv vtantur, Itali verò & Galli in suo vulgari g cum v coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I

10	20	30	40	50	60	70	80	90
----	----	----	----	----	----	----	----	----

K	L	M	N	O	P	Q	R	S
---	---	---	---	---	---	---	---	---

100	200	300	400	500	600	700	800	900
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV
---	---	---	---	---	---	---	----	----

Quòd si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellã, cõputa nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas literas secundũ numerũ suprascriptũ, collectamq; totius summã diuide per nouenariũ, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit vnitas, aut quaternarius, vterq; Solẽ indicat: si verò binarius, aut septenarius, vterq; signat Lunã. Cæterũ ternarius, Iouem; quinarius, Mercuriũ: senarius, Venerẽ: octonarius, Saturnũ: nouenarius, Martẽ notant, & eius rationes ostendũtur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopõ scire desideras, computa nomen illius, & nomẽ matris suæ, & patris sui, & summã totam collectam diuide per duodenariũ: si restabit vnitas, Leonem notat: si lunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venerens senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpiũ: si denarius, Virginem: si vndenarius, Pisces: si Phœbæus duodenarius, Geminos representabunt: & horũ rationes etiã alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalisticis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creati altissimus, à quibus & literarum, & nominum veritas

originem ducit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis. Hęc tamen non de illis nominibus, quæ dissimulans discrepantia nationum, ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis, cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quæ nascenti cuilibet ab ipso cœlo siderea compaginatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Mecubales, atq; Aegyptiorum sapientes docuerunt.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti.

CAP. XXI.

IAm verò etiam & elementis & cœlestium numinibus sacrosatos numeros Pythagorici dedicarunt: nam æri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit vnitas Soli, qui vnicus stellarum rex est, in quo posuit Deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei vis causatiua testatur, qui idem caput & pater est Deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas verò datur Lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, vocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; consimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, & Soli & Veneri, tribus videlicet fortunis: & deputatur Velle & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt,

Ter geminam Hecatē, tria virginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic virgini, quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipse Solis est qui eo numero cœli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quod quadratus Deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, velut ex scemineo & masculino vtroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti

lesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, velot ex vtriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptiisq; accommodatus, pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius, quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat: ideoq; Tritoniæ virginis vocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur, quod à nullo nascitur: Palladi quoq; viragini, quia ex numeris tam masculis quàm fœmineis constat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iusticiæ sacramentum Iouis est: dicitur etiam Vulcano: nam ex primo motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mense natus dicitur: alij, quoniam octidestres partus vitales non sunt, Saturno atque Parcis illum consituerunt. Nouenarius ad Lunam omnium cœlestium influxuum virtutumq; vltimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Musis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem spectat: datur etiam Iano, quia primi versus finis secundæ monadis implet auxiliû: insuper etiam mundo adsignatur. similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeans annû duodecim mensibus distribuit, mundo & cœlo & soli attribuitur. Vndenarius verò, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

Senarius.

Septenarius.

Octonarius.

Nouenarius.

Denarius.

Duodenarius.

Vndenarius.

De planetarum mensulis, earumq; virtutibus & formulis, & quæ illis præfiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia.

CAP. XXII.

TRaduntur insuper à magis quædam numerorum mensule, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas vocant, multis admodû magnisq; cœlestium virtutibus insignitas, quatenus representant diuinam illam

cœlestiū numerorum rationē diuinæ mentis ideis per rationē
 animæ mundi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœ-
 lestium radiorū harmoniam, secundum effigierum proportio-
 nē, intelligentias supra mundanas consignantium, quæ ali-
 ter exprimi nō possunt, quā per notas numerorū & chara-
 cterū: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in my-
 steriis rerum abditarum, nisi repræsentatiuē per numeros &
 figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intel-
 ligentiis & numerationibus diuinis, quæ neclunt extrema ma-
 teriæ atq; spiritus ad voluntatē animæ eleuatæ, per magnū af-
 fectū, operantis cœlesti virtute, potestatē accipiens à Deo, per
 animā vniuersi & cœlestium constellationū obseruationes in
 materiā applicatam ad formam convenientē, dispositis medijs
 solertia & scientia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim
 explicandas properemus. Harū prima Saturno adsignata, ex
 quadrato ternario constat, continens numeros particulares
 nouem, & in qualibet linea tres quaq; versum, & per vtram-
 que diametrū constituentibus quindecim: tota autē numerorum
 summa, quadraginta quinque. Huic ex diuinis nominibus præ-
 ficiuntur, prædictos numeros implentia nomina, cū intelligen-
 tia ad bonum, & demonio ad malū: eliciturq; ex eisdem nume-
 ris signaculum siue character Saturni & spiritū eius, quales
 inferius sue tabulæ adscribemus. Dicunt hanc tabulā fortuna-
 to Saturno in lamina plumbea sculptā adiuuare partū, redde-
 re hominē tutum & potentē, atq; præstare successus petiti-
 onū apud principes & potestates: si verò infortunato Saturno
 fiat, impedire adificia & plantationes & cōsimilia, hominem
 deicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discor-
 dias, & dispergere exercitus. Secūda dicitur tabula Iouis, que
 constat quaternario in se ducto, cōtinens numeros particula-
 res sexdecim, & in quavis linea atq; diametro quatuor consti-
 tuentes triginta quatuor: omniū autem summa centū triginta-
 sex. Et præsent illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, cū
 demonio

Saturni
tabula.

Iouis
tabula.

dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spiritū eius. Ferunt illā si Ioue potente dominanteq; argenteæ lamina fuerit impressa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amorē, pacē & concordia hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinque; qui faciunt sexagintaquinque: & omniū summa est CCCXXV. Et præsumunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Martis & spiritū eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduersariis suis, & victoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinem & mēstrua: si verò infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potentes à dignitatibus & honoribus & diuitijs, generat discordiam & lites & odia hominū & bestiarū, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad venationes & prælia, & generat sterilitatem in viris & mulieribus & cæteris animantibus, aduersariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiā exhibendā compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario cōstituta est, & continet numeros triginta sex, quorū sex in quolibet latere & diametro, producūt centū & vndecim, & summa omniū sexcentum sexaginta sex. Præsumunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & eliciuntur ex ea characteres Solis & spiritū eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantem gloriosum, amabilem, gratū, potentē in omnibus operibus, & cōparat hominē regibus & principibus, eleuans eū ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quicquid voluerit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitiosum, inexplibile, & malo

Martis
tabula.

fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris videlicet quadragintanovem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinque; & summa omnium mille ducenta viginti quinque. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat cõcordiam, dirimit lites, largitur amores mulierũ, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter virum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorum greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ægrotudines melancholicas, & generat læticiam, & gestata fortunati itinerantes: quod si infortunata Venere in ære formeitur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per vtramq; diametrum faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Mercurij & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argento vel stanno, vel ære citrino, vel in scripta in pergameno virgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid voluerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem, & noticiam occultorum per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & vnum, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentum sexaginta nouem: & omnium summa est, tria milia trecenta & vigintivnum. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, &

dæmo-

dæmonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Luna & spirituum eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam voluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quo cunque loco volueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, vbicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem ritè facta fuerit, faciens illum profugam de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ vbi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur signacula & characteres cum stellarum, tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum verificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris

Saturni.

3.	Ab.	אב
9.	Hod.	הוד
15.	Iah.	יה
15.	Hod.	הוד
45.	Tetragrammatō extensum.	יהוה ואי תא
45.	Agiel, Intelligentia Saturni.	אגאל
45.	Zazel. Dæmonium Saturni.	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.	אבא
16.		היה
16.		אתי
34.	El Ab.	אל אב
136.	Iohphiel. Intelligentia Iouis.	יהופיאל
136.	Hismael. Dæmonium Iouis.	השמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5 He, litera nominis sancti.

25

65 Adonai

325 Graphiel. Intelligentia Martis גראפֿיאל

325 Barzabel. Dæmonium Martis ברזאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6 Vau, litera nominis sancti.

6 He extensum, litera nominis sancti.

36 Eloh

111 Nachiel. Intelligentia Solis. גביאל

666 Sorath. Dæmonium Solis. סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7

49 Hagiel. Intelligentia Veneris הגיאל

157 Kedemel. Dæmonium Veneris קדמאל

1252 Bne Seraphim. Intelligentiæ Veneris בנישרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8 Asboga. Octonarius extensus. אדבגה

64 Din.

64 Doni.

260 Tiriël. Intelligentiæ Mercurij. טיריאל

280 Taphthartharath. Dæmonium Mercurij.

תפתר תרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9 Hod.

81 Elim

369 Hasmodai. Dæmonium Lunæ. חשמודאי

3321 Schedbarschemoth Schartachá. Dæmonium

dæmoniorum Lunæ. שרברשתמעח שרתחן

Intelligentia intelligentiarum Lunæ.

2321 Malcha betharfisim hed beruah scheinakim

מלכא בחרשיתים דע ברות שחקים

Tabula

Tabula Saturni in abaco.

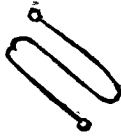
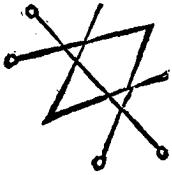
In notis Hebraicis.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni. Intelligentiæ Saturni. Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

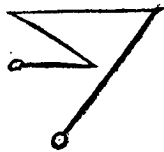
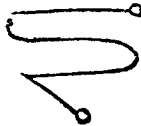
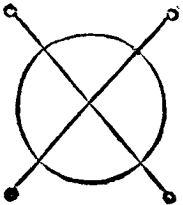
In notis Hebraicis.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

ד	י	ט	א
ט	ז	ו	יג
ה	יא	י	ח
יב	ט	ג	יג

Signacula siue characteres,

Iouis. Intelligentiæ Iouis. Dæmonij Iouis.

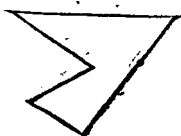
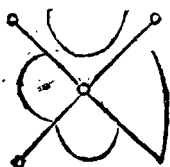
Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis:

יא	כד	ז	ט	א
ד	יט	כה	ח	י
כז	ב	יג	טז	ט
י	כב	א	יד	כט
כג	י	יט	ט	יח

Signacula sive characteres,
Martis. Intelligentiæ Martis. Dæmonij Martis.

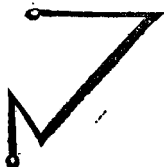
Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

ו	לג	א	לד	לה	א
ז	יא	טז	כח	כ	ל
יט	יד	י	יח	טג	ט
יח	ט	כט	טא	יד	יג
כח	טט	י	ט	טט	יט
לג	ח	לג	ד	ט	לא

Signacula sive characteres,
Solis. Intelligentiæ Solis. Dæmonij Solis.

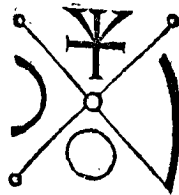

Tabula

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	22	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

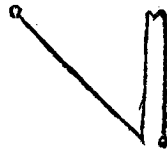
Signacula siue characteres Veneris:

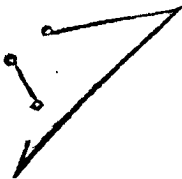
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

בב	בז	יז	מא	י	לה	ד
בט	בג	מה	יד	מב	יא	בט
ל	ו	בד	מט	יה	לו	יב
יג	לא	ז	בה	מג	יט	לז
לה	יד	לב	א	נ	מד	נ
נא	לט	ח	לג	נ	נד	מה
מז	יה	ט	לד	ג	נה	כה

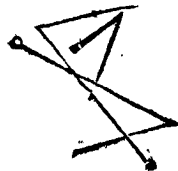
Intelligentiæ Veneris.

Dæmonij Veneris:

Intelligentiæ Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

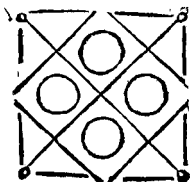
Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	גח	גט	ח	ד	סכ	סג	א
טט	יה	יד	גג	גג	יא	י	גז
צא	נג	נכ	מז	מה	יט	יה	מח
לב	לד	לה	בט	בה	לה	לט	נה
ס	טז	טז	לז	לז	ל	לא	לג
יד	מז	מז	ע	נא	נג	נכ	טז
ט	גח	גד	יט	יא	גא	א	יי
מז	ע	ג	סא	ס	ז	ז	גז

Signacula siue characteres;

Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij. Dæmonij Mercurij.

Tabula

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	12	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	56
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

ל	ע	ב	ט	ז	ח	א	מ	ה
י	ל	ע	ט	ז	ח	א	מ	ה
י	ז	ט	ט	ז	ח	א	מ	ה
י	ח	ה	ט	ז	ח	א	מ	ה
ז	י	ט	ט	ז	ח	א	מ	ה
ז	ח	ה	ט	ז	ח	א	מ	ה
ט	ז	ט	ט	ז	ח	א	מ	ה
ט	ח	ה	ט	ז	ח	א	מ	ה
ח	ט	ט	ט	ז	ח	א	מ	ה
ח	ה	ט	ט	ז	ח	א	מ	ה

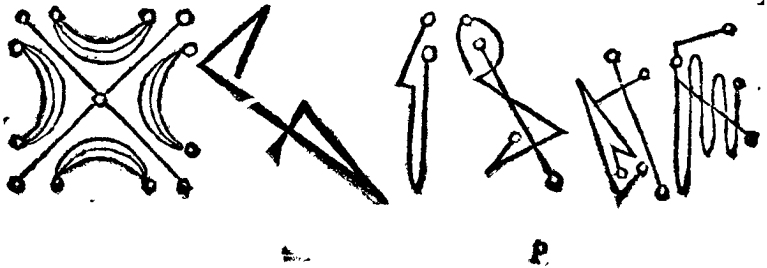
Signacula siue characteres

Lunæ.

Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atque corporibus qua virtute in magia polleant, & quæ quibus elementis conveniant, atque cælo.

C A P. XXIII.

Figura etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potentie putantur. Ex his in primis circulus respondet unitati atq; denario. nam unitas omnium rerum centrum atque circumferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturq; circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quem, cuius principium & finis est in quolibet puncto: vnde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima, ligationibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos demones adiurant, circulo sese communire solent. Ipse etiã pentagonus cum virtute quinary numeri mirandum in malos demones habet imperium, tum ex lineatura sua qua habet intus quinque angulos obtusos, & extra quinque acutos, quinque triangulorum hexagonorum, quibus circumdatur. Interior pentagonus magna in se comminet mysteria, quod ita etiã de cæteris figuris triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus constituuntur, diuersas etiam nanciscuntur significationes atq; virtutes, iuxta diuersimodum linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptij atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quodq; sit omnium cælestium virium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum: quia ipsa sit figura omnium rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficies descriptio, habens longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cælestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atque radiorum resultat:

tat: suntq; stelle tunc maximè potentes, quando in figura cœli
 quatuor obtinent cardines, atq; radiorũ suorum in se invicem
 proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod su-
 præ ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentis-
 simis numeris maximam convenientiam. Ab Aegyptiis etiam
 sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit,
 vitam futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiã
 Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna veneratio-
 ne habitã. Verùm quod hic ad religionem attinet, discutiemus
 alibi. Illud advertendum est, quicquid mirificum operantur fi-
 guræ, quando à nobis in chartis vel laminis vel imaginibus in-
 scribuntur, id non agunt nisi per virtutem ipsis acquisitam à
 figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis apti-
 tudo aut similitudo comparat: quatenus ad amussim ad illas cõ-
 figurantur, quemadmodũ ex opposito pariete causatur echo,
 atq; in speculo concavo collectio radiorũ solariũ, quos postea
 reperiens in oppositũ corpus vel lignum vel aliud combu-
 stibile, protinus comburat: siue quemadmodum citharã causat
 reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis &
 consimilis è conspectu sit posita: siue vt duæ in lira fides æquo
 interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quan-
 do pulsatur vna, subito tremunt & altera. Similiter & figuræ
 de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt virtũ
 tes figurarum cœlestiũ, quatenus dominantibus illis opportu-
 nè fuerint rebus impressæ aut ritè fabricatæ, tanquã conspiret
 figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figu-
 ris dicta sunt, ita pariter etiam de Geometricis corporibus in-
 telligenda sunt, quæ sunt sphaera, tetracedron, hexacedron o-
 ctocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; verò
 prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti
 Timæus Locrus atq; Plato, elemētis & cœlis adsignarunt. nam
 terræ primum cubum, octo angulorum solidorum & viginti-
 quatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesse-

Elemento-
 rum & cœ-
 li figuræ.
 Terræ:

Ignis. *ra dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerunt. Aeri autem constituerunt octocedrontem, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & vigintiquatuor planis. Aquæ denique adsignarunt icocedrontem, basium Cæli. viginti, angulorum solidorum duodecim. Cælo autem dederunt dodecacedrontem ex duodecim basibus pentagonis & viginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum vires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maximè quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis videre poterit quæcunque voluerit à longissima distantia.*

De Musicali harmonia, eiusque viribus ac potentia. CAP. XXIIII.

Musicalis etiam harmonia non est siderum muneribus viduata: est enim imitatrix omnium potentissima: que cum corpora cœlestia opportunè insequitur, cœlestem influxum mirificè provocat, omniumque audientium affectus, intentiones, gestus, motus, actus atque mores immutat, & ad suas proprietates subito provocat, vt ad leticiam vel lamentationem, ad audaciam vel tranquillitatem, & ad similia: ipsas quoque bestias, serpentes, volucres, delphines, ad auditum sue modulationis provocat. Sic aues fistulis alliciuntur: eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriae crepitu detinentur. Fides delphinis hominum amicicias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organice voces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudent. Halestus fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharum insule nuncupantur: quæ ad cantum tibiæ in medium stagnum à continenti procedentes,

tes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora revertuntur. Eas M. Varro se vidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna vis est Musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solatur. Lapsos & desperatos revocat, viatores confortat. Et dicunt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes Laus can-
tus. onera grauia cantant, & habilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & habilitationem iracundos mitigat, tristes & anxios letificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, vanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis, & animi sic vel curari, vel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios, & Iones ægotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauißimis morbis vexatos concentibus curasse. Præterea Orpheû, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulibus torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine revocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, ursusque repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulibus tanta vi homines in amentie furorem se posse pertrahere iactabat, vt audientium nemo mente constare posset: cùmque regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum varietate inflectere aggressus, inuistatæ seueritatis concentu edito, prima specie audientes veluti mœsticia & stupore compleuit,

deinde vegetioribus sonis seueritate in plausum permutata,
ad iucundiorē mentis statum, petulantioresq; corporis mo-
tus, gesticulationesq; inflectebat: postremò acrioribus modis
ad tantum amentie spiritum concitauit, vt furor ad rabiem vs-
que, & temeritatem processerit. Legimus etiam eos qui in A-
pulia à phalangio tacti sunt, stupefcere, exanimēsq; iacere,
donec certum sonum audierint, quo quisque suo auditu saltat
aptē ad numerum, ac conualefcit: atque postea si post longum
tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad sal-
tum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maxime do-
lent, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophra-
sto, viperarum morsibus adhibitum tibiæ modulamen mederi:
& Democritus ipse fatetur tibiæ concentum plurimis ho-
minum morbis fuisse medicinam.

De sono atque concentu, & vnde illis mirabilitas
in operando. C A P. XXV.

Esse præterea in sono virtutem ad cœlestia dona capien-
da non negabimus, si cum Pythagora & Platone senser-
imus, cœlum harmoniaca compositione constare, harmoni-
cisq; tonis atque motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus
quam instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmo-
niacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phan-
tasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum acre fracto ac
temperato, aerium audientis spiritum, qui animæ atque corpo-
ris vinculum est motu facile penetrans, affectum animūque
canentis secum transferens, audientis affectum mouet affectu,
phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsâtque cor,
& vsq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoque mores
infundit: mouet præterea membra atque sistit, corporisq; hu-
mores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmo-
nia, vt non modò naturalis, sed etiam artificialis & vocalis
vim animis atque corporibus inferant. Necessè est autem o-
mnes concentus ex convenientibus fundamentis procedere, si-

ue in fidibus, siue in fistulis, siue in vocibus sint, si in vnum debeant cōvenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum bouum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominum voces variæq; quia vnicum secundum speciem est ipsi fundamentum. Conueniunt & multæ aues, quia vnicum illis propinquum genus, & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta, & cum vocibus naturalibus: quia utrobique similitudo, aut vera, & expressa, aut per analogiam quãdam. Omnis autem concentus, sonorum aut vocum est: sonus spiritus est, vox est sonus, & spiritus animatus: sermo est spiritus cum sono, & voce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum sono, & voce ex ore procedit. Chalcidius ait vocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, vteróque & vitalibus cæteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris vocalibus organis, articulatos edisonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verùm Lactantius ait, vocis rationem admodum obscuram esse, vt non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota denique musica in voce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aere audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui, aer tamē vt aer per se non est audibilis, nec vlllo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim visus videt illum nisi coloratū, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidū, aut frigidum, aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aere non fiat, non tamen est sonus de natura aeris, nec aer de natura soni, sed corpus vitæ spiritus nostri sensitui existit aer: & non est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris virtutis. Oportet autem animam sensitiuam

aerem viuificare sibi coniunctum, & in viuificato & coniuncto spiritui aere sentire species obiectorum, in actu positas, idque in aere viuo: sed in diaphano & subtili species visibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De convenientia eorum cum caelestibus: & qui concentus, quique soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterum nunc scias, quod ex planetis septem, Saturnus, Mars atque Luna plus vocis habent, quam concentus. Habet autem Saturnus voces tristes, raucas, graues, tardas, & veluti ad centrum coartatos sonos. Mars vero asperas, acutas, minaces, veloces, iracundas. inter has Luna obseruat medias. Iupiter vero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, constantes, intentos, suaues, hilares & iucundos. Sol venerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & voluptuosos, & in circumferentia dissolutos dilatatosque. Mercurius vero habet concentus remissiones, multiplices, & cum quadam strenuitate letos & iucundos. Ex particularibus vero concentibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam vocis octauae simul & quintae, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octaua vocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam vocis quintae, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartae. Veteres praeterea tetrachordi veluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inventore quatuor neruos habuerunt, ut Nicomachus autor est: quorum hypate terram, parhypate, vel mese aquam, nete, vel diezeugmenon, aut hyperboleos ignem: parenete, vel synemmenon aerem resignare voluerunt. Deinde vero Terpander Lesbicus septimam chordam inueniens, illas planetarum numero aequauit. Praeterea qui elementorum numerum sequuti sunt, quatuor Musicae genera illis simul at-

que quatuor humoribus cōvenire dicebant, & Dorium aquæ
 & phlegmati, Phrygium cholerae & igni, Lydium sanguini
 & aeri: Mixolydium atræ bili, & terræ consonare putabant.
 Alij ad cœlorum numerum virtutemq; respicientes, Dorium
 Soli, Phrygiū Marti, Lydium Ioui, Mixolydium Saturno, hy-
 pophrygiū Mercurio, hypolydium Veneri, hypodoriū Lunæ,
 hypomixolydium cœlo stellato contribuerunt. Præterea cum
 his concentuum modis etiam Musas & chordas ad cœlos refe-
 rebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorum a-
 nimas de nouem Musis narrauimus: nam Thalam musam di-
 cunt concentum non habere, silentio & terræ eam adscriben-
 tes: Clio autem cum Luna hypodoriū modum et chordā prof-
 lambanomenos mouent: Calliope & Mercurius hypophthigiū
 modum, & chordam hypatepatō possident: Terpsichore cum
 Venere hypolydium, & parhypatehypaton: Melpomene, &
 Soli Dorius & lichanos hypaton coaptantur: Erato cū Mar-
 te Phrygium, & hypatemesen custodiunt: Euterpe & Ioui Ly-
 dius, & parhypate meson conveniunt: Polymnia & Saturnus
 mixolydium, & lichanos meson seruant: Vrania ac cœlo stel-
 lato hypermixolydius modus atque meses chorda adscribun-
 tur: quæ ita in sequentibus versibus expressa legimus;

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo

Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.

Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa

Calliope, interpretis parturit ipse Deum,

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, quæ

Dicitur in quarto Dorius esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,

Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
 Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
 Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
 Principium mixolydius vnde capit.
 Vrania octauam dum perscrutatur amicam,
 Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem distantia rimantur: nam id spaciū quod à terra ad lunam interiacet, videlicet centum, & viginti sex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriū dimidium illius spacij facit semitonium: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitonium: inde verò ad solem triplum quasi tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diateffaron: à sole verò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciens tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens semitonium, tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spaciū interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum diateffaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam verò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem & Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam duodecupla: Saturni verò ad stelliferum orbem millecupla, & ducentupla, si verum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradu vno. Motu itaque proprio lunæ motus velocior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauissimum facit: sed motu violento qui est primi mobilis, omnium velocissimus est, & acutissimus: lunaris verò tardif-

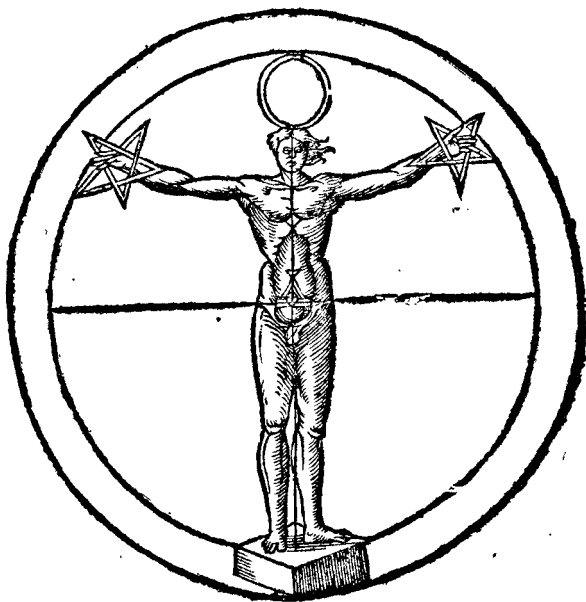
tardissimus, & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, suauissimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis affectibus hominum, & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quam qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar coelestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aerem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumque in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapente. Inter aerem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, vnde diapason, diapente: in angulis verò dupla, vnde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitercia, vnde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis verò sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis verò dupla, constituens diapason. Verum inter ignem & aquam, atque inter aerem & terram deficit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatum contrarietas: convenit autem per intermedium elementum.

De humani corporis proportione, & mensura,
harmoniaq; CAP. XXVII.

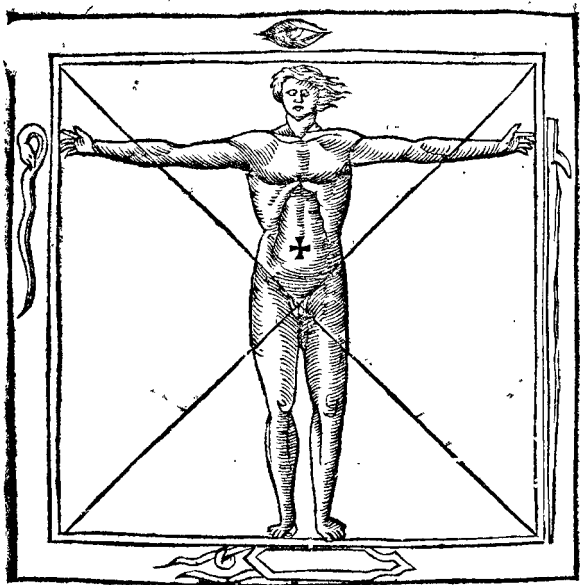
Homo quoniam pulcherrimum absolutissimumq; Dei opus, & imago, & minor mundus, ideoq; perfectiore compositione, ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, cæteraq; omnia illū componentia, in se cōtinet ac sustinet, omniaque in eo velut in supremo artificio, supremā quādam sortem vltra communem consonantiam quam habent in aliis compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, et digitis numeros indicabāt, ex ipsisq; humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportiones, ac harmonia.

Ex humanis articulis numeri, & mensuræ reperiuntur.

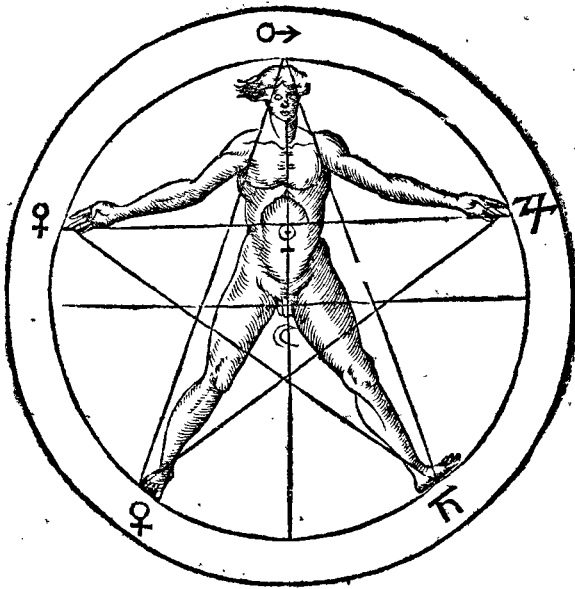
nias inventas fuisse, probare visi sunt. Vnde ad hanc corporis
 commensurationem, templa, edes, domos, theatra, insuper &
 nauigia, & machinas, & quodcunque artificij genus, & arti-
 ficiorum edificiorumque quaecunque sunt partes, & membra,
 puta columnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi
 cetera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt.
 Quin & ipse Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani
 corporis mensuram, vt qui ipse totam mundi machinam hu-
 mano corpori symmetram fabricauit: vnde ille magnus, hic
 verò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi non-
 nulli, humanum corpus per sex pedes, pedem verò per X. gra-
 dus, & gradum quemque per minutias V. metiuntur: vnde nu-
 merantur LX. gradus, qui faciunt minutias CCC. quibus æ-
 quiparantur totidem cubiti geometrici, quibus descripta est
 arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine
 trecentum minorum, in latitudine quinquaginta, in altitu-
 dine triginta: sic & longitudo arcae fuit cubitorum trecento-
 rum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, vt sit vtrobique
 longitudinis ad latitudinem fescupla proportio, ad altitudi-
 nem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas
 tertias: pariq; modo omnium membrorum commensuratio-
 nes sunt proportionatae, & consonantes, & cum mundi mem-
 bris atque archetypi mensuris sic convenientes, vt nullum sit
 in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, ali-
 cui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso ar-
 chetypo Deo. Tota autem corporis mensura tornatilis
 est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam
 tendere dignoscitur.

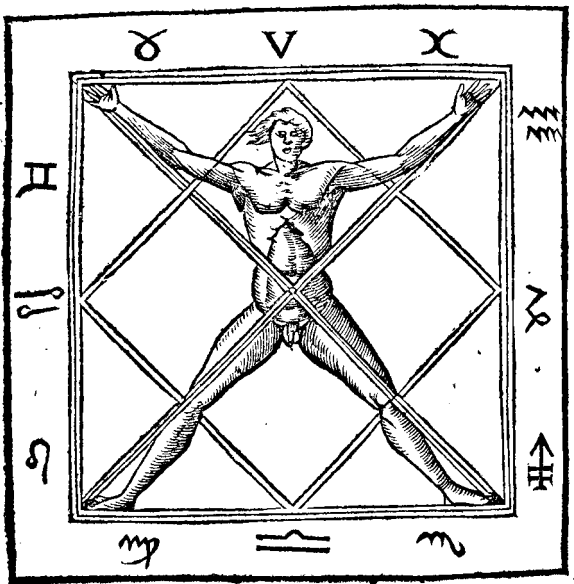
Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expansis brachiis in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet æqualiterum, cuius centrum est in imo pectinis.

Quòd si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachij quovsq; extremi digiti circuli illius circumferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo vertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinq; æquas partes diuidunt, perfectumque pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

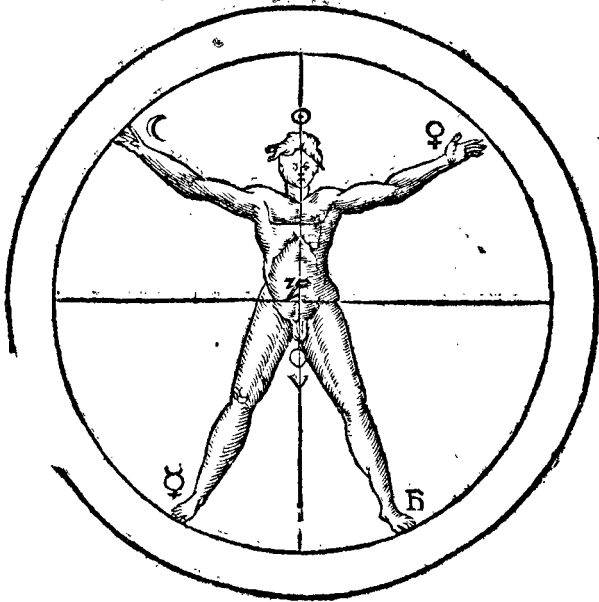

Quòd si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in vtrumque latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra vmbilicum est in cinctura corporis.

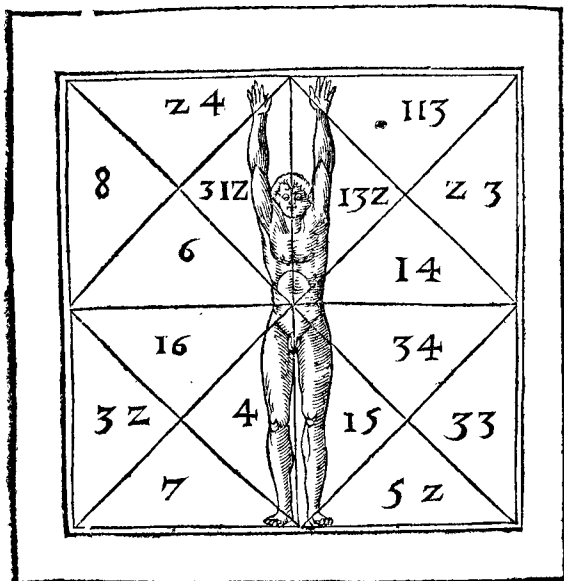

Quòd

Quod si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erecte stature sue breuior sit: tunc pedum distantia ad inum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in vmbilico posito, circumductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Quòd si manus supra caput quàm altissimè extendantur, cubitus æquabunt verticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum æquilaterum locetur, per extrema manuum & pedum conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem medium est inter summum verticem & genua.

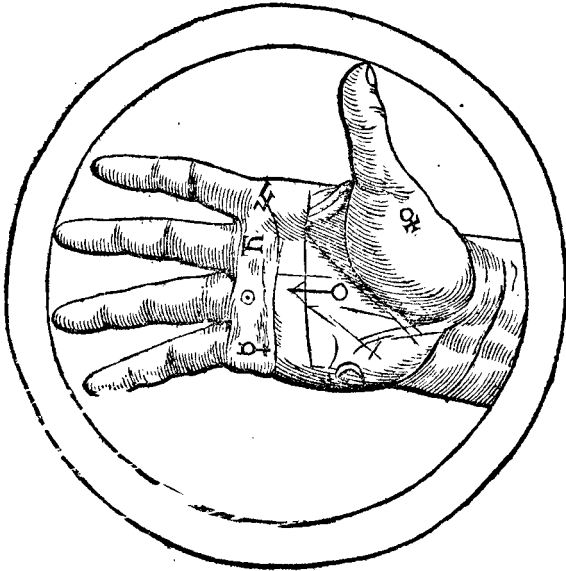
Sed iam ad particulares mensuras perveniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius medium est in imo pectine: abinde verò sursum ad mediū pectus inter utrasq; mamillas, & à medio pectore in summum verticem, utrobique pars quarta: similiter ab imo pectine vsq; sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadē est latitudo spatularum ab vno extremo in alterum: eadem est longitudo à cubito in extremū longioris digiti, ideóq; hic cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinem hominis.

nis: latitudinem verò quæ in spatulis est, cubitus vnus: quæ verò in cinctura est, pes vnus: cubitū autem constituūt palmi sex, pedem verò quatuor: & quatuor digiti palmū: totaq; hominis lōgitudō palmorum vigintiquatuor, pedum sex, digitorū sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summū pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremā frontem, & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus vsq; in interiorē plicaturam cubiti spatū est: & quod à pectore vsq; ad vtrasq; mamillas sursum ad suprema labra, siue dorsum vsq; ad vmbilicum est, quòdq; est inter extrema osiū supremi pectoris gulam cingentiū, & quod à planta pedis ad finē lacerti: & exinde in mediā genu rotulam, omnes hæ mensuræ sibi coæquales sunt, & septimam totius altitudinis constituūt. Caput hominis ab imo mento in summum verticem, pars longitudinis octaua: totidem à cubito in finem spatularū: tantus etiā reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremam frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintū: tantundem etiā præstat latitudo pectoris. Hominem quadratū, & compactū constituunt facies nouem, procerum verò decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à suprema fronte vsque in extremum mentum, vna est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summum stomachum, altera: abinde ad vmbilicum, tertia: ab hoc ad inum femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitem constituunt duas: abinde vsque ad nodum pedis crura continent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porro arcus à summa fronte ad summum verticem, & quod est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spacia, coniuncta constituunt

nonam. In latū quoq; pectus habet partes duas, & vtraq; brachia septem. Quòd verò corpus decem facies constituūt, ipsum est proportionatissimū. Huius itaq; prima portio est à summo vertice ad imas nares: abinde ad supremum pectus secunda, & consequenter ad supremū stomachū, tertia: ab eo ad vmbilicū, quarta: & inde ad inum pecten quinta, vbi est mediū humanæ longitudinis: à quo vsq; in extremas plantas, sunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iūctæ, faciūt decem integras, quib. proinde corpus omnē mēsurā proportionatissima cōmensuratur. nā facies hominis ab imo mento ad summā frontem & radices imas capilli est, quanta pars vna decima. Manus hominis à restricta vsq; ad extremū longioris digiti, etiam pars vna: similiter inter vtraq; māillarum pūcta, pars vna: & ab vtrifq; ad imā gulā, triangulus æquilaterus. Frōtis inferioris ab vna aure ad alterā, latitudo est partis vnus: totius autē pectoris latitudo, videlicet à supremo pectore ad iūcturas spatularum, vtrobiq; partis vnus, quæ faciūt duas. Circulus capitis trāsversus ab interstitio superciliarū per supremā frontē vsq; in finē occipitis vbi terminatur capillitiū, etiā partium duarū: ab humeris extrinsecus ad iūcturas articulorū manus, & intrinsecus ab axellis ad cōfinia palmæ digitorū, partes tres: circulus capitis per mediā frontē, partiū triū. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatiori corpore, partes tres cū dimidia, seu, quantū est à summo pectore in imū pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, videlicet quantum longitudinis totius mediū. A summo vertice ad nodum gulae, sunt totius altitudinis quæ decimetertie: eleuatis in altum brachiis, cubitus accedit summo vertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ commensurationis sibi æquales sunt, spectemus. Quantū est à mento ad summū pectus, tanta est latitudo colli: quantū à summo pectore ad vmbilicū, tāta est latitudo cincturæ: quantum à mento in supremū verticē, tanta est latitudo cincturæ: quantum est ab interciliis ad summās nares, tātum à iugulo distat.

distat productio menti; quantúmq; à summis naribus ad mentum, tātum à iugulo ad imā gulam. Item oculorum ab intercilis ad interiores angulos concauitas, ac summorum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremum supremi labri interstitium est, hæc tria sunt inter se æqualia.

A summo vngue indicis ad imā eius iuncturā, atq; abinde vbi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoque à summo vngue medij vsq; in imā iūcturā, et abinde ad restrictā manus, omnes hæc portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frōtis æquat: residui duo, ad extremū vnguē æquant nasum, ab intercilis videlicet in summas nares: primus et maior articulus medij æquipollet illi spacio quod est ab imis narib. in extremū mentū: & secundus medij tātus est, quantū ab imo mēto ad supremū inferioris labri: tertius verò,

quantum ab ore ad inferiora narium: tota autem manus, quantum totus vultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturā: & quod est ab imo mento ad supremū inferioris labri: minor vero quantum à supremo imi labri ad imas nares: omnium extremorum articularum quos onychios vocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremum labrum, inter se sunt equalia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spacij illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo vertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam nares, medium designat nodum gulæ: à summo vertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum medium dat extremum inferioris labri: eiusdem autem distantie pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportionales multiples & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes. nam digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circulari mensura, est in proportionem subdupla sesquialtera: continet enim illa bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem vero ad armum brachij in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachij, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisque proportio colli, ad tibiæ est,

est, quæ illius ad brachium. Coxæ aut̄ proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctava: à trunco siue thorace ad crura vsque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo vsque ad vmbilicum ad lumbos vel aluum vsq; ad finem trunci, dupla, latitudo iliorū ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernā & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundū eorū longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conveniūt: quæ mensuræ omnes partite sunt per multiplices proportionnes, aut superpartietes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexionnes & humores sunt proportionata. nam homini sano & bene composito hæc humorum & cōplexionum pondera adsignantur: videlicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholæræ, duo: melancholiæ, vnum: vt vtrouique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secundi ad quartum, quadrupla: primi autem ad vltimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annum quinquagesimum habere centum drachmarū pondus, à quo decremēta rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec superesse spacia vitæ eius visceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum vitam circumscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisque homo in se motum cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momenta nobis

certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidam circa micham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, vt singula propriis motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à Deo etiam mundi membra moueri. Et sunt in collo duæ venæ, quæ in iugulo vbi scinduntur, caput subeunt, quibus foris valide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousque remittantur. Ipse itaque mundi æternus opifex, missurus animum in corpus velut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilissimumque animum etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adsingit atque adornat. Hinc Aethiopum populi, qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabant, sed eos tantum, qui forma essent pulcherrimi atque præstantissimi: quippe quoniam animorum magnificentiam ex corporis effigie sese vicissim intueri posse arbitrabantur. Quod considerantes multi admodum tum veteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestatis causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis vitium evenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi vitium intemperantiãq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio vicissim crescere & coalescere atque operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. CAP. XXVIII.

Sicut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temperamento proportioneq; suarum virtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproporcionantur. nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram verò diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem diapente.

pēte. Quando itaque cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimā sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturalium dispositione conveniunt, quæ quidem convenientia reconditissima est, tamen à sapientibus aliquantulum adumbrata. Sed ad animæ harmoniam properantes oportet illam nos à mediis illis per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphaerisque celestibus. Scientes igitur quæ animæ vires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earundem inter se concentus facile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi vires regit: phantastica vis atque ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis virtus à Venere, vitalis à Sole: impulsiva quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiva omnis à Saturno: ipsa autem voluntas tanquam primum mobile & omnium illarum virium ductrix ad libitum, ipsaque cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus voluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam movet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & vi animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoque definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & voluntatis, qua bonum eligitur gratia adsistente: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum vocant Theologi, est in voluntate sicut primum movens, quæ absente uniuersus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginationem: aeri, per rationem: cælo, per intellectum: exitque anima in illorum harmoniam secundum quod temperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas,

Liberum arbitrium.

iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra vñ sunt musicis, sonis & cantibus, cum ad conseruandam corporis sanitatem & amissam restituendam, tum etiã ad conducendum animos ad salutiferos mores, quosque hominem cœlesti harmoniæ contemperent, reddantq; totum cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis demonibus musicali harmonia efficacius, vt qui ab harmonia illa cœlesti collapsi, concentum aliquem verum tanquam sibi inimicum nequeunt sustinere, proculque fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furentem, David cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atque patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerunt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria. CAP. XXIX.

OMnis virtus naturalis multo quidem agit mirabiliora, quando non solum proportionem physicam componitur, sed etiam opportuna ad hoc cœlestium obseruatione electa (videlicet quando vis cœlestis fortissima ad talem effectum quem desideramus, esse probatur, tum etiam cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanquam proprias sceminas suis maribus foecundandas passim subiiciendo. Sunt itaque obseruanda in quouis opere situs & motus, & aspectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim variantur qualitates angulorum, quos describunt radij corporum cœlestium super figuram rei, secundum quos infunduntur virtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorem operis expectabis potentem, quin etiam lunam ad huc obserues opportunè directam: nihil enim sine lunæ beneficio perferes. Quod si plures habueris operis patronos, omnes obser-

Quæ in quouis opere obseruanda.

Planete quomodo obseruandi.

obserua potentes, & amicabili aspectu se inuicem contuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspectus habere, conuenit tibi saltem angulares accipere. Lunam verò obseruabis, quãdò vel ambos Luna quomodo obseruanda. intuetur, vel iungitur vni, & aspicit alterum: vel quãdò à conjunctione siue aspectu vnus transit ad coitum vel ad aspectum alterius. Illud etiam neutiquam credo omittendum, quin Mercurium in omni opere diligenter obserues: hic enim vtrorumq; Mercurius diligenter obseruandus. inferum & superum deorum cominator, quãdò congregitur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorum malitiam influit. Infortunatum autem dicimus signum vel planetã, per Saturni vel Martis aspectum, maximè oppositum vel quadratum: hi enim aspectus sunt inimicitie: coitus verò & trimus atque sextilis aspectus, sunt amicitie: inter hos fortior est coniunctio: veruntamen si per trinum iã aspiciens, planeta etiã suscipiatur, æstimatur quasi iam cõiunctus. Solis verò coniunctionem omnes planetæ timent, aspectu gaudent trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influentie. C A P. XXX.

Potentes verò habebimus planetas, quando sunt in domicilio, vel exaltatione, vel triplicitate, vel termino, vel facie, extra combustionem directi, in auge & in figura cœli dominantantes: scilicet quando sunt in angulis, maximè orientis, vel decimæ, vel in plagis mox succedētibus, vel in suis gaudiis. Caue dum aut, ne sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis vel vacuis. Obseruabis vt anguli ascendētis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendētis dominus, & locus solis, & locus lunæ, & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus coniunctionis vel præuentionis præcedētis: planetæ verò maleuoli cadāt infortunati, nisi fortè operis tui significatores extiterint, vel quouis pacto vtilis tibi esse possint: vel si in reuolutione seu genestua principatū obtinuerint, tunc enim minimè sunt deprimentes. Lunam verò habebimus potētem, si sit in domicilio suo, vel

exaltatione, vel triplicitate, vel facie, & in gradu sibi ad opus optatum convenienti, atq; si mātionem ex viginti illis & octo sibi & operi competentē obtineat: non sit in via combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi fortè sit in vnitate cum sole, non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte vel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorū voluminibus sufficiēter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq;
naturis. CAP. XXXI.

Stellæ fixæ
planetarum
naturas for
siuntur.

Similis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura vnus planetæ, quædam verò duorum: hinc quotiescunque iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmētatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura vincet in significatione, vt puta si sit de natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, vincet natu-

Stellarū fi
xarum natu
ræ vnde di
gnoscātur.
Planetarū
colores.

ra Martis: si verò Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores verò planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, vespero refulgens: Mercurij radians, Lunæ blandus. Scias quoq; stellas fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparent, tanto maior & fortior est eorum significa-

Stellæ fixæ
lucidiores.

tio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatem, quæ sunt Umbilicus Andromedæ, in vice-

simose-

fimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: a-
 lij Iouiam atque Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimo-
 octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eius-
 dem gradu vicesimosecundo, sidus natura Lunare, & comple-
 xione Martium. Item in Geminorum gradu tertio Aldeborā,
 de natura Martis & complexione Veneris: sed Hermes hanc
 locat in vicesimo quinto Arietis. In eorundem Geminorū gra-
 du decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancrī
 gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimo se-
 ptimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Mar-
 tius: in vicesimoprimo gradu Leonis est stella regia, quæ dici-
 tur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu
 decimonono, Cauda vrsæ maioris, Venerea & Lunaris: in se-
 ptimo gradu Libræ, Alacorui dextra, & in eiusdē decimoter-
 tio, Ala sinistra, vtraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdē
 gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem
 gradu decimosextimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis:
 sed huius cum lumine bene aspexerit, illius cū ex contrario.
 in Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris &
 Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor scorpionis, de natura
 Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens,
 temperatus Mercurialis & Venereus: in decimosexto gradu a-
 quarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij: in
 Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et
 erit tibi generalis regula, ab vnaquaq; stellarū propria dona
 sperare ipsa dominante: impediri verò, ipsa infortunata & op-
 posito modo se habente, quod superius ostensum est. Corpora
 enim cœlestia quatenus ipsa feliciter vel infortunatè sunt affe-
 cta, catenus & nos et nostra opera, atq; ea quibus nos vtimur,
 feliciter vel calamitosè afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi
 procedant effectus, attribuuntur tamen planetis: cum quia no-
 bis vicinioribus magisque distinctis & cognitis, tum quia ipse
 exequantur quæcunque superiores stelle influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus.

CAP. XXXII.

Solis præ-
stantia.

Cœlorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporũ ad-
 ministrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elemēta-
 lium omnium virtutum dominus, & Luna virtute Solis domi-
 na generationis augmenti & decremēti. Hinc ait Albumasar,
 per Solem & Lunam vitam cunctis infundi, quos idcirco Or-
 pheus viuificos cœli oculos appellat, Sol omnibus lumen à sei-
 pso dat, & omnibus copiosè largitur, nō solum in cœlo & æ-
 re, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi: quicquid ha-
 bemus boni, vt ait Iamblichus, habemus à sole, vel ab ipso solo,
 vel ab ipso per alia. Heraclitus solem cœlestis luminis fontem
 appellat: & multi Platoniorũ mundi animã in sole principa-
 liter collocarunt, vt quæ globũ solis totum implēs, radios suos
 vndiq; quasi spiritũ effundit per omnia, vitã, sensum & motũ
 ipsi vniuerso distribuēs. Hinc veteres phystici Solem ipsum cor-
 cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarũ po-
 suerunt. Aegyptij etiã illum in medio mundi collocarunt, puta
 inter duos mūdi quinarior, nempe supra Solem planetas quin-
 que collocant: sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ip-
 se inter reliqua sidera est imago & statua summi principis,
 vtriusq; mundi, terrestris & cœlestis, vera lux, atq; ipsius Dei
 exactissimum simulacrũ, cuius essentia, patrem: splendor, filiũ;
 calor, spiritum sanctum resignant, adeò vt non habeant Aca-
 demici aliquid per quod diuinam essentiã expressius monstra-
 re possint. Tanta consonantia Deo respondet, vt Plato eũ vo-
 cet conspicuum Dei filium: & Iamblichus illum imaginem di-
 uinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illum perspi-
 cuam Dei statuam vocat. Ipse tanquam rex sedet in meditul-
 lio aliorum planetarum, luce magnitudine, pulchritudine o-
 mnes excellens, omnes illuminans, virtutemq; illis ad inferiora
 quæq; disponenda distribuens, gressũsq; eorum regulã & di-
 sponens, adeò vt inde motus eorum dicantur diurni vel noctur-
 ni,

ni, meridionales vel aquilonares, orientales aut occidentales directi vel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis quærentibus à Deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exhibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediâ mundi regionem teneat, atq; vt in animantibus vniuerso corpori ipsum cor: sic cælo & mundo præest Sol, in ipsum vniuersum mundum, & quæ in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporum qualitates: & vt ait Ptolemæus, cum in aliquius stellæ locum deuenit, illius vim excitat quam in aere habet: vt, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animûmq; disponit: vnde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculum omnium cælestium influxuum, cursus sui pernitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & velut stellarum omnium vxor facta, stellarum foecundissima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarû radios & influxus quasi foetum suscipiens, inferiori mundo sibi vicino velut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt vltimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisque refundit: manifestiusque ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusque eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter vtraq; superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus variè explicat, pro varia sua cõplexione, motu, situ, &

Lunæ in inferiora vires.

Lunæ motus diligenter obseruandus.

aspectibus ad planetas ceteraq; sidera diuersis: & licet ab omnibus stellis vires suscipiat, potissimum tamen à Sole, quoties illi coniungitur, viuifica virtute repletur, ac pro illius intuitu complexionem mutuatur. nã in prima quarta, vt tradunt Feripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamẽ conceptus omnes explicat. ab eã enim in cœlestibus incipit rerũ series, quam Plato vocat catenam auream, quã vnaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quovsq; deveniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absque ipsa Luna intermedia, vim superiorum attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellę virtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellę, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter afficit.

Aurea Platonis catena

De xxviii. mansionibus Lunę, earundemq; viribus. CAP. xxxiii.

ET quoniam Luna viginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quod Indorum sapientes & vetustissimi Astrologi octo & viginti mansiones Lunę cœcesserunt, quę in octaua sphaera fixę à diuersis earundem sideribus & stellis quę in eis continentur, vt inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur: quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; virtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, vnaquęq; duodecim gradus, vnum & quinquaginta minuta, & viginti sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauę sphaerę sunt hæc: Prima vocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauę sphaerę. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Allothaim siue Albocham, hoc est venter arietis: & initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimo primo, secunda vigesima secunda completis.

Confert

Confert ad inveniendos thesauros, ad retentionem captiuorum. Tertia vocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluviales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis vigintiquinque, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta vno secundis. Prodest nauigantibus, venatoribus, & operibus alchymiae. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, vel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIII. secunda decimasextima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta aedificiorum, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generandum discordiam. Quinta est vocata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum vicesimum primum, minutum vicemum quintum, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorum: confirmat aedificia, largitur sanitatem & benevolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sidus parum lucis magnae. Initium eius post quartum gradum, decimum septimum minutum & nouem secundas Geminorum. Facit ad venationem, & obsidionem urbium, vindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medietis. Septima dicitur Aldimiach vel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimosextimo, minuto octauo, secunda XXXIII. & durat vsq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amanti- bus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est in istis septem mansionibus vna coeli quarta: similiq; ordine & graduum & minorum & secundarum numero residuae mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita videlicet, quod in primo illius quartae signo tres mansiones initia sunt: in reliquis duobus signis duae mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancris septem mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza vel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio videlicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam.

tiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona vocatur Archaa vel Alcharph, id est, oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche vel Algebh, id est, ceruix vel frons Leonis. Confirmat aedificia, largitur amorem, benevolentiam & auxilium contra hostes. Vndecima vocatur Azobra vel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha vel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares virginis. Valet ad benevolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth vel Arimet, ab aliis Azimeth vel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica virginis, vel spica volans. Valet ad amorem coniugatorum, ad sanandū infirmos, prodest nauigantibus, sed obest itineribus per terram: & in istis completa est secunda quarta coeli. Sequuntur aliae septem, quarum prior incipit in capite Libræ, mansio videlicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha vel Algarpha, hoc est, cooperta vel coopertū volās: confert pro extrahendis thesauris, pro fodiendis puteis: facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionem domorū & inimicorum, & impedit itinerantes. Decimasexta dicitur Azubene vel Ahubene, hoc est, cornua Scorpij: impedit itinera & coniugia, messes & mercimonia: valet ad liberationem captiuorum. Decimasextima dicitur Alchil, id est, corona Scorpij: facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmandā aedificia, & confert nauigantibus. Decima octaua dicitur Alchas vel Altob, id est, cor Scorpij: facit ad discordiā, seditionē et coniurationē, contra principes et potētes, et ad vindictā de inimicis: sed liberat captiuos, et cōfert ad aedificia.

ficia. Decimanona dicitur Allatha vel Achala, ab aliis Hycula vel Axala, id est, cauda Scorpij. Valet ad obsidendum ciuitates, & ad capiendum vrbes, & ad expellendum homines de locis suis, & ad destructionem nauigantium, & perditionem captiuorū. Vicesima vocatur Abnahaya, hoc est, trabs: facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum: destruit diuitias sociorum, compellit hominem venire ad locum aliquem. Vgesimaprima vocatur Abeda siue Albeldach, quod est desertū: facit pro messibus, lucro, ædificiis & viatoribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa est tertia cœli quarta. restāt vltimæ septē mansiones vltimā cœli quartam complentes, quarum prior quæ est in ordine vicesimasecunda, incipiens à capite Capricorni, vocatur Sadahacha vel Zodeboluch vel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & captiuorum, vt evadant, & valet sanandis morbis. Vigesimalertia vocatur Sabadola vel Zobrach, hoc est, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorū, & sanatione ægrotorum. Vicesimaquarta dicitur Sadabath vel Chadexoad, quod est sidus fortunæ: valet pro benevolētia cōiugatorum, pro victoria militum: nocet obscundis magisteriis, & impedit vt non cōpleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra vel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansoriū: facit ad obsidionem & vindictam, destruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres et ædificia, accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcūq; membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg vel Phtagal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro vnione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres et ædificia. Vicesimasextima dicitur Alcharya vel Alhalgalmo ad, id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrū, sanat infirmitates: sed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigātes, et adiuvat ad inferendū mala cui volueris. Vicesima octaua & vltima

catur Albothã siue Alchalh, id est, pisces: auget messes et mer-
 cimoniam, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gau-
 dium coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere
 thesauros. Et in istis vigintiocto mansionibus latent multa se-
 creta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in
 omnia quæ sunt sub circulo lune: & attribuerunt singulis man-
 sionibus sua simulacra, & imagines et signacula, & præsi-
 dentes intelligētias, et operabatur in virtutibus illorū variis modis.

De vero cœlestium motu in octaua sphaera obser-
 uando, ac de ratione horarum planetaria-
 rum. CAP. XXXIII:

Qvicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi
 sunt, vtrunque, aut duorum alterum obseruare oportet,
 stellarum videlicet motus, aut tempora: motus inquam,
 quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essen-
 tialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies & ho-
 ras illarum dominiis distributas: de omnibus his abunde sa-
 tis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci
 præcipuè pensitanda sunt & obseruanda: vnum, vt obserue-
 mus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quemadmo-
 dum in veritate se habent in octaua sphaera, ob quorum negli-
 gentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contin-
 git errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obserua-
 re oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis. nam
 astrologi serè omnes omnem ab ortu solis in occasum tempo-
 ris intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, vo-
 cāntq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tem-
 pus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas por-
 tiones partitum, vocant duodecim horas noctis, distribuuntq;
 deinde horas illas singulas singulis planetis secundū ordinem
 successionis eorum, dando primā semper horā diei, ipsius diei
 domino, deinde singulis per ordinē vsq; in finē viginti quatuor
 horarum. Et in hac distributione adfentiūt illis Magi, sed in
 horarum

horarū partitione dissentiunt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidēda nō est: quòd q; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singule etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi cœquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali vnā constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduum in egyptica constituunt vnā horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & invenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum vniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales vt imagines & sigilla similiaq;, virtutem aliquam fortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

Tanta est cœlestium magnitudo, virtus & potestas, quòd non solum res naturales, verum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potentissimo vitæque mirabili, quæ ipsis virtutem cœlestem sæpe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: vbi dicit etiam vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modò mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiã imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam aliis instrumentis, opportunè scilicet sub certa cōstellatione fabricatis, cœlestē, quãdam illustrationem capi, & mirandū aliquod suscipi posse confirmāt. Cœlestiū enim corporū radij animati, viui, sensuales, dotes mirificas, potentiãq; vehementissimam secum ferentes, etiam repentino momēto ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt vires, etiam in materia minus apta. Efficaciores ta-

men largiuntur imaginibus virtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricentur, cuius videlicet virtus naturalis cum specifica simul operi conveniat, figuræq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis namq; imago, cum propter materiam naturaliter operi ac cœlesti influxui congruâ, tum propter figurâ cœlesti figuræ similē paratissima est ad actiones et vires cœlestium corporum & figurarum capiendas: & cœleste munus subito in se concipit, tum agit assidue in alterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quod res inferiores obediunt cœlestibus, non solum illis, sed etiam earum imaginibus: sicut non solum scorpiones terreni obediunt scorpioni cœlesti, sed etiâ imagini scorpionis illius, quæ fuerit opportunè sub eius ascensu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant virtutes, CAP. XXXVI.

Imagines autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurantur, in cœlis sunt quamplurimæ: quædam visibiles & conspicuæ, quædam saltem imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldæisq; perspectæ & designatæ: partesq; earum sic se habent, ut ipsæ etiâ figuræ quædam sint ab aliis distinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerum signorum: harum itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem constituentes igneam & orientalem, ferunt prodesse contra febres, paralytism, hydropisim, podagram, & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratum: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phatasmata melancholica, hydropisim, pestem, febres, & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente: quæ quidem facies ac decanatus Iouis est, sed contra calculum & contra renum morbos, ac contra nocumenta bestiarum faciebant eandem, quâdo Sol in corde Leonis medium cœli obtinebat.

bat. Rursus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aeream & occidentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, valere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipuè Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpium atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aquicam & septentrionalem, valent contra febres calidas & siccas, item contra ethnicam & omnes passionem cholericas. Scorpium verò, quia inter membra obseruat genitalia, provocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, venena & demonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum: ferturq; imago Cancræ efficacissima contra serpentes & venena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendunt in facie prima vel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa verò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituunt terræ & meridionalem, curant infirmitates calidas, valent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam Capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; virtutibus, atq;
de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII.

Sunt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierum, de quibus. (quod ait Porphyrius) scriptum est olim Teucer Babilonicus, vetustissimus mathematicus,

post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba veste induti præcinctiq; magni corporis, ruffis oculis, validis viribus atque irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem, & inverecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem veste rubra, & subtus alba, alterum pro tendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatē, altitudinem regni & magnitudinem dominiij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra veste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus et irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ velit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascendit vir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit vir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit vir, in cuius manu serpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atque etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit vir, in cuius manu virga, & ipse tãquam alteri scruiens, & confert sapientiam & scientiã numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit vir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram: & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiones cū labore. In tertia facie ascendit vir querēs arma, atq; vir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & verborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ virginis, pulchris ornate vestibus, coronam gerentis in capite: præstat acuitatem sensuum,

suum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit vir decoris indutus vestibus, siue vir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, leticiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit vir venator cum lancea & cornu, educens canes ad venandum: significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, venandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit vir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, violentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & vir super cuius caput corona, & forma viri irati & minabundi, in dextra habens gladium evaginatum, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & victorias ignotas, & per viles homines, & super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit vir iuuenis, in cuius manu scutica, & vir vehementis tristitiæ, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro vitandis rixis. In prima facie virginis ascendit figura puellæ bonæ, & vir iaciens semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi victum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit vir niger, indutus ex corio, & vir habens comam, & tenens oculos: & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad auariiã. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati viri, in cuius manu fistula, & forma viri in libro legentis: & operatio eius in iusticia & auxilio miserorū & debiliū cōtra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo viri seuiantes & irati, & vir ornato vestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem cōtra malos, & ad quietem & securitatem vi-

te cum bonorum vbertate. In tertia facie ascendit vir vehemens, arcum tenens: & ante illum vir nudus, atq; alius vir vna manu panem tenens, altera vini cyathum: significatio istorum est ad libidinem nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima facie Scorpij ascendit mulier bonæ faciæ & habitudinis, ac duo viri se percutientes: & operatio eorum est ad decorem & pulchritudinem, & ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones, & perditiones. In secunda facie ascendunt vir nudus & mulier nuda, & vir in terra sedens, & ante illū duo canes se mordentes: & operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem & scophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit vir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, violentiæ & litis. In prima facie Sagittarij ascendit forma viri armati lorica, gladium nudū in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiam & libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans, & panis cooperta: & operatio eius est ad tristitiam, & timorem de corpore suo. In tertia facie ascendit vir similis in colore auri, siue vir ociosus, ludens cum baculo: & significatio eius est in sequendo voluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie Capricorni ascendit forma mulieris, & vir niger gerēs plenos oculos: & significatio eorum est ad spaciandū & gaudendum, ad lucrandum, & perdendū cum debilitate et vilitate. In secunda facie ascendunt duæ mulieres, & vir respiciens auctē in aere volantem: & significatio eorum est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciri non possunt. In tertia facie ascendit mulier pudica in corpore, & sapiēs in opere, & numularius pecunias in mensa colligens: & significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantiæ, & in auaricia. In prima facie Aquarij ascendit forma viri prudentis, & forma mulieris nentis: & significatio eorū est in cogitatio-

ne & labore pro lucro, in paupertate & vtilitate. In secunda facie ascendit forma viri cum proluxa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit vir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Piscii ascendit vir onera portans super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & sollicitudine inquirendi substantiam & victũ. In secunda facie ascendit mulier boni vultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit vir nudus vel vir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatũ, et significatio eius est ad quietem, & otium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierũ imaginibus hætenus, vltra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarũ formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longũ esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui valet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorem inter virum & uxorem, ita quod dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentiarius fugat venena, et curat morsus venenatorũ. Hercules victoriam largitur in bello. Draco cum vtraq; vrsa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortem, diis & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam & diuitias, & resistit venenis. Centaurus confert sanitatem & longeuã senectutem. Ara conseruat castitatem, redditque gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudentẽ, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus valet contra dece-

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentia, & tutum reddit à bestiis & feris. Orion confert victoriam. Aquila largitur nouos honores, veteresque conseruat. Cygnus liberat à paralyfi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hæctenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

CAeterum nunc quas imagines planetis attribuebant, quamvis de his amplissima volumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, vt non sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum vultum & cameli pedes habentis, super cathedram vel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabant sibi ad vitæ longitudinem profuturam. Saturnum enim ad vitæ longitudinem conferre probat Albumasar in libro Sadar, vbi etiam narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos valde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad vitæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente vel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens vel falcem, & infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro vel fusco, & omnes vestes eius nigrae sunt vel fuscae. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & remedium morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarij. Faciebant quoque ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat vir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruum, nigris indutus vestibus: faciebant

faciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: vel, quod verius est, in primo gradu Capricorni: quam quidem imaginem humana voce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atque Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formã, quam futura prædicere pollicebantur: faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascendente Gemmorum sidere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cæli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annuntiabat eis vtilia.

De imaginibus Iouis.

CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad vitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus, croceis indutus vestibus, equitans super aquilam vel draconem, in dextra sagittam habens tanquam missurus eam in caput aquilæ vel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipuè in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquam deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis: quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & cõferre benevolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare, cõfirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam vitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura e-

rat homo habens caput leonis vel arietis, & pedes aquilinos; croceis indutus vestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. CAP. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipuè in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensen nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei vim fascino, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantque eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. CAP. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu, & sub pedibus globum crocea veste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominem invictum & honoratum, & incepta deducere ad finem, ac somnia vana pellere, valere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo vel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliã solis imaginem in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendente: cuius figura erat mulier coronata cū gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habēs in dextra speculū vel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixū, flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diu-

tem,

tem, & ab omnibus dilectum: faciebantque eandem imaginem in lapide Sordio hora solis ipso ascendente in prima facie Leonis, contra passiones lunaticas quæ proveniunt in combustione Lunæ.

De imaginibus Veneris. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conveniebat ad gratiam & benevolentiam, hora Veneris, ipsa ascendente in Piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput avis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendente, in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextra verò eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer parvus alatus, enssem vel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri vel Libræ vel Piscium cum Venere ascendente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta vestibus, laurum, vel pomum, vel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, et conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, videlicet virgam, in qua involutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atque lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendente

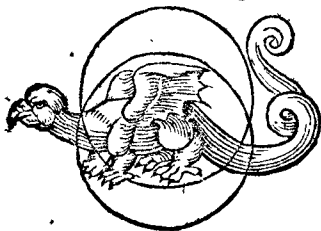
in Virgine, ad benevolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo sedens supra cathedram, vel pavonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens, vel ignem.

De imaginibus Lunæ. CAP. XLIII.

EX operibus Lunæ faciabant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculum incumbens, habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciabant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium: & contra venena, atq; infirmitates puerorum, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie Cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum vel draconem septicipitem, vel cancrum, habeatq; in dextra sagittam, in sinistra speculum, & vestibus induta albis vel viridibus: habensq; in capite duos serpentes cornibus circumvolutos, & cuilibet brachio vnum habēs serpentem circumvolutum, & cuilibet pedi vnum similiter. Et hæc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis, Lunæ. CAP. XLV.

Faciabant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aereum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem, ad instar

Græcæ literæ theta: faciabantq; quādo Iupiter eum capite medium cæli obtinebat: quam quidem imaginē ad successus petitionū multum conferre affirmant: volebantq; per eā imaginem

bonum ac felicem dæmonem notare, volebantq; eum per serpentes imaginem figurare. hunc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam

naturam celebrāt: quia in eo super cætera animalia spiritus ac-
 crior atq; amplior ignis existat: quæ res cum ex illo celeri gres-
 su ostenditur, sine vllis pedibus manibusq; , vel aliis instrumen-
 tis, tum quod ætatem subinde cum exuuiis renouat, ac iuvene-
 scit. Caudæ verò imaginem faciebant consimilem, quando Lu-
 na in cauda erat eclipsata, aut à Saturno vel Marte malè affe-
 cta: faciebantq; illam ad anxietatem, & infirmitatem, & infor-
 tunium inducendâ: & vocabant illam malum genium. Talem
 imaginem Hebræus quidam incluserat aureo gemmatoq; bal-
 theo, quem Blanca ducis Borbonij filia marito suo Petro Hi-
 spaniarum regi, eius nominis primo (siue conscia, siue igno-
 rans) dono dedit: quo cum ille cingeretur, serpente succinctus
 sibi videbatur: compertoq; deinde vim magicam tinguulo inser-
 tam, eam ob causam vxorem repudiauit.

De imaginibus mansionum Lunæ.

CAP. XLVI.

Faciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ.
 In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo
 ferreo imaginem hominis nigri, induti cilicio, & præcin-
 cti, dextra lanceolam iacentis: sigillabantq; in cera nigra, &
 fumigabant storace liquida, & imprecabantur. In secunda con-
 tra iram principis, & pro reconciliatione illius sigillabant in
 cera alba & mastiche; imaginem regis coronati, & fumiga-
 bant cum ligno aloes. In tertia faciebant imaginem in annulo
 argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mu-
 lier bene induta, sedens in cathedra, dextrâ manu super caput
 suum eleuata, & sigillabant, & fumigabant cum moscho, cam-
 phora, & vngula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ, &
 omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad vindictam &
 separationem, inimicitiam, & malevolentiam, sigillabant in
 cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextrâ serpen-
 tem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea, & storace. In
 quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione,

sigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloes & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene vestiti manus ad cœlum protendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus: In octava ad victoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem viri carentis virga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandam partum, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In vndecima, ad timorem, reuerentiam, & venerationem, sigillabāt ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardam proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabāt ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asafœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant vtriusque imagines, viri in cera rubea, mulieris in alba, & coniūgebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloes, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione viri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & benevolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones,

trones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores ventris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemq; sigillum ferebant fugare serpentes & venenata quæque à loco vbi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum, & pro uocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In vicesima pro venatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite vulpis. In vicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici vultu, ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere voluerant. In vicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento viuo. In vicesima tertia, ad destructionem & devastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loca vbi nocere prætendebant. In vicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis, vel tauri, vel hirci, siue illius armenti, quod multiplicare voluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inuertes, imaginem mulieris lactantis filiū, & suspendebant ad collū illius armenti, quod erat dux gregis, vel sigillabant in cornu illius. In vicesima quinta pro salute arborū & messium, sigillabant in ligno fici, imaginē hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arbore. In vicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & peccentis capillos suos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In vicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, &

balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati, vas vacuum & perforatum in manibus tenentis, & cocta imagine, ponebant in vase asam foetidam, & storacem liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere volebant. In vicefima octaua ad congregandū pisces, sigillabant ex aere imaginem piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & projiciebant in aquam, vbiq; pisces congregare voluerant. Præterea vnâ cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & invocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

CAeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum sanguinolentum, Ferunt conferre eventus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnanimum, conservare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sidere Pleiadum faciebant imaginem puellæ virginis, vel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare demones, citare ventos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei vel hominis volantis: confert diuitias & honorem, Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo volens lætari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant imaginem canis leporarij, vel puellæ virginis. Confert honorem & benevolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aereorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane
minori

minori faciebant imaginem galli, vel trium puellarum. Con-
 fert gratiam Deorum, spirituum, & hominum: dat posse con-
 tra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis facie-
 bant imaginem leonis, vel cati, vel figuram hominis honorati,
 sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert i-
 ram, & dat gratiam. Sub cauda Vrse maioris faciebant ima-
 ginem hominis cogitabundi, vel tauri, vel figuram vituli. Va-
 let contra incantationes, & reddit gestantem securum in iti-
 neribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, vel colubri,
 vel hominis nigri induti nigra veste. Efficit hominem iracun-
 dum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & effi-
 cit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi:
 proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & ventu-
 rum. Sub Spica faciebant imaginem auis vel hominis, onusti
 mercibus. Confert diuitias, facit vincere lites, aufert angustiam
 & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi vel lupi,
 vel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit
 ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem galli-
 næ, vel hominis coronati & sublimati. Confert bencuolen-
 tiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scor-
 pionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, vel fi-
 guram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit co-
 lorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat
 atque constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem vultu-
 ris vel gallinæ, vel hominis itinerantis. Efficit hominem ma-
 gnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias.
 Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, vel hirci, vel
 hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt
 imagines quarundam stellarum fixarum, quas iu-
 bent insculpi in lapidibus suis
 sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. CAP. XLVIII.

Sunt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros, stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tum planetis atq; signis adscriptæ, quas Geomanticas vocant, eo quod Geomatici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipse etiã sub suo planetarum et signorũ dominio insculptæ siue impressæ, imaginum virtutem potestatemq; concipiunt: & sunt istæ figuræ velut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui examusim scire desiderat, apud Geomanticorũ volumina requirat. Sunt aut̃ numero non plures quàm sexdecim, quorũ nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elemētũ	Planeta	Signum.
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	Ω
* * * * * *	Populus Congregatio	Aqua	☾	♃
* * * * *	Coniunctio Coadunatio	Aer	♀	♃
* * * * * *	Carcer Constrictus	Terra	♁	♁
* * * * * *	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	☉	☉

* * * * * *	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	☉	♄
* * * * * *	Acquisitio Comprahensum intus	Aer	♃	♃
* * * * ** *	Acquisitio Comprahensum extra	Ignis	♀	♁
* * * * * *	Laticia Ridens Sanus Barbatus	Aer	♃	♄
* * * * * *	Tristitia Damnatus Transversus	Terra	♁	♁
* * * * * *	Puella Mundus facie	Aqua	♀	♁
* * * * * *	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♃
* * * * * *	Albus Candidus	Aqua	♃	♁
* * * * * *	Rubens Ruffus	Ignis	♂	♁
* * * * * *	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	♁	♁
* * * * * *	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	♃	♃

De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius, quod desiderat animus operantis. CAP. XLIX.

Est & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & vestigia. Sic ad amorem fabricamus imagines se inuicem amplectentes: ad discordiam, se percutientes: ad inferendam verò calamitatem, vel destructionem, vel impedimentum, vel homini, vel domui, vel vrbi, vel alteri rei, conficimus imagines distortas, con fractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere voluerimus vel impedire. Et iubent Magi in fundendis vel sculpendis imaginibus inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso, quando malus, vt destructio: in ventre, quando bonus, vt amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei vel individui, quam designat imago, vel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi vel faciei ascendentis, & eius domini: etiam characteres, atque suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, quæ quidem omnia etiam Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis verò imaginibus secundum diuersas eius virtutes, ipsi diuersimodè vtuntur: aliquando enim suspenduntur vel aligantur corpori: aliquando sepeliuntur sub terra, vel sub flumine: aliquando suspenduntur in camino super fumum, vel ad arborem, vt moueantur à vento: aliquando capite sursum, aliquando deorsum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, vel in ignem. Dicunt enim quòd quatenus imaginum operarij ipsam imaginem afficiunt, eatenus illam similes passionis inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operantis dictauerit: quemadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines

imagines cereas eo modo & artificio confecisse, vt cum ipse imagines mergebat in aquam, hostiũ suorũ naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Constellationes vero ad huiusmodi imagines & consimiles obseruandas, docet nos ea pars Astrologiæ, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum.

C A P. L.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporũ cœlestium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginũ. Sic ad fortunandum aliquem conficimus imaginem, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator vitæ, vitæq; datores, & signa, & planeta: fortunemus præterea ascendens, & medium cœli, & eorũ dominos. Item locũ Solis, & locum Lunæ: partem fortunæ, atq; dominum coniunctionis vel præuentionis ante suam natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si verò ad calamitatem imaginem fabricare voluerimus, è conuerso agemus, atq; quæ hinc fortunata, ibidẽ infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, vel regione, vel ciuitate, vel domo. Similiter pro destruendo, vel impediendo aliquo supradictorum, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere vel impedire volueris, & infortunabis dominũ domus vitæ illius, dominum ascendentis, & Lunam, dominũ domus Lunæ, & dominũ domus domini ascendentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascendente eius: & in domo prima, & decima, & secunda, & octaua, fortunabis dominum ascendentis, & dominum domus Lunæ. Ad fugandũ verò animalia certa à certis locis, vt in eis generari, vel habitare vel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare voluerimus, & ad similitudinẽ illius: vt si fugare velimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo Scorpionis cũ Lu-

na, & infortunabis ascendens, & dominū eius, & dominū domus Martis: & infortunabis dominū ascendentis in octaua: & iungatur aspectu malevolo, opposito, vel quadrato: & inscribatur in imagine nomē ascendētis, & domini eius, & Luna nomē, & nomē domini diei, & nomē domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere volueris: et afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdē, & sepeliatur ibi dē imago, capite deorsum imprecādo siue proferēdo: Hæc est sepultura scorpionū, vt nō ingrediatur istū locū: et sic de similibus. Itē pro lucro fiat imago sub ascendēte natiuitatis hominis, vel sub ascensione illius loci, cui lucrū addicare volueris, fortuna ascendēs, & dominū eius: & facias dominū domus secundæ, quæ est domus substatiæ, iūctū cū domino ascendētis in trino vel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis vndecimā, et dominū eius, et octauā: & si poteris, pone partē fortunæ in ascēdente, vel secundā, & sepeliatur imago in loco illo, vel deferatur ab illo, cui lucrum addicare voluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago inde Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quæ vis amari, fortuna ascendēs, & decimā: & abscōde malos ab ascendente: & habeas dominū decimæ & vndecimæ planetas, fortunæ iunctos domino ascendētis, extrino vel sextili cū receptione: deinde fac aliā imaginē, videlicet pro illo, quæ vis incitare ad amandū: cōsidera si sit amicus, vel sodalis illius, quæ vis amari: et si sic, fiat imago sub ascēdente primæ imaginis. Si verò fuerit vxor vel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater vel soror, vel cōsanguineus, fiat sub ascensione tertie: & sic de similibus. Et pone significatorem ascendentis secundæ imaginis iunctū significatori ascendentis primæ imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cætera fortunata, vt in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexū, vel pone faciē imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & involuatur in sindone, & deferantur, vel spoliētur. Item ad successus petitionū, & pro ad-

piscēda re denegata, siue ab alio accepta vel possessa: fiat ima-
 go sub ascēdēte illius qui petit rē: & fac dominū secundæ iūctū
 cū domino ascendētis, à trino vel sextili: sitq; inter eos rece-
 ptio, & si fieri potest, sit dominus secundæ i signis obediētibus,
 & dominus ascēdētis in imperātib; fortuna ascēdēs, & do-
 minū eius, et caue ne sit dominus ascēdētis retrogradus, vel cō-
 bustus, vel cadens, vel in domo oppositionis, hoc est, in septi-
 ma à domicilio suo, nō sit impeditus à malis, sit fortis, & in an-
 gulo: fortunabis ascēdēs & dominū secundæ, & Lunā: & fac
 aliā imaginē pro eā, apud quē est quod petitur, & incipe sub
 ascēdēte pertinēti ad eū: vt si sit rex vel princeps, incipe sub
 ascēdēte decimæ domus, ab ascēdēte primæ imaginis: si pa-
 ter, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone
 significatōrē secundæ imaginis iūctū cum domino ascendētis
 primæ imaginis, à trino vel sextili: & ipse recipiat eū, & po-
 ne utrosq; fortes & fortunatos, absq; impedimento: fac omnes
 malos ab eis cadētes: fortunabis decimā & quartā, si poteris,
 vel aliquid eorū: & cū fuerit perfecta secunda imago, iunge
 eā cū prima, facie versus faciē, & inuolue in linteo mundo, &
 sepeli in medio domus illius qui petit rē, sub significatore for-
 tunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ versus Septē-
 trionā, vel potius versus lacum vbi moratur ille, apud quē est
 quod petitur. Vel si cōtingat petentē pergere ad eū, apud quē
 est res petita, deferat imagines secum, quosq; pergit. Et fit e-
 tiā imago somniorum, quæ posita sub capite dormientis, vera
 somnia efficaciter præstat, de quacūq; re animus iā antea deli-
 berauerit. figura illius est figura hominis dormiētis in sinu an-
 geli, qua facies ascēdēte Leone, Sole in Ariete nonā domū te-
 nēte: tū in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus,
 in capite autē angeli, nomē intelligētiae solis. Fit eadem imago
 ascēdēte Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortuna-
 to, aut ascēdētibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aqua-
 rio nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu, receptus, inscri-
 biturq;

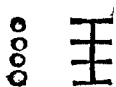
biturq; nomen spiritus Mercurij. Fit etiã ascendente Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, in scribendo angelum Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascendente Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiam annuli somniorum mirabilis efficacie: & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorum est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus Solis vel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundũ regulam quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per teipsum investigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi viuificentur ita, quòd ipsis aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut demoniaca, vel angelica virtus insit, aut adsistat. At quis modò animam dabit imagini, aut viuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum aut ceram? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahamæ. Certè non penetrat hoc arcanũ ad artificem duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nõ habet: habet autem nemo, nisi qui iam cohibitis elementis, victa natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum vsq; transcendit, cuius tunc cooperatus effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus. ¹

De characteribus, qui ad cœlestium normam imitationemque fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur, cum eorundem
tabula. CAP. LI.

Characteres etiã habent cõmunitatem suã ex radiis cœlestiũ secundum certum numerũ in se inuicem peculiari quadam

quaddā proprietate coniectis; quæ quidem cœlestia, sicut in diuersis radiatorū suorū ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant virtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiatorū concursus aliter atq; aliter protrahenti, diuersas subito nanciscuntur operationes: sepe etiā multo efficaciores, quàm physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorū, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos vocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam verò etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, vario modo singularum pūcta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationū rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuētes, horūmq; fabricam sequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

Ab via.

A populo.

Characteres Mercurij.

A coniunctione.

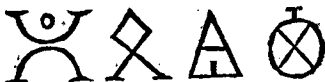

Ab albo.

Characteres Veneris.

Ab amissione.

A puella.

Characteres Solis.

*A fortuna
maiore.*

*A fortuna
minore.*

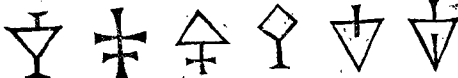

Characteres Martis.

A rubeo

A puero.

Characteres Iouis.

*Ab acqui-
sitione.*

A letitia.

Characteres Saturni.

A carcere.

A tristitia.

Char

Characteres capitis draconis.

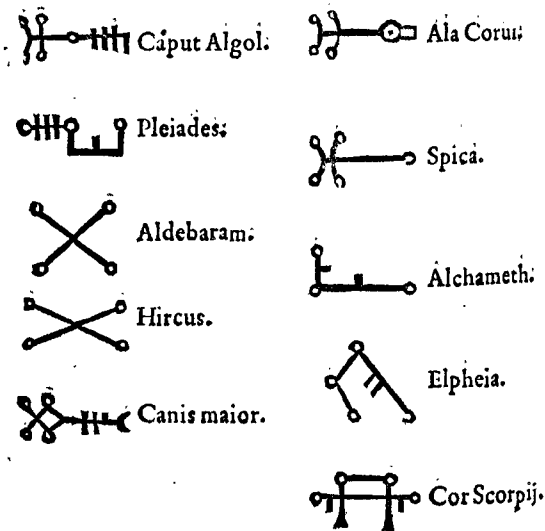
Characteres caudæ draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quãdam abstrahuntur. CAP. LII.

Diximus superius esse quendã imaginũ modũ, nõ ad similitudinẽ imaginũ cœlestiũ, sed secundũ emulationẽ eius, quod desiderat animus operantis : id pari ratione etiã de characteribus quibusdã intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quã imagines malè dearticulatae, habentes tamen quandã probabilem similitudinem cũ imagine cœlesti, aut cũ eo, quod cupit animus operãtis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totã imaginẽ exprimẽte. Quẽadmodũ characteres Arietis et Tauri, à cornib. formamus tales: ♈. ♉. Geminorũ, ab amplexu: II. Cãcri à progressu et regressu: ♋. Leonis, Scorpionis, et capricorni, à cauda ♏. ♐. Virginis à spica: ♍. ♎. Librae, à bilãce: ♎. Sagittarij, à sagitta: ♐. Aquarij, ab undis: ♒. Et Piscii, à piscibus: ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. Iouis à sceptro: ♃. Martis à dardo: ♀. Solis à rotũditate et aureo fulgore: ☉. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☿. Lunæ à crescẽtis decrescẽtisq; cornibus: ☾. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorũ, et stellarũ, naturarũq; constituuntur etiã characteres mixti: vt triplicitatis igneæ, ♁. terre, ♁. aereæ, ♁. aqueæ, ♁. Similiter iuxta centũ et viginti planetariũ coniũctiones totidẽ complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultãt: vt Saturni et Iouis, sic scilicet ♄.

vel sic, ♁ vel sic, ♁ Saturni & Martis, ♁ vel sic, ♁ Iouis & Martis, ♁ vel sic, ♁ Saturni, Iouis, & Martis: ♁ vel sic, ♁ . Et sicut hæc de duobus et tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debet: eademq; ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie vel gradu signorum ascendantium characteres ad similitudinem imaginis quàm compendiosè protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum viam imitationis fiunt ad id quòd desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, se inuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium verò contrariò, se inuicem avertentes, impugnantès, dispares, & dissolutæ. Cæterum nunc quos characteres Hærmes adstignauerit stellis fixis & beheniis; non pigebit huc adpingere: Sunt autem tales:

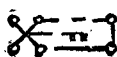

Canis minor.

Vultur ca-
dens.

Cor Leonis.

Cauda Cas-
pricorni.

Cauda Vrsæ.

Quòd nulla diuinationo sine Astrologia sit per-
fecta. CAP. LIII.

Loquuti sumus in præcedētibus, de variis diuinationum generibus: sed illud animadvertendum est, omnia hæc Astrologiæ vsus, canonesq; sibi deponere, veluti clauem ad omnium arcanorum noticiam pernecessariam: omniâque diuinationum quârumcunq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundâmenta habent, vt absque hac parum aut nihil videantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinationo, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiūt in istis inferioribus, ex solo situ et motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cum de hac sciētia ab antiquis ingētia volumina scripta sunt, & palam omnib. extant. Itaq; siue corpus, siue vultū, siue frōntem, siue manū inspiciat Physiognomus, siue somniū, siue auspiciū cōiectator scrutatus fuerit, si rectū futurū sit iudiciū, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius iudiciis, vnâ cū similitudinum signorūq; cōiecturis, veridicæ significatorū nascantur opīniones. Quòd si etiā prodigiū aliquod apparuerit, cœli figura erigēda erit, scrutāda etiā quæ præcesserunt in reuolūtionib. annorū, ex magnis coniunctionib. et eclipsibus: deindē etiā cōsiderāda principū, gentiū, regnorū, vrbium, vbi hæc

apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, revolutiones, profectiones, directiones, et quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: vt ex his omnibus tandem rationabilem, & verisimilimã harum rerum venemur significationem. Eadem serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositionibus incedendum esse perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horumve inferiora instrumenta agitati, id faciunt: vnde & illorum vaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt, quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum vatem:

Fulminis edoctum motus, ventusq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in acre pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam victimam, post inspecta exta, tandem ex cœlestiũ siderũ dispositionibus, protulisse sententiã. Iam vcrò etiã ipsa Geomãtia sortilegiorũ accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiæ, vel casu, vel vi quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœlestes, videlicet ad eas sedecim, quas superius nominauimus, ex eorum proprietatibus & rationibus, Astrologico more iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sortilegiorũ diuinacula, quorũ vis alivnde esse non potest, quàm à cœlo, atq; ab animo illa operantis: siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitur & producitur, necesse est superiorũ motus, influxusq; imitari, ad quos velut ad radices, & causas, atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tessera, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium influxibus fabricatæ & inscriptæ, mirandam diuinandi, prædicendiq; suis iactibus obtinent virtutem, ceu qualem Prænestina illæ tessera, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac vnde illi diuinationis virtus contingat. CAP. LIIII.

Quæcunq; per sortem diuinationes, ac eventuum huiusmodi sunt prædictiones, præter sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, & occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarum, cum secundum Platonicos causa per accidens nunquam possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari & invenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantiis immaterialibus & incorporeis, quæ re vera sortem administrant, & ad veritatis indicium dispensant, collocare necesse est: vt in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestibus intelligentiis, vel in ipso Deo. Quod autem in humana anima esse possit sufficiens potestas & virtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina virtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes virtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præfagiorum virtutes, cum ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè invadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum questionum, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis convenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod querens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia verò nõ semper

humano animo : sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est vatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud veteres mos erat, ante sortis projectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam advocabant. Quantulumcunq; ergo præfagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius vi mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisve, siue illa vis prodeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu siue in tesserarū impulsu, siue in occurso versiculorū, quales erāt olim sortes Homerica & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aclium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obvenisse illi hos Vergilianos versus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
 Sacra ferens? nosco crines Lucanâq; menta
 Regis Romani, primam qui legibus urbem
 Fundauit, Curibus paruis, & paupere terrâ,
 Missus in imperium magnum. —

Quibus versiculis in spem potiundi imperij nō frustra evasit. Similiter & apud Hebræos & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum versiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habēt diuinationis apud veteres, & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in diligēdis magistratibus, invidiæ vitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ verò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus: modò illud vos admoneam, quantumcunq; præfagij,
 diuina

diuinationis, aut vaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt, illud habent: sed per virtutē aliius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum.

CAP. LV.

Cœlum corporaq; cœlestia cum ipsa vim habeāt, et influxū manifestā operationē in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore provenire minimē potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentem, omnes nobilissimū tum poetæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membrāq; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu.
Conspirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aere libratum vacuo qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis. —

Et Boethius:

Boethius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resolis.
Quæ cum secta, duos motus glomeratur in orbem,
In semet reditura meat, mentemq; profundam.
Circuit, & simili convertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis Philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit;

Mare.

Principio cœlum, & terras, campōsq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniāq; astra,
Spiritus intus alit, totāmq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum, pecudumq; genus, vitæq; volantum,
 Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
 Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo
 Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi versus aliud velle videntur, quàm mundum non modò habere spiritum & animã, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originem, virtutem, vigoremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazelus, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

Habet mundus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animam in istis inferioribus, atque mistis. Habent etiam spiritum, ut in priori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpori. nam cum mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius particule sunt omnium animantium corpora: atque quanto totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi corpus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæque corpuscula, & mundi particule, & vilissima quæque animalcula, muscæ & vermiculi, vita digna sint, vitam possideant, animam habeant, mundum ipsum integrum, perfectissimum, totale, ac nobilissimum corpus, neque viuere, neque animam habere. Non minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa, quæ singulis vitam, animamq; largissimè præbent, ipsos vita, animaque carere: sitq; planta, vel arbor quævis nobilioris conditionis, quàm cœlum, quàm stellæ, quàm elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi vitæ in fons terram & aquam neget viuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, viuificant, nutriunt, augent? quod vel manifestissimè apparet in sponte nascentibus, & in his quibus
 semina

Semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi viucentia generare et nutrire, si ipsa vita animaq; carerent. Dicent fortè aliqui, viuencia eiusmodi non ab anima terræ vel aquæ, sed ex cœlestium animarū influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi fortè vt instrumentū proximæ substantiæ subiiciatur. Dicunt autem proximæ substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotū non mouetur ad artis effectū: sic etiam cœlestes illi influxus cum sint accidentia quædam, à suis vitalibus substantiis, siue ab ipsa vita longè remota, vitalem substantiā in istis inferiorib. non generabūt. Et Mercurius in tractatu quem de Communi inscripsit, inquit: Totū quod est in mundo, aut crescēdo, aut decrescēdo mouetur. Quod autē mouetur, id propterea uiuit: & cum omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo et alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autē cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: et qui negat cœlum animatū esse, ita vt motor eius nō sit forma eius, totius philosophiæ fundamēta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, sensum, siquidem vitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus, quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam.

CAP. LVII.

Quòd etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cum vniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducant. Neesse est enim terram rationes habere terrenorū, & aquarum aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo

terræ animam, veluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestis, ipsamq; animã vniuersi, suorum rationes non habere. Quòd si (vt inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus: crit certè non solum vitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiæ, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Neesse ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; particeps, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundem perseuerantia comprobant: quia motus cum sit natura sua liber, prævaricari facile potest, ac vicissim pervagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam viam, atque optimum finem ab initio prævidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissima adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, proculdubio ordinatissimè & perfectissimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non variat consilium. Est itaque anima mundi, vitæ quedam vnica, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, vt vnã reddat totius mundi machinam: sitq; velut vnũ monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectu, cœlesti & incorruptibili reboans, vnico flatu tantummodo, & vnica vitæ.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem. CAP. LVIII.

Animarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atque diuersa, pro multiiuga earum in ista inferiora potentia atque virtute: à quibus diuersa nomina sortita

sortita sunt, quibus veteres in eorum hymnis & invocationibus vsi sunt. Circa quod advertendum, quòd vnaquæque eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere virtutem : vnã in cognoscendo positam, alteram in viuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphaeris cœlestibus, priorem illam virtutem vocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphaera ponit Orpheus Bacchum Cribroniũ, & Musam Calliopen: in cœlo stellato Picidonium, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cœlo Iouis, Sabasium, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atque Clii: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliã Musam. Similiter & in sphaeris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram in aere, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetyn: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam verò mundi, siue totius vniuersi, vocant magi Iouem mundanum: mentem verò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his versibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur:
 Formosus Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum:
 Iuppiter & cum matre Deum regit ipse Leonem,
 Spiciferæ est Virgo Cereris, fabricatâq; Libra
 Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:
 Venantemq; Diana virum: sed partis equinæ
 Atque angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseque antiquissimus Orpheus ad Museum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; varia nomina, respectusq; & officia adsignans, singulâq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumque virtutum, à vero Deo in ministerium & utilitatem hominis, qui eis uti sciuerit, mundo distributarum. Ipsâque antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: ut puta aurem Memoriae, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquit: Cynthius aurem vellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuius, Fidei consecrauit. Digni sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data, hinc ea fleant veniam precantes. Umbilicum aliqui Veneri velot luxuriae sedem dedicant, alij qui omnia membra ad ipsum veloti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis tēplo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur veteres, etiam minima quæque membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si rectè intelligentur, & vera his præsentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pictate alienum, cum & sacra eloquia testentur, membra omnia nostra à supernis virtutibus regi. de quibus ampliora in sequenti libro dicemus: nec membra solummodo, sed & quæcumq; hominū exercitia, suis numinibus di-

tributa

tributa sunt: vt venationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyriū:

Sunt calami matri diuūm, sunt tympana curæ,

Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella

Pallas amat: nemora & saltus venatibus apti

Dianam capiunt: iunoniq; humidus aer

Debetur: Cereriq; seges: perquirat Osyrim

In latis Nili ripis fidissima conianx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemque variis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. CAP. LIX.

PRæterea septem illos mundi gubernatores (vt vocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium & Lunam, variis nominibus & epithetis nuncupabant, invocabantque. Saturnum videlicet vocantes Saturnus. Cœlium, falcigerum, patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligentem, ingeniosum, reuolutorem longi spacij, semen magnæ profunditatis, arcane contemplationis autorem, in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentē vel deprimentem, omnia destruentem & conseruantem, vim & potestatem subuertentem, & constituentem, absconditorum custodem & ostensorem, facientem amittere & invenire autorem vitæ & mortis. Sic Iupiter Iupiter. dictus, quasi iuuans pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonans, fulminator, invictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ voluntatis, honestus, mundus, bene ambulans, & in honore: dominus læticiæ & iudiciorum, sapiens, verax, ostensor veritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars Mars. ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentie, & impetuose festinationis: contra quem nemo defendere se potest, si ei obstare velit, qui for-

tes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potentiae, dominus igneae calefactionis: & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam praestat & tribuit. Sol vocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui ventos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgēs super vniuersum mundum, gubernans & viuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi, sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & virtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: vocaturque in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoque Athenienses illum Alexicacon, & Homerus Vlium vocauerunt, hoc est, malorum expulsores. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea violentia, quia vis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continens, hinc ab Assyriis אַדָּד Adad, quod solem significat: & ab Hebræis שֶׁמֶשׁ Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus vocatur domina, alma, formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fecunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies, hominumque parens initialis, quæ primis rerum exordiis sexuum diuersitatem geminato amore sociavit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina leticiæ, amicabilem dux,

ATRIX, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miserorū castibus tribuens, humani generis hospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis vacuum nec ociosum, omnia virtute sua devinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile vili, omnia rectificans & coequans: vocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & vocatur Hesperus, quando solem subsequitur, & vocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunque ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpretes superūm, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunq; deorum superūm & inferūm comineator, masculus cum masculis, foemina cum foeminis, utroque sexu foecundissimus: & Lucanius vocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpretes, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna vocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, mensrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, hospitatrix, noctiuaga, cornigra, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearūmq; regina manium, clementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de vno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum varios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluviarum & aquarum, datrix divitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra marique homines protegens, fortunæ tempestates mitigās, cum fato dispensans, omnia terræ nascent-

Mercurius.

tia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & invocamentis, qui plura scire velit, & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos reuera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitque similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus.

C A P. L X.

Cœlestes animæ virtutes suas corporibus cœlestibus infuunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt. Non enim ab alia causa quam à cœlesti, terreni orbis virtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, vititur invocatione astuta superiorum, verbis mysticis, & locutione quadam ingeniosa, trahens vnum ad aliud: vi tamen naturali per quandam convenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 6. Mysticæ philosophiæ: Quòd vbi aliquis ligando aut fascinando invocet solem aliàsve stellas, orans vt cooperentur operi desiderato: non sol aut aliæ stellæ sermonem illius audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnam vñionem earundem. Sicuti in corpore humano membrum vnum

MOUETUR

mouetur percipiendo motum alterius: atque in Cythara, mota
 vna chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet ali-
 quam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motū il-
 larum. Cognitio itaq; dependentiæ rerum sese subsequentiū,
 est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessariò
 requiritur ad vim attractionis superiorum virtutum exercen-
 dam. Verba autem hominum, res quædam sunt naturales: &
 quia partes mundi naturaliter se inuicem trahunt, & in se mu-
 tuo agunt, idcirco magus invocans per verba, operatur per vi-
 res naturæ aptas, quædã amore vnius ad aliã ducendo aut tra-
 hendo propter sequelam vnius rei ad alteram: aut repellendo
 propter odiũ vnius ad aliam, ex rerum contrarietate & differe-
 rentia, virtutumq; multitudine: quæ licet sint cõtrariæ aut dif-
 ferentes, perficiunt tamen partem vnã: quandoq; etiã dominio
 quodã cogit res virtute cœlesti, quoniam nõ est alienus à cœlo.
 Homo ergo, si quis recipit impressiõnẽ alicuius ligationis aut
 fascinois, non recipit secundũ animam rationalem, sed sen-
 sualem: & si qua parte sui patitur, secundũ animalẽ submũda-
 nãmq; patitur. Non enim ratione cognoscentẽ & intelligentẽ
 trahere possunt, sed tantũ sensu illã impressiõnem et impetum
 concipientem, quatenus cœlestium influxu, & rerũ mundana-
 rum cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur ultra di-
 spositionẽ suã pristinã aut cõnaturalẽ: quemadmodũ filius mo-
 uet patrẽ ad labores etiã vel inuitũ seruandi alendiq; illius gra-
 tia, quamvis fatigetur: & appetitus dominãdi mouet ad iraciũ
 diã, aliõsq; labores adipiscẽdi dominij causa. Et indigẽtia natu-
 ræ, & timor paupertatis, mouet ad optandũ diuitias. Et orna-
 tus mulieris pulchritudõq;, incitamentũ est ad illius cõcupiscẽ-
 tiã. Et harmonia prudẽtis musici variis passiõib. mouet audiẽ-
 tes, quorũ alij sponte sequũtur cõsonãtiã artis, alij etiã gestu se-
 se cõformãt, etiã inuite, quia sensus illorũ captiuatus est, ratio-
 ne sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinoũ &
 ligationũ non admiratur vulgus, nec detestatur, ob cõsuetudi-

nem: admiratur autem alias physicas, quoniam ignorat, & nō consuevit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illam esse, quod est à natura & secundū illam. Sciendū igitur, quod vnumquodq; superius mouet suū proximum inferius, in suo gradu & ordine, non solū in corporibus, sed etiā in spiritibus. Sic anima vniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in vegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & vnaqueq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundū naturam aptitudinemq; suā, velut pars vna corporis animalis patitur ab alia. Et mundus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidē cōtinet omnia eadē entia à primo ad postremum quæ mūdi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouēt corpora elementaris mundi, composita, generabilia & sensibilia à concavo ad centrum, per essentias superiores perpetuasq; & spirituales pendētes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & virtute à Deo per verbū eius insita, quod verbū Chaldæi Babyloniæ sapientes, vocāt causam causarū: quoniā ab eo producuntur entia, etiā ipse intellectus agens ab eo secundus. Id autē propter vniōnem verbi huius cū autore primo, à quo omnia existentia verè producuntur. Verbū igitur, id est, simulacrū Dei: intellectus agens, est simulacrū verbi: anima est simulacrū intellectus: verbū autē nostrum est simulacrum animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et vnumquodq; isto perficit suū subsequēs, sicut pater filiū: & nullū posterius existit sine priore: sunt enim inter se depēdētia, depēdētia quādā ordinata, ita quod quando corrūpitur posterius, reuertitur ad proximū prius; donec perueniat ad cœlos, deinde ad animā vniuersalē, postea ad intellectū agētem, quo oēs aliæ creature existunt, quiq; existit in autore principe, quod est verbū creās ad quod tandem omnia reuertuntur. Oportet igitur animā nostram volentē operari aliquod opus mirandū in istis inferioribus.

hinc, speculari suum principium, vt ab illo roboretur, illustretur, vniq; agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera vt magis contemblemur animas stellarũ, quàm corpora: magis mundũ supercœlestẽ intellectualem, quàm cœlestẽ corporeũ: quoniam ille est nobilior, quamvis etiam hic insignis & præliminaris ad illum existat: & sine quo medio non possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus, recipit illam à mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter qui solis attrahere cupit influxũ, oportet illum contemplari solem, non tantum speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsum met animum Solis, evadatq; illi assimilis, visuq; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen. hic nanq; illius splendore implebitur, & lumen eius, quod est hypotypus, à superno orbe impressus, in se suscipiet; cuius illustratione indutus, verè illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremam illam claritatem, omnesq; eius participes formas pro voto intellectus consequetur. Cumq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturq; spiritibus solis, attingetq; virtutes & illustrationes virtutis supernaturalis, illarumq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tantum, sed & cum gestu religioso & supplici animo, etiam abvndè, incessanter & integrè orantes, vt ille illustret mentem, dimoueatq; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Herinanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliae & Angariae Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettezheim, S. D.

ST Veterum magorum nobilis admodum sententia (Princeps illustrissime) nulla in re nobis in hac vita magis elaborandum esse, quam ut ab animi nobilitate, quo Deo proximè accedimus diuinamque induimus naturam, minimè degeneremus: ne quando inani ocio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq; vitia resoluetur, illumq; tanquam proiectum per peruersarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ nobilitatis memor dignum ali- quod seipso & cogitet semper, & faciat, & opereatur. Hoc autem solum & maximè præstat nobis diuine scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruiigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorum gradus ad ipsum usq; archetypum ascendentes, ab illo rerum omnium in enarrabilem haurimus virtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidentes, hi solent variis sepe erroribus ac fallentibus confundi, & à malis demonibus sæpissime falli. Diuino-
 norum

novum autem intelligentia purgat mentem erroribus,
 redditq; diuinã, virtutem operibus nostris infallibilem
 præstat, & malorum omnium demonum fraudes &
 obstacula longè propellit, illosq; simul imperio nostro
 subiicit, etiam bonos angelos & vniuersas mundi vir-
 tutes in nostrum ministerium cogit, attracta videli-
 cet ab ipso archetypo operũ nostrorũ virtute: ad quem
 quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis
 obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam
 (vt inquit Homerus) nullus Deorũ ausit in suis sedi-
 bus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (vt ait
 Aristophanes) per aliquem Deorum, cui iussa capeſſe
 re phas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro
 voto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrissi-
 me) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui
 cum diuinæ providentiæ benignitas, procliue fatum, &
 nature liberalitas te taliter dotarunt, vt mentis acu-
 mine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium a-
 mœna spectacula, sublimesq; cœlorum ades, difficili-
 mosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, con-
 templari, discernere, & diiudicare valeas: tantarum
 virtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debi-
 tor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ my-
 steria sine fictione didici, veris sententiarum defini-
 tionibus sine inuidia communicare, & intelligen-
 tiam eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aeg-
 yptiorum veteres sacerdotes ac Chaldæi Babylonio-
 rum prisca vates, atque Cabalistsæ Hebræorum diuini

sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorū profundissimi philosophi, tū Indorū Brachmani, Aethiopū Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intermerati theologi tradiderūt, & qua Verborum vi, qua signaculorum potentia, quibus benedictionū & imprecationum carminibus, qua obseruationum virtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ vetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine velut Cimmeriis tenebris huc vsq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenū igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen planè arduissimum. Quare hanc vnam veniam me præfatum volo, ne orationis gratiam, sermonis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atque nunc non orationis contextum, sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantia sermonis studuimus, succedente in eius locum vbertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro virili nostra præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nas-

tulos

tulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sibyllæ foliis sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumque suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim cõcepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquam quicquam eorum legerint, aut omnino rectè perceperint. Idcirco Princeps illustrissime sapientissimèque antistes) hoc opus à me tuarum virtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, vt si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calumniandi insania illud arrodere velint, ipsum tua discretionis perspicacia ac iudicij candore, feliciter protegas atque defendas. Vale felicissimè.

HENRICI COR.

AGRIPPÆ DE OCCULTIO.

re Philosophia, siue de Magia,

L I B E R I I I.

De necessitate, virtute & vtilitate religio- nis. CAP. I.

Empus est nunc ad altiora nos convertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet calle-
re & scire leges religionum: & quomodo veri-
tatem religione diuina debeamus adipisci: &
quomodo animum & mentem, qua sola possumus veritatem
comprehendere, ritè debeamus excolere. Est enim Magorum
vulgaris sententia, quòd nisi mens atq; animus bene value-
rint, corpus bene valere non posse. Tunc autem esse homi-
nem verè sanum, quando anima & corpus ita copulantur,
& inter se conveniunt, vt firmitas mentis & animi, corpo-
ris viribus non sit inferior. Firmam autem & robustam men-
tem (vt inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm
à vitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Reli-
gio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam
naturam naturalesq; roborat virtutes, quemadmodum medi-
cus corporis iuuat sanitatē, & agricola terræ virtutem adiu-
uat. Quicunq; verò religione relicta naturalibus tantum con-
fidunt, solent à malis dæmonibus sæpius falli. Ex intelle-
ctu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur vitiorum,
& contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gra-
tius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac verè religio-
sus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à diis im-
mortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purga-
tos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, &
tunc diuinum illud ambrosianū nectar (nectar inquam, quod

Zacharias

Zacharias propheta appellat vinum germinans virgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum veteres cecinere poetæ, à quo tã diuinissimi riui in corda nostra emanant. -

De silentio & occultatione eorum quæ secreta
in religione sunt. CAP. II.

Quicumq; igitur nunc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum) (vt inquit Mercurius) irreligiøsæ scientis est multorum conscientis publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysteriis sunt. Pythagoras quoque & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentij iusurandum cū terribili quadã religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur. vnde in carmine de verbo sacro canit: Orpheus.

Vos qui virtutem colitis, vos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite vestros.
Contra qui sacras leges contemnitis, hinc vos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu verò qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, voces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interitũq; carentem:]
Quem nos presenti quis sit, sermone docemus.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul ô, procul este prophani,
Conclamat vates, totoq; absistite luco.

Maro.

Hinc & in sacris Eleusinae Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc praecone, qui procul esse prophanum vulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem praecceptum, de Hebraeorum Cabalisticis arcanis, his versibus explicatum: Tradas eos libros sapientibus de populo, quorum corda scis capere posse & seruare secreta haec. Idcirco religiosa Aegyptiorum volumina & ad caeremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata conficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras vocant. Macrobius, Marcellinus & ceteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet a prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiam Apuleius testatur his verbis; Peraeto, inquit, sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prae notatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggerentes: partim nodosis, & in modum rotae tortuosis, capreolatimque condensis apicibus, a curiositate prophanorum, lectione munita. Silentibus igitur & occultantibus quae secreta in religione sunt, erimus eius scientiae digni discipuli. Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debetur: qui vero secus agunt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius de arcanis sacrorum: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire: sed parem noxam contraherent aures & linguae temerariae curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poetam, cum nonnulla ex Iudaicae scripturae mysteriis, ad fabulam quandam referre vellet, luminibus priuatum. Theopompus quoque qui coeperat nonnulla ex lege diuina transferre in Graecam linguam, turbatione mentis quadam & animi illico percussus est: vnde postea magnopere Deum oras, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somnium: quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicum promulgaret. Numinus etiam quidam occultorum curiosior, offensam numinum contraxit, quod Eleusinae deae sacra interpretando euulgauisset. Somniant enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertum lu-

Tertullia-
nus.

Apuleius.

panar prostantes, quod cum admiraretur, iratè responderunt, ab ipso se aditu pudicitiae suae vi abstractas, & passim aduentibus prostitutas: per quod admonitus est, caeremonias decorum minimè invulgandas esse. Ideo antiquorū studium semper fuit, Dei & naturae sacramenta involuere, & variis enigmatibus obtegere: quam legem sic obseruarunt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persae, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui vates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inviolabili fide seruarunt. Hinc Plotinus, & Origenes, ceterique Ammonij discipuli, vt narrat Porphyrius in libro de Educatione & disciplina Plotini, iuraverunt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, violato iureiurādo Ammonio praestito, sacramenta publicavit, in transgressionis poenā, vt nonnulli adserunt, horrendo pediculorum edulio cōsumptus est. Ipse etiam Christus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, vt tantummodo secretiores discipuli intelligerent mysteriū verbi Dei, ceteri autem solas parabolas sentirent: praecipiens insuper non dandū sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, vt non peccem tibi. Non decet itaque arcana quae inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare veniam mihi dabit, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiae arcana sacramenta, silentio fuerim praetergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quae scitu necessaria sunt, referemus, atque vos ab huius libri lectione non abeat, mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege haec vobis communicata sunt, qua Dionysius adstringit Timotheum videlicet, vt ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud praeterea vos in hoc initio admonitos esse volo, quòd quemadmodum ipsa numina detestantur publica atque prophana, amantque secreta: sic experimentum omne magi-

cum fugit publicum, querit occultari, silentio roboratur, pro palatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi velit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tempus, neq; desiderium, neque voluntatem suam propalare: nisi aut præceptor, aut coadiutori, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatū. Siquidem ipsa etiam socij loquacitas, incredulitasq; atque indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; turbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis evadat in verum Magum & mirandorum operatorem. C A P. III.

Circa principium primi libri huius Operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magum: nunc verò narrabimus rem arcanam, necessariam & secretā, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clavis omnium magicarum operationū: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem virtutem ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationem: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorum operator: qui cum fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibile corporis animam occupatus, nullum meretur diuinarum substantiarum imperium: ideoq; multi frustra hanc artem prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantam celsitudinem nitimur, duo potissimum meditari: unum videlicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterum qua via, & quo modo ad purum ipsum intellectum, deorumque virtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerum secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationum virtutem scendere

dore possumus. in his enim tota consistit dignificatio, quam
 præstant natura, meritum, & ars quædam religiosa, naturalis
 dignitas: ipsa est corporis organorumq; optima dispositio, ani-
 mam ipsam nuquam crassitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut
 humore præveniens. & hæc provenit à situ, motu, lumine, &
 influentia corporum, animarumque cælestium, quæ in genest
 cuiuslibet, verjatur, ut sunt quorum nona domus per Saturnum,
 Solem, Mercurium. q; fortunata est. Mars etiam in nona domo
 spiritibus operatur. Sed de his copiosè tractatur in libris astro-
 rum. Qui verò talis non fuerit, necesse est, ut naturæ defectum
 educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero
 usu, recompenset, quovsq; omni perfectione intrinseca & ex-
 trinseca cõpletus evadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege
 Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere vi-
 dua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab
 hernia, sitq; integer in omnibus mēbris: nō cæcus, nō claudus,
 nō gibbus, nō naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit,
 puerum magico carmine divinationi initiandum, oportere eli-
 gere sanum, incolumem, ingeniosum, decorum, integrum, ani-
 mo solertem, & ore facundum, ut in eo divina potestas qua-
 si bonis ædibus versetur: atq; ipse pueri animus citò expertus,
 ad divinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duo-
 bus perficitur, doctrina videlicet & opere. Doctrinæ finis
 est, verum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium
 primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum &
 expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam
 contemplationi penitus admouere: & in seipsam convertere.
 Inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & pote-
 stas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passiones
 ex generatione nobis obstantes, per imaginationes falsas, &
 appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest divina
 cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, nō minorem
 efficaciam sortitur, quæ sæpe etiam se sola efficax est ad acqui-

rendam nobis deificam virtutem. Tanta enim est virtus sacro-
 vū operum ritè factorū exhibitorūmq; , vt etiam licet non in-
 tellecta , piè tamen & integrè obseruata , stabiliq; fide credi-
 ta, non minorem habeant efficaciam, nos diuina potestate de-
 corare. Quæ verò arte religionis acquiritur dignitas, ipsa re-
 ligiosis quibusdam ceremoniis, & expiationibus, consecratio-
 nibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica
 religio cōsecrauit: qui potestatem habet impositionis manūū,
 & initiandi virtute sacramentali , ex qua imprimitur chara-
 cter diuinæ virtutis atque potestatis, quem vocant diuinū con-
 sensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi coelitum
 consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus
 inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris
 homo sacra religionis mēte perfectus, qui piè constantissimèq;
 de religione sentias , & sine hæsitacione credas , fuerisq; talis
 cui autoritas sacrorum naturaq; præ cæteris contulerint di-
 gnitatem, quem numina minimè contemnant : poteris oran-
 do, consecrando, sacrificando, invocando, virtutes spiritualis
 atque cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus velis imprimere,
 omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa viuificare. Quisquis
 autem præter autoritatem officij, absque sanctitatis & doctri-
 næ merito , præter naturæ educationisque dignitatem aliquid
 in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit , ac se
 simul & credentes sibi decipiet : ac numinum indignationem
 cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminicu-
 lis, religione & superstitione.

C A P. IIII.

Dvo sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ o-
 perationem, religio videlicet & superstitio. Religio i-
 ipsa, est diuinorum assidua contemplatio, piisq; operibus cum
 Deo diuinisq; numinib. religatio, per quā reuerenti famulatu,
 digna illis veneratio, & cultus sanctificatio impenditur, cære-
 moniæq;

moniæq; diuini cultus ritè exercētur. Est itaq; religio, discipli-
 na quædã externorũ sacrorũ, ac ceremoniarũ, per quam rerũ
 internarum & spiritualium, tanquã per signa quædã admo-
 nemur: quæ ita nobis à natura insita est, vt plus illa, quàm ra-
 tionabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicumque
 igitur ea neglecta, naturaliiũ viribus (vt suprã diximus) tantũ-
 modo confidunt, solent à malis dæmonibus sepißime falli. Ie-
 circo qui religiosius sanctiũsq; eruditi sunt, nec arborem plan-
 tant, nec vineam inferunt, nec modicum quodvis opus absque
 diuina invocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præci-
 pit doctor gentiũ, inquiens: Quæcunq; feceritis, in verbo aut
 opere, omnia in nomine Domini IESV Christi facite, gratias
 illi agentes, & Deo patri per ipsum. Religionis igitur vires,
 physicis ac mathematicis virtutibus superaddere, tãtum abest
 à culpa, vt non adiungere, sit impium scelus. Hinc in libro se-
 natorum ait Rabi Henina: Quicumq; omiſsa benedictione, ali-
 qua creaturarum fungitur, hanc veluti furto & rapina, à Deo
 & ecclesia vsurpasse creditur. de quo scriptũ est per Salomo-
 nẽ: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est viri sub-
 verforis. Pater autem Deus est, mater verò ecclesia, sicut scri-
 ptum est: Nunquid non ipsa est pater tuus, qui possedit te? Et
 alibi: Audi fili disciplinam patris tui, & ne dimittas legem ma-
 tris tuæ. Nihil Deo magis displicet, quàm negligi, quàm cõte-
 mni: nihil placet magis, quàm venerari, quàm adorari. Hinc
 nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cũcta
 Deũ venerantur, cuncta precantur (vt inquit Proclus) hymnis
 concinnant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali mo-
 do, alia sensibili, alia rationali, alia quidem intellectuæ: & o-
 mnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt
 Dõmino. Religionis autem ritus, cæremoniæq; pro temporũ
 regionumq; varietate, diuersi sunt: & vnaquæq; religio boni
 aliquid habet, quod ad Deũ ipsum creatorẽ dirigitur: & licet
 vnã solam Christianã religionẽ Deus approbet, cæteros tamẽ

eius gratia susceptos cultus, nō penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamē premio irremuneratos nō relinquit, vel saltem minus punit: impios verò, & penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorum impietas, quàm eorum qui falsam & erroneā religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea est, quæ nō aliquid sapientiæ contineat: qua veniam illi habere possunt, qui summū hominis officiū, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad verā autem religionē homo per seipsum pervenire nō potest, nec nisi doceatur à Deo. Omnis itaque cultus qui à vera religione alienus est, superstitio est: & omnis veneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm vera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summo opere, ne quando peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti Deo, sacriscq; sub illō numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaque, licet à vera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata est: quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maximè, quæ est similitudo quædam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam indē nanciscitur potentiā, non minorem etiam vim sortitur ex credulitatē operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictum est, & apud vulgus palàm notum est. Credulitatē igitur requirit superstitio, quemadmodū religio fidem. Tanta siquidem potest cōstans credulitas, vt etiā miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione etiā falsa, modo firmissimè credat verā, spiritū suū ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimuletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis.

gionis, eaque operetur, quæ ratio & natura non discernunt. *Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, non modò in superstitione, sed etiam in vera religione infirmant, & effectum quæsitum licet fortissimorum experimentorum, enervant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: videlicet, quando excommunicantur vermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia verò prisca illi magi, & qui eius artis autores apud veteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Assyrij, Persæ & Arabes, quorum religio omnis perversa erat, & idololatria inquinata: cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si vos de illis non admonerem. Vbicunq; ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa vobis ex alienis autoribus narrata, & per me vobis non pro veritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis veritati, & imitationis instructio, in his quæ vera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, veritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentiæ, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum vsum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.*

De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis
semitam perducunt. CAP. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad veritatis semitam
vsque perducunt, & qui religionem totam gubernant:
in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor
enim vehiculum animæ, omnium præstantissimus, supernè ab

intelligibilibus vsq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostram congregat atque convertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad vota largitur, virtutem supplicationibus nostris subministrans: sicut

Iiad. 1. apud Homerũ legitur, Chrysen Apollo supplican-tem exaudivit, quia multum sibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangelis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes verò immobiliter ad ea quæ appetit suspen-
 sa, quando indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: fides verò virtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per vniuersum omnia lustrat. nam cum ipsa supernè à primo lumine descendat, atque illi vicinior existat, longè est nobilior atq; excellentior, quàm scientiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptã ad intellectũ

Proclus. nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis, eadẽque potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est vera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos Deo immediatè coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (vt Platonicus testantur) ad Deum accedimus, diuinãq; adsequimur protectionem virtutẽque. Sic legimus, Danielẽ leonum pericula evasisse, quia credidit Deo suo; & hæmorroissæ ait Christus, Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requisivit dicens: Creditis quòd possim vos illu-

Iiad. 1. minare? sic Pallas apud Homerum his verbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco Linus poeta canit credenda esse omnia, quia facilia Deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorũ nasciscimur virtutem. Vbi verò de fide defecerimus, nihil admira-

ratione,

ratione, sed poena dignum operabimur: quemadmodū de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his verbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus Iudæis exorcistis, invocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV, dicentes: Adiuro vos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM novi, & Paulum scio: vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. CAP. VI.

MENS itaq; nostra pura atque diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, veritatem attrahit, omnesq; rerum tam naturalium quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa veritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc provenit, quod nos in natura constituti, ea quæ supra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, verum etiam eorum quæ mox fient, & quæ longè post futura sunt, assidue recipimus oracula. Præterea non solum in scientiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi virtutem sibi diuinam vendicat, verum etiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc provenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sidera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines Deo devoti, ac theologice istis virtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant ventos, cogunt nubes in pluias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia

apud varias gentes facta fuisse, canunt poetæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi vna cum Theologis confirmant: sic prophetæ, sic Apostoli, sic ceteri viri Dei maximis claruere potentiis. Sciendum ergo, quòd sicut per primi agentis influxum, sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum: sic etiam per solùm opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturalium cœlestiumq; virtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicumque autem sine admixtione aliarum virtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit viuere. Quicumq; autem nõ purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad devorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago veri Dei cognitionem, & quid de Deo veteres senserunt Magi atque philosophi. CAP. VII.

Quoniam omnium rerum esse atq; operari, à summo Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est: non quidem principaliter, sed ratione instrumentali in primi creatoris virtute (rerum enim omnium principium, prima causa est: quod autem à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quemq; ipsum Deum omnium productorem, & primam causam, cæterosque deos siue numina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua veneratione, quibus sacris vnus cuiusq; cõditioni cõformibus colèdi sunt singuli, nõ ignorare. Quicumq; enim invocatis diis, illos nõ proprio honore prosequitur: nec illis quòd cuiusq; cõgruit ritè distribuit, illorũ præsentia & optatos ab illis effectus nõ adsequitur: quemadmodũ in harmonia, si vna chorda frangatur

frangatur, tota subito dissonat: nonnunquam etiam periculum cum poena incurrit, sicut scriptum est de Assyriis, quos transtulit Salmanasar in Samariam: quia ignorabant legitima Dei terræ, immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos, eo quòd ignorabant ritum Dei terræ. Nunc igitur quid veteres magi et philosophi de Deo consonum senserint, videamus. Legimus enim, quòd Nicocreonte tyranno Cypriorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante: Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, venter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen. cui haud absimile cecinit Orpheus in his versibus:

Orpheus:

Sidereæq; domus rex est & Iuppiter ipse,
 Principium atq; ortus: verùm vis vna, Deusq;
 Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
 Singula ponuntur, tellus, vnda, ignis & aër:
 Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
 At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
 Sunt Iouis excelsi. ceruicem nanq; videbis,
 Cœli suspiciens reverentia magnaq; tecta.
 Hoc caput auricomum, flauo de vertice crimes.
 Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
 Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
 Vnum est ortus ipse occasus. — & aliud:
 Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
 Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
 Præscia venturi mens constat regius æther,
 Quam strepitus nullus, nec vis, nec fama latere
 Arcanumve potest, penetratq; per omnia victrix.
 Præterea invictum corpus, sine fine modoq;
 Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,
 Est aër, alas quoq; ventis possidet ille.
 His ad cuncta volans, Euro est velocior ipso.

Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
 Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
 Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
 Vltima præterea terrarum limina & ampli
 Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
 Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
 Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
 Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersi, in itaq; mundum Iouem arbitrantur: atque sanè ipse
 mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit.
 Sophocles. vnde Sophocles: In veritate inquit, solus vnus est Deus, qui
 Euripides. cælum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides in-
 quit: Vidésne excelsum, qui illum infinitum ætherem, & ter-
 ram vndiquaq; complectitur vlnis? Hunc crede Iouem, hunc
 Ennius. arbitrare Deum. Vnde Ennius poëta canit:

Aspice hoc sublime candens, quem invocāt omnes Iouem.
 Porphy- Vniuersus igitur mundus Iupiter est (vt inquit Porphyrius)
 rius. animal ex animalibus, Deus ex diis constitutus. Iupiter autem
 est, in quantum intellectus est, à quo vniuersa producuntur, cum

Orpheus. Ita creans intelligendo. Hinc Orpheus de verbo sacro canit:
 Vnus perfectus Deus est, qui cuncta creauit:
 Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
 Qui capitur mente tantum, qui mente videtur:
 Qui nullumq; malum mortalibus invehit vnquam,
 Quem præter non est alius. Et paulo pòst:
 Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
 Priscorum nos hæc docuerunt omnia vates:
 Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

— mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem.
 Zoroastes quoq; in Sacra historia de rebus Persicis sic Deū de-
 finit: Deus est inter omnia quæ labē nullā & corruptionē sen-
 tiunt,

tiunt, primus, ingenitus, nec interiturus vnquam, partium ex-
pers, sibiq; ipsi similimus, bonorū omnium auriga & autor,
rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iusti-
ciæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inventor ac
sapientia. Apuleius autem describit ipsum basilicū, hoc est re-
gem, totius rerum naturæ causam, rationem & originem ini-
tialem, summū animi genitorem, æternū, animantium sospi-
torem, sine propagatione genitorem, neq; loco, neque tem-
pore, nec nulla vice comprehensum, eóq; paucis cogitabilem,
nemini effabilem. Hinc itaq; summū Deum Euripides Iouem
præcipit nominādū: per cuius caput cecinit Opheus vniuersa
in lucē processisse: cæteras autē potestates, ministras esse cēsen-
das, quæ videlicet extra Deū sunt, & ab ipso separatæ. Hinc
ipsi Dei ministri, & intelligētiae separatæ, à philosophis nūcu-
pātur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultū religiosum debe-
ri dicūt: cæteris verò numinib. nō debcri nisi propter ipsum.

Quid de Diuina trinitate veteres senserint phi-
losophi. CAP. VIII.

Augustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos,
tres in Deo personas posuisse, quarum primam vni-
uersitatis patrem appellant: secundam, filium atque primam
mentem vocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spi-
ritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Plato-
nis opinione spiritum vocat, vbi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem. —

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum,
tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quem ad-
modum abs loquente verbum, vel sicut à lumine lumen. Hinc
& verbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina ac-
cepit. diuina enim mens, cum se vnico & nunquam interrump-
to actu, absq; vlla intentione, aut vicissitudine, intelligit
summū bonū: prole et filiū in se prognerat, quæ est plena in-

telligentia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius verbum nominant, siue sermonem: Plato Dei patris filiū: Orpheus verò Palladem ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altissima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre vnum, & eundem in essentia Deum esse testatur Iamblichus, Deū videlicet sui ipsius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoque Trismegistus in Asclepio, Dei filium diversis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (vbi vaticinari videtur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait: Regenerationis autor est filius Dei homo, vnius voluntate Dei. Vocat etiam Deum vtriusque sexus fœcunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; fœminam: & Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & fœminam: adseritq; vtrunque diis sexum inesse. Hinc in Hymnis Minervam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apulcius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc versiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Maro. Et Vergilius de Venere inquit, canit:

Descendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus absuit. —

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni violauit numina verbo.

Et Carenus populus Deum Lunam mirifica veneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor

tia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est, quàm aliæ proles cum eorū parentibus, quæ est tertiā persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritū intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunque voluerit, & coequantem se vniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia vno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens videlicet, inenarrabilem Dei in seipso splendorem, & circa se ipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, vbi canit:

Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticā, ab ætho, ^{αἴθω.} quod significat ardeo: & aer spiritus, quasi æthaer, id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id ^{ἀἴθρ.} est igneum spiraculum. Pater ergo, & Filius, & Spiritus amatorius, idemq; igneus, vocantur à theologis tres personæ: quas etiā Orpheus in adiurationibus his verbis invocat: Cœlum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quàm locutus est primum, quando mundum vniuersum suis firmavit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineræ, & Bule nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partum his verbis enunciāns: Primam certè filiam castis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bule, hoc est consilium. Quod Orpheus

αὐγυίωνός.

in præfatis versiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipsèq; Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem vniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, inquit:

Spiritus intus alit, totámq; infusa per artus

Mens agitat molem. —

Est igitur Deus, vt inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à Patre enim tanquã à primo fonte emanant omnia: in Filio verò tanquã in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum verò explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit vera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. C A P. I X.

Decreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quòd vnus sit solus verus Deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ sibi inuicem coæternæ & coæquales, vna tamen essentia & substantia, naturæque simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana veritas, vt vnum Deum in trinitate, & trinitatem in vnitatem veneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiã, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamẽ personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illum in filium transtulit. sunt enim ambo vnus & eiusdem substantiæ, sed diversarum personarum. Filius quoque hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamen nihilominus ex substãtia virginis in seculo natus est, &

vocatam

vocatum est nomen eius IESVS : perfectus Deus , perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens : cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Necessarium est igitur credamus, quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius Deus & homo est: vna persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est Deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de virgine, & ante & post partum incorrupta : passus in cruce mortuus est, sed in cruce vitam restauravit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descendit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per virtutem propriam : tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & venturus est iudicare viuos & mortuos, ad eiusque adventum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua; & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est vera fides, quam si quis non crediderit, vel de qua si quis dubitauerit, à spe vitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi nomenclationes, alij Attributiones, Gentiles deos & numina nuncupabant: de quibus decem Sephiroth, ac decem sacratissimis Dei nominibus illis præsentibus, eorundemque interpretatione.

C A P. X.

DEus ipse, licet in trinitatè personarum vnitissimæ essentia sit, esse tamen in eo multa quædam numina, veluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi Deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributiones vocamus, vt sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ facturam, quam Saturnum: vim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorè, quam Venerem: lucidam vitam, quam Solem siue Apollinem: vniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam verò, vt infe-

rora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, vnus est:

Sed cur bis loquimur, Deus adsit in omnibus vnus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse Deusq;

Progenitor, genetrixq; deum, Deus vnus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub variis nominibus, numinibusq;, sub vario etiã sexu vnum Deum colebant. Quem, vt ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digestit, fragilitatis suæ memor, vt portionibus quisque coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus providentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoque nominibus invocabant. Hinc illa numinum multiplex varietas, propter multiplicem ac variam gratiarum distributionem, Deus autem vnus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit vnus Deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad vnã animam mundi siue vniuersi, sic deos omnes referri ad vnum Iouem, qui idem Deus, sub variis colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per viam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicumque hymnos Orphei, & veterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos vocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi Pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est Ensoph in Cabala, Orpheus noctem vocat: idem est Typhon apud Orpheum,

phem, qui Zamael in Cabala. Verum Hebræorum Mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decem principalia nomina diuina, veluti numina quædam, ceu Dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth vocant, veluti per vestimenta, siue instrumenta, vel exemplaria archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, vsque in infima, ordine tamen quodam. Nam primò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphaeras, & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiunt vim atque virtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius vocata est Cether, quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse simplicissimum diuinitatis: & vocatur, quod oculus non vidit: & attribuitur Deo patri: & influit per ordinem Seraphim, vel vt vocant Hebræi, Haiorb Hecadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per Primum mobile, omnibusque essendi munus largitur, ipsum vniuersum per totam circumferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur Metatron, hoc est, princeps facierum: cuius officium est, introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est Dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cũ Iod coniunctum: numeratio eius Hochma, hoc est, sapientia, & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitum, & attribuitur filio: & influit per ordinem Cherubim, siue quæ vocant Hebræi Ophanim, hoc est, formæ, vel rotæ: & exinde in cœlum stellatū, totidem illic fabricans figuras, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarū distinguens, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adâ. Tertiū nomen vocatū est tetragrammatō Elohim, numeratio eius vocatur bina, hoc est providentia, seu intelligentia: & significat remissionem, et quietem, iubilæū, pœnitentialem conuersionem, tubam magnam, redemptionem mūdi, & vitā ven-

turi seculi : & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi vocant Aralim, hoc est, angeli magni, fortes, & robusti : atque exinde per spheram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans : cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe : & alia intelligentia Iophiel, præfectus Sem : & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, veluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia : sed per reliquas septem exequuntur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio Hæfed, quod est clementia, siue bonitas : & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum : & influit per ordinem Dominationum, siue quem vocant Hebræi Hasmalim, per spheram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iusticiam omnibus donans, & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahe. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, Deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius vocatur Geburah, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium : puniens per strages & bella : & coaptatur ad tribunal Dei, & cingulum Dei, & gladium, & brachium sinistrum, & vocatur etiam Pachad, quod est timor : & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per spheram Martis, cuius est fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camael, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum Vaudahat : & numeratio eius Tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, voluptas : & significat lignum vite : & influit per ordinem Virtutum, siue quem vocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in spheram Solis, claritatem illi & vitam donans, & exinde metalla producens : & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit præfectus

Isahac,

Isahac, & *Tobiæ iunioris*, atque angelus *Peliel*, præfectus *Iacob*. Septimum nomen tetragrammaton *Sabaoth*, siue *Adonai Sabaoth*, hoc est, Deus exercituum: & numeratio eius *Nezah*, hoc est, triumphus, & victoria: & applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iusticiam Dei vlciscentis: & influit per ordinem Principatum, siue quem vocant Hebræi *Elohim*, hoc est deorum, in spheram *Veneris*, zelum & amorem iusticiæ: & producit vegetabilia, & intelligentia eius *Haniel*, & angelus *Ceruiel*, præfectus *David*. Octauum nomen dicitur *Elohim Sabaoth*, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iusticiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim vtrunque nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius vocatur *Hod*, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorū, siue quem Hebræi vocant *Benelohim*, id est, filios deorū, in spheram *Mercurij*, ornatus elegantiam & consonantiā, producēs animalia: & intelligentia eius *Michael*, qui fuit præfectus *Salomonis*. Nonū nomen dicitur *Sadai*, hoc est, omnipotens, & omnibus satisfaciens, & *Elhai*, quod est Deus viuus: & numeratio eius *Iesod*, hoc est, fundamentum: & significat intellectum bonū, foedus, redemptionē, & quietem: & influit per ordinem angelorū, siue quem Hebræi vocant *Cherubim*, in spheram *Lunæ*, rerum omnium incrementū & decrementū: hominūq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius *Gabriel*, qui fuit præfectus *Ioseph*, & *Iosue*, & *Danielis*. Decimum nomen est, *Adonai meleh*, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius *Malchuth*, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam & templum Dei, & ianuā: & influit per ordinem animasticum, animarum videlicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur *Isim*, hoc est, nobiles, heroes, & principes: suntque Hierarchiis inferiores, & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum scien-

tiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Meſſiæ, ſiue (vt alij dicunt) intelligentia Metatron, quæ dicitur prima creatura, ſiue anima mundi, & præfectus Moſæ.

De diuinis nominibus, eorundemque potentia
& virtute. CAP. X.

DEus ipſe licet ſit vnitiſſimus, ſortitur tamen diuerſa nomina, non quæ diuerſas eius eſſentias aut deitates exponant, ſed quaſdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata ſunt, multa beneficia, & diuerſa munera, velut per canales quaſdam diſillant. Horum nominum decem ſuperius deſcripſimus, quæ etiã Hieronymus ad Marcellam numerat: Dionyſius quadraginta quinque tum Dei patris, tum Chriſti nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui eſt in Exodo, ſeptuaginta duo cum angelorum, tum Dei nomina deducunt, quod nomẽ ſeptuaginta duarum literarum, & Schemhamphoras, hoc eſt, expoſitorium, vocant. Alij vltcrius progredientes, ex ſingulis Scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, vt eorum numerus, & quæ ſignificant, ſint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ ſuprà memorauimus, eſt nomen diuinæ eſſentiæ Eheie אהיה, quod Plato tranſtulit ἔϑε, hinc Deum vocant θεός, alij ὁ θεός. Eſt aliud nomen Hu הוה, reuelatum Eſaiæ, diuinitatis abyſſum innuens, quod Græci traduxerunt τρωτόν: Latini, idemipſum. Eſt & aliud nomen Eſch אשׁ à Moſe receptum, quod ignem ſonat: & eſt nomẽ Dei Na נא, in perturbationibus & moleſtiis invocandum. Eſt etiã nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomen Caphu כפר, nomen Innon ינון, & nomen Emeth אמת, quod interpretatur veritas, & eſt ſigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum vtrunque ſolidam petram ſignificat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in ſcalis numerorum poſſumus
ſuperius.

superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Geometriam: vbi vnum nomen, aut multæ dictiones, per certas earum literas retractæ colligunt: aut vnum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoq; à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא, ex hoc S. scripturæ versiculo לעיל סארנו אתה גיבר, hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo ver. יהוה אל חי יהוה אהר, hoc est, Deus noster Deus vnus. Similiter nomen Iaua יאוא ex illo vers. יהי אור ויהי אור, hoc est, fiat lux, et facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc versiculo, vnum principium vnitatis suæ, principium singularitatis suæ vicissitudo sua vnum, ראש אחרותו ראש ייחודו, תבורתו אחד אחד אחד. Est & aliud Hacaba חקבא, extractum ex hoc versiculo, חקד רש ברך חא, hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomen Iesu ישו comperitur in capitibus istorum duorū versiculorum, videlicet, יביאשל רחלר, hoc est, quosque veniat Messiah: & alius שמר וית, id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc versiculo, ארני מלך באמן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoque extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc versiculo, לאמן חרשעים, hoc est, non sic impij, sed transpositis literis. Sic in finalibus huius versiculi, לימה שמר מיה, id est, mihi quid? nomen eius quid? invenitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, vel à capite, vel à fine, vel vbilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus versiculis, qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, ירוסערי באריס, primo & ultimo versiculis à dextra ad sinistram conscriptis: sed medio conversim à sinistra ad

dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoque extrahitur dictio à dictione, sive nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיח, ex Iisma ישמא, & Michael מריבאל, ex מלאכי Malachi. Quandoque autem per alphabetariam commutationem, quam cabalisticæ Ziruph זירוף vocat, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina מצפצ Maxpaz, כוזו Kuzu: nonnunquam etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metatron מטטרון pro Sadai שדי, utrunque enim facit tercentum, decem & quatuor. Eadem ratione nomen Isai יסאי, equipollet nomini El אל per numeri æqualitatem. utrunque enim facit triginta & unum. Atque hæc sunt arcana abscondita, de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in vlla alia lingua, quam in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratylo) habita sunt à Barbaris, qui habuerunt à Deo, sine quo nullatenus quis capere potest veros sermones, veraque nomina, quibus Deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quæ à Deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentis sacramenta atque vehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo Deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura, sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisque harmoniam spirantia, diuinæque assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis veneratur religio: quorum religiosa obseruatio, deuotæque cum timore ac tremore invocatio, virtutem nobis magnam præstât, deificântque vnionem, atque etiam supra naturam mirabilium operum effectiuumque potentiam. Ideoque nullis quidem illa vlla vnquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suis ipsis characteribus incorruptè seruanda: & Zoroastes etiam vetat barbara & antiqua verba mutari. nam

vi. nam vt inquit Plato in Cratylo : Omnia diuina verba siue nomina, vel à diis primum, vel ab antiquitate, cuius initium haud facile scitur, vel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoque similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda. non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaque diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi atq; vniendi, sicut legitur in Exodo : In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. In numerorū volumine ait Dominus: Ponant nomen meū super filios Israel, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philæbo, diuina nomina venerari iubet plusquam delubra, statuâsque diuinas : quia expressior Dei imago atque virtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quam in manuum operibus reseruata. Verba itaque sacra non iam ex seipsis, quatenus verba sunt, vim habent in magicis, sed ex occulta vi numinum, per illa operâte in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei virtus per ea tanquam per vehiculâ in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores & per invocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicumq; igitur diuinis his verbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè vtitur, mirifica multa & impe- trabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbâq; ter dixit, placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

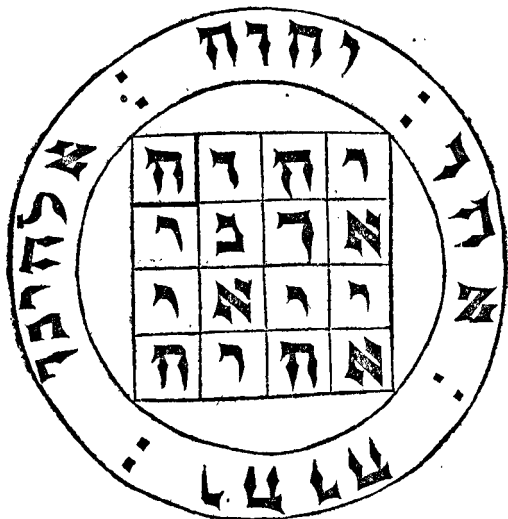
Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruarūt, qui verbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiâ demonstrarunt, tam animi quam corporis morbos verbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orpheum, cum esset vnus ex Argonautis, tempestatem quandam seuissimam verbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium

quibusdam verbis secretò prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & alius à quibusdam verbis manes Achillis evocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa Deæ, quam Perficam vocabant, sacra: quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, vir magus ligna sicca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam verba ex libro, quem manu tenebat, pronuntiabat, quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam videbantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen Abracadabra, videlicet diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab vltima vsque ad primam, sicut hîc ostenditur, quicumque æger Hemitriteo laborans, siue alia feбри, hanc schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit, valere illi contra adversam valetudinem, morbúmque paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum adversas valetudines, & quascunque alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata Dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha: & circumscribitur illi sua interpretatio, hoc est, versiculus, à quo extractum est: quemadmodum hic depictum vides:

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purissimo: aut in virginea membrana, tanquam sincera, munda & immaculata, etiam incausto ad hoc formato, ex fumo sacrati cerei, vel incensu, & aqua sacrata: atq; hæc ab aëtere purgato & expiato, infallibili spe, & constanti fide, ad Deum altissimum mente eleuata, si diuinam hanc obtinere debeant, ac præstare possint virtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum, atq; hominum, & contra quæcunque adeunda pericula, siue itinerum, siue aquarum, siue hostium, siue armorum, modo quo supra dictum est, inscribunt hos characteres ab vno latere ברירר: & hos à tergo, עמרבה, qui sunt capita & fines primorum quinq; versuum Geneseos, & totius mundanæ creationis symbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmissimè speret in Deum vniuersitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE. A TERGO.

Neque verò diffidat quispiam, mireturve verba sacra, quibus Deus omnipotens condidit cælum & terram, alligata plurimum posse: siquidem experimento compertum est, vt ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res non phisicas, posse quàm plurimum: sicvti experientia comprobatur est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire conceptũ, quam diu collo illius hæserit. Præterea in verbis quibusdam sacris & nominibus diuinis, vim esse magnam atq; diuinam, quæ sit virtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius, & Alchindus, & quiq; splendidissimi philosopho-

rum testantur, & Artephius magus atque philosophus, de virtutibus verborum atque characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusque philosophis non inferior, adserit Contra Celsum, in quibusdam diuinis verbis mirandam latere virtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus: Nomen meum quod est Pele אלה, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli Deo: nec antè publicabitur (vt testantur Sacrae literae) quam dispositio Dei fuerit impleta. Habet tamen praeterea Deus inter angelos alia vocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen Dei est apud nos (vt inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum participatione, praeter ipsum nomen tetragrammaton: quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore Deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est Dei, & fortassis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam vocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur valde parum apud nos. Caetera autem illorum nomina, omnia ab officiis & operibus illorum sunt decisa, quae non sunt tantae efficaciae, ideoque magi illos veris suis nominibus cient, illis videlicet coelestibus, quae in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in haec inferiora. C A P. XII.

Summus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curam tamen exequendi variis ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi vocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes. de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentium eum,

vt

vt eripiat eos: & alibi describit immiffiones per angelos malos. Quodcumq; autem per angelos tanquã per ministros exequitur Deus, idem etiã facit per cœlos et ftellas, fed tanquã per instrumenta, vt hoc modo omnia cooperentur in ministerium: vt ficut quelibet cœli portio, & quodq; aftrum, certam terræ plagam, locumve, & tempus, & fpeciem, & indiuiduũ decernit: fic etiã angelicam illius portionis aftriq; virtutem, eifdem, loco, tempori, fpeciei, accommodare fas est. Vnde Auguftinus libro Quæftionum: Vnaquæq; (inquit) res vifibilis in hoc mundo, angelicã habet poteflatem fibi propofitam. Hinc Origenes in librũ Numerorũ ait: Opus eft ipfi mundo angelis, qui præfint exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, beftiis, animaliu natiuitati & progressui, virgultis, plantis, cæterisq; rebus eã virtutem donantes, quã dicunt inefle rebus à proprietate occulta. Multo magis opus eft angelis, qui præfint operibus fanctis, virtutibus, & hominibus, vt ipfi qui femper vident faciem patris summi, recto ducatu poffint cõducere homines, & vnumquodque etiam minutiffimum ad locum fuum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus antiftes, omnia fuauiffimè difponens, inhabitat, non contentus aut circunfcriptus, fed continens omnia, ficut Ioannes in Apocalypfi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præfident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine fufcipiunt duodecies reuoluto: & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apoftolorum & agni. nam ficut in lege in Lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis fanctæ per Ezechielem defcriptæ, inſcripta erant nomina tribuum Ifrael, & dominabatur illis nomen quadrilaterum: fic in Euangelio inſcripta ſunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina Apoftolorum, qui ſtant pro tribubus Ifrael in eccleſia, ſuper quos influit nomen agni, hoc eſt nomen I E S V, in quo eſt omnis quadrilateri virtus, ſiquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab an-

gelis itaque suscipiunt cœli, quòd influunt: illi autem à magno nomine Dei & I E S V, cuius virtus prima est in Deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros, & instrumenta Dei, vsque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: & resurgens ait, In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: vt vltra necessarium non sit quadrilaterum nomen, cuius tota virtus translata est in nomen I E S V, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (vt inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando I E S V M polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in virtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud invocare in Spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruēti, vt adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione prævia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interveniat autoritas, fauor, adfensus nominis I E S V. Hinc Hebræi & Cabalistsæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullum malum dæmonem, nullam inferorum virtutem ex his quæ vexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin velint nolint genu flectant, & obediant: quando nomen I E S V debita pronuntiatione illis proponitur venerandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem, pauent: nec solum terrestrium, cœlestium, inferorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, quando ex fidei corde, ore veridico, nomen I E S V pronuntiat, & crucis salutiferum signum manus imprimunt innocentes. Neque verò in vacuum

dixit Christus discipulis: In nomine meo dæmonia eiciunt, & que sequuntur: nisi virtus quædam esset in nomine illo expressa, super dæmones & infirmos, serpentes & venena, & linguas, & huiusmodi: que virtus cum infit nomini illi, tum à virtute Dei instituentis, tum à virtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à vi insita ipsi verbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet, & reueretur nomen illius qui fecit eam, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modò credant huiusmodi diuinorum invocationi, dæmones astringunt, & alia quædam magna operantur.

Marc. 16.
Nominis
læsi virtus
vnde sit.

De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu. CAP. XIII.

LEgimus in variis sanctæ scripturæ locis, varia Dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra Dei, vires quædam multiplices, & simplicissimè in ipso Deo permanentes, per sacra Dei nomina inter se distinctæ: vestimenta autem Dei & ornatu, sunt tanquam viæ quædam seu relationes, siue emanationes vel canales, per quas sese diffundit: quarum simbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur virtus diuina alicuius membri, quemadmodum de hæc morrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis. nam sensi de me exire virtutem. Sunt itaque in Deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemus, tunc in eamdem imaginem translati, veri efficiamur filij Dei, Deoque similes, agentes & operantes opera Dei. De membris itaque Dei multa in Scripturis deprompta sunt. nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis. Significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed vermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interro-

Membra
Dei quæ.

Vestimenta
Dei, quæ.

Luc. 8.

Cant. 7.
Chermel
quid.

Oculi Dei.

gant filios hominum. de ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut vinum optimum. Dignum est vinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (vt in lege saepe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium Domini cui reuelatum est? & regius vates canit: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo caelos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram. hinc Psalmista ait: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euāgeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, vt in libro Regū, quod invenerit Deus David virū secundum cor suum. Habemus & in Euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Moſen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoq; ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia Dei vestimenta & ornamenta legimus, vt apud Psalmistam: Dominus regnavit, decore indutus est, amictus lumine sicut vestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut vestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam verò etiam & virgam, & baculum, & gladium, & scutum, vt apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te veritas eius. Et in Deuteronomio legitur, Gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis

Nares Domini.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera, Domini.

mentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaque opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo vobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis vestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis vestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse voluit, membra, artus ac figuras, in nobis multis modis referatas, ad latentium suarum virtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quod si homo diuini influxus capax, quodvis sui corporis membrum à sordibus mundum, expiatumque constituat, tunc illud latentis Dei artus virtutisque, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriæque sedes evadit, ita vt si circa id membrum de quavis re opus fuerit, invocato hoc nomine, vnde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Hebræorū
Mecubaliū
opiatō.

Psal. 90.

De diis gentium, & animis cælestium corporum,
& quibus numinibus quæ loca olim sacra
fuerunt. CAP. XIII.

Posuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cælos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias verò subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas vocabant intelligentias & demones. Sed & Plato ipse adseruit, cælestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi,

quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed vbi-
 que velint esse, & simul Dei visione gaudere, & sine vilo la-
 bore & solitudine corpora sua regere & mouere, et vnâ his
 mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas
 deos vocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precēsq;
 & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu veneraban-
 tur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de qui-
 bus præcepit Moses in Deuteronomio inquit: Ne fortè ele-
 uatis oculis ad cœlum, videas solem, & lunam, & omnia astra
 cœli, & aversus adores ea & colas, quibus attributi sunt om-
 nes populi, qui sub vniuerso cœlo sunt: vos autem tulit Do-
 minus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, vt habe-
 ret sibi populum hæreditarium. Et in eodem volumine ca-
 pite decimoseptimo: Solem & lunam & astra deos vocat.
 Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, A-
 brahamum filii concubinarum largitum esse munera, vide-
 licet Shemoth stultoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem re-
 liquisse hæredem omnium quæ possederat, dicunt, filios con-
 cubinarum in benedictione Abrahæ non esse attributos Deo
 tetragrammo, & summo creatori, sed alienis diis & numini-
 bus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipst omnipoten-
 ti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum
 alienis. Vnde impropèratur illis in Deuteronomio, quia ser-
 uierunt diis alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, &
 quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post intro-
 ductum populum in terram promissionis, et superatos hostes,
 & distributas sortes possessionum Israel, optionem dedit po-
 pulo, vt eligerent numen quod colerent, inquit: Optio vo-
 bis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimum de-
 beatis, vtrum diis quibus seruiuerunt patres vestri in Mesopo-
 tamia, an diis Amorrheorum, quorum terram habitatis. Re-
 spondente autem populo, Seruiemus Domino tetragrammo,
 & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus, Non poteritis: quia

Dominus

Dominus Deus tetragrammus sanctus & fortis & amulator est. Perseuerante autem populo, vt seruirent tetragrammo, ait illis: Testes vos estis; quia ipsi elegeritis vobis Dominum vt seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel. Erexitque lapidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit vobis in testimonium, ne fortè postea negare velitis, & mentiri domino Deo vestro. Erant itaque dii quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & luna, duodecim signa, cæteraque corpora cælestia, diuinæque opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhaeret anima, vniuersaq; militia cœli, & quam vocat Hieremias reginam cœli, hoc est, virtutem qua cœlum regitur, videlicet animam mundi, de qua inquit Hieremias: Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestium animarum cultus Dulie, illis prohibitus erat: sed Latriæ tantum, quem qui adhibuerunt, reprobati sunt à Domino. Nomina verò istarum animarum, deorumve in præcedentibus narrauimus. Verùm quibus regionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprij & tutelares dii adscripti fuerint: partim referunt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & plerique alij historici. Coluerunt itaque singuli populi propriis cæremoniis, suos deos: Bœotij, Amphiarum: Aphri, Mopsum: Aegyptij, Osyrim & Isidem: Aethiopes, qui Meroen habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruam: Naucratiæ, Serapim: Syrij, Atargaten: Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelenum: In Italia quoque, municipali consecratione Crustumensium deus erat. Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Aucharia: Volsinensium, Nursia: Otricularum; Valentia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis, cum primis celebres fuere. Coluerunt summa veneratione Latij, Martem:

Variarum
gentium va-
rij tutelares
dij.

Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Poeni,
 Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sibini, Sangū:
 Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lem
 nos, Vulcanum: Naxos, Liberum: Delphis, Apollinem, &
 quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Dianam:

Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:

Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ;

Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:

Mars, Latio venerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnum, Carthaginenses & Leucades: Iouem,
 Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, vbi eius erat ora-
 culum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ, Pifa Macedonia: Mar-
 tem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ vni-
 cum Deum venerabantur, equum illi immolantes: eundemque
 colebant Heliopolitæ, Assyrij: & sub Apollinis nomine Rho-
 dij, & Hyperborei, & Milesij: erantq; sibi sacri Parnasus, Pha-
 selus, Cynthus, Soractæ montes, atque Delos, Claros, Tenedos
 insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus: seu op-
 pidum: præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi,
 Arrephnia, Entrofi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bac-
 chi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Ni-
 sa vrbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: item Parna-
 sus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bac-
 chanalia fiebant: etiam Thamaritæ populi Hircanis vicinij
 propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrij
 primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro, & Phœ-
 nices, & Cytheræi: quos, Ageo autore, secuti sunt Athenien-
 ses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Ve-
 nus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegæi
 maris insula, & in Memphi vrbe Aegypti, & in Gnido, & Si-
 cilia, & Idalio nemore, & Hypæpa vrbe, & Eryce Siciliæ
 monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristo-
 tele

tele teste) veterum deorum numen propè maioribus cæremo-
 niis frequentioribúsq; locis veneratum legitur. Mercurium
 Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea
 Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Memphitæ. Lunam
 sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in E-
 pheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post oc-
 cisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste ra-
 ptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam
 culta est: colebatur etiam à Magnæsiis Thessaliæ populis, &
 in Pisa Achaïæ vrbe, & in Tybure, & Auentino Romano
 monte, & in Perga Pamphiliæ oppido, & in Agras Atticæ
 regione, & Carenus populus Lunam sub masculino sexu coluif-
 se legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, vt Palladi,
 quæ & Minerua, sacra erant Athenæ, & Pyreus, Aracyn-
 thus montes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotia oppi-
 dum, & Neo vna Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt E-
 leusis Attica, Enna & Catana vrbes Siciliae, & Aethna mons.
 Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros
 insula Thraciæ, & Therastia insula Vulcano sacra, etiámq; Ci-
 licia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in I-
 talias transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atque Ida &
 Dindymus Phrygiæ montes, & Reatum Umbriæ oppidum:
 item Berecynthus mons, & Pefinuntium Phrygiæ oppidum.
 Iunonem coluerunt Carthago & Profenna, Argos & Myce-
 næ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno
 sacra erat Orchestus vrbs Bœotia, & Tenarus Laconia pro-
 montorium: & Træzenij populi, & vrbs, in Neptuni tutela
 erant. Huiusmodi ergo erant dij gentium, qui præsidebant &
 dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nū-
 cupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi,
 non alios significans, quàm coelestia sidera, il-
 lorúmque animas.

Quid

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt
theologi. CAP. XV.

Esse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumque adfertio. nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origènes in suo libro de Principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali nature tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis inuunxi omnibus. Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse advertitur Iob. ita enim legitur: Stelle quoq; in conspectu eius mundæ non sunt. id quod ad corporis fulgorem utiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pāphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recētioribus verò Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit vir doctissimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione convincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Dulæ cultu venerari, earundemque suffragia auxiliâq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd vota cognoscunt nostra, exaudiunt quoq;. Quòd si quis istis omnino adversari velit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchirido, & in libro Retractionum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Gulielmum Parisiensem in Summa de vniuerso vnanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata vel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum videatur;

deatur, quod ipsæ animæ in sphaeris & stellis collocentur, & veloti dij gentium, quisq; suis præsideat regionibus & vrbi-
bus, & tribubus, & populis & nationibus, & linguis, tamen
extraneum non videbitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum gene-
re, eorúmq; cognomentis variis, deq; infernis &
subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

NVnc consequenter de intelligentiis, spiritibus & dæ-
monibus nobis est differendum. Est autem intelligen-
tia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibi-
lisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adst-
stans, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligen-
tiarum, spirituum dæmonumq; natura. Dico autem dæmo-
nes hic non illos quos diabolos vocamus, sed spiritus sic voca-
tos ex vocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes &
sapientes. Horum verò secundum magorum traditionem
tria genera sunt, quorum primos supercoelestes vocant, at-
que mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectu-
ales sphaeras, Deum vnum tanquam ipsorum firmissimam sta-
bilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos
iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participatio-
nem quandam: quia semper sunt Deo pleni, diuinóq; nectare
ebrij. Hi circa vnum Deum solum versantur, nec mundi cor-
poribus præsent, nec inferiorum ministracioni adaptantur,
sed susceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt,
singulisq; singula officia distribuunt. Hos secūdo ordine pro-
ximè sequuntur coelestes intelligentiæ, quos vocant dæmones
mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphaeris ac-
commodatos, vnicuique cælorum & stellarum præidentes,
vnde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt
coeli, & quot in cælis sunt stellæ: & vocabant alios Satur-
nios, qui præessent cælo Saturni, & ipsi Saturno: alios Io-

Intelligentiæ
quid.

Dæmones
hic, qui sint,
& quot illo-
rū genera.

uios, qui præessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliarum stellarum tam nomine quàm virtute varios dæmones cognominant: & quia veteres astrologi quinq; supra quinquaginta adseriebant motus, hinc totidem illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerunt quoq; in cœlo stellato dæmones, qui præessent signis, & triplicitatibus & decanis, & quinariis & gradibus et stellis. nam licet vniciq; orbi stellarum vnâ solam intelligentiam totam schola philosophorum, etiam Peripateticorum adsignet: tamen cum vnaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat vim & influxum, necesse est vt & ipsa suam habeat præsentem intelligentiam, quæ vim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui præessent totidem decuriis: & septuaginta duos, qui præessent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui præessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos vocant characteres, & utebantur illis in invocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, vt si quando operabantur ad solem, invocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponunt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes vocat invisibiles quasdam virtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponenda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negocia nostra quæcunque dirigunt: sæpe etiam præliis intersunt, clandestinisq; subsidiis optatos amicos præbent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuunt, vt alij ignei, alij aquei, alij æerei, alij terrei: quæ quædam quatuor dæmonum species iuxta quatuor cœ-

Dæmonum
numerus &
officia.

Dæmonum
distinctio.

tuor cœlestium animarum vires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet viuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, vnde ad sublimiora contemplanda concurrunt. Aeris autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à sensuali vegetabiliq; quodammo modo segregâtes: seruiunt igitur vitæ activæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: aquei verò imaginationem sensumq; sequuti, vitæ seruiunt voluptuosæ: terreæ naturam sequuti, vegetali naturæ fauent. Præterea distinguunt etiam hoc demonũ genus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum demonum adfistentia desituta: non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maxime regnant. Sunt enim vbiq; quamvis alij alibi potissimum operantur atq; influunt. Neq; verò ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus siderũ subiecti sint: sed vt respondeant supra mundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet: vnde sicut variis stellis, sic etiam variis locis & temporibus hi demones adaptantur: non quòd tempore aut loco coarctentur, quemadmodũ nec corporibus quibus præsidet statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atq; patrocinaur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios vocat syluestres, alios montanos, alios cæpestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superũ, alij semideos deasve. Horum aliqui hominibus ita proximi familiarésque sunt, vt etiam perturba-

tionibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestię nonnullę nobis propinquiores, ut simię, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur varij generis dęmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Pręterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq; quorum corpora gignantur & intereant, vita tamen longęuos. Aęgyptiorũ opinio est, Platoniorumq; præsertim à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; et Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant. testantur enim, ex multis, sui temporis prodigijs, Pana magnum dęmonem, pluresq; alios eiulasse primũ, deinde etiam obiisse. Horum itaq; dęmonum tertij generis, ut Platoniorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cęlo sunt stelle: totidem quoque, quot stellas cęlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dęmones: verũ dęmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerũ hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: Constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei. Et de numero eorum multi multa scripsere. Verũ recentiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facillẽ se absoluunt, dicentes: quod bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contrã respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dęmonum subterraneum siue tenebrosũ, quos vocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iusticię diuinę sanctionem: vocantq;

vocantque malos demones & spiritus nequam: quia etiam vltro plerunque ledunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Noctæ, furia. Hinc Tyſiphone, Alecto, Megeſta, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ vicinum, imò intra ipsam terram. Nulum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino violentum & malè sanum morem: ideoq; vehementes repentinasq; insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incurſiones, partim latere solent, partim verò inferre violentiam, omnibusq; rebus iniquè discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias.

CAP. XVII.

Theologi verò nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quilibet in tres diuidunt ordines, vt videlicet sint tres distinctiones, nouem ordines: has vocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaque in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Tronos, tanquam supercœlestes demones, diuinæ providentiæ ordinem contemplantes: primi, in Dei bonitate: secundi, in essentia Dei tanquam forma: tertij, in sapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos demones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cœlos, nonnunquã ad miracula faciendâ conspirant: tertij arcet quæ diuinã legem perturbare posse videtur. In inferiore au-

Angelorū
distinctio
triplex.

tem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti vno diebus, & Iesus filius Sirach testatur vnicuique genti prepositum esse rectorem angelum: quod etiam indicere videtur Moses Deuteronomij cantico, inquiens: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum Dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigunt, precesque hominum, & sacrificia coram diis offerunt. Tertij minora queque disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntque ex ipsis etiam qui minutissimis herbis, & lapillis, et omnibus inferioribus virtutem subministrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus sunt communia, suntque mediantes ministri.

Athanasij
de angelis
opinio.

Verum Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Deo proximos, illumque indefinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificentantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi vocabulo vocat militiam cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquiens: Veni, vt docerem te que vœtura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris,

Tutelaris
ordo.

de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michael vnus de principibus venit in adiutorium meum. Et ibidem: In tempore illo confurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiã Raphael ille qui duxit, & reduxit Tobiam iuniorẽ. Post huc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, vbi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur Dominum, et placabilis ei erit. et de eisdem exponitur etiã, quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite, circa finem: In iudicio Dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsorum distinxit partes illorum, et initia eorum in gentibus suis: orna-

Procuratorius
ordo.

uit in

uit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: vnusquisque proximum suum non angustiabit vsque in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne ones sunt administratorij spiritus, missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus Domini, & percussit in castris Assyriorũ cētũ octogintaquinq; millia. Hunc subsequitur ordo Animarũ receptiuus, de quo legitur apud Lucã: Anima Lazari portata per angelos in sinum Abrahæ. & ibidem docemur, vt faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adfistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adfistunt dominatori vniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos vocant הַיְהוָה הַקָּדוֹשׁ, id est, animalia sanctitatis, siue vitas: per quos Deus אֱתֵיחַ effendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אֹפָנַיִם, id est formæ, seu rotæ, per quos Deus אֱתֵיחַ chaos distinguit. Tertio loco sunt Aralim אֲרָלִים angeli magni, fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronunciat, siue tetragrammus cum he coniuncto, הַיְהוָה formam fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim הַשְּׂמַלִּים, per quos El אֵל Deus corporum effugit effigies. Quintus est ordo Seraphim שְׂרָפִים, per quos Deus Elohim Gibor גִּבּוֹר אֱלֹהִים elementa depromit. Sextus Malachim מַלְאָכִים, id est angelorum, per quos Deus Eloha אֱלֹהִים metalla producit. Septimus Elohim אֱלֹהִים, id est dij, per quos Deus tetragrammus Sabaoth יְהוָה producit vegetabilia. Octaua Ben elohim בְּנֵי אֱלֹהִים, id est filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaoth יְהוָה creat animalia. Nonus, & infimus Cherubim כְּרֻבִים, per quos Deus sadai שְׂדַי גִּבּוֹר

Ministerialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Animarum receptiuus ordo,

Adfistentiũ ordo.

Hebræi angelorũ ordines quomodo nuncupant.

nus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Iſim
 אִישִׁים id est heroes, viri fortes & beati, per quos Deus Ado-
 nai אֲדֹנָי prophetiam largitur.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq;
 casu, & naturis variis. CAP. XVIII.

Sunt etiam ex theologorū schola, qui malos dæmones in
 nouem gradus distribuunt, veluti ipsis nouē angelorum
 ordinibus aduersantes. Horum itaq; primi sunt, qui pseudo-
 thæi, hoc est, falsi dii nuncupantur, qui Dei nomen usurpan-
 tes, pro diis coli volunt, sacrificia et adorationes expetūt, sic-
 ut dæmon ille qui ait ad Christū: Si cadens in terram adora-
 ueris me, dabo tibi hæc omnia: ostēdens illi omnia regna orbis
 terrarū, atq; horū princeps est ille qui dixit: Ascendam super
 altitudinē nubium, & similis ero altissimo: qui ideo vocatur
 Primus dæ-
 monum or-
 do.

Secundus. Beelzebub, hoc est, vetustus Deus. Hos secundario sequuntur
 spiritus mendaciorū, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiri-
 tus mendax in ore prophetarū Achab: & horū princeps est
 serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, et mulier
 illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangelis, quæ Py-
 thonē habebat in ventre. Hoc ergo dæmonū genus sese oracu-
 lis immiscet, & diuinationibus, & prædictionibus hominibus illu-
 dit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ
 & vasa iræ dicuntur: hi sunt inuētores malorū, omniūq; mala-
 rū artiū, qualis apud Platonē Theutus ille dæmon, qui ludos
 & aleā docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformi-
 tas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon &
 Tertius. Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorū, in con-
 filium eorum nō veniat anima mea. quos Psalmista vocat, vasa
 Pfal. 7. mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Ieremias vocat vasa iræ,
 Esa. 13. Ezechiel vasa interfectionis, & interitus: & princeps eorum
 Jere, 50. Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediēs, præuari-
 cator, et apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ con-
 2. Corint. 6. uentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto vltiores scelerū, &
 Quartus. princeps

princeps eorum Asmodeus, videlicet faciens iudicium. Post
 hos quinto ordine veniunt præstigiatores, qui imitantur mira Quintus.
 cula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt popu-
 lum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps
 eorū Satan, de quo in Apocalypsi scriptū est, quòd seducit vni-
 uersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cælo descen-
 dere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in
 terra, propter signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offe- Sextus.
 runt aereæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus &
 fulguri, corrumpentes aerem, pestilentias, & alia mala indu-
 centes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis qua-
 tuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenen-
 tes quatuor ventos à quatuor angulis terræ: & princeps eorū
 dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, et
 dæmon furens in meridie, quæ Paulus ad Ephesios vocat prin-
 cipem potestatis aeris huius, & spiritum qui operatur in filios
 diffidentie. Septimam mansionem tenent furie, seminatrices Septimus.
 malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum:
 quorum princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion,
 Hebraicè Abaddon, hoc est exterminans & vastans. Octauo Octauus.
 loco stant criminales, siue exploratores, quorum princeps
 Astaroth, hoc est explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est,
 criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accu-
 sator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei
 nostri die & nocte. Porro vltimum locum habent tentatores,
 siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos
 iccirco malos genios vocamus, & princeps eorum Mammon,
 qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes
 vnanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omni-
 bus infensos, quos iccirco diabolos vocant: de quibus ait Au-
 gustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium in-
 quiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis virtutib.
 ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quæ

autem sint, aut quomodo sint, non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quamplurimos angelorum secù declinare persuaserit, qui & nunc vsque angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, vt illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos et deiectos: quorum casum non solum nostri, & Hebræorum theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophiu, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarũ suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaque deiecti in hanc vallem miseriæ, partim hoc caliginoso aere propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitant: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, invadunt: hiatus terræ provocant, montiũ fundamenta concutiunt, nec homines modò, sed & animalia vexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij ultra proceritatẽ giganteo corpore sese sustollẽtes, nũc sese ac cliuos ad pygmæorũ paruitatẽ submittentes, & in varias figuras sese vertentes, homines mani terrore perturbãt: alij mædaciis student, & blasphemis, qualem vnũ in tertio Regũ libro

3. Reg. 22. legimus, inquentem. Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarũ Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis et effusione sanguinis, & affligunt homines seuis-

Dæmonum
varia stu-
dia.

mis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per viam illam transire iam nullus audebat. Iam verò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cōmemorat: & alios nequitie spiritus variis vocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentavros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, vlulas, struthiones: & in Psalnis, affides, basiliscos, leones, dracones: & in Evangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarū, quorum omnium princeps Beelzebub, quem Scriptura pravitatis principē appellat. Porphyrius illorū principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præst illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aere, aqua, terra versatur, perniciosissimus dæmon: vnde etiam quæ in illis tribus elementis plurimū potest Proserpina, illorū princeps est, quod et ipsa de se testatur in respōsis his versibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
 Tauræ, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
 Quam multæ variant formæq; trimaq; signa,
 Quæ terna & simulacra fero, terræ, acris, ignis:
 Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum respiscere cœperint, humana carne circumdari, vt hac deinceps pœnitentia, post resurrectionē eodē curriculum quo in carnē venerunt, ad Dei visionem postliminiò redeant, liberati tunc etiamnum æthereis, & aereis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnia cœlestium, terrestrium, & infernorum, vt sit Deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanā nusquam ausum dicere blasphemiam adversus Deum, priusquam advenisset in terras Dominus, eo quòd nondū cognosceret damnationem suam. Esse aut plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pau-

Origenis
 placitum
 de dæmo-
 nibus.

li eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis venerata: atque ex Brandini legenda, ita edocti, illorúmque preces exaudiendas, vel hoc argumento adferunt, quòd in Euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam Psalmus septuagesimus primus secundum nostram supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: ubi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam veritatem legitur, Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aerei spiritus eum adorabunt, vt Cabalistæ adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atque eius exercitu exponunt. de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones
an saluādi.

De corporibus dæmonum. CAP. XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recentiorū theologorū cum philosophis dissensio. nam Thomas adfirmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuatur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aerea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporum aereorum natura vigent, nec per mortem dissoluntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendum aptius quàm ad patiendum. Idem astruere videtur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aerea, ex puriore superiorēq; aeris parte formata, ad agendū idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis cōseruata, malis aut in lapsu demutata fuisse in aeris crassioris qualitātē, vt etiā igne

igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non demonibus modò, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues, & aereos atq; puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apulcius non omnes demones putat habere corpora, siquidem in libro de demone Socratis: Genus aliud augustius (ait) demonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verùm Psellus Platonicus & Christianus, demonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & demonum corpus. nam illud omnis expers materiae: Dæmonicum verò quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, vt etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriae proditur. Et licet spiritale corpus sit, maximè tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet respectum, coit rursus recreatq; sicut aer & aqua, interim tamen maximè dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneae:

Túq; invade viam, vaginâq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, voluisse Aeneam habere ensẽ consecratum. Genera dæmoniorum corporũ Orpheus quoq; describit, Est quidem corpus vnum quod igne tatum constat, sed visum non patitur, quos igneos, & caelestes demones Orpheus vocat: alterum ignis aerisq; mixtione temperatum, vnde ætheri, & aerei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, vnde dicuntur aquei, qui quandoq; visu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni demones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum demonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temerè visibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeò texta sunt splendidis, & vsq; adeò tenuibus, vt radios omnes nostri visus raritate trans-

Varia dæmoniorum corporum genera.

mittant, & splendore reverberent, & subtilitate frustrentur. de quibus Chalcidius ait: Aetherei aereiq; daemones, quia corpora eorum neq; tantum ignis habent, ut sint perspicua, neq; tantum terrae, ut soliditas eorum tactui renitatur, totaq; eorum compago ex aetheris serenitate, & aeris liquore connexa, indissolubilem coagmentavit superficiem. Reliqui daemones neque ita probabiles, neq; ita incommodi, nec invisibiles semper interdum conspicui, in diuersas convertuntur figuras: exanguium quoq; simulacrorum umbraticas formas induunt, obiecti corporis illuuiem trahentes: habentque nimiam cum sylua (quam malignam animam veteres vocabant) communionem, atq; ex vicinia terrae & aquae, etiam terrenis voluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiae, & incubi, & succubi, è quorum numero fuisse Melusinam fortè non absurda est coniectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) daemoneum, alius mas censendus, alius foemina: cum hoc sexuum discrimen ad composita pertineat, daemoneum verò corpora simplicia sint: neq; tamen vnumquodq; daemoneum genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis et aereis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorum concipit imaginatio: subterranei autem tenebrofi daemones, quia eorum phantasticum crassi & inagilis corporis angustiis concluditur, eam nequit efficere diuersitatem figurarum, quam caeteri. Aquei autem, & qui humidam superficiem terrae habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimum adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui verò in aquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Sylvanos, et incubos: de quibus Augustinus multos tradit experientia magistra dedicisse, illos sepe improbos extitisse mulieribus, eorumq; appetisse, & peregisse concubitum: & quosdam daemones, quos Galli Dufios nuncupant, hanc assidue tentare libidinem.

In demonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia
nobis adhibita bonorum dæmonum.

C A P. X X.

Est theologorum communis sententia, dæmones malos omnes eius esse nature, vt deos pariter oderint, & homines: iccirco diuina providentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquã pastoribus seu rectoribus commendauit: vt nos quotidie adiuuent, dæmonesq; malos arceant, compescant, & religant, ne noceant nobis quantum velent: quemadmodum legitur in Tobia, quod apprehendit Raphael dæmonium nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decem mille sunt super terra viuentes pascente immortales Iouis custodes mortalium hominum, qui utiq; obseruent iusticias, & miseranda facta aerem induti, ubiq; eũtes super terram: nullus enim principum, nullus magnatum incolumis persistret, non vlla mulier incorrupta remaneret, nullus hominum in hac ignorantia valle ad constitutum sibi à Deo finem perveniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adfisterent: vel si mali dæmones malis hominum voluntatibus satisfacere permetterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus unicuique proprius deputatus est custos, corroborans spiritum hominis ad bonum: ita ex malis aliquis demittitur hostis, præsidens carni, et pruritu eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnem: homo aut inter hos concertates medius, & relictus in manu consilij sui, cui vult victoriã præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad veri Dei cognitionem, ad veram pietatem, religionem non deducant, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarunt, adhæretes spiritibus erroris, victoriã dantes diabolo. in manu enim hominis est cui velit adhære, et quem velit vincere: à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus effectus est, victusq; alium ultra impugnare nequit;

Gentium malitia angelis non impunitanda.

velut vespa amisso aculeo. cui sententiæ adstipulatur etiam Origenes in libro Periarchon, concludens, quod sancti repugnantes adversus malos demones, & vincentes, eorum minuunt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterque unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu vinum cum aqua: bonus quidem per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo trāsmutat, sicut de Ioanne Baptista scriptum est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione et unione alibi scriptum est: Qui adheret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam demon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nōne ego vos elegi duodecim, & vnus ex vobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quando demon in humanā influit animā, semina propriæ notionis inspergit: vnde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnans. parit inde mirabilia, & qualiacumq; demonū sunt officia. bonus enim demon quando in sanctā influit animā, extollit eam ad sapientiæ lumen: malus verò demon, in prauā trāsfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunque malorum demonum sunt officia. Boni demones (vt inquit Iamblichus) animas perfectissimè purgant: exhibent insuper alij nobis alia, ipsi præsentēs dant corpori sanitatem, virtutem animo, menti securitatē quod in nobis est letiferū delent, calorem fouent, efficaciorēq; reddūt ad vitam, & harmonia intelligibili menti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes, vel vnus solus, inter se contendunt theologi: nos plures putamus, dicente Propheta: Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. quod teste Hieronymo, non solū in Christo, sed in quocumq; homine locū habet. Omnes itaq; homines diuersorum spirituum ministerio

Malach. 3.

Ioan. 6.

Psal. 90.

ministerio

ministerio reguntur : ducunturq; ad quemcunq; gradum virtutum, meritorum & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint : qui verò indignos, hi à malis dæmonibus, simulátque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur vsque ad extremum miseriæ gradum, provt eorum exquirunt mala merita : quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur. nam angeli eorum curam habentes illos evehunt, aliósque illis subiiciunt vi quadam occulta : quã etsi neuter illorũ percipit, sentit tamẽ subditus iugũ quoddam præsentia, à quo facile se absoluerẽ, nequit, imò timet & reveretur vim illam, quam superioribus superiores angeli influunt, & terrore quodam inferiores in præsentia timorem inducunt. Hoc sensisse videtur Homerus, ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis induulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos venerabiles & augustos. Sic legimus M. Antonium olim cũ Octaviano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe vnà ludere solitos : verum cum semper Augustus victor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse : Quid tibi, ô Antoni, cum adolescente isto? Fuge illum, et vita. nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti : tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur : ni procul fugeris, tota ad illum defectura videtur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent & revererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eveheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, vt ipsum tanquam principem vereantur? quare nitendum nobis est, vt expurgati rectè agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, aliis meritò præferamur.

Augūsti genius, M. Antonij genio præstauora

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda. CAP. XXI.

Sicut vnaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam præsidem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi vocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filij Dei exercituū. Hinc quoties bellū aut stragē, aut regni alicuius desolationē, populiq; subactionē deliberat Altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atque hæc in terris ventura sunt, præcedit cōflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercituum super exercitū excelsi in excelsis, & super reges terræ in terra. de quo spirituum ac præsidum cōflictus, etiam apud Danielem legimus, videlicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populo Israel, eorundemq; ad vicem cōflictus. De quo etiam quondam fuisse videtur Homerus, ubi cecinit:

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula;
Cum seua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonem telis volucer Cyllenius vrget.

Genius ad
loci mutationem
mutatur.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, quæ eiusdē ordinis sunt cū præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris vigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc provenit atque consequitur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, varij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum eventus, alibi & alibi fortunatiores; ubi videlicet dæmon

genius

genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentio- rem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue provinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresq; ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio; omnia sua sæpe etiam præter opinionem, & suarum virium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quòd loci, & regionis, & temporis electio, vbi quis se ad sui genij naturam & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad vitæ felicitatem plurimum conducatur. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio. nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, vt mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abramo, & Iacob eorum nomina immutasse, & vocasse hūc Abrahamum, illum Isaacem. Naturam autem genij vniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, & influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; versantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & disidentibus inter se institutis, vt difficilimum sit hæc cælorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrus ex stella genituræ domina, genium querit. Martinos verò, vel inde, vel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: vel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cælorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab vndecima domo, quam iccirco bonum dæmonem vocant: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellat, requirunt. Horum itaque cum laboriosa, & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam

Nominis
mutatio ne
unquam
conducitur

Genij natura
vnde di-
nosiposita

perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadela sunt, qui vnicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius fîdus inclinat.

Triplicem vniuscuiusque hõminis custodem esse,
& à quibus singuli procedant.

CAP. XXII.

TRiplex vnicuiq; homini dæmon bonus est proprius custos, vnus quidem sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, non ab astris neque à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonũ præside Deo descendenti anunæ rationali assignatur, vniuersalis, supra naturam. Hic vitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assiduè agens in nobis illuminando, quamvis non semper enim advertimus: sed quando purgati sumus atque tranquille viuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat vocem, antea silentio præsens, studetq; assiduè ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoq; dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putât Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tũ somniis, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitando: quare concincentes Pythagorici Iouem precari consueuerunt, vt vel ipse à malis abduceret, vel à quo dæmonum id possit præstari monstraret, Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mundi dispositione siderumq; circuitibus qui in generatione versantur descendit. hunc sunt qui opinantur animam iam iam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducem, quam vicissim

Sacer dæmon.

Genituræ dæmon, genius.

vicissim etiam ab illo optari in tutelam. hic exequutor vitæ, atque custos, eam corpori conciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentem cœlestia deputarunt. Quicumque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus virtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon verò professionis, hic datur à sideribus, quibus talis professio vel secta, quam homo aliquis professus fuerit, subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successivè curant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat professionis custodē, prout conscēdit de virtute in virtutē. Quando itaq; professio cum natura nostra consentit, similis nobis atq; cū genio cōcors adest professionis dæmō, vitæq; magis efficitur trāquilla, felix atq; prospera: quādo verò professionē genio subimus dissimilē vel cōtrariā, vita nobis redditur laboriosa, et discordantibus patronis perturbata. Sic evenit ut proficiat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat; & licet nulla scientia, nulla ars, nulla virtus sit contemnenda, tamen ut prosperè viuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuum bonum, & naturā tuam, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium distributor Deus, qui distribuit singulis ut vult, horum exordia sequaris, hæc profitearis: in ea virtute versare, ad quā te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iusticia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosē mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Davidem religione & victoria, Solomonem scientia & præconio, Petrum fide, Ioannem charitate, Iacobum devotione, Thomam pru-

Professio-
nis dæmon

dentia, Magdalenam contemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaq; in qua virtute facilius te proficere senties; ad eius apicem conscendere cures, vt in vno prestes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum vales proficere ne contempnas: quod si concordēs habueris naturæ & professionis custodes, geminum naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si verò dispares fuerint, sequere meliorem. nam melius aliquādo fomentum percipies egregiæ professionis, quàm natiuitatis.

De lingua Angelorum, eorumq; cū inter se, tum nobiscum colloctionibus. CAP. XXIII.

Dvbitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermonē aliquo vocali aut lingua, cū inter se, tum ad nos vtantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar, & angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio versatur. Putant enim plerique, si aliquo idiomate vtantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cælo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionem linguarū, in quo data est à Deo patre lex, et à Christo filio prædicatum Euangelium, & per spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cū omnes lingue passæ sint, & cōtinuò patiantur varias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuolata. Præterea opinionis huius evidens signum est, quod cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant, sermonem, exerceant: scientib; tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo autē angeli loquuntur, occultū nobis est, sicut & ipsi: nobis autē vt loquamur, lingua necessaria est cum cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatū, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verū si quis procul altcri loquatur, vehementiori clamore indiget.

Angelorū sermo quis.

Angelorū sermo nobis occultus.

diget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset
 cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono
 sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, velut imago
 oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ,
 sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod homo facit sensi-
 bili voce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his
 quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilem vo-
 cem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dæ-
 monem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed
 sensu ætherici corporis in hoc delitescētis: qua item ratione ab
 prophetis videri audiriq; solitos angelos credit. Avicenna il-
 lud instrumentum, qualiscunq; ea virtus sit, per quam inno-
 scere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente
 ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur.
 Sæpiissime tamen etiã sensibilem vocem emittunt, vt in ascen-
 sione Domini clamantes, Viri Galilei, quid statis spectantes Act. 1.
 in cælum? Et in vetere lege cum multis patribus sensibili vo-
 ce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus.
 Verùm quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras in-
 vocationes precesq; audiant, nostrasq; videant cceremonias, pe-
 nitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus ma-
 gna parte vbiq; & vndiq; sensibile natura, ita quod absq; me-
 dio tangit, videt, audit, nihilq; illis impedimēto esse potest: nec
 tamen ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed fortè
 veluti spongiæ aquam, sic toto corpore, sua sensibilia queque
 hauriunt, aut alio modo nobis ignoto. neq; enim cuncta que
 videmus animantia, sensoriis eisdem sunt communita. nam &
 multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab
 his concipi scimus, sed qua ratio-
 ne, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione,
deq; spiritibus, qui præfunt stellis, signis,
cardinibus cœli, & elementis.

CAP. XXIII.

Spirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt vocabula: eorum autem propria & vera nomina, quemadmodum astrorum, soli Deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina vocat: quorum nulla à nobis nisi diuina revelatione cognosci possunt, atque admodum pauca nobis in Sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit Deus cuncta quæ fecerat ad Adam, vt nominaret illa, & quomodocunque vocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Mecubales, vnà cum Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed illius dunkaxat, qui iam ad hanc virtutem diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia verò nequit vlla humana voce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentia virtutē, exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atque oblationes et sacrificia diis deuota, efficaciam virtutemq; sortiuntur, ad spirituales aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta virginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad devorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundem in scriptum alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, pro

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus nomina imponantur.

sa, protinus ab ea cœli plaga quam ille involasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribiliâque tonitrua consecuta sunt; neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ lingue, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziël, Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ sonant, visio Dei, virtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsentium planetis atque signis, Saturno, Zapkiel; Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel; Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem Dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe Lunæ est. Hi enim (vt dicunt secretiores theologi) omnia regunt vicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco vocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stetit adscribunt, dicentes quòd Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anael: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: & horum vnusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni, postquam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cesarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus exa-

Abbatis
Tritemij
tractatus.

minauerit, magnam futurorum temporum cognitionem in-
 de elicere potest. Ex signis verò duodecim præsent Arie-
 ti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Can-
 cro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ,
 Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capri-
 corno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De
 istis spiritibus præsentibus planetis & signis, meminit e-
 tiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquis,
 Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni Dei sunt,
 quos reperi præsidere etiam planetis. In calce autem vo-
 luminis, vbi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur
 quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt
 rursus viginti octo angeli, qui dominantur in viginti octo
 mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Ge-
 niel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiell, Dirachiel, Sche-
 liel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Ia-
 zeriell, Ergediell, Ataliell, Azerucl, Adriell, Egibiell, Amu-
 tiell, Kiricell, Bethnael, Geliell, Requiel, Abrimaell, Aziell, Ta-
 griell, Alheniell, Amnixiell. Sunt etiam quatuor angelorum
 principes, qui præfecti sunt super quatuor ventos, & super
 quatuor partes mundi, quorum Michael præfectus est su-
 per ventum orientalem: Raphael, super occidentalem: Ga-
 briell, super borealem: Nariell, qui ab aliis Vriell dicitur,
 super australem. Adsignantur etiam elementis: aeri, Che-
 rub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iux-
 ta Philonem, Nathaniell. Quisque autem horum spirituum
 grandis princeps est, & habens potestatem multæ liberta-
 tis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eo-
 rum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in
 suis elementis, & partibus mundi, & ventis: & vnusquis-
 que illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratio-
 ne in malis spiritibus præsent cæteris quatuor reges poten-
 tissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina ap-
 pellantur

Angeli duo-
decim si-
gnis præsi-
dentes.

Apocal. i.

Apocal. ii.

Angeli m-
sionum Lu-
næ.

Ventorum
quatuor an-
geli totidē.

Elemento-
rū angeli.

pellantur, Vrieus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egin, rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius vocant Samael, Azazel, Azrael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legionum, & præsidēs: innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum vetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines vocant: alij Alastores appellat, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalefius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Simonis, Templorum volumine requirat, ac in eiusdem libro Luminum, atque in tractatu de Magnitudine stature, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus ferè commentariis libri Formationis de istis copiosè scriptum inveniet.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atque de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

CAP. XXV.

Sunt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo validiora, quæ ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina Dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunque in Sacris literis, aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest: ubicunque verò in Sacris literis diuinum nomen expressum invenitur, ibi ministerium, quod

illi nomini subiacet, perpende. Vbicunque ergo de spiritus alicuius, boni vel mali ministerio vel opere Scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, vt ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus, quod ex istis versiculis veluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem venti, & angelus Domini propellens eos.

Sint viæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos.

יחיר במרע לפני דרח ומאל אף יחר הרהח

יחי דרכם חשר רחלק לקות ומלאך יחרה דרפם

Psalmo tricesimo quinto apud Hebræos, apud nos tricesimo quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur, מידאל Midael, & מיראל Miracl, de ordine Militantium. Sic ex versiculo, Constitues super eum impium, & Satan stet à dextris eius. Psalmo centesimo nono apud Hebræos, apud Latinos autem centesimo octauo,

חפסד עליי דשע ישתן יאמר אל מינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod dæmonem machinatorem designat. Est certus textus in Exodo, tribus versiculis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: primus וייסע Vaisa: secundus, ויאיו Vaiuo: tertius, וייוט Vioit: qui vnam in lineam extensi, videlicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius verò conuerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc singule tres literæ sibi subalternatæ constituunt vnum nomen, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras vocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El אל, vel Iah יה, producent septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te, obserues eum.

est

Hæ octo tabulæ referuntur ad finem capituli vicefimi quinti,
libri tertij, pag. 427.

4

r	e	r	e	Vehuiab	h	r	r	e	Leuuiab	x	n	r	x	Aniel	g	n	e	e	Mehabiab
r	h	r	x	Ieliel	g	e	h	e	Pahaliab	e	d	g	e	Hqamiab	g	d	r	x	Poiel
d	r	x	x	Sitael	h	h	n	x	Nelchael	r	e	d	x	Rihael	h	g	g	e	Nemamiab
d	h	g	e	Elemiah	r	r	r	x	Ieiael	r	r	r	x	Ieiazel	r	r	h	x	Ietael
g	e	d	e	Mahaffiah	g	h	e	x	Melabel	e	e	e	x	Hababel	e	r	e	x	Harabel
h	h	e	x	Lelabel	e	e	r	e	Hahuiab	g	r	n	x	Michael	g	h	r	x	Mizrael
x	n	x	e	Achajah	h	e	e	e	Nitthaiab	r	r	h	e	Veualiah	r	g	n	x	Vmabel
n	e	e	x	Cabethel	e	x	x	e	Haaiah	r	h	e	e	Ielahiab	r	e	e	x	Iahbel
e	r	r	x	Haziel	r	r	e	x	Ierathel	d	x	h	e	Sealiab	d	h	r	x	Annauel
x	h	r	e	Aladiab	d	x	e	e	Seebiah	d	r	r	x	Ariel	g	e	d	x	Mehckiel
h	x	r	e	Lauiah	r	r	r	x	Reiuel	d	d	h	e	Afaliab	r	g	n	e	Damabiah
e	e	d	e	Hahaiab	x	r	g	x	Omael	g	r	e	x	Michael	g	n	r	x	Meniel
r	r	h	x	Iezael	h	n	n	x	Lecabel	r	e	r	x	Vehuel	x	r	d	x	Eiael
g	n	e	x	Mebabel	r	d	r	e	Vafariab	r	n	r	x	Daniel	e	n	r	e	Hahuiab
e	r	r	x	Hariel	r	e	r	e	Iehuiab	e	e	d	e	Hahaffiah	r	x	e	x	Rochel
e	d	g	e	Hakamiab	h	e	e	e	Lehabiah	d	g	g	e	Imamiab	r	n	g	e	Iabamiab
h	x	r	e	Leuiah	n	r	d	e	Chauakiab	h	n	x	x	Nanael	e	r	r	x	Haiael
n	h	r	x	Caliel	g	h	r	x	Manadel	h	e	e	x	Nithael	g	r	g	e	Mamiab

ALIA TABULA ZIRVPH. QVAE DICITVR RATIONALIS,

למ	כג	יס	טע	הפ	זז	רק	הר	דש	גה	אב
מוג	לס	כע	יפ	טצ	חק	זר	רש	הת	הב	אג
וס	מע	לב	נצ	יק	טר	חש	זת	רב	הג	אד
סע	גפ	מצ	לק	כר	ץ	טה	חב	זג	וד	אה
עפ	סצ	גק	מר	לש	כת	יב	טר	הד	זה	אי
פצ	עק	סר	גש	מה	לב	כג	יד	טה	הו	אז
צק	פר	עש	סה	גב	מג	לד	נה	יו	טז	אח
קר	צש	פה	עב	סג	גד	מה	לו	כז	יה	אט
רש	קת	צב	פג	ער	סה	זו	מד	לה	נט	אי
שת	רב	קג	צד	פה	עו	סז	גח	מט	לי	אכ
תב	שג	רד	קח	צו	פז	עה	סט	גי	מט	אל
נג	הד	שה	רו	קז	צה	פט	עי	סח	גל	אמ
גד	נה	תו	שז	רה	קט	צי	פכ	על	טח	אנ
דה	גו	כז	תח	שט	רו	קכ	צל	פמ	עג	אס
הו	דז	גח	כט	תי	שכ	רל	קמ	צג	פט	אע
וז	חה	דט	גי	ככ	תל	שמ	רנ	קס	צע	אפ
זה	רט	הי	דב	גל	גמ	תנ	שס	רע	קפ	אז
הט	זי	יפ	הל	דג	גנ	כס	תע	שפ	רז	אק
טו	חב	זל	רמ	הו	דס	גע	פכ	תז	שס	אג
יב	טל	חמ	זג	רס	הע	דפ	גצ	בק	הו	אט
בל	ימ	טג	חס	זע	רפ	הז	דק	גו	נש	אה
שת	קר	פצ	סע	מג	קל	טי	זה	הו	גו	כא

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

ת	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ
ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א
ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה
ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש
א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר
ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק
ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א
מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע
ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס
ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ
י	ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל
ה	ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט
ז	ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י
ו	ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה
ה	א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז
א	נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו
נ	א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה
א	ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א
ה	ש	ר	ק	א	ע	ס	מ	ל	ט	י	ה	ז	ו	ה	א	נ

LIVM.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	ל	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

5	10	10	10	10
ה	י	י	י	י
50	100	100	100	100
5	מט	לע	בב	יע
500	1000	1000	1000	1000
ר	מח	שן	רת	קץ

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת
ב	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת
ג	א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת
ד	א	ב	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ה	א	ב	ג	א	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ו	א	ב	ג	ד	א	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ז	א	ב	ג	ד	ה	א	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ח	א	ב	ג	ד	ה	ו	א	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ט	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	א	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
י	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	א	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
כ	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	א	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ל	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
מ	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	א	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
נ	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	א	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ס	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	א	נ	ס	ע	פ	ק	ר
ע	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	א	ס	ע	פ	ק	ר
פ	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	א	ע	פ	ק	ר
ק	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	א	פ	ק	ר
ר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	א	ק	ר
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	א	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	ק	ר	א

est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsent septuaginta duobus quaternariis cœlestibus, totidemque nationibus & linguis, & humani corporis artibus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemq; Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autem & alij plures modi ex eisdem versiculis fabricandi Schemhamphoras, ut cum omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis, tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

De inveniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium.

C A P. XXVI.

TRadiderunt veteres Magi artem inveniendi nomen spiritus ad quemcunque desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine vel annulo, seu alio quovis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius operis rectorem invenire si velis: Erecta cœli figura proice literas suo numero & ordine à gradu ascendenti, secundum successione signorum per singulos gradus complendo totum cœli circumulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarum præsidio uteris, iuxta earundem stellarum numerum atque fortitudines in numerum & ordinem extrâ notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si verò ab initio gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorum. Et artificio nonnulli Hebræorum & Chaldæorum magistri, naturam & nomen genij cu-

iusq; hominis perquirendum docent, ut videlicet cognito gradu ascendente alicuius natiuitatis, coequatisque cæteris cæli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutez vocant, ipse prior notetur inter cæteros: & iuxta eum secundo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias verum eorum locum & gradum in cælo, incipiensq; à gradu ascendente per singulos gradus secundum ordinem signorum proiicere viginti duas Hebræorum literas: tunc quæ literæ ceciderint in prædictarum stellarum loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinem superius in stellis inventum, & ritè secundum Hebræicæ linguæ rationem combinatæ, genij nomen constituunt, cui iuxta morem, aliquod diuinæ omnipotentie monosyllabum nomen, puta El vel Iah subiungitur. Quod si proiectio literarum fiat ab angulo occidentis, & contra successione signorum, & literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum) prædictarum stellarum, quo diximus ordine coniungantur, nomen constituent genij mali. Verum Chaldæi alia via procedunt, non enim accipiunt Almutez cardinum, sed Almutez undecimæ domus, faciuntque per omnia, ut dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quæ malum dæmonem vocant, proiicientes à gradu occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes plerique, & nonnulli Hebræi, qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requirunt, & facientes proiectionem semper ab initio Arietis, & literis inventis iuxta hylegiorum ordinem apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisq; nomen constituunt genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegiis oppositis, facta proiectione ab ultimo gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij verò non loca hylegiorum, sed loca Almutez super quinque hylegiis accipiunt,

facientes

facientes proiectionem ab horoscopo, sicut in prioribus dictū est. Atque hæc nomina ita secundum proportionatos numeros sidereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dum attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinum aliquod subesse firmiter credens, verba & nomina hæc, licet non intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cum spiritali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum huiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

Est adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium vocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ vel signi, sub quibus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in columna ascendente, sumendo angulos communes supra stellas & signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue cælo ministrantium, tam bonorum quàm malorum, quæ secundum hunc modum in nouem nomina totidem ordinum multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum vno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodem elicere potes tam boni quàm mali. Principium tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim vox virtutem habet in magia, in quantum à Dei voce dependet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicum nomen procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoque angeli dicuntur ferre nomen Dei, iuxta illud quod scriptum est, *Quia est nomen meum in illo.* Itaq; ut bonorum angelorum nomina à

malorum nominibus discernantur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotentiae nomen subnecti, vt El, vel On, vel Iah, vel Iod, & cum illo simul pronounciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen verò El, quod vim & virtutem importat, iccirco non modò bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adiicitur. neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei virtute, aut subsistere, aut aliquid agere possunt. Ceterum sciendum est, quoniã sumendi sunt anguli communes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodũ sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictum est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarũ harmoniã componuntur. cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella vel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeò extendunt, vt arbitrentur etiam si cum nomine stellæ, vel officij, vel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium vel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personæ cuiusvis ingredientis, geniorum nomina sese extrahere posse confidunt, sub illa stella quæ tali personæ videbitur præesse, prout ex Physiognomia, vel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illud esse vel Martium, vel Saturnium, vel Solarem, vel de alterius stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam vel modicam vim habeant: tamen huiusmodi extracta nomina et ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciam, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectæ, fortissimè quidem vrunt, sole tamen ipso vix modicè calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè con-similis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorum, & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio scripsit quondã Alphonsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiã

INGRESSVS BONORVM.

Linea bonorū	ж	п	к	г	б	г	г	д	л	д	я	и	р	а	и	р	г	в	е				
ж	е	р	б	г	и	в	г	я	г	е	л	р	г	л	и	к	с	я	п	р	а	ю	
п	р	а	ж	е	р	б	г	и	в	г	я	г	е	л	р	г	л	и	к	с	я	ю	
б	к	т	а	л	р	а	ж	е	р	б	г	и	в	г	я	г	е	л	р	г	л	и	к
о	г	л	и	к	с	я	п	р	а	ж	е	р	б	г	и	в	г	я	г	е	л	р	о
о	г	л	р	г	л	и	к	с	я	п	р	а	ж	е	р	б	г	и	в	г	я	г	б
ю	г	я	г	е	л	р	г	л	и	к	с	я	п	р	а	ж	е	р	б	г	и	в	ж
а	г	и	в	г	я	г	е	л	р	г	л	и	к	с	я	п	р	а	ж	е	р	е	
б	в	г	д	и	а	р	и	я	л	л	г	р	е	г	г	е	г	и	п	х			
Linea malorū																							

INGRESSVS MALORVM.

Latinis characteribus accommodavit: verum quoniam uniuscuiusque lingue literæ, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura cœlestem, diuinamque originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modo per Hebræas literas, sed etia per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quascunq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem præsidium rite fabricatis. Sed hinc à plerisq; obiicitur, evenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, non raro ob nominis identitatem eundem, eiusdemve nominis genium sortiri. Scien- dum igitur est, non absurdum putari, eundem demonem à pluribus animabus posse secerni, eundemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sæpe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum et naturarū spiritus possunt vno nomine, ac vno eodemq; signaculo siue caractere notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eademq; signacula, nunc alicui malorum demonum, nunc alicui bonorū angelorum ordini equiparantur, Deniq; ipsa invocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentiis separatis, facit vt nunc illum, nunc alium spiritum, licet sub eodem nomine invocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum & malorū, sub septem planetarum præsidio, atque sub duodecim signorum ordine militantium.

Tabulæ quæ hinc inferuntur, hac nota signatæ sunt. * *

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur: CAP. XXVIII.

INVENIO adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præfident, illis impositum, tanquam mutato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibusve rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nuncupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Seme-liel vel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogabel: spiritus Mercurij, Cochabiah vel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel vel Le-
 uanael. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præfunt signis, ab ipsis videlicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis vocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Caneriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunael vel Lunaiah. Quia verò (quod etià suprà diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem quæerunt cum homine, quam non rarè quòdammodo etiam adsequuntur, vnde in Sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos & diabolos vocatos legimus: ita etiam nomina illorum qui singulari aliqua virtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter demonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturque cum eisdem siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malosve significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomē archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorum pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo
 per to

Planetarū
spiritus.

Signorum
spiritus.

4. Efd. 4.

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo Dei: nonnunquam & cacodæmonis nomē est & ciuitatis quæ inde vocata Ariopolis, vbi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris literis comperimus a pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astoroth, quod nomen cacodæmonis est, eratq; olim nomē ciuitatis Og regis Basan, in qua habitant gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, vallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonum nomina sunt, vt Remma simulacrum idoli Damasceni: Charios, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarum: Bel, idolum Babiloniorum: Adrameleh, idolum Assyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septē simulacra aurea, quas vocabant sanctas nymphas, quæ inuocata, ostenderunt Amorrhæis per singulas horas opera eorum, & nomina eorum, nomina mulierum, quæ fuerunt vxores septē virorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluuiū, videlicet Chanaam, Phut, Selath, Nembrot, Abirion, Elath, Dē suat, erantq; illis superpositi lapides preciosi sculpti & consecrati, quorum in vno virtus erat, vt cæcis lumē restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacriati erāt cum lapidibus, qui similiter non poterāt igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quosque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam verò etiā scimus quid Nembroth Chodorlaomor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in cacodæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dæmonibus cōmani vocabulo Enakim אֱנָקִים dicuntur, quia nō participauerūt cum imagine Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorum: ideoq; non numerantur de specie hominum (vt ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquā quod habet figurā.

Septē peccatores.

humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorum, Adam genuisse Tochot תרבות, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis Dómini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginem Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Mago rum sententia, prauas animas in naturam dæmonum converti, ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi verbum de Iuda Iscariote, inquentis: Nónne duodecim vos elegi, & vnus vestrum diabolus est? Quos ideo dæmones aduenticios nuncupant, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios vocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam verò etiam & Behemoth, & Leuiathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cum bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum.

CAP. XXIX.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quam ignorabiles quedam literæ & scripturæ, sacra deorum & spirituum nomina à prophanorum vsu lectioneque custodientes: quas literas veteres hieroglyphicas siue sacras vocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorum mysteria his characteribus committere, quibus prophana & turpia quæq; apud communem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, veteres Deum & diuinas virtutes celare volentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ visibilia sunt, invisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria

teria tradidisse, & symboliis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei & fortunæ dedicarunt circulum, cælo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; diis Olympiis: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atque Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habent, præter arbitrium & auctoritatem instituētis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non perueniunt, præter pauca quedam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaque characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

ⱥ	ⱦ	Ⱨ	ⱨ	Ⱪ	ⱪ	Ⱬ	ⱬ	Ɑ
A	B	C	D	E	F	G	H	I
Ɱ	Ɐ	Ɒ	ⱱ	Ⱳ	ⱳ	ⱴ	Ⱶ	ⱶ
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
ⱷ	ⱸ	ⱹ	ⱺ	ⱻ	ⱼ	ⱽ	Ȿ	Ɀ
X	Y	Z	Ɀ					

Alius characterizandi modus, à Cabalisticis traditus. CAP. XXX.

A Pud Hebræos plures characterum invenio modos, quorum vnus est antiquissimus, scriptura videlicet antiqua, quæ vsi sunt Moyses & Propheta, cuius forma nemini temerè reuelanda est. nam quibus hodie vtuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam vocant cœlestem, quia inter sidera collocatam & figuratam ostendūt, non secus atque cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam vocant scripturam Malachim vel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam vocant Transitus fluuij. Et horum omnium characteres & figuræ tales sunt :

Scriptura cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim.

Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

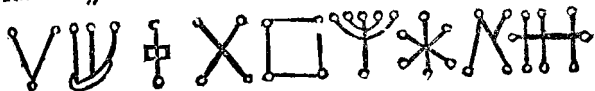

Cheth

Nun Mem Lamed Caph Iod Theth Cheth

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Schin Tau.

Scriptura Transitus fluuij.

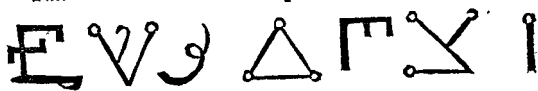
Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

Tau Schin Res Kuff Zade Pe Ain.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna veneratio-
 ne habitus, sed hodie tã cõmunis effectus, vt ferẽ inter prophã-
 nã locũ sortitus sit. Est aut talis: Diuidantur viginti septẽ He-
 bræorũ characteres in tres classes, quarũ quælibet nouẽ conti-
 neat literas: Prima scilicet אבגדהוזחטט, quæ sunt signacula
 numerorũ simplicium, rerũq; intellectualium, in nouẽ angelorũ
 ordines distributorũ: secũda tenet יבלמנסעפצ signacula de-
 nariorũ, rerũq; celestium, in nouẽ orbibus cœlorũ: tertia verò
 tenet quatuor reliquas literas, cũ quinq; finalibus per ordinẽ,
 scilicet, אבגדה signacula ceteriorũ, rerũq; inferiorũ,
 videlicet quatuor elementorũ simplicium, & quinq; generũ
 compositorũ perfectorum. Has tres classes subinde in nouem

cameras distribuunt, quarū prima est trium vnitatū, videlicet intellectualis, cœlestis, & elementalis, Secunda est diadū. Tertia triadū: & sic de reliquis. Formanturq; camerae illae ex intersectione quatuor linearū parallelarum, sese in angulos re-ctos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ש ל א	ב ב ר	ה י ה
ז ס מ	ח ג ר	ק מ ה
ט ז ה	ח פ ה	צ ע ז

Qua in partes dissectata, egrediuntur nouem figurae particulares, scilicet:

ל ו ך ם כ ם ן ן

Quae sunt nouem camerarum suas literas characterizantium per supra scriptum notariacōn: qui si vnus puncti est, primā illius camerae literam indicat: si duplicis, secundam: si triplicis, tertiam literā refert: vt, si characterē Michael מִיכָאֵל formare velis, is egredietur talis, quinque figuris extensus, scilicet:

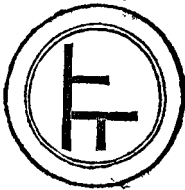
״ ך ך ך ך ך

Quae deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

ך ך ך

Quæ deinceps contrahuntur in vnã, puncta tamen notariacõ solent omitti, evadit itaq; character Michaelis talis:

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atque admodum facilis, qui fit per litterarum colligantiam: vt si detur nomen angeli Michael, characteres eius formabuntur tales

Hebraicè

Græcè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tã pröptè atq; elegãter sibi cõnectatur, sicut Arabica. Scire aut̃ oportet quòd angelici spiritus, cū sint puri intellectus, et omnino incorporei, signaculis et characterib. figurisq; pingibilib. aliisve humanis nutib. nõ cõpellütur, sed nos eorũ essentiã qualitatemq; ignorãtes, ab illorũ nominib. siue operibus, siue aliter pro nostris affectib. characteres illis, figurãsq; & signacula deuouemus & cõsecramus, nõ quib. illos ad nos vllõ modo cõpellere possimus, sed quib. nos ad illos adsurgimus, quatenus p̃ eiusmodi characteres figurãsq; ignorabiles, primo sensus nostros tã intimos q̃ extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur venerationẽ, atq; exinde tota mète in exta-

ticā rapimur ad orationē, vbi tūc fide mirifica, spe infallaci, amore viuifico, illos in spiritu & veritate veris nominib. characterib; invocātes, postulatam ab illis adsequimur virtutem.

Adhuc alius characterū modus, atq; de signaculis spiritūū, quæ sola reuelatione recepta sunt, CAP. XXXI.

Est aliud characterū genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorū characterū virtus est ex ipso numine reuelāte, cuius sunt latentia quædā signacula, diuinitatis alicuius harmoniā spirantia, vel sunt veluti fœdera quædā seu pacta initi fœderis inter nos & illos, eius generis sunt signaculū Constātino ostensum, quòd crucem pleriq; appellabant, Latinis literis inscriptū, IN HOC VINCE. et alterū reuelatū Antiocho cognomine Soteris, in figura pētagoni, quod sanitatē edicit. nā resolutū in literas, edicit vocabulū ὑγιαα, id est, SANITAS: in quorū signorū fiducia et virtute, vterq; regū insignē contra hostes victoriā reportauit. Sic Iudas qui ob eā rē postea cognominatus est Machabæus, cū Iudæis pugnaturus cōtra Antiochū Eupatorē, nobile illud signaculū מרכבי ab angelo accepit, in cuius virtute primū quatuordecim milia cū ingenti numero elephantorū, deinde iterū triginta quinque milia hostiū strauerūt. est enim hoc signaculū nominis quadrilateri representatiuū, atq; nominis septuaginta duarū literarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum: & expositio illius est מרי במרד באלים יהרה. id est, quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales:

Præterea

Præterea de vestris signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responſis, inquit: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus evocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepiſſe. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: et quòd circumdanda abſynthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fieret, per somnium appareret, responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus. ita enim ait:

Quale mihi facias simulacrum, adverte, docebo:
 Sylvestri cape nata loco, atq; abſynthia circum
 Pono: tum totum celato, & pingito mures,
 Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunt
 Hæc ornamenta, atq; animo gratissima nostro.
 Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; cruorem
 Conterito pariter murum: sacra de super inde
 Verba cane: & tot vero adhibe, muresq; repono,
 Quot mihi tu esse vides formas: tum sumito laurum,
 Exq; eius trunca vaginam aptato: piasq;
 Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
 Vota: hæc si facies, per somnum meq; videbis.

Hecates simulacrum,
 & quo pacto
 hæc sacra illi
 faciendæ.

Oraculum
 Hecates.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, demoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros demones invocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quòd cuiq; cõvenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, verbis, characteribus, eorũ conditioni congruis, & quàm similimis, aliàs ipsam numinum siue demonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquam

adsequetur: quin & invocati nocere conabuntur, eis presertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. CAP. LXXII.

Dæmones
obtestari
quomodo
oporteat.

Efficacia religionis presentia dæmonum sortitur effectum. neque enim potest in religione fieri opus vllum mirabilis alicuius efficacie, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, etsi à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen vinculis, vel vix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdã obtestari, vt apud Apuleium legimus, per cœlestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta concepticia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica, & sinistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è limo emeristi, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis cõmutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum virtutum signa sunt, dæmones nunquam humanis vsibus sese accommodabant: non quòd necessitate quadem compulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac invocantium precibus victi, facilius accedunt. vnde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Exorata tuis veni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Assistentiæ
Dæmonum
ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam virtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, vaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes, operantesque, & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines,

imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; simillimas efficiendo vsq; adeò, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali verò dæmones à nobis convincuntur auxilio bonorum, præsertim quãdo obtestator erga Deum sanctimonia pollet, verbaq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per veneranda super naturaliũ virtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi: Quæ quidem coniurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ virtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: vnde etiã sæpe prophani homines sacris eiusmodi cõiurationibus, malos dæmones cõstringunt vel abijciunt, talia non ferètes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij nõ sunt, dicit: Quòd dæmones adiurati per Deũ verũ, nobis statim cedũt & fatentur, & de obsessis corporibus exire cogũtur, & vel statim exiliũt, vel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspi- rat. Et Athanasius in libro de Variis quæstionib. ait, non existere verbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quàm initium sexagesimi septimi Psalmi, Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius. quam primum enim verbo dicto, mox ululans evanescit, & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, nominis IESV nuncupationem spectatum per sæpe, cum ex hominum animis, tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in iis vim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excussi. Sæpe etiã solis minis & contumeliis malos dæmones, præsertim minores, vt lamias, incubos, & eiusmodi, vel astringimus, vel repellimus: quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquitente:

— Iam vos ego nomine vero

Eliciam, Strygiòsq; canes in luce superna
 Desituam, per busta sequar, per funera custos,
 Expellam tumulis, abigam vos omnibus vrnis.

Teq; deis, ad quos alio procedere vultu
 Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
 Ostendant, faciemq; Erubi mutare vetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiae phantasma illis occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuerrere, quandoque oculis repentiè euanescere. Appollonius autem quid nam esset quàm primum agnoscens, grauibus, contumeliosisq; verbis illud increpans, socios vt idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cum socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc dæmonum genus, vt etiam ficto terrore, ac falsis, impossibilitibusq; minis moueantur, et contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremone sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus maximè dæmones cogantur. Est præterea, quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus, haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita vt etiam passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorum vel syluestrium consortio latantur: alij syluas & nemora incolunt; alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphae, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentque arboribus & cespitibus eadem, sicut Napete & Agapete, floribus: Dodona, glandibus: Palee & Feniliae, pabulis & rure. Hos itaque quæcunque invocare voluerit, in locis vbi morantur id facile potest, alliciendo eos redolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musticis instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, lignisq; appropriatis fabricatae sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus,

minibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis sunt etiam lemures, & lares, & larvæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominū nonnunquam dæmones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmones vocant: lemures autem & larvas fieri, si malè meruerint, illósq; esse noxios dæmones, ex hominibus factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autem vocari, quando incertum est, bene an malè meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum afficiebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conversa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoque apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilentis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, visus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessavit. Illud sciendum, quicumq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui verò mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur, ad gehennam.

Ex hominibus lares, lemures, & larvæ fiunt.

De vinculis spirituum, eorūq; adiurationibus,
& exterminis. CAP. XXXIII.

Vincula autem, quibus alligatur spiritus, obtestanturq; vel exterminantur, triplicia sunt: quædā eorū enim sumuntur ex mūdo elementalī, utputa quādo adiurantiis spiritū

aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas vel aduersas, quatenus illum inuocare vel exterminare volumus, vt per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sæpe inferuntur, vt patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo, Laudate Dominum de cœlis: & in consecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidẽ vinculũ operatur in spiritus virtute apprehensua, sub ratione naturæ præsumt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodũ huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amori vel odio sunt. Hinc illud Procli: Sic vt leo timet gallum præcipuè album; sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum vinculum sumitur ex mundo cœlesti, quando videlicet adiuramus per cœlũ, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatem, fortitudinem, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc vinculũ operatur in spiritus per modũ cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam nonnihil imperij, maximè in spiritus ministros, & qui ex infinis ordinib. sunt. Tertium vinculum ipsum est ex mũdo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: vt puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula; & cætera religionis misteria: quare hoc vinculum omnium supremũ est, & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quod sicut post vniuersalem prouidentiam est particularis prouidẽtia, & post vniuersalem animam particulares animæ: ita primò invocamus per vincula superiora, & per nomina atq; virtutes, quæ regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiã, quoniam per hæc vincula non solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ: vt tẽpestates, incendia, diluuiã, pestes, morbi, vis armorum, & animalia quæq; adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modũ deprecationis seu benedictio

Ordo in
vinculis fer
uandus.

Quæ per
hæc vincu
la ligantur.

nis: vt in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis, & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto, adsumendo præterea versiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationē alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intendimus: vt puta excommunicationis, sepulturæ, vel exequiarum, ad exterminandos morbos vel serpentes, mures vel vermiculos: quod in pluribus locis sic factū legimus, & adhuc fieri consuevit.

Superstitio
quantū va-
leat.

De ordine animastico, atque heroibus.

CAP. XXXIIII.

Post beatorum spirituum chōros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Iſim vocant, hoc est viros fortes & robustos: gentium magi, heroes nuncupāt, & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiæ venerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis virtutibus, & in humanū genus beneficiis, in hac vita præcellentes, post exutum hūc mortalem hominem, in deorum beatorum choros translatae sunt, eisdem, quibus olim in hac vita virtutibus & beneficiis mortalibus perpetuò providentes: aut quia arcano superū semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandā naturam sortitos, vt qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius. Et sunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britānum vatem fuisse filium dæmonis, & virgine natum. Sed & Platonem sapientiæ principem opinati sunt de virginis partu, Apollinis

phantasmate oppressæ, natum. Et traditum est historiis, quasdam Gotthorū (quas Alrunnas vocant) & specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (vt alij aiūt) Idanthrest Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trās Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis & Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiā amore Psello, demones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regēdisq;, quàm deorum demonūq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa, & simulachra, & ara, & sacrificia, & vota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; invocata nomina, diuinas, magicasq; virtutesq; ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine invocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentiū heroibus apud veteres legimus, cum poetas, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris verò sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina: dominatur verò omnibus illis (quod etiā Hebræorum attestantur theologi) animæ Meschihæ, ipse est IESVS CHRISTVS, qui per diversos sanctos suos, velut accommodata ad hoc membra, diversa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos variis precibus, & invocationibus implorati, iuxta multifor- mem gratiarum distributionē, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissimè impartiūtur, multo quidem promptius, multo etiam abundantius quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores: vt qui ipsi olim & homines fuere, humanosq; affectus infirmitatesq; perpepsi sunt, eorum nomina, & gradus, et officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito sermè nu-
mero,

mero, duodecim principes sunt, ipsi videlicet duodecim Christi apostoli, qui (vt ait Euangelica veritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israel: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus preciosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem vera nomina sunt hæc: Primus שמעון כנפרי Symehon Hacaphi, hic est Petrus: Secundus אלקרזי Aleuzi, quem vocamus Andreã: Tertius יעקבב Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פולפיש Polipos, quem nuncupamus Philippū: Quintus ברביה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus ירהוב Iohanah, quem pronunciamus Ioannem: Septimus est תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomã: Octauus vocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus חטיפא Catepha, hic est Thadaeus: Vndecimus שמואם Samam, qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Mattiah, qui dicitur Matthias. Post illos sunt septuagintaduo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles invocantium preces, palam videmus atq; confitemur.

Apostolorū
uē vera nomina.

De diis mortalibus atque terrenis.

C A P. XXXV.

Post istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroes, & deos terrenos, siue deorum supernorum conplices vocamus: videlicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorūq; legibus disponitur: quos idcirco tanquã deos suspicimus, colimus, & veneramur, quia ipse Deus suum nomen cōmunicari illis passus est, & propria

C 2

appellatione id illis cōfirmavit, vocans illos deos, quemadmodum ad Mosē dixit inquiring: Ego te dedi Deum Pharaoni, & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes, et iterū: Si furtū latuerit, applicabitur dominus domus ad Deos. & Psal mista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati sunt. et alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem Deos diiudicat. & paulo post: Ego dixi dij estis, et Filij excelsi omnes. Iam verò etiam de illis colendis & venerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atq; illis maledici vetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnes principes suos deos appellabat, & velut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiring:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum

Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam viuos quàm mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc vrbibus, & provinciis, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquã desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cælos: & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus vocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue. quem morem non solum ab Aegyptiis, Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem vocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, &

Dano-

Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum Deum eorũ lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deũ Martem, nuncupabant Teutanem: quo nomine Galli etiã Mercurium vocabãt. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut verbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manẽ,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur Scriptura, qui pugnã in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spacio vnus diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit Dominus voci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerũt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo traducens exercitũ. Nonnunquam etiam prophético spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in Scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quòd esset pontifex anni illius. Cũ igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ Dominus voluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis: certè & nos decet de illis bene mereri, & illorũ iudicia nostris anteferre, planeq; obedi-re, supplicare & adorare, & omni venerationis genere colere, atq; ipsum summum Deum in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem

Dei. CAP. XXXVI.

EXuperantissimus Deus (vt Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundum videlicet atque hominem: in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero verò deliciis fruere: qui cum ipse sit vnus, mundum creauit vnum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incor-

Mercurius
Trismegis-
tus.

ruptibilem & æternum: cum ipse sit immensus, mundū creavit omnium maximū: cum ipse sit summa vita, mundum etiam vitalibus semimibus exornavit, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola volūtate sua, nō vlla naturæ necessitate mundū non ex præiacente materia, sed ex nihilo creavit: & cū sit summa bonitas, verbū suū quod est prima omnium rerū idea, optima sua volūtate essentialiq; amore complexus, mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci, videlicet idealis fabricavit, nihil tamen extramittendo de essentia idea, sed ex nihilo creavit, quod ab æterno habuit p̄ ideā.

Dei imago,
mūndus: mū
di, homo,

Creavit Deus etiam hominem ad imaginem suam. nam sicut imago Dei, mundus est: sic imago mundi, homo est, hinc putat quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem, quasi imaginis imago: iccirco mihi crocosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile. Nam (vt inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquā interire: mori igitur nomen vanum est. Et quemadmodum vacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, nō quod aliquid eorum intereat siue convertatur in nihilum: veruntamen vera Dei imago verbum suum est, sapientia, vita, lux & veritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quā ad imaginem Dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi, aut creaturarum. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec videri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mensurari potest: tum vt Deus totū hunc mundum, et quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atq; quod soli illi cum Deo peculiare est, vt Deus mundum totum solo nutu mouet

Mortis no-
men vanū.

atque

atque gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atque regit. Animum igitur hominis sic verbo Dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominem ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus vocatus est, & altera Dei imago: quia in seipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam verè & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mūdo officiis fungātur. Sunt in ipso elemēta, per verissimas naturæ suæ proprietates: Et in ipso æthereum corpusculū, animæ vehiculum, cælo proportionē correspondens. Sunt in ipso plantariū vita vegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in vnū confluentium vera coniūctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis vocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiā ipsum Deū concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis animum esse templū Dei: quod etiā multo lucidius expressit Paulus inquit: Templum Dei estis vos. idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimū Dei simulacrum, quādo homo omnia in se cōtinet, quæ in Deo sunt: sed Deus per eminentiā quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter, sicut omnium causa & principium: homini autē dedit virtutē, ut similiter contineret omnia, sed actus & compositione quadam, velut omnium nexus, vinculū atq; nodus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolum habet, & cū omnibus operationem, cum omnibus conversationem. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis, in quadrifario corpore: cū plantis, in vegetatiua virtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atque influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum Deo, in omnium continentia: conseruatur cum Deo & intelligentiis, per fidem.

Homo templum Dei.

& sapientiam: cum coelis & coelestibus, per rationem et discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominium: agitq; cum omnibus, & in omnia posse habet, etiam in Deum ipsum, illum intelligendo, & amando: & sicut Deus cuncta cognoscit, sic etiam homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adaequato habeat ens in communi, vel (vt alij dicunt) ipsum verum: nec reperitur aliquid in homine, non vlla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquã est in Deo, quod ipsum non etiam representetur in homine. Quicquid igitur seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet mundum, cuius simulachrum gerit: cognoscet creaturas omnes, cum quibus symbolum habet: & quid somenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à coelis, à demonibus, ab angelis, & ab vnaquaq; re habere, & intrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tempore, ordine, mensura, proportionem & harmoniam aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrum. Et Geber in summa Alchimie docet, neminem ad eius artis perfectionem pervenire posse, qui illius principia in seipso non cognouerit: quanto autem magis quisque seipsum cognoscet, tanto maiorem vim attrahendi consequitur, tantoque maiora & mirabilia operatur, ad tantamq; ascendet perfectionem, quod efficitur filius Dei, transformaturq; in eandem imaginem, quae est Deus, et cum ipso vnitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquam creaturae datum est, nisi soli homini, posse scilicet filium Dei fieri, & vniri Deo: homine autem Deo vnito, vniuntur omnia quae in homine sunt, mens in primis, deinde spiritus & animales vires, vegetandiq; vis, & elementa vsq; ad materiam trahens secum etiã corpus, cuius forma extitit, deducens illud in meliorem sortem, & coelestem naturam, quovsq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam diximus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diuinitatis

Hominis
 perfectio et
 dignitas.

ne imaginis sibi propria est, & cum nulla alia creatura communi's. Sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias, nimirum, intellectum, voluntatem diuinæ trinitatis imaginē assignant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantum in tribus illis potentiis, quos vocant actus primos, sed etiam in actibus secundis hanc imaginem locant: ut sicut memoria patrem, intellectus filium, voluntas Spiritum sanctum representant: sic etiam verbum ab intellectu nostro productum, & amor & voluntate manans, ipsēque intellectus habens obiectum præsens, & producens, eundem filium spiritum atq; patrem denotant: docentq; secretiores theologi, quòd insuper singula membra nostra aliquid in Deo representant, cuius gerant imaginem: quòdque etiam in passionibus nostris Deum representamus, sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legimus de Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de membris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum, vitam & fulgorem, quæ alibi vocat verbum, mentem & spiritum, hominemq; ad imaginem Dei factum, eandem trinitatem representare ait. inest enim illi mens intelligens, & verbum viuificans, & spiritus tanquam fulgor diuinus sese vndiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium, per quod vnitur anima cum carne & corpore, per quem corpus viuit, & operatur, & vnum membrum operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibile & visibile: sed corpus subtilissimum, & facile vnibile cum mente scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum

Trinitatis
mysterium
a gouit
Mnercuri
Trismegi-
stus.

spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modò intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereum illud animæ corpusculum, ipsius vehiculum. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistum similiter tria ponunt in homine, quæ vocant supremum, infimum, & mediū. Supremum est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum vocant. Moses in Genesi vocat ipsum spiraculum vitarum, à Deo videlicet, vel à spiritu eius in nos spiratū. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus Apostolus animalem hominem nuncupat. Medium est spiritus rationalis vtraque connectens extrema, atq; ligans, videlicet animam animalem cum mente, & vtriusque sapiens naturam extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus, illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per virtutē verbi Dei docet Apostolus dicens: Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquam malo consentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima. de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis sociis illæsa abit ad suam originem: spiritus verò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & vtriq; ad libitum adherere potest: si superiori portioni constanter adherat, illi tandem vnitur, & beatificatur, donec adsumatur in Deum: si adherat animæ inferiori, deprauatur, & demeretur, donec efficiatur malus demon. Sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de verbo nunc videamus. Hunc Mercurius eiusdem

Tria in homine ponit Platonicis.

Mens.

ad

ad immortalitatem precij existimat. Est enim sermo siue verbum, sine quo nihil factum est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expressi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & verbum est: & concipientis conceptio: & id quod concipit, verbum est: & scribentis scriptio, et id quod scribit, verbum est: & formantis formatio, & quod format, verbum est: & creantis creatio, & quod creat verbum est: & facientis factio, & quod factum est, verbum est: & scientis scientia, & scitum, verbum est: & omne quod dici potest, non est nisi verbum, & dicitur æqualitas: æquè enim se ad omnia habet, cum non sit vnum plusquam aliud omnibus æqualiter largiens, vt sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, & omnia visibilia facit, idcòque verbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est verbum intrinsecum à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: verbum autem extrinsecum, & vocale, est illius verbi partus, & ostensio, & spiritus cum sono, & voce aliquid significante ex ore procedens: verum omnis vox nostra, verbum atque sermo, nisi Dei voce formetur, aeri miscetur atque evanescit: spiritus autem & verbum Dei manent sensu & vita comitante. Omnis itaque sermo noster, omnia verba, omnis spiritus, & vox nostra, nullam virtutem habent in magia, nisi quatenus diuina voce fermentur: & Aristoteles ipse in Meteoris & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse virtutem siue naturalem siue moralem, nisi per Deum: & in secretis dogmatibus, adferit intellectum nostrum bonum, & sanum posse plurimum in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ virtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & verba nostra plurima producere possunt miracula, modò fermentur verbo Dei, in quibus etiam vnivoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua Domine concepimus sicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum.

Sermo, siue
verbum.

Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis authoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo virginem generasse. Et apud Machometistas constans opinio est, plerosque quos sua lingua Nefesogli vocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum vita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & velut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, solus rex Messias, verbum Patris, caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentem propterea persimilem sibi (vt cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis)

Sermonemq; homini iam genitor dedit,

Vt diis consimiles parturiat Deos

Sensu desuper indito.

Felix ille nimis, qui sua nouerit

Sortis munera, perfecerit & libens.

Inter nanq; Deos connumerandus est:

Nec diis est superis minor.

Hi fati reprimunt quæq; pericula,

Morborumq; fugant perniciem procul:

Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem

Aeruanis hominum, dantq; mala impiis:

Dant præclara piis præmia, sic Dei

Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, nec mensuraturæ, sed ex Deo nati sunt. Est autem univoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: et in qua generitum secundum speciem idem est cum genere. Atq; hæc est potentia verbi à mente formata in subiectum dispositum ritè suscepti, veluti semē in matricē ad generationē & partū coaliti: dico aut dispositum, & ritè suscepti, quia nō omnia eodem modo
verbi

verbi participes evadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publicè pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. C A P. XXXVII.

Anima humana est lux quædam diuina, ad imaginẽ verbi, causæ causarum, primi exemplaris creata, substantia Dei, sigillòq; figurata, cuius character est verbum æternũ. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præsens. ab incorporeo autore ita producta, vt ex agentis virtute solum, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, vniformis, ad seipsum conuersiuus, & rationalis, corpora omnia, & materialia longo superans intervallo, cuius partitio nõ est secundũ materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa procedens. nõ est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: vnde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædam substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secum numerum: nõ quippe illum diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalem numerum, quo cum omnibus proportionem habens omnia intellegere possit. Talis itaque humana anima, iuxta Platonicorum sententiam, immediatè procedens à Deo per media competentia corpori huic iungitur crassiori: vnde primo quidem in ipso descensu, cœlesti aereòq; involuitur corpusculo, quod æthereũ animæ vehiculũ vocãt, alij currũ animæ appellãt: hoc medio, iussu Dei, qui mundi centrũ est, in punctũ cordis mediũ quod est cẽtrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde p vniversas corporis sui partes membrãq; diffunditur, quãdo currũ suũ naturali iungit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito: per hũc se immergit humorib. per illos in hæret membris, atq; his omnib. equè fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur, quẽadmodũ calor ignis, aeri et aquæ hæret proximè, licet

Anima humana quid.

per aerem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, videlicet æthereum vehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando verò per morbum malumue soluuntur, vel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitque in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis verè deficiente spiritu, extinctoque calore, ipsum deserit, & moritur homo, & evolat anima cum æthereo hoc vehiculo, illamque egressam genij custodes dæmonesque sequuntur, & ducunt ad iudicem, vbi lata sententia, bonas animas Deus tranquille perducit ad gloriam, malas violentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & Intelligentiarum ordinibus accipit. CAP. XXXVIII.

A planetis
quidnã ho-
mo acci-
piat.

PER septem planetas tanquam per instrumenta à summò bonorum fonte, omnes virtutes in homines diffunduntur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; positum: per Iouem inconcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita veritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor, visq; agendi & practica, inconvertibilisq; animi vehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iusticiæ lumen, ratio & iudicium re-
cta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantie tenebris purgans, veritatisq; inventæ gloria, & charitas virtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronunciandi vigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij, discursus

discursus rationis, sensuumq; mobilitas velox: per Lunam pacifica consonantia, fecunditas, vis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; versans omnibus ducatum præbet, tū motus ad terrena pro modo vitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis. quæ stant ante faciem Dei, quæ animam virtutum illarum sedem disponunt. Planctæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproporcionatâ & contemperatam, suntq; velut instrumenta intelligentiarū. Deus verò & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum virtutes & varias dispositiones scrutati sunt, pro mediocum per quæ ad nos transitium habent diuersitate, varias naturas sortiri diiudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundū quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris virtutibus corroboratur, puta ab angelis, vt sit diuinæ voluntatis nuncius, & diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, vt dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est: bestiis terræ, piscibus maris, & volatilibus cœli: à principatibus, vt subdantur illi omnia, ipse omnium vires amplectens, & omnes ad se vi quadam occultissima & supercœlesti attrahens: à virtutibus vim suscipit, qua in hostes veritatis & brauij, pro quo in hac vita stadium currimus, cōstanter pugnās roboratur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subiicere possimus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur; à Thronis

Ab angelicis ordinibus homo quid capiatur.

unde compaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapientiæ vim, superexcelsas imagines & figuras, quibus diuina ipsa contemplari possumus: à Seraphinis, vt perfecto amoris incendio ipsis tandem in hæreamus. Hi sunt gradus, hæ scallæ: per quas facîle ascendunt homines ad quæcunque virtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro varia dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præsentium illis, quarum in descensu anima induit naturam, sicut lux colorem vitri per quod transit, fauente etiam superna opificis virtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoque in vanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum viribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quique in coelis pedem figentes, à coelesti fauore ea capere nituntur, quæ à Deo vno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam vim subministratam à cælo: cælum verò ab intelligentiis, hæ autem ab opifice, in quo omnia virtute maxima præexistunt: sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur.

CAP. XXXIX.

Quoniam omnis virtus & potestas desuper est à Deo, ab intelligentiis & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt: necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis provenire, sicut rectè cecinit Chrysippus:

Quam

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; recordia lædit.

Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti reminiscens,
apud Homerum in Deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum

Quæ veniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,

Cum præter fatum sibi spontè incommoda querant.

Quando igitur subiecti perversitas perverse suscipit influ-
xus, vel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superio-
rum, tunc ab influxu coelestium sic in materiam discordiis ple-
nam recepto, resultat quid dissonum & deformè, malumque,
coelestibus tamen viribus semper bonis permanentibus: quæ
dum in se existunt, & à datore luminum per sanctas intelli-
gentias & coelos influuntur, quousq; ad lunam pervenerint,
eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde
autem quædo in subiecto viliori suscipitur, ipsa etiam vilescit.
tunc enim propter diversam recipientis naturam diversimodè
suscipitur, & qualitatibus in eodem subiecto inter se dissi-
dentibus, & ipsa variatur, & patiente subiecto patitur: unde
ex omnibus tandem in subiecto comprehensis, aliud quiddam
quàm superi influunt, resultat. Itaque qualitas nocens in istis
inferioribus, longè aliena est ab influxu coelestiu. Ideoq; sicut
lippientis calamitas luci, & incendium igni, & vulnera ferro,
vincula & carceres iudici imputari non debent, sed malè di-
spositis & malè operantibus: ita nec in coelestes influxus ma-
lorum culpa reiicienda est. Itaq; in nobis bene dispositis supe-
riorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè au-
tem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diu-
num illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in malum.
Omnium itaque malorum nostrorum causa peccatum est,
quod est deordinamentum & distemperamentum animi

nostri : cui tunc sic malè regente aut prostrato , ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt : rebellant omnia , & distemperatur in nostram perniciem : tunc in humano corpore aliàs temperatissimo & consonantissima harmonia composito , oritur elementorū distemperamentum , insurgunt humores mali , & etiã boni deordmati & segregati ab invicem , & vicissitudine quadam corpus vexant & torquent : tunc vehementissima sentitur dissonantia , aut ex superfluitate , aut ex diminutione , aut ex intrinseco accidente , aut superfluo cibo : vnde superflui gignuntur humores , eademq; ex causa infirmitates suboriuntur , etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congregiuntur : tunc cœlestes influxus aliàs de se boni , redduntur illis nocui , quemadmodum lux Solis malè dispositis : tunc Saturnus influit anxietatem , tedium , melancholiam , deliramenta , tristitiam , pertinaciam , rigiditatem , blasphemiam , desperationem , mendacium , larvas lemorum , terriculamenta sepulchrorum , expauescentiam bustorum , irritamenta demonum . Iupiter autem tunc influit avariciam & diuitiarum occasiones prauas , & tyrannidem : Mars impetuosam iram , prophanam arrogantiam , audaciæ temeritatem , & ferocem pertinaciam : Sol autem superbiam imperiosam , & inexplebilem ambitionem : Venus cōcupiscentiæ deceptiones , lasciuos amores turpesq; libidines : Mercurius fraudes , dolos , mendacia , machinationes malorum , & peccandi promptitudinem : Luna rerum omnium instabilem progressum , & quæcunque sunt humane naturæ contraria . Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem , nocumentum suscipit , vnde beneficium reportare deberet . Propter eandem cum cœlestibus dissonantiam (vt inquit Proclus) etiam subiiciuntur tunc homines malis demonibus , qui veluti Dei lictores in torquendis illis sese expediunt . Tunc veniunt illis immisiones per angelos malos , quousque debitis expurgationibus rursus expientur ,
reverta-

Malis superiora quæ influant.

revertaturq; homo ad cœlestē naturā. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarū dispositione profectura, cū eorū naturā præsentit, præveniēdo, præcauēdo et præmuniēdo ne occurrāt, et ne malè dispositū subiectū, sicut diximus, nocuentū, suscipiat, vnde beneficiū reportare deberet.

Quòd vnicuique homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. CAP. XL.

Non mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi vim. nam quod testatur Plinius, elephas homini obvio in solitudine erranti, clemens placidusq; demōstrare viam traditur: idem vestigia hominis prius quàm hominem animadvertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, viso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud varios autores, qui de animalibus magnis voluminibus scripserunt: verùm vnde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam viderunt, & si sepe viderint & cognouerint, vnde timent, tātis illo magnitudine, viribus & velocitate præstantiores? quæuē sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (vt legitur apud Philostratum) viso puero ducente ingentem elephantem, roganti Damo, vnde hæc tam vasti animalis erga paruulum obedientia esset? respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominem timent & reuerentur, qui est velut character terrificus & signaculum Dei homini impressum, quo quæcunque illi subiiciuntur, superioremq; agnoscunt, siue seruus siue

Homine fragilem
truces
feræ curti-
meant.

animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta et elephantes: neque rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaque character hominibus à diuina idea impressus est, quã Hebræorum Cabalistæ Phahad פהאד vocant, & sinistram & gladium Dei. Neque verò tantummodò habet homo signum quòd timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus vocatur Hæsed חסד quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, unicuique secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta venerunt ad eum cuncta animantia veluti ad dominum, vt eis nomina imponeret. Verùm post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neque tamè omnino character ille in nobis extinctus est: sed quãto magis quis grauatur peccato, tãto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusque recipit: & vnde benignitatem & reverentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atque timorem, cum animalium, tum hominũ & dæmonũ. Quod sentiens Cain timebat, inquit ad Deũ: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia viuebant, optimam vitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, David & Daniel in leones, Heliseus in vrsas, Paulus in viperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis et speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum vllum accipientes. sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisque illucescit.

Quid

Quid de homine post mortem, opiniones va-
ria. CAP. XII.

OMnibus hominibus communiter semel mori statutum est, mors omnib. fatalis est: sed alia naturalis, alia violenta, alia voluntariè suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, vt non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse videantur: quam (vt dicunt Hebræorū magistri) Deus nulli remittit. Vnde tradidit conventus Ezechie, quòd post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrijaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliationione evasisse. nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui verò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut venenato morsu, aut serpentis ictu aut toxico vitã finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij violentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum vortice suffocabatur, aut alia quavis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationionis ordinem Adrastiam esse pronunciant, videlicet diuinarum legū inevitabilem potestatem, qua futuris circuitibus re- Adrastia. pendatur unicuiq; pro ratione & meritis vitæ prioris, vt qui iniuste dominabatur in vita prioris, vita alia in seruilē relabatur statū: qui manus sanguine polluerit talionē subire cogatur: qui bestialē vixerit vitã, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; de- Plotinus. mone inquit: Quicūq; proprietatē seruauerūt humanã, homines iterū nascūtur: quicūq; verò solo vsi fuerint sensu, bruta animalia redeunt, ita tamen, vt qui sensu præcipuè vnã cum

ira, animalia fera exoriantur: quicumq; autem sensu per cōcupiscentiam voluptatemq; vtantur, salacia & ingluuiosa animalia revertantur. Verum si non tam sensu vnà cū his, quàm sensus degeneratione vixerint, vnà cū ipsis plantæ repullulāt. solū nanq; vel maximè in his vitale viguit, omnisq; illis cura fuit, vt in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium deliniti vixerunt, in cæteris nō deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui verò ciuilem virtutem consecutus est, homo revertitur. Et Salomon ipse in Proverbis, hominem nunc leonē, tygridem, vrsū vel aprum appellat: nūc leporem canem leporariū, aut cuniculum: nunc formicam, ericiū, serpentem vel araneam: nunc aquilam, stelliq; nem, gallum, vel auē aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebræorū cabalisticæ animas in bruta præcipitari nō admittunt: quæ tamen penitus rationē excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia vita nō abnuūt: ter quoq; nec amplius animas huc revolui astruunt: quaniā numerus hic purgationi peccatorū abvndè sufficere videatur, iuxta illud Iob: Liberavit animā suā ne pergeret in interitum, sed viuens lucem videret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, vt reuocet animas eorū à corruptione, & illuminet luce viuentiū. Sed iam tādē quid de mortuis senserint vesteres videamus. Cum moritur homo, corpus in terram revertitur, de qua sumptum est: mens vnde descendit, in cælos reuolat, sicut ait Ecclesiastes: Revertitur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redit ad Deum qui dedit illum. quod his versiculis expressit Lucretius:

Animæ ter
in hanc vi-
tam redeūt.

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant,
Sed melius Ouidius his versibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro spiritus, vmbra.

Quatuor

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circumvolat umbras:

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro.

Caro itaq; derelicta, & vita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod vt dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate demonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terram comedes omnibus diebus. et alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, vnde & demon ille dicitur Dominus carnis & sanguinis, quandiu corpus non fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiq; patres expiationes cadaueris: vt quod valde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quovsq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, meis sis memor, neq; inde discedes, me inhumatum relinque, ne insepultus deorum ira fiam. Mens verò humana, cuius sacra natura & diuinũ genus existit, quia culpæ semper infors, etiam omnis pœnæ expers evadit. Anima verò si bene operata fuerit, congaudet menti, & cum æthereo suo vehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: vbi omnib; sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina visione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis participes, in inferiora hæc benefica, varia dona largitur, ceu immortalis Deus: si malè egerit, mens iudicat illam, atque relinquit demonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, vagatur apud inferos idolum, quam vocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantastæ imperio relicta, etiã corporearũ qualitatum cruciatu subiicitur, cognoscens sese iusto Dei iudicio, ob suã culpã, diuina

visione ad quam creata erat, perpetuò priuatam: quæ quidem diuina visio, sicut testatur Scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ poena est omnium acerbissima, quã vocant Sacre literæ effusionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; æreũ corpus ingreditur umbram, qua involuta nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium, Dido minatur Aeneæ, inquitens:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe poenas,

Nam cum anima seiuncta à corpore, perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonicì animas, præcipuè interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuinã Nemese ac dæmone providente & permittente. Sic spiritus Naboth (vt interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius vitæ extremo cum ultionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum vindictam) spiritus mendacij: & egressus est permittente Deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius. ipse cum Pythagoricis & Platonicis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animus separatas eorum quæ in hac vita gesserunt, nondum extinctam retinere memoriam atque voluntatem, vbi canit:

— Quæ gratia curruum

Armorumq; fuit viuis, quæ cura nitentis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, ceteriq; Arabes et Mathematici philosophi, sentiunt quòd operationes animæ coniuncto corpori communes, imprimunt in animam vsus & exercitij characterem: quo fortiter impresso vtetur, separata ad consimiles operationes & passiones, quæ in vita nõ sunt deletæ: itaq; licet corrumpatur corpus et organũ, non cessabit propterea operatio, sed remanebũt affectiones et cõsimiles dispositiones. Et has animas prisca cõmuni vocabulo manes vocant:

quarum

quarum quæ in hac vita innocentes, aut virtutibus moralibus purgatæ; atq; vt canit Vergilius,

Qui manus ob patriam pugnando vulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum vita manebat,

Quiq; pij vates & Phœbo digna locuti,

Inventas aut qui vitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iusticiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi; vt ait Vergilius,

Devenire locos letos & amoena vireta,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruuntur miris quibusdam voluptatibus: atq; etiam cognitione, cum sensitiva, tum intellectuali, & reuelata gaudere, forte etiam erudiri in fide & iusticia, haud minus atq; quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euangelium in carcere. Nam vt certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Sæ racenis post hanc vitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis veloti in communi custodia detineri, donec tempus adveniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Ireneus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ verò impuræ incontinentesque, & peccatis iniuste migrant animæ, nõ tam felicibus somniis aguntur, sed horribilibus phantasmatibus, locisq; deterioribus vagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per concessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse videtur Homerus, quando in vndecimo libro Odyssææ introducit matrem Ulyssis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec co-

gnouisse, nec allocutam esse, quātisper ipse evaginato gladio umbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam verò suadente Tyresia vate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est. Verum Tyresiae vatis anima, nulla obstante evaginati gladij prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlysssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum vitia, in hac vita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorū pœnas, quod poeta explicauit his versibus:

Quin & supremo cum lumine vita reliquit,
 Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
 Corporeæ excedunt pestes, penitúsq; necesse est
 Multa diu concreta modis inolescere miris.
 Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
 Supplicia expendunt. —

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac vita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente volutat, quæ quondam in vita gesserat: quæ tunc eo intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc varia vitæ officia, nutriendi, vegetandi, generandi, sensuumque & humanorum negotiorum variæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt autem tunc phantastica rationi species illæ eo turbulentiores, maximèque furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectuatis scintilla plus aut minus sopita, penitúsve extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ, aut terribiliores ingeruntur: vnde nunc in virtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni eorūque quæ quondam in vita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata: quamvis nonnunquam sibi videatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis

illis arceri : quemadmodum apud poetas Tantalus à convi-
 uio : Sardanapalus, ab amplexu : Midas, ab auro : Sisyphus, à
 potentia: & has animas lemures vocarunt: quarum si qua do- Lemures.
 mesticarum rerum curam agens, quietè domum habitat, lar di Lar.
 citur familiaris. Acerrimè autem in virtute irascibili torquen-
 tur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones
 falsissimas horribilissimæque phantasmata tunc incidunt, ver-
 santurque secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere,
 nunc flammaram impetu absumi, nunc vasto, aquarū sub gur-
 gite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in varias
 beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut
 deuorari, nunc per sylvas, per maria, per ignes, per aera, per
 teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à demon-
 nibus comprehendi & torqueri suspiciūt: quæ omnia illis post
 mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac vita
 his qui phrenesi aut mania, siue melancholico humore deli-
 rant, aut qui in somniis horribilibus visis perterriti torquen-
 tur, ac si verè hæc illis contingerent, quæ tamen verè apud il-
 los non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione appre-
 hensæ: sic & animas illas post mortem veluti somniantes, hor-
 ribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceler-
 is agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus vocat
 populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plu-
 tonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ a-
 nimæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aereo corpore va-
 gabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, Laræ aut
 terricula-
 menta.
 laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed
 noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exvitiis, sub
 diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum mo-
 ribus sese olim, in vita similes præstiterunt occurrentes, sicut
 canit poeta:

• Tum variæ illudunt species, atq; ora ferarum.
 • Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,

Squammofusq; draco, & fulua ceruice leena.
 Aut acrem flammis fonitum dabit,
 Omnia transformans feſe in miracula rerum,
 Ignemq; horribilemq; ſeram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac vita nimium habitum contraxerit ad corpora, intimo quodam elementalís corporis affectu, aliud ſibi corpus ex elementorũ vaporibus contexit, ex materia facili, quaſi haſtu quodam reficiens corpus illud iugiter evaneſcens: cui inſuper veluti carceri & ſenſibili inſtrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunq; corpus, & ſpiritum, & ſenſum ofſendunt, ſcætores, ululatus, planctus, ſtridores, verbera, laceratus & vincula, ſicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
 Supplicia expendunt; aliæ panduntur inanes
 Sufpenſæ ad ventos, aliis ſub gurgite vaſto
 Inſectum eluitur ſcelus, aut exurit igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcimous Ulyſſi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
 Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
 Vtrinq; aſidens contundit viſcera vultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora ſolum inhabitant, ſed nimio carnis ſanguinisq; affectu, etiam in animalia ſeſe præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cuiuſcunq; ſpeciei ingreſſa, demonum inſtar illa obſidentes, corripunt. Adſtipulantur iſtis Pythagoras, & ante illum Trimegiſtus, adſerentes prauas animas ſæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora veluti eſſentiales formæ viuificant & informant, ſed inquilini more veluti carcerem inhabitant, ſiue per indiftantiam localem illis adſiſtunt, vt motor intrinſecus ſuo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, vt Ixion ad ſerpentum rotas, Syſiphus ad ſaxum: neque ſolum
 bruta,

Animæ prauæ, in brutis præcipitantur.

bruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum vitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu malè habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, vt bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint: quemadmodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinavit spiritus eius super Heliseum: & alibi legimus, abstulisse Deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta viris. Magnum hic latet, sed non temerè reuelandum mysterium. Quandoque etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animæ, vt non viuentium modò corpora petant, sed in relictà sua cadauera quadam Stygia vi remigrent, & veluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus votis coniurasse, quem nam illorum vita prolixior excepisset, mortuo cõtumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo vasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitie iusiurandum viuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus vesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adapertha specu, eductum Asmundum luci restituit: quem videns tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profuuo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti vulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis versibus:

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?

Obsolescit nempè viuus omnis inter mortuos.

Nescio quo Stygij numinis ausu

Missus ab inferis spiritus Asuit,

Danicæ hi-
storiz lib.
5.

Sæuis alipedem dentibus edit,
 Infandoq; canem præbuit ori.
 Non contentus equi, vel canis esu,
 Mox in me rapidos transtulit vngues:
 Discissaq; gena sustulit aurem.
 Hinc laceri vultus horret imago,
 Emicat inq; fero vulnere sanguis.
 Haud impune tamen monstrifer egit.
 Nam ferro secui mox caput eius,
 Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpre-
 tibus acceptum: esse videlicet dæmonium quoddam infernum,
 quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absume-
 ret & deuoraret, ita vt vix nuda relinqueretur ossa. Legimus
 etiam in Cretenfium annalibus, manes quas ipsi Catechanas
 vocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas vxores in-
 gredi, libidinemq; perficere: ad quod evitandum, & quo am-
 plius vxores non infestent, legibus municipalibus cautum est,
 surgentium cor clauo transfigere, totumq; cadauer exorere.
 Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni forte inimica vi-
 deri possent, nisi fidem facerent & lætæ leges, & creditæ anti-
 quitatum historiæ. Neque deum à Christiana religione alie-
 num est, animas multas ante vniuersæ carnis resurrectionem,
 suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singu-
 lari Dei beneficio cum corporibus in gloriã adsumptos, mul-
 tos etiam viuos descendisse in infernum: audiimusq; non raro
 mortuorū corpora è sepulchris per dæmones sublata, procul-
 dubio non in alium vsum, quàm incarcerandis torquendisque
 suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & vincula, ac-
 cedunt etiã vilissimorum ac teterrimorū locorum habitacula,
 vbi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorū
 concussus, terrarum voragines, atq; vbi regio lucis inops nec
 radiorum solis capax, ignarq; siderum splendoris, perpetuis
 tene-

tenebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum pervenisse fertur Ulysses, ubi canit :

*Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcâq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in vndas
Sol videt: æterna miseri sed nocte premuntur.*

Neq; verò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricij antro. Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ mihi viderunt & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidem istis maiora Saxo grammaticus de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo : tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago denuisse milites indicat, & varia rerum miracula in eo mari illis visa testatur, vim scilicet turbinum, inauditas volucrum species, monstrâ maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Heldustos & Axionas, qui sub vultu humano, membra cætera bestiis æqualia gerunt, illic habitare ait : quæ proculdubiò non nisi manû atq; demonum opera sunt. de istis etiam Claudianus olim cecinit:

*Est locus extremum pandit quâ Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, quâ fertur Ulysses
Sanguine libato populum nouisse silentium.
Illic umbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctâsq; vident migrare figuras.*

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tutò accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibusdam cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accole constanter asseuerabant. Eoq; loci aliquando ebrium iuuenem accessisse, & sub noctem apud tumuli specum obdormiuisse, ibiq; post tertium tandem diem à quæritantibus repertum,

ac pro mortuo sublatum: cumque paratis exequiis educeretur
 funus, subito experrectum, multaque quæ vidisset, quæq; per-
 pessus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim nar-
 rasse. Est etiam in Noruegia mons quidam omnium formido-
 losissimus, mari circumspectus, vulgò Hechelbergium nunciu-
 pant, inferni speciem præ se ferens, vnde tantæ eiulantium la-
 crynabiles voces & clamores exaudiuntur, vt ad vnum fermè
 miliare circum horroni illi strepitus dilatentur, quem insu-
 per horrendis clamoribus ingentes vultures atque corui ni-
 gerrimi circumvolantes, perterrefaciendo accessum prohi-
 bent: præterea fontes inde duo scaturiunt, vnus intractabili fri-
 giditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera ele-
 menta longè excedentes. Est & in eadem regione ad meridio-
 nalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, vbi
 demones loci in aereo corpore in præsentia cernuntur ab o-
 mnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamen-
 tantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Hor-
 risonum vocant, vbi Syluanos satyrósque inhabitare cum fa-
 ma divulgavit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scri-
 ptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & provinciis
 istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis vidi, &
 manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupen-
 dam admirationem, ab incredulis d' mendacio argui contin-
 gat. Neque verò prætereundum hic censeo, quid de animarum
 receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam di-
 ximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus li-
 bro quarto adversum hæreses Marcionis ait: Apparet sapien-
 ti cuique, qui elyptos aliquando audierit esse aliqualem loca-
 lem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipien-
 das animas filiorum eius: eamque regionem non cælestem,
 sublimiorem tamen inferis, vbi conquiescant animæ iustorum,
 donec consummatio rerum, resurrectionem omnium plenu-
 dine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clemen-
 ti de

Tertullia-
 nus.

Petrus apo-
 stolus.

ti de his rebus interroganti: Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: veruntamen quoad vsq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio et semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat his præcipuè, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, vt tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio videbatur à Deo, vt qui iustus inveniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto evidenter refertur in literis) quod transfulerit eū Dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris gestum est, qui eius volūtati placuerunt, vt ad paradysum translati, seruentur ad regnum: eorum verò qui non ad integrū potuere explere normam iusticiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ vero seruantur in bonis letisq; regionibus, vt in resurrectione mortuorū cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserāt, æterna hæreditate potiātur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quem adversus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cū Dominus in medio vmbre mortis abierit, vbi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter surrexit, & post resurrectionem adsumptus Irenæus. est: manifestum est, quia & discipulorum eius, propter quos & hæc operatus est Dominus, abibunt animæ in invisibilē locū, definitū eis à Deo, & ibi vsq; ad resurrectionē commorabuntur, sustinentes resurrectionē, post recipientes corpora, & perfectè resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & Dominus surrexit, sic veniet ad conspectum Dei. Nemo est enim discipulus super magistrū: perfectus autē erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim evolans abiit, sed sustinens definitum à Patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post tri-duū resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostræ tempus, præannūciatum

à prophetis, & sic resurgētes assumi, quotquot Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactātius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus de Diuino premio, inquit: Nec quisquā putet animas post mortem protinus iudicari. nam omnes in vna communiq; custodia detinentur, donec tēpus aduentat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iusticia, hi premiū immortalitatis accipient: quorum autem peccata et scelera detecta, nō resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem tenebras, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & vltimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæque digna est requie vel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dū viueret. Ambrosius verò in libro de Bono mortis ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nūcupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quòd iusti qui præcesserunt, videantur vsq; ad iudicij diem per plurimum scilicet tēporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicij diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, vt intra eum diem & victi erubescant, & victores palmam adipiscantur victoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo vocat infernum locum, qui non videtur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secundo, de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finem vitæ huius, adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspenditur. Adstipulatur illis illud euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud Matthæum, Multi dicent mihi in illa die, Domine, domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis,

quid

Lactantius

Augustinus.

Ambrosius.

quia nunquam noui vos. Ex quo sermone constare videtur, eos vsq; in diem illum fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorū fiducia quæ in IESV nomine dū adhuc viuerēt, per-
 egissent, quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putāt pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis, piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Casarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem, licet aliqui putent illū nō multæ noxa liberatum, sed animadversionis iusticiam in iudicij diem prorogatum. Verū Thomas Aquinas probabilius videri dicit, Traianum diui Gregorij suffragiis revixisse, vimq; gratuitā consecutū, qua à pœna, scelerūq; nexu fuerit liberatus, Et sunt ex theologis, qui suffragiorum inferiis nec pœnā tolli, nec multæ detrabi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui consperstone aquæ videatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendū iuuari, quanquam nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorum sententia negat reis in Ditis intro, preces & funcbria quicquam suffragari. Verū hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingenium frustra exaceruerunt. Itaq; accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, Præclara Augustini sententia
 dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, et illum pauperem in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse nō dubito: sed quomodo intelligenda illa flamma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerij, vix à mansuetè quærentibus, à contentiose autem certantibus nunquā inuenitur. Sed istis iam omiſſis, ad
 vltiora properantes, de animarum restitutionibus differemus.

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas evocare se posse putabant. CAP. XLII.

EX his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum violenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciēs, cognitis his mediis, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles vapores, liquores, nidoresq; facile evocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiã invocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorē. Sic Phytomissa evocasse legitur Samuelem: sic Thessala vates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poetas, & huiusmodi rerū narratores, animas mortuorum non evocari absq; sanguine et cadauere: umbras autem ex illorum fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, vino, aqua, farina, tanquam aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodum hæc apud Homerū longa instructione Cyrce docet Ulyssēm. Arbitrantur autem, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, vbi huiusmodi animæ plurimum versari dignoscuntur, vel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictum eas alliciens, vel propter affectū aliquē in vita quondã impressum, animã ipsam ad certa loca trahentē, vel propter loci aliquius tartareã naturã, iccirco purgandis vel puniendis animis aptū, cuiusmodi loca plurimum experiētia visionū, nocturnarumq; incursionū, & consimiliū phantasmatū occurrence cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, vt cœmeteria, & loca illa in quibus fieri solet executio criminalis iudicij, & in

prauæ & impuræ animæ à corporibus suis violenter auulsæ,
 hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa
 corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur: facile
 abytuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices
 animas appositione corporis, vel partis eiusdem assumptione
 allicientes, tum stygiis invocationibus compellentes, obtestan-
 do per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura
 carentium vagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos,
 & hospites inferum, quos immatura mors in tartara abstra-
 xit, perq; horrenda damnatorum desideria, demonesq; super-
 bos, ultores scelerum. Qui autem verè animas suis corporibus
 restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ na-
 tura propria, vnde progrediatur, quãtis, et quot gradib. per-
 fectionis referta, qua intelligentia communita, quibus mediis
 in corpus diffusa, qua harmonia cum ipso fuerit cõpacta, quam
 affinitatem habeat cum Deo, cum intelligentiis, cum cœlis, cum
 elementis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simula-
 crum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus.
 hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non
 hominum, sed solius Dei est, et quibus ille voluerit communi-
 care, sicut Helixæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiu-
 scere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rur-
 sum diu vixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam
 vitæ restituit. Atque hic notandum est, quia accidit aliquando
 hominibus, vt retrahatur in illis spiritus viuificus, & appa-
 reant mortui & nõ sentientes: cum tamen intellectualis natu-
 ra vnita maneat corpori, habeatq; eandem formã, & maneat
 idem corpus, licet vis viuificandi se in illud actu non exten-
 dat, sed retracta maneat in vnione cum intellectuali natura,
 tamen non desinit esse: & licet ille homo iam verè mortuus
 dici possit, quatenus mors est carentia viuificantis, tamen
 non foret corpus illud veraciter separatum, potestq; rursus
 expergesceri & reuiuiscere: & sic multa in his apparent
 miracula,

Animã veri
 re corpori
 restituere
 cupientem,
 scire quid
 oporteat.

miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudæos multa visa sunt: è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, videlicet, Phereum quendam Pamphylium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduóq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo revixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius viderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proveniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione,
& idolo. CAP. XLIII.

+

Anima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia vna est anima. Ratio, nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi luceſcente Deo, primo videlicet lumine: Prima enim lux in Deo est supereminens omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis vocari, sed lux illa quâdo infunditur mēti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando verò exinde migrat in æthereum animæ vehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifestè sensibilis, donec transferit in corpus elementale siue simplex aereumq; siue compositum, in quo efficitur lux manifestè visibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldæorum philosophi, stupendam quandam narrant mentis nostræ potentiam, videlicet fieri posse, ut mēs ipsa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media vsque ad hoc crassū, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circumfundat, reddatq; stellis simile & æquē

Anima hu-
mana quib.
constet.

coruscans, tum etiam radiorum suorum copia ac leuitate tollat in altum, tanquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus veluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato Eunuchus in India, statim inventus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Danielem. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes & vincula euaserunt, vt de Petro Apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui viderit famosos istos melancholicos, qui ambulat in somniis, & per inuia vadunt, & ascendunt per inacces-
sa, & exercent opera vigilantium, & quæ vigilantes minimè possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine est ista virtus, & inest animæ humanæ à radice creationis suæ, sed variatur in diversis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia, extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua virtus sua transcendat, & iungatur cum virtute vniuersali, quem Alchimus Bacon, & Gulielmus Parisiensis, vocant sensum naturæ: Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum vehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam virtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum verarum, adeò vt illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, vt possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de voluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spacia, ac si illa sensibus suis à præsentē obiecto comprehenderent: & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum virtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & per

Sensus natura, æthereus. & vehiculi.

& pervenit ad finem speculationis : & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem virtutis vniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis, quæ est super ipsum: & hæc est virtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur veritatem. Si itaque nunc tanta virtus imaginationis, vt se possit insinuare cui velit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunquã secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quãdo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseueraueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abvndant, vt ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Moysis facies splendebat adeò, vt non possent intendere filij Israel illum ob splendorem vultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas vti vicerit lumine rotas: sic Zoroastm transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; , vt solem & lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidem fieri posse, factumque fuisse, Auicebron Maurus, atque Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnam Alexandrum in India ingenti periculo circumventum, animo sic exarsisse, visumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita vt scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono profilirent: neque ea animi vis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigerasse visus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium

corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in facto est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: ideo cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumque naturalium & corporalium

Animæ idolum quid.

qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam viuificatiuam & reatricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore vires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit

Dux in idolo virtutes.

in loco, alitque in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur virtutes, vna videlicet, quæ dicitur phantasia, siue virtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atque etiam vbi de passionibus animæ tractauimus: altera virtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiã dictum est, vbi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem verò est supra fatum, in providentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, vbi diuino lumine repletur: quandoque descendit in idolum, vbi cœlestium corporum influentiis, rerumque naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliūque passionibus, & occursum distrahitur: quandoque anima sese totam replicat in rationem, vel res alias argumentando indagans, vel contemplando semetipsam. Possibile enim est, vt pars rationalis animæ, quem possibilem intellectum vocant Peripatetici, ad hoc perveniat, vt sine conversione ad phantasmata liberè discurrat, & operetur. Tantum denique est rationis ipsius imperium, vt quotiescunque aliquid incurrit, vel in mentem, vel in idolum, vel in naturam, vel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec videre, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquã percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: comprehendit autem quando vacat, non quando

quando in aliud inhiat, sicut palàm videmus in his qui obvios sibi non animadvertunt, dum aliud quippiam attentius cogitât. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis quàm animi passiones, nec quodcunq; sensibile in animam posse agere, vel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suũ actum, non per ullam forinsecam violentiam potest animus vel affici, vel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso factò comprobant. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreonis Cypriorum tyranni, in saxum concauum coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, Anaxarchũ ipsum nihil terret. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscissam in tyranni faciẽm conspuuit.

Anaxarchi
constantia.

De gradibus animarum, & earundem interitu
aut immortalitate. CAP. XLIIII.

+

MENS quia à Deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum verò quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni subiicitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo vehiculo longæua, sed resolvable, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi vniatur menti immortalis: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educta est, resolutò corpore vnà illo interit, aut in corporis sui resoluti vaporibus nõ diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ vniatur. Quæ igitur menti vnita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: verum non omnes homines mentẽ adepti sunt, quoniam (vt inquit Hermes) voluit illam Deus pater tanquam certamẽ præmiũq; animarũ proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, ir-

Nõ omnes
homines
mentem ad-
dipiscuntur.

rationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant plerique theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicumque verò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales evadunt. vt inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in coelis: & si quid est præter ea super coelum, vt ipsum quoque bonum intueantur: quos verò median vitam viuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, vbi sensibilibus viribus affectæ, ac in quodam actus genere versantes, ex opinatione, & irascibili, & concupiscibili virtutibus, aut effusè lætantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hanc animam Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldæorum sapientes, corpore suo longæuè superviuere tradiderunt, tamen non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationem: verum theologi nostri de his lōgè aliter philosophantur. dicunt enim, quòd etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solùm accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsicis, in essentia ipsarum radicatis, quibus vnaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisienses

stenses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & fortitius sum animam bonam, videlicet meliorem quam multi alij. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis vnaquæque capax est sui muneris, quod suscipit à Deo donum gratuitum, sicut legitur in euangelij: Quia vni dedit quinque talenta, alij duo, alij vnum, vnicuique secundum propriam virtutem. & Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euangelistas & doctores, ad cōsummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (vt inquit Origenes) quedam invisibiles virtutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ, aut dignitatis attingit, alius paulò distat à bestiis, & bestias pascens fit semibestia: alius virtutibus abundans & fortuna diues, alius vel nihil, vel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo, & datur habenti. Atque ea est diuina iusticia in distributione donorum, vt correspondeant virtuti vniuscuiusque recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, vt quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: vnam diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentiis: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, vt nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excellens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam vocant Magi animam stantem & non cadentem, sua propria virtute absq; omni externo adminiculo nõ queat efficere. Forma

Animæ nobilis quadruplex operatio.

Anima stans & non cadens.

igitur, totius magicæ virtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

De vaticinio & furore. CAP. XLV.

Vaticinium est, quo perciti sacerdotes vel alij, et rerum causas cernunt, & futura etiam prævident, quando scilicet à diis, vel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, vocant Platonici superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius vocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas veteres vocauerunt, quos hominum ingredi corpora solitos, & eorum uti vocibus & linguis ad futurorum prædictiones, constanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verùm Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundem diis competere affirmat, & Ptolemæus astrologus ait, Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quòd autem futurorum vaticinia, deorum illapsionum propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus quia dii estis vos. Illapsiones verò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando vacat: vacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium. de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præscientiâ solis diis cõpetere.

Tria vacationis genera.

De prima specie furoris à Musis.

CAP. XLVI.

Fror est illustratio animæ à diis, vel à dæmonibus proveniens, vnde Nasonis hoc carmen:
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Plato

Plato hunc definit per alienationem & nexum : abstrahit si-
quidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali
homine alienus, numini adheret, à quo suscipit, quæ propriis
viribus nequit indagare. quando enim animus liber & solu-
tus, relaxatis corporis habenis, velot incustodito carcere, li-
centius egressus, membrorum vincula transgreditur, nullo co-
hibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, o-
mnia comprehendit, & futura prævidet. Sunt autem quatuor
diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet
à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque
furor à Musis procedens, hic animum suscitatur atque tem-
perat, redditque diuinum, per res naturales superiora trahendo
ad inferiora : sunt autem Musæ spherarum coelestium animæ,
secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum
ad inferiora fit attractus : horum inferior spheram lunæ
referens tenet quæ ex vegetabilibus sunt, vt plantas, fructus ar-
borum, radices, & quæ ex materiis durioribus sunt, vt lapi-
des & metalla, earum alligationes & suspensiones : sic fertur
quòd lapis scelnites, & lapis hyenæ præstant diuinationem :
similiter verbena & herba theangelica vaticinium præstant,
quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus
referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex
diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione com-
ponuntur, pocula & esculenta : hoc modo cor talpæ, si quis i-
psam recens palpitanque vorauerit, diuinationi, & ad re-
rum efficiendarum eventum conferre dicitur. Et narrat Rab-
bi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse a-
nimal ירר יעדוא dictum, humanæ formæ, cui de umbilici me-
dio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigi-
tur : & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, o-
mnia circumuescens deuorat atque consumit, visumque fallens
capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur : quo præci-
so, expirat : cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impo-

Furoris di-
uini qua-
tuor spe-
cies.
Furor à Mu-
sis.

fitis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitibus quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphaerae Veneris: hic tenet pulveres subtilissimos, vapores & odores, & quae ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphaeram Solis: hic tenet voces, verba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia evocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus convenit Marti: hic tenet vehementes imaginationes, & animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus supra patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet praeterea sub se admirationes & venerationes, quorum stupore aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus praetermittant: vnde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue Deo alicui, siue daemone exposita, supernos diuinósque concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiae sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillias mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiae cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quae per aenigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quida est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus refertens coelum stellatum; hic coelestium corporum obseruat

Contem-
platio.

tum,

tum, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quib. supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ spheræ siue ipsi vniuerso: hic tenet res magis formales, vt numeros, figuras, characteres, & occultas intelligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria: quæ quia cœlestium numinum et invocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, et velut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedat facile detinent. de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & verbis parce, vitæq;
Da requiem, soluens priscas, cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resoluæ.

Et ibidem alio loco:

Soluite ferta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte virentis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio. CAP. XLVIII.

Secundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc vitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut coniecturis: sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotius, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis vaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram visionem, quandoq; per expressam vocem: sic Socrates à suo demone regebatur, cuius moni-

Quot ange-
los antiqui
patres, fami-
liares ha-
buerint.

tis sedulo obtemperabat, cuius vocem auribus sæpenumero au-
diebat, cui etiam forma demonis sæpe visa est. Solent enim fan-
tidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese visibiles præ-
bere & comites: cuius exempla multa sunt in sacris literis, v:
in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia,
Tobia, Daniele, & multis aliis. Sic Adam familiarem consue-
tudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noe, cum Io-
phiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele.
Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriel: Moses, cum Melat-
tron: Helias, cum Malciele: Tobias iunior, cum Raphacle: Da-
uid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cū Ceruele:
Ezechiel, cum Hasmacle: Esdras, cum Vrielle: Solomon, cum
Michaele. Nonnunquam spiritus isti virtute sua animarum &
organicum corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur
& corripunt, ac anima illius tanquam basi vtentes, per cor-
porea instrumenta voces reddunt, sicut hoc in asina Balaam
manifestum est, et in Saul, in quem insiliit spiritus Domini, &
prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Por-
phyrium:

Carminibus domitus Phæbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per acra vectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocuam, sanctiq; pacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture vocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline.

CAP. XLVIII.

Tertius verò furor ab Apolline procedit, scilicet, mun-
di mente. Hic sacris quibusdam mysteriis, votis, sacri-
ficiis, adorationibus, invocationibus, & sacris quibusdam
artificiis, vel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui
spiritus virtutem insuderunt, animam supra mentem assur-
gere facit, ipsum cum numinibus demonibusq; coniungen-
do: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabāt:

sic

sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Is-
 maelem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis an-
 gelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui
 cum fide, spe & charitate vesceretur, mox prophético sapien-
 tiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium
 Iochabidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum,
 omnis literaturæ expertem, taliter illuminasse, vt repentino
 fulgore circumfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœ-
 tum sapientum concionaretur, vt astantibus omnibus stupori
 fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum
 est, illum diuina quædam natura præditum ita vt solo simula-
 crorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino
 furore protinus cõcitaretur. Legimus quoque in sacris literis
 cum Saul esset inter prophetas, insiliisse super eum spiritum
 Domini, et prophetasse: cumq; à prophetarum cuneo abiret,
 cessasse prophetare. Simile accidit licitoribus illis, quos misit
 Saul, vt caperent Dauid: qui cum vidissent cuncum propheta-
 rum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus Domi-
 ni etiam in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in
 prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia,
 vt etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere com-
 pellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente
 posse fieri sapientem; & iterum ex sapiente ignorantem. est
 enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, Ars mirã
 exornandi & illustrandi fidelem & purum hominis animum,
 vt ex ignorantie tenebris repente ad sapientie & doctrinarum
 lumina euehatur: est econverso facultas immundos & incre-
 dulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientie & do-
 ctrinarum dono rursus exuere; & pristinae suæ ignoran-
 tiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apu-
 leio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam
 avocamento ac delinimento soporari et exterminari ad præ-
 sentium obliuionem; ita vt remota corporis memoria, redi-

Vates numi
ne afflata,
neminem ti
meat.

redigatur in naturam suam diuinam, atq; sic diuino lumine
lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum presagire,
tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc susci-
pere virtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum vates Dei ru-
mine afflantur, nihil timent, nihil verentur. nam per inuia va-
dunt, atque in ignem illesi feruntur, & flumina transeunt. Sic
legimus antra quaedam, vt Apollinis & Trophonij, & tripodas,
& specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo
diis sacrata, vel eo mysterio fabricata fuisse, vt exinde sacer-
dotes vaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iambli-
chus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ra-
tione Deū suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritum
& ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpbat: aut ipsa etiā
in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dica-
tam, & utrobq; hoc diuino spiritu acta, vaticinia fundebat:
tum plurimus ignis ex antro volans, vati vndiq; circumfundi-
tur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhæ-
rens, per quam Deo afflata, protinus ad vaticinia erūpit. Sed
& vates fatidica in Branchis, quæ in axe consedit, aut virgam
manu gestat à numine sibi aliquo concessam, vel pedes inter-
dum lymbūmq; vndis proluit, vel ignis vaporem ex vndis hau-
rit. His omnibus diuino splendore repletur, editaq; plena re-
rum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione ady-
tum fuisse Libero sacrū, ex quo vaticinia & oracula reddi so-
lebant: cuius templi antistites vino affatim epoto res perage-
bant. Apud Clarios etiam, vbi Clarij Apollinis templum erat,
quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta,
res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaïæ Patris fonticu-
lus, ante Cereris templum constitutus, vbi de ægrotorum suc-
cessibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, vs-
que ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisq;
certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius eventus in spe-
culo sese ostendebat. Erat etiā haud procul ab Epidaurō Laco-
niæ

nie ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua vocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis responsa dabantur: prospera, si vnde iniectas placidæ retinuisent: aduersa autē, si veluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditū est, in quas iniecta numismata, aut victimæ, idem præsagij læti aut tristici, iniectorum retentione, vel reiectu ostendebant. Similia quoq; narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nymphæum appellatum dicit: vbi thure hoc modo in flammis coniecto, oracula capiebantur de omnib. quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Paliscorum Siciliae fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunq; affirmare voluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiijciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare videbantur: sin verò falso & dolo malo peierata, statim mergebantur: ima petentes: tū exiliēs subito ignis, correptū periurij reū, in cineres exurebat. Erat quoq; in vrbe Dodona quercus, quæ vbi quis ad capiendū responsū ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua virgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, ex qua responsū moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato verbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. CAP. XLIX.

Quartus autem furor à Venere proveniens, hic feruenti amore animum in Deum cōvertit, & transmutat, efficitq; Deo penitus similem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum. hic enim in naturam Dei transit, qua ipse sit Deus: hic dæmonum genus nouit,

utpote qui cum iisdem ortū se esse cognoscat: hic humanæ nature partē in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confusus. Anima itaque iam conversa, Deo quoque similis effecta, sic à Deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in Deum sic conversa, et supra intellectualem spherā sublimata, præter hoc quòd integra sua virtute vaticinij ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cælum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit, quæ vis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, vel ipsa experientia notissimum est) sic etiam Deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi virtute agere non potest: imago autem Dei homo est, saltem qui iam Venereo furore Deo similis effectus, sola viuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen Dei, & ad imaginem verbi cause causarum primi exemplaris creata, substãtia Dei, sigillòq; figurata, cuius character est verbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talē hominē ait esse, vel cœlicolis præstantiorem, vel saltem æquali sorte potiri.

De raptu & extasi, & vaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. CAP. L.

Raptus
quid.

Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à Deo proveniens, per quem Deus animam à superioris delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad superiora. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum

Amor cur
cæcus.

Miraculū.

Anima ho-
minis.

mum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus vehemen-
 tioribus suis agitationibus, ipsum à sensibilibus corporeq; se-
 vocat, & (vt inquit Plato) taliter quandoque quòd nonnun-
 quam corpus ipsum vel effugiat, & quasi dissolui videatur,
 quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Ca-
 lamensi (cuius supra meminimus) iacebat, inquit, similimus
 mortuo, sine anhelitu: & cum vreretur & secaretur, non sen-
 tiebat. Tantum igitur est animæ imperium, quando scilicet
 suam naturã fuerit adsecuta, nec sensuum illecebris grauata,
 vt virtute sua subito ascendat, non modò in corpore manens,
 sed etiam aliquãdo compedibus soluta extra corpus volitans
 ad supercœlestem cohabitationem, vbi iam Deo quàm pro-
 xima & quàm similima, diuinorum effecta receptaculum, di-
 uino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: A-
 scendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, vn-
 de tibi missa est anima, plurimam induta mentem. Et Tris-
 megistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisq; de-
 monum longè abesse. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo
 corpus in ætherem liberum transferis, eris immortalis Deus.
 Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem,
 Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastem, raptu so-
 litos sevocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam.
 Legimus etiam apud Herodotum fuisse in Proconneso philo-
 sophum mirificæ scientiæ, Atheũ nomine, eiusq; animã quan-
 doq; corpus exire, ac post visa lōginqua spacia, rursus in cor-
 pus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animã
 Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore vagari solitã,
 multa quoq; ac vera è lōginquo nūciare. Et sunt adhuc in hūc
 diē apud Noruegios et Pilappios per plures, qui se in totū tri-
 duũ sevocāt à corpore reversiq; multa à lōginquis renunciāt:
 atque illos interea custodire oportet, ne quod viuum animal
 illos supergrediatur contingātq;, aliàs ferunt in corpus suum
 non reverti. Sciendum ergo, quòd (iuxta Aegyptiorum do-

Anima à corpore soluta omnē locū & tempus cōprehendit.

strinam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, vsquequaq; diffunditur, neque deficit. nam vbique est, & semper. & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cū ita solutus est, vt ei planè nihil sit cum corpore, aut parum. Cum igitur pervenerit ad illū statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac vita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sepiissime sicut in raptu vaticinia proveniunt, quo quidem vaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quedam vaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, videlicet quæ ex passionis aliquius excessu, vt amore nimio vel tristitia, vel inter crebra suspiria, aut imo mortis agone futura pronunciant, sicut apud Statium de matre Achillis:

— Neq; vana parentum

Expauit vitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quedam vis perspicua, & capax rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti vicinis, & senecta debilitatis, nonnunquam aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus prepedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata vinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est vicina, revelationes facile percipit, quæ agonis suis permixta, sibi tunc offeruntur. Vnde

Ambrosius

Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aereo libera nescit quò vadat, aut vnde veniat. Scimus tamen quòd corpori superviuat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore nõ vi debat: quod exëplo dormientiũ possumus æstimare, quorũ animi velut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigũt et renũciant corpori rerum absentium, vel etiam cœlestium visiones.

De somnio prophetico. CAP. LI.

Somnium dica nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem vnitis, aut per illustrationem intellectus agentis supra animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atque tranquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra vera recipit oracula, affatimque nobis vaticinia præstat: nam in somniis & interrogare videmur, & discere, & legere, & invenire: multa quoq; dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq; neq; vnquam têtata animis nostris, nobis in somniis patefiunt, apparentq; imagines ignotorum locorum & simulacra hominum tam viuientium quàm mortuorum: portentunturque futura quæ nondum provenerunt, & reuelantur provenisse vspsiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla egent alia interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitque eos qui viderunt, vt plurimum non intelligere: quia (vt inquit Abdala Arabs) sicut videre somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginius siue phantasticus tam hebes ac impolitus est, vt superni intellectus species influentesque imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere hic ad somniorũ vaticinia planè inuutilis est. Oportet ergo volentem vera recipere somnia spiritum phantasticũ purum, incõcussum,

Somnia videre, & ea intelligere, vnde contingat.

imperturbatūmq; seruare, atq; ita componere, vt dignus efficiatur cui mens atque intellectus præsideat, atq; innotescat: talis nanque spiritus vaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus vndique manantium (vt inquit Synesius) speculum est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potūve grauati, nec moerentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis, aut iracundiæ vitis, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & resurgentes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios & effigies, atque tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus vulgari indagazione, rationisq; discursu longè quidem certius, clariùs efficaciusque contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad coetum illorum animã nocturnæ solitudinis oportunitate, neq; etiam tunc vigilantia decribit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicumq; igitur spiritum suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per victum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc vtitur admodum preparato, vt eiusmodi ratione diuinus evadat atque sciens: quicumq; verò contrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscretèque iudicat: sic etiam quando crapula vinóq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis vaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit: quam ob causam Amphiaras vates (vt legimus apud Philostratum) volentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à vino autem triduo abstinere: quia non possit rectè vaticinari anima, nisi esset vino cibóq; liberata. sobriis enim animis, ac religiosis, diuinóq; cultui vacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Nuncic futurorum vaticinator maxime,

Accedís

Simile.

Philostratus lib. 2.
cap. 14.

Accedis ad animas somni quiete demulctas:

Easq; compellans suscitās mentem,

Sententias numinū beatorum eis per somnium subinseris,

Silens silentibus animis ventura pronuncians,

His inquā animis, quorū mēs diuino cultu rectissimè vtitur.

Hinc apud veteres moris erat, vt qui respōsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peractō diuino cultu, etiā: sacro cubiculo, vel saltem suarū immolationum velleribus, religiosius incubarēt. cuius quidem ritus meminit Vergilius in his versibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos

Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti

Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,

Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,

Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat

Velleribus. —

Et qui Lacedæmoniis præerāt (quod ait Cicero) in Pasiphææ phano somniandi causa recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo vera immitti somnia putabantur: & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agnitis pellibus obdormiscebant. sic nanque in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorum est nox, quando sensus vagis obiectis & erroribus meridianis vanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec vacillat cogitatus, & pacatissima mens diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (vt ait Rabbi Iohenan in libro Senatorum) somniorum verorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & vigiliam fit: secundum, quod quis viderit de altero: tertium, cuius interpretatio visione nocturna ipsi somnatori ostenditur: quartum, quod est eidem somnatori repetitum, iuxta

Somniorū
tēpus nox
est.

Somniorū
verorū ge-
nera qua-
tuor.

illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquit: Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; revoluit, & mente agit eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de Deo, & de angelis. Illud præterea sciendum, vix aliquod, aut nullum somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absque paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid tibi vult insomnium hoc quod vidisti? num ego & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam Rabbi Iohenan in libro prænominato, cui accedēs Rabbi Leui, omne somnium propheticum non pluris quàm ad vsq; duos & viginti annos ait effectum suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimosextimo somniauit, quod postea ætatis suæ tricesimonono prodiit in actum. Volens itaque nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à vaporibus, animo à perturbationibus libero, eoque die abstinere à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo factò suffitu, inunctis temporibus, obvinctis digitis somniorum annulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacræq; charta, invocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat. sic enim verissima & indubia videbit somnia cum vera intellectus illuminatione. Qui cunque igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Manes res
somnia
permixta.

Ad diuina
somnia
suscipiendæ
receptionis
requiratur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus.

CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidentes virtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petite, aliquando etiam à Deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo Domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de virgis tribuum Israel. Iam verò & Moses & Iosue, missis sortibus in conspectu Domini diuiserunt terras, & hereditates tribubus Israel secundum præscriptum Dei Apostoli. Christi præmissis precibus per sortem elegerunt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie Domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem invenerunt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Casar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reservandus, sortium beneficio evasisse incolumen. Erat quondam apud Buram Achaïæ oppidum Herculis oraculum, ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quæpiam, post peractas Deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atque figuras obseruans vates; quid venturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud verò sciendum, vetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate, aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiuniis, munditia, precibus, invocationibus, votis, sacrificiis consecrationibus, cæterisque; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris ritè præmissa, vt maximè diuinam provocare voluntatem ac benevolentiam, diuinarumq; spirituum præsentiam, quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ veram suscipi-

Non temere sortibus utuntur antiqui patres.

Dispositio
eius qui
per sortes
vult opera-
ri.

pimus sententiam. Oportet ergo quemcunque per sortes operantem, accedere animo bene dispositio, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac constanti intentione sciendi id quod quesitum fuerit: præterea erga Deum & cælestia puritate, castitate sanctimonia pollentem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus invocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congregiantur, diuinâq; voluntas innotescat: sic nanque si fueris dispositus, virtute sortium maxima secreta tibi patefiēt, erisq; vates veridicus, præteritorum, præsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in omnium & notaminum auguriis obseruandum est, quando videlicet cum formidine, tamē firma cum expectatione notamina quedam vaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postulamus, sicut vernaculus Abrahamæ Eleazar, et Gedeon iudex in Israel fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaia ciuitate medio foro Mercurij simulacrum, vbi omen accepturus, suffulto thure, & accensis lucernis. quæ antè astabant, oblatoq; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcunque percunctari voluisset, in simulacri aurem insufurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus quam primam vocem excepisset, sibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obseruabat: Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanquam à casu, vel à fortuito eventu sint) nihil rationis habere videantur: tamen à Deo & sublimioribus virtutibus certis rationibus disponuntur, neque cadunt præter intentionem eam moderantis. Nonne in electione Saul in Israel, fors in illum casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à Domino statutus fuit rex, & vnctus à Samuele propheta: & qui statuerat illum regem Deus, disposuit & sortes, ut adderent super illum. Atque de his ha-

etenus satis.

Quomodo se disponere debeat volens susci-
pere oracula. CAP. LIII.

Qvicunque ad supremum animæ statum accedere cu-
piens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eum
castè sanctèq; dispositum, purum mundumque accedere, ita vt
nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; pec-
catorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; ani-
mum penitus segregare & purgare, quatenus naturæ permit-
tat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmo-
di passionibus, omniq; irrationali conditione, quæ sequitur
eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo & disponen-
do quæ ad mentis pertinent tranquillitatem sic enim verio-
ra efficacioraque accipiet responsa. Quibus verò purgetur a-
nimus, & in diuinam suam restituatur puritatem, à religione
nobis sapientiâque est perdiscendum. neque enim sine religio-
ne sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapien-
tia enim (inquit Solomon) lignum vitæ est his, qui apprehen-
derint eam. & Lucretius ait, eam esse inuentum Dei, seu spi-
raculum Dei, vbi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus in chyte Memmi,
Qui princeps vitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis vitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationem diuinam, vnde Demo-
critus nullos viros sapientes arbitratur, præter illos qui su-
rore quodam diuino perciti sunt, quemadmodum Mimos ille
Cretenfis, quem ferunt à Ioue cuncta didicisse, cum esset ei in
Ida monte frequens cum Deo conversatio: sic etiam Melesago-
ram Eleusinum Athenienses ferunt à nymphis edoctum: sic &
Hesiodum cum esset pecudum pastor in Bœotia, gregem iuxta
quendam Heliconam montem egisset, legimus à Musis condo-
natum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poesim repente

adeptum esse: quæ quidem & huiusmodi in momento adsequi, pro certo non est humani animi, sed diuinitus inspirati, videlicet cui inest Deus omnia operans. ipse namq; Deus in animas sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices constituit potentes in opere & sermone, sicut asserunt Plato & Mercurius, atque ipse etiam Xystus Pythagoricus, asserentes, eiusmodi hominem Dei templum, Deum autem hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominem vocans templum Dei: & alibi de seipso inquit, Omnia possum in eo qui me confortat Deus. ipse enim est virtus nostra, sine quo (vt ipsemet perhibet) nihil possumus. quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam esse virtutem, siue naturalem, siue moralem, nisi per Deum: et in secretis suis astruit, intellectum bonum & sanum posse in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ virtutis influentia, aliàs nequaquã. Hanc autem influentiam tunc solum suscipimus, quando nos absoluiamus ab impedimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione. neque enim potest lapsus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec capere poterit diuinã, qui purgationem animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & velut per gradus quosdam ad hanc animi puritatem peruenire. neque enim vnusquisq; de nouo iis mysteriis initiatus, statim lucida omnia comprehendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousque in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceatur. Anima itaque humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab omni varietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascendit, diuina capit, etiam seipsam erudit, quando fortè alivnde erudiri videtur. neq; enim commemoratione neque demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem suam, quæ animæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. David enim literas nō didicit,

Homo, Dei
templum.

Pedetentim
ad animi pu-
ritatem per-
ueniendū.

didicit, & ex pastore effectus est vates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in vnius noctis somnio, omnium superiorum & inferiorum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, ceteriq; prophetae & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quae communis Pythagoreorum & Platonico- rum sententia est) per viam purgatoriam absque alio studio, vel investigatione, per solam modicam, & facillimam collationem, & adventitiam, super iam desuper habita intelligibili- lia, perfectam omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc devenire, vt omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per poenitentiam, per eleemosynam: tum etiam conferunt ad idem sacra quaedam instituta, vt hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, vulgo quidem occulta, vt sanitati restituta, veritate firmata, & diuinis praefidiis munita, non timeat suborientes concussiones.

Dauid, Solomon, ceterique, et apostoli, subito edocti.

Animus quomodo expiandus.

De munditia, & quomodo obseruanda.

CAP. LIIII.

Munditiam igitur in primis oportebit seruare, in vitu, in operibus, in affectibus, sordisque omnes & animi perturbationes, & quaecunque sensum, ac spiritum offendunt, expellere: & quae insunt homini dissimilia coelo, non solum si animo & spiritu, verumetiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis namq; munditia exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumine vel balneo, vestibus induebantur albis, atq; lineis. nam lanam prophanum vestitum arbitrabantur, tanquam beluinae sordis excrementum pecori detractum: cubile purum, & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes, in fonte quae Dirce appellatur in Bœotia,

Lana vestitus propheta.

Bragmanorum habitus et gestus.

exutis vestib. lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis: deinde postquam pro ritu satis mundi erant, exeundum circiter meridiem, vestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferētes anulos, & baculos gestātes manibus. Si mihi modo apud Gymnosofistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quā sacrorum penetralia ingredi: utebantur etiam lincis vestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoque eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atque Dierum libro, vbi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet funderē vina
 Illois manibus, sed & immortalibus vllis,
 Non sic exaudire volunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus vbi fluuium manibus non lotis obiuit,
 Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.
 Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:
 Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
 Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
 Attrectare nephās, donec me flumine viuo
 Abluero. —

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando verò diis inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
 Dic corpus properet flauiali spagere lymphā.

Et alibi, vbi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
 Spargit aqua. —

Nec non vbi Mifenum sepeliendum narrat, canit:
 Idem ter socios pura circumtulit vnda,
 Spargens rore leui, & ramo felicitis oliuæ.

Munditia enim comparata homo cœlestis atq; spiritualis evadit, & ad Dei contuitum unionemq; sic disponitur, dum mundo corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in visceribus, in cute, in vestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aerem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos Dei ministros demonesq; bonos allicit, & convertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali demones, veluti bonorum simiæ, vel ut adorentur & decipiãt, huiusmodi munditiam exquirunt: ideòq; in primis observandum est, ut habeatur animus mundus, & cor purum, atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiuniis, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

Abstinentia quoque suos passim observatores contrahit vitia, & malos demones familiariter munit atque tutetur, & quasi templum Dei incontaminatum reddit animum, mentemque Deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisque temperantiam melius, quam superflua minime congregare, modumque necessarij victus non excedere. neque enim nutrimentum natura valentius adsumendum est, sed quo potius natura sit valentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quod ea meta cibum sumebat, ut non generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alij parcitate cibi, simul & sanitate & agilitate corporis gavisissimi sunt, ut Moses & Helias, qui vsque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt. Unde ille splendebat facie, & iste subiectus corpus suum veluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutri, sed spongiarum more, per totum corpus vndiq; alimẽtum

suum haurire, videlicet ex vaporibus tenuissimis corpus vni-
 dique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc cupiunt ha-
 bere purum & potentem, cibis vtuntur siccioribus, corpusq;
 hoc crassum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt,
 ne eius pondere aut crassecat spiritus, aut suffocetur, tum lo-
 tionibus, & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus i-
 psum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & sus-
 fitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem per-
 ducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atque
 abstinentes, quemadmodum philosophi Pythagorici, mesam
 sacram atque sobriam seruantes, vitam in omni temperantia
 protrahebant. Temperantia enim vitæ complexionisque,
 quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tu-
 multum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam,
 efficit vt anima nostra sepiissime somnians, nonnunquam e-
 tiam vigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. In-
 super Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter mode-
 retur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpe-
 tuam vtriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam vitam pollicen-
 tur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium,
 nisi abstinentes à vino, & carnibus, & vitiiis: dicentes, nemi-
 nem posse Deum intelligere, nisi qui illum diuina conversa-
 tione æmularetur: quod etiam inferiores Indos apud Philo-
 stratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab
 omnibus quæcunque animum spiritumq; inficiunt, à cupidi-
 tatibus & inuidentiâ, quæ iniusticiæ famulæ sunt (vt inquit
 Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: in-
 tem ab ocio & luxuria. anima enim torpore & libidine sus-
 focata, coeleste aliquid prævidere non potest. Quapropter
 sacerdotes Atheniensium, qui Græcè Hierophantæ appellantur
 (vt refert Hieronymus) quò castius in sacris agerent, diuinisq;
 rebus incuberēt, cõ,ueuerunt sorbitioni cicutæ seipsos castra-
 re. Castitas præterea mentis Deo deuotæ, ipsa animam nostrâ
 (vt

Temperan-
 tiæ effectus

A quib. po-
 tissimū ho-
 mini absti-
 nendum.

(vt docet Orpheus Musæum in omnium Deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit Dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & varietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis pervertunt: sicut palàm videmus in philocaptis, invidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægrotudines & pestiferos nominat morbos. Horatius verò furores appellat, vel insanias, vbi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoque videtur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: vnde legitur in Ecclesiastico, Stultorum in- Ecclesiast. 1. finitus est numerus. Idcirco Stoici negant passiones cadere in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam, nam passiones rationales et mentales, sapienti cōcedunt. Sic sentire videtur etiã Boethius vbi canit, passiones aliquas abiiciendas in inquisitione veritatis, his versibus:

Tu quoq; si vis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adsit,
Cernere verum,	Spemq; fugato.
Tramite recto	Nubila mens est,
Carpere callem:	Vinctaq; frenis,
Gaudia pelle,	Hæc vbi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & avertere, vt veritatem simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negociorum cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus vacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitat efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, et maximus prophetarum, ac omni Chalæorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sen-

sius abstrahere vellet, in vastas Aethiopiae solitudines con-
cessit, ubi cunctis humanis negociis praetermissis, ad solam di-
uinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuer-
tit, in quo sic omnipotenti Deo placuit, ut illum facie ad fa-
ciem videre & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum
illorum stupenda potentia, quae sacrae literae de illo testificari
conspiciuntur. Sic Zoroastes Magorum pater ac princeps, om-
nium rerum naturalium diuinarumq; scientiam, viginti anno-
rum solitudine dicitur assecutus, ubi de omni diuinandi atque
vaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatum
esse Orpheum in Thraciae desertis, scripta eius ad Museum de-
clarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quo-
dam somno fuisse cruditum, nam annis quinquaginta dormi-
uisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; simili-
ter decem annis latuisse fertur: atque Heraclitus & Democri-
tus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis
enim animalē vitam relinquimus, & humanam, tanto magis
uiuimus angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem
sortem resututi, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qua-
liter autem animus noster segregandus sit à vita animali, et ab
omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascendat ad ipsum
vnum, bonum, verum pulchrum, per singulos tam cognobilium
quam cognitionum gradus, docet Proclus in commentariis su-
per Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensi-
bilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi anima-
rum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas,
habitudines proportionalesq; varias, & vincula multa, varietatemq;
viriū multiformem superare oportet, & ad intellectu-
m, & intelligibilia regna contendere: & quanto intervallo
haec sint animis meliora, contemplari: porro ipsam etiam
intellectualem multitudinem licet unitam & indiuiduam re-
linquere, atq; ad superintellecitualem essentialēq; unitatē ab
omni multitudine absolutā, ipsiusq; boni, et veri fontem per-
uenire.

Homini
quae potissi-
mum fugiē-
da.

venire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distrahentem atque fallentem, ut veritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum & sensuum, imaginationū, opinionum, quæ tã in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendūq; ad scientias: in quibus licet varia multitudo sit, contrarietatem tamē habet nullam. omnes enim sibi invicem connexæ, & subalternatim vna alteri ministrat atque inseruit, vsque ad vnā ab omnibus præsuppositam, & nullam ulterius supponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus purus. Itaque depositis omni compositione, diuisione, multiformiq; discursu, ad intellectualem vitam simplicemq; intuitum ascendentes, intelligibilem essentiam præceptionibus indiuiduis & simplicibus speculantes, ut ipsam summam animæ existentiam, per quam vnum sumus, & sub quâ vnitur multitudo nostra, consequamur: atque sic primum vnum, à quo omnibus inest vnio, per ipsum vnum, tanquam essentiæ nostræ florem attingamus: quod tūc demum assequimur, quando omnem multitudinem fugientes, in ipsam vnitatem nostram consurgimus, vnumq; efficimur, & vniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemosyna. CAP. LVI.

Maxima autem purgationum pars est, voluntaria pœnitentia delictorum. nam (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitet peccasse, penè est innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delectamenti opponit, stupidamq; expurgat ex anima leticiam, tribuitque vim quandam peculiarem ad supera reducentem. Est itaque pœnitentia non modò mortificatio vitiorum, sed & animæ spiritale martyrium, quæ gladio spiritus. ex omni parte confoditur: gladius autem spiritus, est verbum Dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiam Paulus ad Ephesios scribens,

Potior purgationum pars quæ sit

Pœnitentiâ quid.

Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psal-
mista canit, Gladius in labiis ipsorum. Ideo exponendæ sunt
cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt
de corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, vt ipse iuxta
verbum Dei ea iudicet, & secundum potestatem illi cõcessam
à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatque
in bonum. neque verò vllum in religione abolendis piaculis
pœnitentia reperitur valentius sacramentum. hinc dij ipse
(teste Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptâq; lumina reddunt,

Quum bene peccati pœnituisse vident.

Elemosy-
næ laus.

Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa videlicet elee-
mosyna: de qua parum, aut nihil me legisse meminisse apud phi-
losophos: sed docuit nos illam summa veritas, inquiens: Date
elemosynam, & omnia munda sunt vobis. & apud Ecclesia-
sticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic elemosyna ex-
tinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, vt ele-
mosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad
Tobiam; Quoniam elemosyna à morte liberat, & ipsa est
quæ purgat peccata, & facit invenire vitam æternam. Hinc
Christus ad patrẽ orare iussit, Dimitte sicut dimittimus, et da
sicut damus. de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & vitã
æternã possidebitis. Idem iudicaturus viuos & mortuos, præ-
cæteris improperebit damnatis, neglectas elemosynas, & mi-
sericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis
mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de paupe-
ribus locutus, inquit: Quod vni illorum feceritis, mihi fecistis.
Quod mihi etiam sensisse videtur Homerus, vbi introducit iu-
uenem ad Antinoum procum in hæc verba dicentem: Antinoe
non quidem pulchrè cecidisti miserum mendicum, perdet te, si
vsquam Deus supracœlestis est. nam & dij alienis hospitibus
assimilati, in vniuersum exeuntes, ciuitates evertunt, hominũ
iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. CAP. LVII.

Creditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extrâ ministratis, vt per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ vel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hanc vim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones: ouum quoque similiter in purificationibus vsurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. unde Ouidius:

Et veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;

Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus vti solitos sulphure atq; asphaltu, aut ablutione aquæ marinæ: quoniã purificat sulphur, propter odoris acumen: aqua verò marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui vtiebantur ea in purificationibus. Similiter et ramis oliuarum: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, vt ferât oliuã à matre plantatã, vel infructuosam perpetuò manere, vel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, verbena valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitũ, in his maximè prestare dicitur, tã ad expiandũ dæmones malos, quàm maleficia, vbicunq; fuerint: similiter pænæ pupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirũ aut, & vix credibile, nisi illud narraret grauis, & nõ contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntẽ Iudææ oppidũ sic nũcupata, hanc ait colore flãmeo, noctu splendorẽ emittere, captu tamen admodũ difficilẽ, vt ca-

Mira de radice Baaras.

ptantis manus fallat, oculosque refugiat, neq; prius consistat, quam menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo evellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa sacrificantes, radicem laqueo vinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & veluti domini persolvens vices, illico commoritur, nulloque postmodum periculo radix illa à quovis tractari potest: cuius vis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus vexantur immundis, protinus liberare comperitum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substantias agere, fugando, vel alliciendo, vel mitigando, vel incitando, non secus arbitrantur, atque ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Gulielmo Parisiensi) corpora non ledens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & votis. CAP. LVIII.

ADorationes quidem, & vota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum investigandum: & qui principaliter diuinam provocant voluntatem, atque sacram indissolubilemque ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas verbis veris & sacris, sensu & mente proferimus, magnam vim comparamus, quando applicantes illis numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum: quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeo occultè, ut vix pauci percipiant. Percepit autem sepiissime rex ille, & propheta David, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaque diutissime continuata, & sepiissime frequentata, perficit intellectum, & animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, amorem diuinum accendens, spem fidemque, & mores sacros inferens,

inferens, animam ab omni contrario & adverso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter evenirent.

Hinc canit Ovidius:

Electitur iratus voce rogante Deus.

Sæpe Iouem vidi, cum vellet mittere sæva

Fulgmina, thure dato, sustinuisse manum.

Revertitur autem homo ad Deum per orationes: quò perveniens (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculum symposij intrat, ubi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo homo ad Deum quomodo revertatur.

qui virtutem aliquam possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebrò ad eum qui in se omnem continet virtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur; sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, quæq; voce mentis inclamans, verbis intellectualis mundi veneratur præfules Deos. **Votum autem est ardens affectus casti** **Votum quid.**

animi Deo deditus, qui vouendo, quod bonum videtur, exoptat: hic affectus (vt testantur Iamblichus & Proclus) ita animas Deo coniungit, vt vna aliquando Dei atq; animi operatio fiat: Dei videlicet, tanquam artificis, animi verò tanquam instrumenti diuini: hinc per vota nonnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos viròs, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldaeorum theologos, qui festa deorum, & abdita mysteria sanxere, diuinis votis ac orationibus potissimum incubuisse, ac miranda multa effecisse. Ad voti autem & ad orationis perfectionem (neq; enim sine adoratione votum, nec sine voto vsquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur: primò videlicet, notio eius quod adorandum, & cui vouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendum. sunt enim multiplices Dei cooperatores & instrumenta, videlicet cæli, stellæ, ministratorij spiritus, cœlestesque animæ ac heroes, quos veluti

Advoti perfectionem duo requiruntur.

ianitores, interpretes, administratores, mediatores primū implorare oportet eum qui pergit ad archetypum Deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cetera numina tanquā aditus sunt ad ipsum Deum. Scias itaq; adorationes ac vota ad solum vnum Deum, summū patrem, deorum omnium regem ac Dominū, pura ac pia mente principaliter facienda esse: quādo verò ad inferiores Deos processerint, nisi subdelegatæ sint à summo patre administrationis minimè sit intentio. Itaq; adorationibus ac votis, quando ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando verò ad supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minimè debere: quod etiā Hermes & Plato fieri vetant. Vnde Hermes ad Tatium: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum Deum ores, velle thus, & similia accēdere: aliena enim hæc sunt (vt ait Porphyrius) ab omni pietate. nihil enim materiale inveniri potest, quod immateriali Deo non sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ voce proferatur, convenit: sed nec interior oratio, si animus vicio cōtaminetur. Secundò autem requiritur assimilatio quædam vitæ nostræ ad vitam diuinam, puritate, castitate, sanctimoniâq; proficiscens, cum eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summè diuinam captamus beneuolētiam, diuinæq; subiicimur largitioni. nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est Deos precibus nostris minimè adesse: vnde inquit diuinus Plato, Deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à Deo petamus, quod velle nos indecorum est. hoc enim solo plures videmus orationibus ac voto frustrari, quia nec ipsi religiosè dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorum sunt de his, quæ sunt Deo beneplacita nec sciunt discernere, quo ordine adorandū sit, & per quos mediatores ipse Deus sit adendus: quorū ignorātia, orationes ac preces nostras sæpius ad nihilū redigit, & vota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorúmque generibus, & modis. CAP. LIX.

Sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerenda, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediât peccatum. Hæc itaque sacrificia & oblationes multam nobis præstant fiduciam, & de familia Dei efficiunt, malaque multa nobis imminenti repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquentes: Per hoc quod animalia nostra mactamus, atque res nostras sacrificio dissipamus, imminenti mala à nobis ad eiusmodi deflectit: tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mundo sacrificat Deo animas animalium irrationabilium, per interitum corporis ab anima: ita Michael archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusque animæ vacationibus, quod Hebræi vocant mortem osculi. Sacrificia verò, & oblationes primò ac principaliter ad summum Deum facienda sunt: quãdo autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quem admodum de oratione & voto dictum est: tum quæcunque ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt verò sacrificiorum plura genera. nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, vel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiunt nec propter honorem Dei, nec ex bona voluntate, quale erat apud Hebræos sacrificium zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulterium. Eratq; olim apud gætes sacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pesti-

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis sacrificium.

lencia, aut alia quavis horrenda calamitate laborantes: cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominem turpissimum, illumq; correptum ad locum constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestatem, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq; in mare proieciabant. Meminit horum Lycophon & Hipponax Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Appollonio Tiano, dum pestilentiam Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorum & uictimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatombæ, Hostia, Hyacinthia, Armilustræ, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nisilucæ, Palatialia, Pastilaria, Popularia, Proteruia, Scænopegia, Solitorilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thya, Holocaustaumata, Orgia, Latialia, Dianætaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealìa, Tesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ. nam caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapij gallus. Iam uero & Herculi Gnidio probris & conuicijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum uarij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariaq; religionum & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, vota, deuotiones, piacula, iusiurandum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis dijs demonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illi Deo, duplex

Sacrificiorum genera.

Verum sacrificium duplex.

plex est: vnum, quod obtulit summus pontifex Christus, in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinē crucis suae: alterum, quo homo offert seipsum mundū, immaculatū, in hostiā viuētē Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerēdos simul cū eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meā commemorationem: vt videlicet nos simul mortificatos, per passionē corporis mortalis in spiritu viuificatos simul offeramus. de quo ait Porphyrius: Laboremus vitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre. nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiā producens, propriā animam quasi simulacrū quoddā ædificet, & mentem & intellectū in templū cōstituat, in quo diuinā lucē suscipere possit. Externa autē sacrificia (vt ait Heraclitus) medelæ quædā sunt animarū, à summo medico institutæ: possidet enim malus dæmō hominē (quod ait Proclus) quovsq; per sacrificia expiatur. exquirūtur igitur sacrificia ad Deū, et virtutes cœlestes placādas, & ad expiandū hominem, qui & ipse Dei & mūdi gerit imaginem. Verū Dominus noster IESVS CHRISTVS, verus pontifex, & summus sacerdos, omne sacrificium conclusit in solo pane & vino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, vltius indigentes, qui iam in sanguine illius perfectē mūdati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia stauerunt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam participantia: vnde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, nō tam naturali quodam pacto, quàm libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iāblichus, cœlestia corpora, mūdānaq; numina, vires quasdā in se diuinas ac superiores: quasdā verò naturales, & inferiores habere, quas quidē Orpheus

Ad placandum deū, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI.
sacrificiorum genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiūt, & cœlestia dona largiūtura

claves appellat ad aperiendum, & claudendum: atque per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas verò à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immincat à Saturno vel Marte, iubent Magi non protinus ad Iouem vel Venerem, quàm ad eum ipsum confugere Saturnum vel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabant autem singulis stellis cum illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno, vel tauro: Veneri per animalia sua, vt columbam, vel turturem: & per plantas suas, vt verbenam. sicut canit Vergilius:

Stellis quomodo sacrificauerint antiqui.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quocumq; consecutionem aliquam, vel naturalem vel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perferant, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportunè suscepto naturalem virtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam, fortiorèmq; recepturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo ritè offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione, res illa & Deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis diis candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis verò in foueis: aeris autem, & aqueis volatilia: sed illis alba, istis atra.

Quibus diis quæ hostiæ mactari solitæ.

Denique omnibus diis dæmonibusq; præterquam terrestribus & infernis, volatilia immolabantur, illis autem solæ quadrupes. simili nanque simile gaudet. Ex his denique quæ cœlestibus & æthereis immolabatur, solummodo vesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minimè. Sed hæc omnia Apollinis oraculum his versibus expressit:

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candi-

Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
 Atra eadem gaudent. Porro & capiuntur apertis
 Cœlestes aris, foueas cum numina contrâ
 Exposcant atro imbutas inferna cruore.

Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humatâ
 Hostia: mel verò nymphæ atq; liquentia vina
 Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
 Quæ circumvolitant terram sibi numina poscunt,
 Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
 Iniicier salsas fruges, & dulcia liba.

Hæc facito: verum quibus est data pura profundi,
 His ipsis semper fer sacra in littore, totum
 Proiicito in fluctus animal, cœlestibus autem
 Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
 Quod superest, proponè tibi dapibusq; reserua,
 Sudet odoratis crasisq; vaporibus aer.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adfentiunt
 & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædam esse na-
 turalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles in-
 quit, Sacrificare Deo inest homini à natura. Sunt itaque, in-
 quiunt, media, quæ vtriusque naturam sapiunt, & diuina anâ
 logicè representant, habentq; cum eo numine cui offeruntur,
 simul & cum iis qui expiantur, symbola quædam convenien-
 tissimâ, sed adeo occulta, vt vix capere queat humanum in-
 genium, quæ Deus & numina in particulâ tri requirunt pro
 nostra expiatione, quibus placetur virtutes cœlestes, & sese cõ-
 tineant ab executione punitionis, quâ meretur delicta nostra:
 atq; hæ sunt (quas vocat Orpheus) clauës, quæ aperiunt portas
 elemëtorum atq; cœlorû, vt per illas penetret homo ad super-
 cœlestia, & ad illû descendat intelligentiæ cœlorû, et dæmones
 elementorum: Homines autem perfecti, & verè religiosi istis
 non egent, sed illi soli, qui (vt ait Trismegistus) in harmoniam
 lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quid

subiiciuntur cœlis, idcirco fauore cœlestis virtutis corroborantur
 dos putant, quousque altius evolantes, ab illarum præsentia
 abfoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus vèteres adhibere
 solebant sacrificiis & oblationibus.

CAP. LX.

Sacrificiis
 verba.

NVnc videamus quas imprecationes oblationibus atque
 sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat, vel similia,
 quicumque offerens, & sacrificans Deo: Ego seruitor tuus hæc
 tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad
 sanctificandum invoco hanc oblationem, vt infundas sibi vir-
 tutem spiritus tui alti ac honorati, vt per eam obtineamus
 quod petimus. Cæterum verò sicut res ista præsentis oblatione
 mea, tua efficitur, ita vt de cætero tibi viuat & moriatur: ita et
 ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & communionem,
 per hoc quod ad offerendum, & sacrificandum tibi venio, de
 familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in im-
 molationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea
 est ad occidendum si voluero, vel ad saluandum: ita in potesta-
 te tua est, ad auferendum per iram tuam, vel ad largiendum per
 benevolentiam tuam id quod optamus. Denique vbi pro ex-
 piatione, vel evitacione alicuius mali fiebat sacrificium, dice-
 batur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in
 me omne vitium, omnis immunditia: vel sic moriatur, & an-
 nihiletur tale, vel tale malum, siue incommodum. item: Sicut
 effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à
 me omne vitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sic-
 vt hæc oblatio igne isto præsentis consumitur, ita quod nihil
 remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale,
 vel tale incommodum, quod tunc voluerimus repellere, & e-
 vitare. Mos quoque erat inter imprecandum etiam aram i-
 psum manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fie-
 bat sacrificium, quibusque eius participes esse cupiebant: quia litare
 sola

sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat. vnde apud Virgilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem

Audiit omnipotens. — Et alibi:

Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibendæ sunt. CAP. LXI.

OMnis itaque adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, invocatio in hac versatur differentia, videlicet quia aut ad solum Deum fit, aut ad inferiora numina, vt angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, vt quoties soli Deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, vel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: vt si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum Deus destruxerit gigantes in diluuiio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & huiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Cõsimili oratione deprecaturi cõtra pericula aquarũ, cõmemoremus saluationẽ Noe in diluuiio, trãsitum filiorum Israel per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulantẽ super aquas, eundẽq; periclitantẽ saluassẽ nauiculam, imperassẽ ventis, & fluctibus, & Petrũ mergentẽ eduxissẽ ex aquis maris, & huiusmodi. Quòd si pro oraculis, vel somniis petẽdis, siue ad Deũ, siue ad angelos, et heroas oratio necessaria est, iam sese offerũt ex veteri testamẽto innumera loca, vbi Deus cũ hominib. locutus legitur, cũ multis admodum versiculis præsagia et revelationes pollicẽtibus, tũ variã prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, & vniuersa sa religione inuenitur revelationum, Ioannis, Pauli, sancto =

rum Magorum, tum Helenaë, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli; Ioachim Merlini, Brigittæ, Mechtyldis, Hildegardis, quorum numina piè invocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea invocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea præcipuè, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: vt pro destructione inimicorum invocamus nomina iræ Dei, vindictæ Dei, timoris Dei, iusticiæ Dei, fortitudinis Dei: ad evitandum verò periculū aliquod, invocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porro postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suū angelum aliquem, siue stellam, siue vnum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur invocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, vbi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac veneratione exhibentur, & ex hac eadē radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorum & orationum differentia.

De consecrationibus, & earum ratione. CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorū, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem ritè & legitime præparatam, animæ spiritalis, proportionè & conformitate tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus viuificatur. Efficacia consecrationum duobus potissimum perficitur, videlicet virtute ipsius personæ cōsecrantis, & virtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: primum natura præstat, & meritum, secundum per initiationem, & dignificationem

Consecrationum efficacia duobus perficitur.

tionem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quòd ipse consecrans hanc virtutem & potestatem, firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, vt si sit ad hoc ipsum à Deo sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris Bibliæ eloquiis: vel si sit virtute Spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi, non virtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, vtputa sacrarum literarum, historiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei consecrædæ propriè, vel impropriè, vel per similitudinem aliquã coherere videbuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit via ad totã hanc considerationem.

Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam Deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur vniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miraculosè eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem aquæ viuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ, atque leuamen salutis in remissionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit, & sanctificauit aquas, & huiusmodi: invocando insuper diuina nomina ad hæc conformia, vtputa cum Deus ipse vocatur fons viuus, aqua viua, flumen viuum. Simili ratione in consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum in poenã, vin-

Oratio & eius vis.

Aquæ consecratio.

Ignis consecratio.

dictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mūdum
 ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Moysi
 in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israel in columna i-
 gnis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in
 tabernaculo fœderis, & eundem extinctū miraculose reaccen-
 dit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & cōsimilia.
 Tum se etiam offerunt diuina nomina, vt quia Deus ignis con-
 sumens est, & ignis conflagrans est, & quæ his propria sunt, vt
 splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi. Sic in conse-
 cratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, vt a-
 pud Exodum de oleo vnctionis, & thymiamate, nomināq; sa-
 cra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod vn-
 ctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud
 Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctū, in lam-
 pades ardentes ante faciē Dei. Sic in consecratione locorum
 fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta-
 sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgo-
 ta per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus
 est de precio sanguinis CHRISTI: item montis Tabor, vbi
 transfiguratio, cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris
 nominibus vt loci Dei, throni Dei, cathedræ Dei, tabernaculi
 Dei, aræ Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi. Simili-
 via in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo
 ex sacris scripturis diuinisq; nominibus & religionis sancti-
 monia, quæ rei huic quoquo modo congruere videntur. Exem-
 pli gratia: Si charta sit vel liber, habes ex mysteriis, quæ cōme-
 mores, tabulas decem præceptorū datas Moysi super monte Si-
 nai, & sanctificationem legis, & prophetarū scripturarūq;
 per spiritum sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina
 nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri vitæ, scientiæ Dei, sa-
 pientiæ Dei, & cōsimilia. Sic etiam si benedicendus sit gla-
 dius, habes quod cōmemores ex secundo Machabæorum: quia
 Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius, vt cōcideret mi-
 micos

Olei con-
 secratio.

Locorum
 consecratio.

nicos populi Israel, habes & in prophetis verbum, Accipite vobis gladios bis acutos, habes & in euangeliiis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, visum angelum cruentatum, gladium recondentem: & huiusmodi plura in prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacræque nomina gladij Dei, virgæ Dei, baculi Dei, vindictæ Dei, & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius cōsecrandi & expiandi ritus, potens, & multæ efficacix, qui ex generibus superstitionum est, quando videlicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda vel expianda intenditur, vtputa ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper votum, oblationem, sacrificium, vim quandam habere consecrationis, tam realis, quàm personalis quatenus res, vel personæ certis nominibus deuocuntur, & offeruntur.

Alius consecrandi, & expiandi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus. CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra, quæcunque ab ipsis diis, vel de-
monibus suis adfistentiis sunt sacrata, tanquam (vt ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros demones, quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen sepe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnendum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratum, & occultam virtutem habet, & gratiam à diis, vel à demonibus collatam, vel ab ipso summo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiã orationes & preces quædam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non homi-

Mysteriū.

num deuotione, sed diuina reuelatione instituta sunt, quemadmodum legimus in Euangelis, Christum instituisse orationem Dominicam. Simili modo & confectiones quedam sacra dicuntur, quibus Deus singularem suae virtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo vunctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum catechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quae ab hominibus Deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodum vota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Caesar triplici inuectus Romana triumpho
Moenia, diis Italis votum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni victor Achilles
Pallada mactatae placabat sanguine vacca,
Cuius ut imposuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetravit in aethera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data caetera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuae, imagines, picturae ad deorum similitudinem efficta, vel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venem:

Nostri namq; duces patriae diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere collosum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in vndecimo de Legibus, praecipit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia Deos nobis representant, quemadmodum antiqui venerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati. nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quae cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, ut stabilis virtus atq; incommutabilis exprimat: nuda apertaq; habet

Iouis simulacri interpretatio.

bct

bet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis, & superioribus: inferiora uerò teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrū læua tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimū uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uerò, & aquilam portendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorū deorum dominus, quemadmodum aliarū auium aquila est: alterū, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramus figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat Spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes Euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in Sacris literis variis locis reperimus expressas. Quin ipse quoq; ad consimiles reuelationes, & somnia conferunt, & Sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorū & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processionis: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunque speciosissima, & pulcherrima, & preciosa, aurum, argentum & lapides preciosi, & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unquam,

Aut auri flaua, aut argenti candida dona?

Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum

Dixerit? —

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumque ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, resque consecrantes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permessa potestas.

Et Virgilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum, vittasque, resoluit

Sacrati capitis. —

Sunt verò sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter Deos, & nos sub laude, vel veneratione, vel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sæpe virtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis veneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & voces, quæ ad deorum laudes, & venerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam demones invoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra morbos & tempestates, quæ omnia sub veneratione alicuius numinis, vel pronunciendo orantes, vel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes, sæpe virtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines valde admirantur: hoc modo sunt etiam sacra nomina, figuræ, & characteres, et signacula, quæ cõtemplatiui homines pro arcanis suis votis, pura mente, ad Dei venerationem devouerunt, dedicarunt & consecrarunt: quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta, pronunciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiã quatenus seruetur modus, & regula à primo institutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & frustra laborant. Hoc modo non solum verbis barbaris, sed etiam Hebræis, Aegyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiusque lingue nominibus, Deo deuotis, ac suæ essentia, vel virtuti, vel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficiuntur. Sic sunt apud Iamblichum nomina,

scilicet

scilicet Osiris, Iclon, Emeph, Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonem, & Græcos, ὄμ, τὸν ταυτὸν, sic Græci vocant Iouem ἰὺνα ἀπὸ τῆς ἰῆς, quod est viuere, quia singulis vitam præbet: similiter δ'ια, quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατον, quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quasi iuuans pater, & horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad votum tribuuntur, vt Eutychem, Sositam, Theophilum, hoc est prosperum, seruitorem, Deo charū. Similiter res quædā materiales concipiunt haud parum sanctitatis, ac virtutis ex consecratione maxime sacerdotali: quemadmodum videmus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorū, virtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, cōtra fulgura, & tempestates ne lædant ea gestantes: inspiratur enim diuina virtus in sacratas huiusmodi imagines, & cōtinetur in illis, quasi in sacra quadam litera, quæ Dei hæbet imaginem. Similē virtutē accipiunt cerei illi benedicti in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ virginis: similiter campanæ, ex consecratione & benedictione sua accipiunt virtutē, vt arceant & cōpescāt fulgura & tempestates, ne noceant in locis, vbi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal, & aqua per suas benedictiones, & exorcismata accipiūt virtutē expiandi, & effugandi malos demones, & sic de similibus. Sunt etiā sacra tempora, apud omnis religionis gētes summa semper veneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à diis beneficij commemorationem perpetuamq; gratiarū actionē illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorum solēnes dies summa semper celebritate accepimus venerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, eo quod illis diebus insignem aliquam cladem calamitatēve respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diem quartum

Mira in nominibus quandoq; vis.

Tempora sacra.

Tempora piacularia.

Atri dies. nonas sextilis : quia eo die cladem illam vastissimam pugnae Cannensis passi sunt : simili ratione dies omnes postriduanii, atri dicti sunt, quibus saepissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudaeos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunii, quoniam eo die Moysen confregisse tabulas, Manassem erexisse idolum in sancta sanctorum, murosque Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraque templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs obseruati : & qualibet natio hac ratione similem sibi faustorum infavorumque dierum calculum facile fabricare potest : atque hos sacros religiososque dies Magi non secus quam planetarios dies caelestesque dispositiones obseruari iubent : quin illos multo efficaciores esse perhibent, maxime ad spirituales diuinisque virtutes adsequendas : quia illorum virtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusque caelestibus, sed ab intelligibili supercaelestique mundo descendens, communibusque diuorum suffragijs adiuta, nulla caelestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo non desit firma credulitas ac veneratio religiosa : hoc est, cum metu horroreque coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est violare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliud quod malum, si quid in illis secus factum sit quam oportet.

Dies Aegyptiaci.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, vntionum, & similibus.

CAP. LXIII.

T Vigitur quicumque in hac facultate operari desideras, in primis pijs precibus obsecra Deum patrem vnum, ut tu quoque sis vnus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Levitico : Omnis homo qui accesserit ad ea quae consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Propterea lauare sepius,

ſæpius, & per ſtatutos dies, iuxta numerorũ myſteria, induas veſtes mũdas, & abſtineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (vt ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea ſe nõ abſtinuit. Non iungaris mulieri pollutæ, vel menſtruatæ, nec illi qui patitur hæmorroeam: non tangas rem immundam, nec morticinũ. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit, ei ad oracula accedere nõ licet: fortè, quia quadã funebris nidoris afſinitate corruptus animus, cõcipiẽdis diuinis influxib. redditur ineptus. Lauabis te, & inũges, et fumigabis, & offeras ſacrificia: ſuſcipit enim Deus in odorẽ ſuauiſſimũ, quæ illi fiũt ab homine purificato & diſpoſito, ſimulq; cõſcẽdentẽ cũ illa ſuffumigatione orationẽ, & oblationẽ, ſuã: ſicut canit Pſalmiſta: Dirigatur Domine ad te oratio mea, ſicut incenſum in cõſpectu tuo. Præterea delectatur in his ſuffumigijs, & odoramentis anima, ipſius Dei proles & imago, ſuſcipiẽs illa per nares illas, per quas & ipſa intrauit in hunc corporeum hominem: & per quas (teſtante Iob) aliquando emittuntur ſpiritus viuaciſſimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æſtuãtis: vnde à multis odoratus omnium ſenſuum viuacior & ſpiritualior exiſtimatus eſt. Fumigia præterea, ſacrificium & vñctio penetrant omnia: & aperiunt portas elementorum atque cœlorum, vt per illas homo poſſit videre & cognoscere ſecreta creatoris, res cœleſtes, & quæ ſupra cœlos ſunt, & quæ descendunt de cœlis, ſicut ſunt angeli; & ſpiritus ſpeluncarũ & profundorum, phantaſmata deſertorum locorum, vt veniant, appareant, compareant; & obediant: faciuntq; pacatos omnes ſpiritus, & attrahunt ſicut magnes ferrum, coniunguntq; cum elementis, & faciunt ſpiritus accipere corpora: plurimum ſiquidẽ ſpiritale corpus ijs craſſeſcit, obefiũq; euadit: etenim vaporibus viuit, & ſuffumigationibus, & libammũ nidorib. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu, ac cordis deſiderio, vt faueat tibi clẽ-

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorem ut magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, cōsuetudinis, uictus, habitus, exercitij, etiā nominis: in his enim non solum mutatur uis naturæ, sed etiam superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem.

Fortunatus
locis ad fa-
uorem con-
fert.

Neque ab re locutus est Deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & porrexit Abraham uadens, & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit locus unicuique congruus, ex cuiusque genere scrutandum erit: quod qui nequiuerit, is obseruet ubi potissimè spiritus suus recreetur, ubi sensus negetiores sint, ubi corporis sanitas, & robur plus proficiant, ubi negotia melius succedant, ubi plures faueant, ubi insensu succumbant: hanc regionem, hunc locum sciat sibi à Deo superisq; præordinatum, & à cœlis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatio- res reddunt: in fausta uerò, infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militum conscribendo, cauebant, ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locatidis uectigalibus, & lustrandis colonijs, aut exercitibus, CENSUS bonis nominibus eligebāt. Tum & infaustis nominibus in felicitate mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentū uocauerūt. Lacū uerò Lucrinū, ob nominis felicitatem, omnium felicissimū putauerunt. Horas etiā, & dies pro operibus tuis elige. neq; enim sine causa dixit Saluator: Non ne duodecim sunt horæ dicī: & quæ sequuntur. Tēpora enim rebus nostris certā fortunā præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi ueteres in hoc cōsentiunt, permaximè interesse quo quidq; temporis

Tempora
fortunam
præstare
possunt.

temporis momento quæve cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quàm etiam artificiale. Tantam enim vim habere hoc initij momentum tradiderunt, vt omnem fortunæ cursum inde p̄dere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligule cōsulenti de natura certissimā necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem prævidit: iisdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumen. Contra L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atque fortuna, & conceptionem, & natiuitatem illius inuenit. Idem vrbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initium genituramve, ex rerum eventibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanque arbores, quæ post solstitium invertunt sua folia, vt populus, vlmus, olea, tilia, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostreae crescente luna auferunt, decresciente macrescunt: & maria suo fluxu atque refluxu, lunæ motus, temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nonne septies mira celeritate defluit, et refluat? Idem tribus diebus vnoquoque mense, videlicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, et rursus dulcis. Iam verò die brumali cum marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodẽ die aiunt inflatas vesicas dirumpi: salictorum folia & malorū grana verti, ac circumagi. Et manifestum est, quod ego, et in Italia & Gallia vidi, & sationem eius noui, videlicet nucem quæ per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis vigilia,

& folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totum
 hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius
 consistit. Quòd autem tempora rebus artificialibus aliquas
 mirabiles possint præstare virtutes, ipsi Astrologi in suis Ele-
 ctionum & imaginum libris constanter affirmant. Et hac ra-
 tione legimus apud Plutarchum; simulacrum apud Peleneos
 eà arte fabricatum fuisse, quòd quoquò versus spectasset, o-
 mnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quòd
 nemo præ timore auderet illud intueri. Et in vita Apollonij
 legimus magos apud Babylonē tecto alligasse quatuor aureas
 alites, quas deorum linguas appellabant, vimq; illis fuisse, vt
 animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; concili-
 arent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cu-
 ius vultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris videbatur.
 Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia
 non putrescebāt. In phano Veneris apud Paphos in area non
 pluebat. Ex tumulo Antæi siquid erutum fuisset, imbres è cœ-
 lo spargebantur, donec quod effusum fuerat, resitueretur. In
 tumulo regis Bibriæ Ponti, laurus extabat, à qua si quid de-
 ceptū in nauim quis intulisset nō cessabant illic iurgia, quā-
 diu non fuisset abiectū. In insula Boristhene ædem Achillis nul-
 la auis infestabat. Romæ ædē Herculis in foro Boario, nec mu-
 sca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quē
 si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens se-
 se, immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, &
 his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione
 temporū facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iam pri-
 dem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora
 quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia,
 artificiosa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū dici-
 tur, quòd Byzatio serpētes neminē lædāt, grāculiq; intra mœ-
 nia nō peruolēt: quòd Creta noctuā nō ferat, quòd in ag o Ne-
 apolitano cicadæ nō audiātur, quòd Venetijs publica tonsoriū
 tecta

lecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus vna, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos & tempora, quorum obseruatione hæc & similia fieri possint. Sermonum præterea atque verborum vires tibi potissimum obseruanda sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimens illis figuras & passionés varias, omnibus creaturis vim inferens, aut amore quodam ducens trahensq;. Sic Cato testatur lassatos boues verbis instaurari. Tum verbis atque precibus à Tellure impetrari posse, vt insuetas alat arbores, ipsas etiã arbores similiter exorari, vt trãsmigrët, & in alieno solo accrescãt. Rapas quoque ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur, vt sibi, & familiæ, vicinisque benignè conferant. Pauo quoque laudatus, mox pennas explicat: contrã verò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo fructus adferre lætiores compertum est. Garus etiã ambusta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino vtuntur, laudando necãt arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarum execrationis vim esse dicunt, vt etiã malos dæmones abigant, exterminentque. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerentur: docuisse etiã quomodo dæmones assumptis brutorũ figuris insidiëtur hominibus. In omnib. deniq; Deum præ oculis habe. scriptũ est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. vnde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & evenient vobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicv̄t granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Multum quoque valet oratio iusti assidua. Helias enim (vt ait Iacobus) homõ

erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid vanū, vel quod sit contra diuinam voluntatem: vult autem Deus omnia bona. neque enim vsurpabis nomen Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re vana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam, Bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio. C A P. LXV.

HAcc sunt quæ ad magicæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librū coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quædam cum ordine, quædam sine ordine scripta sunt, quædam per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & investigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius specularantes, & perscrutantes, artis magicæ completa documēta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt. tradidimus enim hanc artem taliter, vt prudentes, & intelligentes latere non accidat: prauos verò, & incredulos, ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantia & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filij, perquirite in hoc libro, colligendo nostrā dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, et quod occultatum est à nobis in vno loco, manifestum fecimus illud in alio, vt sapientibus vobis patefiat: vobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum viuēdi ordinem institutus: quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deū timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere & cri-

inimè separatæ, ac mores pudici, sobriij & modesti: vos enim soli seruatam vobis doctrinam inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentiâ abscondita, quam vbi adsecuti fueritis, integra se vobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientiâ insinuabit, apparebuntque vobis virtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius, & cæteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantie & insipientis nequitie filij, hæc nostra fugite. nam inimica vobis sunt, & posita in præcipitium, vt erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantie suæ culpam mihi non imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, variisq; obducta mysteriis, in quibus facile multos continget errare, & perdere sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si veritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & variis locis dispersam abscondimus. non enim sapientibus abscondimus, sed prauis et improbis: eamque tali sermone tradidimus, quem latere insipientem necessario accidet, & ad illius intellectum sapientem facile admittat.

VENERABILI PATRI

SACRAE THEOLOGIAE MAGI-

stro Aurelio ab Aquapendente, Augusti-
niano, Hen. Cor. Agrippa

S. D.

*L*iteris quæ ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te virum cyclicè doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gavisus sum illico, atq; mihi gratulor, nactum me amicitiam talis viri, qui cum possem aliquando & genium & ingenium excollere: teq; nunc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dædali, atque tremendi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui versaris circa immensa, ausus conari vagum stabilem, perfidum asfidum, ac deorum omnium fugacissimum reddere vel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiari ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarum metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentumue permutentur!

mutentur: quæ omnia comperiuntur vana, ficta & falsa, quoties ad literam practicantur. Atq; tamen traduntur ista; scribunturq; à magnis grauiſſimisq; philosophis, & sanctis viris, quorum traditiones quis audebit dicere falsas? Quin imò credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia. Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; variis obductus mysteriis, sed hactenus à nullo magistrorum palàm explicatus: quem nescio si quis sine perito fidòq; magistro sola librorũ lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus, quod datur paucissimis: ideòq; in vacuum currunt multi, qui hæc secretissima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nã in auspicato ingenio, à vero intellectu prolapsi, in falsas imaginationes, exteriorum spirituum vaſſamentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt: & ignorantes semetipsos, abeunt retro post vestigia gregum suorum, quærentes extrahi se quod intus possident. Atque hoc est, quod te nunc scire volo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid invidentes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid demonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine Dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sidera cœli:

Spiritus in nobis qui viget, illa facit.

Verùm de his nobis quàm latissimè tecum cõferendum esset, sed coràm. Non enim cõmittuntur hæc literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis, sacrisq; verbis infunduntur, idq; si quando nos ad te venire contigerit. Caterùm quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam nõ sunt: qui verò penes vos circumferuntur libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddã continet. Sed ego totũ opus, fauente Domino, integrũ recognitũq; aliquãdo in lucem dabo, clauē tamẽ operis solis amicissimis reseruata, quorũ te vnum esse nõ dubites. Vale felicissime. è Lugduni no XXIII. Septemb. Anno M. D. XXVII.

A D E V N D E M.

EX humanissimis tuis literis (venerande pater) quasi ad speculum animũ tuum introspexi totũ, illũq; amplector totus, volõq; sic tibi persuasum habeas, te mihi suprã quàm literis demonstrari possis, gratissimum fore, altissimẽq; insidere animo: me verò tale esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos qui se meæ amicitia commiserunt, nulla vnquam tempestate soleam deserere. Quare vt tu vota consequaris tua, meis nõ minora, ego propediem ad te veniam. Vbi cum coràm dabitur mutuas audire & reddere voces, scio amicitiam nostrã indissolubilem fore, perpetuõq; duraturam. Iam verò quod ad postulatam Philosophiã attinet, te scire volo, quòd omnium rerum cognoscere opificem

ficem ipsum Deum & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodā contactu, siue vinculo) transire, quò ipse transformeris efficiareq; Deus: quemadmodum de Mose ait Dominus, inquit, Ecce ego constitui te Deum Pharaonis. Hæc est illa vera & summa mirabilium operum occultissima philosophia. Clavis eius, intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tãto sublimiores induimus virtutes, tantòq; maiora & facilius & efficacius operamur. Verùm intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi viam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis virtutibus non poterit vniri (non enim nisi sibi quàm similibus congregiuntur) ac peruidendis illis occultissimis Dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, at que hoc opus hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere se ipsum amisit, Deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immerfus, & sanguini? An videbit Dominum homo, & viuet? Quem fructum adferet granum frumenti, si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo, & carni ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui velit ad hæc secretorum penetralia ingredi: non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus. de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominem, in corpore vel extra corpus, nescio, Deus scit, raptum vsq; ad tertium

cœlum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam precio-
 sa in conspectu Domini morte, mori oportet, quod con-
 tingit paucissimis, & fortè non semper. nam pauci quos
 æquus amavit Iuppiter, aut ardès euexit ad æthera vir-
 tus, diis geniti potuere. Primum qui nō ex carne & san-
 guine, sed ex Deo nati sunt: proximè, qui natura bene-
 ficio, ac cœlorū genethliaco dono, ad id dignificati sunt:
 cæteri meritis nituntur, & arte, de quibus viua vox te
 certiore reddet. Verùm hoc te admonitum volo, ne
 circa me decipiaris ac si ego aliquando diuina passus, ti-
 bi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare velim, vel
 concedi posse sperem, qui hætenus humano sanguine
 sacratus miles, semper ferè aulicus, cum carnis vinculo
 charissimæ uxori alligatus, omnibûsq; instabilis fortu-
 næ flatibus expositus, totûsq; à carne, à mundo, à dome-
 sticis curis transuersum actus, tam sublimia immorta-
 lium deorum dona nō sum adsecutus: sed accipi me vo-
 lo velut indicem, qui ipse semper præ foribus manens,
 aliis quod iter intergrediendum sit, ostendit. Cæterùm
 de amore in te meo tu quidem minimè falleris: benefi-
 cius meis quid debeas, non video, quippe qui non contu-
 lerim in te quicquam, nisi quòd paratus sum, dum da-
 bitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicissi-
 me vale. è Lugduno XIX. Nouemb.

Anno M. D. XXVII.

HENRI

HENRICI COR.

AGRIPPÆ CENSURA, SIVE RE-
tractatio de Magia, ex sua declamatione
de Vanitate scientiarum, & excel-
lencia verbi Dei.

De Magia in genere.

Hicigit etiã hic locus, vt de Magia dicamus. nã
& ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; co-
gnata est, vt qui magiã sine astrologia pro-
fiteatur, is nihil agat, sed tota aberret via.
Suidas magiam à Maguseis & nomen & ori-
ginem traxisse putat. Communis opinio est nomen esse Perfi-
cum, cui astipulantur Porphyrius & Apuleius, & significare
eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philoso-
phum. Magia itaque omnem philosophiam, physicam, & ma-
thematicam complexa, etiam vires religionum illis adiungit.
Hinc & goetiam & theurgiam in se quoque continet. Qua
de causa magiam plerique bifariam diuidunt, in naturalem vi-
delicet, & cæremonialem.

De Magia naturali.

Naturalem magiam non aliud putant, quàm naturaliũ
scientiarum summam potestatem, quam idcirco sum-
mum philosophiæ naturalis apicem, eiusque absolutissimam
consummationem vocant, & quæ sit actiua portio philoso-
phiæ naturalis, quæ naturalium virtutum adminiculo, ex mu-
tua earũ & opportuna applicatione opera edit, supra omnem
admirationis captum: qua magia Aethiopes maximè, & In-
di vtebantur, vbi herbarum, & lapidum, cæterorumque ad id

spectantium facultas suppetebat. Eius meminisse volunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Apollonium Tyaneum fuisse magum: seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiam generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus invisentes adorauerunt, quos euangeliorum interpretes exponunt Chaldaeorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Teshion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas. Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldaei, & Persae hac maxime praecellere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarum regum filij, ut ad mundanae Reipub. imaginem, suam & ipsi rempublicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminem apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quae rerum omnium naturalium atq; caelestium vires contemplata, earundemq; sympathiam curiosa indagine scrutata, reconditas ac latentes in natura potestates ita in apertum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras sic copulans, per eorum mutuum applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda sepe consurgant miracula, non tam arte quam natura, cui se ars ista ministrant exhibet haec operanti. Nam magi, ut naturae accuratissimi exploratores, conducentes ea quae à natura praeparata sunt, applicando actiua passiuus, saepissime ante tempus à natura ordinatum effectus producant, quae vulgus putat miracula, cum tamen naturalia opera sint, interveniente sola temporis praeventione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas uvas, aut satas fabas, vel petroselinum intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluiuas, tonitrua, & diuersorum generum animalia, & rerum transmutat: ones quam plurimas, cuiusmodi multas fecisse

cisse se iactat Rogerius Bachon, pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastres, Hermes, Euanthes, rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebraeus, Boecus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zabel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmaeon, Apollonius, Triphon, & plerique alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraque fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando pervenerunt. Ex recentioribus verò scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, vt Albertus, Arnoldus de villa noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen vna cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet: quod quidem fecerunt & alij.

De magia mathematica.

Sunt præterea alij naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absque naturalibus virtutibus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis coelorum influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, vt corpora euntia, vel loquentia, quæ tamen non habeant virtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignea, quæ volabat: & statuæ Mercurij, quæ loquebantur: & caput æneum ab Alberto Magno fabricatum, quod locutum perhibent. Excelluit in istis Boethius, vir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Casiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est: tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in aere grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ sunt, & quæ vocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui coelum imitari phas est. De istis puto

artificiis dictum est, quod apud Platonem legimus, in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quaedam sibiipsis cognata deducerent: atque eo usque progressi sunt magi homines audacissimi omnia perpetrare, fauente maximè antiquo illo, & ualido serpente scientiarum pollicitatore, ut similes illi tãquam simiæ, Deum & naturam æmulari conarentur.

De magia uenefica.

Est præterea naturalis magiæ species, quam ueneficam siue pharmaciam uocant, quæ poculis, phyltris, uariisque ueneficiorum medicamentis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatique filij gignantur: & aliud quo auium uoces ritè intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atque Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis

Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atque fatas aliò uidi traducere messes.

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parasitum in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant, immolati pueri exta degustasse, & in lupum se convertisse: propter quam hominum in lupos immutationem, putat Augustinus Pani Licæo, & Ioui Lycæo nomē esse impositum. Narrat idem Augustinus, dum esset in Italia, quasdam fœminas magas, Circes instar, dato viatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: cumque portassent, quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idque patri cuidam Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse, & impossibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrât, Nabuchodonosor regem mutatum in bouem, & septem annis fœno uixisse, tandem Dei misericordia in hominem rediisse: cuius

eius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam de-
dit vulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iam de be-
stia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharao-
nis narrat Exodus. Verum de iis siue magis, siue veneficis lo-
quitur Sapiēs, dū dicit: Exhorruisti illos Deus, quia horribilia
opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea vos scire
volo, non solum naturalia scrutari hos magos, verumetiam ea
quæ naturam comitantur, ac quodammodo exuunt, vt motus,
numeros, figuras, sonos, voces, concentus, lumina, & animi
affectus atq; verba. Sic Pſylli & Marſi convocabant serpen-
tes, alij alijs deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonauta-
rum tempestatem hymno compeſcuit: & Homerus narrat, V-
lyſi sanguinem verbis reſtrictum: & in lege duodecim tabu-
larum iis qui menses excantassent, pœna constituta est: vt non
dubium sit magos etiam solis verbis, & affectibus, alijsq; simi-
libus, non in seipſos modò, sed etiam in res extraneas sæpe mi-
rum aliquem producere effectum: quæ omnia non secus vint
inſitam in res alijs profundere, illasque ad se trahere, vel abs
se repellere, seu alio quovis modo efficere putant, quàm ma-
gnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamas &
allium magnetem ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac
concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia &
coelestia, sed etiam intellectualia & diuina Iamblichus, Pro-
clus atque Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi
posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio & ma-
gia fatetur; scilicet per huiusmodi rerum consensum, ma-
gos etiam numina evocare solitos. Ad tãtam enim quidam eo-
rum deuoluti sunt insaniam, vt ex diuersis stellarum constel-
lationibus, per temporum intervalla, & quadam proportio-
num ratione ritè obseruatis, constructam imaginem cœlitum
nutu vitæ intellectuſq; spiritum accepturam putent, quò con-
sulentibus illam, respondeat, & occultæ veritatis arcana re-
uelet. Hinc patet, hanc naturalem magiam nonnunquam in

goetiam theurgiam reclinatam, sapissime malorum demonum vasaframentis, erroribusq; obretiri.

De goetia & necromantia.

Ceremonialis autem magiae partes sunt goetia atq; theurgia. Goetia, immundorum spirituum commercii, inauspicata, nefariae curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamentis concinnata, omnium legum placitis est exterminata & execrata. Huius generis sunt, quos necromanticos & maleficos hodie nuncupamus.

Gens invisa Deis, maculandi callida caeli,
 Quas genuit natura mali, qui sidera mundi,
 Iurâq; fixarum possunt pervertere rerum.
 Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
 Aetherea sub terras adigunt, montesque revellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorum inclamant animas, & illi quos veteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquii oraculi eliciunt, & qui daemones paredros circumferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in vitro: per quos se prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariam procedunt. Nam alij daemones malos virtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, advocare & cogere student: quippe cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, non mirum si goetici, & quiq; etiam infideles, Pagani, Iudaei, Saraceni, & cuiuscunque prophani collegij, siue sectae homines, diuini nominis invocatione daemones astringant: alij autem nefandissimi, detestando, & omnibus ignibus plectendo scelere, se daemonibus submittentibus, illis sacrificant, & adorant, idololatrae, & vilissimae deiectionis rei effecti sunt: quibus criminibus etsi priores non sunt obnoxij, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti daemones invigilant semper, quod errantes nos decipiant. Ex horum verò goeticorum anagyri, profluxerunt omnes isti tenebrarum libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsul-

rus appellat, protinusq; corrumpendos esse statuit. Cuiusmodi
 prius excogitasse dicitur Zabulus quidã illicitis artibus de-
 ditus: deinde Barnabas quidam Cyprius, & hodie adhuc con-
 fictis titulis circumferuntur libri sub nominibus Adæ, Abelis,
 Enoch, Abrahamæ, Salomonis: item Pauli, Honorij, Cypriani, Al-
 berti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorum
 nugæ stultè secuti sunt Alphonsus rex Castiliæ, Robertus An-
 glicus, Bachon, & Apponus, & pleriq; alij deplorati ingenij
 homines. Præterea non homines modò, & sanctos, & patriar-
 chas, & angelos Dei tam execrabilium dogmatum fecerunt
 autores, sed & libros à Raziæ, & Raphaele, Adami, & To-
 biæ angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspi-
 cienti suorum præceptorum canonem, ritum, consuetudinem,
 verborum & characterum genus, extractionis ordinem, insul-
 sam phrasim, apertè sese produnt, non nisi meras nugæ ac im-
 posturas continere, ac posterioribus temporibus ab omni an-
 tiquæ magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus es-
 se conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ
 religionis ceremoniis permixtis, insitisq; ignotis multis nomi-
 nibus & signaculis, vt pèrterreant rudes & simplices, & stu-
 pori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; ta-
 men propterea patet has artes fabulas esse. nam nisi reuera es-
 sent, atque per illas multa mira ac noxia fierent, non tam arctè
 de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas
 esse de terra. Cur autem goetici istis solis malis vtantur dæmo-
 nibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia
 Dei iussum expectant, nec nisi mundi corde, & vita sanctis
 hominibus congregiuntur: mali autem faciles se exhibent ad
 invocandum, falsò fauentes, & diuinitatem mentientes, sem-
 per præstò vt astu suo decipiant, vt venerentur, vt adoren-
 tur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus
 caute, atque in superstitionem procliues, faciliusque illudun-
 tur, ideo illis se præbet faciliores, faciuntq; ingentia prodigia.

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de aliis canunt poetæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipse etiã Sacræ literæ. Nam in libris Regum legimus Phytionissam mulierem, quæ erat in Endor, evocasse animam Samuelis prophetæ: licet plerique interpretentur non fuisse animam prophetæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpserit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit verus spiritus Samuelis, qui ante completum annum à discessu, ex corpore facile evocari potuit, prout docent Goetici. Quinetiam magi, necromantici, illud naturalibus quibusdam viribus ac vinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Oculta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerunt, vt corpora mortuorũ sepelirentur in loco sacro, & lumimbus sociarentur, aqua benedicta aspergatur, thure & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quosque super terram extiterint. Nam, vt aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal & quicquid in nobis super materia carnis malè disposita inmittitur, relinquitur in cibum serpenti: & vt ipsi vocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & vocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terrã comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Et in Isaia: Pulvis panis tuus: hoc est, corpus nostrum creatum ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, vt non amplius serpentis, sed Dei sit effectum, videlicet ex carnali spirituale, iuxta verbum Pauli dicentis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuũ cibum serpentis. Hanc itaque turpem & horridam carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illam aliquan-

do in

do in meliorem sortem, & spirituales transmutatas reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarunt, & multi hoc ipsum virtute deifici spiritus in hac vita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moyses, quorum corpora transmutata in naturam spirituales, non viderunt corruptionem, nec sicut cetera cadauera potestati serpentis relicta sunt. Atque hæc est illa disceptatio diaboli cum Michaelē de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goetia & Necromantia hæc satis.

De Theurgia.

Theurgiam verò pleriq; putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinòq; numine regatur: cum sæpissime tamen sub Dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus viribus, sed etiam certis ritibus & cæremoniis cœlestes, & per illas diuinas virtutes nobis cõciamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui Magi editis voluminibus pertractant. Omnium autem cæremoniarũ pars maxima, in munditia seruada consistit: primùm quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quæ circa corpus sunt, vt in cute, in vestibus, in habitaculis, in vasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorũ consuetudinem & contuitum disponit, & in sacris summopere efflagitur, iuxta verba Esaiæ: Lauamini, & mundi estote, & auferte malum cogitationum vestrarũ. Immunditia verò quia aerem frequenter & hominem inficit, mundissimũ illũ cœlestiũ & diuinorum influxũ disturbat, & mûdos Dei spiritus fugat. Verũ nonnunquã immundi spiritus, & deceptrices potestates, vt veneretur & adoretur pro diis, etiã hanc munditiã exquirũt. Ideo hic maxima opus est cautela, de quibus latè in libris nostris de Occulta philosophia differuimus. Verum de hac Theurgia, siue diuinorũ magia plura disputas Porphyrus, tãdem cõcludit, Theurgicis

consecrationibus posse quidem animā hominis idoneam reddi ad susceptionem spirituum & angelorum, ad videndos Deos: reditum verò ad Deū hac arte præstari posse, inficiatur omnino. Eius itaq; scholæ sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationum, & eiusmodi superstitionum plura, quæ eo ipso sunt perniciosiora, quo apparent imperitis diuiniora.

De Cabala. •

Verum occurrūt hic mihi verba Plinij, qui: Est & alia, inquit, Magices factio, à Moysè etiā nū & Latopæa Iudæis pendēs. quæ verba me de Cabala Iudæorū commonefūciūt, quā in montē Sima à Deo ipso Moysi datā penes Hebræos constās opinio est: ac deinceps per successionū gradus circa litterarū monumēta, vsq; in Ezræ tēpora posteriorib. sola viua voce tradita, quemadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Græcia Thebis scholas habuēre, tradebantur, in quibus discipuli memoriter doctorū præcepta tenentes, ingenio & memoria pro libris vtebātur: sic & Iudæi quidā literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac vocali traditione hāc collocarūt: vnde Cabala ab Hebræis, quasi solo auditu vnus ab altero receptio nuncupata est. Ars (vt fertur) peruetusta, nomē aut nō nisi recētib. tēporibus apud Christianos cognitū. Eius verò duplicē tradūt scientiā: vnā de Bresith, quā & Cosmologiā vocāt, videlicet rerū creaturarū naturalium & coelestium vires explicantē, & legis, Bibliæq; arcana philosophicis rationib. exponētē: quæ profectò hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur nāq; in sacris Heb. historiis, illū disputare solitū à cedro Libani, vsq; ad hyssopū: itē de iumentis, volucris, reptilibus & piscib. quæ omnia magicas quasdā naturæ vires præ se ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pentateuchum, et plures Thalmudistæ hāc insēcuti sunt. Alterā verò eius scientiā vocāt de Mercaua, quæ est de sublimiorib. diuinarū angelicarūq; virtutum,

virtutū, ac sacrorum nominū et signaculorū contemplationibus quædā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, numeri, figuræ, res, & nomina, & elementorū apices, ac lineæ, puncta & accētus, nomina sunt profundissimarum rerum, et magnorum arcanorum significatiua. Hanc rursus bifariam fecant: in Arithmantia videlicet, quæ Notariacōn vocatur, de angelicis virtutibus nominibus signaculisq; etiā dæmonū ac animarum conditionibus tractans: atq; in Theomantia, quæ diuinæ maiestatis mysteria, emanationes, sacræq; nomina, & pētacula scriptatur: quā qui norit, hunc aiunt admirādis pollere virtutibus, ita quod dum velit, futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dæmones & angelos ius habeat, et miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse, virgā in colubrum, aquas in sanguinē vertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignem cum grandine, vesicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitum omne ab homine vsq; ad pecus interemisse: suosq; deducētem mare aperuisse, fontem de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes per diem, columnam ignis per noctem, suis prætermisisse, vocem Dei viuentis ad populum è caelis devocasse: arrogantes igne, murmurantes lepra, percussisse: malè merentes subita strage, aliōs terræ hiatus absorptos affecisse, populum cœlesti cibo pauisse: serpentes placasse: venenatos curasse: numerosam turbā ab infirmitate, vestes eorum à corrosione conseruasse: & hostium victricem reddidisse. hac deniq; miraculorū arte et Iosue stare solem præcepisse, Heliā ignem in adversarios è cœlo devocasse, puerū mortuum vitæ restituisse: Daniele leonū orā perstrinxisse: tres pueros in camino aestuantis incendiū carmina luisse. Porro hac arte astruunt perfidi Iudæi etiam Christum tam admirāda sepe fecisse. Salomonem quoq; hanc percalluisse, atq; ex ea artem contra dæmones, eorundemq; vincula & coniurationum modos, ac contra morbos, excantamentata tradidisse, vt autor est Iosephus. Verū ego Deum Moysi,

cæterisq; prophetis multa, quæ contineretur sub cortice verborum legis, prophano vulgo non communicanda mysteria retexuisse, vt non dubito, sic hanc, quam iactant Hebræi Cabalæ artem, quam ego multo labore aliquando scrutatus sum, non nisi meram superstitionis rapsodiam, ac Theurgicam quandam Magiam agnosco: quod si (quod Iudæi iactant) à Deo profecta, ad vitæ perfectionem, ad hominum salutem, ad Dei cultum, ad intelligentiæ veritatem conduceret, profectò spiritus ille veritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnem veritatem, hanc vsque in hæc postrema tempora, suam non celasset Ecclesiam: quæ profectò omnia nouit quæ sunt Dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata & profecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque enim linguae par est & eadem virtus, modò par sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cælis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur virtutem, præter vnum nomen I E S V, in quo recapitulantur & continentur omnia. Hinc Iudæi in diuinis nominibus peritissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt, sicut prisca illorum patres. Quod autem experimur, & videmus, huius artis (vt vocant) revolutionibus sæpe miras magnorum mysteriorum à Sacris literis extorqueri sententias, totum hoc nihil aliud est, quàm lusus quidem allegoriarum, quas ociosi homines, in singulis literis & punctis, & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus facile patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt atque refingunt: quæ etsi nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen probare, nec evincere queunt, quin iuxta verba Gregorij, eadem facilitate contemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis characteribus & versibus, insertis varijs imaginibus, qui quaque versus lecti, per quælibet superficiem ac imaginum lineamenta sacrum aliquod denunciant mysterium, depictæ illic histo-

riæ representatiuum : quæ etiam ex prophanis literis extorqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgilij carminibus compositas de Christo centones legerit : quæ omnia & eiusmodi, sunt speculationes ociosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem vestrum puto tam stolidæ cervicis, qui de iis credat aliquam haberi artem vel scientiam. Est itaque nihil aliud hæc Iudeorum Cabala, quàm perniciosissima quædam superstitio, qua verba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt : & alterum ex altero facientes, soluunt membra veritatis, sermones, inductiones, & parabolâs hinc inde ex propriis fictionibus construunt, aptare illis volunt eloquia Dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare ; calumniantur legem Dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant violentas & blasphemâs perfidiæ suæ inferre probationes. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese invenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & virtutes, & miracula sese perficere, sine rubore, magnâque audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto & in umbram eius inhians, perdidit escam : sic perfidum hoc & duræ cervicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas vanitates sua artificiosa : sed superstitiosa Cabala impetum faciens, amittit panem vitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit verbum veritatis. Ex hoc Cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniâni heretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis Græcam quandam Cabalam commentati sunt, omnia Christiana fidei mysteria pervertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construunt corpus, quod

vocant veritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in Evangelicis literis inveniri veritatem: quia variae sunt, & alicubi sibi repugnantes, pleneq; parabolis scriptae, ut videntes non videant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed caecis & errantibus iuxta suae caecitatis & erroris capacitatem propositas: latentem verò sub illis synceram veritatem solis perfectis, non per scripta, sed per viuae vocis successivam pronunciationem esse creditant, atque hanc esse, illam Alphabetariam & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secreto manifestavit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim haec altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio servari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima haereseos monstra fabricare novit.

De praestigiis,

Sed redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est praestigiorum artificium, hoc est illusionum, quae secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatoris fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, daemonumq; fallaciis, quam etiam certis fumigiorum vaporibus, luminibus, phyltris, collyriis, alligationibus & suspensionibus: praeterea annulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmaciis, & instrumentis, naturali coelestiq; virtute perpetratur. Multa & manuum promptis subtilitate & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri videmus, quos idcirco chirosofos: hoc est, manus sapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri praestigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam praestigiatores refertissimum convivium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursum evanuisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numana

Pompilium etiam istiusmodi præstigiis vsum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculum aliquando fistitasse, ut quæ collibuisse, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obverso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poetis, traditum ab historicis, & à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines a fini, vel equi, vel alia animalia, oculis fascino, aut perturbato medio, idque arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorum preces ab ipso Deo, sicut in sacris literis legimus de Heliseo propheta, obseffo ab exercitu regis vallantis Dothaim. Verum puris & aperti à Deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à vulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier videbatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, præstigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor: aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: verum de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascino imaginantur, præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentiae veritatem. Eiusmodi nanque artificij finis est, non facere simpliciter, sed vsque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nullum compareat vestigium. Iam itaque ex his quæ dicta sunt patet, non aliud esse magiam, quam complexum idololatriæ, astrologiæ, superstitionisq; medicinæ. Iamq; etiam à magis magna hæreticorum caterua in Ecclesia orta est, qui sicut Iannes & Mambres resisterunt Moysi, sic illi resisterunt Apostolicæ veritati. Horum princeps fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione, Simoni sancto Deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius & Irenæus. Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum

omniū seminario, per multas successiones monstroſi Ophitæ, turpes Gnoſtici, impij Valentiniani, Cerdoniani, Marcioniſtæ, Montaniani, & multi alij hæretici prodierunt, propter queſtum, & inanem gloriam, mentientes adverſus Deum, utilitatem nullam, neque beneficia hominibus præſtantes, ſed decipientes, & in perniciem, & in errorem mittentes: & qui credunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verùm de Magicis ſcripſi ego iuuenis adhuc, libros tres, amplo ſatis volumine, quos de Occulta philoſophia nuncupavi, in quibus quicquid tunc per curioſam adoleſcentiam erratum eſt, nunc cautior, hac palinodia recantatum volo: permultum enim temporis & rerum in his vanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quo ſciam quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicumque enim non in veritate, nec in virtute Dei, ſed in eluſione demonum, ſecundum operationem malorum ſpirituum, diuinare & prophetare præſumunt, & per vanitates magicas, exorcifinos, incantationes, amatones, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præſtigia & phantaſmata oſtendentes mox ceſſantia, miracula ſeſe operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre, & Simone Mago æternis ignibus cruciandi deſtinantur.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE

Henrici Cornelij Agrippæ lib. III.

Finis.

LIBER

LIBER QVARTVS

DE OCCVLTÀ PHILOSOPHIA, SEV
de Cæremoniis Magicis, H. C. Agrip-
pæ adſcriprus.

IN libris nostris de Occulta philosophia, non tam compendiosè, quàm copiosè declarauimus ipsius Magiæ principium, & rationalitatem, & quomodo experimenta elicienda & componenda sint, ad quoscunq; mirabiles effectus producendos. Verùm, quoniã illic Theoricè magis quàm practicè, quædam etiam minus completè, quædam verò figuratiuè, & quasi sub ænigmate traduntur: vt aliquando illa, quæ summo studio, diligentia, & curiosa exploratione adepti sumus, rudioribus quibusque exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum de Occulta philosophia, omniũq; Magicarum operationũ conſecimus, dabimus tibi intemeratæ veritatis, & inexpugnabilis Magiæ disciplinæ, sanctorum numinum documenta & experimenta iucundissima, vt quemadmodũ legendo libros de Occulta philosophia, cupidè hæc scire desideras; ita legendo hũc librum, de illis veraciter triumphes. Quare ipsum intra secreta religiosi pectoris tui penetrabilia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato.

Illud verò scias, quòd nomina intelligentiarum præſidentium vnicuique Planetarum, secundum hunc modum constituuntur: nempe ex figura mundi, collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, secundum successionem signorum, per singulos gradus, atq; ex singulis gradibus ab ipso Planeta aspectis, facta projectione, à gradu ascendenti. Conſimili ratione nomina Principum malorũ Spiritum, sub singulis Planetis præſidentium accipiuntur ordine retrogrado, facta projectione,

contra successionem signorum ab initio septimæ domus. Nomen verò supremæ intelligentiæ, quam plerique animam mundi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, secundum rationem iam traditam. Et per oppositum modum colligitur nomen magni Dæmonis, super quatuor angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum spirituum, præfidentium æreis potestatibus, colliges super quatuor angulis domorum succedentium: ita videlicet, ut ad nomen boni spiritus eliciendum fiat proiectio, secundum successionem signorum incipientium à gradu ascendenti: ad nomen verò mali spiritus, e converso.

Illud autem scias, quòd nomina malorum spirituum per has tabulas extrahuntur, ex nominibus tam bonorum, quam malorum spirituum: ita tamen, quòd si ingrediemur tabulam cum nomine spiritus boni secundi ordinis, nomen mali spiritus extractum erit de ordine principum & gubernatorum. Si autem ingrediamur tabulam cum nomine spiritus boni tertij ordinis, vel cum nomine mali spiritus gubernatoris, quocumque modo extracti, siue per hanc tabulam, siue ex figura cœlesti: nomina quæ ex his procedunt, erunt malorum dæmonum, ministrorum inferioris ordinis.

Illud autem sciendum, quòd quoties ingredimur tabulam hanc cum spiritibus bonis secundi ordinis, ipsa nomina extracta sunt secundi ordinis. Et si sub illis extrahimus nomen mali spiritus, ipsum est de superiori gubernatorum ordine. Idem est si ingredimur cum nomine spiritus mali superioris ordinis. Si verò ingredimur hanc tabulam cum nominibus spirituum tertij ordinis, siue spirituum ministrorum tam bonorum quam malorum, nomina extracta erunt spirituum ministrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum, viri non parvæ authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere voluerunt: ita ut per easdem tabulas, etiam ex nomine officij vel effectus alicuius
nomen

nomen spiritus tam boni quàm mali inveniatur, per eundem modum qui supra traditus est, accepto nomine officij vel effectus in columna literarum in sua linea, sub suo sidere. Et huius quidem grauis author est Trismegistus: qui cum banc calculationem Aegyptijs literis tradiderit, non ineptè etiam ad alias aliarum linguarum literas referri potest, ob rationes signis as signatas. Omnium siquidem, qui de nominibus spirituum elicendis tractarunt, primus ille extitit. Vis ergo, atq; secretum, magistrumq; quomodo rectè riteq; sacra spirituum nomina eliciuntur, in vocalium dispositione consistit, quæ nomen spiritus efficiant, & quibus nomen rectum, ac ritè sonorum constituitur. Hoc autem artificium ita perficitur, primò in locandis vocalibus illarum literarum, quæ per calculationem figuræ cœlestis inveniuntur, ad nomina spirituum secundi ordinis bonorum atq; malorū præsentium & gubernatorum elicenda erit advertendum. Et hoc in bonis ita perficitur: cõsideratis stellis, quæ literas constituent, et in ordinem locatis, primò subtrahatur gradus vndecimæ domus à gradu stellæ, quæ prior est in ordine: & quod inde remanet, proiciatur à gradu ascendenti: & ubi numerus ille desinit, ibi est pars vocalis primæ literæ. Incipe ergo ab illa proiicere vocales illarum literarum secundum suum numerum & ordinem: & quæ ceciderit in locum stellæ, quæ prior est in ordine, ea vocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps inuenias partem secundæ literæ, subtrahendo gradum stellæ quæ secunda est in ordine à stellâ priori: & quod remanet, proiice ab ascendente. Et hæc est pars, à qua incipias projectionem vocalium: & quæ ceciderit supra secundam stellam, ea est vocalis secundæ literæ. Et ita consequenter investigabis vocales sequentium literarum, semper subtrahendo gradum stellæ sequentis, à gradu stellæ proximè præcedentis. Et omnes projectiones atque numerationes, in nominibus bonorū spirituum fieri debent secundū successionem signorum. In nominibus verò malorum spirituum, ubi in bonis

sumitur gradus vndecimæ domus, in istis sumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes verò & projectiones omnes fiant cum signorum successione, initium sumendo à gradu decimæ domus. In nominibus verò per tabulas extractis, alio modo vocales locantur. Primò enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipsum constituens, & sic numeratur, ab initio columnæ primæ literæ, vel sub qua nomen extrahitur: & litera in quam incidit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo distantiam vnius ab altera, secundum ordinem Alphabeti. At numerus illius distantie projicitur ab initio suæ columnæ: & ubi desinit, ibidè est pars prioris vocalis. Ab illa ergo projice vocales ipsas, suo numero & ordine, in eadè colūna: & quæ ceciderit super primam literam nominis, illa sibi erit attribuenda. Sequentes autem vocales inuenies, accipiendo distantiam à præcedenti litera, ad sequentem: & sic consequenter, secundum successionem Alphabeti. Et numerus distantie illius, numeratur ab initio suæ columnæ: & ubi ceciderit, ibi est pars vocalis questæ. Ab illa ergo projice vocales, vt supra diximus, & quæ ceciderint supra suas literas, eisdem attribuantur. Si verò vocalis aliqua supra vocalem ceciderit, prior cedat posteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem consimili via procedas: nisi quod facias numerationes ordine contrario & reuerso, contraque successionem Alphabeti, & contra ordinem columnarum, videlicet ascendendo.

Nomen Genij boni, vniuscuiusque hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philosophia, secundum illum modum non parvæ authoritatis, nec modici est fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quosdam alios modos, non vanis innitentes rationibus. Et ex ij vnus est, accipiendo in figura natiuitatis, quinque loca Hylegiorum. Quibus notatis, projiciantur characteres literarum suo ordine, & numero, ab initio Arietis: & quæ literæ ceciderint in gradus dictorū locorū
secun-

secundum ordinem & dignitatem illorum, dispositæ & combinatæ, nomen Genij constituunt. Est alius modus: Accipiantur Almutel, hoc est stellæ dominatrices, super dictis quinque locis: & fiat proiectio à gradu ascendenti, colligendo literas cadentes super Almutel, quibus secundum dignitatem suam locatis in ordinem, nomen Genij constituunt. Est adhuc alius modus ab Aegyptiis in obseruantia multum habitus: faciendò proiectionem, à gradu ascendenti, colligendo literas, secundum Almutel vndecimæ domus, quam domum, bonum Dæmonem vocant: quibus, secundum dignitatem suam locatis, Geniorum nomina constituuntur. Malum verò Genium consimili ratione elicimus: præter quàm quòd proiectiones sunt contra ordinem & successionem signorum. Et vbi in bonis, proiicimus ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ. Vbi in bono numeramus à gradu ascendenti, in malo proiicimus à gradu septimæ domus. Secundum Aegyptios verò colligitur nomen Genij, secundum Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem vocant. Et omnes isti ritus, vnà cum aliis, qui in libro tertio de Occulta philosophia à nobis traditi sunt, per cuiuscunque linguæ characteres fieri possunt: cum istis omnibus (vt suprà diximus) in se mysticus & diuinus numerus, ordo, atque figura. Vnde evenit, eundem Genium diuersis nominibus posse vocari. Alij verò ex nomine ipsius spiritus, boni vel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaque coelestes constant è lineis & capitibus. Capita sunt sex, iuxta sex stellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo, cum Sole stellam tenet, vel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, semi circulum triangulum, siue vncum rotundum vel acutum. Quarta cum Marte, virgulam penetrantem lineam, siue quadratum rectum vel obliquum. Quinta, cum Venere & Mercurio, virgulam,

siue punctum caudatum, ascendentem vel descendentem. Sextid cum luna, puncta denigrata. Quæ omnia in sequenti tabula videre poteris. Positis itaque capitibus secundum situm stellarum in figura cæli, tunc lineæ protrahendæ sunt secundum naturarum convenientiã. Et hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarum verò erectionibus, positis capitibus secundum eorum in se inuicem aspectum et antisicia lineæ protrahantur.

	Stelle.	Capita.	Lineæ capitibus iunctæ.
I.	☉	✱	✱ ———— †
II.	♃	◊	◊ ———— ◊
III.	♄	♁	♁ ———— ♁
III.	♅	♁	♁ ———— ♁
V.	♆	♁	♁ ———— ♁
VI.	♁	♁	♁ ———— ♁

Quando verò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, vel facie signorum, qui ex stellis eiusdem magnitudinis et naturæ constant: tunc posito stellarum illarum numero secundum suum situm et ordinem, contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quam copiosè id fieri potest.

Characteres verò, qui secundum nomen spiritus extrahuntur, componuntur per tabulam sequentem, dando unicuique literæ nominis id quod sibi ex tabula cõgruit: quemadmodum intuenti faciliè patet. Sed est in hoc non modica difficultas, quãdo videlicet litera nominis ceciderit in lineam figurarum vel literarum, vt sciamus quæ figura, vel quæ litera sumenda sit. Hoc autem ita cognoscetur. Nam si in literarum lineam litera

eccede,

cecidit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis, ut puta secunda vel tertia: deinde quod literas nomen ipsum complectitur, ut quinque vel septem: & multiplica hos numeros in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggregatum proiice ab initio literarum, secundum successionem Alphabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est quæ poni debet in caractere illius spiritus. Si autem litera aliqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum erit. Accipiatur numerus, quota hæc litera est in ordine nominis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in ordine Alphabeti, & aggregatum diuidatur per nouem: residuum indicat figuram vel numerum in caractere locandum. Potest enim poni vel figura Geometria, vel figura numeri Arithmetica, quæ tamen non debet nouenarium, siue nomen angulos excedere.

Characteres bonorum spirituum.

Punctus Simplex,	Rotundus,	Stellatus.
		
Linea recta stans,	Iacens,	Obliquans.
		
Linea curva arcuata,	Vndosa,	Dentata.
		
Intersectio recta,	Inhærens,	Adhærens Separata.
		

Intersectio obliqua simplex, Mixta, Multiplex.

Perpendicularum rectū, dextrū, Sinistrum, Neutrum.

Figura Integra, Diminuta, Mediatā.

Litera Inherens, Adherens, Separatā.

Characteres malorum Spirituum.

Linea recta, Curva, Reflexa.

Figura Simplex, Penetrans, Fracta.

Litera Recta, Retrograda, Inversa.

Flamma,

Ventus

Fluuus.

Maffa,

Pluuia,

Lutum.

Volatile,

Reptile,

Serpens.

Oculus,

Manus,

Pes.

Corona,

Crista,

Cornua.

Sceptrum,

Gladius,

Flagrum.

Characteres verò, qui per spirituum reuelationem accipiuntur, exinde virtutem habēt: quia ipsi sunt signacula quaedam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam constituentia: aut sunt signa miti foederis & promissæ fidei, seu obedientiæ: & ij characteres nulla alia ratione possunt indagari. Adhuc

ultra characteres, sunt malorum spirituum familiares quaedam
 figure & imagines, sub quarum forma invocantibus occurre-
 re & comparere solent: hæ autem imagines inveniuntur per
 tabulam sequentem, secundum rationem literarum consti-
 tium nomen ipsius spiritus, ita ut si qua litera in nomine ipsius
 spiritus pluries habetur, illius imago tenet principatum, cæte-
 ra suo modo commiscendo, ita ut quæ priores sunt ordines, iis
 superior pars corporis caput secundum suam figuram tribua-
 tur: quæ verò postremæ pedes & crura occupent. Sic mediæ
 literæ, mediæ corporis parti aliquid sibi simile tribuant, vel
 sessorem dent. Si verò aliqua acciderit contrarietas, quæ litera
 potior est numero, vincet: si verò æquales res, commiscebun-
 tur. Præterea si idem nomen ex tabula characterum in insigne
 vel instrumentum aliquod obtinuerit, id ipsum etiam obtine-
 bit in imagine. Cognoscere autem dignitates malorum spiri-
 tuum, per easdem tabulas characterum & imaginum poterim-
 us. Nam cuiuscunq; spirituum, ex tabula characterum accide-
 rit in insigne aliquod vel instrumentum, ipse dignitatem possi-
 det. Quòd si fuerit corona, dignitatem indicat regiam: si cri-
 sta, ducatum: si cornua, comitatum: si absque iis sceptrum, gla-
 dius, bidens, præfecturam indicat: similiter ex tabula imagi-
 num inuenies, qui regiam dignitatem præ se ferant. Ex coro-
 na dignitatem, ex instrumentis præfecturam iudica. Denique
 qui humana figura pollent, digniores sunt iis qui sub bestiarum
 imaginibus occurrunt: ipsi præterea equites præcellunt pedi-
 tes: & secundum omnium illorum commixtionum dignitates,
 præcellentiam spirituum iudicabis. Illud tamen scias, spiritus
 inferioris ordinis, cuiuscunque dignitatis fuerint, semper spi-
 ritibus sublimioris ordinis subesse. Et ita non est incon-
 veniens, reges atque duces subesse, & ministra-
 re præsidibus sublimioris or-
 dinis.

Formæ familiares spiritibus
Saturni.

♄

Apparent vt plurimum longo & gracili corpore, vultu iracundo, facies quatuor habentes, vnã in occipitio, alteram in sincipitio, & vtrasque rostratas. In vtroque genu apparent etiam facies: sunt coloris nigri & per- lucidi. Motus eorum est, ventorum agitatio, cum specie terre motus. Signum eorum est, terra alba, qualibet niue candidior.

Formæ autem particulares sunt:

Rex barbatus, draconem equitans.

Senex barbatus.

Mulier vetula, baculo innixa.

Porcus.

Draco.

Bubo.

Vestis nigra.

Falx.

Iuniperus.

Formæ familiares spiritibus
Iouis.

♃

Apparent corpore sanguineo & cholericò, mediæ staturæ, horribili motu, visu mitissimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum, est coruscatio, cum tonitru. signum eorum, apparebunt iuxta circulum homines, qui in specie à leonibus deuorabuntur.

Formæ autem particulares sunt:

Rex gladio evaginato ceruum equitans.

Homo mitratus longo vestitu.

L a

Puella cum laurea corona, ornata floribus.

Taurus.

Cervus.

Pauo.

Azurina vestis.

Gladius.

Buxus.

Formæ familiares Spiritibus
Martis.

Apparebunt longo tempore, cholericò ; & aspectu turpissimo: colore subfusco ; & quasi ruffo, cornibus ferè cervinis, & vnguibus griphi: mugiunt instar taurorum insanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis. Signum afferent in specie, fulgur & tonitru iuxta circumulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans.

Vir armatus.

Mulier clypeum in femore tenens.

Hircus.

Equus.

Cervus.

Rubra vestis.

Lana.

Multiceps.

Formæ familiares Spiritibus
Solis.

Apparent ut plurimum amplò & magnò corpore, sanguineo & crasso, aureò colore super tincto sanguine. Motus eorum est, cœli coruscatio: & signum eorum est, commouere sudorem invocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex

Rex habens sceptrum, leonem equitans.

Rex coronatus.

Regina cum sceptro.

Avis.

Leo.

Gallus.

Vestis crocea, vel aurea.

Sceptrum.

Caudatus.

Formæ familiares spiritibus
Veneris.

Apparent corpore pulchro, mediæ stature, amabili & iucundo aspectu, colore albo vel viridi, desuper aurato. Motus eorum, est sicut stella clarissima. Pro eorum signo videbuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ invocantem ad ludum concitabunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans.

Puella pulchrè vestita.

Puella nuda.

Capra.

Camelus.

Columba.

Vestis alba vel viridis.

Flores.

Sabina herba.

Formæ familiares spiritibus
Mercurij.

Apparebunt ut plurimum corpore mediæ stature, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana

instar militis armati, colore perlucido. Motus eorum est sicut
nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt invocanti.

Formæ autem particulares sunt:

Rex vrsum equitans.
Adolescens pulcher.
Mulier colum tenens.
Canis.
Vrfa.
Pica.
Vestis versicolor.
Virga.
Baculus.

Formæ familiares spiritibus
Lunæ.

Apparebunt vt plurimum magno corpore, amplo, molli
& phlegmatico: colore instar nubis obscuræ & tene-
brose, vultu tumido, oculis rubeis, & aqua plenis, capite cal-
uo, dentibus aprinis. Motus eorum sicut ingens maris procel-
la. Pro eorum signo apparebit ingens pluuia iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex sagittarius damam equitans.
Paruulus puer.
Mulier venatrix cum arcu & sagitta.
Vacca.
Damula.
Anser.
Vestis viridis vel argentea.
Sagitta.
Multipes.

Ceterum de sacris pentaculis atque signaculis nunc dica-
mus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sa-
cra,

era, à malis eventibus nos præseruantia, & ad malorum dæ-
monum constrictiõnem & exterminationem nos adiuuantia,
bonosque spiritus allicientia, nobisque conciliantia. Con-
stant autem pentacula ex characteribus & nominibus bono-
rum spirituum superioris ordinis, vel ex sacris picturis sa-
crarum literarum seu reuelationum: versiculis adaptis, vel
ex figuris Geometricis, sacrisque Dei nominibus secundum
multorum rationem invicem compositis: vel ex omnibus iis,
aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem,
qui ad pentacula constituenda nobis vtilis sunt, ipsi sunt cha-
acteres bonorum spirituum, maximè bonorum, primi & se-
cundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo caracte-
rum genere, quod potissimè sacrum nuncupatur: deinde cha-
racteres illi, quos supra sacros vocauimus. Quocunque igitur
huiusmodi caractere instituto, circumducemus illum du-
plici circulo, in quo circumscribamus nomen sui angeli. Et si
volumus sibi addere nomen aliquod diuinum, spiritui ipsi,
suòq; officio congruum, maioris erit efficaciam. Et si secundum
numerorum rationem circumducere illi volumus angularem
aliquam figuram, id quoque fieri licebit. Sacrae autem pictu-
ræ, quæ pentacula constituunt, ipsæ sunt, quæ passim in Sa-
cris literis & Prophetis, tam veteris quam noui Testamenti
traduntur: vtputa figura serpentis in cruce suspensi, & con-
similes, quarum multa copia ex Prophetarum visionibus, vt I-
saia, Danielis, Esdrae, & aliorum, tum ex reuelatione Apoca-
lypsis inveniuntur: & nos de illis locuti sumus in libro tertio
Occultæ Philosophiæ, vbi de sacris mentionem fecimus. Po-
sita itaque aliqua huiusmodi sacrarum imaginum pictura, cir-
cumdetur duplici circulo, cui inscribatur nomen aliquod di-
uinum, ipsi figuræ effectum q; aptatum & conforme: vel circun-
scribatur illi versiculus, ex parte corporis sacrae scripturae
sumptus, qui desideratum effectum polliceatur vel deprecetur:
vt puta, si fiat pentaculum ad victoriam & vindictam con-

tra inimicos tam visibiles quàm invisibiles, figura sumi potest ex secundo libro Machabæorum : videlicet, manus tenens aureum ensen evaginatum, cui circumscribatur versiculus ibidem contentus : scilicet, Accipe gladium sanctum, munus à Deo, in quo concides adversarios populi mei Israel. vel etiam circumscribatur ei versiculus Psalmi quinti : In hoc fortitudo brachij tui, ante faciem tuam, ibi mors, vel aliquis alius consimilis versiculus. Si verò nomen diuinum illi circumscribere libuerit, accipiatur nomen aliquod significans timorem, gladium, iram, vindictam Dei, vel aliquod simile nomen desiderato effectui congruum. Et si figuram angularem conscribere libuerit, accipiatur secundum numerorum rationem, sicut docuimus in libro secundo Occultæ philosophiæ, ubi de numeris egimus. Et ita de similibus operibus. Et ex hoc genere sunt duo pentacula sublimis virtutis et magnæ potentiae, et ad consecrationem experimentorum ac spirituum perutilia et necessaria. Ex iis vnum est, quod habetur Apocalypsis capite primo, scilicet figura maiestatis Dei, sedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, ut ibi habetur. Cui circumscribatur, Ego sum alpha et omega, principium et finis, qui est, qui erat, et qui venturus est omnipotens. Ego sum primus et nouissimus, viuus, et fui mortuus : et ecce sum viuens in secula seculorum. et habeo clauas mortis, et inferni. Deinde circumscribantur hi tres versiculi : Manda Deus virtuti tuæ, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis : Fiant tanquam puluis à facie venti, et angelus Domini coartans eos : Fiant viæ illorum tenebræ ac lubricum, et angelus Domini persequens eos. Præterea circumscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Adonay, Iah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua et oculi septem, et sub pedibus fiber, septem sigillis obsegnatus : sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circun-

circunſcribatur verſiculus iſte, Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix David. Aperiam librum, & ſoluam ſeptem ſignacula eius. Et alter verſiculus, Vidi ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Et circunſcribantur ei decem nomina generalia, vt ſuprà.

Quæ verò pentacula conſtituuntur ex figuris & nominibus, hunc ordinem obſervant. Nam poſita aliqua figura conſormi alicui numero, ad aliquem certum effectum ſiue virtutem; inſcribatur illi in ſingulis angulis nomen aliquod diuinum deſideratæ rei vim obtinens: ita tamen quod huiusmodi nomen totidem ſit literarum, quantum numerum figura conſtituat: aut quòd literæ nominis in ſe collatæ, figuræ numerum conſtituant, vel numerum aliquem qui per numerum figuræ ſine aliqua ſuperfluitate vel diminutione ſecari poſſit. Tale enim nomen inventum, vnum vel plura vel diuerſa, in ſingulis angulis figura inſcribatur. In medio verò figura ipſius nominis reuolutio tota, vel ſaltem principalis collocetur.

Sæpe etiam pentacula conſtituimus, facta reuolutione aliqua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo ſimplici circumducto, vel duplici, inſcribendo verſiculum aliquem ſacrū, nomini huic competentem, vel ex quo hoc nomen extractum ſit. Et hæc eſt ratio pentaculorum ſecundum eius modos diſtinctos, quam pro libito ad maiorem efficaciam, & virtutis intentionem extensionemq; poſſumus in ſe inuicem cum aliis multiplicare & commiſcere: vt ſi fiat deprecatio pro deſtructione inimicorum, recordemur quomodo Deus deſtruxerit faciem terræ in diluuiſo aquarum, Sodomam & Gomorram, per pluuiam ſulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari rubro, & ſi quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, & ſic de ſimilibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, recordemur ſalutis Noe in diluuiſo, tranſitus filiorum Iſrael in

mari rubro: & meminimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundem seruasse nauiculam periclitatē, ventisq; & fluctibus imperasse: & Petrum mergentem eduxisse ex aquis, et sic de similibus. Deniq; cum iis invocamus sacra quaedam nomina Dei, ea videlicet, quæ desiderij nostri sunt significatiua, & ad effectū optatum accommodata: vt ad destructionem inimicorum, invocamus nomina iræ, vindictæ, timoris, iusticiæ & fortitudinis Dei: ad evitandū verò aliquod malum, vel periculū, invocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, fortitudinis, bonitatis, & similia Dei nomina. Quandoq; etiā Deum precamur largiri nobis, ad id quod desideramus, executorem aliquem spiritū bonū, vnum vel plures, quorū id quod desideramus officiū est, illius nomen interferentes. Sæpe etiā malum spiritū aliquem ad homines cogendos, obtestamur, cuius nomen similiter inferimus: & hoc iuste, si ad malū tendit operatio, vt ad vindictam, pœnā, vel destructionem. Præterea, si quis versiculus in Psalmis vel aliqua parte Sacrarū literarū desiderio nostro congruus habetur, illum orationibus nostris inferimus, facta autem oratione ad Deum: quandoq; post ipsam convenit facere orationem ad executorem illū, quem nobis ministraturū optauimus in oratione præcedenti siue vnus sit, siue plures, siue angelus siue stella, siue anima siue ex heroibus. Talis autem oratio componi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia, vbi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaq; , vincula huiusmodi esse in triplici differentia. Nam primum vinculum est, quando coniuramus per res naturales: secundum componitur ex mysteriis religionis, per sacramenta, miracula, & huiusmodi: tertium constituitur per diuina nomina, sacraq; signacula. Et per huiusmodi vincula nō modò spiritum, sed etiam alias quascunq; creaturas ligamus: vt animalia, tempestates, incendia, diluuiā aquarum, & vim armorum. Sæpe etiam vtimur prædictis vinculis, non solum per modum

modum coniurationis, sed etiam per modum deprecationis & benedictionis. Præterea ad huiusmodi multum conducit coniungere, si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accommodata: ut puta in coniuratione serpentum, commemorando maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto. Præterea versiculum illum, Super aspidem & basiliscum ambulabis, &c. Superstitio etiam in iis plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis, ad id quod ligare, vel impedire intendimus: ut puta, ritus excommunicationis, sepulturæ, exequiarum, & huiusmodi.

Conuenit autem ut tractemus de consecratione, quæ fit per hominem, ad singulas res & instrumenta huic arti necessaria. Et huius virtus duobus potissimum perficitur: videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis, per quam fit consecratio. Nam in persona requiritur vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ utraq; per dignificationem & initiationem acquiruntur: deinde, quod ipsa persona hanc virtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte autem ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur cõsimilis sanctimonia, quæ vel per se inest ipsi orationi: ut si sit diuinitus ad hoc ordinata, quales habemus in plerisq; sacris Bibliorum eloquiis, vel quod sit virtute spiritus sancti ex ordinatione Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut inest sanctimonia orationi non per se, sed per commemorationem rerum sacrarum: ut puta Sacrarum literarum, historiariû, operum, miraculorum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, rerûmque sacramentalium, & consimilium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè per similitudinem aliquam attinere videbuntur: adhibita etiam sacrorum diuinorumq; nominum invocatione, cum sacrorum signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conferunt: ut sunt aquæ benedictæ, insperiones, sacri olei inunctiones, odorifera suffumigationes, ad cultum

religiosum adhibet. Atq; inde est, quòd in omni cõsecratione præcedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis, & fumigiorum adhibitis vndiq; cereis vel lampadibus benedictis lucentibus, nam sine lumine nullum sacramentum ritè perficitur. Illud etiam sciendum est, & firmiter obseruandum, quòd si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas potuit incidisse aliqua coinquinatio, tunc earum rerum exorcizatio atq; expiatio præcedere debet consecrationem: quæ res, tanquam virgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diuinarum virtutum influxus. Obseruandum etiam est, quòd in fine cuiuscunq; cõsecrationis, post orationem debitè prolatam, debet ipse consecrans, per verba de præsentì, in virtute & potestate diuina rem ipsam consecrandam inhalando benedicere cum commemoratiõne virtutis atque authoritatis suæ, prout illud magis ritè, intentòq; animo fieri poterit. Horum itaque nunc tibi exempla quedam ponemus, per quæ faciliè tibi patebit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamentum in mediò aquarum, quomodo in paradiso terrestri locauit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra rigatur vniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuiũ generale super omnem terram: & in destructionem exercitus Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris, & per medium Iordanis: & quomodo miraculosè eduxit aquam de petra in deserto, & eduxit fontem aquæ viuæ à dēte molari maxillæ asini ad preces Samsonis: item, quomodo posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ atq; salutis, in expiationē peccati originalis: itē, quomodo Christus baptizatus est in Iordane, qui per hoc mundauit & sanctificauit aquas. Inuocanda insuper sunt diuina nomina, ad hoc conformia: vt puta, quòd Deus sit fõns viuus, aqua viua, flumen misericordiæ, & huiusmodi. Sic in conse-

consecratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum, in pœnam, vindictam & expiationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum, ignis cōflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo Deus apparuit Mosi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præcessit filiis Israel in columna ignis, & quomodo ritè offerri, sacrificari & sanctificari nihil potest sine igne: item, quomodo instituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & aliundè sub aquis latentem inextinctum conseruauit, & huiusmodi consimilia. Inuocentur itaq; nomina Dei, ad hoc conformia, sicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis consumens est, & si quod est nomen ex diuinis nominibus, quod ignem sonet: aut nomina consimilia, vt splendor Dei, lux Dei, lumen Dei. Sic in consecratione olei & fumigiorum commemoramus sacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exodum, de oleo vnctionis & nomina diuina, ad hæc conformia, quale est nomen Christus, quod vnctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades, ardentes ante faciem Dei, & huiusmodi. Benedictio verò luminis & cereorum & lampadum ab igne desumitur, & ara illa quæ flammæ fomitem immiserat, & si quid similitum in mysteriis est: vt illud de septem candelabris & lampadibus ardentibus ante faciem Dei. Hæc igitur sunt consecrationes, quæ in primis in omni sanctificatione necessariæ sunt, atq; præcedere debent, sine quibus nihil in sacris debite perficitur.

Post istas itaque ostendemus tibi consecrationes locorum, instrumentorum & consimilium. Consecraturus igitur locum aliquem, siue circulum, transumere poteris orationem Salomonis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum aspersione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemorando in benedictione mysteria: qualia sunt sanctificatio throni Dei,

montis Synai, tabernaculi, foederis, sancti sanctorum, templi Ierusalem: item, sanctificationem collis Golgotha, per crucifixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, montis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, & huiusmodi. Invocando nomina diuina, ad hæc conformia: vt locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei, ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, quæ circulo, vel loco consecrato scribendo occurrunt.

In cōsecrationibus verò instrumentorū & quarūcūq; rerum arti deseruientiū, simili via procedas aspergēdo illa aqua benedicta, & fumigando fumigio sacro, vngendo oleo sancto, consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo, cum oratione, sacra commemorando, ex Sacris literis, & religione & diuinis nominibus, quæ rei consecrandæ conformia videbuntur. Vt exempli gratia, in consecrando gladio, commemoremus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et quod habetur Machabæorum secundo, quòd Iudæ Machabæo diuinitus & miraculosè missus est gladius, & si quid consimile est in Prophetis: vt illud, Accipite vobis gladios bis acutos.

Consimili via consecrabis experimenta, & libros, & quicquid consimile est in Scripturis, picturis & huiusmodi: aspergendo, fumigando, in vngendo, signādo, & benedicendo cōmemorationibus sanctis, commemorando sanctificationes ex mysteriis: vt, sanctificatio tabularū, decem præceptorū, quæ datæ sunt Mosi à Deo in mōte Synai: itē, sanctificationem testamēti Dei, veteris & noui: sanctificationē legis, prophetarū et Scripturarū, quæ per Spiritū sanctū promulgatæ sunt. Commemorentur præterea nomina diuina, adhæc cōformia: vt sunt testamentū Dei, liber Dei, liber vitæ, sciētiae Dei, sapientiæ Dei, & huiusmodi. consimili ritu & personalis cōsecratio perficitur.

Sed est adhuc alius consecrationis ritus mirificè potens, & multæ efficacis, & hic è generibus superstitionum est: quando videlicet ritus consecrationis, vel collationis alicuius sacramēti in

ti in ecclesia transfertur ad illam rem, quam consecrare volumus: vtputa, transferendo ritum baptismi, & huiusmodi.

Sciendum etiam, quòd votum, oblatio & sacrificium, vim consecrationis habent tam realis, quàm personalis: & sunt tanquam pacta quaedam & conventiones inter nomina illa, quibus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inhaerentia ad desiderium & optatum effectum: vtputa, quando res nostras, vt sumigia, vnctiones, annulos, imagines, specula, & ea quæ minus materiæ participant, vt numina, signacula, pentacula, incantamenta, orationes, picturas, scripturas, certis nominibus deuouemus, offerimus & sacrificamus, quemadmodum de iis latius dictum est in libro tertio de Occulta philosophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum dæmonum ministerio plurimum vtuntur, ritus quidam invocandi spiritus per libræ antè consecratum, qui rectius liber spirituum dicitur. de eo nunc pauca dicenda sunt. Est enim liber hic consecratus, malorum spirituum liber, suo nomine & modo ritè compositus: cui spiritus inscripti, præsentaneam obedientiam sacro quodam suo iuramento deuouerunt. Hic itaq; liber fit ex charta mundissima, quæ nondum in vsu aliquo habita est: plurimi virgineam chartam vocant. Inscribitur autè liber hoc modo, vt à sinistris locetur imago spiritus: à dextris verò character ipsius, cum iuramento desuper scripto, continente nomen spiritus, & dignitatem ac locum cum officio & potestate. plures autem hunc librum aliter componunt, vel characteres vel imaginem omittentes: efficacius tamen est, nihil eorum, quæ conducere possunt, neglexisse. Obseruantur præterea circumstantiæ locorum, temporum, horarum, secundum quod stellis ipsis, quibus spiritus ij vel illi subsunt, congruere videntur, adhibito situ, ritu & ordine. Qui libellus ita descriptus, & bene religatus, suis registris & signaculis distributum ornetur & conseruetur, ne aliquando in periculum operantis contingat ipsum post consecrationem in loco aliquo extra propositum aperire. Conseruandus præ-

terea erit, quàm reuerenter poterit. nam irreuerentiam animi pollutione & prophanatione, virtutem suam amitteret.

Composito itaque sacro libello, secundum modum iam traditum, duplici via ad consecrationem ipsius proceditur. Quarum vna est, vt convocatis illis singulis & omnibus spiritibus, qui libro inscripti sunt, ad circulum, secundum ritum & modum, quem infra docebinus, locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo. Et primò legantur in præsentia spirituum omnia iuramenta libello inscripta. deinde locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo, ibidem descripto: còganturq; spiritus omnes & singuli, vbi eorum imagines characteresq; depicti sunt, manus imponere, ipsumque speciale ac communi iuramento confirmare & consecrare. Quo factò, libellus reclusus recipiatur & obseruetur, vt supra diximus, spiritusq; secundum ritum debitum licentientur. Alia est via consecrandi librum spirituum faciliior quidem, & multè efficacior ad omnem effectum: nisi quòd in apertione huius libri spiritus non semper veniunt in aspectum. Hic itaq; modus talis est: Fiat liber spirituum, vt supra descripsimus: sed in fine ipsius scribantur invocaciones et vincula, coniurationesq; fortissimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde colligatur liber iste inter duas tabulas, siue laminas, quibus intrinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, quæ superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum ponatur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modo perfectò libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium adferatur libellus ad circulum in triuio, secundum artem quam inferius trademus: & ibi, primùm aperto libello, consecretur secundum ritum & modum, quem supra diximus de consecratione. Quo factò invocentur singuli spiritus libello inscripti suo modo & situ, coniurandò ter per vincula in libro descripta, vt veniant ad locum illum intra triduum præstare obedientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc in-

uolutò

uoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibiq; occludatur. Et tunc destructo circulo, absque quòd licententur spiritus, recedatur ante ortum solis: die verò tertia circiter mediam noctem revertatur: reformetq; circulū: et genitibus flexis, facta oratione & gratiarū actione ad Deum, & formato sumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiatúrq; libellus, nō aperiēdo ipsum, & seruetur. Tūc licētiatis spiritibus suo modo destruatq; circulo, ante quā sol ascendat recedatur. Et hic vltimus consecrandi ritus, vtilis est ad quaecunq; scripta & experimenta, quæ ad spiritus diriguntur, locādo ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, vt suprà ostensum est.

Operaturus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritibúsq; minimè molesto, sitúsque sit versus spiritus regionem. Tunc aperiatur sub registro debito: invoceturq; spiritus per iuramētum suum ibidem descriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per vincula, in fine libelli posita: obtentóq; desiderato effectu, spiritū licentiabis.

Nunc de invocatione spirituum tam bonorum quàm malorum videamus. Boni spiritus diuersimodè à nobis invocantur, diuersimodèq; nobis occurrunt. Nam vigilantibus aperte loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, vel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicumque igitur bonum spiritum ad colloquium cōspectumq; invocare voluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum vnum, est circa dispositionem invocantis: alterum, circa ea quæ extrinsecus adhibentur invocationi, pro conformitate spiritus invocandi. Oportet itaq; invocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè dispositum esse: in primis videlicet cōfessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, recteq; expiatum, quotidie abluendo se aqua benedicta. Præterea invocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusq; exteris secu-

laribusq; negociis, quātū fieri poterit, segregatū. Ieiunia quoq; per hos dies obseruabit, secūdū quod sibi videbitur posse fieri. Quotidie etiā ab oriente sole vsq; in occasum, in loco invocationis, vestitus veste sacra & linea, septies cum interpellatione faciat ad Deū & angelos invocandos deprecationem, secūdū eū quē antē docuimus, modū. Numerus verò dierū parasceues & preparationis, est communiter lunationis integræ: alius verò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierū quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc invocandi ritum, primum est, vt eligatur locus mundus, castus, oclusus, quietus, semotusque ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcizandus est, atq; consecrādus: atq; in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab vtraq; parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obtecta syndone, vel linteo mundo, quæ vsq; in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoque habebis preciosum fumigium & oleum vnctionis purum, vtraq; consecrata seruentur. Thuribulum quoq; in capite altaris sitū, quo accenso et benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiā vestem longā e lino candido, ante & retrò clausam, quæ totum corpus & pedes cooperiat, quam cingulo simili præcingas. Vitam etiā acutam, mitræ consimilem, ex lino mundo habebis: in cuius anteriori parte infixæ sit lamina aurea vel aurata cum inscriptione nominis Tetragrammaton, quæ omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingressurus cutem locum sacrum non nisi prius ablutus, vestitūq; sacro indutus, nudisq; pedibus ingrediaris. Ingressus verò aspergatis aqua benedicta: deinde fumigabis super aram, post flexis genibus ante aram, adorabis vt diximus. Finitis verò his diebus, vltima die strictius ieiunabis: dieq; sequenti ieiunus, in ortu solis, ingrediaris locum sanctum, cum ritu iam dicto, prius asper-

aspergendo te : deinde fumigando, consignabis te olco sancto in fronte : & inungendo oculos tuos, omnia hæc consecrata quadam imprecatione peragendo. Deinde discooperias sacrã laminam : & flexis genibus ante aram, adora, vt supra: facti: q; invocatione angelica, apparebunt tibi, quos optas, quos benigno castoq; colloquio susceptos licentiabis.

Laminã verò ipsam ad bonũ aliquẽ spiritũ invocandũ hac ratione cõficiet, vel in metallo cõformi, vel in cera noua, cũ speciebus & colorib. cõformibus permixta: vel fiat in charta mũda cũ colorib. cõvenientibus. Figura aut̃ ipsius exterior sit quadrata, circularis vel triangularis, siue huiusmodi, secundũ numerorũ rationem: in qua inscribãtur diuina nomina tam generalia quã specialia. In centro verò laminæ, hexagonus describatur, in cuius medio inscribatur nomẽ & character stellæ vel spiritus dominatoris illius, cui invocãdus bonus spiritus subest. Circa hunc hexagonũ locentur tot pentagoni, quot spiritus pariter vnã convocamus. Et si solum vnũ invocauerimus, nihilominus quatuor pentagoni depingãtur, quibus nomen spiritus siue spiritũ cum suis characteribus inscribatur. Debẽt aut̃ cõponi hæc tabula, luna crescente, diebus & horis, quæ tunc spiritui conueniunt. Et si cum hoc stellã fortunatã susceperimus, melius erit. Quæ tabulæ in hunc modũ facta, cõsecretur iuxta regulã supra traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo, ad invocationem quorũcunq; bonorũ spirituum. Speciales nihilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuiuscunq; congruas, per modum, quem de sacris pentaculis supra diximus.

Nunc aliũ ritũ & faciliore tibi narrabimus, ad hæc rẽ, videlicet: Sit homo, qui oraculũ aliquod à bonis spiritibus suscepturus est, castus, mundus & confessus. Tunc habitõ loco mundo & nitido, albis linteis circumquaq; contacto, in die Dominica; luna noua, ingrediatur locũ illum, albis & mũdis vestibus indutus, & exorcizet locũ, & benedicat: faciãtq; in eo circulum sũ carbone benedicto: scribãtq; in extremo circulo angelorũ

nomina, in interiori verò scribantur excelsa Dei nomina: & ponat intra circulū, ad quatuor angulos mundi thuribula pro fumigiis. Tunc ingrediatur locū ieiunus & ablutus, incipiatq; orare versus orientem totū Psalmum: Beati immaculati in via, &c. Fumigando, & in fine deprecando angelos per dicta diuina nomina, vt dignentur illuminare & reuelare id quod desiderat: idq; faciat sex diebus continuis omni die ablutus & ieiunus. Septima verò die, quæ est Sabbati, similiter ablutus & ieiunus ingrediatur circulum, & fumiget & inungat se oleo vnctionis sancto, ungerendo frontem, & super vtrosque oculos in volis manuum, & supra pedes: tunc genibus flexis, dicat Psalmum supradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, surgat & incipiat ab oriente in occidentem intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec crebri vertigine defessus, cadat in circulum, vbi quiescat: & statim rapietur in extasim, apparebitq; ipsi, qui de omnibus informabit. Sciendum etiam, quòd in circulo debet esse quatuor candelæ sacræ, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, ieiunium sit talè, vt abstineat ab omnibus vitam sensibilem habentibus, & quæ ex illis sunt: bibat tantum aquam puram & fluentem: nec sumat cibū, donec sol occumbat. Ablutio sit talis, vt mane ante ortum solis nudus totum se mergat in aquam fluentem. Fumigium & oleum vnctionis fiant, sicuti habetur Exodi, & in sacris Bibliorum cloquiis. Obseruandum est, quòd quoties circulum ingreditur, habeat in fronte laminam auream, inscriptam nomine Tetragrammaton, vt supra diximus.

Ad oracula verò, ab omni spiritu per somnium suscipienda, e iam conducunt nobis res naturales, atq; illarum commixtio-
 nes: vt sunt fumigia, vnctiones & cibi, vel potiones, quas ex primo libro de Occulta philosophia potes desumere. Volens autem semper & promptè somniorum suscipere oracula, conficiat sibi ad hunc modum annulum Solis vel Saturni. Fit

etiam

etiam imago excellentis efficaciz ad hunc effectum: quæ posita sub capite, dum itur dormitum, vera somnia efficaciter præstat, de quibuscunq; animus antea deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabellæ numerorum, sub suis cõstellationibus debite formatæ: & hæc ex secundo libro Occultæ philosophiæ cognoscet. Conferunt etiam tabullæ sacræ & chartæ, ad hunc effectum specialiter compositæ & cõsecratæ. Qualis est tabula Almadel Salomonis, & tabula reuolutiõnis nominis tetragrammaton, & quæ huiusmodi ex variis figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei & angelorũ inscriptionibus ad hæc scribuntur, quarum compositio ex variis sacris scripturæ locis, psalmis & versiculis, aliisque præsa- ge reuelationis ac prophetiæ pollicitationib. desumitur. Cõducunt ad eundem effectũ sacræ orationes atq; imprecationes, tã ad Deum quàm ad sanctos angelos, & heroes: quarum orationum imprecationes componuntur, vt supra ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum & similiarum eorum quæ facere intendimus, mentionem facientium. Vt, ex veteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex nouo Testamento, de somnio Ioseph, viri beatæ Mariæ virginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: & quicquid in religione, miraculis & reuelationibus simile reperitur: vt reuelationes crucis ad Helenam, reuelationes Constantini & Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cirylli, Methodij, Mechthildis, Ioachimi, Merlini, & consimiles: iuxta quas compositæ deprecationes, si quando itur dormitũ, cum firmâ intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicatur, indubiè efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quæ nunc diximus, coniungere nouerit, is verissima suscipiet somniorum oracula. Hoc aut̃ fiet, obseruatis iis quæ in libro de Occulta philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculũ, abstineat coena & potu, aliàs bene dispositus,

cerebro à vaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculū mundum, nitidum, exorcizatum & sacratum, si velit. Tunc incipiat in eo fumigare cum fumigio conuenienti, & inungat tempora unguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua vel sacra tabella vel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra ingrediatur lectū, & cogitans super re, quam scire desiderat ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium, quando luna percurrat illud signum, quod fuit in nona domo natiuitatis: deinde quando percurrat signum nonae domus reuolutionis natiuitatis: & quando est in nono signo, à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quasunque scientias & artes subito & completè adipisci possumus cū vera intellectus illuminatione: quamuis ad hunc effectum conducant inferiores spiritus quicunq; familiares, sæpe etiam mali, sensibilibiter intrinsecè vel extrinsecè nos informantes.

Si autem malum aliquem spiritū invocare volumus ad circulum, primū considerare oportet, & scire naturam ipsius, cui planetarum consonet, & quæ sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, investigetur locus invocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint: ut si eorū vis est super maria, fontes & flumina, eligatur locus in litore, & sic de singulis. Deinde investigetur tempus opportunum tum ex qualitate aeris, serenum, clarum, quietum, aptūque spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, ut videlicet in die illius vel tempore quo dominatur, fortunatus sit, vel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout scilicet atq; spiritus exigunt. His cōsideratis, construat circulus in loco electo, tã pro defensione invocantis quàm pro confirmatione spiritus. In circulo autem ipso inscribenda sunt diuina nomina generalia, & quæ nobis defensionem præstāt: & cum iis nomina diuina quæ præsent sunt huic planetæ, atq; officii;

officiis ipsius spiritus. Inscribenda etiã erunt nomina bonorũ spirituum qui dominantur, & constringere possunt spiritũ illum, quem advocare intendimus. Et si amplius munire voluerimus circulum nostrũ, addamus characteres & p̄tacula operationi congruentia: tum etiã, si volumus, possumus intus vel extra circulum construere figurã angularem cum inscriptione numerorum convenientiũ prout inter se operi nostro congruunt. Quæ quidem cognoscenda sunt secundum rationes numerorum & figurarũ, de quibus in libro secundo de Occulta philosophia abundè dictum est. Deinde provideatur de luminibus, fumigiis, unguentis, collyriis, secundum naturã planetæ & spiritus compositis: quæ partim propter naturalem & cœlestem virtutem spiritui congruant, partim etiam propter cultum religiosum vel superstitiosum spiritui exhibētur. Deinde provideatur de sacris atq; consecratis rebus, tam ad defensionem invocãtis, & sociorũ eius, quã etiã ad vincula spirituiũ, & constrictionem necessariis: quales sunt sacræ chartæ, laminæ, picturæ, p̄tacula, gladij, sceptræ, vestes ex materia & colore convenienti, et huiusmodi. Tunc omnibus istis paratis, existente magistro cum sociis in circulo, primò consecret circulũ, & omnia quibus utitur. Quibus peractis cum gestu & vultu convenienti, incipiat alta voce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deũ, deinde precetur bonos spiritus: & si quas orationes, vel psalmos, seu Euangelia legere voluerit pro defensione, illa præcedere debent. Deinde dictis orationib. incipiat invocare spiritũ, quem cupit, leni ac blãdo incantamẽto ad omnes mundi plagas, cum commemoratione autoritatis & virtutis suæ. Et tunc paulisper quiescat, respiciendo circũ circa, si spiritus aliquis compareat. Qui si tardauerit, reiteret, invocationem, vt supra, vsq; ad tres vices. Et si pertinax nõ comparuerit, incipiat coniurare potestate diuina, ita quod cõiuratio cum commemorationibus suis consonet naturæ atq; officii ipsius spiritus, reiterando per tres vices, de fortioribus in

fortiores, obiurgationibus, contumeliis, maledictionibus & pœnis adhibitis, ac suspensione ab officio & potestate, & huiusmodi, post singulas vices paululum quiescendo. Et si spiritus aliquis comparuerit, vertat se invocans contra spiritum, ipsumque benignè suscipiat. Et obtestando ipsum, primò nomē eius exquirat, & si quo alio nomine vocetur. Deinde procedendo ulterius petendo, quid voluerit. Et si in aliquo pertinacem mendacemve se præstiterit, constringatur per coniurationes convenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circumlum cum sacro gladio figuram trianguli, vel pentagonum, cogaturque spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam susceperis, quam iuramento roborari velis, extenso gladio sacro ex circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato itaque à spiritu quod optas, vel aliter cōtentus, licentiabis ipsum benignis verbis, præcipiendo eidē ne cui noceat. Et si noluerit recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigationes contrarias. Et cum recesserit, non egrediaris circumlum, nisi post moram aliquam, præfatis orationibus, cum gratiarum actionibus ad Deum & bonos angelos, & etiā ad defensionem & conseruationem. tunc singulis per ordinem peractis, recedas. Quòd si frustratus spe fueris, & spiritus nulli comparuerint, ob hoc non desperes: sed relicto circulo, revertaris per alias vices, faciendo vt prius. Et si in aliquo te errasse arbitreris, tunc poteris, addendo vel minuendo corrigere. Constantia enim reiterationis sepius autoritatem atque virtutem auget, spiritibusque terrorem incutit, humilesque facit ad obediendum. Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua ingredi & egredi liceat, quam suo arbitratu claudunt & aperiunt, sacrisque nominibus et pentaculis muniunt. Illud etiā sciendū, quādo nulli spiritus cōparuerint, ac fastiditus magister deliberauerit cessandum, non propterea recedat absque licentiatione spirituū. Nam hoc negligentes plurimi periclitati sunt, nisi
sublimiori

sublimiori aliqua defensione muniti. Sæpißime etiam aduentūt spiritus, quamvis non appareant, propter terrorem in invocāte, vel in rebus quibus vtitur, vel in ipsa operatione. Licentia aut talis nõ datur simpliciter, sed per modū dispensationis, cū suspensione, donec in sequentibus sese præstiterint obedientes. Absque circulo autem invocantur in conspectum, per modum qui superius traditus est in consecratione libri.

Quando autem aliquem effectū per malos spiritus exequi intendimus, vbi apparitione eorum non est opus, tunc fabricatione illa quæ nobis vt instrumentum vel subiectū experimēti existit, vtputa sit imago, vel annulus, vel scriptū vel character aliquis, vel candela, vel sacrificium, siue aliquid huiusmodi: tunc inscripto nomine spiritus eius, cum caractere secūdum experimenti exigentiam, siue per scripturam cum sanguine aliquo, vel aliàs fumigio spiritui conformi: sæpe etiam præfatis antè orationibus ad Deum & bonos angelos, invocamus spiritum illum malum, coniurando illum potestate diuina.

Est aliud genus spirituum, vt in libro tertio Occultæ philosophiæ diximus, non aded noxium, hominibus proximum: ita etiam vt passionibus afficiatur humanis, hominūmq; cōversatione gaudeat, libenterque habitet cum eisdem. Alij verò nemora & sylvas incolunt: alij diuersorū animalium domesticarum, vel syluestrium consortio letantur: alij fontes incolūt, & prata: Hos itaq; spiritus, quicumque invocare voluerit, in loco vbi morantur, id fieri neesse est cum fumigiis odoriferis, cum sonis dulcibus, fidibus instrumētisq; musicis ad hoc specialiter compositis, adhibendo cantiones & incantamēta, & carmina lepida cum laudibus & promissionibus. Ad hæc verò obstinati, cōpelluntur minis, cōminationibus, blasphemis, irrisionibus, contumeliis, & maximè comminādo illis exterminationem ab iis locis vbi versantur. Exinde, si opus est, conferas te ad exorcismata. Maximum autem in hac invocatione spirituum quod obseruare oportet, est animi constantia, et audacia timore va-

cua & aliena. Deniq; invocaturus hos spiritus, debes parare in loco invocationis mensam, mūdo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquā viuam, vel lac, in vasis terreis nouis, cultellos nouos: cōstruās q; ignem, in quo fumigabis. Sedeat q; invocans in capite mensæ, & circumcirca adaptata sint sedilia pro spiritibus, vt libuerit: spiritus q; ipsos invocādo inuitabis ad potum & esum. Quòd si fortè timueris spiritum aliquid nequam, circumscribas circulum: sit q; pars mensæ, in qua sedebit invocans intra circulum, reliquum sit extra.

In libro tertio de Occulta philosophia docuimus, quomodo & per quæ media anima corpori iūgatur, & quid accidat animæ post mortem. Scias igitur, vltra hæc quæ dicta sunt, quòd animæ illæ adhuc post mortem relictæ corpora diligunt, tanquam cognatum aliquod eas alliciens: quemadmodum sunt animæ hominum noxiorum, quæ corpus suum violenter reliquerūt: & animæ debita sepultura carentes, quæ adhuc in turbido, humidó q; spiritu, circa cadauera sua oberrāt. Illæ nanq; animæ cognitæ mediis, per quæ quondam corporibus suis coniungebantur, per similes vapores, liquores, nidore q; facile alliciuntur. Hinc est quòd animæ mortuorū non evocantur absque sanguine, vel appositione alicuius partis corporis sui relictæ. In evocationibus vmbrearum, fumigamus cum sanguine recenti, cum ossibus mortuorū, & carne, cum ouis, lacte, melle, oleo, & similibus quæ aptum medium tribuunt animabus ad sumenda corpora. Sciendum quòd volentes evocare animas mortuorum, id facere oportebit in iis locis in quibus huiusmodi animæ plurimū versari dignoscuntur: vel propter cognatum aliquod, eas in corpus relictū alliciens: vel propter affectionem aliquam in vita quondam impressam, dictam animam ad certa loca, vel res, personas ve trahentem: vel propter loci alicuius tartaream naturam, purgandis vel puniendis animis aptam: qui loci vt plurimū experientia visionum, incursionum nocturnarū, ac similibus prodigiis & ostentis cognoscuntur.

ſcuntur. Sunt itaq; aptiſſima loca ad hæc, cœmiterid, & melio-
 ra his loca illa, in quibus fit executio criminalis iudicij: et me-
 liora illis loca illa, in quibus recentibus annis publicæ ſtrages
 factæ ſunt: adhuc melior iis locus eſt ille, vbi cadauer aliquod
 nondum expiatur, nec ritè ſepultum, violenter mortuum, re-
 centioribus annis ſubhumatum eſt. Expiatio enim ipſa loco-
 rum, ritus etiam ſacer, ſepulturæ corporum debitè adhibitus,
 ſepe animas ipſas accedere prohibet, & longius, ad loca iudi-
 cij repellit. Atq; hinc eſt, quòd non facile evocantur mortuorū
 animæ, niſi illorum quos ſcimus mala, violentæve morte periſ-
 ſe, vt quorum corpora ſepultura debita carent. Et ſi ad loca
 huiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum vel commo-
 dum eſſet, ſufficit nobis ad quemcunq; alium locum eligendum
 aſſumere partem aliquã principalem relictæ corporis, & cum
 illa ſuo modo ſumigare, & cæteros ritus competentes perſice-
 re. Sciendum etiam, quòd quoniã animæ lumina quædam ſunt
 ſpiritua lia, ideo lumina artificialia, maxime ſi ex certis rebus
 competentibus, ſecundum certam normam compositis fabri-
 cata fuerint, cum inſcriptionibus nominum & ſignaculorum
 congruis, ad evocationem manium plurimum conferūt. Præ-
 terea hæc quæ iam dicta ſunt, non ſemper ad animarum evo-
 cationem ſufficiunt, propter extra naturalem mentis ratiſ-
 que portionem, cœlo ac fatiſ ſuperiorem, & ſoli regioni co-
 gnitam. Oportet igitur per vltra naturales & cœleſtes virtu-
 tes debitè adminiſtratas, dictas animas allicere, vtpote, per ea
 quæ ipſam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam
 quàm ratiſalem & intellectualem: vt ſunt, voces, cantus, ſo-
 ni, incantamenta & quæ ex religione ſunt, preces, con-
 iurationes, exorcismata, & cætera ſacra quæ ad
 hæc poſſunt adhiberi commodè.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE

Libri quarti finis.

HEPTAMERON, SEV

ELEMENTA MAGICA PETRI
de Abano philosophi.

Vperiore libro, qui est quartus Agrippæ, satis abundè dictum est de cærimoniis & initiationibus magicis: verùm quoniam doctis & iam in hac arte proVectis videtur scripsisse, quòd speciatim de cærimoniis nõ agat, sed in genere potius locatur, consilium fuit addere elementa magica Petri de Abano: vt rudes adhuc, & qui superstitiones magicas non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in iis se exercere possint. Videbunt enim in hoc libello Isagogen quandam magicæ vanitatis, & quasi versentur in re præsentis, distincta spirituum functiones conspicient, quomodo illos ad colloquiũ allicere oporteat, quid quolibet die, quãve hora agendum sit, & quomodo quasi syllabatim descriptum legent: in summa omnium magicarum præstigiæ principia in hoc libello, qui verè gradus est ad magicas operationes, tenebunt. Sed quoniã summa vis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quedam quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primò loco de circuli compositione tractabimus.

De circulo, & eius compositione.

Circulorum autem ratio non est vna eadèmqve semper, sed pro ratione spirituum invocandorum, locorum, temporum, dierum, & horarum mutari solent. Oportet enim in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo die, & qua hora circulum facias: quos spiritus advocare velis, cui stellæ & regioni præsent, & quas functiones habeãt. Fiant igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent vnus ab alio palmum vnum: & in medio circulo scribe primò nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli horæ, tertio sigillum angeli horæ: quarto nomen angeli, qui præ

præ est ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quinto, nomen temporis præsentis. Sexto nomen spirituum regnantium in ea temporis parte, & ei præsentium. Septimo, nomen capituli signi regnantis ea temporis parte qua facis opus. Octavo, nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono, & pro complemento mediæ circuli scribe nomina solis & lunæ secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In superiore autem circulo assignentur in quatuor angulis, nomina angelorū aeri præsentium eo die, quo facis opus: regis scilicet & trium ministrorum eius. Extra circulum in quatuor angulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribantur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpha, & ad occidentem scribatur Omega, diuidatque crux medium circuli. Perfecto circulo, secundum rationem infra scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum
eis præsentium.

Sciendum est autem, angelos ordine successiuo, secundum scælorum & planetarum rationem, quibus præsent, horis etiam præesse. Adeoq; spiritus, qui præest diei, imperat etiam primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secundæ, tertius tertiæ, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, cursus reditur ad primum, qui præest diei. De nominibus igitur horarum primo dicemus.

Horæ diei.	Horæ noctis.
1 Yayn.	1 Beron.
2 Ianor.	2 Barol.
3 Nasnia.	3 Thami.
4 Salla.	4 Athir.
5 Sadedali.	5 Mathon.
6 Thamur.	6 Rana.
7 Ourer.	7 Netos.

8 Tamic.	8 Tafrac.
9 Neron.	9 Saffur.
10 Iayon.	10 Aglo.
11 Abai.	11 Calerua.
12 Natalon.	12 Salam.

De nominibus angelorum & sigillis eorum dicitur suo loco. Nunc videndum est de nominibus temporum. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in ver, æstatem, autumnum & hyemem, quorum sunt hæc nomina:

Ver.	Talui.
Æstas.	Casmaran.
Autumnus.	Ardarael.
Hyems.	Farlas.

Angeli veris.

Caracasa.
Core.
Amatiel.
Commissoros.

Caput signi veris:

Spugliguel.

Nomen terræ, vere.

Amadai.

Nomina solis & lunæ vere:

Sol.	Luna.
Abraym.	Agusita.

Angeli æstatis.

Gargatel.
Tariel.
Gauiel.

Caput signi, veris.

Tubiel.

Nomen terræ, æstate.

Festatui.

Nomina

Nomina solis & lunæ, æstate.

Sol.	Luna.
Athemay.	Armatas.

Angeli autumnii.

Tarquam.

Gualbarel.

Caput signi autumnii.

Tolquaret.

Nomen terræ in autumnio.

Rabianira.

Nomina solis & lunæ, in autumnio.

Sol.	Luna.
Abragini.	Mataignais.

Angeli hyemis.

Amabael.

Ctarari.

Caput signi hyemis.

Altarib.

Nomen terræ, hyemē.

Gerenia.

Nomina solis & lunæ, hyemē.

Sol.	Luna.
Commutas.	Affaterim.

De consecrationibus, & benedictionibus: & primò de circuli benedictione.

Postquam ritè perfectus erit circulus, asperge eum aqua benedicta seu lustrali, & dic: Asperges me Domine hyf-
sopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealabor.

Benedictio fumigiorum.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic huc creaturas specierum, vt vim et virtutem odorum suorum amplient, ne hostis nec phantasma in eas intrare possit per

Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c. Deinde aspergantur aqua benedicta.

Exorcismus ignis, cui superponuntur fumigia.

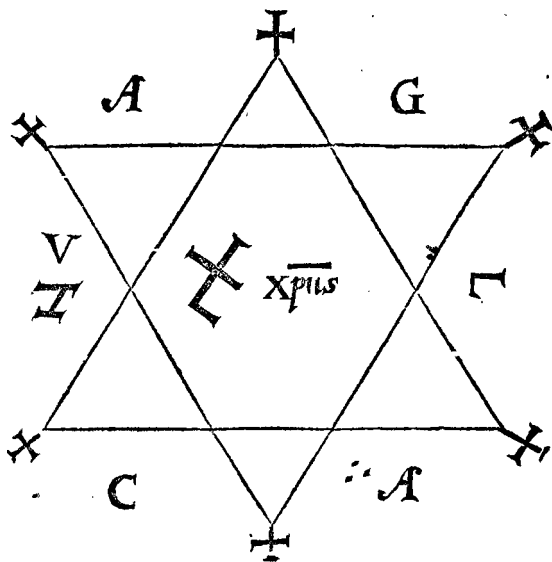
Ignis quo vtendum est ad suffumigationes, sit in vase fictili seu terreo, nouo. Exorcizatur autem hoc modo: Exorcizo te creatura ignis, per illum, per quem facta sunt omnia, vt statim omne phantasma eiicias à te, vt nocere non possit in aliquo. Deinde dic: *Benedic Domine creaturam istam ignis, & sanctifica, vt benedicta sit, in collaudationem nominis tui sancti, vt nullo nocumento sit gestantibus nec videntibus, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c.*

De veste & pentaculo.

Vestis sit sacerdotis, si fieri potest: si non possit haberi, sit linea & nitida. Deinde sumat hoc pentaculum factum die & hora Mercurij, crescete luna, in charta membrana hædi. Sed prius dicatur super illo *Missa spiritus sancti, & aspergatur aqua baptismali.*

Oratio

Oratio dicenda, quando induitur
vestis.

ANcor, Amacor, Amides, Theodonia, Anitor, per me-
rita angelorum tuorum sanctorum Domine, induam
vestimenta salutis: vt hoc quod desidero, possim perducere ad
effectum, per te sanctissime Adonay, cuius regnum permanet
per omnia secula seculorum, Amen.

De modo operationis.

Sit luna crescens & par, si fieri potest, & non sit combu-
sta. Operans sit nitidus & purus per nouem dies, ante
inceptionem operis, sit confessus & communicatus. Habeat
fumigium assignatum diei, in quo facit opus: habeat item a-
quam benedictam à sacerdote, vas fictile nouum igne plenum,
vestem & pentaculum, & sint hæc omnia debite & rite con-

secrata & præparata. Vnus è discipulis ferat vas terrenum li-
gne plenum, & fumigationes: alius portet librum, alius ve-
stem & pentaculum: & magister ferat gladium, super quo di-
cta sit vna Missa de spiritu S. & in medio cuius sit scriptũ hoc
nomen, AGLA†. & in alio latere, hoc nomen † ON† eun-
do ad locum consecrandum, dicat semper Litanias, & discipu-
li respondeant. Et cum pervenerit ad locum vbi vult facere cir-
culum, protrahat circuli lineas, vt supra docuimus. Et post-
quam perfecerit, aspergat circulum aqua benedicta, dicens:
Asperges me Domine, &c.

Magister igitur ieiunio, castitate & abstinentia ab omni lu-
xu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipso
operationis mundis vestibus indutus, cum pentaculis, sumigiis
& rebus ad hæc necessariis ingredietur circulum. Et à qua-
tuor mundi partibus invocabit angelos, qui præsent septem
planetis, septem diebus hebdomadis coloribus & metallis:
quorum nomina suo loco videbis. Et genibus flexis invocans
nominatim dictos angelos, dicet: O angeli supradicti, estote
adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus
& petitionibus. Deinde invocabit angelos à quatuor parti-
bus mundi, aeri dominantes in die illo, in quo facit opus seu
experimentum. Et imploratis speciatim omnibus nominibus
& spiritibus in circulo circumscriptionis, dicat: O vos omnes, ad-
iuvo atque contestor per sedem Adonay, per hagios, ô Theos,
Iskyros, Athanatos, paracletus, alpha & omega, & per hæc
tria nomina secreta: Agla, On, Tetragrammaton, quòd hodie
debeat adimplere quod cupio. His peractis legat coniura-
tionem diei assignatam, in qua facit experimentum, vt infra di-
cemus. Quòd si pertinaces & refractarij sint, neq; obedientes

se præstiterint coniurationi diei assignatæ, neq; preca-
tionibus antè factis, tunc utere sequentibus
coniurationibus & exorcif-
mis.

Exorcismus spirituum aereorum.

NOS facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti voluntate, per potentissimum & corroboratum nomen Dei; EL, forte & admirabile vos exorcizamus (hic nominabit spiritus quos volet, cuiuscunq; ordinis sint) & imperamus per eum qui dixit, & factum est, & per omnia nomina Dei, & per nomē Adonay, EL, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Iah, Tetragramaton, Sadai: Dominus Deus, excelsus, exorcizamus vos, atque potenter imperamus, ut appareatis statim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, videlicet humana, & sine deformitate & tortuositate aliqua. Venite vos omnes tales, quia vobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus est: & per nomen Dei, AGLA, quod Loth audiuit, & factus saluus cum sua familia: & per nomen Ioth, quod Iacob audiuit ab angelo secum lutante, & liberatus est de manu fratris sui Esau: & per nomen Anephexeton, quod Aaron audiuit, & loquens, & sapiens factus est: & per nomen Zebaoth, quod Moyses nominavit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, versa fuerunt in sanguinem: & per nomē Ecerehie Oriston, quod nominavit, & omnes fluij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegyptiorum, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominavit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomē Adonay, quod Moyses nominavit, & fuerunt locustae, & apparuerunt super terram Aegyptiorum, & comederunt quae residua erant grandini: & per nomē Alpha & Omega, quod Daniel nominavit, & destruxit Beel, & draconem interfecit: & in nomine Emanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenago in camino ignis ardentis cantauerunt, & liberati fuerunt: & per hagnos & sedem Adonay, & per ô Theos, iscyros, athanatos, paracletus: & per haec tria secreta nomina, AGLA, ON, Tetragrammaton adiuro, contestor, & per haec nomina, & per alia nomina

Domini nostri Dei omnipotentis, viui & veri vos qui vestra culpa de coeli eiectioni fuistis vsque ad infernum locum, exorcizamus, & viriliter imperamus per eum qui dixit, & factum est: cui omnes obediunt creaturae, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, vitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos antè & retrò habentia: & per ignem ante eius thronum circumstantem, & per sanctos angelos caelorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: & per summam sapientiam omnipotentis Dei viriliter exorcizamus, vt nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram voluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Baldachie. & per hoc nomē Princumaton, quod Moyses nominauit, & in cauernis abyssi fuerunt profundati vel absorpti, Datan, Corah, & Abiron: & in virtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus vos, priuamus vos omni officio, loco & gaudio vestro vsq; in profundum abyssi, & vsq; ad vltimum diem iudicij vos ponimus, & religamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hic coram nobis, ante circulum ad faciendū voluntatem nostram. In omnibus venite per hæc nomina, Adonay, Zebaoth, Adonay, Amioram. Venite venite, imperat vobis Adonay, Saday, Rex regum potentissimus & tremendissimus, cuius vires nulla subterfugere potest creatura, vobis pertinacissimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante hūc circulum, affabiles subito. tandem ruina flebilis miserabilisq; & ignis in perpetuum inextinguibilis vos manet. Venite ergo in nomine Adonay, Zebaoth, Adonay, Amioram: venite venite, quid tardatis? festinate, imperat vobis Adonay Saday, Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minosel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio ad Deum, quæ dici debet in
quatuor partibus mundi, in
circulo.

AMorule, Taneha, Latisten, Rabur, Taneha, Latisten,
Escha, Aladia, Alpha & Omega. Leyste, Oriston, Ado-
nay: Clementissime pater mi cœlestis, miserere mei, licet pec-
catoris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo
tuæ potentie brachium, contra hos spiritus pertinacissimos:
vt ego, te volente, factus tuorum diuinorum operum contem-
plator, possim illustrari omni sapientia, & semper glorificare
& adorare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & invoco, vt
tuo iudicio hi spiritus: quos invoco, convicti & constricti, ve-
niant vocati & dent vera responsa, de quibus eos interroga-
uero: dentq; & deferant nobis ea quæ per me vel nos præci-
pietur eis, non nocentes alicui creaturæ, non ledentes, non fre-
mentes, nec me sociosque meos vel aliam creaturam ledentes,
& neminem terrentes: sed petitionibus meis, in omnibus quæ
præcipiam eis, sint obedientes. Tunc stans in medio circuli, te-
neat manum prope pentaculum, & dicat: Per pentaculum Sa-
lomonis advocati, dent mihi responsum verum.

Deinde dicat: Beralanensis, Baldachiensis, Paumachie &
Apologie sedes, per Reges potestatesq; magnanimas, ac prin-
cipes præpotentes, genio Liachidæ, ministri tartaræ sedis:
Primac, hic princeps sedis Apologie, nona cohorte: Ego vos
invoco, & invocando vos coniuro, atq; supernæ Maiestatis mu-
nitus virtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum
est, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen ines-
sabile, Tetragrammaton יהוה Iehouah, in quo est plasmatum
omne seculum, quo audito elementa corruunt, aer concutitur,
mare retrogradatur, ignis extinguitur, terra tremit, omnesq;
exercitus cœlestium, terrestrium & infernorum tremunt, tur-
bantur & corruunt: quatenus citò & sine mora & omni occa-
sione remota, ab vniuersis mundi partibus veniatis, & ratio-

nabiliter de omnibus quaecunque interrogauero, respondeatis vos, & veniatis pacifice, visibiles, & affabiles: nunc & sine mora manifestantes, quod cupimus: coniurati per nomen aeterni, viui, & veri Dei Helioren: & mandata nostra perficientes, persistentes semper vsque ad finem & intentionem meam, visibiles nobis, & affabiles, clara voce, nobis intelligibili, & sine omni ambiguitate.

Visiones & apparitiones.

Quibus ritè peractis, apparebunt infinitae visiones, & phantasmata pulsantia organa, & omnis generis instrumenta musica: idq; fit à spiritibus, vt terrore compulsi socij abeant à circulo, quia nihil aduersus magistrum possunt. Post hæc videbis infinitos sagittarios cum infinita multitudine bestiarum horribilium: quæ ita se componunt, ac si vellent deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue magister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniquitas vestra, virtute vexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magistro coguntur, & socij nil amplius videbunt.

Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, dicat: Ecce pentaculum Salomonis, quod ante vestram adduxi presentiam: ecce personam exorcizatoris, in medio exorcismi, qui est optimè à Deo munitus, intrepidus, prouidus, qui vobis potens vos exorcizando invocauit & vocat. Venite ergo cum festinatione in virtute nominum istorum, Aye, Saraye, Aye, Saraye, Aye, Saraye, ne differatis venire, per nomina æterna Dei viui & veri Eloy, Archima, Rabur: & per hoc præsens pentaculum quod super vos potèter imperat: & per virtutem cœlestium spirituum, dominorum vestrorum: & per personam exorcizatoris, coniurati, festinate venire & obedire præceptori vestro, qui vocatur Ostinomos. His peractis, sibi let in quatuor angulis mundi. Et videbis immediatè magnos motus: & cum videris, dicas: Quid tardatis? quid moramini? quid facitis? preparate vos, & obedite præceptori vestro,

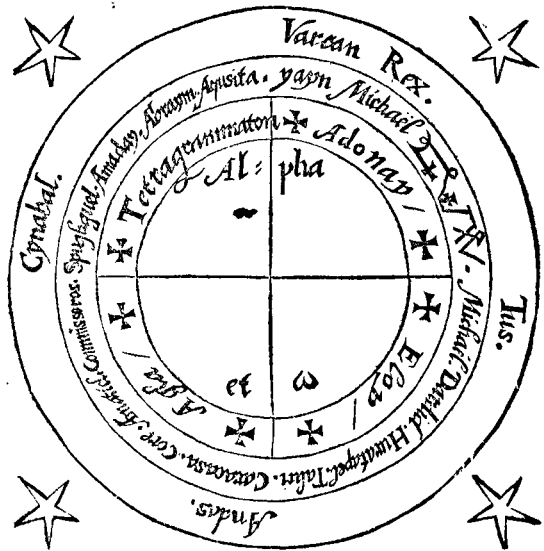
stro, in nomine Domini Bathat, vel Vachat super Abrac ruēs, superveniens, Abeor, super Aberer.

Tunc immediatē venient in sua forma propria. Et quando videbis eos iuxta circulum, ostende illis pentaculum coopertū syndone sacro, & discooperiatur, & dicat: Ecce cōclusionem vestram, nolite fieri inobedientes. Et subito videbis eos in pacifica forma: & dicent tibi, Pete quid vis, quia nos sumus parati complere omnia mandata tua, quia Dominus ad hæc nos subiugavit. Cū autem apparuerint spiritus, tunc dicas: Bene veneritis spiritus, vel reges nobilissimi: quia vos vocavi per illum cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & infernorum: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui suæ contrarius esse possit maiestati. Quatenus constringo vos, ut hic ante circulum visibiles, affabiles permaneat: tamdiu tamq; constantes, nec sine licentia mea recedatis, donec meam sine fallacia aliqua & veredicè perficiatis voluntatem, per potentie illius virtutem, qui mari posuit terminum suum, quem preterire non potest, & lege illius potentie non pertransit fines suos, Dei scilicet altissimi, regis, domini, qui cuncta creavit, Amen. Tunc iube quod vis, & fiet. Post hæc licentia eos sic: In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, ite in pace ad loca vestra: & pax sit inter nos & vos, parati sitis venirè vocati. Hæc sunt quæ Petrus de Abano de Magicis elemētis dixit.

Ut autem facilius rationes circuli possis cognoscere subijciam schema vnum. Sit ita ut aliquis velit veris tempore, prima hora diei Dominicæ circulum facere, is erit e-

iusmodi, qui in figura sequenti conspicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Domini-
cæ, veris tempore.

Supereft nunc vt hebdomadam exploremus, fingulosq; il-
lius dies & fpiritus qui illis prefunt : & primò de die Do-
minico.

Considerationes diei Do-
minicæ.

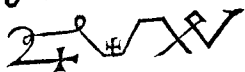
Angelus diei Dominicæ, & figillum eius, planeta eius, &
fignum planetæ & nomen quarti cœli.

Michael

Michael.

⊙. ♀.

Machen.

Angeli diei Dominicæ.

Michael.

Dardiel.

Huratapel.

Angeli aeris regnantes die
Dominico.

Varcan rex.

Ministri eius.

Tus.

Andas.

Cynabal.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Boreas.

Angeli quarti cœli regnantes die Dominico, quos ad-
care oportet a quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael.

Baciel.

Atel.

Fabriel.

Vionatraba.

Ad Occidentem.

Anael.

Pabel.

Vstael.

Burchat.

Suceratos.

Capabili.

Ad Septentrionem.

Aiel.

Aniel, vel Aquiel.

Masgabriel.

Sapiel.

Matuyel.

Ad Meridiem.

Habudiel.

Machassel.

Charstel.

Vriel.

Naromiel.

Fumigium diei Dominicæ.

Sandalum rubeum.

Coniuratio diei Dominicæ.

Coniuro & confirmo super vos angeli fortes Dei, & sancti, in nomine Adonay, Eye, Eye, Eya, qui est ille, qui fuit, est & erit, Eye, Abraye: & in nomine Saday, Cados, Cados, Cados, altè sedentis super Cherubin, & per nomen magnum ipsius Dei fortis & potentis, exaltatiq; super omnes cœlos Eye, Saraye, plasinatoris seculorum, qui creauit mundum, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt in primo die, et sigillauit ea sancto nomine suo Phaa: & per nomina sanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & seruiunt coram potentissimo Salamia, angelo magno & honorato: & per nomen stelle, quæ est sol, & per signum, & per immensum nomen Dei viui, & per nomina omnia prædicta, coniuro te Michael, angele magne, qui es prepositus diei Dominicæ: & per nomen Adonay, Dei Israel, qui creauit mundum, & quicquid in eo est, quòd pro me labores, & adimpleas omnem meam petitionem, iuxta meum velle & votum meum, in negotio & causa mea: & hic dicas causam tuam & negocium tuum. Dic præterea pro qua re coniurationem hanc suscipis.

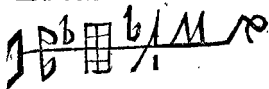
Spiritus

Spiritus aeris diei Dominicae sunt subditi vento Boreae. Eorum natura est aurum, gemmas, carbunculos, diuitias, gratiam & beneuolentiam impetrare: inimicitias hominum dissoluere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre vel auferre. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore de Cerimoniis magicis.

Considerationes diei Lunae.

Angelus diei Lunae, sigillum eius, planeta eius, & signum planetae, & nomen primi caeli.

Gabriel.

Shamain.

Angeli diei Lunae.

Gabriel.

Michael.

Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunae.

Arcan rex.

Ministri.

Bilet.

Missabu.

Abuzaba.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Zephyrus.

Angeli primi caeli, regnantes die Lunae, quos advocare oportet e quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel.

Gabrael.

Madiel.

Deaniel.

Ianael.

Ad Occidentem.

Sachiel.

Zaniel.

Habaiel.

Bachanael.

Corabiel.

Ad Septentrionem.

Mael.

Vuael.

Valnum.

Baliel.

Balay.

Humastrau.

Ad Meridiem.

Citraniel.

Dabriel.

Darquiel.

Hanun.

Anayl.

Vetuel.

Fumigium diei Lunæ.

Aloe.

Coniuratio diei Lunæ.

Coniuro & confirmo super vos angeli fortes & boni, in nomine Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit monte Sinai, cum glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Mari nata, Abim, Jeia, qui maria creauit, stagna & omnes aquas in secundo die, quasdam super coelos, & quasdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine suo, & terminum, quem sibi posuit, non præteribit: & per nomina

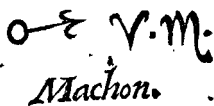
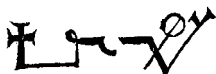
nomina angelorum, qui dominantur in primo exercitu, qui seruiunt Orphaniel angelo magno, precioso & honorato: & per nomen stelle, quæ est luna: & per nomina prædicta, super te coniuro, scilicet Gabriel, qui es præpositus diei Lunæ secundo, quod pro me labores & adimpleas, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Lunæ sunt subditi Zephyro, qui ventus est lunæ. Eorum natura, argentum dare, res de loco ad locum deferre, equos veloces tribuere, secreta præsentia & præterita personarum, dicere. quomodo autem compareant, vide libro superiore.

Considerationes diei Martis.

Angelus diei Martis, sigillum eius, planeta eius, & signum dominans illi planetæ, nomen item quinti cœli.

Samael.

Angeli diei Martis.

Samael.

Satael.

Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Ministri.

Carmax.

Ismoli.

Paffran.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Subsolanus.

Angeli quinti cœli, regnantes die Martis, quos
advocare oportet à quatuor mun-
di partibus.

Ad Orientem:

Friagne.
Guael.
Damael.
Calzas.
Arragon.

Ad Occidentem:

Lama.
Astagna.
Lobquin.
Soncas.
Iaxel.
Isiael.
Irel.

Ad Septentrionem:

Rahumel.
Hyniel.
Rayel.
Seraphiel.
Mathiel.
Fraciel.

Ad Meridiem:

Sacriel.
Ianiel.
Galdel.
Osael.
Vianuel.
Zaliel.

Fumigium diei Martis

Piper.

Comuratio

Coniuratio diei Martis:

Coniuro & confirmo super vos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Va, Va, Va, An, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Alti Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & vocavit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum precioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: & per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelo magno, forti, potenti & honorato: & per nomen stellæ, quæ est Mars: & per nomina prædicta cõiuro super te Samael angele magne, qui præpositus es diei Martis: & per nomina Adonay, Dei viui & veri, quod pro me labores, & adimpleas, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones & combustiones facere: & bis mille milites dare ad tempus, mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, vt de libro superiore.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurij, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Angeli diei Mercurij.

- Raphael.
- Miel.
- Saraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat vel Modiat rex.

Ministri.

Suquimos.

Sallales.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Africus.

*Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos
advocare oportet à quatuor mun-
di partibus.*

Ad Orientem.

Mathlai.

Tarmiel.

Baraborat.

Ad Occidentem.

Ierescue.

Mitraton.

Ad Septentrionem.

Thiel.

Rael.

Iariabel.

Venabel.

Veel.

Abuiori.

Vcirnuel.

Ad Meridiem.

Milliel.

Nelapa.

Babel.

Caluel.

Vel.

Laquel.

Fumigium diei Mercurij.

Mastix.

Coniuratio

Coniuratio diei Mercurij.

Coniuro & confirmo vos angeli fortes, sancti & potentes, in nomine fortis, metuendissimi et benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Asamie, Asaraie: & in nomine Adonay Dei Israel, qui creauit luminaria magna, ad distinguendum diem à nocte: & per nomen omnium angelorum deseruientium in exercitu secundo coram Tetra angelo maiori, atque forti & potenti: & per nomen stelle, quæ est Mercurius, & per nomen sigilli quæ sigillatur à Deo fortissimo & honorato: per omnia prædicta super te Raphael angele magne, coniuro, qui es præpositus diei quatuor: & per nomen sanctum, quod erat scriptum in fronte Aaron sacerdotis altissimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratia saluatoris confirmati sunt: & per nomen sedis animalium, habentium sensus alas, quod pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Mercurij, subiiciuntur Africo. Eorum natura est, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præsentia & futura reuelare, iudices placare, victorias in præiudicare, experimenta, & omnes scientias destructas, reaedificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter vnum in aliud transmutare, infirmitates vel sanitatem dare, pauperes sublimare, sublimes deprimere, spiritum vel spiritus ligare vel dissoluere, seras aperire. Tales spiritus operationes aliorum habent, sed non ex perfecta potentia, sed in virtute vel scientia. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Iouis.

Angelus diei Iouis, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item sexti cæli.

Angeli diei Iouis.

Sachiel.

Castiel.

Asafiel.

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Ministri.

Maguth.

Gutriz.

Ventus, cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Austr.

Sed quoniam ultra quintum coelum, angeli aeris non reperiuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, orationes sequentes.

Ad Orientem.

O Deus magne & excelsae, & honorate, per infinita secula.

Ad Occidentem.

O Deus sapiens, clare & iuste, ac diuina clementia: ego rogo te piissime pater, quod meam petitionem, quod meum opus & meum laborem hodie debeam complere, & perfecte intelligere. Tu qui viuis & regnas per infinita secula seculorum, Amen.

Ad Septentrionem:

O Deus potens, fortis & sine principio:

Ad Meridiem.

O Deus potens, & misericors.

Fumigium diei Iouis:

Crocus:

Coniur.

Coniuratio diei Iouis.

Coniuro & confirmo super vos, angeli sancti, per nomen, Cados, Cados, Cados, Eschereie, Eschereie, Eschereie, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Cantine, Iaym, Ianic, Anic, Calbat, Sabbac, Berifay, Alnaym : & per nomen Adonay qui creauit pisces & reptilia in aquis, & aues super faciem terrae, volantes versus caelos die quinto : & per nomina angelorum seruientium in sexto exercitu coram pastore angelo sancto & magno & potenti principe : & per nomen stellae, quae est Iupiter : & per omnem sigilli sui : & per nomen Adonay, summi Dei, omnium creatoris : & per nomina omnium stellarum, & per vim & virtutem earum, & per nomina praedicta, coniuro te Sachiel angele magne, qui es praepositus diei Iouis, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicae.

Spiritus aeris diei Iouis subiiciuntur Austro. Eorum natura est, mulierum amorem conciliare, letos & gaudentes homines reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infirmos, sanos infirmare, adferre vel auferre damna. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetae: item nomen tertij coeli.

Anael.

Sagunt

Angeli diei Veneris.

Anael.

Rachiel.

Sachiel.

Angeli aeris regnantes die Veneris.

Sarabotres rex.

Ministri.

*Amabiel.**Aba.**Abalidoth.**Flaef.*Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.*Zephyrus.**Angeli tertij caeli, regnantes die Veneris, quos advocare oportet à quatuor mundi partibus.*

Ad Orientem.

*Setchiel.**Chedisutaniel.**Corat.**Tamael.**Tenaciel.*

Ad Occidentem.

*Turiel.**Coniel.**Rabiel.**Kadie.**Maltiel.**Hufaltiel.*

Ad Septentrionem.

*Peniel.**Penael.**Penat.**Raphael.**Raniel.**Doremiel.*

Ad Meridiem.

*Porna.**Sachiel.*

Sachiel.
Chermiel.
Samael.
Santaniel.
Faniel.

Fumigium die Veneris.

Costus.

Coniuratio diei Veneris.

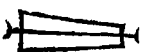
Coniuro & confirmo super vos, angeli fortes, sancti atque potentes, in nomine On, Hey, Hey a, la, le, Adonay Saday, & in nomine Saday, qui creauit quadrupedia & animalia reptilia, & homines in sexto die, & Adæ dedit potestatem super omnia animalia: vnde benedictum sit nomen creatoris in loco suo: & per nomina angelorum seruientium in tertio exercitu, coram Dagiæl angelo magno, principe forti atq; potenti: & per nomen stellæ, quæ est Venus: & per sigillū eius, quod quidem est sanctum: & per nomina prædicta coniuro super te Anaël, qui es præpositus diei sextæ, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aeris diei Veneris subiiciuntur Zephyro. Eorum natura est, dare argentum, homines excitare, & procliuiiores reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, & matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere, infirmitates dare vel auferre, & omnia quæ habent motum, facere.

Consideratio diei Saturni, seu Sabbati.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, planeta eius, & signum dominans illi planetæ.

*Cassiel.

♄. ♃

○ 3

*vel Caphtiel.

Angeli diei Saturni.

Casiel.

Machatan.

Vricl.

Angeli aeris, regnantes die Saturni.

Maymon rex.

Ministri.

Abumalith.

Assaibi.

Balidet.

Ventus cui subsunt angeli aeris
prædicti.

Africus.

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dictum est supra in consideratione diei Iouis, quod ultra quintum coelum, nulli sunt angeli aeri dominantes: ideo vtere in quatuor cardinibus mundi orationibus iis, quas ad id vides accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

Coniuro & confixmo super vos Caphriel vel Casiel Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: & per nomen Adonay, Adonay, Adooay, Eie, Eie, Eie, Acim, Acim, Acim, Cados, Cados, Ina vel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Domini formatoris seculorum, qui in septimo die quieuit: & per illum qui in beneplacito suo filiis Israel in hereditatem observandum dedit, vt eum firmiter custodirent & sanctificarent, ad habendum inde bonam in alio seculo remunerationem: & per nomina angelorum seruietium in exercitu septimo Boael angelo magno & potenti principi: & per nomen stelle, quæ est Saturnus: & per sanctum sigillum eius, & per nomina prædicta, Coniuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septimæ, quæ est dies Sabbati, quod pro me labores, &c. vt habeatur in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus

Spiritus aeris diei Saturni subiiciuntur vento Africo. Eorū natura est, seminare discordiis, odia, & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem compareant, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM,
secundum dierum rationem
Tabulæ.

Dies Dominicus.

Horæ diei.	Angeli horarum.
1 Yayn.	Michael.
2 Ianor.	Anael.
3 Nafnia.	Raphael.
4 Salla.	Gabriel.
5 Sadedali.	Cassiel.
6 Thamur.	Sachiel.
7 Ourer.	Samael.
8 Tanic.	Michael.
9 Neron.	Anael.
10 layon.	Raphael.
11 Abay.	Gabriel.
12 Natalon.	Cassiel.

Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Beron.	Sachiel.
2 Barol.	Samael.
3 Thanu.	Michael.
4 Athir.	Anael.
5 Maton.	Raphael.
6 Rana.	Gabriel.

7	Netos.	Cassiel.
8	Tafrac.	Sachyel.
9	Sassur.	Samael.
10	Aglo.	Michael.
11	Calerna.	Anael.
12	Salam.	Raphael.

*Dies Lunæ.**Horæ diei.*

1	Yayn.
2	Ianor.
3	Nasnia.
4	Salla.
5	Sadedali.
6	Thamur.
7	Ourer.
8	Tanic.
9	Neron.
10	Iayon.
11	Abay.
12	Natalon.

Angeli horarum.

Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.

Horæ noctis.

1	Beron.
2	Barol.
3	Thanu.
4	Athir.
5	Maphon.
6	Rana.
7	Netos.
8	Tafrac.
9	Sassur.
10	Aglo.
11	Calerna.

Angeli horarum.

Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

12 *Salam.*

12 Salam.

Sachiel.

Dies Martis.

Horæ diei.

Angeli horarum.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nafnia.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.
- 8 Tanic.
- 9 Neron.
- 10 Iayon.
- 11 Abay.
- 12 Natalon.

- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.
- Casiel.
- Sachiel.
- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thanu.
- 4 Athir.
- 5 Mathon.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tafrac.
- 9 Saffur.
- 10 Aglo.
- 11 Calerna.
- 12 Salam.

- Casiel.
- Sachiel.
- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.
- Casiel.
- Sachiel.
- Samahel.
- Michael.
- Anael.

Dies Mercurij.

Horæ diei.

Angeli horarum.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.

- Raphael.
- Gabriel.

3	Nafnia.	Cassiel.
4	Salla.	Sachyel.
5	Sadedali.	Samael.
6	Thamur.	Michael.
7	Ourer.	Anael.
8	Tanic.	Raphael.
9	Neron.	Gabriel.
10	Iayon.	Cassiel.
11	Abay.	Sachiel.
12	Neron.	Gabriel.

Horæ noctis.

1	Beron.
2	Barol.
3	Thanu.
4	Athir.
5	Mathon.
6	Rana.
7	Netos.
8	Tafrac.
9	Sassur.
10	Aglo.
11	Calerna.
12	Salam.

Angeli horarum.

Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samahel.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

Dies Iouis.

Horæ diei.

1	Yayn.
2	Ianor.
3	Nafnia.
4	Salla.
5	Sadedali.
6	Thamur.
7	Ourer.

Angeli horarum.

Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

8	Tanic.	Sachiel.
9	Neron.	Samael.
10	Iayon.	Michael.
11	Abay.	Anael.
12	Natalon.	Raphael.

Horæ noctis. Angeli horarum.

1	Beron.	Gabriel.
2	Barol.	Casiel.
3	Thanu.	Sachiel.
4	Athir.	Samael.
5	Maton.	Michael.
6	Rana.	Anael.
7	Netos.	Raphael.
8	Tafrac.	Gabriel.
9	Sassur.	Casiel.
10	Aglo.	Sachiel.
11	Calerna.	Samael.
12	Salam.	Michael.

Dies Veneris.

Horæ diei. Angeli horarum.

1	Yayn.	Anael.
2	Ianor.	Raphael.
3	Nasnia.	Gabriel.
4	Salla.	Casiel.
5	Sadedali.	Sachiel.
6	Thamur.	Samael.
7	Ourer.	Michael.
8	Tanic.	Anael.
9	Neron.	Raphael.
10	Iayon.	Gabriel.
11	Abay.	Casiel.
12	Natalon.	Sachiel.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thanu.
- 4 Athir.
- 5 Maton.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tafrac.
- 9 Saffur.
- 10 Aglo.
- 11 Calerna.
- 12 Salam.

Angeli horarum.

- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.
- Cassiel.
- Sachiel.
- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.

Dies Saturni.

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nafnia.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.
- 8 Tanic.
- 9 Neron.
- 10 Iayon.
- 11 Abay.
- 12 Natalon.

Angeli horarum.

- Cassiel.
- Sachiel.
- Samael.
- Michael.
- Anael.
- Raphael.
- Gabriel.
- Cassiel.
- Sachiel.
- Samael.
- Michael.
- Anael.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thanu.
- 4 Athir.

Angeli horarum.

- Raphael.
- Gabriel.
- Cassiel.
- Sachiel.

5	Mathon.	Samael.
6	Rana.	Michael.
7	Netos.	Anael.
8	Tafrac.	Raphael.
9	Sassur.	Gabriel.
10	Aglo.	Cassiel.
11	Calerna.	Sachiel.
12	Salam.	Samael.

*Illud autem obiter notandum, primam horam diei, ubi-
bet gentium & quocunque tempore assignari soli orienti, v-
bi primum apparet in horizonte oriente: primam autem
horam noctis, esse decimam tertiam à prima
hora diei, sed de his hacten-
us.*

**ELEMENTORVM MAGI-
corum Petri de Abano, Fi-
nis.**

C. PLINII SECVN-

DI NATVRÁLIS HISTORIAE

Libri XXX. Cap. I. & II.

*De origine Magicæ artis, quando, & à quibus
cœperit, & à quibus celebrata fue-
rit. Cap. I.*

MAGICAS vanitates, sæpius quidem antecedentis operis parte, vbi cunq; causæ locisq; poscebant, coarguimus, detegemusq; que etiamnum: in paucis tamen digna res est, de qua plurima dicantur, vel eo ipso, quòd fraudulentissima artium plurimum in toto terrarum orbe, plurimisque seculis valuit: authoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quando quidem sola artium, tres alias imperiosissimas, humanæ mētis complexa, in vnam se rededit. Natam primùm è Medicina, nemo dubitat, ac specie salùtari irrepisse, vel vt altiorē sanctiorēq; quàm Medicinam, blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maximè etiamnum caligat humanum genus: atque, vt hoc quoque suggererit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non auidò futura, de sese sciendi, atque ea è cœlo verissimè peti credente. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tantum fastigij adoleuit, vt hodiè que etiam in magna parte gentium prævalcat, & in Oriente, regum regibus imperet. Sine dubio illic orta in Perside à Zoroastre, vt inter Authores convenit: sed vnus hic fuerit, an postea & alius non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissimam vtilissimamque eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit: Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scripsit, & vices centum millia
versuum

versuum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum eius positis explanavit, præceptorem, à quo institutum diceret, tradidit Azonacem, ipsum verò V. milibus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mirum hoc in primis durasse memoriam artémque, tam longo ævo commentariis non intercidentibus, præterea nec claris nec cõtinuis successionebus, custoditã. Quotus enim quisque auditu saltem cognitos habet, qui soli cognominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babiloniúmque Marmaridium & Arabem Hippocum, Assyrium verò Zarmocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maxime tamen mirum est, in bello Troiano tantum de arte ea silentium fuisse Homero, tantúmque operis ex eadem in Vlyssis erroribus, adeò vt totum opus non aliunde constet. Siquidem Protea & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi volunt: Circe vtique, & inferorum evocatione hoc solum agi. Nec postea quisquam dixit, quoniam modo venisset Telmessum religiosissimam urbem, quando transisset ad Thessalas vrbes, quarum cognomen diu obtinuit in nostro orbe alienæ gentis. Troianis itaque temporibus Chironis medicinis contenta, & solo Marte fulminãte, miror equidem Achillis populis famã eius in tantum adhãsisse, vt Menander quoque literarum subtilitati sine æmulo genitus, Thessalam cognominauerit fabulam, complexam ambages scæminarum detrahentium lunã. Orphea putarem è propinquo primum intulisse, ad vicinas vsque superstitiones, ad medicinæ profectum si non expers sedes eius tota Thrace Magices fuisset. Primus extat (vt equidem invenio) commentatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarum bello, quod is Græciæ intulit comitatus: ac vel vt semina artis portentosæ sparsisse obiter infecto quacunq; commeauerat munito. Diligentiores paulo ante hunc ponunt, Zoroastrem alium Proconnessium. Quod certum est, hic maxime Osthanes ad rabiem, nõ auiditatem modò scientiæ

eius, Græcorum populos egit. Quanquam animadver-
tam summam literarum claritatem gloriámque ex ea
scientia antiquitús & pene semper petitam. Certè Py-
thagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc di-
scendam nauigauere, exiliis verius, quàm peregrinatio-
nibus susceptis: hanc reuerſi prædicauere, hanc in arca-
nis habuere. Democritus Apollonicem, Captidenem,
& Dardanum è Phœnice illustrauit, voluminibus Dar-
dani sepulchrum eius petitis, ſuis verò ex diſciplina eo-
rum editis, quæ recepta ab aliis hominum, atque trans-
iſſe per memoriam, æquè ac nihil in vita mirādum eſt.
In tantum fides iſtis falſq; omne de eſt adeò, vt ij qui cæ-
tera in viro illo probant, hæc eius opera eſſe inſicien-
tur, ſed fruſtra. Hūc enim maximè afflixiffe animis eam
dulcedinem conſtat. Plenúmque miraculi & hoc, pari-
ter vtraſque artes effloruiſſe, Medicinam dico, Magi-
cenq; : eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democri-
to illuſtrantibus, circa Peloponneſiacum Græciæ bel-
lum, quod geſtum eſt à CCC vrbis noſtræ anno. Eſt
& alia Magices factio, à Moſe, & Iamne, & Iotape Iu-
dæis pendens, ſed multis milibus annorum poſt Zo-
roaſtrem, tanto recentior eſt Cypria. Non leuem & A-
lexandri Magni temporibus authoritatem addidit pro-
feſſioni ſecundus Oſthanes, comitatu eius exornatus:
planèque quod nemo dubitet, orbem terrarum pera-
grauit. Extant itaque & apud Italas gentes, veſtigia e-
ius in duodecim tabulis noſtris, aliſque argumentis:
quæ priori volumine expoſui DCLVII. demum an-
no Cn. Cornelio Lentulo. P. Licinio Craſſo Coſs. ſe-
natusconſultum factum eſt, ne homo immolaretur: pa-
lámque in tempus illud ſacra prodigioſa celebrata. Gal-
lias vtiq; poſſedit, & quidem ad noſtram memoriam.
Namque Tyberij Cæſaris principatus, ſuſtulit Dru-
idas eorum & hoc genus vatium, medicorúmque. Sed
quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoque
transgreſſa, & ad naturæ inane peruecta? Britannia
hodiè-

hodièque eam attonitè celebrat tantis cæremoniis, vt dedisse Persis videri possit. Adeò ista toto mundo consensere, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satis æstimari potest, quantum Romanis debeat, qui sustulere monstra, in quibus hominem occidere religiosissimum erat: mandì verò etiam saluberrimum.

DE SPECIEBVS MAGIÆ,

Neronisq; & Magorum detestatio.

Caput II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nanque & ex aqua, & sphæris, & ex aere, & stellis, & lucernis, ac peluibus, securibusque, & multis aliis modis diuina promittit: præterea umbrarum, inferiorumque colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, vana falsaque comperit: quippe non citharæ, tragicique cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi viciis. Primumque imperare diis concupiuit, nec quicquam generosius voluit: nemo vnquam vlli artiũ validius fauit: ad hæc, non opes illi defuere, non vires, non discendi ingenium, aliæque non patiente mundo. Immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nèro: vti namque inferos potius, & quoscunque de suspicionibus suis deos consulisset, quàm lupanaribus atque prostitutis mandasset inquisitiones eas: nulla profectò sacra, barbari licet ferique ritus, non mitiora, quam cogitationes eius fuissent: sæuius sic nos repleuit umbris. Sunt quædam magis per fugia, vel vti lentiginem habentibus non obsequi numina, vt cerni non possint fortè hoc in illo. Nihil membris defuit, nam dies eligere certò liberum erat: pecudes verò, quibus non nisi ater color esset facile, nam hominem immolare, etiam gratissimum. Magus ad eum.

Titidates venerat, Armeniacum de se triumphum affectus, & ideo provinciis grauis, nauigare noluerat: quoniam expuere in maria, aliisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant: magis secum adduxerat, magicis etiam cornis eum initiauerat: non tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit. Proinde ita persuasum fit, intestabilem, irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam veritatis umbras: sed in his veneficas artes pollere, non magicas. Querat aliquis, quæ sint mentiti veteres Magi, cum adolescentibus nobis visus Apion Grammaticæ artis, prodiderit cinocephaliam herbam, quæ in Aegypto vocaretur Osirides, diuinam & contra omnia veneficia: sed si ea erueretur, statim eum qui eruisset, mori. Sequæ evocasse umbras, ad percontandum Homerum, qua patria, quibusque parentibus genitus esset: non tamen ausas profiteri, quid sibi respondisse diceret,

erret,

IN C. PLINII SECVN-
 DI NATVRALIS HISTORIAE AR-
 gutissimi scriptoris I. & II. Cap. Lib. XXX.
 Commentarius, Magicæ naturalis bre-
 uissimum, iuxta ac eruditum
 compendium comple-
 tens.

*S*olent in laudationibus suis Rhetores, & in iudiciis oratores, id de quo agitur, ad contentionem honoris plerumq; revocare, comparationeq; rerum inter se videntes, utrobi voluptatis, bonitatis gestorum, virtutisq; & gloriæ maior fructus & spes sit ratiocinari, ac foelicissimè: id tunc se egisse credunt, cum audientium fastidio consulentes, præteritis singulis eorum quæ integra numeratione, vna aut altera sermonis clausura multa collegerint, cogitandaq; audientibus reliquerint, quam à principio dici posse sperabantur: sic nos in hoc Magicæ compendio acturi sumus, quam & semper existimauimus præclaram esse philosophiæ naturalis partem, ut ex sequentibus clarum evadet & notum, scilicet Magicam esse philosophiæ naturalis absolutam consummationem atq; perfectissimam, summamq; scientiam: ob id constituimus hic de eâ, eiusq; generibus paulo accuratius agere.

Reconditiõris literaturæ scientissimi, alteram Magicæ partem insanem, ac immundorum spirituum commercii inauspicatam: alteram non serè aliud esse, præter philosophiæ naturalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt. Priorem non magnopere Magicam, sed Goetiam eruditiores vocant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ curiositatis arte concinnatam efformatamq;, quam & alij Theurgiam nuncupant: differentia tamen quadam, ut illicitis artibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Zabulus: alteros

intelligi damnabiles velint, quos & maleficos appellitant. Horum enim Goetiam esse dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurifconsultus vocat, protinusque absumendos statuit. Alteros verò laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quamvis utriq; ritibus sint demonũ fallacibus obstricti, & angelorum nominibus. nam & Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctâter tamen & pudenda quodam modo disputatione promittit, reditum verò ad Deũ arte hac præstari cuiquã, inficiatur omnino. Quibusdam verò consecrationibus Theurgicis, quas Teletas vocant, idoneam fieri, atq; aptam ad spirituum susceptionem & angelorum ad vidēdos eos, arbitratur homo ille occæcatus et impius: quæ verò propriè Magia dicitur, perfecta creditur, & summæ scientiæ potestas: quando Magus lingua Persarum non ferè alius dicatur, quàm interpretes diuinorum, & cultor. Goetiam, de qua paulo superius diximus, omnes averfantur: Magiam verò, de qua hic agimus, sapientissimus quisque, festo plausu excipit, & veneratur, & colit, utq; altior sit sanctiorq; philosophia, ex qua præsignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoq; eam sollicitè conquestuisse, navigatione suscepta, & quidem periculosa, constans est opinio. Huius veluti parentes celebrat Zamolxidem, quem postea sit imitatus Abbaris Hyperboreus Zoroastrem, non quem vulgaris recipit opinio, sed Oromasij filium Plato certè in Alcibiade apertius testatur, non aliud sibi videri Magiam Zoroastri, quàm diuinorum scientiam atque cultum, qua imbuantur Persarum filij, ut ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam & ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus nequidem apud Persas scribit potiri maiestate regia, qui Magicam non imbiberit scientiam. Hæc enim naturalium consensum, quam vocamus compassionem siue Sympathiam docet, sicuti paulo amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine

Magnus,

Magnus, comprobat. Porro hęc Magiæ distinctionem ab Hieronymo significatam, conicere licet, vbi ad Paulinum scribēs ait, Apollonium Tyaneū fuisse magum, sicuti vulgus, siue philosophum, vt astruebant Pythagorici. Deniq; ad adorandum Christum Saluatorem nostrum Magos venisse, testatur Evangelica veritas, quos interpres Chaldaeorum philosophos scitè quidem vocat. Præterea de Goetia in libro de Mysteriis suspicari licet Iamblichum intellexisse, vbi ait: Quæ fascinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiae veritatem. eiusmodi nanq; finis magicæ artis est, non scire simpliciter, sed vsq; ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat vestigium. Porro vt de Goetia fusius differamus, hanc ab incantationibus Epoden vocāt, quasi dixeris excantationem: quia quæ solet pueros excātare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goetiam coniungit: apud Græcos id esse discerniculi, quod Magiam boni ad bonum & demonis evocationem, aliquod esse dicant, cuiusmodi fuerint vaticinia Apollonij Tyanei: Goetiam verò mortuos evocare, excitareq;. Appellat & aliam Pharmaciam, vbi pocula dantur ad amorem. Expendendum præterea, Theurgiam & Goetiã & Magiam ab Augustino reiectam, quæ parum differre videtur, si Ciceroni credamus: qui in Diuinationibus scribit, in Persis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in sano commendandi, atq; inter se colloquendi causa. Et quod multo grauius est, Sympathiam, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dicit hanc rerum naturalium agnationem, hoc est Sympathiam, latissimè monstraret, etiam nominū aduocatione vti solitos Magos. per huiuscemodi consensum rerum tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatio- ne prætenta, ad demonum vasa reclinata, impeditissimis & ipsa erroribus obruta, minus perspicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriæ mandauit Marsilius Ficinus Platonice doctrinæ consultissimus: sed quia huc di-

vertimus, mysteria Magorum vberius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulât, si quæ nimis curiose retulerimus de Magorum cæremoniis: nihil enim constituimus agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum vecordes sententias pessundandas, illos enim esse plectendos, & vrbe ac patria expellendos exurendosque censemus. Agemus igitur primùm de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientiæ diximus: deinde de demonum natura, & Magiæ generibus. Expendendum autem primò, quinam dicantur Platonis annuli, & Homeri cathena quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platonem, & cathena Homericæ, nihil aliud prorsus, quàm ordo & series rerum diuinæ deseruiens providentiæ: series inquam numinum, partim quidem invisibilem, partim etiam visibilem, & occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalisque: manifesta verò sunt lumina cœlestia. Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quem iurè dixerimus cathenam, sed intellectualis dicetur aurea, & prouidentia: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentia prorsus obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari possit (vt nonnulli volunt) à fato, quod à Platonicijs videtur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: hoc enim Hebræorū sancit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatiúsque, esse in anima nostra (vt placitum video plerisque philosophorum cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem & opinionem: rursum dum se anima æmulam facit nature, tria ab ea esse excogitata, scientiam, artem, & experientiam, quæ sint tribus viribus analogæ, menti, scientia: potentia cogitatriçi, ars: opinioni, experientia. Nam scyti citra rationem sese promit opinio: ita & experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequitur, primum Magiam esse quandam, quæ sit (vt docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamque nihil aliud docere, quàm naturalium virtutum

tutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportuna applicatione, opera facere omnem admirationem, intellectum captivum humanum excedentia. Est enim in rebus naturalibus compassio, ut sic dicam, quam vocamus sympathiam, ad vires occultas manifestorum. Rerum enim periti, per mutuum harum rerum agnitionem, sive, ut sic dixerō, compassionem, omnia in unum conducebant: per repugnantiam vero, contrarietatemve, expellebant: sicuti si sulphure aliquid, aut asphaltum purificassent, aqua marina, quæ habet vim expurgandi, expellebant sulphure, propter odoris acumen, quæ marina, propter igneam, quam habet portionem. Perpendendum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per naturam. Quod animadvertentes Aegyptij, Magiam naturam vocitarunt: hoc est, ipsam Magiam in alliciendo attrahendoque sibi similia per similia, & convenientia per convenientia: attractus enim huiusmodi per rerum mutuum convenientiam ad se invicem cum inferioribus ad superiora, Græcorum peritissimi sympathiam, ut diximus, appellarunt, sicut cum terra, aqua frigiditate: cum aere, humore: aer cum igne, calore ignis convenit. Sic de principiis rerum, id est: elementis, cum cælo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Hæc rerum naturalium cum superioribus combinatio est. Sic videmus cum natura humanum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamento spiritum statim ab universo deducit. Spiritus hic, fomes est, secundum philosophos quosdam, ad animam corpori copulandam: anima fomes est in spiritu. Sic videmus cum quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cælestia quædam dona, inferiora suscipere posse. Rursus nunc in spiritualibus convenit, planta cum brutum, vegetatio: brutum cum homine, sensu: homo cum dæmone, intellectu: hic intentioni, intentio imaginationi: illa sensato,

sensatum sensibus, sensus rebus. Est enim hæc mutua colligantia & continuitas, vt omnis virtus superior, per singula inferiora, longa & continua serie, radios suos dissipando, vsque ad vltima perveniat. Sic enim inferiora ad superiora mutuo connexa sunt, vt ab eorum capite & principio, prima causa tanquam funiculus quispiam tensus, vsque ad infima procedat: cuius si vnum extremorum tangatur, reliquum subito tremat, tactusque huius ad vsque alterum resonet, & moueat reliquum. Tradunt enim Magi, per inferiora superioribus conformia posse opportunis cœli influxibus, cœlestia dona trahi. Ea est mundi concordia, vt etiam supercœlestia, cœlestibus: & supernaturalia, vt ipsi ferunt, naturalibus trahi possunt atque conspirare: quia vna virtus, opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ virtus, sic vt ex occultis rationibus manifesta producit, ita magis assumit manifesta occulta, vt attrahat per radios stellarum, per tonos, per res naturales congruas cœlestibus, quibus agemus hic, & mensuræ corporeæ, atque (propè dixerim) diuinæ. Sic legimus, antiquos certis rebus naturalibus diuinum aliquid, & vt ita dicam, mirandum suscipere & agere solitos, ac demonas & manes evocare. Redolet enim cœlestem quodammodo maiestatem homo, vnde sese propagatam rationalis naturæ, plurimis ostentat indiciis: futurorum enim præsentionem exequi quorundam potest, eamque superioribus conformem reddere, modo sit, vt decet: vt etiam quæ superiora sunt, inferioribus correspondeant. Ex his eruditiores coniectant, Arabum, Astrologi humanæ speciei proprietatem esse solarem, ob gloriæ & veritatis studium, tum etiam ob staturam erectâ pulchrâque, quin ex humorum subtilitate & spiritus claritate, & præstanti imaginationis perspicuitate: addunt & Mercurialem vim ob strenuum ingenij versatilis motum, & multa id genus, quæ suo dicentur loco. Porro cum homo sit miraculum magnum, animal venerandum, vt Platonici ferunt. Legimus

gimus enim apud Galenum, Hippocratem, & Platonicos, multos humanos animos tāta naturæ maiestate pollere, adeóq; supra materiam omnem sese potenter extollere, vt sibiipsis & suo vigori, semoto corpore restitui, potestate intima, mundi membra quælibet valeant agitare, impellere, & vtcunque libuerit versare, ac latius cuicumq; corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mancipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores versat anima ad libitum, quod patebit, si vitales actus attentius pensiculatiúsq; considerauerimus, necnon fantasie affectus: vbi verò ab hisce vinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorem maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permouet, vt suo solóq; affectu (vt quidam astruūt) citat ventos Deo duce, ac cælo nubes inducit sereno, easq; cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factúmq; fuisse theologi Mauri & Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicebron, & Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldæorum peritissimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculiari potest, quandoque fieri posse, vt radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam serrigi possit in sublime, ad id maximè conferente, insita radiis lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. tanta certè nobis est cum cælo affinitas: contingere verò id potissimum ferunt, quando tota in Deū patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atque similiter luminosæ claritatis radios trāsmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente viuens, vt angelus evadit, ac toto (vt sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: *Hominum, ait, anima Deum quodammodo contrahit in seipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur.* Si ergo homo se conformem reddat cœlestibus, cœlestis erit: si caducis, caducus: si spiritui, spiritus, vt Mercurius

ille maximus philosophus, iure dixisse videtur: Generatio, inquit, hominum, ad diuorum est operum cognitionem, testimoniūq; naturæ: ad imperandum omnibus quæ cœlo teguntur, ad cœlestium discursum suscipiendum, ad potestatem Dei, & naturæ progressus: proculdubio, si hominis dignitatem exactius perpenderit, cœlum ipsum quodammodo esse assertabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphericæ figuræ, instar cœli est: qui lucidus, ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim collatis, homo verè ac consenniter dictus microcosmus. Sed quorsum hæc? ut certè significemus Magiam eam, quam præclaram dixero partem philosophiæ naturalis, hæc omnia pertractare: hoc est, mutuum rerum naturalium nexum. Et ut paulo maiora canamus, ut hæc multo compertiora, exploratioraq; nobis fiant, subnectamus Plinianum contextum.

22 Quandoquidem sola artiū tres alias imperiosissimas, &c.

Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperiosissimas artes in se redigere, quas subticuit, & quænam hæc essent, haudquaquam protulit, sed earum solum numerum: quare veluti Pliniane lectionis interpres, iure eas subnectam. Quas enim Plinius imperiosissimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos est potestatis, & reconditoribus mysteriis scatens: profundissimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potètiā, qualitatem, virtutem delitescentem, totiūsq; naturæ cognitionem amplexatur & docet, & quomodo res inter se dissidere videantur, & uti suffragentur sibi, hinc effectus suos agens, veniundo virtutes rerum per applicationes earum adinuicem. Item inferiora, superiorum dotibus, virtutibusve copulans, insigniens, adornans, illustrans. Hæc enim doctrina, hoc est, Magia, tres sibi afeiuit adiutrices affeclāsq; artes, quas imperiosissimas

finas vocat hic Plinius, hoc est, *physicam*, *metaphysicam*, & *astrologiam*. *Magia* igitur *consummatio* est totius *Philosophie naturalis*, modò cum omnis *Philosophia speculatiua* diuidi soleat in *Physicam*, *Metaphysicam*, & *Astrologiam*. Sic *Magia*, quæ est *actiue portio naturalis scientiæ*, eas continet & in se, & has redegit imperiosissimas artes. *Physica* enim docet naturam eorum quæ sunt in mundo, aliorumq; causas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes, sollicitè & tractat, & attentè rimatur quot sunt rerum species, quæ elementa vocentur, & ut ait Poeta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,

Quid generent, vnde magni primordia cœli:

Vnde maris fluxus, variisve coloribus iris:

Reddere quid faciat clamosa tonitrua, & vrbes:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,

Totaq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Magia item *Metaphysicam* amplectatur, quæ nos docet planâ & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, & rimari, item progressus cœlestium suspicere, & ut ait Poeta:

Ardua quo celeri rapiantur sidera motu,

Quid caligantem modo cogat hebescere lunam:

Quo circa certis dimensum partibus orbem,

Per duodena regat mundi sol aureus astra.

Quæ omnia per *Metaphysicâ* dignoscuntur. Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo Possumus hinc mensisq; diem, tempusq; ferendi. Ferunt item Magi, Magiâ amplecti *Astrologiâ*, quæ docet, quid mens, quid demò, quid anima, quid religio, quæ sacra ritus, phana, fides, obseruationes, quid denique virtus verborum, & quæ miracula, & ut ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionum, fas sacrorum. Hæ profectò sunt tres artes quas imperiosissimas vocat Plinius, & quas *magia* (de naturali

loquor) in se redegit. Magia igitur naturalis nihil est aliud quam Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprehendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ convulgant ferè omnes proprietates cuiuscunq; entis. Porrò nisi quis fuerit compos Metaphysices, Magiam intelligere non poterit: quia aspectus et figuras stellarum facile non capiet, nec vnde proprietas occulta & virtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciatur. Cætero haud obfuerit annotasse, quod fuerit Lectori voluptificum, & legisse vsui. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritissimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, vt calefacere, siccare, humectare, & id genus, & vocari eas Qualitates primas. Porrò quædã insunt dotes rebus naturalibus vltra qualitates primas, vt virtus maturã, resoluens, indurã, expellens, retinẽs. Insunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, vt fugere venenum: attrahere ferrum, vt magnes: fugare demonet, vt adamas. Secundum quosdam, quæ virtus non elementalisis est, abditum tamen & delitescentem habet effectum. nam hæ virtutes, quia multum sunt (si latinitas vti hoc verbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum possunt. Elementalisis autem virtus, quia materialis, vt multũ agat, multam postulat materiam. Vocantur autem virtutes hæ, proprietates occultæ, quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientiæ indagine sollicitiore quidem, maxima philosophorum pars, earum virtutes rerum adepta est. Hac enim occultiore vi Strutiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam convertitur. Sic echineis pisciculus naues arctat: sic solo visu basiliscus occidit, & id genus multa quæ parcens verborum ambagibus, omitto. Porrò animadvertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse

esse ideæ virtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesque vnam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt enim ideam in ipso quidem bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam invicem differentes ponunt in anima, in mentibus, in natura, tanquã semina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (vt volunt nonnulli Philosophorum) in mente diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitq; iis omnibus proprietates miras. Ab his itaque stellis, figuris, proprietatibusque, omnes inferiorum virtutes & proprietates, cum occultæ, tam manifestæ & naturales, dependent, ita vt quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, vnde possit effluere proprietas & energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animæ mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem. Sunt ideæ profectò (vt Platonicis placitum video) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusque virtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq; situm & figuram cœlestium, causam esse rerum, & earum virtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, quàm cæteris in rebus; ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, vbi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in se miram operandi & patiendi vim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & pleriq; Pythagoricorum, cœlestium vires, inferiorumq; naturas

diis plenas dictitarunt : deos autem dixerunt, virtutes diuinā
diffusas rebus, quare etiam animas vocitabant, & ab iis virtu-
tes dependere, memoriæ mandarunt: quòd solius animæ sit,
ab vna materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut
homo extendens ad intelligibilia intellectu imaginabilia. Hoc
est enim quod asserebant vnus entis animam egredi & ingre-
di in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire,
impedire inquam operationes suas: vt adamas est impedimen-
to magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum verò anima i-
psa, vt ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, &
per se mobile, corpus verò seu materia per se ad motum ines-
ficax, & ab ipsa anima longè degenerans: ideo ferunt corpus
esse excellentius quodam medio, scilicet quasi si non medio cor-
poris, sed quasi anima, & quasi non anima, sed quasi iam cor-
pus, quo anima connectatur, & item cui iungatur. Medium re-
rum esse aiunt spirituum mūdi, quem pleriq; philosophorum.
Quintam essentiam vocant: quintam, quia non ex quatuor ele-
mentis, sed quoddam quintum, præter ea substans. talem enim
spiritum necessariò requiri, tanquam medium ferunt, quo ani-
mæ cœlestes adsint corpori crassiori, & tunc largiantur dotes
luculentas rebus naturalibus. Hic quidem spiritus talis est fer-
mè, vt ipsi dicunt, qualis in corpore humano noster ipse spiri-
tus. Sicut enim (vt volunt Magi) animæ nostræ vires adhiben-
tur per spiritum nostrum membris: sic virtus animæ mūdi per
Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullū enim esse com-
periri potest, quod careat aliqua virtute: plus tamē virtutis iis
infunditur, quæ plurimum habeat spiritus, ac illius plurimum
hauserint: hauritur enim per radios stellarum, quatenus res se
iis reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis oc-
cultæ proprietates propagatur, seq; miscet tum herbis, metallis,
lapidibus, plantisq;. His itaq; collatis, constat rebus naturali-
bus, abstrusas occultasq; vires inesse: non quidem ab elementa-
li natura, sed cœlitus insitas nostris sensibus. Colligendum præ-
terea

terea hic, vnamquamque rem, ad suum simile & mouere &
 convertere. Quibus igitur inest rebus qualitatis alicuius vel
 proprietas, vel excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, o-
 dium, amor, & affectiones siue perturbationes, huiuscemodi
 his & inest virtus vel natura insita, vel arte vel casu: vt auda-
 cia in meretrice: hæ enim res mouent ad talem qualitatis ex-
 cessum, aut (propè dixerim) passionem aut virtutem, qualem
 illis natura tribuit. Sic ignis mouet ad ignem, natura quident:
 aqua ad aquam, audax ad audaciam, tristis ad moerorem. Pa-
 lam enim est, cerebrum (vt Medicorum scholæ astruunt) cere-
 bro patrocinari: pulmonem, pulmoni: oculum dextrum, dex-
 tro: sinistrum, sinistro: pedem, pedi: ventrem, ventri: & id ge-
 nus. Et quamvis omnibus rebus insit quædam ingenuina dis-
 fidentia: veluti amor: odium: tristitiæ, hilaritas: virtuti, vitii:
 morbo, sanitas. Item cæteris animalibus, vt à nobis ostensum
 est, conveniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, ne-
 xum; id est sympathiam. Nam virtus corporis vitio constat: sa-
 nitas, ægritudine: calidum, frigido, adeò vt si vnum eorum ab-
 sumatur, reliquum & pereat necesse sit, vt philosophis qui-
 busdam placet. Hæc enim est cathena Homeri, hi sunt anuli
 Platonis, hæc est combinatio rerum, hæc consummatio cuius-
 que entis. Porrò vt pergamus altius, ad rem institutam rever-
 tentes: expendendum quasdam proprietates inesse rebus vita
 fruuentibus: qua abstracta, abstrahitur & tota, & virtus, &
 proprietas abdita. Constat enim quædam animalia, vitæ non
 expertia, vim aut in mordendo, aut agendo aut nocendo habe-
 re maximam: quæ si ea vacet, nullam potentiam habere. Quæ
 enim virtutes post mortem remanent, si multum ideæ (vt aiunt
 Platonici) iis addatur, plus inerat illis virtutis: sic quædam sic-
 ca, humectis præstantiora sunt: humecta, aridis. Porrò cum i-
 ta res se habeat, vt inferiora subsint superioribus, & vt ait
 Proclus, quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, com-
 binatione quidem nõ extraria: sic in cælo terrena dicimus esse

non propriè, sed secundum causam, modòq; coelesti: sic inferioribus insunt coelestia, modo terrestri, item & effectu: sic dicimus entia quædam esse solaria, quædam lunaria, & id genus: sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis enlargiuntur: sic corpus humanum vi eorū illustratur, ei insunt stellarum influxus mutua quadam natura: sic & cætera sensu carentia dicimus quid energiæ haurire ab his: vt, aurum, solare ferunt: argentum, lunare: inter lapides, margaritam, cristallum, carbunculum: hæc verò solaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balsamum, ambra, muscus. Sic Iouialia dicimus, stagnum, hircinthus, berillum: inter herbas, liliū, hioscyamum: inter arbores, quercum, populum, vitem, fagum. Saturnalia sunt, plūbium, magnes lapis, iaspis, mādragora herba, asphōdilus. Mercurialia, argentum viuum: inter herbas, pentaphilon, & id genus. Venerea, passeris, columbæ: inter plantas, verbena, viola, politrichon, & id genus multa, quæ nō collibuit fustus subnectere. Cætero, vt ad magos nostros redeam, hi, vbi maleficium alicui inferre destinauere, malefico planeta & rebus ei obnoxiiis vtuntur, hoc est, Saturno, & saturniis: quādo allicere amorem decreuere, Venere, & venereis: quando petitionē, Ioue, Mercurio, Sole: sic mira interdū agunt, rebus ita aptè præparatis, & anima mundi ita inferiora sœcundante. Nam anima mundi per virtutem quam habet ab ideis (vt ferunt Platonicus) omnia tam naturalia, quàm artificialia sœcundat, insundendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autem peragenda, perturbationes, siue (vt sic dixerim) passiones animi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quàm motus siue inclinationes provenientes ex apprehensione alicuius rei, vel convenientes, vel dissidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has passiones siue perturbationes in anima dicuntur, quæ quandoque sensitiuam apprehensionem sequuntur,

sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passionis, cum rationalem apprehensionem sequuntur; tunc bonum & malum respiciunt sub ratione virtutis & vitij, & laudis & vituperij. Rationales siue voluntariæ dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi. Subiectum autem animæ, est ipsa vis animæ appetitiua, quæ in concupiscibilem & irascibilem diuiditur. Porro, quando passionis sensualem (vt sic dixerò) apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habent. Porro virtus imaginatiua, potestate gemina, ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (vt pertrito philosophis verbo, non quidem latino vtar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, transmutatione sensibili, vel deorsum ad extra, vel intra, diuersas producendo qualitates membris, ac imprimendo. Sic in gaudio spiritus excelluntur, in timore verò retrahuntur: in verecundia mouentur: sic exuperantior gaudio quis moritur: compari modo profusior tristitia, prout hæc perturbationes vehementes ac intensæ fuerint. Hæc enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, per modum imitationis, virtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam vehemens imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore aut attritione ferri in ferrum quæ dentibus stuporem ingenerat: sicut oscitatio, ad oscitandum promouet. Habet enim haud paululum effectus huiuscemodi imaginatio. Perturbationes item siue passionis malis, quæ phantasiam sequuntur, vehementer nedum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud immutare adeò, vt mirabiles possint produci impressiones in elementis, item rebus extrinsecis, sicq; sanabiles quosdam morbos esse citra medicinæ admniculum. Inest certè hominum animis virtus quædam delitescens

immutandi, attrahendi, ligandi, potissimum si maximo imagi-
 nationis, mentis, voluntatisq; excessu, in id quod vel attrahere,
 vel immutare, vel ligare, vel impedire cupit. Sic enim (vt vo-
 lunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum
 rectas adhibitiones cœlestium dotibus opportunè appositis,
 mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem virtutem
 fortiore vinculo attrahere, lunarem verò ad seruitutem vel
 infirmitatem trahere: Saturnalem, calamitatem, tristitiamq;
 Arabes item philosophi, animum humanum memoriæ man-
 darunt vehementissimis affectibus, ad opus aliquod, cui se ad-
 dicere voluerit coniungi: tunc stellarum animis etiam et in-
 telligentiis, hâcque coniunctione miranda posse agere et o-
 perari, quòd tunc in eo sit omnium virtutum apprehensio et
 potestas: vnde et characterum vires defluant, de quibus paulo
 post agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato, ita
 stellarum ideis copulato illustratòque, id quod collibuerit liga-
 re, hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem:
 ita allici humorem, vel inferri odium: ita ligationem furum,
 et quarundam ægritudinum: ita ventorum, tempestatumque.
 Tanta certè cœlestium magnitudo et virtus est, vt non solum
 res naturales, verùm artificiales, quando ritè super eas appo-
 nuntur, vt mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod et
 S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato postris legen-
 dum reliquit: Etiam, inquit, vestes et ædificia et quæcunque
 artis opera, certam à sideribus suscipiunt qualitatem: quum
 et imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influ-
 xûve mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim cœlestes ad a-
 quarum similitudinem, characteres vel imagines configuran-
 tur, iis mirificos effectus contribuunt: hinc imaginum defluxit
 confabricatio. Ex operibus enim Iouis ad vitæ longitudinem,
 imaginem conformabant hora Iouis ipso in exaltatione fœli-
 citer ascendente, in lapide claro alboq; luteis vestiebatur vesti-
 bus:

bus: aquila loco equi vtens, dextra sagittã aut fulmen tenens, tanquam missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac imagine opes, prolemq; augeri autumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in adamantis lapide, hominem coronatum effingebant: loco equi leone vtentem: dextra ensẽ strictum tenentem, sinistra verò caput hominis. Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & victoriã. Veneris autem imago, hora Martis affirmabatur, ipsa in Piscibus ascendente: proderat hæc ad consequendam gratiam benevolentiamq;: puella nuda fingebatur, passis quidem crinibus, manu speculum tenens, gestans collo catenam: aderat adolescens, sinistra virgunculam tenens, dextra capillos aptans. Ad faciendam solertiam scientiamq;, Mercurij concinnabatur imago, ipso Geminos ascendente: barbatus adolescens, caduceum gestans effingebatur, caduceo adhærente serpente, dextra gestans sagittam, is aligeris pedibus depictus. Sic ex cæteris planetis imagines affirmabant, imagines inquam stellarum vires habentes. Erat & alter fabricandi imagines modus. Nam ubi odium illaturi erant, cæreas aut plumbeas imagines duplices confabricabant, sese diuexantes, ac quodam modo inter se digladiantes: fronti earum apponentes, quæ non subpingere collibuit. Vbi verò amoris conciliandi causa agendum erat, imagines sese amplexantes conformabant, apponentes quædam fronti earum, quæ prætereunda censui. Cæterò vt inceptum exequamur, portio maior mirandarum rerum, numerorum potestate constare magis creditur. Non enim mirari subit, si (ita dicam) in materialibus tot tantæq; dotes & effectus miri sint, si, quæ non sint materialia, sed multo formaliora simplicioraq; plus energiæ abditæ habeant. Dicuntur enim numeri quodã modo substantiis separatis, & insiti, & permixti maximã & quidem simplicissimã cum ideis in mente (vt ipsi aiunt) diuina commixtionẽ habentes, à quibus proprietates mira cooriantur.

tur. Afferunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunque temporis, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Conventus item atque voces, per numeros eorumque proportionem vim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Denique omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animadvertens Pythagoras, numerum inquit esse quocuncta constarent: distribuitque singulis singulas virtutes, de quibus particulatim agendum est. Platoniorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatam asserunt, nullamque iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hos, ce numeros primum Monas, id est vnitas numeratur, non quod sit numerus: putatur enim monas siue vnitas, punctum. Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Ita Vnitas numerus non dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddam perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quod finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius, hoc est Dias, numerus confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciæ. vn de diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quod in secundo die creationis non fuit dictum, Et vidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspibus dictus is numerus infelicissimus: is enim umbrarum siue manium occurfacula, & terriculamenta laruarum, malorumq; spirituum adferre creditur Magis. Ternarius verò sacer & perfectissimus absolutissimúsq;, non solum philosophis & magis, sed & poetis decantatur,

cantatur, item Theologis. huic enim ad cæremonias mira inest virtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, vt ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utebantur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quãdo ait:

Idem ter socios pura circumtulit vmbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodem proditur, vt conicere licet verbis eiusdem, vbi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore

Lycia circundo: terq; altaria circum

Effigiem duco. — Et subnectit:

Necte tribus nodis ternos Amarille colores.

Necte tribus nodis, Veneris dic vincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbãq; ter dixit, placitos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantque morbos. Quaternarius item numerus haud pauculæ potentie his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum viribus præferbant. Magi enim vocant ipsum fontem nature: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos vocant esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus: quatuor cæli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cælo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Mathematicam doctrinam constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque vim in mysteriis Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton vocant, id

est, quatuor literarum. sic Græci, Arabes, Magiq; quatuor literis nomen Dei significant. Porrò diuini furoris species esse, & à quatuor defluere, hoc est, Dionysio, Musis, Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus quaternis depingere solebant: ob id homo qui multa legerit, audiuerit, retinuerit, & fecerit, græcè dici solet Tetraoos. Quinarius numerus constat primo pari, tanquam foemina & masculo. hinc Arithmerici illum quidem patrem, hunc verò matrem vocitare solent, ob id esse multæ energiæ autumant. Hic enim vniuersi numeri, i. denarij, iustissima est medietas: propterea Magi vocant numerum connubij. Dicitur item à quibusdam numerus gratiæ & felicitatis, quòd homo qui Noe est appellatus, inuenisse gratiam à Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamus centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filium progenuisse dicitur. Cætero tempore naturæ invocabatur nomen Dei Sadai: in tempore verò legis tetragrammaton, diuinum & ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt Adonai: in tempore gratiæ Pannagrammaton. His collatis constat numerorum vi, multâ & quidem miraculosa effici posse, quorum effectus maximè probant philosophi Arabes & Persæ, et qui Cabalistæ dicuntur. Nam ea Magia, quam præclaram philosophiæ naturalis partem dicimus, Cabala est, si attentius cuncta perpenderis. Subsequitur Senarius numerus, certè magis perfectionis nuncupatus, nam in toto numerorum contextu, à monade vsq; ad denarium, solum ipse est perfectus, vt collatione suarum partium idem resultet, nullius egens. Die enim 6. mûdi creationem fuisse absolutâ, testantur sacræ literæ. Sexto enim die vidit Deus cuncta quæ fecerat, &c. Septenarius aut, quantum habeat potentiæ, videre est apud Macrobius, A. Gellium, Varronem: omitto dies creticos Medicorû scholis decantatos sæpius: omitto diem 7. apud Mosen Sabbathum dici. Apuleius enim hunc diem purificationibus aptum scriptum reliquit, quando ait: Meq; protinus purificandi studio, marino
laud-

lauacro trado septies: & Heliseus propheta, vt legitur 4. Regum, ait lepra affecto: Vade te lauare septies in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua. & paulo post: Lauit se septies in Iordane iuxta sermonem prophetae, & mundatus est, etc. Constat item (mirabilius multo dictu) septenariū modò nulla intercesserit foemina, infantem vi (vt puto) numeri septenarij strumas, id est scrofulas, curare solitum, actūq; id fuisse scio ipse certus. Ecce quod tam diu chirurgum fatigauit, quod pharmaco curari non potuit: quod nec ferro caustico consumi, cuique nulla profuit medicina, sola vi numeri septenarij curatum est, persanatumq;. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo, aut qualitate aliqua, plenum tamen vi medica, plenum energia abdita, plennū miris. Iungitur Septenario Octonarius, quem Pythagorici, iusticiae & plenitudinis (vt sic dixerit) vocant numerū, quòd videlicet diuidatur in numeros pares, hoc est, in quatuor: plenitudinis dictus, quòd contextum corporeae soliditatis amplectatur. Nouenarius Musis sacer, & sphaerarū coelestium ordinū peculiaris. Nouem enim dicuntur esse sphaerae mobiles, secundū quas nouem Musae assignantur, vt ait Macrobius: Nouem angelorū ordines, & id genus multa, quae profusioribus verbis parcens, omitto. Denarius vniuersus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, nisi per replicationē: vniuersos enim implicat numeros. In hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta vnum reges: Dauid Goliath: Daniel evasisse leonum pericula. Duodenarius nō vacat vi: nam duodecim signa zodiaci dici solent, & id genus multa. Colligitur itaq; cum Hieronymi, tum Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basiliij Rabaniq;, numeros vim habere non pauculā. Hilarius enim in Psalmos, testatur septuaginta seniores, secundum numerorum significantiam, eos pro eorū energia sic redegisse. Quantū enim virtutis abdite habeāt huiusce modi numeri, conicere licet in herbarum figura, earum folio ad numerū ordinato. nam herba, quam Graeci Pentaphyllon

vocant, id est, quinquofolium: vi enim quinarij numeri venenis adversari, ac demones abigere, conferreque; expiationi dicitur, cuius folium si vnum bis die sumatur ex vino, febrem quam quidam Ephemeram vocant, persanat: si tria, tertianam: si quatuor, quartanam. Expendendum præterea pensiculatius ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiam vires, ut ferunt Magi, habere & retinere: ob id vi quinarij Pentagonus miram virtutem in demones habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ triquetra est figura, vires habere potentissimas produunt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium cœlestium ac Dæmonum consummationem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, continēs quatuor angulos rektos: estque; prima superficiei descriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim philosophi, crucem cœlestium fortitudinem dicebant, quòd eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum resultarent, essentque; stellæ maximæ fortes, quando in figura cœli, quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque; in sacra Historia narrat, crucem ab Aegyptiis sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius vis portendebat salutis spem hominibus, credentibus Christo Salvatore nostro. Cætero ut exequamur Magiæ insituta, Magiæ inquam naturalis: Magi profectò, characteres ex radiis cœlestium, dotes luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibiipsis adherentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumque characteres figurant, item & Magi. Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Afferunt autem Magi hosce characteres, vim ab anima mundi suscipere, ac mūdum ipsum anima præditum, in quam eunt & pedibus sententiam, nedum philosophi, verum & Poetæ. quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, vacuo qui sustinet orbem,
Membraque; naturæ diuersa condita formæ.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
 Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
 Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
 Conspirat Deus, & cuncta ratione gubernat.

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corriuasse à Medicina refert, quod ita intelligendum: nam frugalitas humana, non in Herbarum, metallorum, lapidum, animalium confisa: voluit & quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius sibi ægritudine affecti mederetur, ob id experta est Magicam artem. Nec intelligendum hic præstigias & vanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Ceterò vbi ait Plinius: TRIPLICI VINCULO, hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: IN ORIENTE. hoc est, tribus artibus: quia Persarum regum filij (vt diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magia imbuebantur. Persas enim in primis Magicam disciplinam percalluisse est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui mihi quod callebat docuit. Porrò vbi Plinius: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, inter dum lunari pro cursu.

Ceterò quod hic Plinius de Circe muliere venefica ait, fuscatrix enim credita est, adeò vt quicquid vellet repellere, allicere, ligare, impedire, evocare: tum manes & umbras, tum tempestates & ventos, posset id agere: & vt ait Apuleius, animas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: ventos pacari, atque tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis vis (vt ferunt Magi) est, & vt ait Lucanus:

Cessauère vices æuum, dilataq; longa
 Hæsit nocte dies: legi non paruit æther:
 Torpuit & præceps audito carmine mundus.

Carmine Thessalidum, dura in præcordia flexit.
 Putabant enim nefariae curiositatis studiosi homines, carmine
 ritè enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas
 posse evocari, tempestates pacari vel alligi. Hoc enim genere
 carminis vsos, impios homines & sanæ mentis expertes
 constat, vt vel prodesse, vel officere. carmine enim Lu-
 nam deduci posse autumabant: vnde Homerus ille Mantua-
 nus ait:

*Carmina vel cœlo possunt deducere lunam:
 Carminibus Circe, socios mutauit Vlysis:
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
 Carmine læsa Ceres, sterilem vanescit in herbam.*

*Efficiunt læsi carmine fontis aquæ.
 Illicibus glandes, cantatâq; viribus vna
 Discedit, & nullo poma mouente fluunt.*

*Et Tibullus de Fascinatricè:
 Hanc ego, de cœlo ducentem sidera vidi,
 Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
 Hæc cantu funditq; solum, Manesq; sepulchris
 Elicit, & tepido deuorat ossa rogo.
 Cum lubet, hæc tristi depellit lumina cœlo:
 Cum lubet, æstiuo convocat orbe niues.
 Cum volui, ripis ipsis minantibus, amnes
 In fontes rediêre suos: concussaq; fisco,
 Nubilaq; ventos abigoq; vocoq;:
 Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
 Et syluas moueo: iubeoq; tremiscere montes:
 Et mugire solum, Manesq; exire sepulchris.*

**Cæterq; Plinius ait: THESSALAM COGNOMINA
 VIT.** Thessalas profectò natura infidos ferunt, ob historiana
 Medæ quam à Iasone conscriptâ, qui & Thessalus erat, Poe-
 tæ scribunt: ad quod Plinius allusit. Subnectitq; mox Plinius:
**EST ET ALIA MAGICES FACTIO A MO-
 SE.**

SE. Hic Plinius diuiniore doctrine expers, in accuratè atque incuriose in diuinum hominem inuehitur ac obstrepit, debacchaturq; . Sacratissimas enim Iudeorum leges, Romani idolis mancipati, sunt auersati abominatiq; . Pios & religiosos homines. Autumabant enim Iudeorum ceremonias superstitiosas & aniles, ut scitè Augustinus ille noster libro Ciuitatis diuinæ edocuit. Cætero subintellexisse videtur Plinius, miracula à Mose vi virgarum facta, quæ certè diuino afflatu fiebant, non magico. Lectum enim est veteribus memoriis, nonnullis Magorum virgis myricinis in vaticiniis vsos, his miranda actitantes. Legitur enim apud Nicandri interpretè in Theriacis, quod sequitur tralatum penè ad verbum: Apollo inquit, Vaticinos sanxit mirifica pronunciare mortalibus futura: propterea hunc fruticem Nicander Mantin, id est, vatem vocitat. Quin & Magi virgula myricina vaticinabantur. Etenim in plerisque locis virgarum vi, Dion, antiquos fuisse vaticinatos, scriptum reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas myricinas; quare Myriceus dielus. Legimus præterea Magos virgas vertisse in dracones, quod & frivolum putandum. Nam corporea materia non subicitur potentie Dæmonis, quantum ad transmutationem ipsius, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putandum, ait, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire, huic rerum visibilibus materiae, sed soli Deo. Porro, etsi Possidonius & Lysimachus, Mosen magum, & quidem oscitanter affirmarint, falso tamen id dixisse constat: quos & scite & concinniter, & verissimè coarguit Iosephus secundo contra Apionem volumine: item Strabo sextodecimo Geographiæ, Mosen diuinum hominem ostendit fuisse, non factiosum. Porro ubi legitur: **LOTOPEA A IVDÆI SPENDENS.** Iochabela ex Iosepho legendum putarim, quia ita matrem Mosi vocitat: legi & potest Iochabeda, nec non, ut vult Hermodotus: Iotapata ab vrbe. Porro quam paulo post Plinius magiam Cypriam vocat, Herm. de Chri-

stiana religione Plinius voluisse intelligere suspicatur: argumento quod Apostolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, è Iudæa nauigauit in Cyprum, & in eam insulam nomen Christi mundo intulit: vt probabile sit, Sergium Paulum eius insule Proconsulem miraculorum multitudine attonitum, aut credidisse prædicanti, aut certè formam eius pertulisse Romanam. vnde religio Cypria vocari cœpit, quam & Plinius Magiam Cypriam vocat hic. Verùm nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius: NE HOMO IMMOLARE TVR. Quasdam gentes homines immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim, homines Saturno immolabant: apud Cypros humanam hostiam Ioui Teucus immolauit: Galli, quorum hic meminit, Hesium ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait:

E quibus immitis placatur sanguine diro

Tentates, horrensq; feris altaribus Hesus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, auctore Varone. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio: Lactantius libro primo, capite secundo: Cæsar sexto.

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIAE MVNDI, C.

Plinij Secundi, Commentarius, alteram
Magiæ partem complectens.

Nunc differendum de altera Magiæ specie, quæ spirituum afflatu, ope & doctrina constat. Dæmonum igitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monstrabimus. Queri primum hic potest, possintne naturæ ratione Dæmones Orco evocari, item Manes Vmbraeq; votis hominum ad libitum obsequi. Diuus Augustinus tertio Triadis, id est
Trinitatis

Trinitatis asserit, corpoream materiam (vt diximus) Dæmonis potentie subiici nequaquam, quantum ad transmutationem ipsius ad formam: ipsa profectò ratio dictare videtur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neque item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum: ex toto enim aere, fit totus ignis, quando fit acris in ignem conversio, vt scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porrò assimilis est agenti, & in eo saltem præexistit: virtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab iisdem composito. Angelus verò forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatendum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes vel quid aliud earum loco subiicere posse: adde item, quòd absentibus sensibilibus, phantasmata remanent & imaginationes, vt ait Aristot. 2. Animi. & inde ex motu locali, formarum sensibilibus remanentium in virtute phantastica, cum humoribus, in quibus sunt, vt in subiecto: apparent enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de Somno & vigilia, idem inquit: Descendente plurimo sanguine ad principium sensituum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorum exteriorumq; sensuum, atq; ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solum dormientibus nobis, sed vigilantibus: vt sic putemus aliqua vel extrinsecus, vel esse, vel fieri: quæ tamen nec sunt, nec fiunt: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens visus spectatorum, quædam deformant, & oculis nostris exhibent. Nam & dæmonum illusionibus seductæ quædam mulieres, se cum Diana nocturnis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elementa, occultas quasdam seminarias rationes, quibus cum data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas

suis modis & finibus. Diuináq; potestate permittente, Dæmonas mira agere fatebimur, evocariq; posse & manes & umbras. Et vt hæc nobis fiant paulo compertiora, de dæmonum natura & eorum genere differendum. Platonici, qui sollicitius examinatiúsq; Dæmonum naturã & genera perscrutati sunt, rationalis naturæ tres gradus esse, memoriæ mandarunt: non dignitatis quidem tantum maiestate abiunctos, sed etiam locorum intervallo. Plato enim Diis immortalibus sedem coelestem attribuit: sed horũ alios dici & esse intelligibiles, ab omni materiæ contubernio semotos, quorum parens princepsq; sit is, quem rerum conditorem & opificem veneramur, maiestatis amplitudine sanctum, & humano sermone inenarrabilem, sed vix quidem mente apprehensibilem. Ceteri nõ tam dij, quam ministri ab eo dicuntur, visibiles deos, ideas, corpora coelestia vocat & intelligit: Atque hic gradus vtique vnus est, qui est primus: inum verò tenet locum celsæ diuinitatis eximum, homo, eminentissimam ferè coelestibus comparem naturam ferunt. Medium verò gradũ inter hosce extremos ab Lunæ colimitio ad nos vsq; expansum iam habent, quos ab scientiæ magnitudine prisca dæmonas vocarunt. Apuleius nunc Lares, nũc Genios vocat. Hos enim tanquam interpretes quosdam & salutis gerulos putarunt, qui concepta à nobis vota ad Deos deferrent, & illinc ad nos diuina munera. Ad hostem magica excantatio, & præfagiorum species referebantur: quod Plato in Symposio docuit, & Plutarchus eo libello quem de Philosophorum decretis posttris legendũ reliquit, minus quidem præcise, cuiusmodi dæmones essent, describens, cum ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici dæmonas esse sanxerunt substantias animales sicuti heroes à corporibus semotas animas. Apuleius autem Dæmones ita fingit: Dæmones sunt animalia, ingenio rationabilia, animo passiuua, corpore aerea, tẽpore æterna: mox aduicit passiuos dici, quoniam obnoxij sint perturbationibus. Vt nos, hosce Romana gẽtilitas, Medioximos vocitauit: quod

Diis summis potestate sint minores, & natura hominum maiores. Vocauit & eadem quosdam Semones, qui ab medio acris, quicquid interpretet ad terram vsq; habent: quos & Martianus Capella semideos esse putat: Heroas quoq; sicut Iamblichus significat: Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, quod parentium seminibus manarant. In hac enim Dæmonum distinctione, singulis Planetarum globis, peculiare Dæmones ascripserunt, veluti, stellas. Item Planete illi famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, ut in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur dæmones: item Martij, Veneri, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Esseq; inter Saturnios, qui præsent aliis in globo eodem Orphicæ doctrine peritissimi, terrestres esse dæmones dixerunt: aqueos item, & igneos. Tradunt enim esse, ab summis ad infima, veluti cathenas quasdam extensas. Nam stellarum quælibet dæmones suos tanquam affeclas, certis afficit modis: sed eodem item modo ab dæmonibus (ut aiunt) animæ afficiantur: ab suis ubique suæ. Scholæ enim Platoniorum, providentiam in tria distribuunt: Vniuersalem, minus vniuersalem, & demum particularem. Vniuersalem ad tria referunt: Bonum, intellectum, & animam mundi, qua omnibus & per omnia provideat: Minus vniuersalem ad sphaerarum animas referunt, stellarumq; particularem verò ad Dæmonas: qui quidem si non omnibus, sed quibusdam gratificentur: quanquam an humanis animis providentiæ particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non vno modo fomenta adiciunt: siquidem Dæmones ignei contemplandi (ut aiunt Magi) potentiam excitant: aeri fauent, vitæ actiue: aquei, voluptuosæ: hos enim Plato scribit, à primordio malorum, plurimis voluptatem immiscuisse. Scribit idem, dæmonas omnes esse affectu passiuos: superiores & medios immortales, infimos verò solum esse longæuos. Afferunt præterea alios dæmones esse adventicios & peregrinos, humana interdum

curantes, alios indigenas: dæmones item habere præfecturas, nam alios esse orientales, alios occiduos, alios septentrionales. Platonici septentrionales, malos esse docent, quod & Magi testantur, quod Martij illi sint: propitios autem Iovius, quia meridionales sint. Cætero hæc scisse non obfuerit, corpus ne habeant Dæmones. Psellus Dæmonum naturam non putat esse sine corpore, quando ait: Sunt qui fatentur ab se Dæmones vivos cum corporibus. Quin & magnus Basilius, non solū Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdā tenues & aereos atq; puros. Psellus ea confirmat, quod se senibus offerant siue interdum fallacia. Angelicum autē corpus eruditores, omnis materiæ esse expers, tradūt: Dæmonicum verò quodāmodo coniectant materialē, quod sub terram sit intrusum, itaq; pulsulū dolore, & igne admoto exuri. Orphici, Astrologi ferūt, aqueos, aereos, ac terrestres Dæmones non expertos corporis. Augustinus illē Theologiæ sanctioris argutissimus censor, angelos omnes ante lapsum, corpora habuisse aerea, ex puriore superiorēq; aeris parte conformata, dixisse videtur: malis verò angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aeris spissioris qualitatem, vt possent torqueri: verum hoc censendum nostris Theologis relinquo. Porro non parua illud quoq; disceptationis censerī solet, doleantne Dæmones, ac igne cruciari pulsariue possint: id enim fieri posse, & Theologi confitentur: sed qua id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictu putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito præditi sunt. Ad composita enim ex pluribus videtur sensus pertinere: quoniam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli esse nervos qui sentiant: sed id non nervos, sed spiritus potius dicitur nervo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers, est & necessarium: sic spiritale corpus Dæmonum magna ex parte est natura sensibile & absque medio tangit, videt, audit, vt quibusdam placet, actum patitur, & diuisum perinde

perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quòd solida intercisa ac diuisa, nunquam possint persanari planè. Dæmonicum verò corpus coit rursus, recreaturq; modo aeris aut aque, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum peragitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo fit vt ferri aciem (mirum dictu) dicantur formidare: ob id qui Dæmonem moliuntur exagitare, enses, ferrum, tela prætendunt: quod & animadvertisse videtur Hòmerus illè Mantuanus 6. Aeneidos, quando ait:

— Procul ô procul este prophani,
Conclamat Vates, totoq; absistite luco.

Túq; inuade viam, vagináq; eripe ferrum.

Ob id ferunt & Aeneam habuisse enses consecratum. Porro scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorum assertionem) in Dæmonibus esse non posse, vt sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est virtus in organo corporeo. Vt verò intelliguntur simplices voluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse contendunt. Etenim dolor hoc modo est obluçtatio voluntatis, ex eo quod est, vel non est. Multa enim sunt, quæ Dæmones non esse mallet, & e converso: ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos dixerimus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonem nõ vno modo dici, vt scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est, alius comparatione, habitu alius. Vbique enim, quod præest, ac providet, appellare consueuerunt antiqui Dæmonem: sic Genium vocabant: & apud Orpheum Iupiter Saturnum vocat Dæmonem. Plato sic deos quidem, qui generationem è propinquo disponderent, vocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitù, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait. quare ad id alluissè videtur Virgilius, quando ait:

Dij ne hunc ardorem mentibus addunt

Euria'e, an sua cuiq; Deus fit dira Cupido.

Bona ergo animi cupido, Deus ab eo dicitur: unde effluxum est, ut Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est, animus, virtute est perfectus. Scribit Iamblicus dæmonem proprium nihil aliud esse, quàm intellectum. Hæc subnectenda censui, quò quis persuasum haberet, Dæmon vocabulum, non in malam semper accipi partem. Veniamus nunc ad oracula Magica, quæ etsi vanissima deprehensa, sæpius nihilominus Philosophos veteres & Platonicos, summa illa venerari solitos legimus, cognatosque rationibus roborare: quod Plato cum in Tymæo, tum in Phædro testatur, tria certè priscos habuisse scientiarum genera animadverto: vnum fabulosum, quod & Historicum vocabant, Poetis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptum. Ciuile, quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postremo continebantur oracula atque responsa: quorum tum etiam Astrologiæ, tum Auguriorum ac auspiciorum Dæmonum inventa putarim esse. Quòd si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidum virtutibus, non perinde manifestis: multa item perfici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, vel cælo accepta referimus. Colligamus item verissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & scribit Mercurius ex propriis certisque rebus: certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per Dæmonem congruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loqui que solitos, etiam Porphyrius libro Oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos, (sic enim Dæmones vocat) sæpè mentiri: nam explorata, certaque futurorum perspicientia, non hominibus solum tortuosa, sed & Diis ipsis incertissima nunciant. Cæterò ut ad institutum redeam, obseruatione

uatione dignum in hac magiæ actione, quibus differentiis hæc diuinatio Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis composita (vt volunt) ablatæque hominibus, & concessa Dæmonibus ab Origene & Porphyrio, tandem dispensari dicatur. Dæmones certè qui nuncupantur atherei, quique aeris incolant suprema, cœlestibus futurum iudiciis (vt Magorum tenet opinio) amplius addicti. Qui autem hæc infima frequentant, dicunturque aquei, non tam cœlestia ad hunc vsum suscipiunt, quàm nostra obseruent, præscientiàmque aucupentur aliquam. Medios verò putabant certius ex iis, quæ utrobique eveniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde istorum operam in diuinationibus expecti consueuisse in primis, & fuisse præcipuam: vt qui hominibus quandoque præsagiis præstò fuerint, confusæne reperirentur sæpius. Cætero Dæmones mali, vt ferunt Magi, libaminibus, & carniùm nidore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, crassescere, & obœsius evadere produnt. Quamobrem Magiæ cultores, in evocationibus Dæmonum suffitu vtuntur: quare vaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quibus Dæmones allici posse testantur. hos enim suffitus, vim tonitrua inducendi, habere putant: vt suffitus factus corde Chamæleonis, in singulis si comburatur, caput item & guttur eiusdem animalis. Fiunt præterea suffumigationes, sub opportunis stellarum influxibus, idola Dæmonum in aere facientes apparere: sic ex croco, pro Solis influxu vmbra: item musco, lauro, ligno aloes, tum cerebro aquilæ, & id genus multa. Superstitiosa profectò, & aliena piis hominibus agunt. Pro Lunæ item influxu accipiebant caput ranae, & semen papaueris albi. Pro Iouis, semen hiosciam, & summitates pennarum pauonis. Pro Saturni, papaueris nigri semen, radicem mandragoræ, & cerebrum felis. Hoc enim genus Magiæ à fumo, qui Græcè Capnos dicitur, Capnomãtia dicta est, & Capno-

mantes, qui ea utebantur. Non negligendum præterea, quod Porphyrij est, malignorum Dæmonum principes, Serapim & Proserpinam: Sacræ autem literæ Beelzebub, prauitatis primum vocant. Scribit Psellus, Dæmonia sæpe hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, victoriam, amorem: cum tamen tradere ex se non possint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus se enixissimè impij homines addicunt, efficiunt vt sub hoc inuolucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus possint ipsi evocari, & earum venefica vi aliis nocere: quæ tantæ potentie fuisse creditæ sunt à Magis, vt inferiora possint tabescere: item impelli, vel repelli, neci, dissolui. quare cecinit Virgilius.

Has herbas, atq; hæc Ponto ante lecta venena:
His ego sæpe lupum fieri, & secludere sylvas,
Mecum sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; fatas aliò vidi traducere messes.

Idem de Circe, & sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie Dea seua potentibus herbis
Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.
Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Thesala illa:

Huc quicquid foeta genuit natura sinistro
Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est.
Viscera non lyncis, non diræ nodus hienæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla:
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:
In mediis echineis aquis, oculiq; draconum.
Omitto quæ Apuleius de Pamphile venefica ait: omitto quod Virgilius de veneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parum mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnatorum

rum truncantur, mersum vino: id vinum soluere quartanas & multa id genus, quæ author noster prodit: sed nunc recedendum ad Plinij contextum. Nanque (ait Plinius) ex aqua. Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de futuris per impressiones aqueas, ac per visiones quæ fuerint in aquis: sicut, teste Varrone, vidit puer quidam in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta versibus, omnem Mitridatici belli eventum pronunciauit. Diuus Augustinus, Ciuitatis diuinæ septimo, Numam Pompiliū hanc Magices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ peluibus fit, vocaturque Lecanomantia: quæ verò securibus, Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam exercuisse summè Assyrij dicuntur. Peluim enim implebant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos quosdam preciosos: laminasq; imaginibus quibusdam distinctas, proferentes quædam verba, quæ annectere nolimus.

Est & magiæ genus aliud, quod aere fiebat, vocaturque Aeromantia: fiebat per aereas impressiones, in quibus apparebant Dæmones. Iungitur huic ea Magia, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum formæ: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quæ Botonomantia dicitur: fit sortibus, quæ Cleromantia: fit amphora ventrosa, quæ solet puero inspici, & vocatur Gastromantia: fit & alia, quæ punctis in terra aut charta, vocaturque Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur. Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta: puncta enim, Geomantiæ studiosi, deducunt per figuras: quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sortes quædam, quæ dicebantur Prænestinæ, tesseriis ligneis asformatae, sculptæq;. Porro Pyromantia sequitur, quæ igneis impressiōibus fieri solet: cui annectitur Capnomantia, cuius

meminimus paulo superius: fiebant enim fumo, flamma, igne: vt cum in rectum tenderet, aut flexuosè, obliqueq;. ad quam Magiam allusisse videtur Staius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria virgo,
 Quæramus superos, facit illa, facièq; sagaci
 Sanguineos flammæ apices, genitumq; per auras
 Ignem & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, quæ præstigiis & superstitionibus fit, per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum cadauera & vmbas, vt apud Lucanum Erichtho venefica fascinatrixque, quæ mortuum suscitasse dicitur, qui belli Pharsalici eventum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim erigit cadauera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est, quæ dicitur Scyomantia, quæ fit vmbis. Sunt & alia genera Magiæ, vt Auguria, quibus futura captabant, ad volatum auium foelicium vel infœlicium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo bubo erat. nam inauspicatissimi augurij dicebatur, vt conicere licet hoc carmine:

Fœdaq; sic volucris, venturi nuncia luctus

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis est Venerea, item & Phœbea, præfagij foelicissimi. vnde carmen id:

Cygnus in auspiciis semper foelicissimus ales.

Aspice bis senos lætantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Biteromantia, quod fieret literis, earumque numero: vt si ex eas foras, interrogesque primum, qui tibi obuiarit, quo vocetur nomine: si nomen illius incipiat ab aliqua istarum literarum, a e i o u, votis correspondebunt eventus. Fit & quædam alia Magia, quæ vmbilici notis agnoscitur, & vocatur Vmbilicomantia: hac enim cognoscunt obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot

annis

annis illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physiognomiam, quod Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomæus Cocles Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Suetonius affatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hæc sunt quæ ab quibusdam authoribus ac monumentis vetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerptissimus.

COMMENTARIORVM IN
Plinium, finis.

DE FASCINATIONIBVS DIS-
sputatio elegans, erudita, & lectu
dignissima.

Sed quoniam de fascinatione sermonem fecimus supra, de his est differendum, qui effascinatorem habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium poetas, apud etiam historicos, philosophos, oratores, nonnihil invenitur memorie proditum. Virgilius Maro perpulchrè cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

In Africa familias quasdam effascinantium, Isogonus & Nymphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in Triballis & Illyriis, adiicit Isogonus, qui visu quoq; effascinentur interimantq;, quos diutius intueantur iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius sentire puberes, notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis & foeminas in Scythia, quæ vocetur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus in Ponta Tibiorū genus, multosq; alios eiusdē naturæ, quorū notas tradit in altero oculo geminā pupillā, in altero equi effigiē: eosdē præterea nō posse mergi, ne vestit qui-

dem degrauiatos. Haud diſſimile his genus Pharnacum in Aethiopia prodidit Damon, quorum ſudor tabem contractis corporibus adferat. Fœminas quidem omnes vbique viſu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoque apud nos eſt author. Solinus meminit quaſdam in terra Aphrica familias hominum, voce atque lingua effaſcinare: quæ ſi impenſius fortè laudauerint pulchras arbores, ſegetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes paſtu atque cultu optimas, emoriantur repente. Quapropter malè audiunt apud doctos, qui faſcinum rideant, & aniles exiſtimant eſſe nugæ: cum & rerum euenta, prorſus famæ ſuffragentur: non protinus hiftoriis fidem derogare conſentaneum eſt, ſi vel aucupium cauſæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innumera ſerè ſunt omnibus conſpicua, quorum ratio non poſſit iniri. Quare qui ſcrupuloſius in perveſtigandis ſingulorum rationibus verſantur, ex omnibus naturæ miracula ſummovent. Etenim vbi nos cauſæ ratio deficit, hinc dubitandi manat exordium, hoc eſt philoſophandi. Idcirco Philoſophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigioſis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effaſcinationem pertinet, quónam pacto fieri ſoleat, id ratione: quod verò plerunque fiat, hoc hiftoria petendum eſt. Per multa id genus poſteritatis memoriæ tradita ſunt. Plutarchus eſt author, homines quosdam ſuo conſpectu, puſionibus negocium exhibere, quod videlicet eorum habitus, humoris imbecillitatisq; cauſa, in peiorem degeneret conditionem. Qui verò ſolido concretioriſq; conſtant corpore, vicium hoc non ſentiunt: quanquam incolentes Pontum, Palethebeorum familias referat Philarchus, non infantibus modò, ſed & adultis quoque pernicioſas eſſe: quippè cum ſpiritum earum, vocem & conſpectum admittentes, intabescere & corripri morbo cognoſcantur: argumento, quòd hanc labem ſentiant & hoſpites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc emptitia mancipia

cipia statim abducentes. Neque forsitan minus fuerit mirabile. nam contractus & miscella perquam evidens, iam vicij continent rudimentum. Et quemadmodum cum aquilarum pennis mistæ reliquarum alitum pennæ, absumuntur, neque eam labem sentiunt cum aliis teneris ac mollibus etiam putrescentibus: sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrem esse tactum, alterius verò noxium & molestum haberi, qui nimirum visos iniuria laceffat: sic aucupium causæ, quod difficulter assequimur, fidem vix habebit: atqui iam is vestigium, & semitam invenit causæ, qui ad corporum effluvia perrexerit: quando vox, odor, & emanans spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab iis occurrentibus afficiuntur: longè magis simile veri fuerit, ab animalium corporibus, vt quæ calore potiantur, quandam auram expirari, præsertim cum motum perinde quasi pulsuum aliquem & conturbationem spiritus excitet. A quo corpus perpetim agitatam effluvia quædam eructat, multo maxime oculis espui perspicuum est: siquidem visus, crebro motui obnoxius, cum spiritu ipsum eiactante, quandam vim igneam & mirabilem diffundit, ita vt hoc authore permulta & agat & patiatur homo. voluptatibus enim capitur, ac rebus vt sis illectus. Amoris qui quàm maxima & violentissima animi noscitur affectio, visus fundamenta iacit, sic vt amandi facultas hinc profluat & effundatur, velvt ad eos proveniens, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo quàm maxime demirari quisquam eos posset, vt mea fert opinio, qui & visu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quòdque procidit oculis & manat, siue lumen siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori voluptate, Glykypikron, quasi dixeris Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus visu venit adeò animos vulnerari, vel

desideria, reficari veluti inspicientibus, & iis qui inspiciuntur: etenim talis intestinus ardor distributioque à visu profiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtam, ad quam vndecunque vel è longinquo visam protinus transilit ignis, quem statim illa concipit: tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamvis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui remedium regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus vocatur avis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem videtur ales sortita naturam, vt alliciat ad se vicium, atque rapiat, ipsūque oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Galgulus verò, quem puto Græcè vocari Charadriion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasque committens avertatur: non invidens, vt nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens vulneretur. Cæterum vt reliquos taceam morbos, lipitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea versentur: tam pernitem vim possidet oculus, vt in alterum ei aculetur vibrètque vicij rudimentum. Sed cum ex noxis, quibus corpora nostra patent, quædam ab animo prodeunt, vt fascinus, quoniam pacto vicium ad spectatos per visum deleget, iam est differendum. Nemo potest inficiari, quin animus affectus, suum corpus malè habeat. Non vides, vt rei venereæ cogitatio, genitales partes titillet atque surrigat? Nonne canum furores iis certaminibus, quæ cum feris ineunt, visus aciem præstringunt, imò frequenter penitus excæcant? Nunquid avaricia, mœror, æmulatio colores immutant & habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quam pictores dum pulchrè atque insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ delineant: itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, vt vicini & propter astantes animi maleficium alliciant, perinde quasi

quasi iacula veneno delectata prorueat. Nec enim id velut absurdum abhorret à ratione. Namque videmus canum morsus incandescentium ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalescere tradunt, quoties propius amantes applicuerint. Et ut summam loquar, affectiones animi, vires corporis firmant, atque vegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, visu scilicet præstigiis abstracto, quo suam aciem innocentius affectis adigat: sed ratio videtur illegitima moneta percuti, quando si pro veris statuamus, quæ complures de fascinatoribus proderunt: id ignorandum profectò non est, quòd vernas, amicos, familiaresque, nonnunquam patres effascinantem habere oculum, arbitrentur: sic ut iis uxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutissime talibus cerni, quibus omnis facepsit inuidiæ suspicio, nec eius vlla subesse labes creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit? Sed quid de iis dicendum, qui ut tradunt, se ipsi fascinarunt? Nam id posteritatis memoriæ Poetis mandatum est, cum Eutelidas miser vir, in ambizioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac confestim ineuitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi visus, cum sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristinum corporis habitum cum venustate perdidit. Sed audenter est adfirmandum, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur ascuerint, quauis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiaribus & assuetas trahunt affectiones. Si timidus obseruaueris, inuenies quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicissimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudicissimis sibi temperare non posse corporibus. Si quidem consuetudo vehementer ad hoc pollet, ut propriam exigat af-

fectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui supra modum offensis pateat, & occurrentium iniuriis sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacem invidentiae notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quod suum est, pro affectionis natura moueri: motos sic, quod apti sunt, non quod volunt, prestare. Vt enim orbis circulari vertigine rotatur, & cilindrus suo more, secundum figuræ discrimen, volutari cogitur: sic inuidiosum affectio invidenter ad omnia mouet. Ceterum eis magis afficere par est, quæ propria sunt, & quorum desiderio tenentur. Sic optimus ille Eutelidas, & quotquot effascinasse se non ab re traduntur, illud mihi perpeti videntur. Bonus habitus qui residet in summo, vt Hippocrates est author, tutus non est: corpora ad summum vigorem progressa, non persistunt, sed velut æqua lance librata, in contrarium ruunt: haud difficile summa quæque deturbantur. Itaque quando sibi vberius incrementum vendicarunt, ac melius habentes quam sperarent sese, conspexint: sic vt cum se mirantur, & corpus explorant, iam mutationi locus est, & habitum in deteriolem noxam grassante se possunt effascinare. Quod fieri potius solet defluxionibus aquarum, æquore, vel speculo resiliens, sicut in ipso videntes respirent, & reciproco iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisque veneficij tandem luant pœnas: & eisdem, quibus ceteros, se fascinis labefactent. Sic infantes plerunque se proprio viciant fascinato, causam tamen huius falso contuentibus eos ascribunt. Vt enim spectrorum, quæ invidentes eiaculantur, nulla potest iniri ratio, quanquam neque sensu prorsus, neque impetu vacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium, resarciuntur ea, quod diutius iis quos fascinare volunt, insiderunt imbuta veneno, corpus & mentem conturbant, & sua vicians sorte: ita putandum est hominem opinione fascinari quodam modo, quod in sermone diuinitus factum, aut mirabili quodam effectu accidisse prædicat. Hæc ad authorem Plutarchum, ne sua laude

laude defraudemus, referuntur, quæ ex Symposiacorum quinto, quod ad rem facerent, vertimus, quo possemus indoctos Græcè pleniorè beneficio demereri. Quapropter & remedia, quæ contra eiusmodi maleficia produntur, subdidimus fascinoibus, adoratione peculiari: occurrebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit: & eadem fascinoes repercutiebat sinistra dextraq; claudicantis occursum. Palmarum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascinoes poliebatur. Satyrion, quæ Orchis cognominatur, & foemina creditur esse, distinguitur internodiis, & ramosiore frutice, radice fascinois utilis. Rutam, fascinois amuletum, tradit Aristoteles. Alissum in domo suspensum, refert Dioscorides, salutare amuletum contra fascinoes hominum, quadrupedumque generi.

DE INCANTATIONE ET

Adiuratione, collique suspensione, Epistola incerti auctoris.

Questisti fili charissime de incantatione, adiuratione, & colli suspensione, si quid possent prodesse, & an invenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum libris est invenire. Cui quæstioni compendiosè in hac Epistola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc videntur esse concordati, corporis complexionem, animæ seu qui virtutem: quæ si sit æqualiter temperata, actio quoque corporis æquè erit perfecta. Vnde, quia virtutes animæ in pueris, senibus, & mulieribus, imperfectæ plurimum esse videntur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse comprobatur: & hæc imperfectio similiter habitatoribus intemperatæ regionis contingit, utpote caliditatis Aethiopiæ, & frigiditatis Scythiæ. Cur, inquam, mens humana rem ali-

quam licet naturaliter non iuuantem, si prodesse certificat ex sola mentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem sibi prodesse confidat, qualiscunque sit, eum tamen adiuuat. Si enim, vt diximus, complexio corporis virtutem sequatur animæ, necesse est taliter rem se habere: quod certificatur ex timore, tristitia, læticia, stupore: quibus non solum corpus in colore mutatur, sed etiam in aliis rebus, vtpote, ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defecatione. Ego autem vidi ista sanitatis diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum quæ corruptrices sunt mentium: in sanis autem fuere infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates: Incantationis verba sunt decipientia rationabiles animas, aut secundum interpretationem, aut secundum timoris incursionem, aut secundum desperationem. Indi autem Medicinam confidunt incantatione, sine adiuratione iuuare: Græci verò antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam in perfectionem sui revocare: qua revocata, necesse est corpus revoceatur ab ipsa, cum complexionem corporis virtutem animæ consequatur sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ, vt animæ actio mutata, mutet eosdem: non errabit, quod certificatur: quia cui cholericæ complexio dominatur, fit inde iracundus, & e converso, inde sæpe irascentibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus: Intellectus & scientia in anima ex complexione augmentatur cholericæ: continentia & studiositas, ex melancholicæ: deambulatio verò & delectatio, ex complexione sanguineæ. Phlegma nihil adeò iuuat virtutem animæ, nisi in prima gustatorum mutatione. Constat ergo, quia si Medicis animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conueniens adiun-

gitur

gitur Medicina, velocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines Leti naturaliter, & deliciofi: qui cum infirmen- tur, sanos eos subito futuros confirmat Medicus, & Dietam eorum cum exercitiis ad memoriam revocat, quorum spes sa- nitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & vnde tristuntur, & angustiuntur eorum animi, semper cogi- tantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & læ- tificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere lætificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ no- bilissimum virum iurasse se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingeniis, sed nunquam tamen potui revocare: pro- pter quod certificare & confirmare incœpi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatrz, quem fecerat de scemi- narum informanda speciositate: legensque locum, ubi dixit, li- gatum taliter, sed coruinum accipiat mixtum cum sesameo, quo vngens totum corpus adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confusus est libri verbis, sicq; fecit: citoq; quum evasit, augmen- tata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis Antiquorum libris legi, suspen- sa collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura. Quod non denego posse fieri, propter confortationem men- tis, vt dixi. De quibus, cum multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epile- psie: vnde sæpè mandamus nobilibus, vt collis filiorum suo- rum suspendant, ne hanc infirmitatem incidant. Item Aristote- les quodlibet genus hyacinthorum, suspendens collo, siue ha- bens in digito: si intret regionem pestiferam, non læditur, sed

potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, viginti hordei granorum pondus portans in collo, seu in digito, non videbit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aut color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet membri stringit, maximè in feminis. Item onyx suspensus collo, vel digito portatus, augmētat in somno terribilia & tristia, & inter homines contumeliosa. In pueri collo suspensus, saliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in ventribus ilia dolētium, vel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur; & cū fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si nō inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In vas argentū posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit: & in coxis suspēdit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autem eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis viperæ, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum valet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspēsi, defendunt suspēdentem à moribus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis paruis, in augmēto lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint ventre fissi, duos lapides inuenies, vnum vnius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio vituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis valent, & aliquādo persanāt. Idē: Species est telæ aranæ, id est spissæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspēderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspendunt collis radices herbæ acetosæ, propter scrophulas, & valent. Alij suspendunt radices arnoglossæ, propter easdem, & dissoluunt. Item, hioscyamum

lacte caballino solutum vel temperatum, & corio ceruino im-
 positum, suspensum collo mulieris, concipere non permittit,
 dum collo inerit. Quidam dicunt, mulierem ranam accipi-
 entem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non concipe-
 re vno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radices sambuci, ligant
 in horto, & irrigant cum vrina russi tauri vespere: mane au-
 tem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libi-
 dinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum valet ad
 passionem stomachi, si super stomachum fuerit suspensus, vel
 in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scor-
 pionum morsus valet, in manu tritum, vel collo suspensum.
 Simile facit radix lauri: idem etiam Ireos agit. Alij dicunt, quod
 radices Asparagi sicci, super dentes ligatae, trahunt sine do-
 lore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, non permittunt
 canes latrare: similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit,
 cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephatinum cum
 melle mixtum, & in vulua mulieris positum, nunquam per-
 mittit concipere: testatur hoc, quia arbori suspensum, fructifi-
 care non permittit. Auicenna dixit: Stercus elephatinum cum
 lacte caballino mixtum, & corio ceruino ligatum, & vmbi-
 lico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam
 Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro
 iuuare, sinistro sinistrum similiter: idem & in manibus. Item,
 radix Peoniae collo pueri suspensa, valet Epilepticis: similiter
 facit Pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos au-
 tem haec ex libris antiquorum excerptimus, vt mens tua In-
 cantationi, Adiurationi, in collo suspensis, non refragetur am-
 plius. Quae omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, &
 librum protendimus, atque voluntatem nostram exhibuimus:
 haec autem non tentauimus, sed nec etiam neganda sunt mihi:
 quia si non viderimus Magnetem, ferrum trahentem, non
 certificamus neque credimus: Similiter plumbum rumpit Ada-
 mantem, quod ferrum non facit. Item, lapis qui vocatur Stale

Arabicè, nitrum verò Latinè foco non incenditur. Piscis autem quidam, manu capientis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis videantur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, vnde sic comprehendi non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quedam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter sui subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam. Vale.

IOHANNIS TRITEMII
 ABBATIS SPANHEIMENSIS, VIRI
 doctissimi occultiorisque Philosophiæ, atque
 Magicarum artium indagatoris solertissimi,
 in libros suos de Steganographia,
 Epistola siue præfatio
 apologetica.

ANtiquos philosophos & sapientes artis ac nature, si quæ reperissent secreta, ne ad notiã pravorum hominum devenissent, varijs occultasse modis atq; figuris, multorum opinio est. Moysen quoq; Israeliticæ gentis famosissimum ducem, in descriptione creationis cœli et terræ, ineffabilia mysteriorum secreta, verbis operuisse simplicibus doctiores quique Iudeorum confirmant. Diuus etiã & inter nostros eruditissimus Hieronymus, penè tot in Apocalypsi mysteria latere dicit, quot verba. Græcorum sapietes prætereo, nõ parvæ apud suos reputationis & gloriæ, qui fabulis cõscribendis operã nauantes: aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominibus. vnius narratiõis serie, præditi adinuentione tradiderunt. Hos ego sapientiæ studiosissimos amatores, etsi propter ingenij tarditatem perfectè imitari nõ possum: admirari tamen, & qua possum sedulitate legere & venerari,

venerari, pulchrum & gloriosum iudico. Quatenus cum illos magna prae ceteris hominibus, proprio studio adinvenisse considero, me ipsum quandam violentiam mihi inferens, ad aliquam, vel inter nouissimos imitationem eorum impellam. Nec me prorsus, ut reor, sefellit opinio: quippe qui & multa, quae ante nesciueram, per continuum legendi studium didici, & cogitationibus meis adiutum ad investigandum secretiora reseraui. Nam etsi non sum tantae vel eruditionis, vel industriae, ut me veterum sapientum, illum occultandi mysteria modum apprehendisse audeam profiteri: modos tamen quosdam non penitus contemnendos (ut mihi videtur) occulte, & prorsus sine suspitione aliqua, scribendi & occultandi, quodcumque volueris, excogitavi: quos ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis, Palatini Rheni, Ducisq; Bauariae, ac Romani imperij principis Electoris, philosophorum sapientissimi Maecenatis, quo nullus dignior mihi visus est, cui hoc magnum secretum reuelatur, literis commendaui, & in subiectum volumen, non sine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secretum, in aures vulgarium imperitorum, aut prauorum hominum perueniat. Te Lector, quicumque futurus es, rogo memineris, quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per malos & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret, adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homicidia, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & honestus homo voluntatis suae secretum alteri hanc artem scienti, quotiescunque voluerit pro utilitate priuata vel communi, secure & absque aliqua suspitione cuiuscunque notificatione potest & exprimere: & perversus quisq; lubricus & maliciosus voluptatis suae personae, consentanea quantumlibet, turpiter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium suum, sine aliqua suspitione poterit intimare. Nec tuta inter coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum foemina, quavis Latini sermonis hactenus inscia, per sancta & pudica

verba cuiuslibet linguæ seu ideomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu voluntatem, viro licet perferente ac collaudante literas latissimè intelligere, suumq; desiderium eodem modo securissimè quam voluerit, latè illi remandare, diserta satis oratione possit. Enimvero, licet hæc scientia puerilis videri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicæ ordo turbaretur, fides periret publica: literæ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi denique hominum sermones, in perpetuam suspicionem verterentur. Nemo iam literis quantumcunque bonis, honestis & sanctis amplius crederet: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniam, quantumlibet sancta & pudica verba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierentq; homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniam ad literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus & expertus in hac ipsa scientia vnquam poterit, vt non relinquuntur infiniti modi, secretè & occultissimè scribendi ad omnia sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc scientia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo comprehendere potest: quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamen est quod intelligis: quam illud quod nescis. Nam huius scientiæ proprietatis est, Magistro discipulum semper, modò sit industrius, & velit reddere sine comparatione doctiorem.

STEGANOGRAPHIÆ

FINIS.

EX LIBRO IOHAN-

TRITEMII OCTO QVAESTIONVM,

libellus.

De reprobis atque maleficis, Quæstio
quinta.

Quinta serenissimæ celsitudinis tuæ quæstio fuit ista. Quare homines impij, mali & reprobi circa fidem, ut sunt uel mulieres quas vulgò maleficas nuncupamus, spiritibus queant imperare malignis, cum viri boni & fidei Christianæ studiosissimi observatores, neque bonis spiritibus imperare possint, nec semper malignis.

Ad hanc quæstionem ita me pridem memini respondisse. In omnibus diuinæ maiestatis operibus series & ordo pulchritudinis est inuiolabilis æquitatis, quo singula cõuenienter disposita, in eo quem acceperunt gradu perseverant. Nam sine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine quæ à principio creatiõis suæ homo primus accepit: vnde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ cõsilio voluntatis adiutus per gratiã miserentis Dei: & nemo malus, nisi sua sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati: volutatis autem reftitudine bonis spiritibus efficimur similes, si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & necessarijs operibus comprobemus. Et sicuti bonæ voluntatis cõsummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita peruersitas impiorum, eos similes reddit demonibus. vnde mali homines atque peruersi quanto amplius malicia propriæ voluntatis deprauati fuerint, tanto sunt demonibus affectu similiores. Similitudine verò amicitie familiaritas introducit, ex qua paulatim cõfidentia mutua generatur. Ex cõfidetia minoris in maiorẽ nascitur imperium, siue sit verum siue astutia simulatum. Prauorum itaq; hominum, si quod imperium esse videtur in dæ-

mones, ex magnitudine prauitatis oritur, quādo videlicet affectus eorū vsq; adeo deprauatur, quod cōcurrentiū sibi dæmonum maliciā voluntate reprobā vel superāt vel æquant. Non enim sunt dæmones omnes maliciā vel intelligentiā pares, sed est alius alio multū & astutior agilitate intelligendi, & deprauata affectione longè deterior. Nā qui labentes è sedibus altis terræ magis coniuncti cauernas speluncasq; inhabitant cæteris profecto sunt obtusiores, vsq; adeo quod & gladios metunt, & virgas, minisq; moneri videntur territantiū hominum: quēadmodū in his contueri licet, quos energumenos appellamus. Dæmones autē qui magis remoti cōmorantur à terra, & subtilioris sunt naturæ, & rarius conveniunt hominibus: homines verò maliciā pleni quanto magis in voluntatis peruersitate profecerint, tanto fiunt similiores dæmonibus, à quibus in familiaritatem admisi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntq; super dæmones quorum familiaritate vtuntur, imperiū non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim vt eos homines quos semel in deditiōne acceperunt, voluntarios in eorum prauitate contineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subiiciunt, & quod sponte faciūt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe verum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum IESVM Scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonib. homines mali, quos illis malevolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atque subiectos. Quēadmodū si magno principi (quod fieri sæpè cōtingit) seruorū quispiā humili natus loco diuturna familiaritate cōiunctus imperare dicatur, à quo totū quod postulauerit sine contradictione assequitur, vt magis ipse dominū regere, quā ab eo regi videatur: iuxta hāc similitudinē homines mali & reprobī
qui

qui à dæmonib. in eorū admittuntur familiaritatē, & fiūt protractiore cōfidētia multū audaces, accipiūtq; simulatū in illos, ne dicā familiare imperiū, quod prauissimæ voluntatis similitudine meruerunt. Vnde quicquid à dæmonib. sibi ex cōpacto implicito vel explicito cōcurrentib. expostulauerint, accipiūt: nisi quoties ordinatiōe diuina prohibiti, præstare nequeūt qđ petitur. Nec tamen passim reprobis et malis ita cōcurrūt omnib. sed illis dūtaxat cū quib. interueniēte cōpacto aliquo fœdera inierūt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homagiū præstiterē diabolo: & invocatores illi dæmonū. quos vsitato vocabulo necromáticos vulgus nuncupat. Duo sunt genera hominū, qui dæmonib. imperare licitè possūt. Primū quidē illorū est hominū, qui meritō sanctitatis Deo dilecti potestate ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperūt, qualis in Ecclesia primitiua fuerūt apostoli, eorumq; sequaces atq; discipuli, de quib. in sancto Euangelio Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eijcient, & quia serpentes tollent. Secundū verò genus eorū est hominū, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei cōceditur, vt dæmones de hominū corporib. accepti potestate ministerij depellāt. Et hoc ministeriū exorcistis i ecclesia Dei cōmittitur, quādo videlicet à pōtifice ordinātur. Rursus sūt duo genera hominū, qui dæmonib. imperare cupiūt qđ quā illicitè præsumāt iniquissimis cōditionib. ostēdūt. Primū genus perniciosissimū est maleficarū: quæ pacta ineūt cū dæmonib. et professione solenni præmissa in ius proprietatis perpetuūq; obsequiū dæmonū alicui semetipsas tradūt. Quāta mala hoc perniciosissimū genus hominū faciat in imperio tuo, nemo est sapientissime Cæsar qui possit exprimere. Nā Deū in primis fidemq; Christi, & sacrū baptisma negātes, se mēte & corpore dæmonib. offerūt, homines & iumēta suis maleficijs infirmāt, ledūt & occidūt. Nō est morbus quē (pmittēte Deo) nō possint inducere: quia cū se dæmonib. in obseruatiōe cōpacti fœderis familiaritricis exhibēt, illorū cōparatione quicquid voluerint audēt.

Vnde non sunt vsquam tolerandæ, sed potius in loco omni funditus exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ precationibus & sacrificijs eos alliciant, reliqua nefandis rebus & cæremonijs eos prouocantes in adiutoriū impietatis suæ trahunt. Mirādum igitur non est, quod maleficæ dæmonibus imperare videntur, quib. impietate peruersæ volūtatis factæ sunt similes, & mutua conuersatione in malum humani generis concordēs. Secundum genus prauorum hominū dæmonibus imperare volentiū illorum est, quos vulgō necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationib. plenas, quib. pollicētur se dæmones in circulū posse conuocare, vel in crystallum siue vas aliud inclusos palām visibiles ostēdere. Hi perniciosissimi homines pleni mendacio & superstitionibus tanta committunt mala, quanta bonus nemo posset excogitare. Nam vt in obsequiū sibi dæmones alliciant, sacrificijs turpissimis plerunq; vtuntur, & expressum cum eis ineunt pactum: multos vartosq; libellos circumferunt spurcitijs, impietate, ac mēdacio plenos, veterumq; philosophorum & sapientum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam dæmonum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mendaciter suspendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorcismis & coniurationibus, dicunt se dæmones posse coartare malignos, vt in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibiles appareant, & ad omnia interrogata distinctē respondeāt. Hoc omnes quidē promittunt, sed paucissimi nostris temporibus inueniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hūc modum obediunt, Deo id iustissima ratione non permittente, ne curiositas hominum ad nouitates prona, cōtempta religione Christi suffragia in necessitate postularēt à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus

necro-

necromanticorū obediunt, in eorū consortiū per pactū explicitum vel implicitū sine dubio transierunt: reliquorū verò maior est numerus, quib. obedire maligni spiritus despiciūt, quāvis in profanis se necromanticorū artibus omni tēpore non ve reantur occupare. Et quia nostris maximè tēporibus abunda re cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorū, isti maledicti ac mendacissimi homines nimīū invaluerūt: & quāvis conte mnantur à demonibus, nihilominus in suis perniciosis dogma tibus perseuerātes multos decipiūt. Crede mihi Cæsar quoniā hoc mendacissimū genus hominū sacro imperio tuo valde est perniciosum, & ideo nō minus quā maleficarū scaturigo pe nitus exterminandū. pollicentur magna, & mentiūtur omnia. Enimvero cūcta quæ in libris eorū promittūtur, vana sunt & mentita: & nihil præstāt credentib. aliud, quā dolos, fraudes & subtilissimas deceptiones. Quòd si quādo videntur exhibe re promissa, non aliter quā demonum id fieri cooperatione manifestū sit omnibus, a quorū consortio nō minus est fugien dum quā à seuisimis inferni cruciatibus. Occurrūt enim ple runq; his necromanticis operationib. demones, & vt invocatores suos incepta perfidia pertimaces cōtineāt, eis si possunt rogata præstāt: aliquādo verò coniurationib. invocati compā rere despiciunt, & nihilominus invocantiū se mentes abduxe runt. Est & aliud genus hominū non minus fatuū quā super stitiosum, illorū videlicet, qui nullum volunt cum demonibus habere commercū, & nihilominus rebus vtuntur in operatio nibus vanis demonibus appropriatis, et ob id penitus illicitis. Putant enim characteribus magnā & occultam inesse virtutē, & ideo varios contra fidem Christi committunt errores: verū quia non est huius temporis eorū recensere vesaniam, propo situm nostrū prosequamur. Quare autē boni & iusti homines super demones non consequantur imperiū, breuiter est dicen dum. Quemadmodū similitudo volūtatum homines malos & impios pares facit esse demonib. ita bonos & iustos dissimili-

tudo voluntatū eis reddit omnino contrarios: inter contrarios verò atq; dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnātia potius cōtinua versatur, & odium. Vbi aut̄ nulla reperitur similitudine volūtātū cōtracta familiaritas, neq; cōfidentia potest esse vnius ad aliū, neq; mutuus in operatiōe mirabiliū concursus. Nec tu Cæsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator magnus & princeps quempiā tibi familiarē admittis moribus tibi omnino contrarium atq; dissimilē, & tuæ volūtati iugiter reluctantem. Viri aut̄ boni & recti quia prauissimæ voluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorum possunt transire consortium, quibus nec volunt nec consentiunt esse familiares, sed eorum totis viribus refugiunt & detestantur occursum, & ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quā volūtatum similitudo nulla præcessit: nec potest inter cōtrarios esse concordia, nec inter dispares voluntate constat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles invocati libenter occurrunt, licet se compelli mentiantur. Mirandum itaq; non est optime Cæsar, quòd maligni spiritus prauis atq; peruersis nonnūquam videnter obtemperare hominibus, quos sicut diximus, & malevolentia similes & perniciēs in genus humanum fecit esse concordēs. Sed procul sit ab omni Christiano, praua similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus: quoniam si quis in hac vita malignorum spirituum habere cōsortium cœperit, in futuro cū eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in quorum similitudinē bonæ volūtatis transferūt? Puto, ex prædictis facile questionis huius daretur solutio, si differētia intellectum ad memoriam reuocetur. Quāuis enim plures in ecclesia Dei sint homines cōstituti, quorū iusticia multis proficit ad salutē: paucissimi tamen vsq; ad eò nostris tēporib. proficiunt, vt propter sanctitatis

sanctitatis meritū vel metuēdi sint dæmonib. vel in cōsortium familiaritatis recipiātur ab angelis. Hinc fit quòd homines nostræ tēpestatis neq; malignis spiritib. merito sanctitatis imperant, neq; sanctis angelis familiares esse merētur: si qui verò in illum sanctitatis gradum profecerint, quo miracula faciētes in ecclesia quemadmodū sancti quondā profecerūt, iā potēter & imperare dæmonib. possunt, & familiare beatorū spirituum habere consortium. Certū est enim, quòd sancti & Deo dilecti homines in primitiua Christianorū ecclesia maiora quondam bonorū operatione spirituum beneficia præstiterē mortalibus, quam prauorū hominū impietas malēficia dæmonū ministerio vnquā inferre potuisset. Multa enim potest mirāda precatibus quisquis Deī cultor verus, similis euaserit angelis sanctis.

De potestate maleficarum, Quæstio sexta.

Sexta inuictissimæ maiestatis tuæ quæstio fuit, Vnde potestas hæc tanta maleficis, qua patrare tam multa, varia & miranda possunt etiam in vna hora, qualia vel quanta nullus bonorum facere posset in omni vita sua.

Ad hanc quæstionem si breuiter voluerimus respondere, necessariò dicemus, quòd omnis potestas à Domino Deo est, sine quo nihil potest omnis creatura. Dicit enim in sancto Euāgelio Christus: Sine me nihil potestis facere. Vnde manifestū est, quòd omnis potestas faciēdi aliquid hominib. à Domino Deo, & non aliunde conceditur, siue bonum homines, siue malum operentur: hinc sanctissimus præsul Augustinus dicit, Volūtas Dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum ac motionū, nihilq; fit in ista totius creaturæ amplissima & immēsa Republica visibiliter, quod nō de interiori, invisibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur, aut pmittatur, secundū ineffabile iusticiā præmiorū atq; pœnarū. Vnde nō est dubitandū Cæsar, quòd potestas illa maleficarū, in qua mirādos (cooperatiōe dæmonū) horrēdosq; producūte effectus à Dño deo cōcedatur, cuius volūtati nemo pōt resistere.

& sine cuius influxu nec manum homo potest mouere. Cōcludunt enim sancti doctores, quòd neq; dæmones neq; maleficæ quicquam facere possunt siue hominem lædere siue iumētum, nisi omnipotens Deus velit, consentiat, potestatemq; cōcedat, vt faciant quod iā peruersa voluntate decreuerunt. Nisi Deus consentiat & velit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fieri aliquid eo non volente & consentiente posset, sequeretur necessario Deum esse infirmū, qui prohibere non posset, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo, in quantum creatura est, à Deo depēdet, nihil potest agere sine illius voluntate, à quo & velle habet & posse: quicquid igitur maleficæ faciunt, Deo sit permittente, sine cuius voluntate nihil possunt: quia vt possint quod volunt, nisi Deus concesserit, neq; à se neq; à dæmonibus consequerentur. Omnis itaque potestas à Domino Deo est, in quo & sunt omnia, & mouentur, sicut in prima rerum omnium causa: quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus, ab ipso etiā posse quod volumus habemus. Sed cum maleficarum sit multum confusus intellectus, nō arte humana perpetrant mala quæ faciunt, sed cooperatione dæmonum: quos & natura subtiles, ita & experientia longa fecit ad producendum miranda veloces. Non enim causantur mirandi affectus maleficarum ab huiusmodi medijs, quibus vtuntur ad maleficandum, vt sunt capita mortuorum, bufones, serpentes, characteres, imagines, & his similia, sed ab instituyente hæc signa diabolo: qui cum sit superbissimus, Deo cupit in omnibus videri comparandus. Enimvero quemadmodū omnipotens Deus quædam in Ecclesia sua sacramenta instituit, quæ dignè ministrantibus ipso assistente salutarem designant & producunt effectum, ipso qui instituit operante salutem: ita & diabolus qui nihil plus appetit quàm æstimari Deo equalis, quædam signa tanquā sacramenta instituit, quib. invocatus ab his quib. cōsœderatus pactis operator malignus assistit: & quoties Deus permiserit, quod rogatur malū efficit: si non permiserit

ferit ille, nihil omnino facit. Omnium siquidem effectuum necromanticorū & maleficarum operator diabolus est, qui per applicationē mediocum, quæ prius ipse instituit, in materiam subiectam opus producit optatū: aliquando realiter, aliquādo solū apparenter. Mulieres autē maleficæ, quæ iam voluntate deprauata, & consensu in consortiū demonū per pacta transierunt, notas quasdam & signa symbolica ab ipsis recipiunt, quibus aduocati mox demonēs occurrunt. Nihil in his perniciosis operationib. demonū fortius, stulta credulitate maleficarum quæ pactis augetur & vōtis: quoniam quanto vel demonibus vel eorū signis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur ipsis cooperantibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculēta deprauatiō eas quodā modo cōuertit in furorem, quo mentē præoccupante mox demones se furentibus applicāt, & effectū petitionis pactis inuitati & signis, Deo permittente insipientibus præstant. Simile namq; Plato recitauit in libro de furore poetico dicēs: Quemadmodū bacchantes foeminae mēte non sana, mel & lac ex fluminib. hauriunt, mente autē sanæ haurire nequeunt. id autē efficit eorū animus in consortiū demonis mali extra se raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus cōcitatatis hausisse butyrū tēporibus, quod aliter fieri quàm demonis ministerio nullatenus potest. Simili modo ī odiū traductæ alicuius vel hominis vel iumenti suspirātes interitū grauisimo agitātur furore, nihil aliud quàm vindictā in animo cogitātes: res capiūt ad maleficiū sibi notas & familiares, invocāt demones, ostēdunt signa ab illis insticuta, simul & characteres: & quod propria virtute perficere nequeūt, illorū ministerio cōsequuntur. Alius verò qui non est demonib. pacto & deditiōe subiectus, etiā si res cōuenientes ad maleficiū mouerit, simul & modū operādi: quāuis exhibeat signa, rarò tamē effectū cōsequitur, propterea quòd inter familiares demonū nō habetur. vsq; adeò quippe diabolus elatus superbia Ecclesiā Christi emulatur, vt quē-

admodum

admodū non ordinatus Christi corpus nō potest cōficere, quātūlibet verba cōsecrationis proferat: sic etiā dēmo, quātūmvis invocāti, & signa siue characteres ostēdenti, queni pacta sibi non nouit subiectū, aut nunquā aut rarō cōcurrit. Nā si omnibus se invocantibus sine pactis passim interpositis occurreret, nō tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est quōd multi profānis artibus dediti demones ad circulū, ad speculū siue ad quālibet alia receptacula horrendis cōiurationibus convocare laborātes nullū cōsequuntur effectū: quoniā aut Dei obstat imperiū, aut diabolus cōtemnit curiosum hominē sibi homagio non dicatū. Tria etenim requirūtur ad maleficium, sine quibus nullū constat esse perpetratū: Animo furens, ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoq; familiaris diabolica, & ante omnia permissio diuina. quia si vnū istorum non concurrerit, maleficiū perpetrare non poterit. Nā si Deus non permitteret, nec diabolus quicquā, nec malefica posset. Et si diabolus prauē mulieris voluntati non occurreret, nullū illa maleficiū perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficiū nullatenus cōsummabit. Vtitur enim volūtate furentis maleficę diabolus tanquā artifex instrumēto ad operandū, sine quo non posset inferre maleficiū. Et sicvti demones in potestate acumineq; subtilitatis ab invicē differūt: ita maleficarū potestas nō est in omnibus vna, sed in singulis pro vt demonibus concurrūt natura subtiliorib. vel grossiorib. diuersa. Multa enim sunt genera demonū, & certis inter se gradib. distant; ratione locorū, in quę cadentes à principio sunt detrusi. Primum quidē genus demonū appellatur igneū, quod circa superiorē pervagatur aerē, nec vnquā ante iudicij diē ad inferiora demergitur, sed cōtinuē sub regionib. permanētes lunari. nullū habēt cum hominib. in terra commercii. Quōd verō sub luna permaneant, sanctus testatur Augustinus in opere de agone Christiano, sic dicens: Demones nō habitāt in cœlo, vbi sol & stellę sunt, sed omnes sub regione lunari versantur. Hinc motus

tus (vt reor) Apuleius daemona dixit animalia esse ignita, propterea quod Aristoteles confirmavit, in fornacib. ardētib. quaedā animalia parua sepius visa volitasse pēnulis apta, quae totum aëuū suū diuersantur in igne, quoniā cū igne oriūtur, & cū eo extinguuntur, & ad suū vnde venerant locū evanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficiis consortia, quoniā cum de morentur in igne, propter subtilitatem suā nō possunt corpus induere grossum siue aereum. Secundum genus aereū dicitur, quod in aere oberrās nobis propinquo cōmoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aere corporibus, quādoq; visibiles hominib. apparere. Aerea permittente Deo sepius turbant, tonitrua & tēpestates concitāt, & omnes simul in perniciem humani generis conspirāt: more hominū affectionibus mouentur passionū, superbia maximè et inuidia, tangunturq; perturbationibus cōtinuis: & nec solido vestiuntur corpore, nec vno consistūt loco. Neq; vnā omnes formā habent, sed plurimas, easq; sepius mutant, secundū varietatem affectionū, quibus vel occurrunt maleficarū carminibus evocati, vel impulsī perturbatione ad nocendū. Habent enim omnino violentum & furiosum morem turbationib. plenum, vnde vehemēter malefacti & perturbati repentinas plurimum machinantur insidias: & dum suas agunt incurSIONES, partim latere volunt, partim inferunt violentiā. Malefica horum daemōnū cooperatione suffult. et tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiorem ex eorū ordine concurrentem fuerint assecutae. In vita sancti Antonij diuus Athanasius aerem plenū dixit esse daemōnibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam videlicet mundi partem daemōnū praesentia destitutam. Sanctus quoque praesul Ambrosius dicit: Plenus est mundus sanctarum virtutum, quia plenus est nequitiarum. Vnde Platonici daemones in aere volantes in modum densissimae niuis ignitae, cupientibus tradidere visibiles, si aliquandiu versus coelum sole splendente irreverberatis oculis

continuauerint obtutus. Sed nescio an in aere causetur obie-
 ctum ex consistencia reali, vel certè oculorum motus interclu-
 sus representet imagines falsas, non sine detrimento sensus ta-
 men leui, promissorum cepi experimentum. Tertium verò ge-
 nus dæmonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cœlo in
 terram pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctissi-
 mus p̄sul & martyr Christi Theophorus quondã Ignatius in
 epistola quadã ita scripsit ad Ephesios: nihil melius est quàm
 pacem habere, in qua omne telum evacuatur aeræorum simul
 & terrestrium spirituum. Ex his autem dæmonibus alij versan-
 tur in syluis atq; nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias:
 alij verò patulus degunt in campis, qui nocte oberrare faciunt
 itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atq; caucr-
 nis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cum
 hominib. in obscuro delectantur. Non vno dicuntur affectu, sed
 vario, quoniã alij sunt aliis minus deprauati, quãquam omnes
 sint malis turbationib. pleni. Ex his, quidã solis gaudent illustro-
 nibus territare homines, alij prædictionibus futurorũ in admi-
 ratione sui trahere cupiunt audiètes. Nonnulli verò ad hoc sum-
 mo conatu laborat, vt homines irrationabili furore turbatos,
 aut melancholia furentes terreant, ledant vel occidant: quod
 experientia sæpius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes
 Chrysostomus in tertio libro de Providetia ad Stagyriũ mona-
 chum dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocendũ
 mœroris magnitudo: quia dæmone quoscũq; superat, per mœ-
 rorẽ superat. Eum si auferas, nihil à dæmone quisquã ledi po-
 terit. Hoc autem dæmonum genus rarò est maleficis familiare,
 propter inconstantia affectionum, & leuitatem qua territare
 multos gaudent potius quàm vnius mulierculæ subesse impe-
 rio: Commorantur tamen interdũ, vt pollicentur vesanis in vi-
 tro vel in crystallo siue in speculo & carminib. concitati respõ-
 sa dant mulieribus: & si quis venturus eis malè dixisset, in via
 prænuñciat. Et hoc maleficorũ genus multũ aliquoties differt à
 reliquis:

reliquis: quoniã quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ cu rare pollicentur: verum quia maleficiũ vt plurimum repellunt maleficio, earum accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticum, quoniã se humorib. immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentũ, quod in mari tempestates cõcitat, nauigiãq; demergens in profundũ, multis vitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fœmmeo: & in masculino rarius videntur, propterea quod in locis versantur humidis, & molliorẽ vitæ ductum sequũtur, nec vile schema facile cæterorũ consuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Ne reidasq; aquarum nymphas nõ masculino sexu, sed fœminino dudum nominauit antiquitas. A nostris autem aquaticæ mulieres, id est, wasserfrauen, cõmuni vocabulo dicuntur. Qui verò habitant in locis siccoribus & subaridis, quoties hominib. corporaliter apparent, visibiles in viros se transformant. Diuersarũ quoq; species assumunt bestiarũ, pro vt varijs taguntur affectionibus. Sãcti autem angeli quoniam affectione nunquam variantur, vniformiter semper apparent in forma virili. Nusquam enim legimus scriptũ, quod bonus spiritus in forma sit visus muliebri aut bestię cuiuscunq;, sed semper in specie virili. At verò sæpius visi sunt dæmones circa flumina & fontes in specie mulierũ, aliquãdo chorisantes, aliquãdo capillos more fœminarũ explicãtes: nonnunquã verò cũ hominib. loquentes, & varias ludificationes exercentes. Et hoc genus dæmonũ non cõsuevit cum maleficis habere cõmercium. Quintum genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis, montiumq; remotis concauitatib. demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maxime, qui puteos & metalla fodiũt, & qui thesauros in terra latẽtes quærũt, in perniciẽ humani generis paratissimi. Hiatus efficiũt terræ, ventosq; flãmivomos suscitant, & fundamẽta ædificiorum concutiunt:

Noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirandas stupēdasq; in cāpis ducūt choreas, & quasi vnus ducis metu-entes imperiū, subito euanescent ad signū, & ad sua diuerticu- la reuertuntur. Interdū nolarū inter eos auditur sonitus, & se nōnunquā spiritus esse hominum, vita defunctorū mentiūtur. Nihil magis quærunt quàm metū hominū, & admirationem. Vnde habemus compertum, quòd simpliciores hominū quos- dam nonnūquam in sua latibula montium duxerunt stupenda mirantibus ostendentes spectacula, & quasi beatorum ibi sint mansiones amicos se viuorum mentiūtur. Ex his quoq; dæmo- nibus quidam incubones sunt thesaurorū, quos auaricia mor- talium abscondit in terram, & ne rursus in vsus perveniāt ho- minū, eos subducunt, furantur & custodiant, & quandoq; de loco in locum transponunt. Et hoc genus dæmonū cum male- ficis mulieribus nullum consuevit habere commercium. Sextū verò dæmonū genus appellatur lucifugum, propterea quòd lu- cem maximè horrent & detestantur: quia nec dieb. vnquā ap- parent, nec alio modo corpus quàm de nocte possunt assume- re. Hoc est negocium quod in tenebris perambulat, genus dæ- monū imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibusq; frigidis agitatū, maliciosum, inquietū & perturbatū, quod oc- currentes homines nocturnis violenter comprimit horis, se- piusq; (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut con- tactu. Maleficis non convenit hoc genus dæmonum, neq; car- minibus arctari potest, quia & lucem fugit, voces hominum simulq; omnem tumultum. Aercum maximè ad maleficia & sceminarū consuevit occurrere, quoniam cæteris est omnibus magis subtile, & audacissimæ temeritatis. Terrestrium quoq; nonnulli maleficis, vt est dictū, subseruiunt, qui tamen inferio- ri gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minimè possūt. Constat igitur manifestè, quòd tota potestas maleficarum in qua tam miranda faciunt, dæmonibus à Domino Deo limita- ta conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

QVÆSTIONVM LIB. 659
DE PERMISSIONE DIVINA,
Quæstio septima.

SEptima Quæstio serenissimæ maiestatis tuæ, ista fuit,
Quare Deus, cum sit iustus & vindex malorum, tantâ
maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus
non solum peccatores, sed etiam innocentes multi percunt gra-
uiter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me dudum coram
maiestate tuâ cõstitutum memini respondisse. Optimus Deus,
iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iustè
permittit: quoniam iustus est, & non est apud illum iniquitas,
sed omnia in vero iudicio quæ fiunt aut facit, aut permittit. Cũ
ergo queritur, quare Deus mala fieri permittat: respõdemus,
ideo permittit, quia iustus est. Nũ videatur maiestati tuæ ô Cæ-
sar, quam dedimus absurda respõsio, quoniam diuinæ bonitati
non præiudicat vllatenus, quod mala fieri iustissima ratione
permittit: potius autem præiudicaret, si mala in præsentì mun-
do fieri non permetteret. Enimvero si nõ permetteret fieri ma-
la, iam homo peccare nõ posset, esset certè impeccabilis, quod
eius naturæ non conuenit, cui ab initio liberũ arbitrium con-
ditor omnium dedit. Homo etenim creatura cum sit, & non
creator, est necessariò tam ad bonũ conuertibilis quàm ad ma-
lum, cuius esse dependet à summo creaturarum opifice om-
nium, quemadmodum à causa sui esse omne causatum. Creare
verò soli Deo relictum est, qui est incorruptibilis & sempiter-
nus, corruptibile autẽ omne necessariò deficit: conseruatur au-
tem bonitate creatoris, quandiu causæ influentiam non amit-
tit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quòd homo ex conditione
sue naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturali-
ter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & sempiter-
nus. Quoties verò confertur homini vt peccare non posse vi-
deatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas simplici-
ter aufertur, sed voluntas in bono confirmatur. Et quotiens-
cunque hoc donum confertur creaturæ, munus est gratiæ;

non naturæ. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam propriè loquedo esse non potest, vt homo mortalis in originali displicentia cōceptus, & liberum habeat arbitrium, & non possit committere peccatum. Dicit enim sanctissimus præsul August. Prima libertas volūtatis erat, posse peccare: nouissima erit in gloria multo magis, non posse peccare. Itaq; si homo peccare non posset, propriæ volūtatis suæ dominium non haberet. Vnde quamuis omnipotēs Deus peccatum non velit, peccare tamen homines & malum facere iustè permittit; quatenus libertate arbitrij permanente, & virtus boni operis meritum, & prauitas voluntaria recipiat, quod fecerit malū. Nemo enim aut bene facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotēs Deus peccare & malū facere homines permittit, quibus à principio libertatem arbitrij concessit. Sunt autē multæ rationes à sanctis doctoribus dudum assignatæ, quare omnipotens maleficia tanta fieri per demonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem. Prima est, vt diuinæ manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incōmutabilis, & supra omnem longè positionē. Omnis autem creatura mutabilis ad incōmutabilem creatorem nullā habet comparisonem. Vnde in Numeris legitur: Non est Deus quasi homo vt mētiatur, nec vt filius hominis vt mutetur. In Esaia quoque dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiā Tobie scribitur: Iustus es Domine, & omnia iudicia tua vera sunt, & omnes viæ tuæ misericordia, veritas & iudicium. Et in libro sancti Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorū restituet eis. Omnis igitur homo qui suā ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quā sit nihil comparatus ad creatorem suū, patenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominem, quo & libertas continueatur arbitrij, & excellentia hominib. innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, vt imperscrutabilis Dei sapientia innotescat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonū, cum vnius peccatum alterius facit esse meritū ad virtutis incrementum. Nam si malum fieri non permetteret, quis nostrum intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala verò non facit, sed ab impijs facta ne inordinate veniant ipse disponit. Neque malicia hominum Dei voluntatem impedit, neque potest homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia verò causa est, quòd omnipotens fieri maleficia permittit, vt manifestet suam clementissimā bonitatem in eos qui peccauerūt & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset ostēdere, si creaturam non permetteret peccare. Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, vbiq; Deus inuenit quod remittat: vbiq; reus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor ostendat. Vnde sanctus præsul Augustin. Si leuis morbus esset, cōtemneretur medicus, nō quæreretur: si medicus non quæreretur, morbus non finiretur. ideo vbi abundauit peccatū, abundauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in vnū coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, vt iusticia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iusticia quod puniret. Vt ergo iusticia locū habeat, diuina permissiōe creatura peccat. Iustus enim est Dominus, qui reddet vnicuiq; secundum opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas cōditionis humanæ, quia si Deus non permetteret peccare hominem, brutis videretur deterior, quæ nulla inimpellente violentia naturæ motib. liberè vtuntur. Nam & si ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motum habent, quem sequuntur: in quorum comparatione homo videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbi-

trium voluntatis. Permisit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

¶ Sexta ratio est, laus meriti constantiæ humanæ virtutis, quando iustum virum propterea laudamus: quia cum potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat demones tanta maleficia interkursu maleficarum facere, est, ut illi qui contempta veritate delectantur mendacio, per inuictorem mendacij diabolum seducti penitus decipiantur. Dignum est enim ut incantatores atq; maleficæ, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, à dæmonib. deccepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à demon. b. totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi quem solum adorare debuerant contemnunt. Iustum est enim ut is qui veritatem spontanea voluntate deserens, adheret mendacio, in interitum à diabolo præcipitetur.

Octava causa est, manifestatio diuinæ potestatis, cuius potentia & virtus est si, per omnem creaturam. Enimvero cum Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo, & parua quædam denegat, quæ sit infirmus humani generis hostis, & diuinæ maiestati subiectus in omnib. manifestat. Nihil enim à se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Causa igitur omnium prima, propter quæ omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iusticia est, qua libertatē quæ creaturæ semel à principio cõtulit, ordine inuiolabili custodit. Verum quia potestas creaturæ omnis à suo creatore dependentis restricta est & limitata, nec diabolū omne quod vult posse manifestū est, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessariis gradib. limitata. Quoniam quidem si demones possent omne quod volunt, nihil tutum in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam verò potestatem demonum historia sancti Iob

mani-

manifesto demonstrat exemplo, quem non amplius tentare Satan audebat, quàm ei fuerat dispensatione diuina permiffum. Nemo enim in presenti mundo quantumlibet iustus aut fortis demonum furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocendi possent uti potestate. Ante verò Dominicam passionem maiore quàm postea libertate utebantur potestatis, sed Christo mortè pro nobis in ara crucis gustante, valde iam deinceps eorum est imminuta potestas, Saluatore in euāgelio dicente: Nunc princeps mundi eicietur foras. Etenim Christi humilitas & perseuerantia sanctorum audaciam demonū valde restrinxerunt, ita quòd in centores malorū rectè nuncupari possunt, impulsores verò minimè. Nec inualesceret contra nos diabolus, nisi vires ex nostris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Et iterum: Nolite locum dare diabolo. Concludèdo igitur sermonem ad intelligentiam propositæ questionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo sufficienter manifestas. Nam & si voluntas demonum semper sit iniqua, potestas tamen nunquam potest esse iniusta: quoniam quod malè vult, ex proprio habet arbitrio: quod autem malè facere potest, solum habet à Deo. Et hæc quātum ad eos pertinet qui mala faciūt, dicta sunt. Sed quare omnipotens Deus permittit demones ledere homines medio maleficarum qui in nomine sanctæ trinitatis baptisati sunt, & fideliter credunt in vnigenitum filium eius Dominum nostrum IESVM CHRISTVM? Nam si malos, peruersos & infideles in corpore & in rebus tantum ledere possent, coercerentur verò ab accessu & lesione bonorum atque fidelium, permissionis iustum rectè videretur esse iudicium: nunc autem frequentius boni & innocentes demonum maleficiis infirmantur, & quandoque etiam vita priuantur, ut silentio iacturam rerum temporalium quam sæpe maleficiati patiuntur transeamus, multis venit in scrupulum, cur ista permittat omnipotens, qui nihil permittit iniuste.

Huius propositæ quæstionis non alias quàm à priscis atque catholicis accipi doctoribus, quantum potero breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, vt maleficijs dæmonũ flagellati discant in passionibus carnis, quam fidem & dilectionem ad Deũ habeant in abscondito mentis. In prosperis esse lōganimem non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Salvatore fidelium præstolari auxiliũ, non mollũ est, sed fortium & verè fidelium Christianorũ. Didicit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quãtam in Deũ fidei haberet constantiam, qui antea in tràquillitate custodierat sine tentationis iaci lo pietatem. Hinc simul notandum, quòd illi quos dæmonum vel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incantatore quoscunque vel accedunt vel consulunt, siue per se siue per alios, contra Dei & ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent veram, neq; dilectionem. Sanitatẽ quippe merituræ carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo, sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sanari, sed infœliciter viuere, quàm hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuũ gaudere. Qui verò maleficos non accedit, propterea quoniã Deus prohibuit, malens viuere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & ægritudine, quàm contra Deũ in diuitiis & corporis sanitate, ille Deum veraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei rectè custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi ò sacratissime Cæsar, homines mente corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furta ministerio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænũciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarũ legum ignari, huiusmodi ministros dæmonũ imperio tuo existimant vtiles, propterea quòd maleficio nouerunt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciofa curatio corporum,

porum, mortem inducit animarum, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impiis apostatis demonib. adherere, cum quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, est augmentum meritorum, vt videlicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereantur. Nam vt sacer inquit August. Homo sibi ignotus est quid ferre possit, quid non possit: aliquando metuit se non posse, quod tamen potest: cum accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à se ipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archiapostolus Petrus, antequam supervenisset ei tentatio, & se latebat & alios quàm esset consideratus & infirmus: accessit illa & apparuit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patientia, quoniam mentem nulla pulsant aduersa. Multæ autem tribulationes iustorum, sed de omnibus liberabit eos Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Tertia diuinæ permissionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis & iustus Deum semper timeat, & nunquam de sua fortitudine vel iusticia præsumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominũ non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Misericordis Dei est, quòd homines bonos & iustos interdum permittit aduersitatibus concuti, quos nouit in prosperis nõ posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda reddidissent elatos. Deniq; maleficioꝝ timida imaginatio facit bonum hominem timere Deum suum, & eius sedulo invocare auxilium, quo munitus cõtra demonum incursus se possit confidere tutum. Nemo autem superbus & præsumens de viribus suis à maleficiis demonum se tutum

existimet, quoniam quem inflatum superbia Dei protectio deserit, dæmonum maleficiis procul dubio patescit.

Quarta ratio est, vt bonorū malorūq; discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus Scriptura in Actibus apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit: Omnes qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem patientur. Sapientissimus quoq; rex Salomō in Prouerbiis dicit: Quem diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiūsq; ministris lædendi homines bonos & iustos, non in eorum confussionem, sicut petrones existimant, sed in maximam potius, & certam animæ consolationem. Enimverò cum bene viuit homo iustus neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suū toto corde diligit, timet & veneratur, omni sollicitudine mādāta eius custodiens, & nihilominus tribulatur à maleficis, siue in corpore, siue in rebus, siue in vtroq; verè beatus est, homo ille: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam promisit Deus his qui diligunt eum. Omnis qui rectè viuit in vnitāte fidei catholice ecclesie Christianorum, & mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum est signum, quòd in Dei gratia saluandus perseuerat. Quocirca de malis & reprobis ita scriptū legimus: Quare impij viuunt, subleuati sunt, confortatiq; diuitiis. Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hic malè viuas in peccatis & viciis Deo contrarius, & in bonis fortunæ corporisq; sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quòd omnipotēs permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mentis omnimodam

modā purgationē. nā sicut Scriptura dicit: Nō est homo iustus in terra qui faciat bonū, & nō peccet. Sed cū Deus nullū peccatū transeat impunitū, ordinat iustis hominib. per misericordiā pro eorū delictis pœnas temporales, impiis verò & reprobis per iusticiā æternas. Commutat ergo ex misericordia pœnitentib. pœnā æternā in temporalē, quam vel in hoc mundo patitur necessarium est, vel post mortem in purgatorio. Verum, quia purgatorij tormenta sunt horrenda atq; grauissima, misericors Deus pœnitētes quos diligit, in hac vita purgare variis modis cōsuevit, per incōmoda diuersarū in corpore et in rebus tribulationū. Prosumt enim maleficia impiorū bonis & iustis hominibus ad medelā, ipsis aut̄ infertentibus ad damnationem.

Sexta ratio est, vt homo per incursus demonū maleficatus reuocetur ad pœnitentiā, & proponat in corde suo necessariā vitæ emendationem. Omnipotēs etenim Deus non subito, cum peccamus immittit vindictā, sed vsq; ad præfinitū tempus nostram expectat emendationē. Si verò pœnitentiā agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorū, quando nō putamus: & qui nos peccatores in trāquillitate pœnitēdo recognoscere cōtempsumus, in tribulatione serò tandem recognoscemus. Hinc sanctus Propheta in persona Dei loquitur, dicēs: Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudiciis meis nō ambulauerint, & mandata meā non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorū, & in verberibus peccata eorū, misericordiam autem meam non dispergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia demonum prevalere bonis & innocentibus est, vt amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placētes, boni et deuoti et humiles, quos inopia & ægritudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuites, honorib;que sublimati essent, citò in profundum vitiorum à sanctitatis proposito defluerent. Non expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atq; diuitias, nec

diuturnior vita hominem semper efficit meliorem: propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit misericordiam suam ostendere, permittit bonos, iustos & innocentes variis calamitatibus subiacere. Et aliquando per demones, aliquando per malos homines, aliquando pro diuersis aliis modis ac mediis auferit ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus male praesciuit vsuros, quatenus humilitatem in paupertate et abiectioe custodiant, quam in opulentia & sublimitate positi minime conseruassent. Permittit etiam saepius multas eos & magnas aegritudines incidere, quibus leta sanitas carnis maximam intulisset aegritudinem mentis. Denique permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, vt anputetur eis peccandi licentia, qua fuerant ab vsuri diutius in vita permisi. Hinc de viro iusto dicit Scriptura: Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animum eius.

Octaua ratio diuinae permissionis est, vt homines sacramenta venerentur ecclesiae, quae magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum spirituum. Raro enim maleficiis demonum laeditur, qui sacramenta & ritus ecclesiae catholicae debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confessione saepius audiuius, quod missarum auditio & vsus rerum benedictarum ab ecclesia multum infirmant demonum potestates. Neque enim frustra benedicuntur in ecclesia Dei, sed vt sint quae diuinae protectionis munimen demonibus ostendant metuenda signacula. De pueris vero & infantibus, qui in Christo renati maleficiis demonum vel hominum quandoque necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quae omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Saepe tamen contingit infantes ma-

leficiis perire propter delicta
parentum.

DIVERSA DIVINATIONUM genera.

P. N. D. L. S. S.

Et primum de geomantia.

G geomantia àνι δὲ γῆς ἢ δὲ μαγείας ab antiquis philosophis non immeritò nuncupata est quasi diuinationo ex terra. Huius etenim artis magisterium ex quibusdam punctis non numeratis, casu & fortuito terræ impressis, & per sexdecim lineas versus sinistram deductis, colligitur, quas punctuales lineas. Geomantici authores per paritatis & imparitatis excessum, ad certas (punctis etiam constantes) figuras reducunt: septem planetas, duodecim signa zodiaci caput caudamq; draconis, ipsa quoq; quatuor elementa. In hoc mundo. Inferiori (vt volunt) representantes, eorumq; omnium vim naturam; & potestatem mirabili quodam corporum superiorum influxu; & celesti irradiatione interveniente præ se ferentes: illisq; figuris tunc Geomantici scriptores nomina suis effectibus idonea imposuerunt, huiusmodi artem Astrologiæ iudicariæ summam, & subtilem eius abreuiationem vocitantes: Per quam omnes quæstiones, sibi propositas, adhibito iudicio, resolvunt: & ad omnia quæsitæ ex tempore respondent, proiecta tamen in terram (secundum interrogata) & prius formata ex quæretis: intentione figura. De ea Caldei, Indi & Aegyptij primi scripserunt. Inter recentiores vero Petrus Aponensis dictus de Abano, Gerardus Cremonensis, Ioannes Geber, Bartholomæus Cocles, Christophorus Cataneus, & Nonius Marcellus Saza: Qui verò nunc ea vtuntur non in terram sed in chartam albam, & nitidam, maculis omnino carentem huiusmodi puncta penna, atramento imbuta proiciunt.

Est etiam alia geomantiæ species quæ ex terræ motibus nunquam futura prænunciat, vt quondam Nicææ accidit cum

multi Episcopi Eudoxio duce, eiusq; factione congregati, nō uo iam inchoato concilio, ea quæ per generale concilium decreta fuerant oppugnare tentantes, vehementi & subito terræ motu præventi, statim animaduwerkerunt negocium ab eis susceptum deo summè displicere, & contra eius uolūtatē fieri, quā admonitione percussi omnes re infecta, & derelicta in suam prouinciam (vt Fuctius scribit) redierunt.

Hic autem obiter notandum Deum, quotiescumq; uoluit populos & gentes ob admissa scelera castigare; eosq; ad meliorem uitam reuocare uehementes terræ motus excitasse, tanquam suæ uoluntatis nuncios, & uindictæ præparatæ præcursores, ut his saltem deterriti signis sese ad pœnitentiā cōuerterent. Ut Hierosolymæ accidisse fertur antequam à Tito obfessa, ut Romæ antequam à Carolo Borbonio direpta, & depredata fuisset. Rhodos famosissima Asiæ insula Hierosolymitanis equitibus quondam nobilitata, aliquot mensibus priusquam in Othomanorum potestatem ueniret tota contremuit. Corcira insula (quæ nunc corphū) firmissimum totius Christianismi aduersus Turcarum rabiem propugnaculum, paulo antequam ab insigni illo pirata cognomine Barbaroussa, ex-pilata & spoliata fuisset, ingētem (ut ab insulanis accepi dum illic agerem) terræ motum passa est. Ex terræ etiam exhalationibus præscire possumus, serenum tempus, tempestates uel pluuias futuras, multisq; aliis terræ impressiōibus, ut Aristoteles Plinius, Iouianus, Pontanus, causis assignatis docent.

Hydromantia ἀπό τῆς ὕδατος non sine causa rōmen sortitū est, idemq; sonat quod ex aqua diuinitio. fit enim ex aquarum fluxu & refluxu, ut in Sicilia iuxta Messanam ciuitatem inter scillam & caribdim, ex diuersa Maris agitatione, incolæ multa ad eorum utilitatem uel damnum coniiciunt.

Circa Euripum inter Euboiam Insulam (quæ nunc negro-pōnte dicitur) & Naupliam urbem, quam nunc ἀνακλιὰ ἢ πορναίᾶς Græci uulgares uocant) septennero habitatores ex-

perien-

perientia idem comperiunt.

Nautæ etiam & nauium gubernatores (quos pedotas nauticum vulgus nuncupat) ex maris dispositione variisq; eius accidentibus tranquillitatem vel procellas imminentes prævident, vti ipse tolies etiam cum illis expertus sum in meis navigationibus. Quibus rationibus moti Christiani orientales (maris mediterranei insulas incolentes) mare ipsum tanquam animatum esset quotannis multis cum cæremoniis ecclesiasticis baptizare satagunt.

Dux etiam Venetus suis magnificis nobilibus stipatus, singulis annis magno cum apparatu cum ipso mari sp̄salia inicit. Fit item hydromantia per excrescētias, & depressiones aquarū vt in Nilo Aegypti fluuio, ex cuius incremēto Aegyptij, anni fertilitatem, vel sterilitatem præsagiunt. De quo Pomponius Mela, Strabo, Lucretius & ex neotericis Vadianus & Nonius, Marcellus Sava, multa scitu non indigna, scripserunt.

Nascitur etiam non longè à Moncaluario meo natali solo fonticulus nec tamen perennis, sed certis temporum interualis defluens (Gobetam incolæ vocant) ex cuius fluxu & excrescentia rustici morbos futuros præsagiunt anno illo quo decurrit riuius ille, sequenti verò anno annonæ charitatem præsentiant.

Ad hanc etiam referuntur apparitiones quæ in aquis fiunt vt nostra tempestate nonnulli asserunt, aliquos esse & reperi, qui in phiala vitrea vel ampulla aquæ plena varias rerum formas, & spirituum imagines fantasticas ostendere se posse pollicentur. Quod genus diuinationis à Persis deriuatum, & ab Assyriis vsitatum, affirmant scriptores. Numam etiã Pompilium & post hunc Pythagoram philosophorum principē hanc summo in pretio habuisse, eamq; exercuisse ferunt.

Ad hanc hydromantiam referri potest Lecanomantia quæ ἀπό τῆς λεκανῆς à pelui scilicet aquæ plena nomen habet, qua etiam hac nostra ætate Itali ad furta detegenda sæpissimè vtuntur.

tur peluim siquidem implent aqua, pilulasq; tres (quas ballotas vocant) creta, vel argilla, aqua madefacta ad nucis communis magnitudinem conficiunt, & in meditullio cuiuslibet pilulæ, nomen chartæ impressum, alicuius scilicet eorum qui furti suspecti sunt includunt, verbi gratia: Ioannes Pitous vel Martinus (addito cognomento) tale quidpiam furatus est, postea vero dictas tres pilulas, in prædictam aquam proiciunt, murmurantes (capite denudato) verba quædam barbara, absurda, & inconcinna, quorum omnium virtute (vt aiunt) vna ex dictis pilulis dissoluitur, & aperitur, apparetq; in ipsius aque superficie inscriptum, sicq; vt volunt manifestatur nomen furis & furtum detegitur.

Aeromantia, ἀὴρ ὁ ἀέρος ab aere dicta diuinatio, quod per aereas impressiones futura edoceat vt legitur lib. 2. Machab. cap. 5. paulo ante quam Hierosolymorum ciuitas, Antiocho denuo deprædaretur, per totam urbem quadraginta fere diebus, visos per aerem discurrentes aurato habitu equites, & quasi cohortes armatas hastatorum, equorumq; ordinibus digestorum agmina, & concursus vtrinq; simul, & motus scutorum, & spicula crebra, districtosq; gladios telorum quoq; iactus. Scribit etiam Iosephus lib. 7. cap. 12. belli Iudaici Hierosolymis currus apparuisse in aere per omnes cæli regiones concurrentes exercitus etiam penetrantes nubes ipsas, & circumdantes aliquas ciuitates, quæ omnia nihil aliud prænucciabant, vt postea suo magno damno experti sunt Iudæi, quam vrbis & totius regionis destructionem & devastationem.

Ante bella ciuilia per Scillanam & Marianam factione Romæ exorta, apparuerunt per Italiam exercitus in aere inter se decertantes, tanquam præuium bellorum ciuiliū præsagium vt passim meminerunt Romanæ historiæ scriptores.

Apud blaincurtiacum bellocacensis prouinciæ pagum (in cuius leto & fertili solo in primis adolescentiæ annis dulciter educatus fuit) anno præterito sub Augusti mensis principio,
millesimo

millesimo quingentesimo septuagesimo, visi sunt milites armati equis insidentes, gladiis & hastis instructi in aere fortiter praeliantes. Quod portentum Deus Optimus Maximus benevertat, & ad meliores eventus sua bonitate revocet & reducat.

Est etiam alia Aeromantiae species quae fit per caeli dispositionem & planetarum aspectus fortunatos vel infortunatos, unde aeris alternae mutationes assidue proveniunt. Ex quibus multa (secundum Arabum & Ptolomaei doctrinam) quae ad futurum rerum eventum, attinent colligere licet.

Pyromantia *ἀνὰ τὸ πῦρ* ex igne dicitur divinatio, fit enim per impressiones igneas & per visiones in igne. Sic argonautae in expeditione velleris aurei per ignis & flammæ apparitionem circa Argonauim, maris tempestatem cito futuram sociis praedixerunt. Valerius Maximus lib. i. cap. 6. narrat Servio Tullo etiam tum puerulo dormienti, circa caput flammam emicuisse quod prodigium Prisci Tarquinij regis vxor Tanquil admirata, Seruium Serua natum in modum filij educavit, & ad regium fastigium euexit.

Eodem loco idem author scriptum reliquit flammam foelicis eventus praenuntiam, ex Lucij Martij Ducis duorum exercituum, quos interitus Publij & Chel Scipionum in Hispania debilitauerat, capite concionantis eluxisse, cuius aspectu pauidi adhuc milites pristinam recuperare fortitudinem admoniti, octo & triginta hostium millibus militib. caesis, magnoque numero in potestatem reducto, bina castra, punice opibus referta receperunt.

Non minus felix ostentum Alexandro Magno contigisse contra Barbaros dimicanti, medio in conflictu refert Plutarchus in eius vita, quod futurae victoriae non mediocrem spem Macedonibus attulit, Barbarorumque animos & vires magna ex parte fregit.

Idem tamen author Plutarchus asserit caelestes ignes paulo ante Iul. Caesaris atrocem interitum apparuisse, signaque non

dubia, eius acceleratæ necis dedisse. De huiusmodi flammis tractat Aristot. lib. 1. Metheo.

Capnomantia ἀπὸ τῆς καπνῶ ἀ fumo diuinitio appellata, quæ do scilicet fumus altū petit. vt olim veteres sua sacrificia Deo grata esse iudicabant: cum fumus ex his proueniens recta ad cœlum ascenderet. contrarium verò, si terrā versus deprimeretur. Per fumum etiam manifestè apparuit vetus illa inimicitia inter Theoclem et Polinicum Thebanos fratres, adhuc post diem supremum vigere. Dicente Ouidio in Ibis.

Et noua fraterno veniet concordia fumo.

Quam vetus accensa separat ira pyra.

Axinomantia ἀπὸ τῆς ἀξίνης ex Securi vel Ascia diuinitio. Plinius libro trigésimo sexto capite decimo nono de gagate lapide loquens. Hoc (inquit,) dicuntur vti magi, in ea quam vocant Axinomantiam, & peruri negant, si eventurum sit quod aliquis optet.

Botonomantia ἀπὸ τῆς βοτάνης ab herba nominata diuinitio vt Verbena valeriana, pervinca filice lunaria et cæteris huiusmodi, quæ vim incantandi habere dicuntur. Antiqui enim magnam vim herbis tribuebant in suis incantationibus faciendis, vt Medea denotat apud Ouidium libro septimo Metamorphoseos, & Erictho Emathia Saga apud Lucanum libro sexto: Virgilius etiam in pharmaceutria.

Cleromantia ἀπὸ τῆς κληρῶ ἀ sorte vt Virgilianis & Homericis sortibus in occurso versiculorum. Etiam sortes à quibusdam impiis hominibus ex Psalmorum versiculis capiuntur. Erant etiam olim Prænestinæ sortes. Hinc Valerius Maximus libro primo capite quarto scribit Luctantium (qui primus bellum Punicum confecit) à senatu prohibitum, sortes fortunæ Prænestinæ audire.

Clidomantia ἀπὸ τῆς κλειδοῦ per clauem diuinitio, cum clavis inscripto nomen furis suspecti circumdata, & sacris scripturæ libro alligata, digitisq; virgineis sustentata sua (motu proprio)

prio)rotatione, & volubilitate furtum (vt nonnulli existimāt) indicat. Postquam κλειδομαντίας versus quosdam, voce submissa superstitosq; murmure susurravit.

Κλειδομαντία ἀπὸ τῶ κλειδῶν per cribrum diuinitio, & κλειδομαντίας vates cribro diuinans, vt vult Philippides apud Pol- lucem. cuius vsque ad nostra tempora invaluit vsus in nostra Gallia, maxime apud Idiotas & Plebeios. Cum enim rem furto ablatam recuperare & furem cognoscere volunt, ad cribrum farinarium vel in ceruiculum setaceum forficibus infixum recurrunt.

Vmbilicomantia diuinitio per vmbilicum qua digno- scunt obstetrices per nodulos vmbilico, & secundis ad- herentes quot partus puerpera in postcrum sit in lucem e- ditura.

Physiognomoniam scientia est qua natura hominum ex aspe- ctu corporis iudicatur ἀπὸ τῶ φυσιογνωμίαν. ex facie addiuid- are & per naturæ iudicia cognoscere, hinc φυσιογνώμων qui in- genia hominum & sensus ex aspectu corporis iudicat, vt de Zopiro legitur.

Metoposcopia scientia qua hominis ingenium ex fronte di- iudicatur hinc μετωπὸσκοπος ἀπὸ τῶ μετώπῃ καὶ ἐπιπέδῳ dicitur ille qui ex fronte hominum mores & affectus considerat, in- deq; futura auguratur.

Chiromantia scientia qua per manuū lineamēta felicitatem vel infelicitatem præfagiunt Chiromantici, & hominibus fu- tura prædicāt ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν μαντίαν, hinc χειρομαντίας καὶ χειρῶσκοπος qui ex lineamentorū manus inspectione futura præ- dicit, hominumq; mores, & naturam conuicit, qualis fuit Hele- nus Siracusius qui περὶ χειρομαντίας librum edidit, quem inscri- psit χειροσκοπικὸν διόνησμα Chiromanticum auguriū. Suid. Poll. lib. 2. & ex neotericis authoribus Bartholomæus Cocles Bo- noniensis, Ioannes Indaginis de Apione, & Nonius Marcel- lus Sava.

Necromantia ἀπό τῶν νεκρῶν ἢ μαγίας per mortuos diuinationo quemadmodum legitur primo Reg. cap. 28. de Saule Israelis rege, qui mulierem habentem Pythonem cōsultuit, quæ (Saule ita iubente & requirente) Samuelis umbram evocauit, respon-
sūq; ab eo accepit.

Erichto Theffala Maga apud Lucanū lib. sexto per responsum militis mortui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli eventum patefecit & aperuit.

Augurium quasi Auigerium, vel Auigarium pro ipsa diuinatione sumitur. Erant autem tria diuinationis genera in auibus. Nam alie, volatu, alie cantu, futura prædicebāt, & ille, præpetes, istæ oscines dicebantur. Erat & tertium genus ex illarum pastu, cum pullis gallinaceis è cauea depromptis escam porrigebatur. Si auide edebant, bonum omen, sin minus escam negligebant, malum. Augur verò dicitur qui ex volatu, pastu aut cantu auium futura diuinat. ex volatu, vt Ouidius;

— Et à leua mæsta volauit quis.

Virgilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

A pastu, vt de pullis gallinaceis dictum est. A cantu. Virg.

Solaq; culminibus ferale carmine bubo

Visa queri. —

Aruspicina ars diuinandi ex ipsis hostiarum extis

Virg. 4. Aeneid.

Pectoribusq; inhians spirantia consulit exta.

Haruspiciū idem, Haruspex qui harugis id est hostiis inspectis futura prædicit ab hara, in qua concluditur, & seruatur hostia, dicta.

Onomantia ἀπό τῶν ὀνομάτων à nomine dicta Diuinationo. fit enim per propriorum nominum literas certis numeris per alithores huiusce artis assignatas, de qua circumfertur liber Italicè conscriptus, de qua etiam scripsit Nonius Marcellus Sarda.

Arithmomantia ἀπό τῶν ἀριθμῶν per numeros diuinationo, vt per
Pyth-

Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem sue geomantiæ Christophorus Cataneus scriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auspicia, per omina, per prodigia, & per somnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. primo. cap. quarto, quinto, sexto, & septimo accuratè tractauit. De diuinatione autem per solum somnium Macrobius in somniū Scipionis. Arthemidorus Del-
dianus in suis libris De Somniorum interpretatione, Au-
gustinus Nimphus, Hieronymus Cardanus, &
Nonius Marcellus Sæva affatim
meminerunt.

F I N I S.

